ספרי׳ — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

היכל
רביעי

שער
עשירי

מאמרי אדמו״ר האמצעי

ויקרא

— חלק א —

•

מאת

כ״ק אדמו״ר הרב הגאון הגדול החסיד והעניו אור עולם
מופת הדור איש אלקים קדוש וטהור כ״ק שם תפארתו
מוה״ר **דובער** נבג״מ זי״ע
— אדמו״ר האמצעי —

הוצאה שני׳ עם תיקונים

הועתק וחוכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
ע״י חיים תשס״ז

יוצא לאור על ידי מערכת
„אוצר החסידים״
770 איסטערן פאַרקווייַ ברוקלין, נ.י.
שנת חמשת אלפים שבע מאות ששים ושתים לבריאה
שנת הקהל
שנת המאה להולדת כ״ק אדמו״ר זי״ע

MAAMOREI ADMUR HAOEMTZOEE
VAYIKRO VOLUME ONE

Copyright © 1985
by
Kehot Publication Society
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718

Orders:
291 Kingston Avenue / Brooklyn, New York 11213
(718) 778-0226 / Fax: (718) 778-4148
www.kehotonline.com

All rights reserved, including the right to reproduce this book
or portions thereof, in any form,
without prior permission, in writing, from the publisher.

ISBN 0-8266-5577-7
ISBN 0-8266-5481-9 (set)
Library of Congress Catalog Number: 84-52839

Printed in the United States of America

פתח דבר

(להוצאת תשמ״ו)

על פי הוראת כ״ק אדמו״ר שליט״א בהתוועדות דאור ליו״ד כסלו [יום גאולת כ״ק אדמו״ר האמצעי] שנה זו אודות הדפסת מאמרי כ״ק אדמו״ר האמצעי שנמצאים לע״ע בכת״י, הננו מו״ל כרך ראשון על ספר ויקרא ח״א הכולל דרושים על פרשת ויקרא[1] וחג הפסח[2].

המאמרים נלקטו מכו״כ ביכלאך[3] מכתבי־יד מעתיקים[4] (ורק חלק מד״ה ששת ימים[5] נמצא תח״י בגוכי״ק[6]) כמצויין בפרטיות בשוה״ג לתחלת כל מאמר. ונסדרו ע״פ סדר פרשיות התורה והמועדים.

בסוף הספר הוספנו: א) ד״ה למען תזכור שנמצא בין מאמרי כ״ק אדמו״ר האמצעי. ב) התחלה וסיום לד״ה בוקע ים מכ״ק אדמו״ר שליט״א[7].

העריכה וההערות בשולי העמוד נערכו ע״י הרה״ת ר׳ אלכסנדר זיסקינד שי׳ פיקארסקי.

מערכת „אוצר החסידים״

ב׳ ניסן השנה תהא שנת מלך המשיח
ברוקלין, נ. י.

---

1) על פ׳ צו ושמיני לא מצאנו לע״ע.

2) באגרות קודש כ״ק אדמו״ר מהורש״ב נ״ע ח״א סי׳ ב (ע׳ ב) נזכר ד״ה מצה זו. ולע״ע לא מצאנו מאמר זה.

3) פרט לד״ה בוקע ים שנדפס (בקונטרס בפ״ע) בשנת תשכ״ז. ובהוספת התחלה וסיום מכ״ק אדמו״ר שליט״א, ונדפס להלן בהוספה ב. וד״ה אדם כי יקריב שנדפס ביו״ד כסלו שנה זו.

4) המאמרים שהיו תח״י בכמה כתבי־יד, נדפסו ע״פ אחד מהם, וכמה שינויים צויינו בשוה״ג. מכמה מאמרים הי׳ תח״י (לע״ע) רק כת״י מעתיק אחד, ואפשר שאינו מדויק וכו׳, ובבקשה רבה שכל מי ש״ש בידו עוד כת״י או נוסח שונה בד״ה הנ״ל יודיענו בהקדם, וזכות הרבים תלוי בו.

5) נדפס לקמן ע׳ ריח.

6) ולהעיר מרשימת כ״ק אדמו״ר (מהוריי״צ) נ״ע (נדפס בהתמים חוברת ב׳ ע׳ עט): דער זיידער (כ״ק אדמו״ר האמצעי) פלעגט זיין כתב־יד געבן חסידים אויף צו לערנען און איבער שרייבען . . בא בעשען זיינען געווען איבער פערציג ביכער דעם זיידענס האַנטשריפט וועלכע זיינען פאַרבראַנט געוואָרן אין דער שריפה דשנת תקפ״ד.

7) משנת תשכ״ז. וראה לעיל הערה 3.

פתח דבר

(להוצאת תשס״ב)

באשר הוצאה הקודמת של ספר מאמרי אדמו״ר האמצעי ויקרא ח״א אזלה מן השוק.

הננו מוציאים לאור הוצאה חדשה, ונתקנו בה כמה מטעויות הדפוס שנפלו בהוצאה הקודמת, ותיקונים מגוכתי״ק ומכת״י שלא הי׳ תח״י בהוצאה הקודמת. כמו״כ הוספנו מאמר ד״ה ששת ימים תאכל מצות (נדפס במאמרי אדה״ז תקס״ד ע׳ פח).

מערכת „אוצר החסידים״

נר ה׳ דחנוכה תשס״ב
שנת הקהל
שנת המאה להולדת כ״ק אדמו״ר זי״ע

מפתח

ויקרא

ויקרא אל משה ..... א
אדם כי יקריב מכם ..... יח
לא תשבית מלח ..... כו

דרושים לפסח

ואמרתם זבח פסח ..... לה
כי ישאלך בנך ..... מג
והנה להבין כו' וימררו את חייהם ..... ע
ויסע מלאך האלקים ..... קכא
ויסע מלאך האלקים ..... קל
תפול עליהם אימתה ופחד ..... רג
ששת ימים תאכל מצות ..... ריח
בוקע ים לפני משה ..... שסז
ההרים רקדו כאלים ..... שפז
ששת ימים תאכל מצות ..... שצז

הוספות

למען תזכור ..... תא
הפך ים ליבשה ..... תמא

ויקרא אל משה כו' ויקרא א' זעירא וי"ל למה הא' זה זעירא ומי הוא הקורא שלא הזכיר כאן שם הוי' ולא שם אלקי' רק ויקרא סתם (וכמו שהקשה בזהר ותירץ ע"ש) וגם י"ל מה שבד"ה שהן מנביאים האחרונים א' אדם שת כו' א' רבתי וכאן א' ויקרא אל משה בא' זעיר' וגם י"ל מה שייכות וסמיכות יש לזה עם מה שסיים בסוף פ' פקודי במ"ש וכבוד ה' מלא את המשכן ולא יכול משה לבא אל א"מ כי שכן עליו הענן כו'. והנה י"ל תחלה כללות ענין הפרש' הזאת במ"ש אחר ויקרא סתם וידבר ה' אל משה כו' אדם כי יקריב מכם קרבן להוי' מן הבהמה מן הבקר כו' תקריבו את קרבנכם. ו[יש לדקדק בזה למה תחלה דבר בל' יחיד אדם כי יקריב כו' ואח"כ סיים בל' רבים במ"ש מן הבהמה כו' תקריבו את כו' והל"ל תקריב בל' יחיד כמו ברישא שא' אדם כי יקריב דקא' בל' יחיד כו' ועוד י"ל מ"ש אדם כי יקריב מכם כו' מכם זה לכאורה מיותר דהל"ל כי יקרי' סתם מהו מכם דוקא ועוד מ"ש אדם דוקא כי יקריב כו' ולא א' איש כמו בשארי מקומות כו'. אך הנה דרך כלל מ"ש כי יקריב ואח"כ תקריבו כו' יש בזה ב' מיני קרבן א' ענין קרבן הנשמות אלקות כמו ענין מיכא' כה"ר מקריב

ויקרא אל משה: נעתק מפרק 873 קד, ב. [והבא בין אריחיים ניתוסף מבוך] 697 קכ, א.

מאמר זה מיוסד על ד"ה ויקרא וד"ה אדם כי יקריב שנדפסו בלקוטי תורה ריש פרשתנו, ובמאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ח"ב ד"ה סוד ויקרא וד"ה אדם כי יקריב — ע' תקה"ו.

בהכת"י לא נרשם זמן אמירת המאמר. וראה להלן ע' יד שמציין: "וכמ"ש בפ' ויצא" וכנראה הכוונה להמאמר שנדפס בתורת חיים ויצא ל, ד ואילך. שהוא מיו"ד כסלו תקפ"ד. ולפי"ז שנת המאמר הוא בין השנים תקפ"ד-פ"ז (כי כ"ק אדה"א נסתלק ט' כסלו תקפ"ח).

ויקרא אל משה: ויקרא א, א.

ויקרא א' זעירא: ראה זהר ויחי רלט, א. מצורע נג, ב. בחיי. פענח רזא ובעל הטורים כאן. הנסמן בהערה הבאה.

שהקשה בזהר: [באם הכוונה לקושיא הא'] ויחי שם. וראה ספר המאמרים תקס"ח ח"ב ע' תרסח ואילך [ביאורי הזהר לכ"ק אדהצ"צ ויחי כרך א ע' קעו]. ע' תרעז. אור התורה ויקרא [כרך ג] ע' תשכד. זהר מצורע שם. [ובאם הכוונה לקושיא השני'] ראה זהר וירא קב, סע"ב. תרומה קלח, א. ובסידור שחרית לשבת קפח, ב. זהר תרומה שם קנז, א. וראה לקוטי תורה כאן.

שבד"ה שהן מנביאים האחרונים: ראה בבא בתרא טו, א. ולהעיר ממגילה טו, א. ילקוט שמעוני ריש מלאכי רמז תתקפו: מלאכי זה עזרא. וראה אבן עזרא ורד"ק מלאכי שם.

אדם . . א' רבתי: דברי הימים בתחלתו. וראה מנחת שי שם.

פקודי: מ, לד"ה.

וידבר ה' אל משה: ראה ג"כ ספר המאמרים פרשיות ח"ב ע' תקיא. אור התורה ויקרא [כרך ד] ע' תתקצו. ובחומש: וידבר ה' אלי'.

אדם כי יקריב: ויקרא א, ב.

מיכא' כה"ר מקריב נשמות . . דאצי'; ראה חגיגה יב, ב (וכגירסת הע"י). זבחים סב, א. תוד"ה ומיכאל —

נשמות ע"ג המזבח העליון דאצי' שעולין כקרבן ממש ונכללים באש ש"מ דאצי' להיות לריח ניחוח להוי' דאדם דאצי' כו' כמו קרבנות הבהמה ע"ג המזבח שמ"ט כו' וז"ש אדם יקריב מכם קרבן כו' והב' ענין קרבן דנה"ב שנק' בהמה שמתברר ועולה ע"י הנשמה כבהמה גשמי' ע"ג המזבח ע"ז א' מן הבהמה כו' תקריבו אתם קרבנכם כו' אבל על קרבן הנשמו' א' אדם כי יקריב ל' יחיד וקאי על בהי' אדם העליון דאצי' (וכי יקריב לרצונו משמע כשירצה לפניו שיקריב מכם שהוא מן הנשמות והיינו כמו בג' רגלי' שיראה כל זכורך את פני הוי' כו' (כמשי"ת) וכה"ג אבל על קרבן נה"ב א' תקריבו ל' חובה כקרבנות [התמידים] בכל יום ועכשיו תפלות במקום תמידי' זהו כללות ענין זה הפסוק וד"ל.

וביאור הענין דרך פרט הנה ידוע בשרש ענין נה"א ונה"ב שז"ש וזרעתי את בנ"י זרע אדם וזרע בהמה (והוא בחי' מ"ה וב"ן כמ"ש אדם ובהמה תושיע ה') דנה"א נק' זרע אדם לפי שהיא נמשכת ונזרעת מאור העליון הזרוע לצדיק ח"י עלמין (שהוא בחי' יסוד ז"א) שהוא בחי' אדם העליון דאצי' שעליו א' ועל הכסא דמות כמראה אדם כו' והוא בחי' מוחין

מנחות קי, א. שו"ע אדה"ז הל' תפלה סק"ת, ס"ב. זהר (סתרי תורה) לך פ, סע"א. פא, סע"א. פקודי רלא, א. מדרש הנעלם בזהר חדש לך כד, ב. כה, א. ספר המאמרים תקס"ד ע' סז. ע' עב. ע' ק. ספר המאמרים תקס"ח ע' תקסח. ספר המאמרים פרשיות ע' שפג. ע' תשכט. ספר המאמרים מארז"ל ע' יד. ע' כה. ע' רכא. ספר המאמרים ענינים ע' רמד. ד"ה אל תצר את מואב [קה"ת תשל"ו] ע' 66 ובהנסמן שם. לקמן ע' מה. ע' קעז.

שורה המתחזלת יקריב — (וכי: בהכת"י לא נסמן סיום החצאי ע"גול.

וכי יקריב לרצונו משמע: ראה תורת כהנים כאן. רש"י כאן. ובביצה כ, א ד"ה ויעשה כמשפט.

בג' רגלי' ש'יראה כל זכורך: ראה טז, טז.

כקרבנות (התמידים) בכל יום: ראה פינחס כח, ג.

תפלות במקום תמידי': ברכות כו, ב. וראה ג"כ אגרת התשובה פי"א. לקוטי תורה תצא לד, ג. ספר המאמרים תקס"ב ע' רסו. לקוטי שיחות [כרך יג] פינחס ע' 103.

שז"ש וזרעתי את בנ"י: בירמי' לא, כו: וזרעתי את בית ישראל ואת בית יהודה זרע אדם וזרע בהמה. אבל פסוק זה הובא בכמה מקומות בשינויים, ומהם:

בהשמטת תיבת את (וזרעתי בית): שערי אורה שער חנוכה ט, ב. שערי תשובה שער התפלה סא, ב. אור התורה בא ע' שלז.

בהשמטת התיבות ואת בית יהודה: חולין ה, ב. ילקוט שמעוני ויקרא רמז תלה. תורה אור (וספר המאמרים תקס"ה) ר"פ משפטים (ע' רמז). וברוב מקומות בדא"ח. ובלקוטי תורה ויקרא ג, ד [ביאור על ד"ה זה]: ישראל כו'.

לשון המובא בפנים: סידור שער האלול רל, א. לקמן ע' רצט. תו"ח ר"פ משפטים תה, א. אוה"ת סידור ע' קפט. סה"מ תרל"ז ח"ב ע' תכד (ושם וזערתם את בנ"י זרע וזרע בהמה). המשך תער"ב ח"ב ע' א'נח. ח"ג ע' א'שמג. ולהעיר שברוב המקומות בדרושי כ"ק אדה"א הנדפסים תיבות בית ישראל נדפסו בר"ת ב"י.

כמ"ש אדם ובהמה: תהלים לו, ז.

נה"א ונה"ב . . זרע אדם וזרע בהמה . . ובהמה: ראה ג"כ לקמן ע' יח.

ועל הכסא דמות כמראה אדם: ביחזקאל א, כו: ועל דמות הכסא. אבל כ"ה בסידור שער בהמ"ז קז, ב (ושם עג). ובכמה מקומות בדא"ח.

ומדות דז"א דאצי' שנק' בבחי' אדם הגדול אנפי רברבי לגבי' הנשמו' ומלאכי' דבי"ע שנמשכי' ומקבלי' מבחי' המל' שמוסתר שם שנק' אדם תתאה אנפי זוטרא (כמו הכרובי' שנק' רבי"א כו' כענין רוכב על כרו"ב קל שלו כו') (אעפ"י שלגבי בחי' א"א נק' ז"א לפי שהן מדות שנמשכי' ונולדי' מחו"ב לבד כידוע) וז"ש אדם כי יקריב כשיהי' לו התעוררו' הרצון להקריב ולהעלו' לנשמות דכנ"י שזהו בחי' אדם העליון דאצילות שיקריב לנשמה דאדם התחתון דמל' דאצי' בבריאה שהן כללות נש"י שנק' אדם כמ"ש ופני אדם לארבעתן כו' כענין אתם קרוי' אדם (וע"ז א' כמים הפא"פ כן לב אדם העליון לאדם התחתון כמ"ש בזהר) (וכמו מיכאל מקריב נשמות כנ"ל לאשתאבא בגופא דמלכא ממש לריח ניחוח כו' וכענין העליות דנשמו' בג"ע למעלה באצי' ממש להשתחות לפני הוי' ממש וכמו"כ בט"ו ווין דאמת ויציב שהוא קטורא דנשמתין שהיא כמו ענין הקטרת ממש שזהו מיכאל מקריב ע"ג מזבח הזהב דוקא אבל נה"ב מקריבי' ע"ג מזבח החיצון בהקטרת חלב וזריקת דם כו' וכדוגמת ההפרש בין תפלת חול לתפלת השבת כידוע) וכמו במ"ת שעכ"ד פ"נ ונכלל בעצמו' א"ס מרוב התענוג העצמי' כו' דבחי' נשמו' דאדם תתאה אנפי זוטרי נכללו באור פני אדם העליון כו' וכן בג' רגלי' בהשתחואה וביטול ממש כו') וז"ש אדם כי יקריב מכם דוקא ואז יוכל להיות ענין קרבן הב' שהיא הקרבת נה"ב והיא מ"ש מן הבהמה כו' תקריבו אתם שהן הנשמו' שבגופי' את קרבנכם הוא הנה"ב כמו בתפלה שבמקום קרבן ממש וזהו הקרבן שאתם מקריבים אבל מכם שהן הנשמות אדם העליון דוקא הוא שיקריב וע"כ א' ברישא כי יקריב ל' יחיד ובסיפי' א' תקריבו ל' רבי' שהיא

הכרובי' שנק' רבי"א: ראה סוכה ה, ב. חגיגה יג, ב. בהערה הבאה.

רוכב על כרו"ב קל שלו: עבודה זרה ג, ב. וראה שערי אורה שער הפורים ס, ב. עא, א. תורת חיים תרומה תנג, ב. אור התורה תרומה ע' א'תנא.

כמ"ש ופני אדם לארבעתן: ראה יחזקאל א, י. אבל כ"ה בכ"מ, ומהם: סידור שער האלול רל, רע"ב. ספר המאמרים תקס"ד [ואור התורה בשלח] ע' צד (ע' תעז). ספר המאמרים תקס"ה [בנוסחא שני' — הנחת כ"ק אדה"א] ע' רסד. ביאורי הזהר במדבר פו, א. תורת חיים תולדות יז, ג. מים רבים תרל"ו ע' נא. וראה בהערה לשם. שם ח"ב ע' תכד. המשך תער"ב ח"ג ע' א'תמד. ולהעיר מסידור שער הציצית ד, א.

אתם קרוי' אדם: יבמות סא, רע"א.

כמים הפא"פ: משלי כז, יט. ושם: לפנים. אבל כ"ה בכ"מ. ומהם: המשך תער"ב ח"ב ע' תתקסד. לקמן ע' קג.

כמ"ש בזהר: ראה תורה אור מגלת אסתר צח, ד. לקוטי תורה שיר השירים לא, ד. עטרת ראש שער ראש השנה ס"ח כ, א. אור התורה ויקרא כרך ג' ע' תשכב.

לאשתאבא בגופא דמלכא: זהר ויחי ריז, ב.

בט"ו ווין דאמת ויציב: ראה ג"כ תרא ויחי קה, ב. ספר המאמרים תקס"ד ע' עא. שם ע' קא. לקוטי תורה אמור לד, א. תורת חיים וישב סט, סע"א. תרומה תנ, ב. דרך חיים שער התפלה לט, סע"ב.

במ"ת שעכ"ד פ"נ: תניא ספל"ו. ובלקח טוב יתרו כ, ב: נשמתן של ישראל פורחת. שבת פח, ב: יצתה נשמתן. שמות רבא פכ"ט, ד. — וראה ג"כ לקוטי שיחות [כרך כ] הוספות/מוצ"ש ח"ש תשל"ח ע' 329.

קרבן אחר שמקרי' לנה"ב דבחי' שם מ"ה דאדם התחתון הוא שמקריב לנה"ב בחי' ב"ן ג' בהמה כידוע וד"ל.

והנה להבין כ"ז בתוספו' ביאור יש להקדים תחלה ענין א' הידוע בע"ח וגם בזהר שיש ב' מיני מדריגו' בהמשכת מ"ד א' הבא מצד העלאת מ"ן דוקא והב' הבא מצד עצמו בלא אתעד"ת בהעלאת מ"ן כלל (וכענין ההפרש בין טל לגשם ששאלה כנ"י שלא כהוגן ויבא כגשם לנו שבא ע"י העלאת האידי' מן הארץ והשיבה אהי' כטל שיורד מעצמו כמ"ש במ"א ע"פ יערוף כמטר כו') וביאור הענין ידוע שיש ב' מיני אתדל"ע א' אתדל"ע שבאה רק מצד סיבת אתדל"ת ממטה למעלה דוקא כמו ע"י העלאת מ"ן דמעשה [ה]תחתוני' בתשובה ומע"ט וצדקה וחסד כמ"ש לך [ה'] החסד כי אתה תשלם (כו') לאיש כמעשיהו כו' וכן יהי חסדך [ה'] עלינו כאשר יחלנו לך וכה"ג בתפלה וצעקה שא' יעניינו ביום קראינו שלפי"ע הקריאה והבקשה כן יענינו מלמעלה כו' וזהו ענין התפלות שבמקו' קרבנו' בהעלאה תחלה ורוח אייתי רוח ואמשיך כו' והב' אתדל"ע שבאה מצד עצמו לבד שלא ע"י אתדל"ת כלל

ב"ן ג' בהמה: ראה ספר הליקוטים [להאריז"ל] שמיני יא, ב. שער [וטעמי] המצות [להאריז"ל] ר"פ שמיני. לקוטי תורה [להאריז"ל] תהלים סל"ו. כנפי יונה [לרמ"ע מפאנו] חלק שני סק"ה. מגלה עמוקות אופן קמ (מו, א). מאורי אור מערכת בהמה ס"ז. קהלת יעקב בערכו. שבת קמה, ב.

בע"ח: ראה שם שער (לט) מ"ן ומ"ד פ"ב.

ששאלה כנ"י . . ויבא כגשם לנו . . אהי' כטל: הושע ו, ג. שם יד, ו. תענית ד, א.

לגשם . . ע"י העלאת האידי': ראה בראשית ב, ו. פירוש המלות י, א (סי"ח). בהנסמן בהערה הבאה.

ע"פ יערוף כמטר: ראה לקוטי תורה ר"פ האזינו [עא, ג. עג, א ואילך]. ספר המאמרים תקס"ג ח"ב ע' תשנו. ע' תשסא-ב. ע' תשסו. לקוטי תורה שם עד, ב. עה, ד. עטרת ראש דרוש לשבת שובה מד, א. המשך תער"ב ח"ב ס"ע א'סט ואילך. פירוש המלות י, ג (סי"ט). ד"ה האזינו יודפס בעז"ה במאמרי כ"ק אדה"א לפ' האזינו.

ב' מיני אתדל"ע: ראה ג"כ סידור שער הק"ש פא, ד. פד, סע"ד. שער החנוכה רפ, ד. והנחה אחרת בתורה אור מקץ לז, ג. הנחת כ"ק אדה"א בספר המאמרים תקס"ז ע' מד ואילך. והנחות אחרות בתורה אור בשלח סד, ג ואילך. והנחות הר"פ ע' ט ואילך. הנחת כ"ק אדה"א בספר המאמרים תקס"ה ח"א ס"ע דש ואילך. והנחה אחרת בתורה אור תצוה פב, א ואילך. ספר המאמרים תקס"ד ע' סב. ע' קיט. ע' קמז. ס"ע קצט. סה"מ תקס"ו ע' רד. סה"מ תקס"ח ח"א ע' כג. תורה אור בשלח סג, ד ואילך. שערי אורה שער הפורים ס"ע צז. ד"ה ועשית ציץ תקס"ו נדפס בתורת חיים תצוה תקלח, סע"א. שם תשא תקסח, רע"ב [נדפס ג"כ בספר המאמרים תקס"ג ח"א ע' קפ].

כמ"ש לך (ה') החסד . . כמעשיהו: תהלים סב, יג.

וכן יהי חסדך: תהלים לג, כב.

יענינו ביום קראינו: תהלים כ, י.

התפלות שבמקו' קרבנו': ברכות כו, א. זהר שמות כ, ב. וראה ג"כ תורה אור בראשית ז, ד. שערי תשובה שער התפלה מג, ב ואילך. לקוטי דיבורים ח"א קכה, א. לקוטי שיחות [כרך יא] הוספות, יו"ד שבט ע' 237 בהערה.

ורוח אייתי רוח ואמשיך: ראה זהר תרומה קסב, רע"ב. וירא צט, רע"ב. אור התורה חנוכה [כרך ב] רפו, א.

דהיינו שהמשפי' מתעורר להשפיע ולהמשיך למקבל מכח התעוררו' חסד עצמותו מבלי סיבת התעורר' המקבל תחלה כלל (וכענין שא' בע"ח שקודם ההשתלשלו' הי' ההתעוררו' דעצמו' בבחי' חפץ חסד מעצמו לבד ואח"כ תלוי המשכת החסד לפי אופן המעשה התחתוני' בהעלאות מ"ן כו') והנה כאן במ"ש אדם כי יקריב כו' מדבר בבחי' ומדרג' זו שהוא ענין אתדל"ע שבא רק מכח התעוררו' עצמו לבד שלא ע"י העלאת מ"ן מלמטה כלל וכלל שאין אתדל"ת יכול לעורר אתדל"ע כזו כלל שהרי א' אדם כי יקריב לרצונו מצד עצמו משמע שהוא ענין אתדל"ע דבחי' אדם העליון דאצי' שבא מכח התעוררו' עצמו לבד שירצה לפניו להקריב ולהעלות לנשמות שלמטה בבחי' אדם תתאה בימין מקרבת מעצמו' כח החסד ואה"ר גם שאין אתדל"ת למטה בנשמות כלל לעורר את האהבה העליונה כו' וכמו אין קורא בשמך כו' אך ורק אתדל"ע זו באה מכח עצמו' האדם העליון וראי' לזה ממ"ש אדם כי יקריב כי זה משמע ענין מקרה לפרקים כמו כאשר יקריב כשיהי' לו התעוררו' מעצמו לפרקים (כמו ברגלי' דכתיב אלה מועדי הוי' כו' וכן ביוה"כ שא' לפני הוי' כו' וכמו בעי"ת דכתיב בהמצאו כו' שבא מעצמו בקירוב לנש"י ולא ע"י דרישה דמקבל שאז א' דרשו ה' בהמצאו כו' (כמשי"ת) ולא שהקרבה זו חיוב והכרחי בתמידות שאם כפשוטו אדם כי יקריב בל' רשות הלא מצות האדם בקרבנות הוא חובה ולא רשות לפרקי' כשירצה וא"כ איך א' כי יקריב כשירצה כו' אך מל' זה דכי יקריב כשירצה הוראה גמורה יש בזה דקאי על קרבן הנשמות שבחי' אדם העליון הוא המקריב כאשר התעורר מצד עצמו כמו כאשר אין אתדל"ת כלל אז מתעורר מעצמו כמו ויראו כי אין איש שאין איש מתעורר באתדל"ת כלל כמו אין קורא בשמך כו' אזי מתעורר מכח עצמו ודוגמא לזה הוא מה שא' איש מזריע תחלה יולדת נקבה כשאין אתדל"ת מבחי' אשה שהן כנ"י שאז אתדל"ע דמשפיע למקבל מדכר לנוק' שלא ע"י העלאת מ"ן כלל והיינו אדם כי יקריב כו' כנ"ל (ואשה מזרעת תחלה כו' זהו העלאת מ"ן דמקבל באתדל"ת דכנ"י שמעורר אתדל"ע כנ"ל וזהו תקריבו כו' כנ"ל).

שא' בע"ח: **שער (ח) דרושי הנקודות ספ"ו.**

וכמו אין קורא בשמך: **כ"ה גם בהמשך תער"ב ח"א ע' תרכט. ובישעי' סד, ו: ואין.**

שו"ה התעוררו — (כמו: **בכת"י זה לא נסמן סיום החצע"ג. ובבוך 697: וכמו.**

אלה מועדי הוי': **אמור כג, ד. לז.**

שא' לפני הוי': **אחרי טז, ז. י. יג. יח. ל.**

בע"ת דכתיב בהמצאו: **ישעי' נה, ו. ראש השנה יח, א.**

ויראו כי אין איש: **(שמות ב, יב). ישעי' נט, טז.**

איש מזריע תחלה יולדת נקבה: **ברכות ס, א ושם נסמן.**

אשה שהן כנ"י: **ראה שיר השירים א, ח. במדבר רבא פ"ט, מד. קהלת יעקב מערכת אשה.**

ואשה מזרעת תחלה: **ברכות שם.**

והנה יובן כ"ז בתו' ביאור בעבודת ה' בנש"י שבגופי' בעוה"ז ומזה יובן למעלה בבחי' אדם העליון ואדם התחתון כנ"ל. דהנה אנו רואים בחוש שיש ב' מדריגו' בעבודה שבלב בתפלה הא' בחי' אתדל"ת דאדם מצד עצמו ביגיעת הנפש במוחו ולבו בהעמקה גדולה בהתבוננו' גדולת הוי' וגודל היגיעה בהכנת הלב כמו בהתעורר' חזקה בתשובה שלימה שיטהר לבבו מכל רע ויהי' לבו נשבר באמת כו' וע"י העבודה ויגיעה רבה יעלה לרצון למעלה טוב עבודתו (שנק' פולחנא דרחימותא כידוע בזהר) וכמ"ש אם ישים אליו לבו כו' הרי רוח אייתי רוח כו' [ש]עי"ז יבא ויומשך גילוי אור האלקי בנשמתו במוחו ולבבו שזהו גילוי אור אה"ר העליונה כמים הפא"פ כו' שיקורב בימין מקרבת מאור פני מלך כו' וזהו אתדל"ע שנעשה ע"י אתדל"ת דוקא והמדריגה הב' היינו אתדל"ע על נפש האדם שבא מאליו בלי אתדל"ת בהכנת לבו ומוחו כלל וכלל והיינו כמ"ש יערה עלינו רוח ממרום שיתעורר רוח התעוררו' באתדל"ע מצד עצמו על הנשמות שלמטה בגופים לעורר את האהבה בכאו"א עד שיתפעל האדם ממילא ומאליו באהבה ותשוקה לאלקי' חיים במעט ההתבוננו' ויגיע לדו"ר שכליים וטבעיי' כו' לאמיתתו שלא ע"י הכנה ויגיע' בנפשו כלל אף לא בהכנה דלב נשבר כו' וזהו רק מפני ששעה זאת עת רצון היא למעלה באתדל"ע שמצד עצמו לעורר לנש"י שבגופי' באה"ר ותשוקה הגם שאין בהם התעוררו' מצד עצמם כלל וכלל כנ"ל בבחי' אתדל"ע זו שמצד עצמו כשאין אתדל"ת כלל למטה וכמו שאנו רואים בחוש שיש הרבה בנ"א שאינן מייגעים עצמם כלל בתפלה ועכ"ז הן מתעוררי' פתאום מלמעלה בהתעוררו' התפעלות האהבה והתשוקה האלקי' עד שיתלהב לבבם ומוחם ביותר משך זמן מה בתפלה וכל עת הכושר לפרקים מבלי נודע להם מאין בא להם זה הכח בהתפעלו' והתעוררו' גדולה כזאת שלא הכינו לבם לזה כלל אך באמת בחי' מתנה ניתנה להם כח התעוררו' זו מלמעלה מבחי' ימין מקרבת העליון לפי שעה זו שהיא שעת רצון למעלה כנ"ל ונק' עבודת מתנה כו' ולא עבודת האדם כלל (וכמו בשבת ויו"ט שהתפעלות הנשמה האלקי' בהתלהבו' התענוג והשמחה באלקו' באה מאלי' ג"כ מבלי יגיעה כלל כמ"ש אז תתענג על הוי' כו' וכמ"ש במ"א ע"פ

כידוע בזהר: ראה שם בשלח נה, ב. ואתחנן רסז, א.

שו"ה לרצון — בזהר): החצאי עיגול ניתוסף מבוך 697.

אם ישים אליו לבו: איוב לד, יד.

יערה עלינו רוח ממרום: ישעי' לב, טו.

שו"ע ותשוקה — ויגיע: כ"ה בבוך 697. ובכת"י זה: ויגיע'.

עבודת מתנה: קרח יח, ז.

אז תתענג על הוי': ישעי' נח, יד.

וכמ"ש במ"א ע"פ ולא ראה עמל: בלק כג, כא. ראה הנחת כ"ק אדה"א בסה"מ תקס"ד ע' קעח

ולא ראה עמל כו') וראי' לזה [הוא] ממה שאנו רואים בחוש שהתפעלו' האהב' והדביקו' האלקי' הזאת אינו מתארך כ"כ רק זמן מה כרגע שעה ומעט יותר בכל אחד לפי ערכו אשר יוכל שאת להיות כלי לאור זה האלקי העליון ובמעט זמן מה הרי יכלה כח ההתעוררו' הזאת מיד כאלו לא היתה מעולם ונופל התשוקה ודביקות ויפסיק עבודתו זה לגמרי מכל וכל (רק נשאר רושם בעלמא כמו בשבת כו') וגם שיתחזק בכח עצמו ביגיעה במוחו ולבו לא יבא להתפעלו' כזו כלל וזהו אות ומופת שלא הי' התעוררו' זו מכח עצמו כלל כי אין לו מצד עצמו שום הכנה לזה רק מפני שנתעורר עליהם רוח העליון ממרום לעוררו באהבה בעת הכושר למעלה ע"כ אינו מתארך זה הכח העליון רק כפי הזמן של אתדל"ע למעלה לעורר הנשמות למטה לא פחות ולא יותר ואינו תלוי באדם כלל וכלל וד"ל.

ובזה יובן בתו' ביאור ענין הנ"ל בפי' אדם כי יקריב כו' כאשר יקריב בעת רצון העליון למעלה שמתעורר מעצמות בחי' אדם העליון דאצי' להמשיך התעוררו' אהבה ודביקו' בנשמות שלמטה כנ"ל וזהו מכח עליון דוקא שהוא הניצוץ האלקי דנש"י שנק' נר הוי' כו' ולא למלאכי' וכה"ג והענין הוא כידוע בשרש מחצב אור ומקור כל הנשמות הוא בבחי' שם הוי' דאדם דאצי' דוקא כמ"ש כי חלק הוי' ממש עמו יעקב חבל כו' וכתיב כי הוא עשנו ולא אנחנו כו' וז"ש נר הוי' נשמת אדם ונק' אדם אדמה לעליון ממש. ושרש הענין הוא כידוע דהאבות הן הן המרכבה היינו לבחי' חג"ת דז"א ששרשן בחג"ת דא"א וע"י כמ"ש אשר נשבעת לאבותינו מ[י]מ"י קד"ם כו' כידוע שזהו ענין אלקי אברהם כו' ואח"כ א' הגדול הגבור (כו') [והנורא] בה'

ואילך. שם ע' קפא. והנחה אחרת בלקוטי תורה בלק עב, א. שם עב, ג. ד"ה לא הביט און ביעקב יודפס בעזה"י במאמרי כ"ק אדה"א לפ' בלק.

שו"ה האהב' — כרגע שעה: כ"ה בהכת"י.

שנק' נר הוי': משלי כ, כז.

כי חלק הוי' . . חבל: האזינו לב, ט (בהוספת תיבת ממש). וראה שפע טל בהקדמה.

כי הוא עשנו: תהלים ק, ג.

אדם אדמה לעליון ממש: אדמה לעליון ל' הכתוב ישעי' יד, יד. וראה עשרה מאמרות [לרמ"ע מפאנו] מאמר אם כל חי סל"ג (קצג, ב). של"ה תולדות אדם ג, א. בית דוד כ, ב. ובכ"מ. הנחת כ"ק אדה"א בספר המאמרים תקס"ב ח"א ע' רו. והנחת הר"מ בן כ"ק אדה"ז שם ח"ב ע' תמז. והנחה אחרת בלקוטי תורה במדבר יג, ב. ספר המאמרים תקס"ד ע' קיח. שם ע' קפט. והנחה אחרת בלקוטי תורה מטות פא, ג. ספר המאמרים תקס"ה ח"א ע' כב. ספר המאמרים תק"ע ע' מז. ספר המאמרים פרשיות ח"ב ע' תקטו. ד"ה אל תצר את מואב הנ"ל ע' 94. וש"נ.

דהאבות הן הן המרכבה: בראשית רבא פמ"ז, ו. פפ"ב, ו.

דהאבות . . חג"ת: ראה מאורי אור מערכת אבות. סידור שער הסוכות רנז, ג.

כמ"ש אשר נשבעת לאבותינו: מיכה ז, כ. וראה פרי עץ חיים שער (ח) העמידה פי"ב.

הידוע שהוא [שרש] התחלקו' הג' קוין דאצי' חח"נ בג"ה [כו'] ומבחי' חג"ת דאבות נסתעפי' ס"ר דנש"י במ"ת שהיו בבחי' מרכבה לו"ק דבריאה כדוגמא לשם הוי' דאצי' בהתכללו' די"ב ג"א שהן י"ב צירופים דשם הוי' בסדר הד' דגלי' כו' ונק' צבאות הוי' ממש ונתכללו בא' ממש במ"ת כמ"ש ויחן ישראל נגד כו' והוא בחי' אדם תתאה דבמרכבה שלמטה במל' דאצי' בבריאה כידוע וע"כ יובן ממילא שבעת רצון העליון למעלה בשם הוי' דאדם דאצי' באתדל"ע מצד עצמו אזי ממילא מתעוררת למטה כללות נש"י ששרשם באדם התחתון דבמרכבה דבריאה באהבה ותשוקה נפלאה לעלות וליכלל למעלה לאשתאבא בגופא דמלכא כעולה וקרבן ממש כנ"ל כמו המשכות הניצוץ אחר השלהבת הגדולה העומד בקירוב אלי' שרץ ונכלל מיד בשלהבת כי כל דבר נמשך אל שרשו ויסודו בהגיע אליו מקורו מקרוב שמושכו אליו כו' וכמו"כ ממש בנש"י אל שרשם הראשון בהגיע מקרוב אליהם כמו במ"ת שעכ"ד כו' וכמ"ש משכיני אחריך נרוצה כמרוצת הניצוץ בשלהבת כאשר משכינו בהתעוררו' האהבה מלמעלה כנ"ל וכך א' אהבת עולם אהבתיך ע"כ משכתיך חסד כו' וכמו"כ בענין התשובה שא' השיבנו ה' אליך ונשובה ממילא כענין משכינו כו' והיינו כאשר יערה עלינו רוח ממרום כנ"ל לעורר לנש"י בתשוקה בלב נשבר ונדכה מגדול ועד קטן בעת מן העיתים שיש עת רצון למעלה לעוררו מצד ר"ר העליוני' לבל ידח ממנו נדח כו' כמו בעי"ת דכתיב דרשו ה' בהמצאו שמצוי לך גם בלא אתדל"ת לפי שמעורר את התשובה בלב כאו"א גם בקל שבקלי' עד שבוכה במר נפשו בלי נודע לו מאין לו זה כנ"ל בהתעוררו' האהבה מלמעלה לפי שבעי"ת נמצא מקרוב כמ"ש בהיותו קרוב בקירוב השלהבת לגבי ניצוצות הקטני' שמושכת אליו

די"ב ג"א: נמנו בפרדס שער פרטי השמות פ"ו. ז. ח. וראה ד"ה ויאמר לו יהונתן וביאורו בספר המאמרים תקס"ז ע' מט.

י"ב צירופים דשם הוי': ראה שערי אורה [לר"י גיקטלייא] שער ה (סה, ב). תניא פמ"א ובליקוט פירושים שם ע' תתסח. הנסמן בהערה שלפנ"ז.

ונק' צבאות ה': בא יב, מא.

ויחן ישראל נגד: נסמן לקמן ע' צט.

וכמ"ש משכיני אחריך נרוצה: שיר השירים א, ד.

אהבת עולם אהבתיך: כ"ה בכ"מ, ומהם: הנחת כ"ק אדה"א בספר המאמרים תקס"ז ס"ע קצד. והנחה אחרת בלקוטי תורה נשא, כ, סע"ד [ושם אחר תיבת חסד: וגו']. ספר המאמרים תקס"ז שם ע' רסד. והנחה אחרת בלקוטי תורה חוקת סו, ב. ספר המאמרים תקס"ט ע' כג. אמרי בינה שער הציצית ס"ב (ב, ב). פירוש המלות ס"ע (מד, סע"ג). תורת חיים תולדות א, ד. תורת חיים תצוה תקכז, סע"ב [ושם: חסד כו']. ובירמי' לא, ב: ואהבת.

שו"ה משכתיך — חסד כו': סיום הכתוב ולכאורה תיבת כו' מיותרת. אבל ראה בהנסמן בהערה שלפנ"ז.

שא' השיבנו ה' אליך: איכה ה, כא.

לבל ידח ממנו נדח: ע"ד שמואל ב יד, ד.

כמ"ש בהיותו קרוב: סיום הכתוב דדרשו ה' בהמצאו.

כנ"ל וכך הוא בכל יום מעין זה שב"ק מכרזת בכ"י ויום שובו בנים שובבי' ואע"ג דאיהו לא חזי מזלי דכ"א חזי ומתפעל ומתעורר פתאום בתשובה לפי שכרוז זה דב"ק פועל התעוררו' תשובה בנשמה שבגוף כשזוכה לכך ע"י מצות או כשבא לטהר באמת כו' וז"ש עד יערה עלינו רוח ממרום יערה ממש ל' עירוי מלמעלה למטה או ל' התעוררו' כנ"ל וד"ל.

וזהו הטעם שאין אתדל"ע הזאת מבחי' אדם העליון כנ"ל רק לנשמות ולא למלאכי' כנ"ל וכמ"ש אדם כי יקריב מכם דוקא לפי ששרש הנשמות בפנימי' ועצמו' דשם הוי' וע"כ נק' נר הוי' ממש כנר בפני האבוק' כנ"ל וע"כ אתדל"ע דשם [הוי'] דאצי' אינו נמשך ופועל התעוררו' האהבה רק לניצוצות דנשמות עד שתאיר אור ותעלה ותומשך למקורה ושרשה הראשון בחי' אדם העליון רק שזהו בעת מיוחד בשעה שיש עת רצון למעלה כמ"ש כי יקריב לפרקים כמו בשבת וג' מועדים כנ"ל מאחר שאתדל"ע זו מצד עצמו לבד כנ"ל בלא אתדל"ת כלל וכלל כנ"ל אבל למלאכים לא יומשך מאדה"ע כלל לעוררם בהעלאה ותשוקה כי שרשם הוא רק בשם אלקי' בבחי' אותיו' הדיבור העליון כמ"ש וברוח פיו כל צבאם כידוע שמפני זה נקראו בני אלקים ולא מבחי' שם הוי' דאדם העליון כי הן בבחי' בהמות וחיות כארי' ושור דמרכבה שאעפ"י שנא' ופני אדם לארבעתן וכן ודמות פניהם כו' זהו רק הארה בעלמא מפני אדם שבמרכבה (וכמו נה"ט שכלולה גם מחכ' ושכל בגשמי' כו') ואין התעוררו' במלאכי' רק בשרשם בבחי' שם אלקי' שהוא בחי' שם בן וכמ"ש א"ד' ב"ם כו' שמאיר עליהם מחדש בכ"י כידוע וד"ל (ובאמת לא יתכן ענין הקרבן ממש בנשמו' עצמן לאחר שהן חלק הוי' ממש והן בבחי' אדם ממש ואין קרבן שייך רק בבהמה כידוע וצ"ל בפי' מכם דקאי על נה"ב שבישראל שע"ז א' וזרעתי את בנ"י זרע אדם וזרע בהמה הרי גם מה שיש בחי' זרע בהמה ממש בישראל הוא ג"כ מבחי' אור הזרוע לצ"ע

שב"ק מכרזת בכ"י . . שובבי': ירמי' ג, יד. כב. וראה זהר נשא קכו, א. פרקי דרבי אליעזר פט"ו. פתיחתא דאיכה רבא כה. לקוטי אמרים (קה"ת) סר"נ (סא, ג) נדפס ג"כ באור תורה (קה"ת) קרח (מז, ב) בשם הזוהר. סה"מ תקס"ה ח"ב ס"ע א'לג. סה"מ תקס"ו ע' רפא. לקמן ע' שח. ש"א שער חנוכה מה, א. שערי תשובה שער התשובה ח"א יח, ד. שם ח"ב שער התשובה כ, ב. חינוך סא, א. דרך חיים שער התפלה פז, ב. פיה"מ פפ"ה. פק"ג. ד"ה אל תצר את מואב ע' 88. אור התורה בהר [כרך ד] ע' א'קלב.

ואע"ג דאיהו לא חזי: ראה מגילה ג, א.

כמ"ש וברוח פיו כל צבאם: תהלים לג, ו. וראה אגרת התשובה פ"ד. לקוטי שיחות [כרך יט] אגרת התשובה ע' 408 ואילך ובהנסמן שם.

למלאכים . . בהמות וחיות: ראה תניא רפל"ט. ספר המאמרים אתהלך — לאזניא ע' פד. ספר המאמרים תקס"ד ע' קכח. ד"ה להבין שרש ענין הקללות תקס"ו הנחת כ"ק אדה"א — נדפס באור התורה תבוא ע' תתש.

ודמות פניהם: יחזקאל א, י.

וכמ"ש א"ד' ב"ם: תהלים סח, יח.

כו' וכמ"ש וזרעתי כו' וקאי גם על זרע בהמה והיינו מה שאנו רואים שיש בכאו"א כח למס"נ בגופו על קדה"ש ולעשות תשובה שלימה בלב נשבר בגופו דוקא וגם מלמעלה שב"ק מכריז שובו בנים כו' הרי עושה רושם בגופו שלבבו הטבעי נשבר באמת כמו בעי"ת וכה"ג כנ"ל וגם בבחי' האה"ר ודביקות שנמשך מלמעלה או מכח עצמות האדם הרי יש זה גם בגופו שהוא הנה"ט כמו שיתפעל אדם בתענוג האלקי ברשפי אש בלב בשר דוקא בשבת ויו"ט כמו כלה שארי ולבבי כו' כידוע. וזהו ענין הקרבת הקרבן דזרע בהמה דבנ"י כמ"ש דוד אני בהמות היתי עמך כמו מס"נ בפ"מ ד[יו"ד] הרוגי מלוכה [וכה"ג] והיינו מצד בחי' האה"ר העצמי' (זה) [ו]הטבעי' שבנה"ב דוקא והוא מצד שבחי' זרע בהמה זו באה מלמעלה אך שהיא למטה מן הדעת ושרשה למעלה מן הדעת ואמנם זהו בחי' בהמה שבאד' דנשמה עצמה בחי' בן דמ"ה והוא מ"ש אדם כי יקריב מכם מנה"ב שלכם ששייך בזה קרבן מקרבן הבהמה ע"ג המזבח החיצון בהקטרת חלב ודם דתענוג וחום הטבעי כו' ונק' קרבן להוי' להיות לריח ניחוח להוי' דהיינו להיות נמשך עי"ז תוס' אור בשם הוי' דאדם כמו ע"י הקרבן דבהמה למטה שמעלה את נפש האדם כו' והוא למעלה הרבה מבחי' בהמה דמלאכי' בפני שור עד שמחמת זה אמר אח"כ מן הבהמה כו' שהוא תערובת הרע דנה"ב שבע"ש דק"נ שמתברר ע"י הנשמה כשתיקנה ללבוש דחשמ"ל שלה כו' וגם מ"ש מיכאל מקריב נשמות היינו בבחי' לבוש דנוגה שלהם וע"ג מזבח החיצון ולא על מזבח הזהב דלא כדלעיל וד"ל).

והנה מעתה י"ל מ"ש אח"כ מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכם דהיינו ענין קרבן השני שהוא להקריב לנה"ב בשרשה בפני שור כו' כנ"ל ומשמעות הפשוט אדם כי יקריב כו' אז צריך שמיד תקריבו מן הבהמה כו' דהנה כדי שאדם העליון יקריב מכם שהוא ענין אתדל"ע הנ"ל

כלה שארי ולבבי: תהלים עג, כו.

כמ"ש דוד: כ"ה בכ"מ, ומהם: אמרי בינה שער הק"ש פס"א בסופו (נז, ד). שער האמונה פס"ט. דרך חיים שער התשובה פכ"א (כו, ג). תורת חיים בראשית יב, א. וישלח מ, ד. המשך תער"ב ח"ב ע' א'נט. בתהלים (שבהערה הבאה) ובתניא פמ"ו (סו, סע"א): אסף. וראה בבא בתרא יד, סע"ב. ליקוט פירושים לתניא שם ע' תתקצז (סכ"ה).

אני בהמות היתי עמך: תהלים עג, כב (בדילוג). וכ"ה בכ"מ, ומהם: הנסמן בהערה שלפנ"ז. מאמרי אדה"ז — הקצרים ע' רכ. אור התורה אמור [כרך ג] ע' תתסא. המשך תער"ב ח"ב ס"ע א'קלח.

בתהלים (ובכל הנסמן לעיל): ואני. וראה המשך תער"ב ריש ע' צג: וכמ"ש בסש"ב ע"פ אני. וראה תניא מהדו"ק פי"ח ע' קל בשינויי נוסחאות כת"י ב. ה.

שו"ה ושרשה — בחי': בכת"י זה נכפלה תיבה זו.

שו"ה שור — הפשוט: בבוך 697 הפסוק כך.

מצד עצמו שתתקיים זמן רב ולא תסתלק ותתבטל כנ"ל ע"כ הוא שא' מן הבהמה כו' שמיד שאדם העליון יקריב לנשמת האדם צריך האדם תיכף ומיד להקריב קרבנו שהוא הנה"ב בחי' בהמה ממש שהן המדו' הרעות הטבעי' דבהמה כתאוות חומרי' וכעס ורציחה וגסות וכה"ג שיהי' היפוך הרע לטוב מחשוכא לנהורא ומרירא למתקא בתשובה האמיתי בלב נשבר ונדכה באמת כו' והיינו ענין הזדככו' החומר הגופני הגס בתכלית לטהרו מכל סיג ופסולת הרע עד שיהי' בר לבב כו' וכמ"ש מי יעלה בהר הוי' דקאי על עליות הנשמות לקרבן להוי' כמ"ש כי יקריב מכם כנ"ל נקי כפים ובר לבב דוקא אשר לא נשא לשוא דהבלי עוה"ז נפשו ורצונו כלל כי עקר לגמרי מלבו כל התקשרו' מרצונו' חומריו' כו' הוא ישא ברכה מאת ה' בעליי' נשמות לריח ניחוח להוי' ע"י מיכאל כו' (וכמ"ש בשער הקדושה להרח"ו שא"א שתבא ותעלה הנשמה אלקי' להשגות פנימי' ורזין דאוריי' בסוד הוי' בקבלה האלקי' בהשגות הפרצופי' כו' אם לא שתטהר הנה"ט בבירור וביעור לגמרי מכל המדות הרעות דתאות החומרי' וגאוה וכעס כו' וכן אמרו השם אורחותיו (כו') זוכה ורואה כו' כמ"ש ושם דרך [והיינו] דעת ב"ש כלה כמו שהיא כך עלייתה כו' ואם לא נזדכך הנפש החומרי' מכל רע דז' מדות הרעות הרי נדבק גם בלבושי' דנשמה כל מיאוס ולכלוך זה ונק' לבושי' מסאבותא וגם יש שפוגם באיברי' כמו בעל מום בעין ואוזן וביד ורגל וכה"ג שלא ירצה לקרבן לפני הוי' כו' כמו נשמה שנק' חגרת או סומא כשפגם בראי' העין ובהילוך הרגל במעשה כו' כי הגוף נק' כלי לאור הנשמה עד שפוג' בנשמה עצמה ולא ראוי לקרבן ע"ג המזבח ע"י מיכאל כו' כקרבן בעל מום ממש ומורידי' אותה מעל המזבח כי א"א להקריבה במום ואדם העליון לא יקריב אותה כלל וכמ"ש אם עולה קרבנו כו' זכר תמים יקריבנו וקאי על אדם כי יקריב כו' (ודעת ב"ה לומר כלה נא"ה וחסוד"ה אעפ"י שהיא חגרת או סומא

וכמ"ש מי יעלה . . נקי כפים . . ברכה מאת ה': תהלים כד, ג-ה.

וכמ"ש בשער הקדושה: ראה שם חלק ג השער הג'.

בשער הקדושה: כ"ה גם בתניא פ"א. ובהערות ותיקונים לשם שצ"ל: בשערי. ובתניא מהדו"ק ע' טז הערה 41 העירו: וצע"ק שהרי שם הספר הוא "שערי קדושה".

השם אורחותיו . . ושם דרך: תהלים נ, כג. סוטה ה, ב.

דעת ב"ש: כתובות טז, סע"ב ואילך. וראה ד"ה כיצד מרקדין הנחת כ"ק אדה"א בספר המאמרים תקס"ז ע' קפז ואילך. והנחה אחרת בהנחות הר"פ ע' מה. [נדפס בתוס' הערות וכו' ב]לקוטי תורה שיר השירים מח, ג. וראה ג"כ מאמרי אדה"ז — הקצרים ע' שמח. ולהעיר מצפנת פענח [להתולדות] ד"ה ויהי בשלח [נ. י. תשל"ו מו, א]. הובא בכתר שם טוב (קה"ת) סקע"ט (כג, א).

נשמה שנק' חגרת: ראה ג"כ אור התורה תולדות קמז, ב.

אם עולה קרבנו: ויקרא א, ג.

ודעת ב"ה: ראה לעיל בהערה דעת ב"ש. לקמן ע' קג.

לפי שבשורש הנשמות למעלה אין זה מום כלל וכמו בבחי' יחידה דכנ"י שדבוקה למעלה תמיד בלי שינוי וגירעון אור כלל וז"ש כולך יפה רעייתי ומום אין בך כמ"ש במ"א) אך כאשר האדם למטה מזכך נפשו החומרי' מכל טומאה ורע דז' מידות הרעות בתשובה שלימה ומתהפכי' מרע לטוב בקדושה האלקי' אז א' הוא ישא ברכה מאת הוי' כו' שאז יוכל להתקיים בנשמתו בחי' ברכת הוי' שהוא בחי' אתדל"ע הנ"ל שמצד עצמו להיות גילוי אור הוי' ממש בנפשו ונשמתו שיערה עליו רוח ממרום בתמידו' זמן רב באתדל"ע [הנ"ל] ולא יסתלק כלל כי היא הנשמה שחפץ בה המלך ונקראה בשם כו' וכמ"ש בזהר זכאה ב"נ דקוב"ה אתרעי בי' תדיר כו' והיינו מה שהתקשרו' נשמה זו תמידית באלקי' חיים בלי הפסק וביטול לעולם (וכמ"ש רשב"י בחד קטירא אתקטרנא בי' אחידא כו' וד"ל).

וזהו מן הבהמה מן הבקר כו' תקריבו אתם כי אין קרבן זה מנה"ב שייך רק אליכם שתקריבו אתם כי אין זה מקרבן אדם העליון כלל כי בחי' אדם העליון הוא שמקריב קרבנו מן הנשמות דוקא כמ"ש אדם כי יקריב מכם דוקא כנ"ל (ולפי הנ"ל בפי' מכ"ם דקאי על בחי' זרע בהמה דכנ"י שזהו עיקר ענין הקרבן להוי' מבחי' אדם העליון שיקריב ויברר לבחי' ב"ן כו' כמ"ש מן הבהמה כו' היינו ע"ד שא' האכל יאכל ב' אכילות אכילת אדם ואכילת מזבח ואסור לאדם לאכול שזהו אדם כי יקריב לב"ן דבהמה שבבנ"י שנק' מאכל אדם עד שיתן מאכל לבהמת"ו שהוא בירור דב"ן שבק"נ שנק' מאכל בהמתו ששם ב"ן דקדושה הוא המברר לק"נ ונק' בהמה דרביע[א] על אלף טורין ושתת לון בגמיע חדא כו' וז"ש מן הבהמה דק"נ תקריבו כו' וכמו ונתתי עשב בשדך לבהמתך והדר ואכלת אכילת אדם העליון כו') וגם לפי"ז דאדם כי יקריב נשמות דוקא מ"ש מן הבהמה כו' זהו ג"כ בחי' הבירור דשם

וז"ש כולך יפה רעייתי: שיר השירים ד, ז.

שחפץ בה המלך ונקראה בשם: נסמן לקמן ע' שמ.

וכמ"ש רשב"י בחד קטירא: כ"ה בכ"מ. וראה אדרא זוטא האזינו רפח, א. רצב, א. ספר המאמרים תרס"ז ס"ע מד. וראה סידור ערב שבת [נדפס ג"כ בספר המאמרים תקס"ה ח"ב ס"ע תש ואילך] קסג, א.

שו"ה אתקטרנא — וד"ל: אולי כן צ"ל. ובהכת"י לא נסמן סיום החצע"ג.

האכל יאכל ב' אכילות: צו ז, יח. זבחים יג, ב.

ואסור לאדם לאכול . . לבהמת"ו: ברכות מ, א. שו"ע אדה"ז הל' בציעת הפת סקס"ז ס"ט. בלקוטי תורה בחוקותי מט, ב — הנחת כ"ק אדה"א משנת תקס"ד — שיטעום. וראה הנסמן שם בחצאי עיגול.

בהמה דרביע(א) על אלף טורין: ראה זהר בראשית יח, ב. ויחי רכג, סע"א. (ינוקא) בלק קפט, א. פינחס ריז, א. רמ, ב. תנחומא פינחס יב. תרגום. רש"י ומצודות לתהלים נ, י. תורה אור ויחי מז, סע"ד. והנחה אחרת בספר המאמרים תקס"ה ח"א ס"ע קעב. לקוטי תורה אמור לו, א.

ונתתי עשב בשדך: עקב יא, טו.

ב"ן שנק' אכילת מזבח ונק' מאכל בהמה וקודם שאדם יקריב לנשמות שנק' מאכל אדם תקריבו מן הבהמה כו' כנ"ל וד"ל). אך הנה קרבנכם הוא שתקריבו מן הבהמה לנה"ב המושקע ברע דק"נ והן בכלל ג' מדריגו' בהמה ובקר וצאן נגד ג' מדריגו' דמרכבה דחג"ת דקדושה בחי' פני ארי' ושור ונשר כו' כידוע והענין הוא דבחי' הגבו' דפני שור מהשמאל יש בו בחי' גבו' קשות דרע גמור ככעס ורציחה כשור נגחן בקרניו (אעפ"י דשור דמרכבה הוא בבחי' הביטול וההכנעה כשור לעול [מ]מ"ש כו' וכתיב ורב תבואות בכח שור כיוסף שנק' שור מ"מ מסתעף מזה גבורות קשות דשור דקליפה כמ"ש בזהר ע"פ ויהי לי שו"ר וחמו"ר) והוא בחי' דכר דקליפה שיש בו חסדים וגם גבורו' קשות ובחי' בהמה הוא בחי' פרה דקבילת משור דקו השמאל כו' והן בחי' גבו' קשות דחום התאוה הבהמית שרשפי' רשפי אש כלהב הבוער וע"כ נק' הבהמה בער כמ"ש ושלח את בעירו כו' וכן כתיב בי[נו בו]ערים כו' (ויש בה מבחי' החסדי' שמרחמת לולד וכל חום מוליד כו' והן התאוו' הרעות שנהפכי' לטוב בקדושה שהן גבו' דקדושה עד שיהי' רשפי' רשפי אש שלהבת יה ממש כמ"ש לבי ובשרי ירננו כו' וכן צמאה לך נפשי כמה לך בשרי וכה"ג וא' אני בהמות הייתי עמך (ומצות פ"א תוכיח שנשרפה ונמתקה הגבו' הקשו' לחסדים טובים ע"י השלכת עץ הארז ואזוב כו' לתוך שריפת הפרה וכמו"כ בכנ"י אמר הוציאוה ותשרף הוציאה בגלותא ותשרף בשלהובי

שו"ה מאכל — וד"ל): אינו ברור בהכת"י. ואולי צ"ל: וד"ל.

פני ארי' ושור ונשר: יחזקאל א, י.

שור . . גבו' . . חסדים: ראה ביאורי הזהר ויחי כז, ג ואילך. ולכ"ק אדהצ"צ שם ע' קנט ואילך. והשוה אור התורה ויחי [כרך ה] תתקצא, א ואילך. תורת חיים תולדות יז, ג.

כשור לעול: עבודה זרה ה, ב.

וכתיב ורב תבואות בכח שור: משלי יד, ד.

כיוסף שנק' שור: תרגום ירושלמי, רש"י ולקח טוב ויחי מט, ו.

ויהי לי שו"ר וחמו"ר: וישלח לב, ו. ראה זהר וישלח קסו, ב ובאוה"ח שם.

פרה דקבילת משור: ראה זהר חוקת קפ, ב.

שרשפי' רשפי אש: ראה לקמן הערה רשפי'.

כמ"ש ושלח את בעירו: משפטים כב, ד.

כתיב בינו בו)ערים: תהלים צד, ח. וראה ספר המאמרים אתהלך — לאוניא ע' פד. ד"ה להי"ע ברכת חתנים סכ"ב [נ. י. תשל"ז נט, א].

שו"ה בה — לולד: אוצ"ל: לולד).

רשפי' רשפי אש: שיר השירים ח, ו.

כמ"ש לבי ובשרי ירננו: תהלים פד, ג.

וכן צמאה לך נפשי: תהלים סג, ב.

שו"ה הפרה — וכמו"כ: בבוך 697: (וכמו"כ. וראה לקמן הערה שו"ה והתמידי.

הוציאוה ותשרף: וישב לח, כד. וראה זהר אחרי עב, א. תורת חיים שמות ח, א. לקוטי תורה במדבר ב, ג.

דטיהרא כו' כמ"ש במ"א) ובחי' הצאן הוא בחי' הממוצע בין בקר לבהמה שיש בהן מבחי' הרחמים שכלול מחו"ג כו' כמ"ש במ"א (וכמ"ש בפ' ויצא) והתמידי כבש א' בבקר כו' וג' מדריגו' אלה דבהמה ובקר וצאן זהו לנגד ג' מדריגו' דארי' ושור ונשר דמרכבה שהוא בחי' חג"ת בכלל שמקבלי' משם בריבוי ההשתלשלו' ובחי' פני אדם שבמרכבה הוא המבררם והיינו בחי' אדם תתאה דנש"י בגופי' שע"ז א' מן הבהמה כו' תקריבו את קרבנכם שבחי' אדם התחתון מברר לבחי' ב"ן דנוגה שנק' בהמה כנ"ל (דמ"ה דאד"ם מברר לב"ן כידוע דבחכ' אתברירו רפ"ח כו' שנפל בק"נ אך מבחי' אדם העליון דאצי' א"א שישפיל א"ע כ"כ לירד למטה לברר בירורי' דנוגה דעשי' לבהמה ובקר כו' הן ע"י אמצעות נש"י דוקא שנק' אדם תתאה כנ"ל וז"ש אדם כי יקריב מכם קרבן להוי' תחלה אז תוכלו גם אתם להקריב מן הבהמה כו' קרבנכם דמבחי' שם מ"ה העליון דאדם דאצי' הוא שנמשך כח ועוז לאדם תתאה לברר לנוגה כמ"ש תנו עוז לאלקי' וכמ"ש חכמות בחוץ כו' ח"ע דאתמשך בח"ת כו' (היפוך הפי' דלעיל).

ובכל הנ"ל יובן ג"כ מ"ש ויקרא בא' זעירא דוקא כנ"ל. דהנה ידוע בענין אותיו' גדולות ואותיו' בינונות וקטנות הגדולות הוא בבחי' הכתר ובינוני' בבינה ומדות וקטנו' במל' וכך גם בענין אות הא' דאות הא' דד"ה אדם כו' הוא אלף רבתי ובכאן ויקרא א' זעירא להיות דאות הא' מצויר בב' יודין א' ע"ג הויו שהוא באלכסון והב' בתחתון והוא ח"ע וח"ת והוי"ו הז

הצאן . . הרחמים . . בפ' ויצא: ראה תורת חיים ויצא לא, ב. וראה ג"כ לקמן ע' כא.

הרחמים שכלול מחו"ג . . בפ' ויצא: ראה תו"ח שם ל, ד ואילך. הנחת כ"ק אדה"א משנת תקס"ו בספר המאמרים פרשיות ח"א ע' קה. והנחה אחרת בתורה אור ויקרא יד, סע"ג. והנחת הר"מ בן כ"ק אדה"ז [ראה אור התורה ויקרא [כרך ד] דרושים לפסח ע' תתקצה הערה כי"ה] בספר המאמרים תקס"ו ע' מא.

והתמידי כבש א' בבקר: ראה פינחס כח, ד.

שור"ה והתמידי — כו': בבוך 697 כו'). וראה הערה לעיל שור"ה הפרה.

שור"ה התחתון — (דמ"ה: בהכת"י לא נסמן סיום החצע"ג.

דבחכ' אתברירו: באגרת הקדש סכ"ח [תניא קמח, א]: בזוה"ק. וראה זהר פקודי רנד, ב. הנסמן בלקוטי הגהות לאגה"ק שם.

כמ"ש תנו עוז לאלקי': תהלים סח, לה. וראה אמרי בינה שער הק"ש פע"ח (סז, ד).

וכמ"ש חכמות בחוץ: משלי א, כ. וראה תורת חיים בראשית בתחלתו. ג, ב ואילך.

ידוע בענין אותיו': כ"ה גם בפירוש המלות סע"ב (מו, א). וראה סידור שער בהמ"ז קיג, ד. ספר המאמרים תקס"ח ח"ב ע' תרסט ואילך (ונוסחא שני' שם ע' תרעז). אמרי בינה שער הק"ש פע"ח (סו, ג): בע"ח. ביאורי הזהר [לכ"ק אדהצ"צ] כרך א ויחי ע' קעז. ספר המאמרים תרע"ח ע' רלד ואילך: ברמ"ז ר"פ ויקרא. אור התורה ויקרא כרך ג ע' תשכד: בכהאריז"ל. לקוטי תורה אמור לח ב. ביאורי הזהר שם ע' תקסח.

דאות הא' מצויר בב' יודין: זהר בראשית כו, א-ב. וראה ג"כ אמרי בינה שער הק"ש פס"ב (נז, ד). שערי אורה שער הפורים עא, ב.

המדות דז"א והוא שם מ"ה דאדם במילוי אלפין כו' והנה בחי' הגדלות דח"ע הוא בבחי' אור הכתר שזהו ענין ופי' הא' שהוא בכתר והוא כמ"ש אאלפך חכ' כו' כי אולפנא י"ל לימוד כשהוא מלמד החכ' מאין ליש בבינה ואאלפך היינו קודם שבא החכ' מאין ליש והוא בבחי' ח"ס חכ' הקדומה שנק' אדם קדמאה שהוא בחי' מקור הראשון לחכ' ונק' חכ' שבכתר בכלל וזהו בחי' אדם קדמון שנק' אדם הגדול כמו אדם הגדול בענקי' כו' או בחי' א"א כידוע וע"ז א' חכמת אדם תאיר פניו כלומר מקור כל חכמה אדם תאיר פנימי' האור דחכ' שבאדם העליון כמו במ"ת בא' אנכי כו' ואלף רבתי זה הוא אלף דד"ה אדם כו' שמדבר באדה"ר כמו שהי' קודם החטא דעה"ד שהי' מבחי' א"ק ממש (דמ"ש בע"ח שהי' רגליו בעשי' וראשו בעולם הבריאה ונר"נ שבו הי' בנר"נ דז"א הרי שרשו בא"א וא"ק ממש שהרי גם א"ק נק' אדם דבריאה בכלל כידוע וכמו דעקב דא"ק מסתיים בסוף העשי' כו') אך כאן א' ויקרא בא' זעירא דוקא לפי שבכאן מדבר בירידת אור החכ' דאדם העליון שהיא שם מ"ה דז"א שהוא בחי' הקטנו' דאדם הגדול הנ"ל בשביל העלאת והקרבת הנשמות דבחי' אדם תתאה דמל' שהן כנ"י כנ"ל בפי' אדם כי יקריב כו' שנק' אנפי זוטרי כמו רבי' כו' (אבל במ"ת הגם שהי' בחי' ירידה דאדם העליון למטה כמ"ש וירד הוי' על ה"ס כו' אבל הי' זה בשביל השפע' דחכ' ליתן תו' לישראל ע"כ הי' בבחי' הגדלו' דח"ע דאדם הגדול כמ"ש אנכי ממש הוי' אלקיך כו') וזהו ענין הא' זעירא דויקרא שהוא בא מחמת צמצום דא' רבתי

שם מ"ה דאדם במילוי אלפין: ראה עץ חיים שער (לח) לאה ורחל פ"ב.

כמ"ש אאלפך חכ': איוב לג, לג. ושם: ואאלפך [וראה בשורה שלאח"ז]. אבל כ"ה בכ"מ, ומהם: מגלה עמוקות אופז קסד. כתר שם טוב (קה"ת) ספ"ו. לקמן ע' (קטז) קצג. המשך תער"ב ח"א ע' תסב. וראה ג"כ אמרי בינה שער הק"ש פנ"ט (נו, א). ובכ"מ. ספר המאמרים תקס"ח ח"א ע' שמה. תורת חיים ויגש צא, סע"ד. תורה אור תולדות יח, ג. לקוטי תורה כאן (א, ב) אמור לג, רע"א. בלק סח, ב. מסעי צד, א.

אדם הגדול בענקי': יהושע יד, טו (ושם: האדם).

חכמת אדם תאיר פניו: קהלת ח, א.

במ"ח בא' אנכי: יתרו כ, ב.

באדה"ר . . מבחי' א"ק ממש: ראה אמרי בינה שער הק"ש פפ"ט (עד, ב). ספר המאמרים פרשיות ח"א ע' ד. ע' לה. תורת חיים בראשית כט, ד. אור התורה בלק ע' תתקע [נדפס ג"כ באור התורה ענינים ע' פו].

דמ"ש בע"ח: כ"ה גם בסה"מ תקס"ח ע' עד. באמרי בינה שם. ובתורת חיים שם ל, א. ובדרך חיים שער התפלה פל"ח (מו, ג): בס' הקבלה. ובספר המאמרים פרשיות ח"א ע' רח: בכתבי האריז"ל. וראה שער מאמרי רשב"י לזח"ג פג, א.

שהרי גם א"ק נק' אדם דבריאה: עץ חיים שער (ג) סדר האצילות רפ"א.

דעקב דא"ק מסתיים בסוף העשי': ראה עץ חיים שער (א) דרוש עגולים ויושר ענף ד'. שער (ב) השתלשלות י"ס דרך עגולים סוף ענף כ'. שער (ג) סדר אצי' למהרח"ו פ"ב. אגרת הקודש ס"כ (תניא קלא, ב). סידור שער המילה קמא, סע"ב. לקוטי תורה תזריע כא, ג. מסעי צה, ג.

שו"ה אנפי — (אבל: החצאי עיגול ניתוסף מביך 697.

וירד הוי' על ה"ס: יתרו יט, כ.

ח"ע דא"ק או א"א שנעשה בבחי' א' זעירא והיא בבחי' הקטנו' דשם מ"ה דז"א (בחי' יו"ד דח"ת שתחת הוי"ו) שנק' חכ' שבמדות ודיבור לבד והוא שם מ"ה במילוי אלפין כו' וזהו כאשר החכ' באה מאין ליש בדיבור ממש ונק' נפש חי' רוח ממללא רק שהדיבור כלול בשכל ע"כ נק' א' זעירא שאינו ניכר במציאות עדיין מפני התבללותו בחכ' ומדות ובינה כו' אבל אינו רק בחי' הקטנו' דעצם החכ' כמו שהי' במקורה שנק' אדם הגדול וז"ש מ"ה שמו ומ"ה שם בנו כו' ואח"כ א' וידבר ה' אליו בדיבור ממש וד"ל.

ומעתה י"ל עדיין מה ענין סמיכות דויקרא אל [משה] למה שסיים בסוף פ' פקודי במ"ש וכבוד ה' מלא את המשכן ולא יכול משה כו' דהנה יש להבין מהו ענין ויקרא אל משה וקריאה זו מהו להיות שענין הקריאה הוא בחי' ההמשכה מלמעלה למטה וגם היא בהעלאה מלמטה למעלה כמו קריאה לה' בתפלה כמ"ש בכל קראינו אליו ויש ב' מיני קריאות אלה במלאכי' וקרא זא"ז כמו שאדם קורא לחבירו בשמו שיפנה אליו ויוכלל בו כך וקרא זא"ז ותרגומו ומקבלין דין מן דין כו' שכ"א קורא לחבירו שיקבל מדריגתו כמו מיכאל בחי' חסד קורא לגבריאל לקבל ממנו מדריגתו שאומר קדוש בבחי' ומדריגה דגבריאל ג"כ באהבה שכוללת גם היראה והיראה לאהבה כך הן מתכללי' זע"ז בא' קדוש עד שיש בכאו"א ממדריגת חבירו וע"כ כאו"א או' ג"פ [קדוש] מפני שכ"א קורא לחבירו וממשיך כ"א ממדריגתו לחבירו וכ"א מקבל מהמשכת זולתו שז"ש התרגום ומקבלי' דין מן דין שמקבל כ"א המשכת זולתו ולפי"ז יש בפי' וקרא זא"ז ב' קריאות א' קריאה והמשכה ממנו לחבירו והב' מה שקורא לחבירו בשמו שימשיכו אליו ויקבל מדריגתו כאדם שקורא לחבירו בשמו שבזה ממשיכו אליו לקבל ממנו מדריגתו כו' ושניהם אמת לפי שבבחי' ההתכללו' יש משניהם וז"ש וקרא זא"ז דכמו שזה קורא לזה כך חבירו קוראו אליו כו' וד"ל. וגם כאן יובן עד"ז במ"ש ויקרא אל משה שקורא וממשיך למשה וגם קוראו להמשיכו אליו כנ"ל בפי' וקרא זא"ז כו' והענין הוא כידוע בשרש משה שהוא בחי' ח"ע הקדומה בא"ק כמ"ש מה שמו כו' אותיו' משה וא' זעירא זה הוא בקטנות

נפש חי' רוח ממללא: ראה תרגום אונקלוס בראשית ב, ז.

מ"ה שמו ומ"ה שם בנו: משלי ל, ד.

בכל קראינו אליו: ואתחנן ד, ז.

וקרא זא"ז . . ותרגומו ומקבלין: ישע' ו, ג ותרגום יונתן שם. וראה עשרה מאמרות [לרמ"ע מפאנו] מאמר אם כל חי ח"ב סל"ז [קצד, ב].

בשרש משה שהוא . . בא"ק: ראה ג"כ לקוטי שיחות ח"ו ע' 244 ואילך.

כמ"ש מה שמו כו' אותיות משה: ראה (משלי ל, ד). שעה"פ [להאריז"ל] יתרו כ, ה. סידור שער בהמ"ז קי, סע"א. תורת חיים בראשית יד, רע"ב. שמות א, רע"ב. (שמות ג, יג). זח"א [בהשמטות] רנג, א.

דשם מה דז"א שהוא הדיבור הכלול במדות דז"א כנ"ל וזהו ויקרא אל משה שקרא והמשיך לבחי' משה דח"ע להיות נמשך ונכלל בו מלמעלה למטה וכן להיפוך שקרא והמשיך אל משה ממדריגתו שמשה קיבל ממנו ולא כמו במ"ת דכתיב משה ידבר והאלקי' יעננו כו' שהדיבור הי' מפי משה רק האלקי' יעננו בקול בקולו של משה כו' לפי שהי' אז רק גילוי אור דח"ע העצמי' בדיבור עד שמשה ידבר כו' וכאן הי' להיפך שנסתלק הדיבור בשרשו הראשון במקור החכ' שבכתר והוא א' זעירא דויקרא שקריאה זו בהעלם במקור החכ' וקרא והמשיך ממדריגה זו אל משה שהוא בחי' גילוי אור החכ' שיתגלה בו מבחי' ההעלם המקור דחכ' ואז וידבר הוי' אליו כו' שכדי שיוכל להיות בירור דחכ' בנשמות ע"י אדם העליון כי יקריב כו' וכ"ש לברר לבחי' ב"ן דבהמה הוצרך להיות מא' זעירא שבכתר עצמו (שלמעלה מא' רבתי דאדם בד"ה) וכמו ומשה נגש אל הערפל אשר שם האלקי' וד"ל וזהו שא' ויקרא אל משה מיד שמלא כבוד הוי' את המשכן ולא יכול משה לבא אל א"מ כי שכן עליו הענן א' ויקרא כו' כי ענן זה הי' בו פנימי' אוא"ס שבכתר על הכפורת שעל ארון העדות (שלא הי' כזה גם במ"ת בגילוי הדיבור דח"ע הקדומה כו') כמ"ש כי בענן אראה כו' שזהו הסתר אור העצמות ממש שלא יכול גם משה לבא בענן זה שלא יתבטל במציאות לגמרי (דאפי' אור צח כו' אוכם הוא לגבי עה"ע כו') דלמחת"ב אפי' מח' הקדומה כו' רק ע"י קריאה זו דא' זעירא דהיינו בחי' הצמצום דענן זה הוא שיכול משה לבא שם ולשמוע הדיבור ובלתי קריאה והמשכה זו הי' משה מתבטל ממציאותו שם כמ"ש ולא יכול משה כו' (שלא הי' במ"ת שהי' משה עומד שם) וגם זה אמת דויקרא אל משה שיקבל ממדריגת (מ)מש[ה] כדי לבא לצמצום בדיבור דחכ' והוא בחי' קטנות דמ"ה שקרא למשה בחי' מ"ה העליון דחכ' שיומשך ויוכלל בו כנ"ל וד"ל).

דכתיב משה ידבר: יתרו יט, יט. וראה ברכות מה, א.

וכמו ומשה נגש: יתרו כ, יח.

כמ"ש כי בענן אראה: אחרי טז, ב.

דאפי' אור צח . . עה"ע: ראה תקוני זהר ת"ע קלה, ב.

דלמחת"ב: תקוני זהר בהקדמה יז, א.

שו"ה וד"ל): בבוך 697: וד"ל.

תורת אדמו"ר שליט"א*

אדם כי יקריב מכם קרבן לה' מן הבהמה מן הבקר מן הצאן כו' הנה כתי' אדם ובהמה תושיע ה' שיש בישראל ב' בחי' זרע אדם וזרע בהמה פי' בחי' בהמה הוא בחי' נפש הבהמיות הטבעית שממשיכים אב ואם דכתי' בי' רוח הבהמה היא היורדת למטה פי' רוח היא בחי' רוחניות שהרי גם נה"ב רוחניות היא ומלובשת בדם האדם להחיות כל האברי' רק שנק' רוח הבהמה דהיינו שכל ענינה וחיותה הוא רק מדברי' תחתונים וגשמי' משא"כ רוח האדם היא העולה למעלה להתפעל מאור ה' איך שהוא מחיה ומהווה יש מאין והוא מחמת שהוא חלק אלוה ממעל כמאמרז"ל הקדב"ה נותן בו נשמה והענין הוא דהנה הנשמות נק' קדושים כמ"ש ישראל מקדשי שמך ולפעמים נק' בשם טהור כמ"ש נשמה שנתת בי טהורה היא וענין ההפרש שבין קדוש לטהור הוא שטהור נק' דבר שהי' טמא תחילה ונטהר שייך לקרות בשם טהור לשון הזדככות שנזדכך כמ"ש מי יתן טהור מטמא כמלל דאיכ' טמא כמו ענין טהור יומא שהוא יום המעונן תחילה ואח"כ נתפזרו העבים

אדם כי יקריב: נדפס בקונטרס בפ"ע (כדלקמן). וניתוספו כאן איזה מראי מקומות.

הקונטרס נדפס [ב"פ, ובהוצאה שני' בהוספת הערה מכ"ק אדמו"ר שליט"א] ביום יו"ד כסלו יום גאולת כ"ק אדמו"ר האמצעי, תשמ"ה. וז"ל הפתח דבר שם:

על פי הוראת כ"ק אדמו"ר שליט"א מדפיסים אנו בזה ד"ה אדם כי יקריב אשר לכ"ק אדמו"ר האמצעי. המאמר נמצא רק בביכל אחד (בוך 416 — רלג, א ואילך), בכת"י מעתיק, בין מאמרי אדמו"ר האמצעי. להקל על הלומד חלקנו המאמר לפסקא, וכן הוספנו מ"מ בשולי הגליון.

בהתועדות דליל יו"ד כסלו שנה זו, הואיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לאמר נקודות ממאמר זה, ותיכף אחרי ההתועדות מסרו לדפוס ע"מ שיוכלו ללמוד בו עוד ביום הגאולה עצמו. ע"כ בהפתח דבר.

*) כ"ה בכת"י. ומזה שנכתב בחי אדה"א (קודם תקפ"ח). — הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א.

אדם כי יקריב מכם: ויקרא א, ב (ושם: ומן הצאן).

אדם ובהמה תושיע ה': תהלים לו, ז.

זרע אדם וזרע בהמה: ירמי' לא, כו. וראה סידור שער האלול רל, א. שערי אורה שער חנוכה ט, ב. שערי תשובה ח"א שער התפלה פל"ב (מג, רע"א). דרך חיים שער התשובה פכ"א (כו, ג). לעיל ע' ב.

רוח הבהמה . . רוח האדם היא העולה למעלה: ראה קהלת ג, כא.

נה"ב . . ומלובשת בדם האדם: ראה תניא פ"א.

חלק אלוה ממעל: איוב לא, ב.

הקדב"ה נותן בו נשמה: ראה נדה לא, א.

ישראל מקדשי שמך: נוסח התפלה דשבת ויו"ט.

נשמה שנתת בי טהורה היא: נוסח ברכת אלקי נשמה.

ההפרש שבין קדוש לטהור: ראה גם פירוש המלות לאדהאמ"צ פ"ו, ב.

שטהור נק' . . טמא תחילה ונטהר: ראה ביאורי הזהר חזריע ע, ב. ולכ"ק אדהצ"צ שם ע' שלד. תורת חיים שמות ט, סע"א ואילך.

מי יתן טהור מטמא: איוב יד, ד. וראה אור התורה שם ע' תרנו.

טהור מכלל דאיכ' טמא: ראה יומא מג, ב. ושי"נ.

טהור יומא: ל' חז"ל ברכות ב, סע"א. וראה ג"כ יומא טו, סע"א.

והאיר השמש נק' טהור יומא משא"כ קדוש הוא קדוש מבטן דהיינו שמעולם לא הי' בו בחי' טומאה כלל וענין ב' בחי' אלו ישנם ג"כ באבנים טובות שיש אבנים טובות שמעצם בריאותם אינם נקיים וזכים רק שאח"כ מתבררים ומתנקים ולכן יש ג"כ באבנים טובות ב' אופנים והנמשל מכל זה הוא בנשמות ששרשם מהשבטים שנק' ג"כ כוכבים כידוע יש בנשמה ג"כ ב' בחי' היינו חלק הנשמה שאינה מתלבשת בתוך הגוף רק בבחי' מקיף מלמעלה נק' קדושים דהיינו שמובדלים מכל סיג ופסולת וחלק הב' שבנשמה שמאיר ומתלבשת בתוך הגוף לטהרו ולזככו ג"כ נק' טהורה שצריכה להתטהר מלבושי' הצואים דנפש הבהמיות וזהו שאמר נשמה שנתת בי דווקא טהורה היא וזהו שאמרו רז"ל טהרה מביאה לידי קדושה וכן אמרו הבא לטהר מסעין אותו פי' הבא לטהר הוא בחי' טהרות הנשמה המלובשת בתוך הגוף שבאת לטהר את הגוף מסייעין אותו ע"י בחי' קדושה שהיא מבחי' הנשמה שאינה מתלבשת בתוך הגוף שנק' קדוש וכן המצות נק' קדושי' כמ"ש אשר קדשנו במצותיו וכן קדשנו במצותיך אך כתיב ה' לי בעוזרי ל' רבים שהרבה מסייעין אותו ולכך גם מסייעין ל' רבים והשם הוא העוזר את העוזרין.

וביאור כל זה הנה כתיב מי יעלה בהר ה' וכו' נקי כפיים ובר לבב אשר לא נשא לשוא נפשו כו' פי' שא"א להיות גילוי אלקות בנפש שהוא בחי' חיים רוחני' דרות האדם הנ"ל שנק' חיי דכל בית ישראל דווקא וכן השם נפשנו בחיים כמ"ש אתם קרויים אדם כו' רק שיהי' תחילה נקי כפיים ובר לבב פי' שיהי' עקירת הרצונות הזרים שמקושר בהם לבו בהבלי עולם ע"י עוסק בהם כל היום כי כל זמן שלבו מקושר ברצונות הזרים א"א להיות רצון להשם כי קצר המצע מלהשתרע כי גם בעניני העולם א"א להיות ב'

קדוש מבטן: ראה שבת קלז, ב (הובא ברש"י לך יז, יט).

ב' בחי' . . באבנים טובות: ראה ג"כ תורת חיים תצוה תקי, א. ספר המאמרים תרס"ח ע' קט. וראה לקוטי תורה ראה כז, סע"ב ואילך.

מהשבטים שנק' ג"כ כוכבים: וישב לז, ט.

טהרה מביאה לידי קדושה: ראה ע"ז כ, ב.

הבא לטהר מסיעין אותו: ראה שבת קד, א.

אשר קדשנו במצותיו: נוסח ברכת המצות.

קדשנו במצותיך: נוסח התפלה דשויו"ט.

ה' לי בעוזרי: תהלים קיח, ז. וראה ג"כ לקו"ת שמע"צ ד"ה זה (ובהנסמן במ"מ שם).

מי יעלה . . נשוא נפשו: תהלים כד, ג-ד (ובכ"י: לשאו).

חיי דכל בית ישראל: ע"ד נוסח הקדיש.

השם נפשנו בחיים: תהלים סו, ט.

אתם קרויים אדם: יבמות סא, א.

כי קצר המצע מלהשתרע: ישעי' כח, כ (ושם: מהשתרע). וע"פ פי' חז"ל יומא ט, ב. וראה פרש"י עה"פ.

רצונות כאחד אף שאינם ב' הפכים רק מחמת שטרוד ברצון א' א"א לרצות דבר ב' וכ"ש בב' רצונות אלו שהם ב' הפכיים ממש דרוח האדם ורוח הבהמה שזה רצון אלקות וזה רצון לדברי' גשמי' א"א להם לשכון כאחד רק שיוקדם תחילה עקירת הרצונות הזרים כמ"ש ועמך לא חפצתי שלא יהי' רק לב אחד לאביו שבשמים ולא שני לבבות וזהו וטהר לבנו לעבדך באמת שצריך תחילה טהרת הלב והוא ע"י המרירות בזכרו על ריחוקו מאור השם ונוגע מאוד ללבו מאוד עי"ז נעקר ההתקשרות שהי' לו לעניני העולם ואז יוכל להיות שיוכלל גם הנפש הבהמיות בבחי' אדם דהיינו שכל כוחותיו שהיו תחילה בעניני העולם דהיינו השכל והמדות יוכלל בבחי' אלקות דהיינו שיתבונן בשכלו ודעתו ויקרב אל השכל מאוד ענין בחי' ממלא וסובב ואח"כ יתפעל גם הלב כמ"ש וידעת היום והשבת אל לבבך כי השם הוא האלקי' דהיינו בחי' סובב וממלא כידוע. וזהו הנק' קרבן כמו שהי' בבהמק"ד שהי' כהן מקריב קרבן בהמה ע"ג מזבח והי' יורד אש מלמעלה ואוכל את הבהמה וכמו"כ ממש זה הענין שרוח הבהמה שבאדם נכלל ועולה באש שלמעלה להיות בו גילוי אור השם בשכלו ומדותיו והאדם הוא המקריב שהוא בחי' נפש האלוקית המלובשת בתוך הגוף שע"י נכלל ונקרב נפש הבהמיות באלקות כו' וזהו אדם כי יקריב קרבן מן הבהמה פי' אדם הוא הנפש האלוקית יקריב קרבן מן רוח הבהמה דנפש הבהמיות שיהי' גם היא להוי'.

מן הבקר ומן הצאן פי' בקר הוא בחי' פני שור אשר הוא מהשמאל כו' שהוא בחי' גבורה והענין הוא כמארז"ל לעולם ירגיז אדם וכו' בבחי' רוגז ודינין על המנגד שהם הרצונות הזרים והוא נמשך מחמת העונג שבהשגת אלקות כמ"ש בכי' תקיע בליבאי מסטרא דא וחדוא מסטרא דא כידוע שצער ועצב ב' קווין שקולים הם כאחד וכל שיהי' לו תענוג יותר מאיזה דבר יותר יצטער בהעדרו וכמו"כ הוא בעבודת השם שלפי ערך העונג שהתענג מהשגתו באלקות בסובב וממלא איך שהוא ית' מהווה מאין

ועמך לא חפצתי: **תהלים עג, כה.**
וטהר לבנו לעבדך באמת: **נוסח התפלה דשויו"ט.**
שו"ה ונוגע — מאוד ללבו מאוד: **כנראה מאוד השני מיותר.**
וידעת היום . . הוא האלקי': **ואתחנן ד, לט.**
והי' יורד אש מלמעלה: **ראה יומא כא, ב.**
שו"ה מן: **לפני "מן הבקר" יש בכ"י תיבה בלתי ברורה.**
פני שור . . מהשמאל: **ראה יחזקאל א, י.**
לעולם ירגיז אדם: **ברכות ה, א.**
בכי' תקיעו(א) בליבאי: **זהר פקודי רנה, רע"א. אחרי עה, א. תניא ספל"ד.**
שו"ה כידוע — ועצב: **כנצ"ל: ועונג.**

המוחלט ליש גמור ע"י בחי' אותיות דעשרה מאמרות כידוע וסובב כל עלמין בהשואה כו' או מאיזה השגה והתבוננות שיהי' הרי יש בזה עונג גדול וכן לפי ערך זה ממש יתמרמר על ההיפוך שמצד נה"ב שרחוק מאוד מאור וטוב זה בשעה שיתפעל בעונג מצד נפש האלקית אז כשיזכור על עצמו שהוא רחוק מאוד מיזה כל היום או גם בשעה זו יצטער מזה מאוד ושניהם כאחד ישכנו זה מצד נפש האלוקית וזה מצד נפש הבהמיות.

ופי' מן הצאן הנה יעקב הי' רועה צאן והוא לפי שמדת יעקב הוא מדת הרחמים זו קו האמצעי וצאן מעוררים רחמים מחמת קול הבכי שלהם כידוע והנה אמרז"ל כל מי שאין בו דעת אסור לרחם עליו ולכאורה אינו מובן דאם אין בו דעה יחשב כבהמה ולמה אסור לרחם עליו אך הענין הנה הרחמנות נמשך מבחי' הדעת שכל מי שיש בו דעת יותר יותר יהי' בו מדת הרחמנות וענין הדעת אינו שכל שאין בו רק דעת אינו מרגיש ולכן מי שיש בו דעת מרגיש מאד הצער של חבירו וע"כ יתעורר עליו הרחמים משא"כ כשאין בו דעת אינו מרגיש הצער וזהו שהתינוק הוא אכזרי אף שהוא בר שכל מחמת שאין בו בחי' דעת והרגשה הצער זולתו כמו יוסיף דעת יוסיף מכאוב שהרי בהמה אינו מרגיש כ"כ כאב ההכאה כאדם אך יכול להיות שיהי' בו בחי' דעת ועל כל זה יהי' אכזרי והוא מחמת שהוא אכזר בעצם ונהנה מאד בשפועל רע דוקא דהיינו איך שמרגיש מאד שהוא רעת לזולתו ונהנה מזה דוקא וזה נק' רע בעצם אבל האופן הב' באכזריות הוא שבעצם אינו אכזר כלל ואם הי' מרגיש ברעה זו שעושה לזולתו הי' מתעורר עליו רחמים רק שאינו מרגיש כלל מחמת חסרון בחי' דעת ולכך אסור לרחם עליו מכיון שאין בו דעת הרי הוא אכזרי ומזיק ואסור לרחם עליו על המזיק וכמו"כ יובן ב' אופנים אלו בעבודת ה' שיש פורק עול ממש דהיינו שיודע הטיב שמורד בהשם ברצונותיו הזרים ולא אכפת לו כלל והוא כמו ענין אכזרי בעצם הנ"ל ויש שבעצם אינו נק' פורק עול כלל רק שנדמה לו שעובד ה' הוא ואינו מרגיש כלל ריחוקו מאור פני ה' ואלו הי' מרגיש בזה לא הי' עושה כלל רק שאינו מרגיש מחסרון בחי' הדעת משא"כ אם יש בו

יעקב הי' רועה צאן . . וצאן מעוררים רחמים: ראה ג"כ תורת חיים ויצא לא, ב. לעיל ע' יד.

שמדת יעקב . . הרחמים: ראה תניא פמ"ה. הנסמן במאמרי אדה"ז על פרשיות התורה (ח"ב) לע' תקעט.

כל מי שאין בו דעת: ראה ברכות לג, א.

שו"ה הרחמנות — אינו . . כך: כ"ה בהכת"י. והל' צריך תיקון קצת.

יוסיף דעת יוסיף מכאוב: כ"ה בכ"מ, ומהם: הנחת כ"ק אדה"א בספר המאמרים תקס"ו ע' רט. והנחה אחרת בתורה אור יתרו סח, ב [ובשניהם: יוסף . . יוסף. אבל באור התורה בראשית [כרך ג]: בתו"א . . ויוסיף . . יוסיף]. ספר המאמרים עת"ר ע' קל. ספר חסידים סי' תשס"ו. ספר המאמרים פרשיות (ח"ב) ע' תתצו [ושם כנ"ל בתו"א]. וראה לקוטי לורי יצחק (אגרות) ע' שכד. ובקהלת א, יח: ויוסיף.

בחי' הדעת ומרגיש ענין ריחוקו מתעורר הרחמים עליו והוא ממש לפי ערך הדעת כל שיש בו דעת יותר מתעורר ברחמים יותר וזהו משה מלגאו ויעקב מלבר פי' משה הוא בחי' הדעת והוא מלגאו לבחי' יעקב שהוא מדת הרחמים.

והנה יש עוד קרבן מן העוף כי ששרשם מפני נשר כידוע והוא ג"כ בחי' מדת הרחמים כידוע שהנשר הוא רחמני וההפרש בין מדת הרחמים דצאן למדת הרחמים דנשר הוא כמו ענין ההפרש בין הרחמנות דאדם על עצמו או על בנו או בנו על אביו שהוא עצם אחד עמו שאין צריך לזה התעורר' מן הדעת וההרגשה אלא מעצמו יתעורר תיכף שימצא לו דבר רע או על בנו משא"כ הרחמנות על זולתו שמעצמו לא יתעורר עליו ברחמים רק ע"י דעת והרגשה כשיעמיק דעתו וירגיש צערו כנ"ל וכמו כן הנה הרחמנות דנפש הבהמיות שמתעורר ברחמים על ריחוקו מאור השם הוא כמו הרחמנות שעל זולתו מאחר שאינו עצם מאור אלוקי רק ע"י שיעמק דעתו ירגיש בזה אבל הרחמנות דנפש האלוקי בעצמה א"צ לזה שום דעת והרגשה כי מעצמה תתעורר מאוד ברחמ"ר מאחר שהיא חלק אלוה ממעל כבן שהוא עצם אחד עם אביו כמ"ש בנים אתם כו'.

והנה ענין הקרבן הנ"ל שהוא בחי' התכללות דנפש הבהמיות בבחי' אדם כנ"ל הוא הנק' בחי' טהרה שהוא כדבר שהי' טמא תחילה כנ"ל דהיינו הנפש הבהמיות שהי' מקושר תחילה בהבלי עולם ורצונות זרים ועכשיו נטהר מזה רק נכלל בכל כוחותיו דהיינו בשכלו ומדותיו באלקות כנ"ל והוא נק' עובד ה' בגופו והוא בחי' עבד דהנה כתיב וכי ימכור איש את בתו כו' לא תצא כצאת העבדים דהיינו שהנשמה לא נק' עבד רק בחי' בן כמ"ש בנים אתם כו' ולפעמים נק' כי לי בנ"י עבדים כו' ושניהם אמת דמצד הנפש הבהמיות נק' עבד שהעבד אינו עצם אחד עם האדון וע"כ אין רצונו בעצם במה שהאדון רוצה רק שמ"מ יעבוד אותו ויעשה רצונו ע"כ וכמו"כ הנפש הבהמיות אף שתעבוד את השם אינה בבחי' עצמיות כי הרי עצמה הוא ההיפוך כו' רק שע"כ יעבוד אבל הנפש האלוקית נק' כמשל הבן שאוהב את

משה מלגאו ויעקב מלבר: ראה תקוני זהר תי"ג כט, א.
משה הוא בחי' הדעת: ראה לקוטי שיחות [כרך ו] הוספות/שמות ע' 244. ושנ"נ.
עוף . . נשר: ראה אור החיים אחרי יז, יד. ובכ"מ.
שהנשר הוא רחמני: ראה ירושלמי פאה פ"א ה"א. פרש"י עה"ת האזינו לב, יא.
בנים אתם: ראה יד, א.
וכי ימכור . . כצאת העבדים: משפטים כא, ז.
שו"ה כמ"ש — נק': אוצ"ל נק' עבדים כמ"ש.
כי לי בנ"י עבדים: בהר כה, נה.

אביו בעצם ויש לו התקשרות עצמיות אל אביו וכמו"כ כתיב בנשמות ואתם הדבקים בבחי' דביקות והתקשרות עצמיות וכמו שא' ר"ש ב"י בחד קטירא אתקטרנא וכמו"כ הוא בבחי' יחידה של נפש אלקית מישראל יש בה בחי' התקשרות עצמיות רק שאינו מאיר בגילוי וראי' ממס"נ על קדה"ש כידוע, והוא נק' עובד את ה' בנשמתם.

והנה אחר בחי' טהרה הנ"ל בא לידי בחי' קדושה שהוא בחי' עבודת הנשמה שנק' קדושים כנ"ל שמתגלה בחי' הקדושה דנשמה בהתקשרות עצמיות וזהו טהרה מביאה לידי קדושה כו' וכן הבא לטהר מסייעין אותו בבחי' קדושה שהוא בחי' עבודת הנשמה וכן המצות נק' קדושים מחמת שהם בחי' רצה"ע ממש כמו הנשמה שנק' קדושה מחמת שהיא חלק אלוה ממעל. אך הנה כתיב אין קדוש כה' וכמ"ש בזוהר כמה קדישין איתינהו ורייתא קדישא וישראל קדישין ובכולהו אין קדוש כה' כמאמרז"ל ע"פ קדושים תהיו יכול כמוני ת"ל כי קדוש אני קדושתי למעלה מקדושתכם והוא מחמת שקדושת ישראל והתורה הנמשכת מקדושתו ית' מחמת שהנשמה חלק אלוה ממעל כו' והמצות רצון העליון כנ"ל נמצא שהם מקבלים מקדושתו ולכן קדושתו למעלה מקדושתכם וזהו ה' לי בעוזרי שהוא מסייע את המסייעים הנ"ל וד"ל.

הנה מש"כ מסייע ל' רבים וכן בעוזרי כנ"ל הענין הוא דכתיב אני מדבר בצדקה ורב להושיע פי' אני הוא בחי' המל' ומדבר הוא בחי' הכתר כי דיבור הוא בחי' חכ' ומדבר הוא מקור הדיבור והחכמה שהוא בחי' רצה"ע שנק' כתר ואני מדבר פי' שיהי' הארת כתר במל' הוא בצדקה שהן כל המצות בכלל שנק' צדקה ואזי ורב להושיע שהוא ריבוי הישועה ע"י ריבוי מצות.

ואתם הדבקים: **ראתחנן** ד, ד.

בחד קטירא אתקטרנא: **זהר אדרא זוטא האזינו רפח, א.**

ממס"נ על קדה"ש: **ראה תניא פי"ח.** ובכ"מ.

אין קדוש כה': **שמואל א ב, ב.**

וכמ"ש בזוהר: **ראה זהר תזריע מד, א** (ושם ליתא אורייתא קדישא). וראה לקמן ע' שסד.

קדושים תהיו . . למעלה מקדושתכם: **קדושים יט, ב. ויק"ר פכ"ד, ט.**

שו"ה הנה — מסייע: **כנצ"ל מסייעין.**

אני מדבר בצדקה: **ישעי' סג, א** (ושם: רב להושיע). וכ"ה גם בעטרת ראש דרוש לשבת שובה מה, ב. — **ראה ג"כ ספר המאמרים פרשיות [ח"ב] ע' תקיא. ספר המאמרים תקס"ז ע' צב.**

אני הוא בחי' המל': **פע"ח בתחלתו.**

רצה"ע שנק' כתר: **אגה"ק סכ"ט (תניא קמט, ב).**

כל המצות בכלל שנק' צדקה: **ראה תורה אור מקץ לח, ג. מב, ג. בשלח סג, ג. ועוד. וראה תניא פל"ז (מח, ב).**

וביאור הענין הנה אמרז"ל כל ישראל יש להם חלק וכו' שנאמר ועמך כולם צדיקים שכל ישראל נק' צדיקים והוא מחמת שמלאים מצות כרימון נמצא שע"י עשיות המצות נק' צדיקים והרי המצות נק' צדקה כמ"ש וצדקה תהי' לנו כי נשמור לעשות את כל המצות כו'. אך הנה צדיק נק' המשפיע כמ"ש אמרו לצדיק כי טוב וידוע דטוב נק' המשפיע לזולתו מחמת שמניח א"ע כדי להשפיע לזולתו שהוא מחמת טובתו בעצם שטבע הטוב להטיב ולהשפיע וצדקה תהי' נק' התקבלות השפע שכבר נתקבלה במקבל כמו הנותן צדקה לעני שהנותן צדקה נק' צדיק וצדקה עצמה הוא ההשפעה כשכבר נתקבלה במקבל וכמו"כ הוא בענין המצות שע"י המצות הוא המשכות אלקות למטה והוא ע"י שהם בחי' רצון העליון כידוע ובאתדל"ת אתדל"ע שע"י שעושין המצות למטה נמשך רצה"ע למעלה ומתגלה בעולמות ולכן נק' כל ישראל בשם צדיקים מחמת שהם עושים המצות וגורמים שיהי' המשכות אלקות אך הפעולה שנעשה ע"י המצות נק' צדקה שהוא קבלת השפע בכנ"י וז"ש וצדקה תהי' לנו כו' מחמת המצות.

והנה אמרז"ל למה הקדים פ' שמע לוהיה אם שמוע כדי שיקבל עליו עול מ"ש תחילה ואח"כ עול מצות שפ' שמע הוא קבלת עול מ"ש ובפ' והיה אם שמוע עול מצות וצ"ל תחילה עמ"ש עי"ז נעשה רצון למלוכה כמו עד"מ למטה שמכתירין את המלך שהוא ע"י שמקבלי' על עצמן שיהי' עליהם למלך וישמעו לקולו בכל אשר יגזור ועי"ז נעשה מלך וכמו"כ למעלה בחי' כתר מלכות נעשה ע"י קבלת עול מ"ש וע"י זה נעשה רצון למלוכה שהוא כתר מלכות ששרשם מכתר עליון שהוא הרצון הכללי ונמשך ממנו רצון פרטי למלוכה כנודע ואח"כ יכול להיות עול מצות שהמצות הם נק' מצות המלך שהמלך מצוה לעשות כך וכך כמ"ש מדוע אתה עובר את מצות המלך. ולכך מוכרח להיות תחילה קבלת עמ"ש שיהי' רצון למלוכה ואח"כ יכול להיות עול מצות המלך רק ששרשם מרצה"ע כידוע. והנה בפ' שמע הוא אור החסד בכלי הגבורה ופ' והי' אים שמוע אור הגבורה בכלי החסד שבפ' שמע

כל ישראל . . ועמך כולם צדיקים: **ישעי' ס, כא. סנהדרין צ, א.**

שמלאים מצות כרימון: **ברכות נז, א. וש"נ.**

וצדקה תהי' לנו: **ואתחנן ו, כה (ושם המצוה).**

אמרו לצדיק כי טוב: **ישעי' ג, י (ושם: צדיק). וכ"ה גם בפירוש המלות פקל"ג פ, ב.**

שטבע הטוב להטיב: **ראה לקמן ע' קכד. ובד"ה אתה אחד מכ"ק אדה"א (קה"ת תשכ"ה) ע' 4.**

למה הקדים פ' שמע: **ראה ברכות יג, א.**

מדוע אתה עובר את מצות המלך: **אסתר ג, ג.**

שמע הוא אור החסד בכלי הגבורה: **ראה הנחת כ"ק אדה"א [ליל ב' פ' וישלח תקס"ז — סה"מ תקס"ז ע' א] נדפסה בסידור שער הק"ש עד, א. ונו"א באור התורה ואתחנן כרך ו ע' ב'רלח. וראה ג"כ הנחת כ"ק אדה"א מליל שבת פ' נח תקס"ו במאמרי אדה"ז פרשיות [ח"ב] ע' תשח ושנ"ג. דרך מצותיך שרש מצות התפלה פי"ב.**

יש מ"ב תיבות מואהבת עד ובשעריך ושם מ"ב הוא מבחי' הגבורה ולכן בכל עלי' אומרים שם מ"ב וכמו בק"ש שעל המיטה שצריך להיות עליות המל' בידך אפקיד רוחי כדי שלא תשקע בהיכלות המשונות ע"י המח"ז של כל היום כנודע וצריכה לעלות למעלה לכלל באלוקי' שהוא בחי' גבורות והסתלקות אומרי' שם מ"ב דאנא בכח וכן לפני קב"ש שהוא עליות העולמות אומרי' שם מ"ב וכן פ' שמע הוא בבחי' הגבורה ולכן יש בה מ"ב תיבות אך זהו בחי' התיבות האותיות שהם הכלים הם בבחי' הגבורה אבל האור הוא בבחי' החסד ואהבת כו' שבחי' האהבה הוא בבחי' החסד רק שהוא בדרך עלי' והסתלקות ופ' והיה אם שמוע הוא להיפוך אור הגבורה בכלי החסד שבפ' והיה ע"ב תיבות מוהיה עד ושמתם וכו' וחסד גימטרי' ע"ב כידוע רק שמ"מ הוא בחי' גבורה והתחלקות לע"ב גשרים והוא כמו ענין גבורות גשמים דלכאורה למה נק' בשם גבורה והלא הגשמים הם השפעות חסד אך נק' מחמת שבא בהתחלקות טיפין ושורש התחלקות היא מבחי' גבורה. אך נק' גבורה שבחסד כי הגבורה עצמה חסד היא שאם לא הי' יורד בהתחלקות לא הי' יכול להצמיח כידוע וכמו כן הוא ענין הגשר שעושין למטה חדרים קטנים הרבה כי מחמת תוקף המים לא הי' יכול הגשר להתקיים אך מחמת שמתחלקין את המים להרבה חלקים ע"י החדרים הקטנים ע"י זה יוכל להתקיים וזהו ענין פ' והי' אם שמוע שהוא בחי' עול מצות שהן המשכות גילוי אלקות למטה רק כדי שיוכל השפע להתקיים נחלקו להרבה חלקים שהן הרבה מצות והוא ענין ע"ב תיבות דוהי' אם שמוע שהוא ההתחלקות ע"ב גשרים הוא בחי' גבורה אך זה גופא הוא בחי' החסד והוא הנק' גבורה שבחסד וזהו הנק' ישועה שישועה כלול מחסד וגבורה שכמושיע לאחד שהוא בבחי' החסד מוכרח להיות בבחי' דין לזולתו המנגדו כידוע במ"א. וזהו אתה גיבור לעולם כו' ורב להושיע מכלכל חיים בחסד שבהמשכת והשפעת החיות לעולמות כלול מחסד וגבורה שבהשפע היא בבחי' החסד רק שבא בריבוי התחלקות בבחי' גבורה וזהו מכלכל בבחי' ריבוי הכלי' וזהו ג"כ ורב להושיע שהוא הריבוי התחלקות שנק' ישועה וזהו אני מדבר בצדקה ורב להושיע שהמשכות הכתר במלכות הוא ע"י המצות שנק' צדקה כנ"ל ובא בריבוי התחלקות וזהו ורב להושיע כו' וד"ל.

ושם מ"ב: **ראה זהר תרומה קלה, ב. פרדס שער פרטי השמות פי"ב.**

בידך אפקיד רוחי: **תהלים לא, ו.**

וחסד גימטרי' ע"ב: **פרדס שער ערכי הכינויים מערכת חסד (ובכ"י: גמוטרי').**

לע"ב גשרים: **ראה פרדס שער פרטי השמות פ"ה. ערה"כ שם. שיעור קומה (להנ"ל) סצ"ד.**

גבורות גשמים: **תענית בתחלתה.**

שו"ה נק' — נק': **אוצ"ל נק' כן.**

אתה גבור: **נוסח התפלה.**

לא תשבית מלח ברית אלקיך מעל מנחתיך וכן אמר על כל קרבניך תקריב מלח כו'. ויש להבין מהו ענין הברית הזה במלח דוקא כו' ולא בשאר דברים וגם למה על מנחתך דוקא וכו'. הנה סיבת התהוות המלח הגשמי ידוע שהוא בא מפני בחי' תגבורת חום השמש על מקומות מן הים שסמוך ליבשה עד שיוגלדו המים ויתייבשו ויהיו מלח וכן מלח הארץ הוא מפני שריפת החום שבארץ מפני קדרות השמש או מצד טבע החום והיבשות שבארץ וכמ"ש גפרית ומלח שרפה כו' ונק' שריפת מלח והוא מורכב מאש ומים יחד, אבל בלי מים כלל לא הי' מתהווה מלח מן העפר לבד שהרי כמה מקומות ביבשה שהן יבשי' בתכלית כמו במדב' ולא נתהווה שם מלח כלל. ועיקר הענין הוא ששורש בחי' המלח הוא בחי' הדומם שבמים שהמים מצד טבען הרי הן בבחי' ההתפשטות והתנועה והמשכה דוקא, אבל ע"י חום האש שבהן הן נגלדים ונתכווצים כל חלקי יסוד המים והוא מפני בחי' היסוד האש שיש במים, כי יש במים הרכבה מיסוד האש ובאש יש מיסוד המים כמ"ש בס"י טרף אש ממים ומים מאש כו', וראי' ממה שיש חיבור לאש לשרוף המים ולמים לכבות האש כו', שהרי הצור והסלע מיסוד המים כמ"ש אבנים שחקו מים רק שהוא מבחי' יסוד המים שבעפר והוא מבחי' הגבורות דאש שבמים, ע"כ הסלע וצור קשה ומוציאי' ממנו אש וכתי' הכה צור ויזובו מים

לא תשבית מלח: נעתק מבור 129 קמד, א.

מאמר זה מיוסד על ד"ה זה בספר המאמרים תקס"ג (ח"ב) ע' תרפח.

אין לדייק ממה שהובא לקמן ע' לא הסידור [עם דא"ח], שנדפס בשנת תקע"ו [ראה פקסימיליא — בסידור הוצאת קה"ת ע' שיב], שלפי"ז נאמר המאמר לאח"ז, כי אולי כוונתו לסידור האריז"ל.

לא תשבית מלח: כ"ה גם בספר המאמרים תקס"ג ע' תרפח. ספר המאמרים תקס"ד ע' פו. אור התורה ויקרא ע' רל. ובויקרא ב, יג: ולא.

וכן אמר . . מלח: סיום הכתוב ולא תשבית מלח.

וכמ"ש גפרית ומלח שרפה כו': נצבים כט, כב.

המלח . . מורכב מאש ומים: ראה רמב"ן ובחיי כאן.

היסוד האש שיש במים . . ובאש יש מיסוד המים: עד"ז בבד קודש ע' 14, ושם העיר כ"ק אדמו"ר שליט"א:

צ"ע ממ"ש בהל' יסודי התורה (פ"ד ה"א): כל א' מארבע יסודות אינו מחובר אלא מגולם וצורה בלבד. ובעץ חיים שער נ' פ"י: היסודות עצמן הי' בהם הרכבה א' שהוא חומר וצורה אלא שהם פשוטים. ובחובת הלבבות שער היחוד פ"ו (הובא בס' החקירה להצמח צדק ח"א פ"ז. עי"ש): היסודות הארבעה נמצאם מחוברים מחומר וצורה. ועוד. — ויש לחלק, לכאורה, בין היסודות ואש מים שלנו (ראה רמב"ן בראשית א, א), או לומר שאחר כך נעשית הרכבה גם בד' יסודות (ראה יסוה"ת שם ה"ז). אבל אין ליישב זה בספרים הנ"ל. עי"ש.

כמ"ש בס"י טרף אש: עד"ז בבד קודש שם. והעיר שם כ"ק אדמו"ר שליט"א:

צ"ע כי לא מצאתיו. וראה בפ"א שם „ארבע אש ממים" ובפ"ג מ"ב (בדפוס מנטובה) „שהאש נושא מים".

כמ"ש אבנים שחקו מים: איוב יד, יט.

וכתי' הכה צור ויזובו מים: תהלים עח, כ.

כו' וכן ושמן מחלמיש צור כו', וראי' ממה שכל חום מוליד כו' וכמ"ש במ"א ובמלח שהוא מבחי' הרכבה דאש שבמים הרי הוא בחי' גבורה שבחסד כו'.

(והנה אע"פ שהמלח הוא רק בחי' דומם כאבני' ועפר מ"מ אנו רואי' שיש בו טעם ערב בהעלם וכמו שא' מלח ותבלין דלטעמא עבידי כו', ואע"פ שבמלח עצמו אין בו טעם כלל אדרבה קץ טעמו לנפש כידוע אבל בהעלם גנוז בו טעם גמור המשיב את הנפש עד שמטעי' טעם גם במאכל שמלחו אותו כמ"ש היאכל תפל מבלי מלח כו'. וכמו שא' בבשר שהמלח ממתיק את הבשר ונותן בו טעם גמור. אך אין זה רק כשנמס על הבשר והי' למים ולחלוחית ולא בעודנו ממשו. ולכאורה זהו דבר פלא דאם נמחה המלח והי' למים הרי במים אין בהם טעם כלל, ומכש"כ בטעם המליחות שהנפש קץ בו א"כ למה ממתיק את הבשר ונותן בו טעם כשנמס עליו, אך הענין הוא שחום האש שבמלח עד שכווץ חלקי יסוד המים שבו ונעשה בחי' דומם בלי התפשטות היפך טבע המים הוא העושה וממשיך בו טעם נעלם זה הנגלה אח"כ בטעם הבשר לפי שמאסיפת וקיבוץ חלקי המים מחמת חום האש דוקא הוא שקיבץ ועשה בו בחי' טעם שבו אע"פ שמצד טבע המים עצמן אין בהם טעם כלל (וכן במלח הארץ הוא ג"כ מפני החום שבארץ שכווץ חלקי המים שבארץ כו') לפי שהאש שרף ושאב לחלקי המים עד שנקרש ונכווץ, ע"כ נשאר גם הטעם שבו בהעלם עד שנימס המלח ונבלע במאכל אז מקבל המאכל הטעם ההוא בגילוי כי נטעם גם הוא מחמתו כמו הבשר שנימתק מן המלח, אע"פ שהמלח מצד עצמו גם כשנימס הוא מלוח רק בבשר הוא נותן טעם מתוק וערב כו', וכ"ז מפני סיבת גלידת המלח מחמת חום האש ששרפו כו'. וכך כל דברים החריפים כתבלין וסממני רפואה וכה"ג שמרפאין לנפש, אע"פ שהנפש קץ בטעמן לפי שזהו בחי' גבורה שבחסד דגם שבעצם מהותו הוא מר וקשה ובהעלם יש בו חיות להשיב את הנפש. וזהו דוקא כאשר בא בנפש הטועמו אז בא בגילוי טוב טעמו שאור

ושמן מחלמיש צור: האזינו לב, יג.

וכמ"ש במ"א: ראה ג"כ תורה אור שמות קז, ב. והנחת הר"מ (?) בן כ"ק אדה"ז בספר המאמרים תקס"ג [ח"א] ע' קמז. תורת חיים נח עא, סע"ד. שערי תשובה ח"א שער התפלה ס, ב.

שו"ה (והנה: בהכת"י לא נסמן סיום המוסגר.

שהמלח הוא רק בחי' דומם: ראה עץ חיים שער (נ) קיצור אבי"ע פ"ב ובהגהת צמח שם. שער [וטעמי] המצות פ' עקב. אמת ליעקב [לר"י שאלתיאל ניניי"] מערכת מלח סרנ"ט.

שבמלח עצמו אין בו טעם: ראה לקוטי תורה ויקרא ג, סע"ד ואילך. והנחת כ"ק אדה"א בספר המאמרים תקס"ד ע' פו ואילך.

היאכל תפל מבלי מלח: איוב ו, ו.

שהמלח ממתיק את הבשר: ברכות ה, סע"א.

במים אין בהם טעם: ראה שו"ע אדה"ז הל' ברכת הפירות סר"ד סי"ג.

שו"ה הוא — עד: אוצ"ל: ע"ד.

טובו וחסדו נתעלם בדבר רע ומר זה היפכו ומשם דוקא בא לידי גילוי טוב וחסד כו', כמו החסד שא"א לפעול כ"א ע"י בחי' דין כשמאל דוחה ויסורי' ממרקים וכה"ג שזהו עיקר ענין גבורה שבחסד כמ"ש במ"א וד"ל.

והנמשל מכל זה יובן למעלה בהיות ידוע במ"ש ונהר יוצא מעדן שהוא בחי' בינה שנמשך ויוצא מחכמה שנק' עדן ומשם נפרד והי' לד' ראשי' ד' נהרות ונמשכים עד בחי' המל' אימא תתאה כמ"ש כל הנחלים הולכים אל הים כו', וכל הנשמו' והמלאכים עליונים כלולי' בימא עילאה שהוא בחי' המל', ובחי' העלאת מן בחי' המל' ה"ז כמו משל כיווץ וגילוד ממי הים להיות למלח מפני תוקף חום השמש הזורח על המים עד שנעשים בחי' דומם כנ"ל. דהנה ידוע דשמש ומגן ה' אלקים בחי' הוי' המשפיע נק' שמשא והמקבל מאור השמש דהיינו בחי' המל' שנק' י"ם הרי ע"י תוקף האור של המשפיע בבחי' גבורות רשפי אש ביותר מתכווצים ומתגלדים בחי' מי הים ונק' מלח ברית אלקיך כו'. והגם שהמים די"ם העליון הן בחי' חסדים בטבען שיורדים ומתפשטים למטה להחיות כל העולמות מאין ליש כידוע, אבל מפני בחי' תוקף הגבורות ורשפי אש החום דמשפיע במל' נתכווצו בבחי' ביטול בחי' דומם בלי התפשטות כלל, והוא ענין העלאת מ"ן שגם שהן מי חסדי' הן מתכווצים ומתגלדי' מצד בחי' הגבורות דמשפיע, אך ע"י בחי' הגבורות דמשפיע במקבל גם שנקרש ונכווץ בהעדר ההתפשטות מ"מ ע"ז נעשה בו תוס' אור וטוב טעם להיות אח"כ בבחי' רב טוב וחסד להחיות כל העולמות והוא בחי' גבורה שבחסד כמו המלח דלטעמא עבידי גם שבעצמו אין בו טעם אבל כשנמס בדבר זולתו ממתיקו ונותן בו טעם כנ"ל באריכות וד"ל.

ולהבין בתוס' ביאור בשרש ענין המלח שנק' ברית אלקיך כו'. הענין הוא כמ"ש בע"ח דמבחי' גבורות דאבא נעשי' בחי' חסדים דאמא כו' וכמ"ש ההופכי הצור אגם מים כו'. וביאור הדברים הנה בחי' או"א הוא מ"ש ונהר יוצא מעדן כו' כנ"ל, ובחי' גבורות דאבא הוא בחי' ההשפעה שנמשך

כמ"ש במ"א: ראה לקוטי תורה ראה כז, ג. סה"מ תק"ע ע' רכה. וראה ג"כ סידור שער התקיעות רמז, א. ספר המאמרים אתהלך — ליאזניא ע' סב. ע' קכד.

ונהר יוצא מעדן: בראשית ב, י. וראה תורת חיים שמות לו, ב. אור התורה וירא (כרך ד) תשנד, ב.

כל הנחלים . . דשמש ומגן ה' אלקים: קהלת א, ז. . . תהלים פד, יב.

המל' שנק' ים: ראה פרדס שער ערכי הכינויים מערכת ים.

שהמים . . חסדים: נסמן לקמן ע' קלט.

שהמים . . שיורדים: ראה תענית ז, א.

כמ"ש בע"ח: שער הכללים פ"י.

ההופכי הצור אגם מים: תהלים קיד, ח. וראה גם לקמן ע' רלד. ע' שצב.

מן החכמה בבחי' גבורות רשפי אש שלהבת כמו עד"מ בחי' מ"ד שנמשכים בחו"ב רשפי אש כו'. וע"כ נק' אי"ש ל' א"ש כו', ועי"ז בחי' המ"ן דאימא מתכווצין ומתגלדים בהעדר ההתפשטות כדמיון גלידת וקרח המלח מתוקף חום השמש כו', וכידוע דאור אבא נק' שמשא כו'. וביאור הדברים היינו שמחמת תוקף גבורת השפע דמשפיע במקבל נעשה בחי' ביטול וכיווץ גדול במקבל עד שישרף מגבורות המשפיע ויתאחד בו להיות רק בבחי' דומם והן בחי' הנשמות שבימ"א עילאה בינה דאצי' עלמא דאתכסיא בבחי' ביטול גדול כידוע. אך עי"ז דוקא נהפך לרבוי ההתפשטות בבחי' חסדים גדולים, והוא בחי' חסדי' דאימא שנעשי' מבחי' גבורות דאבא דוקא וכמ"ש ההופכי הצור אגם מים אין צור כאלהינו שהוא ע"י בחי' גבורות דאבא באימא שמזה נעשה בחי' רבוי חסדים דאימא באגם מים. ועד"מ הצור שהאש וחום הטבעי שבו מכווץ כל חלקי יסוד המים שבו, אך מזה עצמו נהפך לאגם מים המתפשטים כו' כך מבחי' גבורות רשפי אש דמ"ד דדכורא במ"נ דנוק' מזה דוקא אתבסמת נוק' וחוזרים מ"נ שלה ומתפשטי' בבחי' רבוי חסדים להוליד ולד כו' וכמ"ש במ"א. וכך הוא למעלה שמבחי' הגבורות דאבא נעשים רבוי חסדים דאימא באגם מים כמ"ש ונהר יוצא מעדן להשקות כו', והי' לד' ראשים ד' מחנות כו'.

אך זהו דבר פלא לכאורה איך יתהווה דבר מהפכו דוקא שמבחי' גבורות יהפך לבחי' חסדים כמו שמאש לא יתהווה מים כו'. אבל הענין הוא שבחום ואש יש ב' הפכי' ג"כ והוא מפני שכלול מבחי' חו"ג (כנ"ל דיש באש מים ובמים אש כו') והוא מה שאנו רואי' דכמו שיש בטבע בחום לכיוץ ולגלד כגלידת מלח וכה"ג כך יש בטבע החום להפשיר ולהתפשט כמים שטבען להתפשט כו' וכמו וחם השמש ונמס וכידוע שכל גלד וקרח נפשר מן החום וימס והי' למים כמו ישב רוחו יזלו מים כו', וגבי ריאה אמרו בחממי לא דמפשרי כו' (וכן במים יש ב' הפכים הכווץ וההתפשטות והוא כמו הקור

א"ש ל' א"ש: ראה ג"כ סוטה יז, א. אור התורה פינחס ע' א'צח. ע' א'צט.

שבימ"א עילאה בינה: תקוני זהר תי"ט (לח, ב).

אין צור כאלהינו: כ"ה גם ברמב"ן דרשה לקהלת [כתבי רמב"ן ח"א — ירושלים תשכ"ד] ס"ע קפד. סידור דרושים לחתונה קלג, ג. לקוטי לוי יצחק הערות לזהר חשא ע' קמו. ובשמואל א ב, ב: ואין. — וראה רד"ק שם.

אתבסמת נוק': ראה זהר לך צד, א.

לד' ראשים ד' מחנות: ראה זהר בראשית כו, ב.

וחם השמש ונמס: בשלח טז, כא.

ישב רוחו יזלו מים: תהלים קמז, יח.

בחממי לא דמפשרי: ראה חולין מז, ב: דכווצי.

שו"ה לא — (וכן: בהבדל לא נסמן סיום החצע"ג, ואוצ"ל לקמן בשו"ה מטבע אחרי תיבת כו'.

החזק שמכווץ חלקי המים כמו ע"י האש ונעשה קרח כו' לפי שיש במים מטבע האש לכווץ ולגלד ויש באש מטבע המים להפשיר כו', וכן יש בטבע האש לפרר לחלקים היפך הכיוץ והגלד ובמים טבען לדבק החלקים כידוע, ויש להיפך באש לדבק כמו המצרף שבהיתוך האש מדבק כל חלקים נפרדי' ובמים לפרר כמו ע"י בישול או מיחוי במים שמפרר הדבר לחלקים היפך טבע האש כו' וד"ל. והיינו לפי שיש ב' מיני גבורות אחד בחי' חסד שבגבורה שהוא בחי' ההתפשטות וההפשרה להיות הגלד נמס ע"י החום והב' בחי' גבורות שבו לכווץ ולגלד כו' כך יש במים לכווץ ולהתפשט אך המים כשנכווצים מצד בחי' גבורה דיסוד האש נעשה אח"כ ריבוי החסדים בגבורות יותר ונק' גבורות שבחסד, ואין זה כ"א ע"י בחי' חסד שבגבורה שבאש שהוא מה שבכח החום להפשיר המים כו'. וכך יש ב' מיני גבורות במשפיע א' לכווץ ולגלד את בחי' המ"ן (וכמ"ש במ"א בענין כגבינה תקפיאני כמו עור הקיבה בחלב כו'. והב' להפשיר ולהמס את הגלד שמזה דוקא יבא התולדה כי כל חום מוליד כו'. אמנם מבחי' התכללות דמ"נ ומ"ד מתהפך להיות מבחי' גבורות דמשפיע בחי' חסדי' במקבל, שהרי כל מה שיכווץ המ"ן מפני חום המ"ד יותר יתפשט המ"נ אח"כ לעשות ציור ולד (וכן בעו"ע כמו תלמיד מרבו כל שהתלמיד בטל ונכלל יותר בכיוץ גדול מפני בחי' גבורות דמשפיע שמשפיע עליו באימה וביטול יותר יהי' אח"כ בחי' ההתפשטות הקבלה של השפע בתלמיד כו' וכמו שא' כל תלמיד שאין שפתותיו נוטפות מור כו'). וזהו ענין שבשעת קבלת שפע מ"ד אז בחי' הנוק' מלאה גבורות כרשפי אש התשוקה לקבל בבחי' כיווץ מפני בחי' הג' דמשפיע שבעלה מחממה כו'. אבל לאחר שקיבלה המ"ד הרי אתבסמת נוק' ועביד נייחא לה כו' דהיינו שמתפשטי' בחי' מ"נ שבה בבחי' חסדים שהוא דוקא ג"כ ע"י בחי' הגבורות דמ"ד כמו שטבע החום להמס ולהפשיר כו'. וז"ש ההופכי הצור אגם מים שמבחי' גבורות דאבא נעשה חסדים דאימא כנ"ל.

אך עדיין לא מתיישב מה שכתוב ההופכי הצור דמשמע על בחי' גבורות דנוק' עצמן שנהפכים לחסד כנ"ל. אבל הענין הוא דבחי' רוחא דשביק בגווה כלול מחו"ג, דהנה בחי' המ"ד נק' מ"י החסדים כמ"ש כי זכר חסדו

שו"ה לכווץ — (וכמ"ש: בהבוך לא נסמן סיום החצע"ג, ואוצ"ל בשורה שלאח"ז אחרי תיבת כו'.

במ"א בענין כגבינה תקפיאני: ראה סה"מ תקס"ד ולקו"ת שנסמן לעיל הערה שבמלה. — באיוב י, י: וכגבינה. אבל כ"ה גם לקמן ע' שנו. בסה"מ תקס"ד שם (ושם: תקפיאנו). לקוטי תורה חוקת סג, ד.

כל תלמיד שאין שפתותיו נוטפות מור: ראה שבת ל, ב. פסחים קיז, א.

רוחא דשביק בגווה: ראה זהר [סבא] משפטים צט, ב. עץ חיים שער (לט) מ"ן ומ"ד דרוש ז. ח.

כמ"ש כי זכר חסדו: תהלים צח, ג. בתהלים שם ליתא תיבת כי, אבל כ"ה גם בפירוש המלות פ"ע (מד, סע"ב). בגוכי"ק לקמן ע' רלח. וראה המשך תרס"ו ע' תקכב.

החסדים . . זכר חסדו: ראה מדרש שמואל פ"ב: וזכרתני בזכרים. תניא פמ"ג ובליקוט פירושים שם.

והמ"ן הוא מבחי' הגבורות וזהו בשעת היחוד דוקא שהגבורות דמ"נ נהפכים לחסדי' כמו מצור שנעשה אגם מים והוא מפני בחי' חסדים דמ"ד שממתיקין לגבורות דמ"נ כמ"ש בסידור בענין עיני כל אליך ישברו להמתיקן כו' וכדמוכח בזוהר בכמה דוכתי. ולכאורה זהו היפך ענין הנ"ל דמבחי' גבורות דמ"ד נעשה חסדים במקבל כו'. אך הענין הוא דב' דברים הן הא' בחי' המתקת הגבורות דמ"ן מבחי' החסדים דמ"ד והוא ע"ש דאתבסמת נוק' כנ"ל והב' מבחי' הגבורות דמ"ד שעושה בחי' הכיווץ במ"ן כנ"ל שמזה עצמו נעשה בחי' חסדים דמ"ן כנ"ל. וזהו שאנו רואים שיש ברוחא דשביק בגווה ב' דברי' א' בחי' התקשרות רוח המשפיע במקבל שהוא מבחי' החסדים שבו שנמשך רוח אהבת המשפיע לעורר את המקבל בתשוקה ומה שמעורר רוח תשוקת הנוק' תמיד אליו ע"י רוחא זה כידוע דכל עיקר העלאת מ"ן דמ"ה להיות אל אשה תשוקתיך אינו רק ע"י רוחא דשביק בגווה מפני שאין האשה כורתת ברית אלא למי שעשא כלי כו' זהו מפני הגבורות שבמדות שמושך רוח המקבל אליו כמו טבע חום המכווץ אליו חלקי יסוד המים כו', והוא בחי' התקשרות המקבל אל המשפיע בבחי' ביטול והעלאת עצמות מכל וכל בתכלית כו'. וזהו הנק' כריתת ברית דמקבל ומשפיע שלא יפרדו לעולם כו' וד"ל.

וזהו לא תשבית מלח ברית אלקיך כו', דהנה מבואר למעלה שיש במלח מב' דברים א' מבחי' גבורות חום וקדרות השמש שמתכווץ חלקי המים, והב' ענין גלידת המים עצמן כו', וא"כ ה"ז בחי' ממוצע שיש בו בחי' גבורת המשפיע ובחי' העלאת כיווץ המים שהוא בחי' המקבל, והיינו ענין ב' מיני התקשרות הנ"ל התקשרות המשפיע במקבל ע"י בחי' גבורות שבשפעו כנ"ל, והב' בחי' התקשרות והעלאת המקבל שזהו כמו ענין גלידת חלקי המים כו'. ולכך נק' המלח ברית אלקיך שהוא כמו בחי' רוחא דשביק בנוק' שהנוק' היא כורתת ברית כנ"ל. ויש בזה ב' מיני ברית א' בחי' התקשרות המשפיע אל המקבל שהוא ע"י מה שעשאה כלי כו' ונק' ברית אלקיך, והב' ברית דכנ"י בהעלאת מ"ן תמיד בבחי' ביטול העצמות מכל וכל כנ"ל, ואין זה רק ע"י בחי' ה"ג שביסוד ז"א, אך מפני שזהו עיקר הסיבה לב' התקשרות

כמ"ש בסידור: ראה סידור שחרית נד, ג, והנחת הר"מ בן כ"ק אדה"ז בספר המאמרים מארז"ל (תפלה) ע' שעט. וראה ספר המאמרים תק"ע ע' רלג שמאמר זה שבסידור [נמצא בבוך 1025 שכולל מאמרים משנת תקס"ד-ס"ז — ראה ספר המאמרים תקס"ז ע' תקא] מיוסד על ד"ה זה [שנדפס בספר המאמרים תק"ע ע' קמב].

שו"ה שנמשך — ומה: אוצ"ל: והב' מה.

אל אשה תשוקתיך: ע"ד בראשית ג, טז.

שאין האשה כורתת ברית: ראה סנהדרין כב, ב.

הללו וגם הוא מקור לריבוי התפשטות החסדים דמ"נ להוליד נשמות כו' או לשפע העולמות בחיצוניות כמ"ש למעלה בענין ההופכי הצור אגם מים להחיות רוח שפלים למטה מטה כו', ע"כ אמר לא תשבית מלח ברית אלקיך שכל קרבן שהוא בחי' העלאת מ"ן צריך להיות ע"י מלח דוקא מפני שהוא ברית אלקיך כו' וד"ל.

אך עדיין יש להבין למה א' מעל מנחתך דוקא וגם הלא א' על כל קרבניך תקריב מלח וגם מהו הטעם שהמלח הוא בחי' דומם כנ"ל. אמנם הנה מבואר למעלה שיש במלח טעם טוב ומתוק בהעלם שהרי כשנמס על הבשר הוא ממתיק את הבשר ונותן בו טעם כנ"ל אע"פ שמצד עצמו טעמו מלוח והנפש קץ בו אבל בבשר נותן טעם וממתיקו כו', ולכאורה אין זה מובן עפ"י הנ"ל בעיקר ענין המלח שהוא מבחי' הגבו' דחום השמש שמכווץ חלקי המים וא"כ מהיכן ימצא בו טעם כו'. אך הענין הוא כמבואר למעלה דגם שהמים אין בהם טעם אבל ע"י החום של השמש המאסף ומכוץ לחלקי המים עושה מהן טוב טעם עד שיטעי' את הבשר כו' כך ע"י בחי' הגבו' שביסוד המכווץ חלקי המ"נ כנ"ל עושה בהן בחי' המתקה בהעלם והוא מה שאח"כ בא לידי גילוי בתענוג וטעם גמור כמו דאתבסמת נוק' כו' וכן מה שא"ל שאליו תשוקתה תמיד כנ"ל שזהו בחי' התקשרות המקבל אל המשפיע והיינו כמשל המתקת הבשר שנמתק בטוב טעם ע"י המלח הממתיקות שהוא גלידת המ"ן מבחי' גבורה דרוחא כו'. ונמצא כמו במלח הממתיק את הבשר שהטעם בהעלם אבל הוא נעשה מבחי' המים רק שהפועל הוא החום של השמש וע"כ הוא בחי' ממוצע כנ"ל כך ענין מלח שעל הקרבנות הוא בחי' ממוצע ופועל ב' דברים א' בחי' התקשרות ברי' עליון דהיינו ע"י בחי' גבו' שביסוד ז"א שנק' ברי' אלקיך כנ"ל, והב' בחי' התקשרות כנ"י מלמטה למעלה ע"י העלאת הקרבנות שהוא בחי' העלאת מ"ן בתשוקה ותענוג כמשל המתקת הבשר כו' וד"ל.

וזהו לא תשבית מלח ברי' אלקיך מלח דוקא מטעם הנ"ל שהוא בחי' הדומם שבמים שבא מצד האש כו' כנ"ל ולא שאר דומם זולתו, והענין הוא להיות ידוע שבהעלאות הקרבנו' הוא כלול מדריגות דצח"מ כמו הקרבן עצמו שהוא מבחי' החי והנסכי' שלו ביין שהוא בחי' הצומח והמלח שעל הקרבן הוא בחי' הדומם והכהן המעלה ומקריב הוא בחי' מדבר וכשכהן אוכל ובעלים מתכפרים שנק' אכילת אדם וכן באכילת מזבח כשעולה באש של מעלה שנק' אכילת אדם למעלה כו'. ועיקר העלא' הקרבן הוא בחי'

(וכשכהן אוכל ובעלים מתכפרים: **פסחים נט, ב. וש"נ.**

העלאת דצ"ח כו', ובחי' הדומם הוא עיקר ע"כ אמר על כל קרבניך תקריב מלח להיות כי הדומם הוא מבחי' הביטול בתכלית בהעדר ההתפשטות לגמרי שזהו העיקר בבחי' העלאה דוקא אם מצד בחי' דומם עצמו לא הי' הדבר חובה במלח דוקא יותר משאר דומם, אבל עיקר הענין הוא מטעם בחי' התקשרות ברי"ת אלהי"ך. וזהו רוחא דשביק בגוה כו' שכולל ב' מיני התקשרות הנ"ל. אשר ע"כ זהו כל עיקר הציוי על בחי' דומם דמלח דוקא מטעם הנ"ל וד"ל.

ומעתה יש להבין מה שדקדק לומר מעל מנחתיך דוקא, להיות שהמנחה והנסכים מביאים על הקרבן כמ"ש ומנחתם ונסכיהם כו'. והמנחה היא סולת בלולה בשמן כו' כידוע והנסכים הוא יין ומבואר במ"א בענין כל הקורא ק"ש בלא תפילין כאלו הקריב עולה בלא מנחה וזבח בלא נסכים שהמנחה והנסכים הוא בחי' המשכה מלמעלה מן המשפיע אל המקבל מבחי' הפנימי' שבו שיצא מן ההעלם כמו יין ישמח כו' והעולה והזבח הוא בחי' אכילה שהוא בחי' העלאה והמנחה והנסכים הוא בחי' ההמשכה הפנימית שאחר ההעלאה שזהו העיקר המכוון מן ההעלאה של הקרבן, ע"כ ה"ז דומה עם קורא ק"ש בלא תפילין כמ"ש שם באריכות, אך שהמנחה היא המשכה בבחי' החכמה בחי' שמן כו' כצומח דחטה בחי' הדעת כו', ויין דנסכים הוא בבינה כו' כידוע דיין ישמח הוא בחי' חו"ב ושמן צף ע"ג היין ע"כ עולה בלא מנחה אינו כלום כו'. וזהו שהי' מקטירים לבונה במנחה שהוא אזכרתה כו' שהיא לעורר את המשפיע בזכרון טוב יותר מכפי ערך העלא' המקבל ולהוסיף אור ההמשכה יותר מכפי העלאת מ"ן דמקבל. וז"ש אם ה' הסיתך כו' יר"ח מנח"ה כו'. ובזה יש יתרון מעלה למנחה על כל הקרבנות ולכך

כמ"ש ומנחתם ונסכיהם: **אמור** כג, יח. **נשא** ו, טו. **פינחס** כט, יח. **ועוד**.

והמנחה היא סולת בלולה בשמן: **שלח** טו, ד.

והנסכים הוא יין: **שלח שם**, ה.

ומבואר במ"א: **ראה לקוטי תורה שלח** מב, א. **וראה אור התורה על מארז"ל** ע' ג **ואילך** וש"נ.

כל הקורא ק"ש בלא תפילין: **ברכות** יד, סע"ב.

כמו יין ישמח: **ע"ד תהלים** קד, טו.

החכמה בחי' שמן: **ראה זהר ויקרא** ז, ב **ובמקדש מלך שם. אמור** פח, ב **ובהגהות הרח"ו שם. מאורי אור אות ש סמ"ח.**

דחטה בחי' הדעת: **ראה לקוטי תורה שלח שם. ספר המאמרים פרשיות** (ח"ב) ע' תקנ.

ויין . . בבינה: **ראה סידור שער ברהמ"ז** קטז, א. **שם שער הסוכות רסט, א. והנחה אחרת בלקוטי תורה דרושים לסוכות** עט, ד. **ביאורי הזהר ויקרא** סא, א [**נדפס** ג"כ **בספר המאמרים תקס"ח** ע' קמו]. **ספר המאמרים תקס"ו** ע' שה. **ספר המאמרים תקס"ח** ע' קפב.

ושמן צף ע"ג היין: **שבת** ה, ב. **וש"נ.**

מקטירים לבונה . . אזכרתה: **ראה תורת כהנים ויקרא** ב, ב.

אם ה' הסיתך: **שמואל א** כו, יט.

המצוה דוקא בלבונה בחי' דומם שהוא למעלה מבחי' צומח מלמעלה למטה כמ"ש במ"א שהחכ' היא בא בבחי' צומח בבחי' התפשטות מאין ליש וכמ"ש והחכ' מאין כו' משא"כ בבחי' אין מצד עצמו שהוא בבחי' שתיקה שנק' דומם בהעדר ההתפשטות למטה כו', וזהו סייג לחכמה שתיקה כו' וזהו כת"ר כמו כת"ר לי זעיר כו', ולכך הלבונה היא עיקר במנחה דשמן וסולת כו' וד"ל.

וזהו שדקדק לומר לא תשבית מלח מעל מנחתי"ך, דלכאורה למה הי' צריך מלח למנחה כלל לפי שיש בחי' הדומם שהוא הלבונה, וא"כ מצד בחי' העלא' מ"ן שצריך לזה בחי' דומם דוקא כנ"ל היתה המנחה פטורה מן דומם, אך מצד בחי' התקשרות ברית אלקיך כנ"ל צ"ל המלח גם במנחה, וזהו אמר לרבותא דגם במנחה שיש בה דומם דלבונה צריך למצות מלח מטעם בחי' התקשרו' ברית אלקיך ולכך לא תשבית מלח ברית אלקיך מעל מנחתיך ג"כ גם שיש בה דומם דלבונה לא תשבית לא תמנע לומר שאין מהצורך כמו לכל קרבן מפני שלא מצד הדומם עיקר מצותו אלא לפי שהוא ברית אלקיך כנ"ל. הזכיר טעם זכרון ברית רק במלח שעל המנחה ולא בכל הקרבנות שהרי אמר סתם על כל קרבנך תקריב מלך ולא נתן טעם כלל מפני שהוא וד"ל. אך א"כ לכאורה אין זה רק למצוה מן המובחר שלא תשבית לבד אבל אינו חוב גמור כמו בשאר הקרבנות שצוה על כל כו' מלח כו'. ובאמת אין הענין כן אלא אדרב' מצוה וחובה במנחה להביא מלח יותר משאר הקרבנות לפי שעיקר הוא שנק' אזכר"ה לזכור ולעורר לב המשפיע יותר מכפי העלאת מ"ן דמקבל עכשיו כנ"ל בענין הלבונה כו' אשר לזה צריך לעורר לב של המשפיע במקבל ביותר מכל הקרבנות והוא בחי' המלח שנק' ברית אלקיך כנ"ל, וא"כ הרי המנחה צריכה יותר למלח ברית משארי קרבנות שעיקר ענינם הוא התקשרות והעלאת המקבל כו' וד"ל. ומ"ש לא תשבית מלח כו' אין הכוונה רק שלא תמנע לרבותא כנ"ל ובאמת הכוונה הוא שמצוה ומזהיר ביותר על ביטול והעדר הבאת המלח במנחה יותר מכל קרבן מ"ש לא תשבית לא תבטל לפי שבמנחה הוא נצרך ביותר מטעם הנ"ל וכל דבר שמוזהר עליו ביותר אז לשון הציווי הוא על לא תשבית בזה שהצטרכות הדבר ההוא ביותר ולשון זה הוא ע"פ דקדוק לה"ק כידוע וד"ל.

בלבונה בחי' דומם: כ"ה גם בספר המאמרים תקס"ג שם ע' תרפט.
וכמ"ש והחכ' מאין: איוב כח, יב.
סייג לחכמה שתיקה: אבות פ"ג מי"ג.
כת"ר לי זעיר: איוב לו, ב.
שו"ה שהרי — שהוא וד"ל: כ"ה בכת"י.
שו"ה ביותר — מ"ש: אוצ"ל: ומ"ש.
שו"ה שמוזהר — על לא: כ"ה בהכת"י.

תורת אדמו"ר

ואמרתם זבח פסח הוא אשר פסח כו', ולהבין ענין פסח ומצה כי הנה כתיב מצה זו שאנו אוכלים על שום מה על שלא הספיק כו' עד שנגלה עליהם ממ"ה הקב"ה בכבודו ובעצמו. ולכאורה אינו מובן כי מצות אכילת מצה נצטוו על קרבן פסח כמ"ש על מצות ומרורים כו' שהי' קודם חצות והנתינת טעם על זה הוא שלא הספיק עד שנגלה כו' שהי' אחר חצות. גם להבין מ"ש שנגלה עליהם הקב"ה בכבודו ובעצמו וכמ"ש ובמור' גדול זו גילוי שכינה כי שכינה הוא בחי' מל' ששוכנת בתחתונים כמ"ש מלכותך מכ"ע ומלכותו בכל משלה ובפסח הי' גילוי שכינה וכמ"ש שנגלה הקב"ה בכבודו ובעצמו. להבין כ"ז מהו בחי' גילוי שכינה ומהו בחי' בכבודו ובעצמו. כי הנה כתיב מלכותך מלכות כל עולמים כי כל התפשטות החיות בכל העולמות הוא מבחי' מל' והוא בחי' התנשאות מלכותו כו' אין מלך בלא עם. ולהבין זה מה דוקא ממדת מלכותו ית' נתהוו כל העולמות ולא ממדת חסד כי לכאורה כמו שמדת מל' אין מלך בלא עם כמ"כ אין מדת חסד שייך לקרא בשם חסד כ"א כשמשפיע חסד לזולתו וא"כ גם ממדת חסד הי' יכול

ואמרתם זבח פסח: נעתק מבוך 873 לז, א. צילום כת"י מעתיק. ובכ"מ כנראה לא דק, והלשון צריך תיקון. הנחה אחרת נדפסה במאמרי אדה"א הנחות תקע"ז ע' כא. וש"נ.

ראה אגרת הקודש סי"ט [תניא קכז, א]. הנחת כ"ק אדמו"ר האמצעי בספר המאמרים תקס"ג ח"א ע' רפד. ובארוכה בתורת חיים בשלח קפד, ב. והנחת הר"מ (?) בן כ"ק אדמו"ר הזקן בסה"מ שם ע' רעז. אור התורה הנ"ל ע' תתקעו. דרך מצותיך קעב, א.

ואמרתם זבח פסח: בא יב, כז (ושם: הוא לה').

מצה זו שאנו אוכלים . . הקב"ה: הגדה של פסח פסקא מצה (ושם: על שום).

שו"ה שנגלה — הקב"ה בכבודו ובעצמו: לשון ההגדה בפסקא ויוציאנו. וראה לקמן הערה שו"ה חצות.

קרבן פסח . . חצות: זבחים ספ"ה.

כמ"ש על מצות ומרורים: בהעלותך ט, יא [וכ"ה בהגדה פסקא כן עשה הלל. וראה הגדה עם לקוטי טעמים ומנהגים [קה"ת] לו, ב]. והוא כתוב בפסח שני. ובפסח ראשון נאמר [בא יב, ח]: ומצות על מרורים. וכ"ה בכ"מ, ומהם: בסידור סדר הגדה רצו, ג. והנחה אחרת בלקוטי תורה צו יא, סע"ג. ספר המאמרים תקס"ה ע' תלה. סידור שם שא, א. לקוטי תורה שם יג, ב. והנחה אחרת בסה"מ תק"ע ע' סו. ועוד. ולהעיר מאבודרהם סדר הגדה פסקא מצה זו.

שו"ה חצות — מ"ש שנגלה . . ובעצמו: כנראה כוונתו על הדרוש בפסוק ויוציאנו המובא בהגדה בפסקא ויוציאנו. ובפסקא ביד חזקה. וראה סידור שם שא, א. אור התורה הנ"ל ע' תתקפז.

וכמ"ש ובמור' גדול זו גילוי שכינה: תבא כו, ח. ובספרי שם.

שכינה הוא בחי' מל': ראה אגרת הקודש סכ"ה [תניא קלט, א]: שכינה בלשון רז"ל . . ובלשון המקובלים נק' בשם מלכות.

שכינה . . ששוכנת בתחתונים: ראה תניא פמ"א [נז, ב]. אגה"ק שם.

מלכותך מכ"ע: תהלים קמה, יג.

ומלכותו בכל משלה: תפלת העמידה לר"ה.

אין מלך בלא עם: בחי וישב לח, ל. וראה הנסמן במאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ח"ב ע' תרלא.

שו"ה לקרא — חסד: אחרי תיבה זו בא בכת"י תיבת אל. ואוצ"ל אלא, אבל יותר נראה שהיא מיותרת.

להתהוות כל העולמות כמו ממדת מל' וכמ"ש כי אמרתי עולם חסד יבנה והוכן בחסד כסא וא"כ למה דווקא ממדת מל' התהוות העולמות וכמ"ש מלכותך כו' ואתה מחי' את כולם שהוא בחי' מל' דווקא בחי' התנשאות כו', וגם איזה שייכות יש לבחי' התנשאות להתפשטות החיות בעולמות.

ולהבין כ"ז צריך להקדים ההפרש בין ידיעת מציאותו לידיעת מהותו. וזהו ההפרש בין הנביאים לנשמת דרין בתראין כמו נשמת רשב"י וכה"ג. כי הנה הנבואה הי' מבחי' נה"י רק שחילוקי מדריגות הי' בנביאים כמו יחזקאל ראה נבואתו מבחי' נה"י דיצירה וישעי' בבחי' נה"י דבריאה ומשה רבינו ע"ה בבחי' נה"י דאצילות. ולכאורה הוא דבר תמו' שהנביאים לא השיגו אלא בבחי' נה"י ונשמת רשב"י השיג באצי' עצמו וגם למעלה מאצי' עתיק ואריך וא"ק והראי' שגילה רזין גם בלמעלה מהאצי' ובוודאי השיג בהשגה גמורה כהנביאים כולם וגם נשמת משה לא השיג אלא בנה"י דאצילות ולא יותר וכמ"ש וראית את אחורי ופני לא יראו. אך להבין זה ההפרש שביניהם הוא ההפרש שבין ידיעת מציאותו לידיעת מהותו, כי הנה כתיב בצלם אלקים עשה את האדם וכמ"ש מבשרי אחזה אלקי' היינו כמו שיש בנפש אדם חו"ב ומדות ומחדו"מ מזה יכול להבין ולהשיג שיש ג"כ למעלה בחי' חו"ב ומדות ודיבור וכמ"ש כי בצלם אלקים כו' והוא שורש ומקור לחו"ב ומדות הגשמיים. והנה בוודאי אין ערוך ויחוס כלל לא מיני' ולא דוגמתו חו"ב ומדות הגשמי' לגבי חו"ב ומדות שלמעלה ויותר הרבה משאין ערוך גשמיות לגבי רוחניות כי גשמי' לגבי רוחניות הוא בדרך אין ערוך אבל חו"ב ומדות שלמטה לגבי חו"ב ומדות שלמעלה הוא לא מיני' ולא דוגמתו כלל כי מהחו"ב ומדות שלמעלה הוא דבר ממש שיכול מהם

כי אמרתי עולם חסד יבנה: תהלים פט, ג.

והוכן בחסד כסא: ישעי' טז, ה.

ואתה מחי' את כולם: נחמי' ט, ו.

שו"ה ולהבין — וזהו: אחרי תיבה זו בא בכת"י תיבת הוא. וכנראה שהיא מיותרת.

הנבואה הי' מבחי' נה"י: ראה במקומות שנסמנו בריש המאמר. וראה ג"כ לקוטי שיחות שמות [כרך ו] ע' 251 ואילך.

יחזקאל . . נה"י דיצירה: בספר המאמרים תקס"ה ע' תנג: בבריאה ויצירה. ובספר המאמרים תקס"ח ע' קעה: שבעולם היצי' כו' או בעולם הבריאה.

דבר תמו' . . רשב"י השיג: ראה ספר המאמרים פרשיות ח"א ע' שפא.

וראית את אחורי ופני לא יראו: תשא לג, כג.

בצלם אלקים עשה את האדם: נח ט, ו.

מבשרי אחזה אלקי': איוב יט, כו. ושם: ומבשרי . . אלוק. אבל בכ"מ הובא בלא וא"ו (מבשרי), ומהם: סידור שער חג המצות רפז, ד. מאמרי אדה"ז — הקצרים ע' רסה. שער האמונה פכ"ד. פכ"ה.

שו"ה ערוך — ולא: בהכת"י נכפלה תיבה זו.

שו"ה דוגמתו — דבר: אינו ברור בהכת"י.

להתפשט חיו"ת כמ"ש והחכמה תחי' כולם בחכמה עשי' וכן המדות שלמעלה כמו חסד וכו', והתנשאות היא התפשטות החיות כמ"ש עולם חסד יבנה ואין מלך בלא עם וכן דבר ה' אין דיבורו כדיבורנו כי בדבר ה' שמיים נעשו התפשטות החיות בשמים וארץ ובכל הנבראים אבל חו"ב ומדות ודיבור הגשמי' אין ערוך ויחוס כלל להם, אבל מ"מ יכולים להשיג ולהבין שיש עכ"פ איזה מקור ושרש לחו"ב הגשמיים למעלה עד שבריבוי הצמצומים נעשה מחו"ב עליונים למטה חו"ב גשמיים, וכן מדות ודיבור כי מהיכן נלקחה חו"ב ומדות גשמיים מוכרח שיש למעלה שורש ומקור להם אף שבשם הם אלקות ממש אך בהשתלשלות רבים נעשה למטה חו"ב ומדות גשמיים. וזהו הנק' ידיעת מציאותו שאין יודע רק מציאותו החו"ב ומדות שלמעלה מצד השכל והסברא שמוכרח להיות למעלה שורש ומקור לחו"ב הגשמיים אבל מהות החו"ב עילאה וכן המהות ודיבור עליונים אין יודע כלל רק שיודע ומכיר מציאותם שמוכרח להיות מקור ושרש דשרש לחו"ב גשמיים אבל אינו יודע המהות כלל כי לית מחשבה תפיסה בי' כלל, והוא עד"מ הסומא מיום הולדו שלא ראה אור מימיו והנה אף שיכיר היטיב ההבדל שמחושך לאור ויודע כל החי[לוקים] שביניהם ויודע בטוב כל הפרטים שבאור ויש לו סימנים אימתי אור אימתי חושך אבל מ"מ לא ראה מהות האור איך ומה כי הוא רק בבחי' שמיעה והבנה שמבין ומשיג את האור שמוכרח הוא להיות במציאות, והגם שהשגה זאת הוא בהכרה גמורה אבל אין יודע רק מציאות האור אבל לא מהות האור ואין דומה כלל למי שראה את האור שאין צריך שום הבנה והשגה בזה כי הוא רואה ממש את מהות האור, ואין דומה שמיעה והבנה לראי' כי בהשגה יש התחלקות כי מי ששכלו גדול יותר יותר יכול להשיג ולהבין את מציאות האור אבל בבחי' ראי' מהות האור הכל שווים כקטון כגדול אם רואים את מהות האור.

וזהו החילוק שבין הנביאים לנשמת רשב"י וכה"ג כי הנביאים נתגלו המהות של בחי' נה"י או נה"י דיצירה או נה"י דבריאה או נה"י דאצילו' ממש

והחכמה תחי': כ"ה בכ"מ, ומהם: אגרת הקודש סי"ז [תניא קכה, ב]. כס' המאמרים פרשיות ח"ב ע' תרסו. ע' תתפב ובהנסמן לשם. ובקהלת ז, יב: החכמה.

כולם בחכמה עשי': תהלים קד, כד.

בדבר ה' שמיים נעשו: תהלים לג, ו.

שו"ה הגשמיים — עילאה: אחר תיבה זו נמצאת בכת"י תיבת אין. ולכאורה היא מיותרת.

שו"ה הגשמיים — המהות: אוצ"ל מהות המדות.

ליח מחשבה תפיסה: ראה תיקוני זהר בהקדמה יז, א.

שו"ה ההבדל — החי[לוקים]: האותיות שניתנו בין האריחיים נחתכו בהכת"י.

שו"ה וזהו — הנביאים נתגלו: אוצ"ל לנביאים נתגלה.

כמו שהוא למעלה נתגלה להם למטה בה' מוצאות הפה גשמים כי מחמת שנתגלה להם המהות אין שום דבר יכול להסתיר אותם, אף שה' מוצאות הפה הם גשמים כי לפניו כחשיכה כאורה כו' וגשמיות ורוחניות שוים כו' כי אין דבר חוץ ממנו כו' ולכן נתגלו אף בה' מוצאות הפה גשמיים, ולכן לא הי' להנביאים בחירה ורצון לדבר הנבואה אלא בהכרח היו מוכרחים לדבר הנבואה שנתגלו להם כי נתגלו להם המהות דנה"י שלמעלה שה' מוצאות הגשמיים אינם יכולים להסתיר אותם כנ"ל. אבל נשמת רשב"י וכה"ג לא הי' להם רק ידיעת מציאותו. והנה אף שהשיג אף בלמעלה מהאצילות אבל רק בדרך השגה והבנה אבל לא ראה המהות מחמת שלא הי' נביא רק מחמת ששורש נשמתו גבוה לכן הי' יכול להשיג סודות עליונים. והגם שהשגתו הי' זכה בוודאי כי הי' מגלה רזין וסודות התורה מחמת שנשמתו הי' ממקום גבוה אבל רק בדרך השגה והבנה שהיא לפי ערך נשמתו כן הי' השגתו, ונשמת ר' ישמעאל כה"ג השיג ג"כ רק מציאותו כמשארז"ל ישמעאל בני ברכני כו' הוא רק בדרך השגה והבנה, וכה"ג שארי נשמות דדרין בתראין שהי' לפי ערך נשמותיהם כן הי' השגת' באלקות אבל לא השיגו רק מציאותו של ית' ולא מהותו ועצמותו ולכן הי' מוכרח להם להיות הזדככות החומר דוקא וד"ל, אבל בהנביאים ובפרט במשה רבינו ע"ה אף שכתוב וראית את אחורי בחי' נה"י לב"ד אך אעפ"כ ראו את המהות ממש כנ"ל.

ועתה צריך להבין הטעם שהתהוות העולמות מאין ליש הי' מבחי' מל' בחי' התנשאות דוקא ולא ממדת חסד צריך מתחילה להבין שורש ומהות המדות, ומבשרי אחזה כו' כי בנפש האדם אנו רואים ששורש התהוות מהות המדה הוא מבחי' תענוג דווקא עד"מ אדם שיש לו מדות החסד שהוא חסדן הוא מחמת שיש לו תענוג מזה והתענוג הוטבע בנפשו כי הוא בטבע הטוב להטיב שהוטבע בטבע נפשו להתענג ממדת חסד ואינו צריך לעורר את התענוג כשירצה להשפיע חסד כי התענוג להתענג במדת חסד הוטבע בנפשו. והנה אף שלא יהי' למי להשפיע החסד אעפ"כ נק' מדת חסד כי טבע הטוב להטיב כי הוא טבע בנפשו להתענג ממדת חסד אם הי' למי להשפיע החסד (והוא טבע בנפשו להטיב ואינו צריך להתעוררות כלל כי הוטבע בנפשו בטבעו הטוב להטיב) כי בטבעו הוא להטיב אם הי' למי להשפיע החסד. וכמ"כ מדת גבורה הוא מחמת התענוג שיש לו ממדת הדין וכטבע

כחשיכה כאורה: תהלים קלט, יב.

שו"ה ששורש — נשמתו: בהכת"י שנישמתו. וכנראה שהשין נשתרבבה מתיבה שלפנ"ז.

ישמעאל בני ברכני: ברכות ז, א.

בטבע הטוב להטיב: נסמן לעיל ע' כד.

בנפשו תענוג למדת הדין ואין צריך להתעורר כלל את התענוג כי הוטבע בנפשו, כמו קמצנות הוא מחמת שיש לו תענוג ממדת קמצנות או מדת נצח לנצח את חבירו הוא הכל מחמת התענוג שיש לו תענוג מהקמצנות או מהנצחון ואינו צריך לעורר את התענוג כי הוא טבע בנפשו להתענג מקמצנות או מנצחנות וכה"ג בשארי מדות התענוג של כל המדות יש לו בטבעו שנולד עם התענוג ולכן אין צריך לעורר את התענוג כי כשנולד נולד עם התענוג של אותו המדה שיש לו. אבל התענוג של ההתנשאות הוא נק' כח מובדל מעצמותו כי אין לו בטבעו התענוג של ההתנשאות, כי אנו רואים אם ירצה אין לו תענוג בהתנשאות א"כ מוכרח שאין לו בטבעו הזה כמו התענוג של שארי מדות רק שיש לו בכח להתענג מהתנשאות היינו באשר מעוררים אותו להתענג מהתנשאות, ולכן הוא מדה ככל המדות ונק' מדת התנשאות הוא מחמת כח הזה כנ"ל אבל הוא רק כח נבדל ממהות הנפש מחמת שתלוי בהתעוררות דוקא כו', ולכן אנו מוצאים בחיות ובהמות מדת החסד ומדת הגבורה וכן שארי מדות כמו עורב שהוא אכזר ונשר שהוא רחמן וכה"ג מחמת התענוג של עורב הוטבע בנפשו מדת התענוג לגבורה ולנשר הוטבע מדת התענוג לחסד וכה"ג, אבל מדת התנשאות אין להם כי התענוג הזה צריך לעורר. אבל באדם כתיב ורדו בדגת הים כו' שיש לו כח למדת התנשאות כשמעוררים אותו, והתעוררות הזה הוא ע"י ב' בחי' א' כשמעוררים אותו מלמטה או כשמעוררים אותו מלמעלה, ועד"מ ממלך ב"ו ששרים רבים ונ[כ]בדים משתחוים אליו ובטלים מחמת זה מתעורר אצלו בחי' התענוג והתנשאות, ובחי' הב' התעוררות מחמת עצמו שמתעורר ברצון וחסד להתענג מהתנשאות. וכמ"כ למעלה מדת מלכות ואי' לית לה מגרמי' כלום אף שהיא נמנה עם י"ס כמ"ש לך ה' הגדולה כו' לך ה' הממלכה כו' אך הוא רק בחי' כח נבדל ולית לה מגרמי' כלום כו' כי התענוג של ההתנשאות אין מלך בלא עם איננו אלא כשמעוררים את התענוג. ומתחילה הי' כי חפץ חסד הוא ורצה להטיב לברואיו מבחי' חסד הזה כי טבע הטוב להטיב מחמת זה נתעורר בחי' התענוג והתנשאות של מדת מל' להחיות העולמות כמ"ש מלכותך מכ"ע ואתה מחי' את כולם כנ"ל. אבל קודם בריאת העולמות הי' כל מדותיו בעצמותו ובטבעו וכנ"ל במשל רק שממדת חסד

עורב שהוא . . רחמן: **ראה** ירושלמי פאה פ"א ה"א. אור התורה שלח [כרך ו] ע' א'תשצג.

ורדו בדגת הים: **בראשית א, כח.**

שו"ה וחסד — וא': **אוצ"ל איתא.** ובאור התורה שם ע' תתקפט: על בחי' מל' נאמר סיהרא.

לית לה מגרמי' כלום: **עץ חיים שער העקודים פ"י.** וראה הנסמן בספר המאמרים פרשיות ח"ב לע' תקיא.

לך ה' . . הממלכה: **דברי הימים א כט, יא.**

כי חפץ חסד הוא: **מיכה ז, יח.**

ורצה להטיב לברואיו: **ראה** שיעור קומה [להרמ"ק] מערכת תורה בתחלתו [ט, ד]. שם פ"ג [י, ד].

נתעורר בחי' התענוג של התנשאות להחיות את העולמות וכמ"ש עולם חסד יבנה והוכן בחסד כסאך פי' כסא בחי' מל' דאצי' נתעורר כח התנשאות להחיות העולמות מחמת כי חפץ חסד הוא וכנ"ל. ועכשיו תלוי במעשה התחתונים התעוררות התענוג של התנשאות היינו מתורה ומ"ט ומביטול הי"ש כו' וכן מחמת שהמלאכים הם ג"כ בחי' יש ובטלים אצלו וכמ"ש וכל צבא השמים לך משתחוים שהם בטלים אליו מחמת זה נתעורר בחי' התענוג של התנשאות להתענג מהתנשאות ומחמת זה נמשך ונתפשט חיות בכל העולמות כי מדת התנשאות הוא מקור וחיות העולמות כמ"ש מלכותך מלכות כ"ע ואין מלך בלא עם. וזהו כתר יתנו לך ה' מלאכים המוני מעלה ועמך ישראל כו' שהם המעוררים מדת מלוכה בחי' התנשאות להחיות העולמות, כי ממדת התנשאותו הוא התפשטות החיות כי אין מלך בלא עם כו', כי אין דומה התנשאות של ית' להתנשאות גשמי' לא מיני' ולא מקצתו רק שמהתנשאות גשמי' יכולים לידע ולהשיג קצת מציאות התנשאות שלמעלה וכנ"ל ולא המהות כו'. ובזה יתורץ שדווקא ממדת מל' בחי' התנשאות הי' התהוות העולמות וכמ"ש מלכותך מלכות כ"ע ולא משארי מדות כי הם יכולים להיות מדות בפ"ע אף קודם בריאת העולמות רק שמדת חסד הי' מעורר את בחי' התנשאות של מדת מל' ועכשיו תלוי במעשה התחתונים בנשמות ומלאכים לעורר את התענוג של התנשאות וד"ל.

ומעתה צריך להבין ענין פסח ומצה, כי הנה בפסח כתי' שנגלה עליהם ממהקב"ה בכבודו ובעצמו בחי' ממה"מ הוא בחי' מלכות דא"ס שנגלה בפסח בבחי' גילוי כמ"ש שנגלה עליהם כו' שלא בדרך השתלשלות כ"א בדרך דילוג כמ"ש ופסח ה' כו', כי בדרך השתלשלות כתיב מלכות[ך מלכות כ"ע] שהוא מלכות דאצילות ונק' ה' תתאה בחי' מל' דאצילות ומילוי דה"א הוא ג"כ ה' הוא בחי' מל' דא"ס שהוא בהעלם בתוך העולמות. אבל

שו"ה יבנה — כסאך: כ"ה בהכת"י. וראה לעיל הערה והוכן.

ועכשיו תלוי במעשה התחתונים: עץ חיים שער [ח] דרושי הנקודות ספי"ז.

וכל צבא השמים לך משתחוים: כ"ה בכ"מ, ומהם: תורה אור תשא פה, ד. תורת חיים בראשית א, ג. לקוטי תורה במדבר יז, א. ובשינויים בספר המאמרים פרשיות ח"ב ע' תתטז. ע' תרמא. ובנחמ' ט, ו: וצבא.

כתר יתנו לך: נוסח כתר.

ופסח ה': בא יב, כג.

שו"ה כ"א — מלכותך מלכות כ"ע): האותיות שבין האריחיים מטושטשים בהכת"י.

מלכות . . ונק' ה': ראה פרדס שער [כז] האותיות פ"ח.

ומילוי דה"א . . ה' . . מל' דא"ס: ראה ספר המאמרים תקס"ט ע' נח ואילך. ובתוס' הגהות וכו' אור התורה שיר השירים [ח"ב] ע' עדר ואילך. לקוטי תורה צו יד, ב ובהנסמן שם. שער האמונה פ"ד. וראה אור התורה ויחי [ח"ב] שפ, ב.

בפסח הי' בחי' מל' דא"ס בבחי' גילוי שלא בדרך השתלשלות רק בדרך דילוג והוא מדריגה גבוה שאתערותא דלתתא אינו יכול להגיע לשם לעורר לבחי' מל' דא"ס רק שבפסח הי' הגילוי הזה מאיליו שלא ע"י אתערותא דלתתא בבחי' דילוג. וזהו במורא גדול זו גילוי שכינה כי מורא הוא בחי' דכר, כי בחי' יראה עם ה"א הוא בחי' נוקבא בחי' מל' דאצילות התפשטות החיות בכל העולמות, ומורא הוא בחי' דכר בחי' מל' דא"ס ונק' גדול האמיתי' כו' כי גדולה עם ה' הוא בחי' נוקבא אבל בחי' מל' דא"ס נק' מורא גדול זו גילוי שכינה שהי' אז מלכות דא"ס בבחי' גילוי שלא ע"י השתלשלות ע"י אתערותא דלתתא רק בדרך דילוג. רק להבין מחמת איזה טעם הי' אז בפסח גילוי גדול כזה מבחי' מל' דא"ס והוא מחמת בחי' מצה, ולהבין ענין מצה כי נק' מיכלא דמהימנותא כי מבשרי אחזה כי יש ב' בחי' ביטולים האחד בחי' ביטול מחמת טעם והשגה עד"מ מחמת שמשיג גדולת המלך או רב גדלו של חכם ויש לו ביטול לפניו וא"כ הביטול הזה הוא לפי ערך השגתו ולפי ערך רוב גדלו של החכם או המלך כפי ערך גדלו כן ערך ביטולו, והב' בחי' ביטול מחמת שראה ערך שפלתו שהוא שפל בעיני עצמו עד שאינו תופס מקום כלל אף שאינו יודע ומשיג רב גדולתו רק מחמת עצמות המלך כלא חשיב נגדו והוא בלא טעם ודעת כלל. וכמ"כ בעבודת ה' יש ב' בחי' ביטולים הא' נק' בחי' יראה תתאה היינו בחי' ביטול מחמת התבוננות גדולת הוי' מכ"ע ואתה מחי' את כולם מאין ליש זהו הביטול הוא לפי ערך השגה והתבוננות שהוא ביטול מחמת הטעם ודעת והוא התעוררות לבחי' התענוג של התנשאות דמדת מל' דאצילו' להחיות עולמות, ובחי' הב' נק' בחי' יראה עילאה ירא בושת שהוא ביטול מחמת הבושה שרואה פחיתת ערכו ואינו תופס מקום כלל והוא ביטול במציאות מכל וכל למעלה מטעם וכו' והוא כלי ומכון להשראת אור א"ס שהוא ג"כ למעלה מטעם ודעת וכמ"ש במשה ואנחנו מ"ה בחי' ביטול במציאות מכל וכל לכן הי' שורה בו אור א"ס מחמת שביטול הזה הוא כלי להשראת אור א"ס. וזהו החילוק שבין חמץ ומצה כי בחי' חמץ הוא בחי' ביטול שע"י טעם והשגה והוא בחי' י"ש כי יש מי שמשיג כו' כמו לחם חמץ בגשמיות יש בו טעם והתנשאות כו' ואין יכול להיות בזה השראת אור א"ס, אבל בחי' מצה הוא בחי' ביטול שבלא טעם ודעת והוא בחי' ביטול מכל וכל מחמת עצמות ית' שאינו תופס מקום

מורא . . יראה: ראה אור התורה ויקרא הנ"ל ע' תתקצ. ספר המאמרים תקס"ט שם ע' נט. שער האמונה שם.

מצה . . מיכלא דמהימנותא: ראה זהר (רע"א מהימנא) בא מא, א. ספר המאמרים התש"ח ע' 166 הערה לט. אור התורה ראה ע' תשדמ.

ואנחנו מ"ה: בשלח טז, ז. ח. (ושם: ונחנו).

כלל רק שנמשך אחרי הקב"ה מחמת עצמותו כבן הנמשך אחרי האב בלא טעם ודעת רק מחמת שיכול למסור נפשו על ק"ה בלא טעם ודעת רק מחמת עצמותו ששורש נשמתו נלקחה משם כמ"ש נר הוי' נשמת אדם כי חלק הוי' כו' והוא בחי' כ"ח מה שבנפש. וזהו בחי' מצה שהוא ג"כ בלא טעם ודעת כלל רק עצמותו כמו שהיא שהוא בחי' ביטול מכל וכל בלי התנשאות דבר מה. וזה הי' ג"כ ביצ"מ שנאמר לכתך במדבר כי כולם הפקירו א"ע מכל בלא טעם ודעת והשגה כלל כמ"ש ולא שמעו אל משה מקוצר רוח ומעבודה קשה א"כ לא הי' להם בחי' טעם ודעת והשגה אעפ"כ הפקירו כולם ת"ר אלף בביטול גמור מכל וכל כמ"ש לכתך אחרי במדבר ונמשכו אחר הקב"ה כבן אחר האב, וזה הביטול הי' להם הכנה להשראת גילוי אור א"ס שהוא ג"כ בחי' עצמותו למעלה מהטעם אף שהוא מקום גבוה שאין אתערותא דלתתא מגיע לשם, אך מחמת הביטול הנ"ל שהי' להם נעשו בזה כלי ומכון להשראת אור א"ס בגילוי וכמ"ש עד שנגלה עליהם ממ"ה הקב"ה בכבודו ובעצמו דייקא ובמורא גדול זו גילוי שכינה, וע"כ נצטוו במצוות מצה כמ"ש על מצות ומרורים כו' הוא להיות להם בחי' ביטול הנ"ל שבלא טעם ודעת כדי לעשות כלי הכנה להשראת אור א"ס בעצמו. וזהו שאנו אומרים מצה זו שאנו אוכלין הוא על שם מ"ה פי' בכדי שיהי' בחי' מ"ה בחי' ביטול במציאות הנ"ל בכדי שיהי' הכנה לבחי' נגלה אליהם ממהקב"ה בכבודו ובעצמו בחי' מל' דא"ס עד שלא הספיק בצקת של אבותינו להחמיץ וכו'.

שו"ה טעם — רק מחמת: בהכת"י מקום פנוי תיבה אחת.

נר הוי' נשמת אדם: משלי כ, כז.

כי חלק הוי': האזינו לב, ט.

לכתך במדבר: ירמי' ב, ב (ושם: אחרי במדבר). ולכאו' תיבת אחרי נשמט כאן בשגגת המעתיק. הובאה לקמן בשו"ה אלף.

ולא שמעו אל משה מקוצר רוח ומעבודה קשה: וארא ו, ט.

זה התורה נאמרה ביום א' של פסח תקפ"ו לפ"ק

כי ישאלך בנך מחר לאמור מה העדות והחוקים והמשפטים כו' ואמרת לבנך עבדים היינו כו' עד וצדקה תהי' לנו כו'. להבין ענין שאלה זו מה העדות כו' למה ישאל הבן על המצוות הללו דמצוות הפסח כו' ולא [י]שאל על כל המצוות, ומהו מחר לאמר דווקא, ומהו התשובה על השאלה הזאת עבדים היינו לפרעה, ומהו ענין סמיכות וצדקה תהי' לנו. אך הנה אמרז"ל דיפה שעה אחת בתשובה ומע"ט בעוה"ז מכל חיי העוה"ב דהרי העוה"ב הוא עולם התענוג העליון לנשמות להנות מזיו השכינה, ואיך ע"י התשובה שהוא ע"י היסורים דווקא שממרקים ומבטשים לגוף יבא למדריגת העונג דעוה"ב דווקא, איך יולד דבר מהפוכו כו' שהרי אמר אם [ישראל] עושין תשובה נגאלין כו', וגם ענין המע"ט שהן מצוות מעשיות בדברים גשמיי' דווקא יבא מזה לעוה"ב הרוחני, ומה גם מה שגזר אומר דיפה שעה בתשובה ומע"ט כו'

כי ישאלך בנך מחר: נעתק מבוך 459 נט, א. והניתן בין אריחיים ניתוסף מבוך 116 כ, א (הב').

נמצא ג"כ בבוך 104 קסא, א [ובהכותרת: בעז"ה חג הפסח]. 116 (כנ"ל — ובסיומו נרשם: זה תורת אדמו"ר מכה"ק [מכתבי הקדש] אשר יצא מפי"ק [מפי קדשו] בחג הפסח דהאי שתא שנת תי"ז קו"ף פ"א וי"ז לפ"ק פה ליובאוויטש]. 117 קכא, ג. 182 יז, א [ובהכותרת: בעז"ה חג הפסח תקפ"ו]. 203 עח, א [חלק]. 253 עה, א. 256 נו, א. 369 תרמג, א. 592 קיא, א. 627 פ, א. 873 ק, ב [ובסיום המאמר נרשם: זה . . לפ"ק. נעתק בהכותרת כאן]. 960 פט, א [ובהכותרת: תורת אאמו"ר מ' מ"מ (שליט"א) ונאמר בחג הפסח]. 1000 פט, א [ובהכותרת: בעז"ה תקפ"ו בחג הפסח]. 1078 פז א. 1157 צה, א [ושם מתחיל והי' כי ישאלך]. 1215 רלד, א [נחלק (חלק מהמאמר) לי"ג סעיפים. נרשמו להלן בשולי העמוד]. 1237 קמה, א [ובהכותרת: תו' אדמו"ר נבג"ם שדרש בפסח ש' תקפ"ו ליובאוויטש]. 1303 קסד, א. וראה הנרשם בד"ה שלאחז"ז בתחלתו.

[בוך 1078 הנ"ל כולל מאמרי כ"ק אדמו"ר האמצעי על ספר דברים (ע"פ הסדר). ובתחלתו רשום (כמה פעמים): "הביכל הלז שייך להה"ק המופ' מר"ה ר"ץ שו"ב דליבאוויטש". וראה ג"כ ב"פתח דבר" להוצאה השני' (קה"ת תשל"ד) דתורת חיים ע"ס שמות: על דף הכריכה מבפנים הואיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לציין "דרושי אדמו"ר האמצעי ונעתקו מביכל כתבים של הרצ"ה ר' הירש דער שוחט [כ"ק מו"ח אד"ש]". וראה בהנסמן בזה עוד בהוספות לספר מאמרי אדמו"ר הזקן — הקצרים ס"ע תרב. וס"ע תרכ. וראה ס' אגרות־קודש אדה"ז סי' נו ס"ע קלה ובהערה שם].

מאמר זה מיוסד על ד"ה זה בספר מאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ח"ב ע' תשעג. ונו"א שם ע' תשסט. ועם הגהות וכו' באור התורה ואתחנן [כרך ו] ע' ב'רצב.

לכמה ענינים שבמאמר זה ראה ספר הליקוטים דא"ח צמח צדק, מערכת מצרים וש"נ.

כי ישאלך בניך מחר . . עבדים היינו . . וצדקה תהי' לנו: **ואתחנן** ו, כ. **כא. כה.**

שאלה זו . . הפסח: **ראה מכילתא ורש"י בא יג, יד. הגדה של פסח פסקא חכם.**

שו"ה העדות — המצוות הללו: **בבוך 116: מצוה זו.**

דיפה שעה אחת: **אבות פ"ד מי"ז** (ושם: יפה).

העוה"ב . . מזיו השכינה: **ראה ברכות יז, א.**

שו"ה ע"י: **ניתוסף עפ"י בוך 873.**

שו"ה דווקא — מהפוכו: **כ"ה בבוך 116 ועוד. ובכת"י זה: והפוכו.**

אם (ישראל) עושין תשובה: **סנהדרין צז, ס"ב.**

שו"ה מזה — מה: **ניתוסף עפ"י בוך 873.**

מכל חיי העוה"ב, איך יכול להיות יפה יותר היסורים מן העונג [האלקי] הרוחני כו' ושעה א' בלבד בעוה"ז והעוה"ב הוא חיי העולם הנצחי כידוע. אך הנה באמת אעפ"י שאנו רואים בחינת ביטול העולמות העליונים ותחתונים [לאור הוי'] שבטלים במציא[ו]ת כאין ממש נגדו וכמו וצבא השמים לך משתחוים ואומרים שירה בתמידות כידוע וכ"ש האופנים וחיות ושרפים שבעולם היצירה ועולם הבריאה שאו' קדוש וברוך בביטול תמיד[י] מאין ליש, וזהו בה"א נברא העוה"ז כמו שאמר בהבראם [בה' בראם] בה"א אחרונה דשם הוי' שנק' בחי' עלמא דאתגליא כידוע, עכ"ז אין לכל זה משל ודמיון לבחינת ומדריגה העליונה דעוה"ב שביו"ד נברא כו' [כמ"ש כי בי"ה הוי' צור עולמים כו'] כידוע שבחי' הביטול ועליות דנשמה בעוה"ב הוא במדריגה גבוה מאד נעלה יותר [ג]ם מן ביטול הנשמה עכשיו בג"ע העליון (ועכ"ז א' דיפה שעה א' בתשובה ומע"ט בעוה"ז דווקא מכל חיי העוה"ב כו' כמש[י"ת]).

וביאור הענין דהנה כל [עיקר ענין] בחי' ומדריגות העליונים דעוה"ב הוא שנק' בחי' עולם התענוג שיתענגו הנשמות בגופים טהורים וזכים מעצמיות התענוג הפשוט שבעצמות אא"ס ב"ה ממש (שנק' בחי' שעשועי המלך בעצמותו ונקרא עדן סתימאה כידוע). וקצה האחרון ממנו [הוא] רק

והעוה"ב הוא חיי עולם הנצחי כידוע: ראה רמב"ם הל' תשובה פ"ח.

וצבא השמים לך משתחוים: נחמי' ט, ו. וראה תניא פמ"ב בהגהה (סא, א). הנסמן בספר המאמרים פרשיות ח"א לע' ב. וראה ג"כ לקמן ע' צו.

ואומרים שירה בתמידות: ראה עבודה זרה כה, א וברש"י שם. אמרי בינה שער הק"ש פכ"ה. שער האמונה פל"ז.

האופנים וחיות ושרפים: ראה בברכת יוצר: א) פיוט א־ל אדון. ב) והאופנים. ספר יצירה פ"א מי"ב. רמב"ם הל' יסודי התורה פ"ב ה"ז. מאה קשיטה [לרמ"ע מפאנו] ס"מ. אור התורה תרומה ע' שעא [ואתחנן [כרך ו] ע' ב'רמח]. לקוטי שיחות [כרך יט] אגרת התשובה ע' 408 בהערה 6. לקמן ע' צז.

שאו' קדוש וברוך: ראה חולין צא, סע"ב.

בה"א נברא העוה"ז: ראה מנחות כט, ב.

בהבראם (בה' בראם): בראשית ב, ד. מנחות שם. וראה לקמן ע' רכח.

דעוה"ב שביו"ד נברא: ראה מנחות שם.

כי ב"ה הוי' צור עולמים: ישע' כו, ד.

כידוע . . ועליות דנשמה בעוה"ב . . בג"ע העליון: ראה ג"כ אגרת הקדש סי"ז (תניא קכה, ב).

שו"ה וביאור הענין: בבוך 1215 נרשם כאן: סעיף ב'.

שעשועי המלך בעצמותו: ראה שבר יוסף [הובא בספר המאמרים תרנ"ד ע' שו] ס"א־ב (יט, א). עמק המלך שער זה.

עדן סתימאה: ראה שער האמונה ספל"ז. פל"ז. פס"ח. אגרת הקדש ס"ה. תורת חיים בשלח שיב, ב. (שנק' . . כידוע): כ"ה בבוך 116. ובכת"י זה: ושנק' . . כידוע.

רושם וזכרון עונג בדומה לזה הוא מה שמאיר לנשמות בגעה"ע וגעה"ת גם עכשיו (שזהו מבחי' זיוא עילאה דפנימי' ע"י שהולך ומשתלשל בריבוי צמצומים מאד עד בחי' מל' דאצי' בעונג המורכב בבינה שבמל' לבד) שזהו רק הארה מצומצמת מעדן העליון שנמשך לבי"ע ע"י הנהר שיוצא מעדן להשקות הגן, והוא מה שאמרז"ל בעוה"ב צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהן ונהנין מזיו השכינה דאעפ"י שגם עתה צדיקים נהנין מזיו השכינה בגעה"ע וגעה"ת זהו רק ע"י בחי' ריבוי הצמצומים ממקור כל התענוגים העליונים דאצי' ואין לתענוג זה ערך ודמיון כלל לגבי אור התענוג העצמי הפשוט דעוה"ב, ורק קצת דמיון יש לזה ממה שמצינו בדברי רז"ל דגם עכשיו מיכאל כה"ר מקריב נשמות העליונים דבריאה ויצירה כו' ע"ג מזבח העליון דאצי'. וענין הקרבה זאת זה כהקרבת קרבן בהמה ע"ג מזבח הגשמי שנכלל' ונשר' באש שלמעלה להיות [ל]ריח ניחוח להוי' דאצילות, כך נשמות וגללו קריבים באש שלמעלה דמזבח העליון דאצי' והם נכללין ומתבטלין ממש בעצמותו אא"ס ב"ה שבע"ס דאצי', שזהו שא' בזוהר ע"פ והי' מידי חודש בחדשו יבא כל בשר להשתחוות לפני ה' לאשתאבא בגופא דמלכא ממש [וכמ"ש רשב"י בחד קטירא אתקטר' בי' אחידא כו' וכדוגמא דג' סבות שנסתלקו באד"ר וכמו ב"ז שהציץ ומת וכה"ג וד"ל]. וכדוגמא דדוגמא כעין ביטול והתכללות זו בגופא דמלכא באצי' כך יהי' בביטול העוה"ב והתכללות

(שזהו . . לבד): כ"ה בבוך 116. ובכת"י זה: ושזהו . . לבד.

הנהר שיוצא מעדן: בראשית ב, י.

שו"ה הפשוט — ורק: בברוך 1215 נרשם כאן: ס"ג.

מיכאל כה"ר מקריב נשמות: נסמן לעיל ע' א.

שו"ה עכשיו — כו': ניתוסף ע"פ בוך 873.

והי' מדי חודש בחדשו: ישע' סו, כג (בדילוג, ושם: לפני אמר).

פסוק זה הובא בכמה שינויים בכ"מ, ומהם: סידור שער המילה קמז, סע"א. שער חנוכה רעה, ב. ביאורי הזהר קרח צג, ד. חי' שרה קל, ג. שערי תשובה ח"א שער התפלה פל"ה. פירוש המלות פע"ח. ועוד.

לאשתאבא בגופא דמלכא: זהר ויחי ריז, ב. וראה ג"כ בספר המאמרים פרשיות ח"א ע' רלט. אור התורה שמות ע' קיט. ספר המאמרים תקס"ה ח"א ע' רס. [נדפס ג"כ ב]תורת חיים משפטים תיא, ב. שערי תשובה ח"א שער התפלה מד, א ואילך. ח"ב שער התשובה יא, ד.

שו"ה ממש — רשב"י: כ"ה בכמה כת"י. ובכת"י זה: הבש"ט.

בחד קטירא אתקטר': נסמן לעיל ע' יב.

דג' סבות שנסתלקו באד"ר: כ"ה בבוך 873. ובכת"י זה: באדר"ז. — זהר נשא קמד, ב.

ב"ז שהציץ ומת: שיר השירים רבא פ"א, ד (ד"ה הביאני המלך חדריו). בבוך 873: ב"ע — חגיגה יד, ב.

(וכמ"ש . . וד"ל): כ"ה בבוך 873. ובכת"י זה: וכמ"ש . . וד"ל.

שו"ה שנסתלקו — דדוגמא . . כך: כ"ה בבוך 116. ובכת"י זה: דדווקא . . וכך.

שו"ה ביטול — בביטול העוה"ב: בכמה כת"י: לעוה"ב בביטול.

הנשמות בהיותה בכלים שלהם דווקא בעצמות התענוג [הפשוט] שבעצמות א"ס ב"ה ממש וכמו שא' צדיקים יושבים וכו' וד"ל. כי לפי [דעת] הרמב"(ם)[ן] העוה"ב הוא אחר תחיית המתים שיקומו נשמות הצדיקים שכבר נפטרו ונתלבשו בגופים טהורים שיבנו מן העצם וכמו עצמות שהחי' יחזקאל וקרם עליהם עור ובשר ובא הרוח בהם כו' ואין בהן או"ש כלל רק יושבים ונהנין כו' שחי' החיים דעצמו' אא"ס ב"ה יח"ו גופם בתמידות כחיי הנפש עכשיו בגוף כו' ע"י או"ש [וסתירה לזו לכאורה בסעודת לויתן ושור הבר לאבות משה ואהרן [כו'] אך שזהו מרמז על בחי' עונג הנעלם שיבא במורגש [ב]לויתן ושור הבר [ש]נעשה מברורים דמ"ע ול"ת כמ"ש במ"א].

והנה מה שאמר צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם שהוא בישיבה שיש בה סמיכה בתמיד[ו]ת למטה ולא יצטרכו לעלות בעליות כלל מאחר שמאיר אא"ס ב"ה למטה כמו למעלה ממש כמ"ש ואמר ביום ההוא הנה אלקינו שקוינו לו וכו', ובמ"א אמרז"ל צדיקים אין להם מנוחה אפי' בעוה"ב שנאמר ילכו מחיל אל חיל שזהו בחי' עליית הנשמה ממדריגה למדריגה עליונה יותר. והענין הוא משום דגם בעוה"ב יהי' מדריגת רבות זו למעלה

לפי (דעת) הרמב"(ם)(ן): בסוף שער הגמול [בהוצאת שאוועל ע' שט]. וראה רמב"ם הל' תשובה פ"ח ה"ב. פירוש המשניות ר"פ חלק. (אגרת) מאמר תחיית המתים. וראה ג"כ דרושי קריעת ים סוף שנדפסו לקמן. אור התורה סידור ע' שנו. תשובות וביאורים מכ"ק אדמו"ר שליט"א [קה"ת תשל"ד] ע' 57 הערה 23.

בגופים טהורים שיבנו מן העצם: ראה זהר וארא כח, ב. שלח קסט, סע"א. בראשית רבא פכ"ח, ג. הובא בתוד"ה והוא בבא קמא טז, ב. לקמן ע' קלה. הערה 22 בתשובות וביאורים שם.

עצמות שהחי' יחזקאל: ראה יחזקאל פל"ז.

שו"ה ונהנין — בתמידות כחיי: כ"ה בכמה כת"י. ובכת"י זה: בתעדל"ת כחי'.

בסעודת לויתן ושור הבר: ראה בבא בתרא עד, ב. עה, א. ויקרא רבא פי"ג, ג. הערה 23 הנ"ל בתשובות וביאורים שם. לקמן ע' קלו.

עונג הנעלם שיבא במורגש: ראה סידור שער בהמ"ז קד, ד. תורת חיים בשלח רכה, ב. ויקהל תרלג, א. תרמד, א ואילך.

(וסתירה . . במ"א): כ"ה בבוך 873. ובכת"י זה: וסתירה . . במ"א.

שו"ה והנה: בבוך 1215 נרשם כאן ס"ד.

ואמר ביום ההוא: ישע' כה, ט (ושם: זה קוינו — וראה הערה הבאה).

שו"ה אלקינו — שקוינו לו . . צדיקים: בכמה כת"י: זה לנוכח . . דת"ח.

צדיקים (דת"ח) אין להם מנוחה . . ילכו מחיל אל חיל: תהלים פד, ח. וראה תרגום שם. ברכות ומועד קטן בסופן. של"ה בית חכמה (יז, א). עמק המלך שער דיקנא קדישא פ"ח (סא, ג). תורה אור שמות מט, סע"א. שם מגלת אסתר צח, ב בשם לקוטי הש"ס להאריז"ל.

(אבל באגרת הקדש סי"ז (תניא קכו, א) בשם לקוטי הש"ס ת"ח וכן נדפס בלקוטי הש"ס (ברכות ה, א)).

ס' מאמרי אדמו"ר הזקן — הקצרים ע' שיט. אור התורה תהלים (יהל אור) ע' קלד. וראה לקוטי שיחות דברים [כרך יד] הוספות/ה' מנחם אב ע' 173. בראשית [כרך טו] כ' מר־חשון ע' 137.

מזו דאעפ"י שצדיקים יושבין וכו' אין אדם דומה לחבירו שכאו"א יש לו חופה בפ"ע כו' וכמ"כ יש בהן מדריגות רבות שעולין בבחי' ביטול והתכללות לגמרי, כמו בדוגמא דמיכאל מקריב עכשיו כו' והיינו כדוגמא שיש עליות הנשמות עכשיו מגעה"ת לגעה"ע ע"י עמוד א' שבו מתכללים ומתבטלים [ויוצאי'] מצמצו' השגה מועטת שהי' להם בגעה"ת כדי שיוכלו לקבל בחי' השגה גדולה בהתרחבות וגדולת המוחין בגעה"ע (כדוגמ' דר"ז התענה מ' תענית דלשכח תלמוד בבלי לפי שהי' עולה לא"י למעלה היתירה וכה"ג) עד שהשגה קטנה שמלובשת במדות או"ר לבד שהי' בגעה"ת כלא וכאין חשיבי שם כו', ועד"ז הן עולין יותר גם מגעה"ע להתבטל ולהתפשט גם מהשגה הגדולה שבבינה דמל' דאצי' דאימא מקננא בכורסייא כו' לעלות ולבא בבחי' ומדריגה העליונה יותר שהיא בבחי' המוחין ומדות דאצי' ממש כו' שאין ערך ודמיון כלל לבריאה עם האצי' כידוע, וכך יעלו עוד באצי' ממדריגה למדריגה ומעילה לעילה עד רום כל המוחין והמעלות במקור כל החיים כו' שהוא בבחי' מקור כל התענוגים שבעצמות המאציל שנק' פנימי' דע"י וא"א בכלל כידוע וד"ל.

ועד"ז יובן ג"כ בענין עליות שיהי' גם בעוה"ב כמ"ש דת"ח אין להם מנוחה כו' דגם שיהי' גילוי אוא"ס ב"ה למטה ממש כנ"ל אבל כ"ז אינו רק אות א' משם הוי' העצמי שהוא היו"ד שבו נברא העוה"ב בחי' יו"ד דחכמה כמו שהוא בעצמיות אוא"ס ב"ה דלתבונתו אין מספר כלל וכך הוא בבחי' התענוג שבחכ' דמל' דא"ס אין לו שיעור למעלה בעילוי אחר עילוי כלל [וכלל] (וכמו בעונג שבחכ' התורה ברזין וסודות התורה שנתגלה לנשמות הצדיקים בגעה"ע וכמו ר"ע ורשב"י שנגלה להם פנימי' התורה ולימות המשיח יתגלה הרבה יותר כמ"ש ישכיל עבדי ירום כו' ונק' חכם

אין אדם דומה לחבירו: **ראה** סנהדרין לח, א. ברכות נח, א.

יש לו חופה בפ"ע: **בבא בתרא** עה, א.

עליות . . ע"י עמוד: **ע"ז** זהר ויקהל ריא, א. ויחי ריט, א. הנסמן בספר המאמרים פרשיות ח"ב לע' תשעג.

דר"ז התענה מ' תענית: [מאה או מ'] בבא מציעא פה, א. ושם: מאה, אבל ראה עה"ג שם מרש"ל: מ'. וראה תורה אור יתרו סט, ג. וספר המאמרים תקס"ו ע' רטו. אור התורה מסעי ע' א'תב. ואתחנן ע' עה [ע' ב'ריח — בכרך ו].

דאימא מקננא בכורסייא: תקוני זהר תי (כג, א). עץ חיים שער (מז) סדר אבי"ע פ"ג. שער (מב) דרושי (כללות) אבי"ע פי"ג. תניא פל"ט.

שו"ה כו' — ודמיון: ניתוסף מבוך 873.

יו"ד דחכמה: **ראה** זהר בראשית לא, א. (רעיא מהימנא) משפטים קכג, ב. (אדרא זוטא) האזינו רצ, ב. פרדס שער (כז) האותיות פי"ג.

דלתבונתו אין מספר: **תהלים** קמז, ה.

ישכיל עבדי ירום: **ישעי'** נב, יג.

חרשים ונבון לחישים כו' וכל רז לא אנס לי' בטעמי המצות כו' ואף מבחי' ההעלם אחר העלם כו' וכמו כל טעמי המצות שלמעלה בעונג הנעלם שבחכ' התורה הקדומה דכתי' ואהי' אצלו כו' שעשועים יום יום אין שיעור לעילוי המדריגות זו למעלה מזו בהשגה אחר השגה בהעלם דחכ' הקדומה במתיקות התורה, וזהו העוה"ב שהוא ביו"ד דחכ' ושת"ח אין להם מנוחה כו' שילכו מחיל אל חיל כו' בעילוי אחר עילוי לאין שיעור כלל, וכמו שאו' וקדושים בכל יום יהללוך סלה שהן נשמות הגבוהות מכל הנשמות כאברהם ויצחק ויעקב ומשה ואהרן שיהללוך סלה גם עתה בעילוי אחר עילוי בלי הפסק כלל מטעם הנ"ל (וזהו שא' וא"ו א"ש הוה עלמא [ו]חד חרוב כו' כמ"ש במ"א). ואעפי"כ כל בחי' עליות הללו הכל הוא רק בבחי' זיו השכינה למעלה, דהיינו שכל בחי' ביטולם והתכללותם של הנשמות אף בעוה"ב שנק' עולם התענוג הפשוט הכל אינו רק בבחי' זיו ואור המאיר מעצמו' אוא"ס ב"ה שזהו בחי' מל' דא"ס שנק' שמו הגדול כמאמ' שמקודם הבריאה הי' הוא ושמו בלבד וכמו שאו' אתה קדוש ושמך קדוש ומובדל מכל ההשתלשלות דקו"ח כו', וכמו עד"מ אור וזיו השמש המאיר ומתפשט בעולם להאיר לארץ ולדרים עליה שנק' אור זה רק בחי' הוד וזיו בלבד לגבי גוף עצם השמש שנק' מאור ולא אור והזיו הזה בטל ונכלל בגופו של מאור כי ממנו נמשך ומתפשט (וגם זה ע"י נרתק של השמש המעלים את עצם השמש). וכך הוא ממש בבחי' זיו השכינה שהוא בבחי' מל' דא"ס בכלל כנ"ל שאינו רק בבחי' זיו והארה בעלמא מעצמות אוא"ס ב"ה שנק' בחי' מאור שנבדל בערך מבחי' האור וזיו השמש המתפשט ממנו, וכל עליות הנשמות אף בעוה"ב אינו רק

חכם חרשים ונבון לחשים: ישע' ג, ג (ושם: וחכם . . לחש).

וכל רז לא אנס לי': ע"פ דניאל ד, ו.

ואהי' אצלו כו' שעשועים יום יום: משלי ח, ל.

וקדושים בכל יום יהללוך סלה: תפילת העמידה. וראה ג"כ לקמן ע' רלח.

שו"ה כלל — הנ"ל (וזהו: כ"ה בבוך 873. ובכת"י זה: הנ"ל) וזהו.

שו"ה כלל — וזהו: בבוך 1215 נרשם כאן ס"ה.

וא"ו א"ש הוי עלמא: ראש השנה לא, א. וראה לקוטי תורה בהר מא, רע"ב. לקוטי שיחות [כרך כא] הוספות/משפטים ע' 453. אור הגנוז [למהריי"ל הכהן] פ' ויחי יז, סע"א.

שו"ה ב"ה — כמאמ' שמקודם הבריאה: בבוך 116: כמ"ש קודם שנבה"ע.

כמאמ' . . ושמו בלבד: ראה פרקי דרבי אליעזר פ"ג. הנסמן בספר המאמרים פרשיות ח"ב לע' תקעב.

אתה קדוש ושמך קדוש: תפלת העמידה.

עצם השמש שנק' מאור: ראה בספר המאמרים פרשיות ח"א ע' ק והנחת הר"מ (?) בן כ"ק אדמו"ר הזקן [ראה אור התורה ויקרא דרושים לפסח [כרך ד] ע' תתקצא הערה כ"ה] בספר המאמרים תקס"ו ס"ע לה ואילך.

שו"ה ומתפשט — השמש): כ"ה בבוך 873. ובכת"י זה: השמש.

שו"ה האור — השמש: בבוך 116 ליתא.

בבחי' זיו ואור והוד דא"ס עצמו שהוא בחי' שמו הגדול דאין ערוך כלל לגבי מהו"ע ית' ממש.

וע"כ אנו או' ואין זולתך מלכינו לחיי העוה"ב כי אינו רק בחי' בריאה שנברא ביו"ד מאין ליש כמ"ש להנחיל אוהבי יש (והוא חצי דאור הכתר גימ' ש"י שהן ש"י עולמות כו' וחצי העליון שבו הוא בבחי' עדן הנעלם שילכו בו לאין שיעור למעלה, וזהו חד חרוב בבחי' [ביטול] והתכללות שנק' שממין כו' עולים למעלה כנ"ל, אבל גם זה אינו רק מבחי' הכתר דעז"א דאפי' אור צח ומצוחצח אוכם הוא לגבי עילות העילות עצמו), ופי' יש הוא חכ' שנמצא מאין ליש אבל בעצמות א"ס א' שנק' סדכ"ס דלית מח' תפיסא בי' כלל אפי' מח' הקדומה דחכ' דמל' דא"ס שעז"א ביו"ד נברא העוה"ב, וע"כ א' אל תהיו כעבדים המשמשים את הרב ע"מ לקבל פרס שהוא העוה"ב כי העבודה התמה צריך שיהי' לה' לבדו ולא יחפוץ אף בעונג הנמשך מאורו ית' בעוה"ב וכמ"ש דוד מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ רק למהו"ע ית' לבדו דווקא. ואעפ"י שלכאורה אין זה מובן דלמה לא יחפוץ ו[לא] ירצה האדם בחיי העוה"ב שהוא חיי עולם הנצחי שמאיר מחיי החיים דעצמי' אוא"ס ב"ה בגילוי מן ההעלם כנ"ל והרי ניתן העוה"ב לשכר דווקא כמאמר היום לעשותם ולמחר לקבל שכרם וכ"י יש להם חלק לעוה"ב וכל מי שאין לו חלק לעוה"ב אין עונש גדול מזה, וכמו בתחה"מ שא' אלה לחיי עולם ואלה לחרפות כו'. ו[ה]ענין הוא ד[ה]כוונה בזה היינו שלא יעשה האדם עיקר מן העוה"ב רק שזהו בשביל טובת [ו]הנאת עצמו להחיות נפשו בעונג העליון אף שהוא בבחי' אלקות עד שכל עבודתו בעוה"ז בתו"מ ותפלה רק

שו"ה לגבי: בבוך 873: לבחי'.

ואין זולתך מלכינו לחיי העוה"ב: ברכת יוצר לשבת.

להנחיל אוהבי יש: משלי ח, כא.

חצי דאור הכתר: הקדמת הראב"ד לספר יצירה [ירושלים תשכ"ב ד, א].

יש . . גימ' ש"י: סנהדרין ק, סע"א.

ש"י עולמות: עוקצי' בסופה. וראה אור התורה שמות (כרך ח) ע' ב'תתמה.

יש הוא חכ': ראה אור התורה משלי (ח, כא) ע' תקפג.

סדכ"ס: זהר יתרו פט, א. תרומה קמו, ב. וראה תקוני זהר שבהערה הבאה.

דליח מח' תפיסא בי' כלל: ראה תקוני זהר בהקדמה יז, א.

אל תהיו כעבדים: אבות פ"א מ"ג.

וכמ"ש דוד מי לי בשמים: תהלים עג, כה. וראה בבא בתרא יד, סע"ב: וע"י אסף. הנסמן לעיל ע' י.

שו"ה רק — יאעפ"י: בבוך 1215 נרשם כאן ס"י.

היום לעשותם ולמחר לקבל שכרם: ואתחנן ז, יא. וראה ערובין כב, א. לקוטי שיחות ואתחנן תשד"מ.

וכ"י יש להם חלק לעוה"ב: סנהדרין צ, א (במשנה).

אלה לחיי עולם: דניאל יב, ב.

שו"ה העליון — אלקות: כ"ה בבוך 116. ובכת"י זה: אלקים.

שיזכה לחיי העוה"ב בלבד, שעז"א אל תהיו כעבדים כו' ע"מ לקבל פרס בלבד שנמצא אין זה מכוין לבו ונפשו לה' לבדו רק בבחי' לגרמי דכל הטוב שעושה אינו מכוין רק לגרמי בלבד ואין זו עבודה תמה ואמיתית כלל כי לא יחפוץ רק להחיות א"ע ולהיות בבחי' צדיק ועובד ה' (וכמו למען שמי יכבד ה'), ובאמת עיקר ביאת הנשמה האלקית בזה העולם ותכלית שלימות עבודתה אינו בשביל להיות בחי' צדיק או עובד כו' ואפי' כדי לזכות בזה לחיי העוה"ב שבאמת אין זה דרך לזכות בו אור ה' מאחר שהוא נבדל ומרומם לבדו למעלה מכל בחי' יש ומציאות דבר מה כו' כנ"ל. וע"כ אינו שורה כלל בכל איש שהוא בחי' יש ודבר מה ורוצה בטובת עצמו בבחי' לגרמי רק במי שהוא בתכלית ביטול והפשטה מכל העצמות שלו לגמרי בלי ירגיש א"ע כלל ולא יחפוץ רק בה' לבדו ממש כנ"ל, ולזאת לא ישים לבו בעבודתו כדי לקבל שכר בעוה"ב כמ"ש מי לי בשמים כו' לדבקה בו ית' לבדו וכמ"ש אליו ולא למדותיו, וגם זה כל חפצו האמיתי' רק לעשות נח"ר ליוצרו לבד שהוא להמשיך אור ה' וגילוי אלקותו למטה דווקא שזה שעלה ברצונו הפשוט ונתאווה להיות לו דירה בתחתונים דווקא והיינו ע"י מעשה המצוות שיעשה האדם בעוה"ז בדברים גשמי' דווקא (וכמשי"ת) וד"ל.

וזהו מה שאמרו כל הנק' בשמי שהן הנשמות דצדיקים שנקראו בשמו של הקדב"ה ממש (והן חקוקים באותיות שמו הגדול שהוא שם הוי' דעצמות אוא"ס שבתו"מ כו') ולכבודי דווקא בראתי' כו', ופי' ולכבוד' כבוד שם הוי' שיקרא שמו בכלי ולבוש דווקא ובעולמות התחתונים דווקא שזהו בחי' שם כבוד מלכותו ית' שיומשך ויתגלה בכל העולמות ע"י התו"מ דווקא שנק' שמי ממש והיינו בחי' מהו"ע ית' שהרי התו"מ הן בבחי' פנימית רצונו ופנימי' חכמתו רק שבאו ונתלבשו למטה בענינים גשמיי' להיות בחי' כלי לגילוי אור הוי' ונק' מצות הוי' למטה דווקא, שזהו שנתאווה להיות לו דירה בתחתונים ולא בעליונים לפי שסוף מעשה דווקא עלה במחשבה הקדומה משום דנתחב"ס דווקא וכמ"ש סוף דבר כו'. וזהו לכבודי (בחי' לבושים שלו

למען שמי יכבד ה': ישע' סו, ה.

אליו ולא למדותיו: ספרי הובא בפרדס שער הכוונה פ"ב. ובספר המאמרים תקס"ז ע' רמו בשם הספרא. וראה בחיי ואתחנן ד, ז. עקב יא, ג. סידור שער הק"ש פה, ב. ספר המאמרים תקס"ו ע' רא.

שו"ה וזהו: בבוך 1215 נרשם כאן ס"ז.

כל הנק' בשמי . . ולכבודי . . בראתי' . . אף עשיתיו: ישע' מג, ז.

שו"ה הקדב"ה — ממש: ניתוסף עפ"י בוך 873.

דנתחב"ס: ספר יצירה פ"א מ"ז.

וכמ"ש סוף דבר: קהלת יב, יג.

כמו ר"י דקארי למנא מכבדותא והיינו בחי' לבושים דמעשה המצות) בראתי' לנשמה מאין ליש כו' עד אף עשיתיו בבחי' המעשה שהוא העיקר, וזהו אף לרבותא כמ"ש במ"א ומטעם הנ"ל ודו"ל.

וזהו שאמרז"ל תכלית חכ' תשובה ומע"ט, פי' תכלית השלימות דחכ' עילאה כשתהי' כלולה בעצמותו ית' קודם שנבה"ע, כידוע במ"ש ואהי' אצלו אמון אמון מוצנע כו' הוא בסוף המעשה דווקא כשירדה התורה למטה בהתלבשות בדברים גשמי' דווקא (שבזה דווקא הוברר ח"ע העצמות בשלימות הבירור כמשל שאין חכם כמו בעל הנסיון שמנסה אור השכל בפו"מ), וכמו מצות תפלין בד' פרשיות כתובים בקלף גשמי מעור הבהמה גשמי ובדיו גשמי שכתוב שמע ואחד (דאחד זה שכתוב בקלף ה"ז ירידה גדולה מכמו שהוא ברוחניות למעלה ביחו"ע דאצי' שהיא אח"פ, אך הכוונה הי' שיהי' התלבשות דאחד העליון בדבר גשמי כמו הקלף (וכמו הלוחות שהי' כתו' בהם מכתב אלקים שהיו בשרשן יותר עליון מיו"ד הדברים שנא' בדיבור) ולפי שנתאווה להיות לו דירה בתחתונים ולא בעליונים הרוחני' (וע"כ יכול להיות שתפילין שלנו שרשן עליון יותר מתפילין דמארי עלמא כו') אעפ"י שאומר אשר קדשנו במצוותיו כו' כ[י] מ"ש שם הוי' נק' עליך אלו תפילין שבראש שם הוי' זה להיותו במעשה גשמי' הוא למעלה משם הוי' העליון דמקיף דתפילין שבראשו שמניח תפילין כו' (וכמו"כ בחי' תפילין ברוחניות בעובדא דיעקב במקלות אשר פצל כו' כמ"ש בזוהר שזהו כמצוות

ר"י דקארי למנא מכבדותא: **שבת** קיג, סע"א.
שו"ה וזהו: **בבוך** 1215 **נרשם כאן** ס"ח.
תכלית חכ' תשובה ומע"ט: **ברכות** יז, **א**.
שו"ה ע"לאה — קודם שנבה"ע: **בבוך** 873: **עד שלא נברא העולם**.
ואהי' אצלו אמון אמון מוצנע: **משלי** ח, ל. **בראשית רבא בתחילתו**.
שאין חכם כבעל הנסיון: **עקידה** פ' **נח שער** יד ד"ה [הקדמה] **השלישית**. **וראה לקמן** ע' שיג.
שו"ה גשמי — (דאחד: **בהכת"י לא נסמן סיום החצע"ג**.
שו"ה הי' — (וכמו: **בבוך** 960: **וכמו**.
הלוחות . . מכתב אלקים: **תשא לב**, טז.
שו"ה (וע"כ: **בבוך** 116: **וע"כ**.
מתפילין דמארי עלמא: **ברכות** ו, **א**.
שו"ה כו'): **כ"ה בבוך** 1078. **ובכת"י זה: כו'**.
אשר קדשנו במצוותיו: **נוסח ברכת המצות**.
שם הוי' נק' עליך אלו תפילין שבראש: **תבוא כח**, י. **ברכות** ו, **א**.
שו"ה הוי' — (וכמו"כ: **בבוך** 116: **וכמו"כ**.
במקלות אשר פצל: **ויצא** ל, לז-ח.
כמ"ש בזוהר: **ויצא** (**סתרי תורה**) קסב, **א**.

תפילין שלנו ממש ועכ"ז א' ושמי הוי' שבתו"מ לא נודעתי להם כו') וכן הוקשה כל התו"מ לתפילין כמבואר בדברז"ל שהוא מה שהובאו ונתלבשו כולם בדברים גשמי' בבחי' עשיי' בפו"מ, וכללות התו"מ הן רק בחי' לבושים שנתלבשו בג' מדריגות דצ"ח כקלף דתפילין וצמר דציצית ומצוות צדקה בכסף דומם הגשמי וכן במעשרות בצומח וקרבנות בחי דבהמה שאין בהם בחי' דעת ומח' כלל (ואף [ב]מצוות התלויים בחלק המדבר דאדם כולן הן בגוף שמורכב מד"י גשמי' (ואף מצוות אוי"ר ע"פ השכל והתבוננות בק"ש הוא ג"כ לפעול אהבה לבטל הרצון הזר שבגוף כו' וכן מצוות ת"ת הוא לדבר דיבור דתורה שבהבל הפה הגשמי' וכל אותיות התו' אעפ"י שנק' שמותיו ית' למעלה הרי הן מלובשים בהגשמה בדיו וקלף הגשמי כו', וכך הוא רוב המצוות ככולן שהמה רק בהתלבשות דצ"ח שלמטה מן הדעת כו', שבזה דווקא יוכל לשכון אוא"ס ב"ה מבחי' אחדותו הפשוטה בעצמותו ית' ממש, והוא שנק' סדכ"ס דלית מח' תפיסא בי' כלל דהיינו כל בחי' חכ' שנק' מח' עילאה אפי' מח' סתימאה הקדומה הנ"ל. אך זהו עצמו הטעם דמשום דלימחתב"כ היינו דווקא בבחי' מח' וחכ' הוא שאינו נתפס להיותו למעלה מעלה הרבה מבחי' החכ' כי הוא ית' אח"פ בתכלית הפשיטות כידוע, אבל בדבר גשמי כדצ"ח שלמטה מן המח' הוא [נתפס] ושוכן בזה להיות בחי' כלי ממש לרצה"ע הפנימי' ועצמותו הרבה יותר ממח' עילאה הקדומה מטעם הנ"ל (והוא משום דסוף מעשה בגשמי' עבמ"ת דהיינו תחילת לכל בחי' מח' כו' וכמ"ש במ"א בענין נתחב"ס כו'). וזהו שא' תכלית חכ' תושמע"ט דווקא ובעוה"ז דווקא לפי שע"י מע"ט נעשה הבירור בעה"ד טו"ר בפ"מ בעשיי' גשמי' בין בע"ט בין בסום"ר בסוף מעשה שעבמ"ת כנ"ל. וע"י התשובה נהפך גם הרע לטוב בהיפוך חשיכא לנהורא ומרירו למיתקא כו'.

וזהו שא' דיפה שעה אחת בתשו' ומע"ט בעוה"ז מכל חיי העוה"ב. דהנה מבואר למעלה בשרש חיי העוה"ב וגה"ע דעכשיו אינו רק בבחי' זיו

ושמי הוי' . . לא נודעתי להם: וארא ו, ג.

שו"ה תפילין — כו': כ"ה בבוך 873. ובכת"י זה: כו'.

שו"ה תפילין — וכן: בבוך 1215 (שם וכך) נרשם כאן ס"ט.

הוקשה כל התו"מ לתפילין: קדושין לה, א. וראה לקוטי שיחות [כרך ו] הוספות/בא ע' 277 בהערה.

שו"ה בחי' — (ואף . . (ואף: בבוך 203: כי אף . . בבוך 960: ואף. בבוך 116: וגם.

מצוח ת"ת הוא לדבר: הל' תלמוד תורה — לאדה"ז — פ"ב הי"ב.

אותיות התו' . . שמותיו ית': ראה זהר יתרו פז, א. פתיחת הרמב"ן על התורה. דרשת הרמב"ן תורת ה' תמימה [כתבי הרמב"ן — ירושלים תשכ"ד ע' קסז]. שיעור קומה [להרמ"ק] סג"ח [סג, ג]. יונת אלם [לרמ"ע מפאנו] פכ"ט. הנסמן במראי מקומות ללקוטי תורה פינחס עו, ב.

שו"ה הנ"ל — (והוא: בבוך 960: והוא.

שו"ה וזהו: בבוך 1215 נרשם כאן סיו"ד.

אור המאיר מעצמו' אוא"ס ב"ה שנק' מאור ולא אור כו', והיינו רק באור התענוג ורצון שמאיר בח"ע דמל' דא"ס שנק' שמו הגדול כו', וידוע דבחי' שם הוא נבדל מעצמות האדם ואין לו ערך כלל לגבי העצמות רק שנתפס בשם זה (אעפ"י שהוא שם עצמותו שנק' שם העצם כו' היינו שהוא מורה על אמיתת עצמותו אבל לא שהוא מהו"ע ממש כו'), וידוע דאותיות השם זהו רק כמו המשכות השערות בבחי' נבדל מן העצם, כמו לבושי' כתלג חיור וכו' שהוא לבוש דאור דח"ע ושער ראש' כעמר נקי הן ההלכות שנק' נימי' כו' שמהן בוקע אור העונג העליון בצמצומים רבים לנשמות בג"ע העליון וגם בעוה"ב כו', וכמו עד"מ שערות הראש שיונקים מן מותרי המוח שבראש ואינם נחשבים כלל מעצם גוף האדם רק בבחי' לבוש בעלמא (וכמו ציצית ראשי), ואעפ"י שכל נימא יש לה שורש יניקה בגומא [ואם] יגלחם לא ירגיש כאב כלל כי הן רק בבחי' צומח דאדם ולא בבחי' חיות כחיות האיברים כו' ע"כ אינם מתכללים עם עצם האדם כו'. וכך הוא הדמיון לכל האור והזיו המאיר בכל השתלשלות העולמות בחיצוני' ואף בג"ע העליון וגם בחי' העוה"ב שנברא רק ביו"ד דשם הוי' שהוא בחי' אור הח"ע אין זה רק אות [א'] שהוא נמשך בבחי' שערות ונימי' לבד שנבדל מן העצם ע"כ הם בטלים במציאות וכלא ממש חשיב לגבי עצמי' אוא"ס ב"ה, וכמשל זיו השמש לגבי עצמי' השמש כנ"ל שאין שינוי כלל בעצם גוף השמש ממה שיאיר אור מן השמש לארץ ולדרים או לא יאיר עליהם כלל כמו אם יאפילו לאור השמש במסך ומחיצה לא יפול שינוי [וגרעון במאור השמש עצמה (ואפילו בזיו ואור המאיר אין שינוי בזה כלל כמו באור וחיות הנמשך ומתפשט באברי הגוף שלא יפול שינוי] כלל אף בעצם הארה זאת שמחי' לגוף ע"י שיקלקלו א' מן האברים כמו כלי העין כשיקולקל שלא יאיר ויתפשט בחומר העין מאור הראיה שאין זה שינוי כלל בכללות האור וחיות המתפשט מן הנפש כלל כמ"ש במ"א). אך הנה תשו' ומע"ט בעוה"ז הגם שזהו עצמו ענין התענוג ורצה"ע שלמעלה באור החכ' עילאה שמזה יומשך אור התענוג העליון בג"ע העליון והעוה"ב מיו"ד דשם הוי' כו', אבל לפי שנתאווה להיות לו דירה בתחתונים והשראה למטה דווקא ולא למעלה הרי וודאי שבכבודו ובעצמו כמו שהוא למעלה מאור וזיו המתפשט ממנה כו' מתלבש ושוכן

שם הוא נבדל מעצמות האדם: ראה ספר המאמרים תקס"ג ע' חצר. (ובנו"א שם) ע' שג. תקס"ח ס"ע רכז. ספר המאמרים פרשיות ח"א ע' רכב. ח"ב ע' תרפה. ספר המאמרים ענינים ע' תיב.

לבושי' כתלג . . כעמר נקי: דניאל ז, ט.

שו"ה כמו — חיור: ניתוסף עפ"י בוך 117.

ההלכות שנק' נימי': ראה ג"כ לקוטי תורה שיר השירים ו, סע"ג ורע"ד. לקמן ע' קז הערה סלסלה.

ציצית ראשי: יחזקאל ח, ג (ושם: בציצת).

שכל נימא . . בגומא: ראה בבא בתרא טז, א.

למטה במעשה המצוות בגשמי' דווקא ובתשו' בסו"מ בפ"מ דווקא, וזהו שנק' גילוי שכינה דלשון שכינה היינו שהוא שוכן ושורה בעצמו כמו שאדם שוכן ושורה בדירה והיכל שדר בו בקביעות ונתפס שם בכל מהותו ועצמותו כו', ולכך אדרבה מחמת מעשה המצוות בעוה"ז וע"י תשו' לאתהפכא חשיכה לנהורא מהם דווקא יבא שכר העוה"ב שהוא קבלת שכר לנשמות בגילוי אור העונג העליון דהיינו בחי' רצה"ע ועונג העליון שבמצוות הרוחני' למעלה כנ"ל, וכמו שא' דכ"י יש להם חלק לעוה"ב שנא' ועמך כולם צדיקים דהיינו [ש]צדיקים במצוות בפ"מ דאפי' פ"י מלאים מצוות כרימון ואם לא קיים המצוות בפ"מ בעוה"ז אין שכר התענוג בחיי העוה"ב כלל. ולפ"ז הרי יובן דכל בחי' חיי העוה"ב אינו מתהווה ונמשך רק מן המצות בפ"מ, ומאחר שעוה"ב נתהווה מן המצות בהכרח לומר דכל חיי עוה"ב בטל במציאות לגמרי נגד תשו' ומע"ט בעוה"ז, ולכך גזרו אומר דיפה שעה א' [לבד] בתשו' ומע"ט [בעוה"ז] מכל חיי העוה"ב, כי כל חיי העוה"ב נמשכים ונתהוו מתשו' ומע"ט שבעוה"ז.

וזהו שא' דשכר מצוה שהמצוה עצמה דווקא הוא עיקר קבלת השכר בעוה"ב והוא מטעם לפי שמן המצוה עצמה שנעשי' בעוה"ז גשמי' הוא שנתהווה קבלת השכר בעוה"ב (והוא מטעם הנ"ל דסוף מעשה דוקא עלה במח' תחלה [ונתאוה כו']). אך א"כ אינו מובן מה שא' דהיום לעשותם דוקא ולמחר לקבל שכרם דלפ"ז עיקר השלימות הוא השכר בעונג דחיי העוה"ב שמקבל עבור המעשה דמצוות בעוה"ז ואם מן המצוות עצמה נעשה השכר כנ"ל איך נק' שכר המצוות בעוה"ב דווקא וכמ"ש היום לעשותם בלבד כו' וא' דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא ואלו דברים שאדם אוכל רק פרותיהם בעוה"ז והקרן כו' דכ"ז סתירה גדולה למאמר דשכר מצוה עצמה

שו"ה למטה — וזהו: **בבוך 1215 נרשם כאן ס"א.**
דלשון שכינה הינו שהוא שוכן ושורה: **ראה לעיל ע' לה.**
שו"ה כנ"ל: **כ"ה בבוך 117. ובכת"י זה: כנ"ל).**
ועמך כולם צדיקים: **ישעי' ס, כא.**
שו"ה (ש)צדיקים — פ"י: **כ"ה בבוך 116. ובכת"י זה כ"י.**
פ"י מלאים מצוות כרמון: **ערובין יט, א ושנ"נ. וראה לעיל ע' כד.**
שו"ה דכל — אינו . . עוה"ב: **ניתוסף מבוך 873.**
דשכר מצוה מצוה: **ראה אבות פ"ד מ"ב.**
שו"ה בעוה"ב — גשמי': **כ"ב בבוך 873. ובכת"י זה: עצמי'.**
שו"ה עלה — אך: **בבוך 1215 נרשם כאן ס"ב.**
שכר מצוה בהאי עלמא ליכא: **קדושין לט, ב.**
ואלו דברים שאדם אוכל: **רפ"ק דפאה (ושם: אלו. — תיבת רק הוא פירוש).**
שו"ה כו' — רק: **ניתוסף מבוך 873.**

דווקא מטעם הנ"ל. הענין הוא דשניהם אמת דהמצוה עצמה הוא קבלת השכר אמנם זהו [רק] לאחר הבירור דרפ"ח כו' שיבורר ממעשה המצוות דעכשיו דווקא שעכשיו עדיין המצווה מלובשת בלבוש גשמי דנוגה דעשי', ולע"ל בעוה"ב כתי' ולא יכנף עוד מוריך והיו עיניך רואות כו' דהיינו מה שהי' אור דשם הוי' מלובש במעשה ולבוש המצוה בעוה"ז בגשמי' יתפשט מאותו הלבוש הגשמי' ויהי' בלתי מעלים ומסתיר כלל, והוא מ"ש ולא יכנף עוד מוריך כו' כמו לבוש דמעשה מצוות תפילין עכשיו ששם הוי' מלובש בהן וכמ"ש כי שם הוי' נק' עליך יתגלה לע"ל מלבוש זה הגשמי שבהוי' זה, וכן בלבוש דטלית יתגלה מה שנעלם בה האור המקיף העליון עכשיו וכן בכל מצוה ומצוה (והוא ענין מצוה בא"ת ב"ש שהוא שם הוי' ואותיות י"ה מלובש באותיות מ"צ ולע"ל יתגלה שם הויה ויקרא כל מצוה בשם הוי' ממש). וגם כל יחו"ע שנעשה עכשיו ע"י מעשה הגשמי' במצוה כמו שאו' לשם יחוד כו' הכל עכשיו בהעלם לבד ולע"ל יתגלה מן ההעלם (ומ"ש בפע"ח דכל המצוות עיקרן רק להוסיף אור באצי' כו' זהו בבחי' ההעלם לבד ולע"ל יתגלה [גם] למעלה מן ההעלם לגילוי דווקא ומהתגלות זאת יהי' העוה"ב), וכמ"ש במ"א שזהו כמשל של מתן בסתר שמוצנע בתיבה זו כל הניתן בה וא"צ רק לגלותה בלבד). ואמנם בחי' לבוש זה דנוגה שנק' לבוש החשמ"ל דנוגה שנפל בשבה"כ מעולם התוהו כשיבורר לע"ל ויהופך חושך לאור יהי' האור גדול יותר מגופו של אור העליון דחכ' הקדומה הנ"ל, וזהו והלך לפניך צדקיך במצוות בעוה"ז דווקא וכן ענין התשו' שנהפך חשוכא לנהורא דווקא כנ"ל שעי"ז גם לע"ל יוציא ה' חמה מנרתיקה שהוא ש' אלקים שלא יהי' חושך סתרו ולא יהי' בבחי' סדכ"ס דלמת"ב כו' כעכשיו

ולא יכנף עוד מוריך: **ישע'** ל, כ.

מצוה בא"ת ב"ש . . הוי': **ראה** תקוני זהר תכ"ט (עג, א).

שו"ה בכל — שהוא . . ממש): כ"ה בבוך 116. ובכת"י זה שהם . . ממש.

כמו שאו' לשם יחוד: **ראה** הנסמן בספר המאמרים פרשיות ח"ב לע' תקצב.

בפע"ח: **באור התורה** מקץ [כרך ה] תתקעח, ב מציין בהקדמה דהפע"ח. ובמפר המאמרים פרשיות ח"א ע' שכח: בע"ח. **וראה** בהנסמן במראי מקומות לשם. **וראה** ג"כ ספר מאמרי אדה"ז — הקצרים ע' תקעב. שו"ה העוה"ב) וכמ"ש: בבוך 116: העוה"ב (וכמ"ש.

וכמ"ש במ"א: **ראה** ספר המאמרים תקס"ב ע' שפג [**וראה** שם ע' שפב. **אור התורה** ענינים ע' קמו]. ספר המאמרים באתי לגני ע' לג ושי"נ. **וראה** ג"כ **אור התורה** בשלח ע' תעד.

שו"ה הניתן — בלבד): בבוך 203: בלבד.

והלך לפניך צדקיך: **ישע'** נח, ח.

יוציא ה' חמה מנרתיקה: **נדרים** ח, ב. **עבודה זרה** ג, ב.

מנרתיקה שהוא ש' אלקים: **ראה תהלים** פד, יב. **ובאור התורה** שם. **שער היחוד והאמונה** רפ"ד (תניא עח, ב).

חושך סתרו: **תהלים** יח, יב.

(ולא כמו ביוה"כ עכשיו שא' כי בענן אראה לפי שהוא רק למעלה עדיין כו'), והוא שכר מצוה עצמה שהוא בחי' לבוש החשמ"ל העליון שלא יכנף ויסתר בו אדרבה מאיר הוא דווקא בתוס' אור רב וכמ"ש וא' הנה אלקינו זה לנוכח כו'.

ואמנם עכ"ז א' היום לעשותם ולא לקבל שכר דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא כו' כנ"ל רק בעוה"ב דווקא. הענין הוא משום דבעוה"ב דווקא הוא שיתגלה בחי' עצמו' אוא"ס ב"ה מן ההעלם דחשך סתרו שעכשיו נק' סדכ"ס דלמת"ב כו' וכמ"ש הנה אלקינו זה לנוכח כו' קוינו לו כו' והיינו גילוי אור התענוג הפשוט העצמי' שמלובש במעשה המצוות מצד היותו בלבוש דנוגה [דוקא] דסוף מעשה הוא שעלה במח' תחלה דווקא כנ"ל, והוא באמת שכר מצוה דווקא שאינו רק למקיימי מצוה בעוה"ז דוקא, אבל היום רק לעשותם אף בלי גילוי אור העליון הגנוז ונעלם בהן ולא בשביל קבלת שכר שיהי' מהם בעוה"ב רק לקיים גזירת המלך בלבד ולמחר לקבל שכרם שהוא האור דעצמו' אוא"ס המלובש במצוה עצמה כנ"ל שממנה דווקא מתהווה השכר בעוה"ב שהוא רק בחי' הגילוי מן ההעלם שהי' נעלם וגנוז במצוות כנ"ל. ולפ"ז ממילא מובן בזה דוודאי יפה שעה א' בתשו' ומע"ט בעוה"ז מכל חיי העוה"ב מאחר שכל חיי העוה"ב אינו רק גילוי אור התענוג הפשוט שהי' גנוז במצוות ובמצוות הרי שורה ושוכן כמו שהוא בעצמו ממש להיות לו ממש דירה למטה בתחתונים דווקא שזהו למעלה גם מגילוי אור דתענוג העליון הפשוט שיהי' בעוה"ב ממעשה המצוות, כי מה ששוכן למטה בלבוש מוסתר במצוות רק בקבלת עול מ"ש זהו לפי שזהו תענוג הגדול אצלו ית' יותר מגילוי אור התענוג הרוחני שבמצוות בעוה"ב לאחר הבירור כו' וד"ל. (ונמצא מובן מכ"ז שיש כאן ג' מדריגות א' אור עונג ורצה"ע הרוחני שבח"ע שהן תומ"צ שלמעלה שאינו רק גילוי אור דמל' דא"ס כנ"ל. והב' בבחי' עצמי' התענוג הפשוט ממש שמלובש במצוות בלבוש גשמי' דנוגה מצד שסוף מעשה שעלה במח' תחלה כו' שיתגלה תענוג הנעלם הזה לעוה"ב בשכר המצוות כנ"ל דזהו שכר מצוה עצמה כו'. והג' המצוות בעצמן כמו שהן עכשיו דיפה שעה א' בתשו' ומע"ט בעוה"ז דוקא יותר מכל חיי העוה"ב אף משכר המצוות שיהי' לע"ל במצוות עצמה לע"ל מטעם הנ"ל

כי בענן אראה: אחרי טז, ב.

שו"ה יכנף — מאיר: בכמה כת"י: יאיר.

שו"ה להיות — ממש: ניתוסף מבוך 837.

שו"ה אצלו — הרוחני: כ"ה בבוך 873. ובכת"י זה: שיהי' הרוחני.

שו"ה כו' — (ונמצא: בבוך 960: ונמצא. בבוך 1215 נרשם כאן סי"ג — ומכאן עד סיום המאמר לא נסמנו סעיפים.

וד"ל (ומ"ש מכל חיי כו' בא לכלול גם מה שחד חרוב בעליות הנשמות למעלה משכר המצוות כו' שכ"ז אינו מגיע במהו"ע ית' ממש רק בהיותו שוכן ושורה למטה דווקא בתשו' ומע"ט בעוה"ז בשעה א' מטעם הנ"ל וד"ל).

ואחר כל הנ"ל יובן מ"ש (בפ' ואתחנן) כי ישאלך בנך מחר לאמר מה העדות והחוקים והמשפטים אשר ציוה ה' אלקינו אתכם ואמרת לבנך עבדים היינו לפרעה כו', והנה ענין השאלה אשר עלי' יתכן התשו' כזאת שעבדים היינו לפרעה כו' מתוך התשו' ניכר ענין תוכן השאלה של הבן מה העדות כו' אשר ציוה אתכם דייקא דוודאי יודע הבן ענין כוונת המצוה בכלל שזהו לקיים רצון העליון שציוה ה' לכל ישראל בזמן מ"ת במעמד הר סיני וכמ"ש והודע' לבניך יום אשר עמדת כו', וא"כ לכאורה יפלא מה זה השאלה ששואל הבן לאביו מה העדות כו' אחר אשר כבר הודיע לו האב ממעמד הר סיני, אלא שאלתו מה תועלת ימצא מן המצוות אתכם דייקא שאתם מקטני המוח והדעת ואין אתנו יודע טעם וסוד ה' הגנוז במצוות אלה שנק' עדות וחוקים כו' ולא יתכן קיום המצוות רק לגדול[י] הערך בדעת האלקי' ובהפשטות הגשמיות כו', כמו האבות שהיו בחי' מרכבה ממש לאלקים חיים בבחי' ביטול המציאות ממש לגבי אור העצמו' דא"ס ב"ה שמאיר במדות חג"ת דאצילות לפי העלאת מ"ן בעובד[ו]ת שלהם כאו"א לפי מדתו אברהם הי' מרכבה בבחי' אהבה והדביקות האמית[י] בה' א' בתמידות ממש ויצחק בבחי' היראה ופחד אלקים כו', ע"כ להם הי' ראוי ליתן העדות והחוקים הללו שהיו רואים ומשיגים בהם סוד ה' ויחו"ע הגנוז ונעלם בהן אף [גם] לדור שיצאו ממצרים כשעמדו במעמד הר סיני הי' אז ראויים לקבלת המצוות הללו כי היו מופשטים מכל רע והיו רואים גילוי אור אלקים חיים מדבר מתוך האש כו' בבחי' פב"פ ממש כו'. אבל אתכם שאתם מרוחקים מאור פני מלך ומצד החומר הגופני המסתיר ומעלים ואשר אין גילוי אור האלקי שורה כלל אתנו א"כ מה העדות כו' אשר ציוה אתכם דאיך אפשר שיהי' כח ועוז בקטני הדעת וגופים גשמיות כמונו להמשיך גילוי אור עצמי' א"ס ב"ה בכבודו ובעצמו שלו ממש כנ"ל ע"י העדות והחוקים האלה אשר

והודע' לבניך יום אשר עמדת: **ואתחנן** ד, ט־י (בדילוג).

האבות שהיו בחי' מרכבה: **בראשית רבא** פמ"ז, ו. פפ"ב, ו. **תניא** פל"ד. **ספר מאמרי אדה"ז — הקצרים** ע' תקמ.

אברהם . . בבחי' אהבה: **ראה אגרת הקדש** סי"ג (**תניא** קיט, ב). **זהר לך לך** פה, א. (**רע"א מהימנא**) **ואתחנן** רסג, ב. רסז, א.

מדבר מתוך האש: **ואתחנן** ד, לג.

פב"פ: **ואתחנן** ה, ד.

ציוה ה' אתכם (וג' מדריגות דעדות וחוקים ומשפטים הן ג' [מיני מוחין] דחב"ד שבתו"מ בכלל שהן תורה ועבודה וגמ"ח ג' קוין כו').

אבל הנה באמת הבן הזה (אעפ"י ששואל מחכ' ונק' בן חכם כמ"ש באגדה חכם מה הוא אומר כו' מה העדות והחוקים וכו' כפרש"י בפ' בא ויתי' בסמוך) שגה ברואה בשאלתו זאת אעפ"י ששואל מדעת כנ"ל, כי הנה באמת נהפוך הוא דלפי שאין עצמות אוא"ס ב"ה שורה ומלובש ושוכן רק במצוות בגשמיות דווקא מטעם הנ"ל ע"כ לנו דווקא ניתנו המצוות בדברים גשמי' דווקא ולא לאבות הגם שהיו בחי' המרכבה העליונה כנ"ל, וראי' גמורה לזה ממה שא' וארא אל אברהם כו' ושמי הוי' לא נודעתי להם (שזהו בחי' שם הוי' ממש שמלובש במצוות בגשמי' דווקא ואעפ"י שקיים אברהם כל המצוות ברוחניות כידוע). כי הנה באמת לכאורה יש להפליא מאד גם על מעמד ה"ס שהיו בנ"י עומדים עם ה' פב"פ ממש כי באור פניך נתת לנו כו' והשיגו וראו את כבודו וגדולתו ית' ועצם אור האחדות הפשוטה כשירד ה' על ה"ס כו' בקולות וברקים וקול שופר חזק כו' וכתי' וכל העם רואים את הקולות כו' שהיו רואים בראי' חושיות עין בעין. ואחר כל התגלות האור הגדול כזה במורא גדול כ"כ מה הי' הדיבור שדבר ה' עמהם ועם כל הצדיקים ונביאים כאהרן וזקני ישראל ומשה רבינו עמהם הבאים לחזות בנועם זיו הארת פני הוי' פב"פ כו' הרי א' להם רק דברים פשוטים מאד בלבושים בעניני גשמי' כ"כ כמו לא תרצח לא תנאף לא תגנוב וכה"ג (שהן מדות הרשעים גמורים שאינם בגדר צלם אדם ו[כ]בהמה [בגשמיות] יחשבו ואטו בשופטני עסקינן כו') (וגם מצות כיבוד אב [ואם] הוא דבר פשוט שהשכל

דעדות וחוקים ומשפטים . . דחב"ד: ראה פרי עץ חיים שער (כא) חג המצות פ"ז (פסקא חכם מהו אומר).

כמ"ש באגדה: ולקמן ע' סא בהגדה. בפסחים קטו, ב: הגדה. אבל בתוד"ה אמר עבודה זרה מה, א כבפנים. וראה דקדוקי סופרים לפסחים שם.

כפרש"י בפ' בא: נסמן לעיל בהתחלת המאמר הערה שאלה זו.

שו"ה דווקא — וראי': כ"ה בבוך 960. ובכת"י זה: (וראי').

וארא אל אברהם: וארא ו, ג.

שקיים אברהם כל המצות ברוחניות: ראה קדושין פב, א (במשנה). יומא כח, ב. תורת חיים לך פז, ג ואילך. שמות פא, סע"ב [והוא הנחת כ"ק אדמו"ר האמצעי — ראה בספר מאמרי אדה"ז — הקצרים ע' תרכ הערה 116]. יתרו שעח, ב ואילך. ספר המאמרים ה'תש"י ע' 223 בהערה.

כי באור פניך נתת לנו: סיום תפלת העמידה.

בקולות וברקים וקול שופר חזק: ראה יתרו יט, טז.

וכל העם רואים את הקולות: יתרו כ, טו.

לא . . תגנוב: יתרו כ, יג. וכ"ה בספר המאמרים פרשיות ח"ב ס"ע תשעד. אבל בבוך 116: תגנוב . . תנאף. וכ"ה באור התורה ואתחנן [כרך ו] ע' ב'רצו (שנסמן בריש המאמר).

ואטו בשופטני עסקינן: בבא בתרא קכב, א. שבועות מח, ב.

כיבוד אב . . שבת . . ואיסור ע"ז: יתרו כ, יב. ח"יא, ג"ה.

אנושי מחייב וכן מצות שבת ואיסור ע"ז כו' לעץ ואבן וכל תמונה וכו' שלא יתכן להיות בעם קדוש כו' אעפ"י שזנו אחרי אלקים אחרים אחר זמן רב אבל הדור ההוא הי' כולו זכאי וקדוש).

אך האמת הוא לפי שענינים האלה הן הן דברים פשוטים וקטנים להיותן רק סומ"ר גמור בפו"מ ולעשות הטוב והישר בעיני ה' במעשה גשמיות בזה דוקא שוכן ושורה אור פ[נימי' ו]ע[צמי'] ית' ממש ודווקא במקום נמוך ושפל כזה שאינו רק להבדיל מכל רע וטומאה כזנות ורציחה וכה"ג (וע"כ א' למלאכים שביקשו תנה הודך על השמים בחי' הוד דתו' על השמים והשיבום כלום יצה"ר יש בכם כזנות ורציחה כו' כידוע) כמאמר דכד אתכפיא ס"א אסתלק יקרא דקוב"ה בכ"ע מצד יתרון האור מהיפוך החושך הגס [לאור] כנ"ל [ודו"ל]. ואם זהו בבחי' אתכפיא סט"א בסומ"ר [בפ"מ] לבד כ"ש וק"ו בבחי' אתהפכא חשיכא כו' דזהו ע"י התשוב' מעומ"ר לעומ"ט שזהו היוצא ממקום חושך ואפלה ביותר לאור גדול כמ"ש ובקשתם משם את ה' משם דווקא כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשיך והיינו מתוך הלחץ והדחק בגלות הגוים אשר הפיץ ה' אותם ועבדתם שם אלקים מעשה ידי אדם כו' ובקשתם משם בתשו' שלימה מקירות הלב וזהו כי תדרשנו בכל לבבך כו' ומפרש אח"כ בצר לך ומצאוך כו' ושבת עד ה' ושמעת בקולו כו', וזהו משם דווקא ממקום השפל ביותר שזהו פי' שם בלה"ק שהוא מקום עמוק מאד ושפל כו' (כמו קראו שם פרעה מלך מצרים שאון העביר המועד ופרש"י שם הכרזנו עליו שמתא לפרעה שעבר הזמן המועד לצאת למלחמה כו' והוא שהכריזו שם משל של חרפה כו' ע"ש ובגמ' דמ"ק), וכמו במדבר הזה יתמו ושם

ולעשות הטוב והישר בעיני ה': ע"ד **ראה** יב, כח.
שו"ה כזה — כזנות: **בבוך** 116: כגזל.
למלאכים שביקשו תנה הודך על השמים: **תהלים** ח, ב. **שבת** פח, ס"ב **ואילך**.
שו"ה כלום — כזנות: **בבוך** 873: כגזל.
דכד אתכפיא סט"א: **ראה זהר תרומה** קכח, ב. **הנסמן באור התורה שלח** [כרך ו] ע' **אתשעב**.
מעומ"ר לעומ"ט: **מעומק רע לעומק טוב**.
ובקשתם משם את ה' . . נפשיך: **ואתחנן** ד, כט (**בדילוג**).
ועבדתם שם . . אדם: **ואתחנן** ד, כח.
בצר לך ומצאוך . . בקולו: **ראה ואתחנן** ד, ל.
משם דווקא ממקום השפל ביותר: **ראה** ג"כ **לקוטי תורה חוקת** נו, ד.
קראו שם פרעה . . המועד: **ירמי' מו**, יז.
ופרש"י שם . . למלחמה: **ראה** ד"ה **קראו שם במועד קטן שבהערה דלקמן**.
הכרזנו עליו: **בכמה כת"י ליתא** (**וכן ליתא ברש"י שם**).
והוא . . של חרפה: **ראה פרש"י ירמי' שם**.
ובגמ' דמ"ק: **באור התורה ואתחנן הנ"ל: דט"ז, [א]**.
במדבר הזה יתמו: **שלח** יד, לה.

ימותו פי' ושם במקום חשך וקליפה באבדון ועומק שאול תחתית (ולפ"ז מ"ש דור המדבר אין להם חלק לעוה"ב הרי פי' שם זה ל' נסתר למעלה דגם בעוה"ב שהוא עלמא דאתכסי' שם ימותו, ושניהם ענין א' דפי' שם הוא ל' נסתר בב' אופנים הא' ענין עמוק ושפל למטה מטה עד שאינו נראה לעין שנק' עומ"ת משא"כ הזה שיאמר עליו כי הוא זה לנוכח כדבר שיוכל להראות באצבעו עליו להיות כי מקום הקליפות [הוא] מקום רחוק ושפל ועמוק למטה מתחת לארץ מאד לכן נק' שם ל' נסתר שנסתר למטה בעומק שאול או שם זה מרמז על מקום עליון ביותר שנסתר למעלה מעלה בעומ"ר כעוה"ב כמו שם ימותו), וכך ענין קראו שם פרעה בעומק למטה כי הכריזו עליו שמתא על שהעביר המועד כו'). וכך יובן גם כאן מ"ש ובקשתם משם דוקא בעומק השפלות כמו בצר לך ומצאוך כו' ושבת כו'.

והטעם דבקשתם משם דוקא כי מבחי' עומ"ת דווקא מגיע לבחי' עומ"ר דווקא כמ"ש כי רם ה' ושפל יראה כו' וכן א' אני מרום וקדוש את מי אשכון את דכא [ושפל] כו', והטעם ידוע לפי שנעוץ תחב"ס וסוב"ת דווקא, וזה בא בב' אופנים א' בבחי' ממכ"ע שהאור והשפע האלקי' הולך בירידות המדריגות עו"ע מעליון לתחתון עד התהוות דצח"[ם] גשמי' ומקום הקליפות מתחת לארץ כו', וגם בזה יוכל להיות נעוץ סוב"ת ותב"ס כמשל הקו ההולך ביושר מעליון של עיגול לתחתונו של עיגול כסולם מוצב ארצה וראשו [מגיע] כו' כתפלה שעולה מלמטלמ"ע עד רום המעלות בשמים לרום כו', והאופן הב' מצד בחי' סוכ"ע שהוא בחי' מקיף העליון הכללי שסובב ומקיף לכל העולמות העו"ת בשוה ממש כידוע שזהו כמו המקיף העיגול מצד עצמו שאין בו מעומ"ט כי מה שהוא למטה יסבוב ויעלה למעלה כו'

דור המדבר אין להם חלק לעוה"ב: **סנהדרין קח, א (במשנה).**

שו"ה בעוה"ב — שם: **ניתוסף ע"פ בוך 873.**

כי הוא זה: **משפטים כב, ח.**

שו"ה שאול — מקום: **ניתוסף ע"פ בוך 873.**

שו"ה עליו — כו': **בהכח"י לא נרשם התחלת החצאי עיגול.**

כי רם ה' ושפל יראה: **תהלים קלח, ו.**

שו"ה דווקא — אני: **בבוך 116 ליתא. וראה בהערה הבאה.**

אני מרום וקדוש . . [ושפל]: כ"ה בכ"מ (בשינויים), ומהם: **בתורת חיים נח נג, ד** [ושם הוקפו (ע"י המדפים ?) התיבות (את מי)]. **שערי תשובה (ח"א) שער התפלה פ"א כג, א** (ושם: מרום וקדוש כו' את). **שערי תשובה בהקדמה ב, א** [ושם מתחיל: את מי אשכון]. **דרך חיים שער התפלה פל"ב לט, ד** (ושם: אני . . וקדוש כו' . . אשכון דכא). **שערי אורה שער הפורים צא, סע"א** (ושם: מרום . . אשכון את . . את). **אור התורה בראשית** [כרך ו] **תתתרמז, ב** (ושם: כה אמר הו' . . את (דכא)). **וראה ישעי' נז, טו.**

כסולם מוצב ארצה: **ויצא כח, יב.**

שו"ה ומקיף — העו"ת: **העליונים ותחתונים.**

שוה ומשוה עליונו ותחתיתו שלא יתכן בו ענין עלי' וירידה כלל. ועכ"ז הרי א"ר שכל מה שהעיגול יגבה למעלה בעליונו בעומ"ר יותר, כן לפ"ע היקף זה יקיף בתחתיתו למטה מטה בעומ"ת במקום נמוך ביותר כו'. וכך יובן דמבחי' עומ"ת בשפלות ביותר יגיע למעלה בעומ"ר ביותר למעלה בבחי' סובב הכללי הנ"ל ומבחי' עומ"ר דסוכ"ע ה"ז מגיע למטה בעומ"ת במקום הנמוך ביותר דהבה"ת, וז"ש המגביהי לשבת המשפילי לראות דמשום דמגביהי לשבת בעומ"ר ביותר במקיף העליון הכללי ע"כ משפילי לראות למטה בעומ"ת ביותר, וכמו כי רם ה' ע"כ ושפל דווקא יראה וכן את מי אשכון את דכא ושפל רוח דווקא. וזהו הטעם במ"ש ובקשתם משם דווקא ממקום השפל ועמוק למטה ביותר משם תוכל להגיע במס"נ אמית[י]ת בעומ"ר במהו"ע ית' ממש כמ"ש כי תדרשנו בכל לבבך כו' דהיינו אליו ולא למדותיו כידוע. וזהו מעלת התשו' יותר ממע"ט דע"י התשו' מן המיצר כמ"ש ובקשתם בשם דוקא כו' מגיע בבחי' סובב הכללי, שע"י היפוך החושך לאור למטה בעומ"ת יגיע בבחי' עומ"ר הנ"ל. אבל במע"ט הגם שמלובשים בדברים גשמיי' דנוגה שז"ש נתאוה כו' שבהן שורה מע[צמותו] ית' ממש כנ"ל עכ"ז זהו רק כמו חיבור העליון בתחתון בבחי' ממכ"ע שזהו כמו שנמשך בדרך ירידה והמשכה מעליונו של עיגול לתחתיתו בקו היורד מלמעלמ"ט ומחבר עליון לתחתון יחד וכו' וד"ל.

וזהו כי ישאלך בנך מחר לאמר מה העדות כו' דעיקר תוכן השאלה הזאת איך יוכל להיות בחי' דילוג גדול כזה שיומשך מבחי' הכ[תר] דסוכ"ע שלמעלה מן המשכות הקוין כו' עד למטה מטה כ"כ בנש"י בגופים במצוות מעשיות הגשמי' דווקא, וז"ש מה העדות בחי' מה כמו מה פשפשת כו' לפי שאור גדול הזה שמלובש בעדות וחוקים האלה נעלם מן הבן הזה אעפ"י שהוא בן חכם ששרשו בכח מה דחכ' כמש"א בהגדה ד' בנים כו' א' חכם כו' (וכפרש"י בפ' בא על כי ישאלך בנך כו' מחר לאמר מה זאת כו' משום דזהו תינוק תם שא"י להעמיק שאלתו וסותם ושואל מה זאת כו' משום דשם מדבר

שו"ה א"ר: **אנו רואים.**

שו"ה הנמוך — דהבה"ת: **דהא בהא תלי'.**

המגביהי לשבת המשפילי לראות: **תהלים קיג, ה'-ו.**

שו"ה וזהו: **כ"ה בבוך 203. ובכת"י זה: (וזהו.**

מה פשפשת: **זהר בהקדמה א, ב.**

בכח מה דחכ': **זהר (רעיא מהימנא) צו כח, א. לד, א.**

כש"א בהגדה: **ראה לעיל ע' נח הערה כמ"ש באגדה.**

משום דזהו תינוק תם: **ברש"י שם: זה תינוק טפש. וראה לקוטי שיחות לפ' בהר תשד"מ ס"ג ואילך.**

בענין מצות פדיון בכורות וכמ"ש וכל בכור אדם בבנך תפדה וכי ישאלך בנך כו' ואמרת אליו בחוזק יד כו' ויהי כי הקשה פרעה כו' [ויהרג הוי' כו'], וידוע דשרש הבכורה בחכ' שהוא עיקר כל התו' כולה דבחכ' אתברירו והוא בחי' חכ' דתו' [שהוא] בחי' שם מ"ה מלגאו דאיהו אורח וכו', ובחי' בן תם זה אינו רק במדות דאוי"ר קטנות המוחין ונחסר לו המוחין דחו"ב וע"כ שואל מה זאת שאינו משיג לחיבור זה דמה בזאת וכמ' מה ה"א שואל מעמך כ"א ליראה דהיראה נק' זאת (ולא ידע מאין בא שורש היר' שנק' זאת שהוא מחכ' דווקא כמ"ש הן יר' ה' היא חכ' דאבא יס"ב כו', וע"כ נפלא ממנו ענין מצו' פדיון בכור דווקא ושואל מה זאת ולא מחכ' הוא שואל זה כו' רק מצד התמימות שלמטה מן הדעת. אבל שואל כאן שנק' בן חכם שהוא מבחי' החכ' דשם מ"ה בחכ' דתו' דווקא ועכ"ז שואל מה העדות כו' לפי שנעלם ממנו מקור התו"מ וע"כ שואל מה העדות כו' ואיך יכול לבא בדילוג המוחין דחו"ב מבחי' סוכ"ע המקיף ע"ג המוחין שבראש למטה כ"כ שלא בהדרגה דחו"ב למדות כו' לפי שבמצרים הי' בחי' דילוג על המוחין ממדות עליונות כמ"ש קול דודי הנה זה בא מדלג על ההרים כו' מטעם הנ"ל דנתחב"ס דווקא וסומ"ע דווקא הוא שעבמח"ת למעלה מבחי' החכ' שבראש כו'). וזהו שאמר מה העדות מהיכן הן באין ונמשכין לכם, ואם נמשכין מבחי' אור החכ' לא הי' נעלם ממנו, ולז"א אשר ציוה ה' [אלקינו] שהוא בחי' חו"ב שהי' גילוי אור פב"פ במ"ת, אך עיקר כוונת שאלתו איך יכול להתלבש למטה כ"כ

וכל בכור אדם: **בא יג, יג.**

שו"ה בענין — וכי: **שם:** והי' כי.

ויהי כי הקשה . . ויהרג: **בא שם, טו.**

שו"ה וידוע: **ע"כ נמצא בבוך 203.**

דשרש הבכורה בחכ': **ראה פרדס שער ערכי הכינויים מערכת בכור. ספר המאמרים תקס"ב ח"א ע' רלז. ספר המאמרים תקס"ה ח"ב ע' תשסט. ספר המאמרים תקס"ו ע' צח. ספר המאמרים פרשיות ח"א ע' רנב. ספר המאמרים זהר ע' רצט. ע' דש. אמרי בינה ח"ג ע' 51 ואילך. לקוטי תורה בהעלותך לג, א.**

דבחכ' אתברירו: **נסמן לעיל ע' יד.**

שם מה מלגו דאיהו אורח: **ראה תקוני זהר בהקדמה יז, א.**

מה ה"א שואל . . ליראה: **עקב י, יב.**

דהיראה נק' זאת: **ראה זהר אחרי נו, ב. בהר קח, א. ספר המאמרים תקס"ד ע' נ. והנחה אחרת בספר המאמרים פרשיות ח"א ע' נה. ובתוס' הגהות וכו' באור התורה שיר השירים ח"ב ע' תנא. דרך חיים שער התפלה נו, ג. לקוטי לוי יצחק הערות לזהר אחרי ע' רעו.**

הן יר' ה' היא חכ': **איוב כח, כח.**

דאבא יס"ב: **[יסד ברתא] זהר (רעיא מהימנא) פינחס רמח, א. רנו, ב. רנח, א. תקוני זהר תכ"א (סא, ב). תס"ט (קה, ב).**

שו"ה דשם — שואל: **ניתוסף ע"פ בוך 960.**

שו"ה דחו"ב — ממדות: **בכמה כת"י: ומדות.**

קול דודי . . ההרים: **שיר השירים ב, ח.**

שו"ה דווקא — וסומ"ע . . כו' וזהו: **וסוף מעשה . . כ"ה בבוך 116 ובכת"י זה: כו' (וזהו.**

בדברים גשמי' ולהיות ע"י דווקא גילוי אלקות בהמשכת כאלה. וזהו אתכם דווקא לפי שע"י הדרגה בעו"ע מבחי' חכ' שבראש לא יוכל להיות גילוי זה בלבושים גשמי' כ"כ (והגם שא' ל' אתכם א"ז כמוציא עצמו מן הכלל כבן רשע שאו' מה העבודה הזאת לכם ולא לו מאחר שאו' אשר ציוה ה' [אלקינו] שכולל א"ע במקור נש"י בהוי' אלקינו בחי' חו"ב דתו' כו' רק ששואל מחכ' דווקא מה העדות כו' אתכם בדילוג מאין בא אתכם דילוג זה כו'. אבל בן רשע הוא ששואל מה העבודה האת שזה עבודת דקרבן פסח וכמ"ש בפ' קדש לי כ"ב ועבדת את העבודה הזאת כו' והגדת לבנך בעבור זה כו' בן שא"י לשאול את פתח לו להיות גילוי מן ההעלם דסובב לומר זה לנוכח ולו דווקא משא"כ בן רשע שאו' לכם וקאי על עבודה דפסח שהי' מצד הדם שראה על המשקוף ועל ב' המזוזות שזהו בחי' כח"ב דע[צמיות] ההתקשרות באמונה פשוטה כו' שלמעלה ממוחין דחו"ב ע"כ כשאו' לכם ולא לו כופר בעיקר כמאמ' העמידן על אחת שהיא האמונה דווקא שהיא התו"מ שנק' עדות כו').

וזהו ענין התשו' דאב לבן על השאלה ששאל מה העדות כו' ואמרת לבנך עבדים היינו לפרעה במצרים כו' שזהו גודל הלחץ ודוחק בעבודה קשה בחו"ל שנק' עבדים ממש לפרעה עורף דקליפה בחי' אחוריים דכ[תר] דקדושה כו' בנש"ט דקליפה, ומגודל הלחץ ודוחק בעבודה קשה הי' בבחי' תשו' שלימה בלב נשבר מאד כמ"ש וימררו את חייהם כו' ויאנחו כו' ותעל שועתם כו', ובבחי' זאת דתשו' מן המיצר ולחץ כ"כ בבחי' עומ"ת בשפלות עצומה עי"ז נהפך חושך לאור מרע לטוב שמגיע למעלה ג"כ בבחי' עומ"ר בעאו"ס שלמעלה מן ההעלם דחושך סתרו הנ"ל, ולכך נגלה עליהם ממ"ה

מה העבודה הזאת לכם: **בא יב, כו. מכילתא ס"פ בא. הגדה פסקא רשע.**

והגם שא' ל' אתכם . . ציוה ה' (אלקינו): **ראה הגדה [עם לקוטי טעמים ומנהגים] ע' יז טור ב.**

קדש לי כ"ב: **[כל בכור] בא יג, ב.**

ועבדת את העבודה הזאת: **שם, ה.**

והגדת לבנך בעבור זה: **שם, ח (בדילוג).**

בן שא"י . . פתח לו: **מכילתא שם. הגדה פסקא ושאינו יודע לשאול.**

הדם . . על המשקוף: **בא יב, ז.**

כופר בעיקר: **מכילתא והגדה שם.**

העמידן על אחת שהיא האמונה: **מכות כד, א.**

שו"ה עדות — כו'): **כ"ה בביך 116. ובכת"י זה: כו'.**

שו"ה קשה — בחו"ל: **בחומר ובלבנים.**

בנש"ט דקליפה: **נסמן לקמן ע' רח הערה ישראל.**

וימררו את חייהם . . ויאנחו כו' ותעל שועתם: **שמות א, יד. ב, כג.**

נגלה עליהם ממ"ה בכבודו ובעצמו: **נסמן לעיל ע' לה הערה שו"ה חצות.**

בכבודו ובעצמו (וכמ"ש ועברתי בא"מ אני ולא מלאך כו' ופסח ה' על הפתח כו' שזהו בבחי' הדילוג הגדול מעאוא"ס דכ' דבחי' סובב הכללי שלמעלה מחושך העליון ויצא [ב]גילוי למטה בנש"י בגופים גשמיי' שלא בסדר והדרגה בהשתלשלות עו"ע בבחי' החו"ב ומדות כמ"ש מדלג על ההרים העליונים כנ"ל. וזאת היא התשו' הכללית על שאלת הבן החכם מה העדות [כו'] אשר ציוה [ה'] אתכ"ם שתמה על בחי' הדילוג [הגדול] הזה מאין נמשך להם כח ועוז זה בכללות קיום המצוות שנק' עדות וחוקים ומשפטים שציוה אתכם דווקא (ולא לאבות כנ"ל). והתשו' שסיבת זאת דמ"ת פב"פ שציוה לנו על המצוות בגשמיות דווקא לפי שנתב"ס דווקא בסומ"ע דווקא כנ"ל. והנה זה הי' ע"י שעבדים היינו לפרעה במצרים בתכלית השפלות בעומ"ת דווקא שמגיע בעומ"ר להפוך חושך העליון לאור וכמו שנגלה עליהם בכבודו כו' וממילא נעשה גילוי אור החכ' דתו' במ"ת פב"פ וא"ל שהיינו עבדים לפרעה ויוציאנו משם כו' לא היו זוכים לקבלת התו' פב"פ כו' וא"כ כל העדות והחוקים האלה שציוה ה' אותנו במ"ת הרי נמשך לנו כח ועוז זה (שלא הי' לאבות) ובדברים גשמי' דווקא ואותנו דוקא לפי שעבדים היינו לפרעה כו', וע"כ תחלת הדיבור במ"ת הי' אנכי ה' וכו' אשר הוצאתיך מא"מ מעומ"ת דווקא (וכמ"ש בענין ובקשתם משם דוקא שהוא בעומק השפלות [כו'] שיגיע במקיף העליון למעלה בעומ"ר דגבוה מן בחי' הקוין שנמשך ביושר מלמעלמ"ט שזה הי' מ"ת בבחי' ממלא כ[ו'] בג' קוין כנ"ל).

ומ"ש ויוציאנו ה' ממצרים ביד חזקה כו' שייך לענין התשו' על השאלה הנ"ל לבאר לו מהו ענין המצות דעדות וחוקים שציוה ה' אותנו כמ"ש בסוף דבריו ואותנו הוציא משם כו' ויצונו ה' לעשות את כל החוקים האלה ליראה את ה' [אלקינו] כו'. דהנה לבד טעם הנ"ל שעבדים היינו לפרעה בעבודה קשה ויצעקו אל הוי' והי' להם לב נשבר בתשו' שלימה כנ"ל אלו היינו משועבדים לפרעה ולא הוציא אותנו משם ביד חזקה אף שהי' בתשו' שלימה לא היו ראויים לקבלת התו' פב"פ ולביאת א"י בקיום המצוות

שו"ה בכבודו — (וכמ"ש: בהכת"י לא נסמן סיום החצע"ג.
ועברי בא"מ אני ולא מלאך: בא יב, יב. ספרי דברים כו, ח. הגדה פסקא ויוציאנו.
ופסח ה' על הפתח: בא יב, כג. — ה' כ"ה בכמה כת"י. ובכת"י זה: בנ"י.
מעאוא"ס דכ': בבוך 116: מעצמות אור הכתר דא"ס.
אנכי ה' . . מא"מ: יתרו כ, ב.
שו"ה ומ"ש — כו': בבוך 116: ה"ז. ובבוך 873: כל זה.
ואותנו הוציא . . ויצונו ה': ואתחנן ו, כג-ד.
ויצעקו אל הוי': לשון הכתוב יהושע כד, ז. תהלים קז, ו. כח.

בפו"מ כי א"ז רק תשו' בלא תו' ומע"ט וא' דתכלית חכ' תשומע"ט בעוה"ז, וכן א' יפה שעה א' בתשומע"ט דווקא והיינו ע"י שהוציאם ממצרים מבית עבדים שלא יהי' משוקעים בנש"ט תחת ממשלת שר של מצרים בחי' כ' דקליפה כו', והוא שא' אנכי אשר הוצאתיך מא"מ דזה[ו] עיקר הרבותא והוא מה שהוציאם מעומק רע דקליפה וס"א ממקום שנק' שם כמו קראו שם פרעה כו' כנ"ל במ"ש ושם ימותו, שע"ז ניתן כח ועוז לכל הדורות להיות יוצאים ממצרים ביד חזקה והוא להיות כל איש סומ"ר בתכלית לאכפי' ליצה"ר שבלבו ולאהפכא חשוכא לנהורא כו', והוא מ"ש עבדים היינו אעפ"י שהיינו עבדים כבר אבל ויוציאנו ה' ממצרים ביד חזקה פי' שהוציאנו ממקור הקליפות שנוכל להיות סומ"ר כל הימים ולדבקה בו ית' ולהמשיך אחדותו במצוות ומע"ט, והוא שא' ביד חזקה פי' כי יש בחי' יד הגדולה שהיא יד ימין מקרבת באה"ר העליונה לעורר את האדם בתשו' שלימה אעפ"י שלא נתעורר מעצמו כלל, אבל מ"מ אינו חפץ להיות מושקע ברע ותאוות בקליפות הטמאות לטמא את נפשו לעולם. וזהו שנק' יד הגדולה שמתפשטת בבחי' החסדים שנמשך למטה מטה ולהיות התעוררות הרצון בתשו'. אך יד החזקה הוא בבחי' הגבו' עליונות שזהו אף ברשעים שרוצה וחפץ לדבק ברע גמור לילך בשרירות לבו בכל טומאת מצרים ואינו רוצה לצאת כלל ממצרים (כי חייב אדם לראות בעצמו בכ"י כאלו הוא יצא ממצרים, כי בכ"י יצרו מתגבר עליו כו', וזש"א ואותנו הוציא משם כו') כי חפץ ורוצה דוקא להיות במצרים מקום התאוות והקליפות, אך מ"מ הוציא הוי' אותנו ביד חזקה בגבו' עליונה אף שלא ברצון יוצא ממצרים (ע"י בחי' הכאת האו"מ שבמזלות כמו ואם בשבט יכנו כו' כמבמ"א) עד שבע"כ או' רוצה אני לשוב בתשו' ולצאת ממצרים דקליפה ויכול להיות סומ"ר באמת ולהמשיך קדושתו ית' בגילוי אור גדול מצד יתרון האור בהיפוך החושך לאור כנ"ל. וראי' ממ"ש ובקשתם משם את הוי' גם מבחי' שם דעומר"ע כמו בצר לך כו' כי תדרשנו כו' אף שהי' תחלה שלא ברצון כי תחלתו הי' באונס עפ"י הארת הגבו' עליונות דיד החזקה העליונה עד שסופו ברצון גמור כמ"ש ובקשתם כו' כי תדרשנו כו' וד"ל.

מצרים בחי' כ' דקליפה: ראה סידור שער המילה קמד, א. לקוטי שיחות [כרך טז] וארא ע' 91.

שו"ה מה — קראו: כ"ה בכמה כת"י. ובכת"י זה: נראה.

חייב אדם לראות בעצמו: ראה פסחים קטז, ב (במשנה). תניא פמ"ז. הגדה הנ"ל [תשל"ז] ע' שכ בסופו.

בכ"י יצרו מתגבר עליו: סוכה נב, סע"א.

שו"ה כי — יצרו מתגבר: בבוך 116: מצרים מתגברים.

שו"ה מתגבר — כו': כ"ה בבוך 116. בכת"י זה: כנ"ל.

ואם בשבט יכנו: ראה משפטים כא, כ.

ויתן ה' אותות ומופתים גדולים [ורעים] במצרים בפרעה ובכל ביתו לעינינו ואותנו הוציא משם. פי' עוד זאת סיבה וטעם לקבלת התו' וליתן לנו החוקים האלה לעשות בעשיי' גשמי' דווקא כנ"ל כי גם אחר שהוציא ה' ביד חזקה עד שיוכל כל אדם להיות סומ"ר אף בע"כ שלא ברצון עדיין אין בידו קיום המ"ע בוע"ט באוי"ר כי לא הובדל עדיין ממנו כל הרע רק בדרך כפי' בע"כ ולא ברצון גמור כנ"ל. אך ע"י יסורים שבאים על האדם הן בגופו והן בממונו וביטושים בבני חיי מזוני או מרדיפות שרודפים אותו שונאיו המקטרגים עליו וקמים עליו להפילו הכל הוא צומח ויונק מבחי' הרע שיש בנפשו במדות הרעות ותאוות מגונות אף במו"ד וכ"ש במעשה וכו' שהן הם ע"ס דמסאבותא שמשפיעים בו כל הרהורים רעים וחטאים כו' כי לא נבדל מן הרע ומעורב ומקושר ברע עדיין, וזהו בחי' קליפות קשות דמצרים ופרעה כ' דקליפה בחי' עומק הרצון הזר כו' וכל הענפים המסתעפים ממנו שנק' כל ביתו וכל היסורים הבאים כמ"ש תייסרך רעת"ך דווקא היינו למרק העוונות והחטאים ואף הרהורים קשים ורעים שזהו רק להתיש כח הסט"א שיש בנפשו שהן עוונותיו של אדם שדש בעקביו וחקוקים על עצמותיו בבחי' רע עצמיות כו' שנק' פרעה, וא"כ כל היסורים וצרות הוא רק להכות ולשבור לכח הרע דפרעה וכל הענפים שלו עד שנתפרדו כל פועלי און כו' וד"ל. וזה הי' עיקר יצ"מ שהפלה ה' בין ישראל ומצרים בי' מכות וא' הנסה אלקים [לבוא] לקחת לו גוי מקרב גוי במסות באותות ובמופתים ביד חזקה כו' ככל אשר עשה במצרים לעיניך, שזהו מה שהבדיל הרע מן הטוב בתכלית והכה לי"כ דקליפה ושיבר כחם למעלולמ"ט, וזהו לעיני"ך כי בעיניך ראית הבדלה זאת לקחת לו גוי מקרב גוי כו' שאותנו הבדיל מטומאת מצרים וע"כ ניצלו, וגם כאן [א'] ויתן ה' אותות ומופתים גדולים כו' דקאי כ"ז בענין התשת כח הקליפות דתאוות רעות דפרעה שזהו לשבר כח העוונות ש"א ע"י יסורים וביטושים שכל היסורים הוא רק לשבר הרע דק"נ שנק' אויבי"ך אשר רדפוך שזהו היצה"ר שרודף לנשמה לשחתה ברע כו', ולהבדיל לבחי' הטוב שבנה"א שיהי' ראוי לגילוי אור ה' שבנפשו בתו"מ אחר שנפרד לגמרי מכל חלקי

ויתן ה' . . לעינינו: ואתחנן ו, כב.
שו"ה הם — ע"ס: בבור 116: י"כ [יו"ד כתרין].
תייסרך רעת"ך: ירמי' ב, יט.
שו"ה העוונות — והחטאים: ניתוסף מבוך 873.
וחקוקים על עצמותיו: ראה כלה רבתי רפ"ג. זהר (רעיא מהימנא) ויקרא טז, ב.
עד שנתפרדו כל פועלי און: ע"ד תהלים צב, י.
הנסה אלקים . . במצרים לעיניך: ראה ואתחנן ו, לד (בדילוגים).
שו"ה הקליפות — ש"א: של אדם.
אוי"ך אשר רדפוך: נצבים ל, ז (בדילוג). וראה ג"כ דרך חיים שער התשובה פ"כ (כה, ב).

הרע שבו ע"י יסורים הממרקין שיתפרדו ממנו כל פועלי און כו'. וזהו ויתן ה' אותות ברע דפרעה וכל ביתו כו' לעינינו שכ"ז מראים לעיני האדם הבדלה זו בבחי' היסורים והביטושים שמתישין בזה לכח הסט"א כמו שהי' לעינינו בכל מכות מצרים, וכ"ז מראים לאדם כדי שלא ירצה להיות ברצון תחת ממשלת קליפה דפרעה שהוא מקום הטומאה והתאוות הרעות שנק' קליפות הטמאות כו'. וזהו ואותנו הוציא משם למען הביא אותנו כו' כי באמת הרי אותנו הוציא והבדיל מטומאות מצרים אף בע"כ של אדם כנ"ל שנק' יד החזקה ופי' משם מבחי' ש"ם דקליפה כנ"ל למען הביא אותנו לתת לנו את הארץ כו' שהוא לברר לז"מ דקליפה הכנעני והחיתי כו' ע"י בחי' המדות דקדושה באוי"ר אמיתית, שזהו בחי' הטוב שנבדל מן הרע דמצרים שעיקר שלימותו הוא בקיום המצוות בא"י דווקא שהוא להביא אותנו גילוי אור רצה"ע שלמעלה בסומ"ע בא"י דווקא שהוא בחי' שם ב"ן ארץ חפץ העליונה כו' אשר נשבע לאבותינו שהם המדות דקדושה. אך הם לא זכו רק בבחי' הרוחני' כנ"ל עד שהיינו עבדים לפרעה במצרים דווקא ויוציאנו ביד חזקה ונתן אותות ומופתים להבדיל הרע ואותנו הוציא משם שהוא הפ[נימי'] והטוב למען הביא אותנו כו', וע"כ ויצוונו ה' לעשות כל החוקים האלה ליראה את ה' שזהו סוף הדבר כו' שנעוץ בו תחלת הכל דווקא והוא מעאא"ס שלמעלה מן החו"ב כו' לפי שנתאווה להיות לו דירה והשראה ע[צמי'] למטה דווקא, וזהו לעשות דווקא דסומ"ע עיקר שעי"ז דווקא יהי' לטוב לנו כל הימים היינו להיות בחי' הטוב הע[צמי'] בעאא"ס לחיותינו חיי"ע שמ"ש לטוב לנו כל הימים ליום שכולו טוב כו' שהוא העוה"ב, וזהו לחיותינו כיו"ם הז"ה בגילוי גמור למטה כמו למעלה ממש שלא כסדר ההשתשלות דע"ס דאו"י כנ"ל הטעם. וכ"ז המשך התשו' שאלת הבן מה העדות אשר ציוה אתכם דווקא וד"ל.

וצדקה תהי' לנו כי נשמור לעשות את כל המצוה הזאת לפני ה' אלקינו כאשר ציוונו. הנה פסוק זה לכאורה מיותר הוא דהלא כבר השיב ותירץ לו נכון כל שאלת הבן ששאל מה העדות במה שסיפר לו כ"ז מפתיחת דבריו עבדים היינו כו' עד ויצוינו כו' וד"ל, ולמה חזר ופי' לו עוד דבר זה שצדקה תהי' לנו כי נשמור לעשות כו', דלאיזה ענין יהי' זה לתירוץ מספיק

יסורים הממרקין: **ברכות** ה, א.

שו"ה שעיקר — בקיום . . אותנו: כ"ה בבוך 116. ובכת"י זה: במקום . . **ניתוסף מבוך** 873.

שו"ה חיי"ע: **חיי עולם**.

ליום שכולו טוב: **נוסח הרחמן** ליו"ט **בברכת המזון**.

שו"ה ותירץ — ששאל מה העדות: **ניתוסף מבוך** 873.

יותר ממה שביאר לו עד כה. ועוד מהו ל' וצדקה תהי' לנו כו' מהו ענין צדקה וחסד שאנו עושין בזה כי נשמור כו', הלא אם צדקת מה כו' ואדרבה זהו חובה ומצוה עלינו לשמור כו' וצדק וחסד עשה ה' עם ישראל [שהרבה להם תו"מ כמאמר רצה הקב"ה לזכות את ישראל] לפיכך [הרבה להם תו"מ] כו'. אך הענין הוא משום דעכ"ז שביאר האב לבן בסיפור הזה בטוב טעם ודעת לזה שציוה ה' לנו דווקא לעשות את כל החוקים האלה, עדיין הקושי' והשאלה הראשונה שלו במקומה עומדת דאיך אנחנו ראוים לזה שתשרה שכינתו אור הוי' ית' ממש במעשינו במצוות להמשיך אא"ס עצמו ע"י מעשינו אלה שנעשה בדברים גשמיי', ואעפ"י שציוה ה' ונתן לנו כח ועוז הזה לנו דווקא, איך יוכל להיות דבר גדול כזה ע"י מעשינו וכו'. והנה ע"ז הוסיף לו ביאור וטעם באמרו גם וצדקה תהי' לנו כו' פי' דגם שאנחנו אין ראויים להמשכות אלה שנמשך ממצוות, אבל באמת אין המשכ' אלה מצידינו ומכוחינו ואין זו מעלה לנו כי הרי בחי' אור הרצה"ע ותעהנ"ע שמלובש בזה נעלם וגנוז מהשגתינו מה גם כי אין המשכה זו מכוחינו, ואעפ"י שניתן לנו כח זה היינו רק לעשות לבחי' הכלים להמשכות אורות העליונים הללו שנמשך ממהו"ע ית' ממש והוא עצם גוף המעשה דמצד שהוא רק בחי' כלי לגילוי אור הוי' שיתגלה לע"ל כנ"ל וכמ"ש מצות א"צ כוונה כו', וזהו ויהי נועם ה' עלינו לע"ל ע"י שמע"י כוננה עלינו וכוננהו כו' וכמ"ש כי נר מצוה שהמצוה נק' נר שהוא הכלי לאור האלקי, והוא שנק' בשם צדקה כמו הצדקה שהוא רק בחי' כלי לאור ושפע דמשפיע לקבל האור בלבד, כך כתי' וצדקה תרומם גוי שהן כל המצוות שנק' צדקה להמשיך בהם אור דרצה"ע שנק' צ"ע וע"כ המקיים המצוה נק' צדיק וכ"י נק' צדיקים, וזהו וצדקה תהי' לנו כי נשמור לעשות לבחי' הכלים במצוות, לפני הוי' אלקינו פי' שתהי' רק בחי' כלי לקבל האור והשפע מלפני הוי' אלקינו כאשר ציונו מכבר ע"י משה שזהו בחי' ההמשכה שנמשך ממהו"ע ית' במצוות וחוקים האלה שעשינו

אם צדקת מה: **איוב לה, ז.**

רצה הקב"ה לזכות . . תו"מ: **מכות כג, ב (במשנה).**

שו"ה ומכוחינו — ותעהנ"ע: **ותענוג הנעלם.**

שו"ה שנמשך — דמצד: **בבוך 116 (ועד"ז 873): המצות.**

מצות א"צ כוונה: **פסחים קיד, ב.**

ויהי נועם ה' עלינו . . שמע"י . . וכוננהו: **ראה תהלים צ, יז.**

כי נר מצוה: **משלי ו, כג.**

וצדקה תרומם גוי: **משלי יד, לד.**

כל המצות שנק' צדקה: **נסמן לעיל ע' כג.**

וכ"י נק' צדיקים: **ישע' ס, כא.**

שו"ה שזהו — וחוקים . . לפני: **ניתוסף מבוך 873.**

כלים לזה כי אין אנו ממשיכים כלום רק מעצמות הרצה"ע הוא שנמשך בכלי' דמצות שאנו עושים לפני ה' כו' כי זהו תכלית העבודה רק לעשות כלים לאורות העליונים כו' וד"ל.

ומעתה הנה יובן הכלל העולה מכל הנ"ל שזה הדרך אשר ילך בה האדם כל ימיו וישכון אור ה' במעהמ"צ שיעשה אותם האדם וחי בהם מחיי החיים אוא"ס ב"ה חיי עולם ובשביל זה בא האדם על הארץ. וזהו תכלית הכוונה בבריאת האדם בירידת הנשמה בעוה"ז בחומר גופני במספר הימים שנתנו לנו לחיות ע"פ האדמה, וכמ"ש סוף דבר כו' את האלקים ירא ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם משום דנתב"ס דווקא והוא מה שיחשוב ויכוין האדם בלבו ודעתו בעשותו א' ממצות ה' שאינו רק עושה בחי' כלי להמשכות אור אחדות ה' במהו"ע ית' ממש במעשה זו. ואעפ"י שיודע בעצמו שפלות ערכו איך שהוא למטה מטה מאד לא יאמר בלבו איך יוכל להיות שישכון ה' בתוכו ממש ע"י מצוה זו כי זה ישיב ללבו שהוא ודאי אינו ראוי כלל לזה אלא זהו רק בחי' כלי להכיל אור ה' ממש כי זהו משכון שישכון בו בכבודו ובעצמו מצד עצמו ממש כמו שהי' שורה בהיכל ק"ק, וע"ד שא' משחרב בהמ"ק אין לו בעולמו אלא ד"א ש"ה, וכך הוא במצוות ותשו' שעה א' בעוה"ז שיפה יותר מכל חיי העוה"ב כנ"ל הטעם. וגם לאבות שהי' בחי' מרכבה ממש בבחי' ביטול במציאות ממש לגבי שם הוי' דאצי' מ"מ לא הי' מקבלי' רק מבחי' חיצוני' הכלים דשם הוי' המצומצם בשם אלקים שהוא בחי' סומ"מ בכלל ששייך לבחי' ההשתלשלות עכ"פ, וע"כ לא נתנה להם התו"מ בגשמיות כמ"ש ושמי הוי' וכו' רק ברוחני' לבד, אבל לא נתנה התו"מ בגשמיות דווקא שבזה שורה ונמשך ממהו"ע ית' ממש שלמעלה הרבה מסומ"מ כנ"ל. וזהו וישמחו בך ממש ישראל מקדשי שמך ממש והיינו דווקא במצוות בעשיי' גשמי' בשמחה ש"מ כו' רק באופן שיהי' תחלה סומ"ר

שיעשה אותם האדם וחי בהם: ע"ד אחרי יח, ה.

מחיי החיים: ראה יומא עא, א. תקוני זהר תי"ט (מא, ב). תס"ט (קטו, סע"א).

הימים שנתנו לנו: כבוך 116: ימי שנותינו.

סוף דבר . . כל האדם: קהלת יב, יג.

שו"ה שישכון: בבוך 116: משכן. וראה ספר המאמרים פרשיות ע' תשעב. ע' תשעה. אור התורה ואתחנן ע' ב'ש.

משחרב בהמ"ק . . ש"ה: ראה ברכות ח, א.

שו"ה משחרב — לו: בבוך 116: להקב"ה. וכ"ה בספר המאמרים פרשיות ואור התורה שם.

סומ"מ: סובב וממלא.

וישמחו בך . . ישראל מקדשי שמך: נסמו לקמן ע' קלב.

בתכלית כי הוא ית' טהור עינים מראות ברע ותעב ושנאוי מאד בעיני ה' עד שלא יוכל לשכון שכינתו גם בטוב דמצוות כמש"א דעבירה מכבה מצוה כו' וכמ"ש במ"א עמ"ש ולא תחללו כו' אז ונקדשתי כו' דסומ"ר קודם לוע"ט וד"ל.

בעז"ה התחלת של וימררו את חייהם תקפוא"ו לפ"ק

והנה להבין עוד בתוס' ביאור מ"ש בר"מ ע"פ וימררו את חייהם כו' בחומר [ב]ק"ו ובלבנים בליבון הלכתא ובכל עבודה בשדה דא ברייתא כו' כנ"ל. הנה יש להקדים תחלה שורש ענין יצ"מ שנמשך בב' אופנים ברוחניות ובגשמיות, וכדוגמ' גאולה דמצרים יובן גם בגאולה דלע"ל וכמ"ש כימי

טהור עינים מראות ברע: ראה חבקוק א, יג ובמנחת שי שם. הנסמן בספר המאמרים פרשיות ח"א לע' שמו.

דעבירה מכבה מצוה: סוטה כא, א.

ולא תחללו . . ונקדשתי: אמור כב, לב.

והנה . . בר"מ ע"פ וימררו: נעתק מבוך 459 סד, ב. והניתן בין אריחיים ניתוסף מבוך 116.

נמצא ג"כ בבוך 116 [כנ"ל. ובהמשך אחד עם ד"ה שלפנ"ז (ד"ה כי ישאלך). וראה הנסמן בריש המאמר שם]. 369 תרנא, ב [חלק — כנ"ל 116. אבל בסיום ד"ה שלפנ"ז נרשם: סליק]. 373 תקפא, א. 459 [כנ"ל, כמו 116]. 628 קט, א [חלק — ובהכותרת: בעז"ה חג הפסח תקפ"ו לפ"ק. בסיום המאמר הוסיף: כו' וד"ל סליק. ובשורה שלאחרי' רשם: ואי"ה כשיהי' כאן אגמרנו (כי העתיק רק חלק כנ"ל). ובצד השמאל רשם זמן העתקת המאמר: תמוז דשנת תקצ"ב]. 669 מז, א [ובהכותרת. בעז"ה . . לפ"ק. נעתק בריש המאמר כאן]. 755 רפ, א. 1000 קכא, א. 1157 [כנ"ל 116]. 1303 קסד, א [חלק — כנ"ל 116].

לע"ע לא נתברר [גוכי"ק אינו תח"י]: א) איך הי' התחלת מאמר זה, ב) האם נאמר (או נכתב) בפ"ע או בהמשך אחד עם (ד"ה כי ישאלך) שלפנ"ז (בכמה מכת"י בא כמאמר בפ"ע, ובכמה מהם בא בהמשך אחד עם ד"ה כי ישאלך, כנ"ל).

ואף שמדי ספק לא יצא, כיון שמאמר זה מיוסד על ד"ה אחר [כדלקמן] ממאמר הראשון — נרשם כאן בתור מאמר בפ"ע (המראי מקומות נרשמו בהמשך אחד עם ד"ה שלפנ"ז).

בד"ה ויושט המלך, פורים תקפ"ו (יודפס בעז"ה במאמרי פורים) הובא הרעיא מהימנא שלפנינו ע"פ וימררו. ולכאורה על זה קאי רד"ה שלפנינו: והנה להבין עוד בתוס' ביאור. וכן מ"ש במאמר זה „כנ"ל" [אף שקשה בכ"מ לדייק אם זה תיבת כנ"ל או כו'], לכאורה כוונתו להנ"ל.

מאמר זה מיוסד על ד"ה קול דודי שנדפס בתורה אור שמות ג, סע"ד. וראה ג"כ תורה אור [ובתוס' הערות וכו' באור התורה] ותורת חיים ר"פ שמות. לקוטי תורה שיר השירים מא, ב-ג.

מ"ש בר"מ ע"פ וימררו את חייהם: שמות א, יד. ראה רעיא מהימנא בהעלותך קנג, א. זהר בראשית כז, א.

שו"ה כנ"ל: כ"ה בכמה כת"י. ובכת"י זה ליתא. וראה מ"ש בריש המאמר.

כימי צאתך . . נפלאות: מיכה ז, טו.

צאתך מא"מ אראנו נפלאות לע"ל, וכתי' למען תזכור את יום צאתך מא"מ כל ימי חייך כידוע. דהנה כתי' קול דודי הנה זה בא מדלג על ההרים כו' פי' דילוג זה ע"ד הפשוט היינו מה שדילג בזמן הקץ דגאולת מצרים מת' שנה לרד"ו שנה כו', ודילוג זה למעלה מן ההרים שהן האבות שזכות אבות לבד לא הי' מועיל לדילוג זה רק כמ"ש וגם אני שמעתי את נאקת ב"י כו', וזהו ענין הגאולה ברוחני' שהוא להוציא השכינה מן הגלות וכמ"ש הושיעה לו ימינו וכן צדיק ונושע וכה"ג כו' שמושיע לעצמו כבי', והוא לפי שהשכינה עצמה הי' בגלות ישראל [ב]מצרים כמו שא' ליעקב אנכי ארד עמך מצריימה אנכי ממש כמו עמו אנכי בצרה כו' ואנכי אעלך כו'.

ובאמת י"ל ענין הגלות הזה שנק' ירידה כמ"ש אנכי ארד עמך וירידה זאת ודאי היתה לצורך עלי' דוקא כמ"ש ואנכי אעלך כו', באמת זהו פליאה גדולה למה הוצרך לזה להיות בבחי' ירידה עצומה כ"כ בגלות פרעה למרר חייהם בעבודה קשה (וא' בזוהר חייהם דכנ"י שהיא השכינה בחי' אנכי שירד עמו [כו']) כדי שיהי' עלי' אח"כ שהרי לא הי' צריך לירד ולא יהי' בגלות וממילא לא הי' צריך להעלותם. אך ידוע דבשביל עלי' גדולה כזאת שיוכלו לקבל התו' פב"פ וז"ש ואנכי אעלך גם עלה לא"י ע"כ הוצרכו להיות בגלות קשה כזה כמ"ש וזה לך האות כי אנכי שלחתיך בהוציאך כו' תעבדון את האלקים על ההר הזה שזהו הסימן שקבלו התו' פב"פ כמ"ש פב"פ דבר כו'. וג"ז י"ל וכי לא היו ראויים לקבלת פב"פ בלא גלות קשה בזכות אבותיהם כו' ולקיים ההבטחה בבריתו שכרת עמהם וכמ"ש וגם הקימותי את בריתי כו' ואם שזהו להביאם לא"י ולא לקבלת התו' אדרבה לקבלת התו' הי' ראוי מצד הירושה מאבותינו כמ"ש ידעתיו אשר יצוה את בניו ושמרו דרך הוי' כו' (כמ"ש במ"א).

למען תזכור . . חייך: **ראה** טז, ג. **וראה ברכות** יב, ב (במשנה).
ההרים שהן האבות: **נסמן לקמן** ע' קיז.
וגם אני שמעתי: **וארא** ו, ה.
הושיעה לו ימינו: **צח**, א.
צדיק ונושע: **זכרי'** ט, ט.
שה"ה שהשכינה — עצמה: **ניתוסף מבוד** 669.
שהשכינה . . (ב)מצרים: **מגילה** כט, א. **זהר שמות** ב, ב. **שמות רבא** פט"ו, טז ושי"נ. **אור החיים ויגש** מו, ד.
אנכי ארד עמך מצריימה . . ואנכי אעלך: **ויגש** מו, ד.
עמו אנכי בצרה: **תהלים צא**, טו.
חייהם דכנ"י שהיא השכינה: **ראה תקוני זהר** תכ"א מט, סע"ב. **תורת חיים שמות** א, ב.
וזה לך האות . . הזה: **שמות** ג, יב.
וגם הקימותי את בריתי: **וארא** ו, ד.
ידעתיו אשר יצוה . . הוי': **וירא** יח, יט (בדילוגים). **וראה תורת חיים חיי שרה קלה**, ג.

אך הנה תחלה יש להבין מ"ש אנכי ארד עמך כו' איך שייך ל' ירידה למעלה (דאף שמארץ כנען למצרים היא באה בהכרח דרך ירידה, אבל בבחי' הרוחני' אלקי דבחי' אנכי לא שייך ענין ירידה זו דמשמע שנתפס במקום כו') דאין ל' ירידה ממקום למקום שייך רק בענין בני אדם שאדם יורד ממקום זה למקום אחר שלא הי' שם עדיין ועכשיו יורד לשם וזה המקום שעומד הוא בגובה הארץ ומקום שיורד לשם הוא בנמוך, אבל למעלה באלקי' חיים שמכה"כ וכתי' את השמים ואת הארץ אני מלא בהשוואה א' בשמים לרום וארץ לעומק איך שייך ל' ירידה ממקום למקום ומגבוה לנמוך. אך הנה ירידה זאת הי' עם יעקב להתלבש בלבוש ש"ק דשר של מצרים שמקבל מנהר נילוס כו'. והענין הוא כידוע בענין ד' נהרות שיוצאים מג"ע דנהר הראשון שיוצא מעדן הוא פישון שהוא נהר נילוס שם נפלו נשמות הגבוהות דדור ההפלגה שהי' מבחי' ס"ג דז"מ דתהו (וכמ"ש ויהי בנסעם מקדם מקדמונו ש"ע כמ"ש בזוהר ומבואר במ"א שא' ונעשה לנו שם דווקא שם מ"ה כו' כמבואר [במ"א] בפ' נח) והן נשמות שירדו ונפלו בנהר נילוס ויצאו משם בגלות מצרים שהן ת"ר אלף יוצאי מצרים שתיקנו בעבודתם בחומר ולבנים מה שעשו דור הפלגה בחומר ולבנים לבנות העיר ומגדל כו', וזש"א ליעקב אל תירא מרדה מצרי' כי לגוי גדול אשימך שם

בהכרח דרך ירידה: ראה קדושין סט, א. רש"י מקץ מה, ט.

באלקי' חיים: ואתחנן ו, כג.

שמכה"כ: ישעי' ו, ג.

את השמים ואת הארץ אני מלא: ירמי' כג, כד.

ד' נהרות שיוצאים מג"ע: בראשית ב, י.

דנהר הראשון . . נילוס: בראשית שם, יא וברש"י. לקוטי תורה צו יז, סע"ד.

שם נפלו נשמות הגבוהות: ראה תורת חיים שמות נד, ב. נה, ב. בשלח שלו, א. משפטים תכו, ב. וראה ביאורי הזהר ויגש קלו, א [ולכ"ק אדהצ"צ — כרך ב ע' תשל]: בס' חסד לאברהם והוא מועתק מספר הגלגולים להאריז"ל.

ויהי בנסעם מקדם: נח יא, ב.

מקדמונו ש"ע כמ"ש בזוהר: בספר המאמרים פרשיות ח"א ע' סב מציין כ"ק אדהצ"צ: ס"פ נח. ובתורת חיים נח סד, א (פ"ב) מציין פ' נח ד' עד ע"א בסופו [ואילך] (ובזהר: קדמאה דעלמא).

הלשון מקדמונו של עולם בתורת חיים שם לפ"ז מציין למדרש. ובאור התורה נח [כרך ג] תרסא, ב: במד"ר במקומו פל"ח, [ז]. ועיי"ש תרסב, א.

ונעשה לנו שם: נח יא, ד.

שו"ה ויהי — ומבואר במ"א . . כמבואר: כ"ה בבוך 669. בבוך 116: ומבואר במ"א). ובכת"י זה (מבואב"א . . (כמבואר. וכ"ה בבוך 116.

בפ' נח: ראה תורה אור נח י, ב ואילך. ספר המאמרים פרשיות ותורת חיים הנ"ל ואילך.

ת"ר אלף יוצאי מצרים: ראה בא יב, לז.

בחומר ובלבנים לבנות העיר ומגדל: נח יא, ג-ד.

אל תירא מרדה . . שם: ויגש מו, ג.

דווקא שהן הת"ר אלף נשמות שיתקנו מדור הפלגה שיולידו אותם בנ"י בגלות בעבודה קשה דווקא כדי שיתעלו לקבלת התו' בה"ס פב"פ שהוא בחי' התיקון בשם מ"ה לתקן ז"מ דתהו עד שיהי' בא"י ויבררו שם לז' אומות ע"י תו"מ דווקא, וז"ש אנכי ארד עמך כו' אנכי דווקא להוציא לס"ר ניצוצות הנ"ל כי בגלות השכינה דוקא מברר לבחי' מל' דקליפות נוגה בחי' ב"ז להעלות ממנו כל בחי' הטוב שנפל שם כמ"ש אשר שלט האדם באדם לרע לו כמ"ש בזוהר ובסה"ק. וע"ז שייך ל' ירידה כי המברר צריך לירד במקום המתברר ולהתלבש בלבוש שק כו' (וכמו שמבואר בענין תרומת הדשן במ"א וכמש"א בגדים שבישל בהן קדירה לרבו כו' וכמ"ש מי זה בא מאדום חמוץ בגדים כו' עד וכל מלבושי אגאלתי כו') כמעבד עורות הנק' בורסקי שמתלבש בלבוש שק וכה"ג. ואמנם ירידה זאת לצורך עליה דוקא כנ"ל, וז"ש ואנכי אעלך במ"ת גם עלה בא"י ובעוה"ב, וכמבמ"א ודי"ל.

והנה אמרז"ל דמ"ש למען תזכור כו' כל ימי חייך להביא הלילות כימים שמפני זה מזכירים יצי"מ בכל לילה בתפי' ערבית כו', וכמש"א ראב"ע לא זכיתי שתאמר יצי"מ בלילות עד שדרשה ב"ז. וגם ענין הלילות הוא כל הגליות שגלו ישראל שנק' לילות, דכל גלות דומה ללילה שהוא בבחי' חושך ולא אור דאין אור האלקי שורה בכנס"י במוחם ולבבם בגילוי כלל רק מרחוק ה' נראה להם בכח הדמיון שבמח' בהעלם כמו בשינה כו' והוא רק מצד עוצם הלחץ והדוחק בפרנסה שמבלבל המוח והלב לגמרי מכל וכל, כמו שהי' בגלות מצרים בעבודה קשה בחומר כו' שמררו חייהם בגשמיות וגם ברוחני' בחי' [חיי] הנשמות במקורם במל' דאצי' שהי' בגלות עמהם כנ"ל דבכל צרתם לו צר וע"כ ותעל שועתם כו' וידע אלקים כו', וע"כ

נשמות . . מצרים . . דור הפלגה . . בנ"י: ראה פרי עץ חיים שער (כ"א) חג המצות פ"א. שער הכוונות ענין הפסח דרוש א. שער הפסוקים [להאריז"ל] ר"פ שמות. שער ההקדמות דרוש פרצוף רחל — דרוש ד קרוב אל הנזכר, בענין שינוי הזמנים הנד' [תל-אביב תשכ"א, שסו, א]. וראה ג"כ עץ חיים שער (ל"ו) מיעוט הירח פ"ב. לעיל בהערה שם נפלו נשמות.

אשר שלט האדם באדם לרע לו: קהלת ח, ט. ראה זהר (סבא) משפטים צה, ב. פרדס שער (טז) אבי"ע פ"ז. אגרת הקודש סכ"ה (תניא קמ, ב). אור התורה קהלת [נ"ך — כרך ב] ע' א'קכט.

המברר צריך לירד במקום המתברר: ראה ג"כ ביאורי הזהר ויגש כו, ד. תורת חיים וישלח מב, ב. פירוש המלות פנ"ט.

בגדים שבישל בהם קדירה לרבו: שבת קיד, א.

מי זה בא מאדום . . אגאלתי: ישעי' סג, א-ג.

במ"ת . . באי"ה ובעוה"ב: ראה ג"כ תורת חיים שמות לא, א ואילך. אור התורה ויגש [כרך ה] תתקפט, א.

שו"ה והנה — דמ"ש: ניתוסף ע"פ בוך 669.

למען תזכור . . כ"ז: ראה ברכות יג, ב (במשנה). הגדה פסקא אמר ראב"ע.

דבכל צרתם לו צר: ישעי' סג, ט. סוטה לא, א. תענית טז, א. אור התורה ישעי' שם [נ"ך כרך א]. נצבים ס"ע א'רכ. תהלים (יהל אור) ע' שסא. ספר המאמרים תרל"ז ח"ב ע' שמח.

ותעל שועתם כו' וידע אלקים: שמות ב, כג. כה.

מזכירים יצי"מ בכל הלילות בכל גלות לפי שכל הגליות יש להן דוגמא לגלות מצרים בעבודה בחומר כו' אעפ"י שאינו דומה כ"כ בגשמיות בחומר ולבנים ממש יש לזה דוגמא ברוחני' בעול טרדת הפרנסה עד שבנפשו יביא לחמו כנ"ל, וגודל הלחץ והדחק נוגע עד הנפש ועד בכלל עד שימררו את חייהם בגשמיות וברוחניו' לנשמות בשרשם שהרי א' גלו לאדום שכינה עמהם כידוע וד"ל, ולזאת כל גלות הוא בחי' גלות מצרים ממש, וכן לענין הגאולה דומה לגאולת מצרים כמ"ש כימי צאתך כו', ולפי"ז הרי יובן דגם בענין זה דפי' בר"מ במ"ש וימררו כו' בחומר ק"ו ובלבנים ליבון הלכתא כו' זהו דוקא בגלות שלנו דבגלות מצרים לא הי' עדיין קבלת התושב"כ וכ"ש תושבע"פ בק"ו כו' והלכות ובריייתות כו', אך מרמז בזה דיכול להיות בחי' גלות מצרים בעבודה קשה בחומר ולבנים בגשמיות גם בגלות שלנו ברוחני' והוא כמו היגיעה ועמל תורה בק"ו וליבון הלכתא כו' כנ"ל (כמו שית').

ולהבין זה ילה"ק להבין ביאור הלשון דאגדה במש"א מרור זה שאנו אוכלין על שום מ"ה ע"ש שמררו המצרים את חיי אבותינו במצרים כמ"ש וימררו את חייהם כו', וי"ל מש"א את חיי אבותינו דוקא והלא אמר דחייב אדם בכ"י לראות א"ע כאלו הוא יצא ממצרים שנאמ' בעבור זה עשה ה' לי כו' וכתי' ואותנו הוציא משם שאף אותנו גאל עמהם כו' לפי שגם עכשיו יש בחי' עבודה קשה כזו ממש כנ"ל וד"ל. אך הענין הוא כידוע שבחי' האבות הן בחי' המדות חג"ת שהן אוי"ר ורחמים שנולדים ונמשכים מן השכל וההתבוננות דבחי' בינה שנק' אם המוליד מחמת ההשגה וההתבוננות באחדות ה' יוליד ויומשך מן ההעלם שבמוחין דחו"ב בחי' גילוי התפעלות אוי"ר ורחמים בלב, ושרש ההשגה במוח בינה נמשך מבחי' החכ' שנק' אין והוא בחי' כח הראי' בעין השכל באחדות ה' ביחו"ע ויחו"ת, ומבחי' ראי' דחכ' נמשך מאין ליש בהשגה ותפיסא דבינה כידוע דבחי' המוחין דחו"ב שנק' י"ה הן בחי' המקור לחיות המדות שבלב ומשם עיקר מציאותם בהתפשטות והרחבה ע"י בחי' דעת המתפשט במדות להחיותם תמיד כו' וד"ל. וענין ההתבוננות באחדות ה' בכלל הוא בק"ש באמרו הוי' אלקינו הוי'

גלו לאדום שכינה עמהם: ספרי מסעי לה, לד. (וראה מגילה (כט, א): לבבל כו'. ולהעיר מהשינוי בתניא פי"ז, אגה"ק סכ"ה (ובכ"מ בחסידות) לאדום, באגה"ק ס"ד (ובכ"מ) לבבל, בכ"מ שמדובר אותו הענין ולא הובא מרז"ל בכלל) [לקוטי שיחות כרך ז הוספות/צו ע' 210].

שו"ה עמהם — וד"ל: כ"ה בבוך 116. ובכת"י זה: וד"ל).

שו"ה והוא — תורה: כ"ה בכמה כת"י. ובכת"י זה: תמידי'.

האבות . . חג"ת: ראה מאורי אור מערכת אבות סכ"ז. סידור שער חג הסוכות רנז, ג.

המדות . . שנולדים ונמשכים מן השכל: ראה תניא פ"ג.

הוי' . . אחד: ואתחנן ו, ד. שו"ע אדמו"ר הזקן הל' קריאת שמע סס"א ס"ו. וראה אמרי בינה בתחלתו.

אחד שזהו חי"ת זיין רקיעים וארץ מעומ"ט והד' לד' סטרין מזרח ומערב צפון ודרום כו' כמ"ש תמליכהו בשו"א ובד' רוחות כו' וזהו האריכות בד' דאחד דוקא כידוע, והא' דאחד הוא הנק' אלופו ש"ע כי בחי' עולם הוא בגדר דו"ק הללו מעומ"ט וד' רוחות כו' ואלופו ש"ע זהו בחי' מקור הראשון להיות בחי' מקומו ש"ע, וזש"א ברוך המקום כו', ובאמת הרי אין העולם מקומו כי בחי' מקום דו"ק הנ"ל זהו בא בבחי' צמצום גדול מעצמות אלקות שהוא למעלה מבחי' מקום דהיינו למעלה מבחי' מעומ"ט כו' וכמ"ש לך הוי' הגדולה והגבו' כו' כמו הנה מקום אתי שמקום זה בטל ונכלל בעאו"ס ב"ה (וכמא' דאיהו תפיס בכולהו עלמין ולית מאן דתפיס בי' כו'). וזהו ענין [ה]השגה וההתבוננות בדעת האלקי ביחו"ע דו"ק הרוחני' עד רום המעלות שנכללו בעאו"ס ממש, והוא מ"ש וידעת היום כו' כי ה' הוא האלקים בשמים ממעל שזהו בחי' מעלה שהוא ית' [ל]מעלה מעלה עד אין שיעור כלל, כידוע דאו"ס למעלה עד אין קץ כו' וכן למטה עד אין תכלית בלי גבול כלל לפי שהוא למעלה מבחי' מעומ"ט דעומ"ר ועומ"ת, ע"כ בשניהם הוא בשוה דאין עוד מלבדו בשמים ממעל ועל הארץ מתחת כו' דהיינו כמו שאין עוד מלבדו בשמים ממעל כך על הארץ מתחת אין עוד מלבדו. וזהו כי הוי' הוא האלקים בחי' סוכ"ע הוא בשם הוי' דהיינו בשמים ממעל ושם אלקים הוא בבחי' ארץ מתחת שהוא בחי' יחו"ע ויחו"ת בכלל בשניהם הוא בבחי' אין עוד בשוה כמו שמאיר בשו"א בשוה כמ"ש את השמים ואת הארץ אני מלא בהשוואה א' כו' וד"ל. וכמ"כ לד' סטרי עלמא הרי הוא בבחי' בלתי גבול כלל לפי שעולים למעלה בבחי' מקומו העצמ' כמו ברוך כבוד הוי' ממקומו שזהו הנה מקום אתי ממש ששם בחי' הו"ק שלו בלתי מוגבלים כלל והכל בבחי' א"ס למעומ"ט ולד' סטרין (ועכ"ז א' תמליכהו בשו"א כו' להיות נק' אלופו ש"ע דווקא כידוע ומבמ"א דהיינו ב' מיני יחודים וכוונת באו"י

שו"ה אחד — סטרין: בבוך 116 סטרי עלמא. וכ"ה לקמן בשו"ה אני.
תמליכהו בשו"א ובד' רוחות: ראה זהר פינחס רכג, סע"ב. עקב ערב, א.
ברוך המקום: הגדה פסקא זו.
אין העולם מקומו: בראשית רבא פס"ח, ט.
לך הוי' הגדולה והגבו': דברי הימים א כט, יא.
הנה מקום אתי: תשא לג, כא.
שו"ה (וכמא': כ"ה בבוך 628. ובכת"י זה: וכמא'. ובבוך 1157: וכמאמר אליהו.
וכמא' דאיהו תפיס: ראה זהר (רעיא מהימנא) פינחס רכה, א. זהר חדש יתרו לד, ד.
וידעת היום . . ממעל: ואתחנן ד, לט.
דאו"ס למעלה . . אין תכלית: ראה זהר חדש יתרו לד, ג. ספר המאמרים תרס"ו ע' קסה.
ברוך . . ממקומו: יחזקאל ג, יב.
שו"ה והכל — (ועכ"ז: בהכת"י לא נסמן סיום החצע"ג.
ב' מיני יחודים: ראה אמרי בינה שם.

ואו"ח, א' בעלי' וביטול דע"ס בע' המאציל למס"נ באחדות ה[פשוטה] והב' להמשיך ממל' דא"ס להיות מל' כ"ע בו"ק דאבי"ע כו' וד"ל.

והנה אחר ההשכלה וההתבוננות הטיב בכל מוחו בבחי' חו"ב בבחי' ראיה והשגה בגדלות הדעת ביחו"ע זה בפסוק ראשון דק"ש, הנה אז ודאי יוליד בלבו מיד התעוררות אה"ר ותשוקה נפלאה מקרב ולב עמוק בכאו"א מישראל לדבקה בו ית' באמרו ואה' את ה' בכל לבבך דהיינו שתכלה ותכסוף נפשו לצאת מכלי הגוף החומרי מכל התקשרות הזרות החומרי' שנתקשר בהבלי חיי העוה"ז להיות לו רק לב א' לבד לה' לבדו כו'. וכמו"כ בבחי' היר' ופחד אלקי שיוליד בלבו מחמת התבוננות זאת להיות עליו עומ"ש שלימה בביטול הרצון נגד רצון ה' כל היום בסומ"ר בתכלית, וזהו ואה' גימ' ב"פ אור או"ח ואו"י דהיינו אה' שכלולה מיר' דוקא והן הן בחי' ע' ומהות דאור הנשמה האלק' שהוא בבחי' רו"ש דווקא כמ"ש והחיות רו"ש כמראה כו', וכמו אור הנר שעולה ויורד בתמידות בהעלאה והמשכה כך הנשמה נק' נר הוי' ממש וד"ל.

והנה כמו שיש בחי' אוי"ר שנק' רו"ש בכל נשמה בפרט כך הוא ממש בחיבור וקשר כללות נש"י כא' שהן כאיש א' בציור קומת אדם רק שמתחלקים בציור איברים ראש ורגל כו' כמו ראשי אלפי כו' כת"ח עד בחי' עקביים כע"ה וכה"ג וכמש"א משה ת"ר אלף רגלי כו', ושרשם הכללי הוא נמשך בכל דור ודור ממקורם הראשון שהוא שנק' אבות הראשונים שהן שרש האילן כידוע שאין קורין אבות אלא לשלשה, והראשון הוא אברהם שנק' אברהם אבינו כו' וכל אב הוא המקור הראשון לכל התולדות כמ"ש ואקח את אביכם את אברהם כו' וכתי' הביטו אל אברהם אביכם כו' והוא

ואה' את ה' בכל לבבך: **ואתחנן** ו, ה (בדילוג).

ואה' גימ' ב"פ אור: **תניא** ספמ"ג. פרי ע"ח חיים שער הק"ש פכ"ג. שער הכוונות ענין כונת ק"ש דרוש ז. סידור האריז"ל במקומו.

והחיות רו"ש כמראה: **יחזקאל** א, יד.

הנשמה נק' נר הוי': **משלי** כ, כז.

נש"י . . בציור קומת אדם: **ראה** ג"כ ד"ה אתם נצבים בסידור שער האלול רלא, א. והנחה אחרת בלקוטי תורה נצבים מד, א. והנחת הר"מ (?) בן כ"ק אדה"ז בספר המאמרים תקס"ב ח"ב ע' תקכה. ולכ"ק אדה"א (קה"ת תשל"ב).

ח"ר אלף רגלי: **בהעלותך** יא, כא.

שנק' אבות: **ראה תורת חיים לך** פה, א.

שאין קורין אבות אלא לשלשה: **ברכות** טז, ב. וראה לקוטי שיחות [כרך ד] בלק ע' 1068 בהערה 12. [כרך י] **ויצא** ע' 97 **בהערה** 48.

ואקח את אביכם את אברהם: **יהושע** כד, ג.

הביטו אל אברהם אביכם: **ישעי'** נא, ב.

ברוחני' שממנו מקור מוצא כל הנשמות הנמשכים מבחי' אור הזרוע לצ"ע באוצר שכל הנשמות שם הנק' גוף כמבואר בדרז"ל. וזהו שכללות נש"י בכלל נק' בת נדיב בתו של אברהם שנק' נדיב, וטעם קריאת שם נדיב היינו ע"ש בחי' ריבוי אור השפע דחסד עליון האלקי שבבחי' חסד דאצי' שהי' נשמת אברהם מרכבה לשם כי האבות הן הן המרכבה כידוע וע"כ נק' איש החסד והטוב דהוה עביד טיבו יתירה עם ברייתא למטה בגשמיות כהכנסת אורחים אפי' לערביי' כמ"ש ואל הבקר רץ אברהם כו' ובמעשים הטובים בחסד גשמי' שהי' עושה בכוונה ורעותא דלבא ביחו"ע במס"נ כו' הי' מעורר אתעדל"ע להמשיך ממקור החס"ע דאצי' לכל העולמות העליוני' ותחתוני' וע"כ נק' נדיב שהתנדב חסד עליון בשפע יתירה מכפי המדה וצמצום וכו', ולכך נש"י בהיותם בחי' התולדה מאבות כמ"ש מה יפה ירושתינו כו' שנטוע ומושרש בכאו"א מבחי' חסד דאברהם כמא' ישראל רחמנים בני רחמנים כו' ע"כ נק' כנס"י בת נדיב בתו של אברהם כו' והיינו כשהיו עולים לרגל באה' האלקי בחדוות ה'. וז"ש מה יפו פעמיך בנעלים בת נדיב כו' כמ"ש במ"א כי בחי' האה' בלב עם בחי' החסד הנמשך הכל אחד דהחסד הוא בחי' כלי לאור האה' הרוחני' כידוע, ולזאת גם בחי' התעוררות דאה' האלקי שבכל א' בכ"י בבוקר בק"ש ותפלה זהו נמשך מבחי' חסד דאברהם אבינו כו' וכן הי' בלב כנ"ל נמשך מפחד דיצחק והרחמים מיעקב דאבות סימן לבנים עד סוף כל הדורות כו' וד"ל (רק לע"ל יאמרו כי אברהם לא ידענו כי אתה אבינו ממש כו' כי אור האהוי"ר ורחמים דאבות שנמשך בירושה בכל דור יוכל ליפסק

באוצר . . הנק' גוף: ראה עבודה זרה ה, א וברש"י ותוס' שם. רש"י יבמות סב, סע"א ד"ה משום. סג, ב ד"ה גוף. רש"י ותוספי הרא"ש נדה יג, ב. זהר חדש [מדרש הנעלם] בראשית פ"ד י, ב.

נש"י . . שנק' נדיב: שיר השירים ז, ב. חגיגה ג, א.

חסד . . אברהם: ראה זהר בראשית מז, ב. הנסמן בספר המאמרים פרשיות ח"ב לע' תקפ.

ואל הבקר רץ אברהם: וירא יח, ז.

כמ"ש מה יפה ירושתינו: תפלת השחר.

ישראל רחמנים בני רחמנים: הובא ג"כ בתורת חיים חיי שרה קכה, סע"ג. וראה יבמות עט, א.

כשהיו עולים לרגל: חגיגה שם.

דאבות סימן לבנים: ראה רש"י וירא יח, א. מבראשית רבא פמ"ח, ז. רמב"ן לך יב, ו.

לע"ל יאמרו: שבת פט, ב.

כי אברהם לא ידענו: ישעי' סג, טז.

כי אתה אבינו: התחלת הכתוב כי אברהם לא ידענו.

ולהעיר שגם בהמשך הכתוב הובא אתה ה' אבינו. וראה תורה אור מגילת אסתר צג, א: אתה ה' אבינו אתה. ושם צג, רע"ג: כי . . כו' כי אתה ה' אבינו.

הכתוב כסדר שהובא בפנים הובא בכ"מ, ומהם: ספר המאמרים נביאים ע' קצ. תורת חיים תולדות ד, ד. י, ג. ויצא כד, ד.

כמ"ש למה תתעינו ה' מדרכיך כו' וכמ"ד דזכות אבות תמו כו' וכמ"ש במ"א וכמו שית' כאן במ"ש וימררו כו' וד"ל).

אך הנה הגם שבשעת ק"ש ותפלה מאיר בודאי בכללות נש"י בכאו"א בפרט מן האוי"ר דאבות בא' ואה' כו' והוא מ"ש אהבת עולם אהבתנו (כי אתה אבינו כנ"ל וכמ"ש ויחד לבבינו כו' עד הבוחר בעמו ישראל באהבה כו'), הרי מיד אחר התפיל' בלכתו בשוק בטרדת עסקיו הבחירה ביד האדם ויכולת בלבו להסיר האה' האלק' מלבו ולהפוך לבו לאה' זרות ונכריות אל ההיפוך לגמרי ח"ו, לזה צריך שיעורר אה"ר בק"ש ותפילה שיאיר על נפשו בבחי' מקיף לשמרו שלא יזוז לבו מן האה' להפוכו כל היום, והוא מ"ש וימינו תחבקני כו' שז"ש בשה"ש אם תעירו ואם תעוררו כו', והוא מבחי' קול דודי דופק מלמעלה שלא יוסתר אור האה' ופחד אלקי בלבו ולא יכבה, והוא הטעם שא' אנשי יריחו היו כורכים את שמע שלא היו או' בשכמל"ו ולא היו מפסיקים בין אחד לואה' כי עי"ז יהי' חיבור לואהבת עם פסוק ראשון שהוא במס"נ בא' ביחו"ע דאצי' ששם איהו וחיוהי חד באח"פ בלי הפסק וצמצום המסתיר כלל והיינו בביטול הע' משום דאין עוד מלבדו ממש, וע"כ ממילא נמשך משם התעוררות האה"ר האלקי בלי הפסק וביטול בענין אחר המנגד כלל שלא יוכל לסבול דבר המנגד לאלקות דאין עוד כו', משא"כ מאצי' לבריאה שהוא יחו"ת דבשכמל"ו שם יש מסך המפסיק בין אצי' לבי"ע שבטל מיש לאין יוכל להיות הפסק וביטול האה' עד שיפול בהיפוך כנ"ל, וע"כ היו כורכים את שמע. אבל אין הלכה כמותם לפי שעכשיו העיקר ביחו"ת שיהי' כיחו"ע כמו שא' ליעקב כשם שאין בלבך ביחו"ע דאצי' אלא א' אמת כך גם אין בליבנו ביחו"ת אלא א' אמת למהוי אב"א ממש. והגם שיש צמצום

למה תתעינו ה' מדרכיך: ישעי' סג, יז.

וכמ"ד דזכות אבות תמו: ראה שבת נה, א. סידור שער הק"ש פא, ד. ספר המאמרים תקס"ד ע' קיז. לקוטי תורה תצא מ, ד. תורת חיים חיי שרה קלו, ד. תולדות י, ג. יא, ג-ד. יז, א. הנחת כ"ק אדה"א בספר המאמרים תקס"ג ע' תשפ. והנחה אחרת בלקוטי תורה דרושים לשמ"ע פג, ב. ובהנסמן במראי מקומות שם. ספר הליקוטים — דא"ח צמח צדק מערכת אבות סי"א [זכות אבות] ע' מא ואילך.

אהבת עולם . . ויחד . . ישראל באהבה: ברכת אהבת עולם.

וימינו תחבקני: שיר השירים ב, ו. ח, ג.

אם תעירו ואם תעוררו: שיר השירים ב, ז. ג, ה.

קול דודי דופק: שיר השירים ה, ב.

אנשי יריחו היו כורכים את שמע: ראה פסחים נו, א.

איהו וחיוהי חד: תקוני זהר בהקדמה ג, ב.

כשם שאין בלבך: פסחים שם.

שו"ה אין — אמת: בכמה כת"י ליתא.

למהוי אב"א . . כגונא: זהר תרומה קלה, סע"א.

המסתיר מאצי' לבי"ע אינו מסתיר כלל למעלה. וראי' שבשבת או' כגונא כו' וד"ל.

וזהו שאו' אמת ויציב מיד אחר פ' ציצית שבאמרו אני הוי' אלקיכם ביחו"ע שמתייחד שם הוי' באלקים והיו לאחדים ממש כמ"ש כי הוי' הוא האלקים למהוי אב"א אומרים אמת ויציב, פי' ויציב זהו ל' תרגום כמו יציבא מלתא והיינו פי' של אמת שבלה"ק אלא בל' תרגום אומר ויציב. ומה שכפל לומר אמת ויציב דהיינו שמאמת לאמת דאה' האלקי שבק"ש ע"כ אמר אמת ויציב פי' אמת [אמיתי] ממש הוא ביחו"ע זה האלקי בין ברוחני' דעולמות העליונים בין בגשמי' בשמים וארץ וכל צבאם למטה דאין עוד מלבדו כתי' שאין עוד מלבדו למטה מטה כמו שאין מלבדו למעלה מעלה כמ"ש כי הוי' הוא האלקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד בשוה ממש כנ"ל וד"ל. וזהו ויציב בל' תרגום כמו יציבא מלתא כשהוא למטה דווקא אמר אמת כמו למעלה ממש דעיקר בחי' אמת הוא ברת"ס (וכמ"ש במ"א שזהו למעשה דווקא שז"ש ומקובל וטוב ויפה כו'), וזהו ואמת ה' לעולם דווקא וד"ל.

אך הנה כ"ז הוא דווקא כאשר בחי' המוחין שהן בחי' חו"ב הנ"ל שבנשמה האלקי' בפרט ובכלל בכנס"י בגדלות ה' ויחודו העצמי' בעולמות עליוני' ותחתוני' ביחו"ע ויחו"ת הנ"ל והוא מאיר ונמשך ומתיישב בכלי המוח דחו"ב בראי' והשגה מקרוב בהתרחבות גדולה (וכמו שהי' בדורות הראשונים בנשמות הצדיקים הגדולים כאבות ומשה ואהרן וגם בדורו של יהושע וזקנים ושופטים עד דוד ושלמה עד גם ימי התנאים ואמוראים וכה"ג) [ו]ע"כ הי' גם התפעלות באוי"ר פנימיות בלבם מיד שהשיגו בכלי מוחם באחדות ה' הפשוטה כי מיד שנתגלה אחדות ה' בעומק המח' דבינה במוחם בבחי' מוחין דגדלות בהרחבה והתפשטות בעונג נפלא מיד היו יכולים לעורר את האה' והיר' בלב בביטול פנימי' ועצמי' שלא בהפסק בענין אחר זולתו ית' כלל באין מונע מבית ומחוץ כלל כי הי' שורש נשמתם [מ]מדריגה עליונה מאד דמיד שהכירו את בוראם בהשגה האלקי' גם בדרך קיצור שהוא בורא כל העולם מאין ליש ממש מיד נקלט ונתאמת הדבר הזה כאלו ראו בראי' חושיות ומיד יתפעל בהתפעלות גלוי' באוי"ר וביטול מכל עצמות כל היום

אמת ויציב מיד אחר פ' ציצית: בתפלת שחרית. וראה שו"ע אדמו"ר הזקן הל' קריאת שמע סס"ו ס"ז.

אני הוי' אלקיכם: שלח טו, מא.

יציבא מלתא: דניאל ו, יג. וראה תורת חיים וישב סט, א ואילך.

אמת הוא ברת"ס: ראה בראשית רבא פפ"א, ב. ספר המאמרים תקס"ה ח"א ע' שסח. וראה ג"כ שערי תשובה ח"א שער התפלה ע' כד. מאמרי אדה"א שמות ח"ב תקפא.

ומקובל וטוב ויפה: המשך ברכת אמת ויציב.

ואמת ה' לעולם: תהלים קיז, ב.

רק ע"י העמקה וההתקשרות המח' בגדלות ה' בכל רגע בלב בלי יגיעה ועמל וטרחה בזה כלל וכלל ובלא שינוי כלל (וכמו אאע"ה שהכיר את בוראו בהיותו בן ג' שנים שזה הי' רק שנקלט אור האמת באמיתית אחדותו ואלקותו ית' בכל רגע בעומק המח' שלו בלבד ועי"ז הי' בחי' הביטול וההזזה ממקומו לגמרי כל היום כמו בחי' מרכבה ממש וכמ"ש התהלך לפני כו' כידוע, וכך לפ"ע זה הי' בכל נשמות הגבוהות כפחד יצחק כל היום ויעקב באוי"ר יחד וכ"ש בבחי' פנימיו' הביטול העצמי דמשה כו', ומעין זה הי' גם בדורות המסתעפי' מהם כמו השבטים שנק' [שבטי] י"ה ממש עד דור שקבלו התו' פב"פ עד כל הדורות שבזמן ב"ר וב"ש אעפ"י שהי' כמה מהם רשעים אבל הצדיקים שבהם היו נשמות גבוהות כו'. ולכך א' דאנשי יריחו היו כורכים את שמע שלא להפסיק כלל בין א' לואה' בבחי' ביטול היש לאין דיחו"ת אלא רק בבחי' ביטול פנימיו' ועצמיו' בבחי' האצי' בהתקשרות תמידי במח' ובלב כנ"ל). ולכך גם בדורות הראשונים התנאים והאמוראים היו מקצרים בפסוד"ז כמש"א ר"י יהא חלקי מגומרי ההלל בכ"י כו' לפי שפסוד"ז הוא הכנה רבה ליחו"ע ויחו"ת דק"ש ביגיעת המוח בשבחו של מקום כו' כידוע).

אבל הנה בזמה"ג שבחי' המוחין דחו"ב דכנ"י הן בבחי' הקטנות מאד וכן כל מי שמוחו קטן מהכיל אור ההשגה האלקי' באחדות ה' האמיתי ולא יוכל לבא בכלי השגתו בבחי' גילוי אור ממש רק נשאר הדבר במח' בלבד בהעלם וצמצום מרחוק ה' נראה לו במוח בינתו בגדלות ה' אינו בא בקליטה והכרה גמורה רק במח' והרהור בהעברה בעלמא עד שאינו רק כמו בחי' הודאה במוחו במח' לבד ולא יוכל לעורר ולהוליד את האה' בלב מבחי' העלם דמח' זאת כידוע לכל העוסקים וטרודים בעול הפרנסה, וגם מצד עצם

בלי יגיעה ועמל: ראה ג"כ שו"ע אדמו"ר הזקן (או"ח) מהדורא תנינא הל' השכמת הבוקר ס"א ס"ה. אאע"ה שהכיר את בוראו: נדרים לב, סע"א. השגת הראב"ד פ"א ה"ג מהל' עכו"ם. וראה ג"כ אור התורה קדושים קמד, א. המשך תער"ב ח"ב ע' תתקלה. תורת שלום ע' 96. לקוטי שיחות [כרך כ] נח ע' 14 ואילך. ובהנסמן שם.

התהלך לפני: לך יז, א.

שנק' (שבטי) י"ה: תהלים קכב, ד.

שו"ה דיחו"ת: בבוך 116: דיחו"ע.

מקצרים בפסוד"ז: ראה ג"כ סידור ערב שבת קסג, א [נדפס ג"כ בספר המאמרים תקס"ה ח"ב ע' תש]. והנחה אחרת בלקוטי תורה ואתחנן יא, ד. הנחת כ"ק אדה"א בספר המאמרים תקס"ו ע' קפד. והנחה אחרת בלקוטי תורה בחוקותי מז, ד. שערי אורה שער החנוכה יט, א. וראה תורה אור בשלח סא, רע"ב.

ר"י יהא חלקי: שבת קיח, ב. ובהמשך הגמ' שם (היינו) בפסוק"ז דזמרא.

שו"ה מקצרים — מגומרי: כ"ה בכמה כת"י. ובכת"י זה: ממי שגומרים.

שו"ה כידוע): בהכת"י לא נסמן התחלת החצע"ג.

שפלות מדרגות נשמתם לא יוקלט אור האלקי במוחם רק נשאר בבחי' מח' ומן המח' כזאת לא יולד שום התפעלות בלב (משא"כ בדורות הראשונים כנ"ל או מי שנשמתם ממדרגה גבוה הרי רק ע"י עומק התקשרות המח' באלקות בלבד יכול לעורר מיד מדותיו באהוי"ר בגילוי בלב כנ"ל). אמנם הנה לזאת עצה היעוצה בזה אינו רק שיצעקו אל ה' בתפי' כמו שיצעק אדם בצר לו ביותר בחיי גופו כך יצעק אל ה' בקול רם למעלה מן ההשגה וטעם ובינה במוחו רק שרוצה מאד לדבקה בו ית' בכלל וחומר גופו ורצונות זרות שלו שנתקשרו נפשם בהם כל ימיו מונעים ומבלבלים אותו ואינם מניחי' אותו ע"כ צועק במר נפשו כמו שצועק הבן אל אביו שיוציאו מן המאסר וכה"ג. והנה אעפ"י שצעקה זאת אין בה שום השגה והתבוננות בגדלות ה' רק בד"כ שחפצו להתדבק בבורא ית' המהוה את הכל מאין ליש וכולא קמי' כלא וכה"ג, אך מפני צעקתו מקירות לבו כמו ענין צעק לבם [אל] ה' לעורר רח"ר למעלה על נפשו השפלה באמת ויוכל להיות שיהי' קול צעקה זאת מעורר הכוונה שבמוח בדעת והשגה שיש לו באחדות ה' שיצא בגילוי בהתעוררות האה' בהתגלות בלבו, כי באמת יש בטבע הקול שיעורר את הכוונה שבמוח כמו שרואה אדם בנפשו כשידבר בקול רם בתפי' יעורר לכוונה טוב שבמוח שיוכל לכוין בהשגה טובה ועמוקה ויבא לידי התפעלות מזה בלב בהתגלות כ"כ שלא הי' לו מתחלה מצד עומק יגיעת המח' ועיון כלל, אך זהו מצד ההעלאה דקול הבל הלב שעולה מגרון למוח מלמטלמ"ע בצעקת קול פשוט ששרשו למעלה מן השכל שבמוח, ועכ"ז הרי אינו עושה בחי' גילוי וקליטה דאור ההשגה האלקי' ביחו"ע ויחו"ת בהתרחבות הנ"ל רק בבחי' הקיצור והתמצית מזה לבד, שזהו שנק' כוונה שהיא הנקודה [ה]פנימי' המכוון שברוחב כל ההשגה והתבוננות, והכוונה זו היא שיוצא דרך מיצר הגרון ללב ונק' כוונה שבלב כמו אם כיון לבו יצא שכוונת הלב וכוונת המוח הכל א' בין שעולה מלמטלמ"ע ע"י קול גילוי מהבל הלב שמעורר הכוונה במוח ובין מלמעלמ"ט מכוונה שבמוח בלב וד"ל.

והנה מובן מזה עכ"פ שבחי' התעוררות הכוונה במוח שבא ע"י צעקת הקול בגרון מבחי' הקטנות ודאי גם ירידתו למטה שיורד אור הכוונה הזאת

וכולא קמי' כלא: זהר בהקדמה יא, ב.

צעק לבם ואל ה': ראה איכה ב, יח. הנסמן בספר המאמרים תקס"ה ח"ב לע' תקפה.

קול . . מעורר הכוונה: ראה של"ה פב, ב. שו"ע אדה"ז או"ח סס"א ס"ה. סק"א ס"ג. ספר מאמרי אדה"ז — הקצרים ע' תקלח. תורת חיים בשלח ר, רע"א. אור התורה וארא ע' קעו.

שו"ה בחי' — ויחו"ת: כ"ה בכמה כת"י. ובכת"י זה: (ויחו"ת.

אם כיון לבו יצא: ברכות יג, א (במשנה).

שו"ה בגרון — שיורד: כ"ה בכמה כת"י. ובכת"י זה: שיוכר.

במיצר הגרון בקול זה הפשוט הוא בתכלית הקטנות מאד והוא שנק' בחי' מצרי"ם דחכ' ומיצר מ"י דבינה שהן ב' קנים קנה חכ' קנה בינה שמתצמצמים במיצר הגרון, כי הרי בחי' הכוונה שבמוח שמצד הקול הוא מתצמצם ומתלבש במיצר הגרון ממש כנ"ל וד"ל. וזהו רוממות אל בגרונם דוקא ורוממות אל דוקא, כי הנה הגם שמבואר למעלה בעצה דצעקת הקול מן המיצר במרירות על נפשו שיעורר הכוונה במוחו ג"ז אמת מצד שמעורר רח"ר שיאיר ה' הכוונה במוחו כו'. אבל הפי' הפשוט דקול מעורר הכוונה במוח הוא גם בדברו דבר שבחו ש"מ ב"ה כמו בפסד"ז וכה"ג שכאשר ידבר בקול רם קול זה מעורר הכוונה במוחו להשיג ולהכיר הטיב יותר בגדלות ה' ושבח זה שמדבר בפיו, משא"כ כשאינו אומר בקול רם אלא בחשאי לא יוכל לעורר הכוונה במוח [ב]זה כלל רק שעובר במח' בהעלם בהעברה בעלמא מרחוק מאד כנ"ל וד"ל. וז"ש רוממות אל בשבחים ש"מ עד רום המעלות בסובב וממלא ובאחדותו הפשוטה הכל צריך שיהי' בחי' רוממות דאל בגרונם דווקא, כי אעפ"י שמבואר למעלה שזהו בחי' הצמצום דמיצר י"ם החכ' ומ"י דבינה שמתצמצם במיצר הגרון בקול זה שמעורר הכוונה בדרך קיצור ותמצית לבד כנ"ל, אמנם הנה גם זה אמת שיש יתרון מעלה בצמצום וקטנות זה כשיוציא מכל ההתרחבות דהשגה בהסבר רב כו' בקול הגרון יותר מקול עומק המושג בחו"ב דגדלות המוחין, וראי' לזה מענין התפעלות המוח והלב שמתלבשים בקול הניגון שיוציא מהגרון שנמשך מהבל הלב והמוח יחד בצמצום וקטנות ההשגה מאד ששורש הניגון הוא בעומק הרצון ותענוג בעומק ההשגה שלא יוכל להתפשט בהסבר של ההשגה כשיר הלוים וכשיר המלאכים כו' כמ"ש לבי ובשרי ירננו אל אל חי ממש (וכמ"ש בזוהר ע"פ ועבד הלוי הוא דא הוא ע"י כו'), והוא ממעמקים קראתיך עומק דחו"ב שבלב עד שיר פשוט שבאור פנימי' הרצון ועונג שלמעלה מחו"ב לגמרי כמ"ש במ"א באריכות). וזהו שאו' רוממות אל בגרונם דווקא שבחי' רוממות אל בסובב וממלא שבחו"ב בגדלות המוחין כשבא בקול הגרון במיצר (כמו

קנה חכ' קנה בינה: משלי ד, ה.

שו"ה שמתצמצמים — הכוונה: כ"ה בכמה כת"י. ובכת"י זה: הבינה.

רוממות אל בגרונם: תהלים קמט, ו.

שו"ה במוח — דבר: בבוך 628; 1000: דברי. ובבוך 669 נוסף: בבחי'.

לבי ובשרי ירננו: תהלים פד, ג.

שו"ה וכש"ר — אל: כ"ה בבוך 116. ובכת"י זה: כו' אל.

וכמ"ש בזוהר ע"פ ועבד הלוי הוא: קרח יח, כג. זהר קרח קעח, ב.

ממעמקים קראתיך: תהלים קל, א.

כמ"ש במ"א באריכות: ראה תורת חיים בשלח שם.

שו"ה כמ"ש — באריכות): בהכת"י לא נסמן התחלת החצ"ג. ובבוך 1000 ליתא.

בניגון וכה"ג) זהו בחי' תמצית הפנימי' דכל עומק דחו"ב שבכת"ר כו', ואז נעשה בחי' חרב פפיות להרוג יניקת החיצונים לפי שהוא הגובר על כל הדינים הקשים (כמו שית') וד"ל.

אך הנה יש סתירה לכאורה לזה ממ"ש בזוהר בפ' ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה שזהו בבחי' הקטנות דמיצר הגרון ששם הוא בבחי' הקטנות וצמצום של המוחין ומדות שכלולים בחו"ב שנק' באר שבע וכידוע, וכשיוצא יעקב שהן בחי' מדות דחו"ב שבמוח לצמצום הגרון זהו שנק' חרון, דגרון וחרון א' הוא כידוע, וז"ש בפי' חרנה בחרון אף של מקום לפי שמשם יש התגברות הדינים הקשים שמקבלים ממיצר קטנות דגרון כידוע וד"ל. אך התירוץ לזה הוא כידוע שיש הפרש בזה בין יציאת המוחין דקטנות במיצר הגרון מצד קוצר המשיג ועומק המושג רק כדמיון חיצוני במח' כנ"ל ומצד צעקת הקול בלא דעת פנימי' כלל שאין בו בחי' פנימי' הלב והמוח כלל, וכמו בפיו ושפתיו כבדוני שזהו בקול רם בפסוד"ז וכה"ג ולבו רחק ממני כו' רק מן השפה ולחוץ בלבד שאינו רק קול חיצוני מאד שע"ז [אמר] נתנה עלי בקול[ה] ע"כ שנאתי' וכן אמ' המשמיע קולו בתפילתו ה"ז מקטני אמנה שזהו שצועק בקול רם בתפלה בבחי' חיצוני' מאד ולא מפנימי' מקירות לבו כלל וזהו שנק' קטנות דצמצום המוח והלב באחוריים וחיצוני' שמשם יש יניקה לכעס וחרון אף שזהו בחי' הדינין הקשין שנמשכים משם כו', אבל בחי' מציאות המוחין דחו"ב במיצר הגרון בקול רם שבא בבחי' הפנימי' והתמצית דווקא שזהו בחי' עומק דחו"ב שבהבל הלב שעולה בגרון בקול הניגון כנ"ל אעפ"י שכלול מחדוה ומרירות על ההיפך ומסתיר אור ה' כו' כמו בחי' רו"ש שבניגון או גם בקול צעקת הלב מפנימי' שלו שמעורר הכוונה הפנימי' שבמוח כנ"ל וכמו צעק לבם כו', אדרבה בקול זה נמתקו כל הדינים הקשים ונכרת שורש יניקתם למעלה כמ"ש למעלה, שזהו שא' רוממות אל בגרונם דווקא שנעשה שם בבחי' תמצית [ו]פנימי' הכוונה שבעומק דחו"ב שברוממות אל בעצמות אוא"ס שבסו"מ וכה"ג בין בבחי' העונג והשמחה בהרמת קול

בזוהר בפ' ויצא יעקב: ויצא כח, י. ראה זהר שם קמז, ב.

דגרון וחרון א' הוא: בתורה אור וארא נח, ג מציין: בלקוטי תורה [להאריז"ל] ר"פ ויצא. וראה שם וישב מ, א. שער הפסוקים [להאריז"ל] לך יב, ד. ר"פ ויצא. תורה אור ויצא כב, ב [ובאור התורה תהלים (יהל אור) ע' תקפו]. תורת חיים ויצא כה, סע"ב ואילך. אור התורה ויצא [כרך ה] תתלה, א בסופו.

חרנה בתרון אף של מקום: רש"י ס"פ נח. וראה זהר שם קמז, א.

בפיו ושפתיו כבדוני . . ולבו רחק ממני: בישעי' כט, יג (ובשפתיו). אבל כ"ה גם בתורת חיים נח ג, ב. ויקהל תקצ, א. אבל בבוד 1157: ובשפתיו.

נתנה(ו) עלי בקולה . . שנאתי': ראה ירמי' יב, ח.

המשמיע קולו בתפלתו: ברכות כד, ב.

שו"ה אל — שבסו"מ: בבוד 628; 1000: שבכובב וממלא. ובבוך 669; 1157: שברוממו'.

בקול הניגון ורינה כמו בשבחו ש"מ וכמו שיר אל בתפלת השבת שיתענג על הוי' כו' או בקול מרירות בדקות התמצית של ההשגה שלא יוכל לסבול ההיפוך המנגד ליחו"ע (כנ"ל בענין שמן המו"ר שנק' גבורות דאבא וכה"ג) או בחי' השפלות וביטול עצמותו מאד מצד רוממות אל כו', כל זה וכיוצא בו הוא כח הממתיק כל הדינין הקשים דווקא לאהפכא חשוכא לנהורא כו' ומרירו למיתקא כו' משא"כ הצועק בקול גסות הלב החיצוני ולא נשבר לבו במרירות ושפלות כלל שזהו שנק' חרנה כנ"ל וד"ל.

אך א"כ איך אמ' ויצא יעקב שהן מדות דקדושה שבפנימי' דחו"ב שנק' באר שבע כנ"ל וילך חרנה בקטנות וצמצו' דקול החיצוני דמיצר הגרון שמשם יונקים הדינין הקשים שנק' חרון אף של מקום כנ"ל. הענין הוא לפי שידוע בבחי' יעקב שהוא מדת הרחמים שכלול מחו"ג שהן אהוי"ר שנק' בריח התיכון שמבריח מן הקצה התחתון אל קצה העליון כו' דהיינו ששרשו בפנימי' הכת"ר שהוא בחי' ר"ר שלמעלה מן הדעת ומבריח ג"כ לקצה התחתון גם בחיצוניות הלב שיוצא בקול הגרון כדי להמתיק הדינין דוקא בבחי' ר"ר העליונים שלמעלה מן המוחין דחו"ב כו', והוא מ"ש ויפגע במקום בבחי' המל' שנק' מקום וילן שם בבחי' הגלות שנק' לילה, ויחלום והנה סולם דא צלותא כו' שזהו ענין העלאת מ"ן בתפלה דכנס"י בזמן הגלות שעולה השמימה במקור המקיפים כו', והוא ענין צעקת קול בתפלה מפנימי' הלב במרירות עצומה על הריחוק העצמי שנתרחקו מאור פני מלך חיים ואשר מלובש בלבושים צואים במחדו"מ וטרדת הבלי העוה"ז, וכענין מים תחתונים בוכים אנן בעינן למהוי קדם מלכא דווקא כו' וכנ"ל שבצעקה זו אין בו התבוננות במוח אפי' בקיצור והעלם רק הרצון לדבקה בו ית' ולצאת מן החושך ואפילה כו' שזהו הכל רק בבחי' מרירות הנפש בעצמה שמרירות הנפש

שו"ה ההיפוך — כנ"ל: **ראה ד"ה ויושט המלך שנסמן בריש המאמר.**

יעקב . . רחמים: **נסמן לעיל ע' כא.**

הרחמים שכלול מחו"ג: **נסמן לעיל ע' יד.**

בריח התיכון שמבריח מן הקצה: **ע"ד תרומה כו, כח. ראה זהר תרומה קעה, ב. בלק קפו, סע"א. זהר בהקדמה א, ב. אור התורה ויחי תי"ב שפה, ב.**

שו"ה בריח — התחתון אל: **ניתוסף ע"פ בוך 628. 1157.**

ויפגע במקום . . וילן שם . . ויחלום והנה סולם . . השמימה: **ויצא כח, יא. יב.**

המל' שנק' מקום: **בלקוטי תורה בחוקותי מה, ב מציין: בזח"א דקמ"ז . . וכ"ה בזהר בשלח דס"ג סע"ב. ועיין בזהר ויקהל דרי"ז ע"א. וע' בסש"ב ח"ב פ"ז.**

סולם דא צלותא: **זח"א רסו, ב. ח"ג (בהשמטות) שו, ב. תקוני זהר תמ"ה (פג, א).**

מאור פני מלך חיים: **ע"ד משלי טז, טו.**

מים תחתונים בוכים: **ראה מדרש עשרת הדברות ס"ב. בחיי ויקרא ב, יג. תקוני זהר ת"ה (יט, ב). תוספות השלם בראשית א, ח ד.**

שו"ה החושך — בבחי' מרירות: **בבוך 116; 1157: בחי' ירידת.**

בחיי לחץ ודחק הגוף שיקרא אל ה' בצר לו, וכמבואר למעלה דבחי' קול זה הוא המעורר ג"כ הכוונה ורצון שבמוח ע"י שמעורר בחי' ר"ר על נפשו ויוצא ונמשך מבחי' הכוונה שבמוח מקיצור והעלם במיצר הגרון בקול פשוט למעלה מן השכל בהסבר וטעם כנ"ל ודי"ל. וזהו ענין בחי' יציאת דיעקב מקור הרחמי' העליונים מבאר שבע כנ"ל במיצר הגרון בקול פשוט הזה שיוצא בבחי' מרירות גדולה להמתיק כל הדינין הקשים שמקבלים ממיצר הגרון שמצמצם שם המוחין ומדות בקטנות מאד כנ"ל וד"ל.

וזהו וימררו את חייהם בעבודה קשה שהוא שא' בהגדה שמררו את חיי אבותינו דווקא כנ"ל. והענין הוא דמרירות זאת הוא שמררו בלחץ ודחק זה בחומר ולבנים לאבותינו דווקא שהן בחי' מדות אהוי"ר שכליות דקדושה האלקי' שנק' דו"ר שכליים שכלולים במוחין דחו"ב עצמן שנק' באר שבע שבעוד שהן כלולים בשכל וטעם להתענג על הוי' בהתפעלות חדוה ושמחה בבחי' רו"ש כנ"ל נק' מים מתוקים וטובים כו' כמו בבחי' באר מים חיים שנוזלים מן לבנון והיינו בחי' אה"ר בתענוגים (דאו"י וא"ח) כמו שהמדות נולדים מרוחב ההשגה האלקי כך הן מתגלי' בלב בהתפשטות והרחבה בשמחה וטוב לב דווקא לידבק בה' א' האמיתי כו', אבל בבחי' הצעקה מקירות הלב במרירות הנפש על עוצם הריחוק מחמת עבודה קשה מטרדת הפרנסה שלמטה מן הדעת אעפ"י שמעוררים את הכוונה במוח זהו ג"כ בבחי' הקטנות בקיצור והעלם, ואעפ"י שנתפעל באוי"ר ג"כ בלב אבל ה"ז בא בבחי' מרירות הנפש בקוצר רוח ובעבודה קשה והוא במה שנעשה מכל הטעמים והשכל רק בקיצור במיצר הגרון במרירות על הריחוק בלבד עי"ז נעשה המדות מרים כמים המרים שממרים את חיי הנפש שנק' מרת נפש, משא"כ כשהי' המדות במקור חיותן בבחי' המוחין דחו"ב שנק' באר שבע כנ"ל הרי היו בבחי' מים מתוקים וערבים המשיבים את הנפש כו' כנ"ל. וזהו וימררו את חייהם חייהם דכנס"י שנק' חיי אבותינו שהן המדות שהן עצמי' הנשמה כמו שהוא בבחי' רו"ש דוקא כנ"ל, ובמה מררו בעשותם לבחי' מים מרורים בעבודה קשה בחומר ולבנים שזהו עכשיו טרדת עול הפרנסה שנק' עבודה קשה שמפני זה באים המדות דאוי"ר בהתלבשות במיצר הגרון בקול צעקה במרירות הנפש כמו שאו' ותעל שועתם אל האלקי' כו' וד"ל.

וזהו שאמר אנכי ארד עמך מצריימה כו' פי' אנכי אוא"ס ב"ה מי שאנכי שהוא בחי' סדכ"ס דלמת"ב כלל בחי' אחד אמיתי ביחו"ע דע"ס דאצי'

באר מים חיים שנוזלים מן לבנון: ע"ד שיר השירים ד, טו.

אנכי . . מי שאנכי: ראה תניא מהדורא קמא ספמ"ט (ע' תו). אבן עזרא תולדות כז, יט. הנסמן בספר המאמרים פרשיות ח"א לע' רט.

דאיהו וחיוהי חד ממש שמלובש במדות דיעקב שהוא בחי' ת"ת קו האמצעי בריח התיכון כנ"ל [שודאי] כמו שגילוי אוא"ס בע"ס דאצי' הכלול בקו האמצעי דיעקב זהו בחי' גדלות המוחין והמדות דקדושה כנ"ל. אך א' אנכי ארד [עמך] דווקא שזהו בחי' ירידה גדולה ועצומה מגבוה [גבוה] לנמוך ביותר שזהו מה שיורדים אור ה' באהוי"ר בהרחבה כאשר נמשכים ומתצמצמים במיצר הגרון מחמת שאין גילוי אלקותו ויחודו העצמי מתגלה בגדלות המוחין ומדות דאהוי"ר רק כאשר הן יורדים בצמצום וקטנות דמיצר י"ם דחו"ב, והוא בחי' הירידה דאנכי מי שאנכי בחי' אחדותו הפשוטה ביעקב שיורד גם הוא [במצרים] במיצר דקטנות שבגלות מצרים שזהו רק בחי' האמונה הפשוטה בחי' נקודה קטנה, והוא ענין גלות השכינה במצרים כמ"ש גלו לאדום שכינה עמהם שהוא בבחי' הקטנות נקודה תחת היסוד כמ"ש הא לחמא עניא שלמטה מן הדעת דבחי' האמונה הפשוטה שנטועה ומושרשת בכאו"א מישראל כמאמ' ישראל מאמינים ב"מ מצד הירושה מאבות בלבד ולא בבחי' התפשטות השגה וטעם ואוי"ר פנימי' כלל, דזהו אפי' בזמן הגלות בקוצר רוח ועבודה קשה ולא זזה בחי' האמונה מישראל כמו שא' ויאמן העם, וע"ז אנו אומרים והיא שעמדה לאבותינו כו' [ו]היא דוקא שהוא בחי' האמונה הפשוטה דוקא שנטוע בכאו"א אפי' בע"ה ונשים וקטנים כמו טבע ממש כו', וכמ"ש וארשתיך לי באמונה שביצי"מ הי' בחי' האירוסין שהוא בחי' מקיף דהאמונה היא בבחי' מקיף דנר"ן, אבל נעוץ תחב"ס דווקא שמכח האמונה העצמי' הזאת הוא שזכו לקבלת התו' פב"פ כו', וכמ"ש זכרתי לך חסד נעוריך דוקא לכתך אחרי כו' והוא שהיו בגלות בבחי' צעקה בקול פשוט ממיצר הדוחק שהאמינו בצעקתם ושוועתם שישמע ה' ויושיעם שזהו דוקא למעלה מן הטעם והדעת כידוע ודי"ל. וזהו שא' אנכי ארד עמך עם יעקב דוקא כו' שירד למצרים במיצר הגרון כמו ויצא יעקב כו' וילך חרנה כו' להמתיק הדינין כו' כך כאן אנכי ארד עמך מצריי' בקטנות דמצרים ואנכי אעלך כו' אנכי דוקא כו'.

דאיהו וחיוהי חד: **תקוני זהר בהקדמה ג, ב.**
דיעקב שהוא בחי' ת"ת: **זהר (סתרי תורה) ויצא קנז, ב. זח"ב רעו, א. זח"ג תוספת שב, א.**
ת"ת קו האמצעי: **זח"א רנז, א.**
נקודה תחת היסוד: **ראה זהר (ינוקא) בלק קצא, א ובהגהות הרח"ו שם.**
הא לחמא עניא: **נוסח ההגדה.**
ישראל מאמינ' ב"מ: **ראה שבת צז, א.**
ויאמן העם: **שמות ד, לא.**
והיא שעמדה לאבותינו: **נוסח ההגדה.**
וארשתיך לי באמונה: **הושע ב, כב.**
זכרתי לך חסד נעוריך: **ירמי' ב, ב.**

והענין הוא דהנה שבאמת אין ערוך כלל לבחי' צמצום וקטנות דאמונה הפשוטה שצועקים בקול פשוט מעול העבודה הקשה במרירות הנפש שלמטה מן הדעת והשכל לגבי אור התגלות אלקות ויחודו ית' בבחי' גדלות ההשגה וראיית עין השכל דחו"ב המתגלה באוי"ר בלב בהתפשטות כנ"ל, וכמו שהי' במ"ת שהי' בבחי' ראי' מקרוב ממש וכמ"ש וכל העם רואים את הקולות כו' רואים את הנשמע כו' בבחי' פב"פ כו', ובזמן הגלות נהפוך הוא שאין בכנס"י בחי' ראי' ממש מקרוב גם לא בשכל והשגה ולא בגילוי בלב כלל אלא רק בבחי' קטנות בצעקה בקול מן המיצר הגרון שמצד בחי' האמונה הפשוטה שבלא דעת והשגה רק בבחי' מרחוק בלבד ובודאי אינו דומה שמיעה מרחוק לראי' מקרוב כו', עכ"ז הרי כל מה שזכו בנ"י לבחי' ראי' מקרוב במ"ת הי' רק מבחי' צמצום וקטנות דאמונה הפשוטה במצרים דוקא משום דנתב"ס דוקא כידוע (בענין דם שעל המשקוף וב' המזוזות שא' ע"ז בדמייך חיי שזה הי' בחי' ההתקשרות העצמי' דנש"י בבחי' יחידה שבנפש ממש שלמעלה גם מן הרצון והתענוג באלקי' שנק' למעלה כת"ר שבכת"ר שעי"ז הי' ירידת אור דא"ס עצמו בבעל הרצון העליון דתו"מ, ואמר אנכי ולא יהי' לך שהן בחי' ב' קוין דחו"ג שבכת"ר שהוא עצמי' הרצון הפשוט שכלולים כא' בדיבור שזהו בחי' החיים והטוב שברמ"ח מ"ע הכלולים באנכי ולהיות סו"מ בשס"ה ל"ת שכלול בלא יהי' לך שבחי' ההתפשטות שלהם הן רמ"ח מ"ע רמ"ח איברים ושס"ה ל"ת שס"ה גידים בציור אדם דתו"מ. וכ"ז הי' רק מצד האמונה הפשוטה שבכנס"י בגלות מצרים שע"ז אמר בדמייך חיי בחיות דמוחין דאדם דתו"מ וכמאמרז"ל תרי"ג מצוות ניתנו למשה ובא חבקוק והעמידן על א' וצדיק באמונתו יחי' בבחי' חיי העצמי'. וז"ש לכתך אחרי באמונה פשוטה שהוא היסוד גם לע"ל בעוה"ב כמ"ש למען תזכור כו'. וז"ש ואנכי אעלך כו' דבחי' אנכי זה שיורד עמך בגלות מצרים להיות בבחי' צמצום וקטנות באמונה הפשוטה זהו בחי' אנכי דעצמות אוא"ס

שו"ה והענין — דהנה: **בבוך 116: דהגם.**

רואים את הנשמע: **רש"י יתרו כ, טו. מכילתא שם. וראה לקוטי שיחות יתרו [כרך ו] ע' 120 הערה 5-6 ובהשמטה שם ע' 416.**

אינו דומה שמיעה . . לראי': **ראה מכילתא יתרו יט, ט. לקח טוב שלח יג, יח.**

דם שעל המשקוף וב' המזוזות: **בא יב, ז. כב. כג.**

בדמייך חיי: **יחזקאל טז, ו.**

אנכי ולא יהי' לך: **ראה יתרו כ, ב-ג.**

שברמ"ח מ"ע הכלולים באנכי . . בלא יהי' לך: **ראה תניא פ"כ.**

רמ"ח מ"ע רמ"ח איברים: **מכות כג, סע"ב.**

ושס"ה ל"ת שס"ה גידים: **זהר וישלח קע, ב.**

תרי"ג מצות ניתנו למשה: **ראה מכות שם.**

ובא חבקוק . . יחי': **חבקוק ב, ד. ראה מכות כד, א.**

שבפנימי' הכת"ר, שע"ז אמ' וגאלתיך אנכי הוא שאנכי אעלך ממצרים בגילוי אור פב"פ במ"ת גם עלה לעוה"ב).

והנה גלות דמצרים הוא דוגמא לכל גלות דישראל ששכינה בגלות עמהם כמאמר גלו לאדום כו' וא"כ גם עכשיו בגלות האחרון הוא בדוגמא לגלות מצרים שא' אנכי ארד עמך כו' עמך דוקא שזהו בחי' יעקב מדת הרחמים, והוא מ"ש כה א' ה' ליעקב אשר פדה את אברהם כו'. דהנה באמת גם עכשיו בגלות ענין התפילה דכנס"י באה מלמטה למעלה בבחי' צעקה בקול מרירות מתוך הדחק והלחץ דוקא כנ"ל, שזהו בחי' קול מיצר הגרון בחי' קטנות המוחין ומדות מאד כנ"ל, ואעפ"י שגם זה מעורר הכוונה במוח ולב כנ"ל אבל גם לזה יש מחשבות רבות של הבל ושטות ושל כל תאוות רעות שנתקשר בהן מנעוריו מאד כו' שנק' מח"ז בכלל המבלבלים וטורדים את התפילה שלא יוכל לצעוק גם בקול פשוט במרירות כו' כידוע, והיינו ע"י העוונות המבדילים ועושים כמו מחיצה בלבו ומוחו שנק' טמטום הלב וטמטום המוח וע"כ מתגברים המ"ז כו'.

והנה עצה היעוצה גם לזה אינו רק לעורר ר"ר גדולים למעלה ממקור הר"ר העליונים על נפשו השפלה והנדחה שלא ידח ממנו נידח ולא יבלבלו אותו במח"ז ויוסר מעליו כל מונע מבית ומחוץ כו', אך הנה כשיעורר רחמים ע"ע אעפ"י שיחייב א"א בוידוי והכנעה בלב נשבר על עוונות שלו המבדילים כנ"ל עכ"ז הרי אדרבה בזה יכול לעורר ע"ע בחי' דיני' ממה"ד העליון שידונו את נפשו למעלה בב"ד ש"מ אם הוא ראוי לקרבת האלקי' בעבודה שבלב ומוח בתפילה לעמוד לפניו בתפילה זכה וטהורה בעבודה תמה כמו מי יעלה בהר כו' שזהו ע"י בחי' סולם דתפלה רק נקי כפיים ובר לבב באמת אשר לא נשא רצונו ומחשבתו שבנפשו לשוא

וגאלתיך אנכי: **רות ג, יג.**

שו"ה שבפנימי' — הוא: **בבוך 1157: מי.**

שו"ה אור — לעוה"ב: **בבוך 1000: בא"י ושבעוה"ב.**

שו"ה לגלות — מדת הרחמים: **ניתוסף ע"פ בוך 669.**

כה א' ה' ליעקב אשר פדה את אברהם: **ישעי' כט, כב (ושם: אל בית יעקב). אבל כ"ה בתניא ספל"ב (מא, ב). ובהערות ותיקונים לשם מציין: כן הוא ג"כ לקמן ספמ"ה. בקו"א ד"ה וצדקה כנחל ובכ"מ בדא"ח. ועיין לקו"ת ד"ה מה יפו פ"א. אבל בקרא (ישעי' כט, כב): לבית יעקב. ובכמה מדרז"ל (סנה' יט, ב. ועוד) מוכח דהכוונה ליעקב עצמו. עכ"ל. וראה תורה אור כאן נא, ב. לקוטי תורה אמור לה, ג ובהנסמן במראי מקומות לשם. שערי תשובה ח"ב חינוך פמ"ט (נז, ד).**

שלא ידח ממנו נידח: **ע"ד שמואל ב יד, יד.**

שו"ה יבלבלו — הנה: **ניתוסף ע"פ בוך 669.**

מי יעלה . . נקי כפיים . . ישא ברכה: **תהלים כד, ג-ה.**

והבל הוא ישא ברכה מאת הוי' בח"י ברכאן דצלותא כו', וא"כ יכול להיות שע"י התעוררות מדה"ד עליו במעשיו ידונו לריחוק ונפילה למטה כמו מחיים למות בגשמי', כמו העולה בהר שא"ל יכול לעלות ממילא יפול למטה כו'. אך הנה לזאת עצה היעוצה שלא על נפשו לבד יעורר רחמים אלא כמ"ש ישוב אל ה' וירחמיהו דהיינו שירחם ה' על גלות השכינה שהוא מקור להניצוץ האלקי שמלובש בו בלבושים צואים במחשבות זרות שלו שמלבישים לנשמות ובנשמתו מלובש מבחי' אור האלקי שנק' שכינה בכלל כידוע, וכאשר יבקש ר"ר על גלות השכינה דוקא אז יסורו מנפשו הבגדים הצואים שהן המ"ז שלו המלבישים לבושי' מסאבותא לנשמה האלקי לפי שיתמרמר מאד בנפשו על גלות השכינה דוקא שהיא הניצוץ האלקי שבו שורה מאור ה' שנחשך אורו ונטמאה נפשו האלקי' ונכרתה משרשה כו', וע"י המרירה הזאת האמיתית שהוא בנשמתו דוקא ונק' מרת נפש האלקי' על התלבשות בלבושים צואים כאלה ונסתלק ממנה אור האלקי ומבקשת להסיר ממנה הלבושים הצואים ויאיר אור ה' בנשמתו וכמו כי אתה נר"י ה' וה' יגיה חשכי כו' לזאת ימשיך ר"ר העליונים על נשמתו ורוחו ונפשו לבלתי ידח ממנו נדח ונגלה כבוד הוי' על נפשו וכמ"ש זרח בחושך אור לישרים שבחושך דק"נ יזרח אור לישרים שעושין תשובה מקירת הלב שנק' ישרי לב וכתי' וכבוד ה' עליך זרח (וכמו בבע"ת אמיתי שיזרח אור האלקי בנשמתם מחדש באור מבהיק ביותר כמו נתן דצוציתא וכה"ג).

וזהו כה אמר ה' ליעקב דוקא שהוא בחי' הר"ר שמעורר על גלות השכינה האלקי' שמלובש [בלבוש] ש"ק דק"נ (שנק' תשובה עלאה תשוב ה"א ביו"ד כמ"ש ישוב אל ה' וכתי' ישוב ירחמינו מלמעלה למטה (וכעין תיקון חצות שהוא רק על גלות השכינה בכלל כמו ערו ערו עד היסוד בה כו'

שו"ה שע"י — במעשיו: בבוך 1157 ליתא.
ישוב אל ה' וירחמיהו: ישע' נה, ז (ושם: וישב).
כי אתה נר"י . . חשכי: שמואל ב כב, כט.
ונגלה כבוד ה': ישע' מ, ה.
זרח בחושך אור לישרים: תהלים קיב, ד. — כ"ה בבוך 116. ובכת"י זה: וזרח.
ישרי לב: תהלים ז, יא. ועוד.
וכבוד ה' עליך זרח: ישע' ס, א.
נתן דצוציתא: ראה שבת נו, ס"ב. סדר הדורות מערכת סדר תנאים ואמוראים בערכו.
שו"ה האלקי' — (שנק'): בבוך 1000: שנק'.
תשוב ה"א ביו"ד: ראה זהר (רע"א מהימנא) נשא קכב, א. ראשית חכמה שער התשובה פ"ב (קו, ג). אגרת התשובה רפ"ד. ספר מאמרי אדה"ז — הקצרים ע' תקפד. לקוטי תורה ראש השנה ס, ד. בלק עה, א.
ישוב ירחמינו: מיכה ז, יט.
ערו ערו עד היסוד בה: תהלים קלו, ז.

כידוע) שעי"ז מעורר את האהבה שיש בהסתר והעלם בנקודת הלב שתצא מן ההעלם לגילוי דוקא כי היתה מוסתרת מאד בלבוש שק והן לבושים צואים באהב' זרות בתאוות רבות הגופני'. וזהו שע"י מדת יעקב שהוא בחי' הרחמנות על ניצוץ האלקי כנ"ל פדה את אברהם שהוא דוקא המעורר את בחי' האהבה דאברהם הנ"ל ויפדה אותם ממלבושים צואים שהן האהבות זרות, שלא יהי' לאדם רק לב אחד לאביו שבשמים ולא יטה עוד אחר ההבל במ"ז ולא יפסיק מעבודה תמה ולא יפול למטה לעולם.

ובכ"ז יובן בתוס' ביאור מ"ש וימררו את חייהם ואמר בזהר חייהם דכנ"י שהוא מרירות דנשמה האלקי' עצמה כנ"ל על הסתלקות אור האלקי מן המלבושים הצואים, כי הנה מצד בחי' הסתר אלקי' בזמן הגלות שלא יאיר אור ה' בנש"י [בגלוי] אור במוחין דחו"ב ומדות דאו"ר רק בבחי' הקטנות דקול הגרון כו', ע"כ צריך הוא לשית עצות בנפשו לבא לבחי' צעקה לצעוק אל ה' בתפילה במרירות להתמרמר בנפשו על חיין דהיינו על חיות אור האלקי שבתוכו שנתלבש במלבושי מסאבותא וחיות האלקי' שבתוך נשמתו זהו העיקר ומקור החיים האמיתי של האדם שחי מחיי עולם הא"ס ממש, משא"כ חיי הגופני מחיות העוה"ז שהוא הוה ונפסד לגמרי אי"ז נק' בשם חיים כלל אף לא בשם חיי שעה כי גם לשעה וזמן זה שחי בחיי הגוף הן חיות גשמי' כחיי הבע"ח הגשמי' ולא יותר כו'. וז"ש ובחרת בחיים העליונים דוקא שהוא בחי' חיים הנצחים וכמ"ש לאהבה את הוי' כי הוא חייך כו' וכה"ג. ואמנם על המ"ז ושאר תאוות ושאר קליפות מררו לחיי האלקי דנשמה להיות בבחי' צעקה בקול מר תמיד לצאת מן החושך והאפלה כנ"ל וד"ל. וזהו וימררו את חייהם דכנס"י שהוא ענין גלות השכינה בכלל וכמ"ש אנכי ארד עמך כו' ובכל ניצוץ האלקי' בפרט.

ואמנם לבד המרירות מחמת הלבושים הצואים שמחשיכים האור האלקי ביותר אף גם זאת מה שעי"ז בהכרח לנשמה האלקי' לעבוד עבודה קשה ונכריה שאין מערכה כלל בהיותה למעלה בשרשה באלקי' חיים שהייתה צרורה בצרור החיים העליונים ודבוקה שם בלי פירוד ושום דבר חו[צ]ץ כלל ועתה בהתלבשותה בלבושים גסים בחיי הגוף החומרי בהבלי העוה"ז שלא יאיר בה אור ה' בגילוי ובהתרחבות במוחין ובמדות שבה רק

שו"ה — כידוע): החצע"ג ניתוסף ע"פ בוך 116.
ובחרת בחיים: נצבים ל, יט.
לאהבה את הוי' כי הוא חייך: שם, כ (בדילוג).
שו"ה כו' — לחיי: כ"ה בבוך 116. ובכת"י זה: לבחי'.
צרורה בצרור החיים: שמואל א כה, כט.

ע"י בחי' צמצום דקול הגרון שמעורר הכוונה מעט מזעיר מאד, ע"כ הוצרכה לבא לבחי' עבודה קשה בחומר ולבנים כו' דהיינו עבודה זו שבלב בתפילה שבזמן הגלות שצעק יצעק אל ה' בצר לו מחושך הגוף בבחי' צעק לבם אל ה' במרירות וצער גדול (היפוך בחי' העונג והחדוה האלקי' שהיתה לנשמה במקור חוצבה למעלה בתמידות כו') רק בשביל שיהי' גילוי אלקותו ית' בנשמות אף ע"י צמצום דגרון שזהו להמשכות המוחין ומדות בקול גרון להיות בבחי' הרוממות אל דסובב כ"ע וממכ"ע וכה"ג בגרונם דוקא (שבזה יש יתרון מעלה מן השגת השכל בהסבר כנ"ל להיותו בבחי' תמצית הרוחניות בהשגה כמו בקול הניגון בחדוה ומרירות כנ"ל), ועי"ז יהי' בבחי' חרב של ב' פיות להכרית יניקת החיצוני' שהן כל התאוות רעות וכל הקליפות דמ"ז כו' שיש בלב האדם שיוכרתו ויאבדו לגמרי (וכמ"ש בחרבי ובקשתי חרבי בפסוד"ז וק"ש נק' רומח רמ"ח תיבות ותפילה נק' קשת, וזהו בחומר רומ"ח כו'). והנה כמשל החרב שהוא מן הברזל קשה וחריף ביותר שיכול האדם להכות בחרב הקשה וחזק גם בדבר הקשה ביותר כאבן ויחתוך אותו ולא יפגום החרב מצד שהוא ברזל קשה וחד וחריף שעומד בפני כל דבר קשה וחזק כו', משא"כ אם הי' הברזל רך או חרב שאינו מברזל לא הי' חותך דבר קשה והי' נפגם ונשבר מיד. וכך יובן בבחי' אותיות התפלה וק"ש ופסוד"ז שנק' חרב פיפיות מב' צדדים חריף וקשה להכות ולהכרית כל הקליפות אף הקשות ביותר כמו התאווה הרעה הקשה והחזקה ביותר ולא יפגום בחי' החרב הזה כלל כי קשה הוא ביותר כו', וע"כ התפלה וק"ש שנק' עבודה קשה דהיינו מצד שצריך לעמוד על נפשו בחזקה לקרוא ולצעוק אל ה' בחזקה מקירות לבו דוקא כדי שיהי' האותיות והדיבורים הללו יוצאים מן הגרון בתוקף וקושי' גדול ויכולים לעמוד נגד כל מנגד ומונע מבית ומחוץ דהיינו לשבר כל התאוות הקשות והחזקות שנתקשר בהן ביותר כו' מצד שלבו נשבר בקרבו ביותר בצעקת מרירות זאת שיצעוק אל ה' בחזקה, ואף אם לבו הי' כ[לב ה]אבן בקושיות בתאוות הרעות המס ימס והי' למים ויהי' נכנע ורך ביותר כו', כידוע בבע"ת האמיתי כראב"ד שיצא נשמתו בבכי' וכמו בעשי"ת שכל לב האדם ימס כו'). וע"כ אמר על בחי' עבודה זו בתפלה בזמן

חרב של ב' פיות: (פירוש) המשך הכתוב של רוממות א-ל.

שו"ה הקליפות — (וכמ"ש: כ"ה בבוך 1157. ובכת"י זה: וכמ"ש.

בחרבי ובקשתי: ויחי מח, כב. וראה סידור שער התפלה כג, ד. תורה אור ויחי קג, א. והנחת הר"מ (?)בן כ"ק אדמו"ר הזקן בספר המאמרים תקס"ג ח"א ע' פג. הנחת כ"ק אדה"א שם ח"ב ע' תשכא. והנחה אחרת בלקוטי תורה תצא לח, א. אור התורה בשלח ע' שעד. ד"ה לא יצא האיש לא בסי"ף מכ"ק אדמו"ר מהר"ש [קה"ת תשט"ז] ע' 6.

וק"ש . . רמ"ח תיבות: תנחומא קדושים ו. וראה הנסמן בשערי זהר (לתנחומא) שם (קסד, ד).

כראב"ד שיצא נשמתו בבכי': עבודה זרה יז, א.

שו"ה בעשי"ת — כו': בהכת"י לא נסמן התחלת החצע"ג.

הגלות שמררו את חייהם בעבודה קשה שהיא קשה ביותר לעמוד לנגד כל הקליפות לשבר אותם ע"י צעקה בלב נשבר להיות כמו חרב קשה כברזל כו' (שלא הי' לנשמה עבודה קשה כזו בהיותה למעלה כנ"ל).

והנה כ"ז שצריך אדם לבא לטורח ועמל זה בתפלה בצעקת הקול [ב]מרירות כדי לשבר הקליפות והתאוות הרעות שנק' עבודה קשה בחומר ולבנים כנ"ל, זה הכל בזמן הגלות דווקא שאז בחי' גלות השכינה בלבוש שק דק"נ כנ"ל ולפי שאין אור ה' שורה בגילוי גמור בנש"י במוח ולב כנ"ל, אבל כאשר הי' בהמ"ק קיים (וכנ"ל בדורות הראשונים כמו בימי משה ויהושע וזקנים ושופטים ונביאים כו' כנ"ל) לא היו בנ"י צריכים לתפלה כזאת בצעקה בקול מר כו' לא ברוחניי' ולא בגשמי' כי לא היו משועבדים בעבודה קשה בחומר ולבנים כלל אף ברוחני' בנפשם ונשמתם האלקי (כפי המובן מנוסח תפלת שלמה המלך שאין חובה ומצוה בתפלה בביהמ"ק רק בעת צרה לבד (כמ"ש ברמב"ם) כי הי' פרנסתם בשלוה והשקט ומנוחה איש תחת גפנו כו' כידוע בלי יגיעה ועמל עול העבודה קשה במיצוי הנפש כעכשיו, וגם ברוחני' לא הי' מסתיר על נפשם האלקי' לבושים רעים דמ"ז כו' כי הרי הי' גילוי שכינה בהיכל ק"ק והיו כללות נש"י עולה רגל לקבל פני הוי' במקדש ג"פ בשנה כידוע, והיינו שהי' אז בחי' גילוי פנימי' דשם הוי' ואלקים סובב וממלא כו' בכאו"א במוחו ומחשבתו בעומק ההתקשרות ובהרחבה והתפשטות בעומק ההשגה ובגילוי בלב באוי"ר פנימי' דווקא כנ"ל להאיר אור האהבה האלקי' בכל איש מקרב ולב עמוק ורק בעומק המח' במוח בלבד מיד יתפעל בלבו בגילוי אור הוי' ממש כנ"ל, וא"כ לא הי' נצרך אז לשים עצה בנפשם לצעוק במרירות כו' בכל יום ויום רק בעת צרתם לבד (כמבואר בתפלת שלמה. וגם ביחידים כמו תפלת חנה שא' ותתפלל חנה

שו"ה כנ"ל — וכנ"ל: בבוך 628: וכ"ש.

שו"ה בעבודה — (כפי: בהכת"י לא נסמן סיום החצע"ג. וראה הערה הבאה.

בתפלת שלמה: מלכים א ח, כג ואילך.

שו"ה בעת — (כמ"ש: בבוך 628: כמ"ש.

כמ"ש ברמב"ם: ראה חדושים על הרמב"ם נדפסו בפסקי דינים [לכ"ק אדהצ"צ] ח"ב ב[שמ], ג ואילך [ושם ג[שמא], א בשו"ה אאזמו"ר — ק"ל צ"ל ק"ע]. ד"ה בשרש התפלה בספר המאמרים תקס"ד ע' קו ואילך. דרך מצותיך קטו, א. וראה ג"כ לקוטי שיחות [כרך כג] מטו"מ-מנ"א ע' 217 ואילך.

אי"ש תחת גפנו: מלכים א ה, ה.

ותתפלל חנה ובכה תבכה: כ"ה בכ"מ, ומהם: תורה אור משפטים עט, א. ספר המאמרים תקס"ג ע' קעא. [ביאורי הזהר לכ"ק אדהצ"צ — כרך ב בשלח ע' תשעט-פ]. תורת חיים משפטים תלג, ב. אור התורה דרושים לר"ה ע' א'שכו. שבת שובה ע' א'תקא. שופטים (נ"ך כרך ב) ע' תשמז. איכה ע' א'נ. ספר המאמרים תרל"ז ח"ב ע' שלו. לקוטי לוי יצחק מגלת אסתר ע' פא. ובשמואל א א, י: ותתפלל על הוי'. — הלשון ותתפלל חנה הובא שם ב, א.

ולהעיר שבבוך 1157 ליתא להתיבות שא' ותתפלל חנה.

ובכה תבכה כי היתה מרת נפש כו', וכך בצרת הכלל יתפלל בצעקה במר נפשם דוקא, ואעפ"י שהי' גילוי אלקי' בבהמ"ק ובנש"י בכלל כנ"ל כי בעת צרה צריכים לעורר בחי' ר"ר העליונים מבחי' רעדכ"ר שבפנימי' הכת"ר שלמעלה מן המוחין דחו"ב דוקא ולא יועיל להמתיק הדין הקשה ע"י גילוי אור ה' באוי"ר ותו"מ בלבד כידוע), אבל שלא בעת צרה רק בשביל להאיר את החושך דק"נ שבגוף הגשמי' לא היו צריכים אז לתפלה בצעקה (רק בשיר וזמרה בשמחה כשיר הלוים על הקרבן) (רק כקרבן תמיד של שחר הי' במקום תפלה של שחרית שנק' צלותא דאברהם ותמיד של בין הערבים כו', ועכשיו תיקנו תפלות במקום תמידי' ממש כידוע, ובאמת תפלות אבות תקנו ועכ"ז אינו רק מדרבנן).

והנה ע"ד כל הנ"ל בענין התפלה בזמן הגלות שנק' בשם עבודה קשה בחומר ובלבנים כו' כנ"ל כך יובן ג"כ בענין התורה בזמן הגלות, שזהו שאמר בר"מ עמ"ש וימררו את חייהם כו' כנ"ל בחומר בקל וחומר ובלבנים ליבון הלכתא כו', דהנה כתי' ששים המה מלכות ופי' בזהר שהן ס' מסכתות (נגד ששה מדות, שכל מדה כלול מעשר בכלל היינו ו' סדרי משנה ס' זרעים בבחי' החסד שבמל' כו') ושמונים פלגשים אלו הברייתי' ועלמות אין מספר אלו הלכ[ות] אחת היא יונתי כו', פי' אחת היא כנס"י עצמה בבחי' יחידה שבה שנק' אחת ממש והיא כלי קיבול [לאחד] אמת עצמו דוקא. והענין הוא כמו שא' דאיהו אמת ואיהי אמונה דבחי' האמונה הפשוטה

כי היתה מרת נפש: ראה התחלת הכתוב ותתפלל.

שו"ה אור — כידוע): החצע"ג ניתוסף ע"פ בוך 1000.

שו"ה את — (רק: החצע"ג ניתוסף ע"פ בוך 1000.

תפלה של שחרית שנק' צלותא דאברהם: ראה ברכות כו, ב.

הלשון צלותא דאברהם: יומא כח, ב ושם קאי על תפלת המנחה. וראה תוספות ישנים שם. תוד"ה יצחק ברכות שם. לקוטי שיחות [כרך ה] ש"פ ויצא, ס' כסלו ע' 374 הערה 19.

תפלות במקום תמידי' . . אבות תקנו: ברכות שם. וראה ג"כ פסקי דינים הנ"ל ג[שמא], ב.

תפלות . . רק מדרבנן: ראה הנסמן לעיל בהערה כמ"ש הרמב"ם. אגרות קודש אדה"ז ע' לג ובהנסמן שם. ספר המאמרים פרשיות ח"ב ע' תרנה.

ששים המה מלכות . . אחת היא יונתי: שיר השירים ו, ח-ט.

בזהר: ראה (רעיא מהימנא) פינחס רטז, א. הנסמן בספר המאמרים פרשיות ח"א לע' שעח.

ס' מסכתות: ראה ג"כ לקוטי שיחות [כרך יב] הוספות/אחרי ע' 194.

שו"ה מסכתות — (נגד: כ"ה בבוך 1000. ובכת"י זה: לנגד.

זרעים בבחי' החסד שבמל': ראה שער [וטעמי] המצות (להאריז"ל) ואתחנן ד"ה אח"כ יקרא [סדר קביעות התורה בכל יום]. פרי ע"ץ חיים שער (יז) הנהגת הלימוד (ד"ה משנה).

פלגשים אלו הברייתי': ראה אור התורה שמות ע' יב.

ועלמות אין מספר אלו הלכ[ות]: זהר (רעיא מהימנא) פינחס רטז, א.

אחת . . בבחי' יחידה: ראה תוד"ה עד אחת מנחות יח, א.

דאיהו אמת ואיהי אמונה: ראה זהר בלק קצת, ב.

ועצמי' דכנ"י שנטוע ומושרש בנפשם בבחי' ההתקשרות עצמות בבחי' יחידה זהו בחי' כלי קיבול דוקא להכיל אור האמת מהו"ע ית' כמו שהוא ממש, וזהו דכמו שאיהו אמת באח"פ איהי בחי' המל' שהן כנס"י בחי' כלי לזה והוא שנק' אחת בבחי' נוק' בבחי' יחידה כמו שהוא ית' נק' אחד וכמ"ש ביום ההוא יהי' הוי' א' ושמו אחד למהוי א' באחד ממש, וכמו שאמר דתרי"ג מצות העמידו על אחת שהיא האמונה הפשוטה העצמי' שהוא בנשמות ישראל בגלות מצרים כנ"ל שהוא יסוד כל התרי"ג מצות שבאים בהתחלקות בדרך פרט כנ"ל. וז"ש ס' המה מלכות כו' דאעפ"י שהמה מתחלקים לס' מסכתות והן ו' מדות דחכ' תתאה שבתו' שבע"פ ששורש יסודתם במדות דח"ע (כמ"ש חכמות בחוץ כו' ח"ע דאתמשך בח"ת בבחי' ספר וסיפור כו'), מ"מ אחת היא יונתי וד"ל (וכנ"ל בענין מ"ש ואומר לך בדמייך חיי שזהו הדם שהי' על המשקוף וב' המזוזות חו"ג שבכתר לבחור בחיים בעצמות הרצון דיחידה ולסור מן הרע המות כו', שזה הי' דם הפסח וכן דם מילה, וז"ש בדמייך חיי), כי בחי' התחלקות המדות דו' סדרי משנה מקבלים מקבלת הרצון בעצמיות דנשמה שבבחי' האמונה העצמי' שהיא כלי לחיות מחיי העולם הא"ס עצמו שלמעלה גם מתו"מ כמ"ש וצדיק באמונתו יחי' חיי עולם כו'. וזהו אחת היא יונתי כיונה זו שאינה נזקקת אלא לבן זוגה לבד כך בגלות מצרים לא נשתקעו בטומאת מצרים ולא רצו רק בה' אחד לבדו, וכמ"ש לכתך אחרי דוקא, וזהו כיונה ממש שאינה נזקקת כו' וד"ל.

ומ"ש תמתי הענין הוא שהתמימות הוא סובל ב' פירושים א' תמימות הלב שבא מחמת תמימות הנפש שבעצמה שהוא תמימות הרצון שלא יטה הרצון לימין ושמאל כלל ונק' איש תם כיעקב וכאיוב וכה"ג וכתי' הולך בתום כו', וכך הוא בתמימות דנש"י בהתקשרותם העצמי בבחי' הרצון העצמי דיחידה שנק' אחת כנ"ל, וע"כ נק' תמתי שאין בחי' התמימות העצמי כמו עצמות הרצון דכנס"י וממילא מלמעלה למטה למשוך מבחי' התמימות דעצמות א"ס ב"ה לישראל מעצמות הרצון הפשוט שבלתי יטה לימין ושמאל

המל' שהן כנס"י: ראה זהר בלק קצז, א.
שו"ה שנק' — אחת: כ"ה בבוך 116. ובכת"י זה: אמת.
ביום ההוא יהי': זכר"י יד, ט.
שו"ה והן — (כמ"ש: כ"ה בבוך 1000. ובכת"י זה: וכמ"ש.
חכמות בחוץ: משלי א, כ. וראה זהר ואתחנן רסב, א.
ספר וסיפור: ספר יצירה בתחלתו.
כיונה זו שאינה נזקקת אלא לבן זוגה: ראה שהש"ר רפ"ד.
איש תם: תולדות כה, כז. איוב א, ח. ב, ג.
הולך בתום: משלי י, ט.

רק כמו שהוא בעצם ממש, ולזה נק' תמתי שעושה בו התמימות והשלימות כמו עם תמים תתמם וכתי' הצור תמים פעלו וכן באברהם אמר התהלך לפני והי' תמים וגם בכנס"י אמר תמים תהי' עם ה' אלקיך, ועיקר שלימות התמימות הוא במס"נ דכנס"י בנסיוניות רבים כמו שנסה לאברהם וכן א' כי מנסה ה' אתכם לדעת כו', וזהו ענין יסורים ולחץ בגלות לנסותם את אשר בלבם שהוא בחי' התמימות והשלימות שבלב עד שנק' לב נאמן כמו ומצאת את לבבו נאמן לפניך. וכבר נתנסו כנ"י בכמה צרות גדולים ועמדו בתמימותם ונמצא לבבם נאמן (כמו בתום לבבו כו'). וע"כ נק' תמתי כו' וד"ל. והפי' הב' בתמתי היינו ענין השלימות בלתי חסרון דבר מה כאדם השלם בגופו בכל אבריו בלי מום וחסרון נק' איש תמים וכשיבא בחסרון [אבר] א' או פגם נק' בעל מום ולא נק' תמים כמו בעולה שא' שה תמים כו'. וכך הוא בבחי' צלם אדם דכנס"י שהוא בצלם אלקי' דווקא כמו נעשה אדם בצלמינו כו' נק' תמים, ולזאת נק' תמתי שעושה בחי' השלימות האמיתי למעלה בבחי' אדם העליון אעפ"י שאוא"ס שבע"ס דאצי' נק' שלימותא דכולא שהוא משלים [את] הכל ואין דבר משלים אותו ח"ו כי אין דבר חוץ ממנו [ח"ו] שישלים אותו (כמ"ש במ"א), עכ"ז נק' תמתי באופן שאין שלימות דעצמותו נשלם בבחי' תמימות ושלימות אדם העליון כ"א ע"י כנס"י בשלימות בציור קומת אדם תתאה אעפ"י שאינו רק בצלם אדם העליון כנ"ל, כמו שאין שלימות להמשפיע בלא מקבל כידוע.

וביאור הענין הנה ידוע דכנס"י נק' בנים כמ"ש בנים אתם לה' אלקיכם וברא כרעא דאבוהו הוא בבחי' רגל לבד ועכ"ז נק' ישראל לי ראש

עם תמים תתמם: שמואל ב כב, כו. תהלים יח, כו (בדילוג).

הצור תמים פעלו: האזינו לב, ד.

התהלך לפני והי' תמים: לך יז, א.

תמים תהי' עם ה' אלקיך: שופטים יח, יג.

כי מנסה ה' אתכם לדעת: ראה יג, ד (ושם: ה' אלקיכם).

ומצאת את לבבו נאמן לפניך: נחמי' ט, ח.

בתום לבבו: ראה תהלים עח, עב. וירא כ, ה. תהלים קא, ב.

בתמתי היינו ענין השלימות: ראה תרגום אונקלוס נח ו, ט.

בעולה שא' שה תמים: לשון הכתוב בא יב, ה. וראה ויקרא א, ג. י.

בצלם אלקי' . . נעשה אדם בצלמינו: בראשית א, כו. כו.

שו"ה בעצמותו — אדם: ניתוסף ע"פ בוך 669.

בנים אתם לה' אלקיכם: ראה יד, א.

וברא כרעא דאבוהו: עץ חיים שער (כד) פרקי הצלם פ"א (שארז"ל). יונת אלם [לרמ"ע מפאנו] רפ"ב (אמרו חכמים). תורת חיים סנהדרין פב, ב ד"ה בקשו. רש"י כתובות צב, א ד"ה כבעל חוב: ראובן כרעא. תוד"ה מקמי יבמות ג, א.

ישראל לי ראש: ראה פרי עץ חיים שער הלולב פ"א [אותיות לי ראש]. שער הפסוקים [להאריז"ל] וישלח

כו' וכתי' קדש ישראל לה' ראשית משום דהראש ורגל הוא אחד ממש כידוע, ואעפ"י שגם הארץ הגשמי נק' בחי' רגל למעלה כמ"ש והארץ הדום רגלי מ"מ בנ"י הם בבחי' הפנימי' ועצמות דאוא"ס ב"ה מאחר שנק' בנים כבן שנמשך מפנימי' ועצמות דמוח האב ע"כ יולד בדומה לו ממש, ולזה א' ראשית תבואתו הנזרע בארץ גם בחיצוני' בנשמות שירדו בגופים למטה בארץ וגם א' ומי כעמך [כ]ישראל גוי אחד בארץ דוקא והוא בחי' יחוד פנימי דיחו"ת בנשמות הכלולים באדם תתאה, שזהו הטעם שנק' גוי א' בארץ למהוי א' בא' ממש כו'. וטעם הדבר הנה תחלה י"ל מהו ענין יחוד כמו ענין יחודו ית' בעולמות עליונים ותחתונים שנק' יחוד חיצוני ואיכותו הפנימי' ועצמות בנשמות שנק' בנים כנ"ל להיות שאנו רואים בעין בכל צבא השמים הגשמי' שכולם בטלים במציאות מיש לאין האלקי' [חיים] בפו"מ והיינו בפועל בסיבובם ולכתם בתמידות כמו כו"מ והשמש והירח וכל העולם בכלל שמסתמא בחי' ביטול זה החיצוני נמשך מבחי' ביטול הפנימי' הרוחני בבחי' נפש שלהם שנק' צורה וחומר כנפש גלגלי השמש שמשתחווים ברוחני' בשיר שלו כמו שמש בגבעון דום כו' וממילא יסובב החומר כו' וכך הוא בכל צבא השמים וכמ"ש וצבא השמים לך משתחווים ברוחני' ובגשמיות, אך עיקר בחי' היחוד האלקי שמתייחד [ב]עולמות הוא כאשר כולם הם בביטול יחד בהתכללות וחיבור זע"ז יחדיו יודבקו והי' לדבר א' ומהות א' ולא כשכאו"א בטל ונכלל באלק' בפ"ע שאין זה יחוד האלקי כלל, וכמו יחוד והתכללות האברים דאדם שכל האברים משתתפים ומתחברים יחד לענין תנועה ופעולה א' כמו בהילוך הרגל שישתתף ויתחבר בזה מכל חיות האברים יחד מראש לסוף גם מן העין והאוזן וכה"ג ואף מן הידים אף שאינם שייכים לתנועת הילוך הרגל מצד שכל האברים כלולים זמ"ז וכן בראות העין שמפעלת כח ההילוך כו' וכה"ג וכולם בטלים יחד בחיבור והתכללות א' להרצון שכל האברים נשמעים לרצון דוקא ורצון זה הוא במוח שבראש ומתפשט בהעלם גדול דרך גידים דוקא עד ציפרני הרגל בכל הוא מושל כי כולם כא' נשמעים אל הרצון בחיבור ושיתוף א' אעפ"י שהרצון מתייחד בפועל א' כמו

לב, כט. ספר הליקוטים [להאריז"ל] ויחי מז, כח. מח, ב. ערכי הכינויים [לבעל סדר הדורות] מערכת ראש. דרך מצותיך [מצות ציצית] טו, ב [בשם הזהר].

קדש ישראל לה' ראשית: ירמי' ב, ג.

והארץ הדום רגלי: ישעי' סו, א.

כבן . . דמוח האב: ראה תניא פ"ב.

ומי כעמך (כ)ישראל: דברי הימים א יז, כא. שמואל ב ז, כג.

שו"ה נפש — גלגלי . . שמשתחווים: בזוה"ק 628: גלגל . . שמשתחוה.

שמש בגבעון דום: יהושע י, יב. וראה ג"כ לעיל ע' מד.

ביד או ברגל בכלי א' יש מהתכללות כולם, וזהו מצד ציור אדם בחיצוני' עכ"פ, וכך יש התכללות זאת גם באברי הבהמה שראשה ורגלה כא' באים.

וכך יובן כ"ז למעלה בבחי' חיצוני' העולמות בעוה"ז השפל עד עולם העליון ביותר כעולם הבריאה שכולם מתקשרים ומתכללים כא' ממש, וכמו בכלל שא' והארץ הדום רגלי ששם רק בחי' רגלי השכינה (ובכלל זהו בחי' עקב דא"ק שמסתיים בסוף העשי' כו') הנה יש בבחי' רגל זה מכל בחי' האברים דאדם תתאה שזהו בחי' חיצוני' הכלים דמל' כו' שנק' שיעור קומה של יוצר בראשית בחיצוני', וכידוע בזוהר שהמלאכים נק' אברים דשכינתא כמו מארי דעינין כמו דכתי' עיני ה' משוטטות מארי דאודנין כמו וישמע ה' וכן יש מארי דידין ורגלין כו', דשכינה עצמה שהיא בחי' פנימי' אדם שמאיר בפנימי' העולמות (שהן הנשמות כמו שית') נאמר כי לא ראיתם כל תמונה כו', ולפ"ז הרי ביטול דצבא השמים תלוי וקשור באופנים הרוחני' יותר שהמזלות מקבלים מחיצוני' דאופנים דעשי' והאופני' מן החיות והחיות מן השרפים כו' והשרפים וכן החיות והאופנים שבכל עולם ועולם בג' עולמות דבי"ע כולם הן באים בביטול דאלק' מיש ליש בב"א כולם כא' בלי פירוד והתחלקות זמ"ז כלל וכלל אדרבה כאו"א משתתף ומתחבר זע"ז וכמ"ש וקרא זא"ז ות"א ומקבלי[ן] דין מ[ן] דין כו' וא' בזוהר דכלילן ושליבן דא בדא כו'

שו"ה בחי' — כו'): החצע"ג ניתוסף ע"פ בוך 1000. ותיבת כו' ליתא שם.

עקב דא"ק שמסתיים בסוף העשי': נסמן לעיל ע' טו.

שו"ה האברים — שיעור: כ"ה בבוך 628. ובכת"י זה: ציור.

שיעור קומה של יוצר בראשית: בשערי אורה שער חנוכה לו, ב מציין: בס"י. ובלקוטי תורה הוספות לויקרא נד, ב מציין: בפרקי היכלות. וראה הנסמן באור התורה ואתחנן [כרך ו] ע' ברלג.

בכמה כת"י: ציור קומה.

שהמלאכים נק' אברים דשכינתא: ראה פרדס שער (כד) היכלות פי"א.

מארי דעינין: תקוני זהר ת"ע קלא, א. אור התורה וירא [כרך ד] תשלו, א־ב.

עיני ה' משוטטות: [ובבוך 1157: משוטטים] זכרי' ד, י (ושם: המה משוטטים). דברי הימים ב טז, ט (ושם: הוי' עיניו). אבל כ"ה בכ"מ, ומהם: מורה נבוכים ח"א פמ"ד [ושם: עיני ה' המה משוטטות]. פמ"ז. דרך חיים [למהר"ל מפראג] פ"ב, מ"א [ירושלים תשל"ב — סח, ב]. הקדמת הרמב"ן לאיוב [כתבי הרמב"ן כרך א ירושלים תשכ"ד — ע' יח. ושם: עיני ה' המה משוטטות]. ספר המאמרים פרשיות ח"א ע' קד. ח"ב ע' תשסה. המשך תרס"ו ע' רפ. — וראה תורה אור וירא טו, ב. אור התורה הנ"ל.

מארי דאודנין: תקוני זהר ואור התורה שם.

וישמע ה': בהעלותך יא, א. ועוד.

מארי דידין ורגלין: ראה זהר לך פו, א. תקוני זהר שם.

כי לא ראיתם כל תמונה: ואתחנן ד, טו.

וקרא זא"ז . . מ[ן] דין: ישע' ו, ג ובתרגום יונתן שם. וראה הנסמן לעיל ע' טז.

ות"א: בתורת חיים בראשית כו, ד: ות"י.

דכלילן ושליבן דא בדא: ראה זהר תרומה קעא, א.

והחיות נושאות את הכסא שנושאות יחד בחיבור והשתתפות כאיש א' שנושא משא בחיבור כל האברים יחד דוקא וכן א' וכולם מקבלים עליהם עומ"ש כו' שרצונ[ם] בזה שכולם כא' דוקא מקבלים יחד עומ"ש כאיש א' שבזה דוקא שורה בחי' יחוד האלקי, כמשל המלך שעיקר כתר מל' שלו הוא כאשר כל העם יחד מקבלים עול מלכותו ולא כל א' בפ"ע כו' וכמו שא' כתר יתנו לך ה' אלקינו מלאכים המוני מעלה כו', וזהו דאתייחד לתתא בכורסייא בעולם הבריאה וכמ"כ ביצי' ועשי' עד צבא השמים [שלמטה] ש[משתלש[ל]ים ומקבלים זמ"ז. וזהו עיקר בחי' יחוד העליון האלקי בעולמות עליוני' ותחתוני' יחד דוקא שעי"ז מתייחד אור האלקי דבחי' המל'. אך כ"ז אינו רק בבחי' יחוד חיצוני בחיצוני' בחי' המל' בחיצוני' הכלים בחיצוני' אברי האדם שבטלים אל בחי' הרצון המתפשט בחיצוני' כל האיברים יחד כו', כך למעלה ברצונו ית' שעושה כל מע"ב מעליוני' לתחתוני' הוא מושל ברצון א' לכולם מראש לסוף כמו מרוחני' דעולם הבריאה עד גשמיות דצבא השמים שמסדר [את] הכוכבים ברצונו כרצון האדם המושל ברגל וכמ"ש והארץ הדום רגלי כנ"ל וד"ל. וזהו מ"ש כל אשר חפץ ה' ברצונו הפשוט שלמעלה באצי' עשה בשמים ובארץ וכל צבאם הגשמי' ואנו רואים זה מבחי' הביטול וההתכללות דכל צבא השמים וכל אשר [חפץ] בארץ בביטול היש לאין כו' הכל כא' דוקא מבלי פירוד והתחלקות כלל, ואף בע"ס שלמעלה שנק' ענפים מתפרדים כידוע אומרים שירה בכללותם כא' דוקא וכמ"ש יראו מה' כל הארץ כו' וכן הללו את ה' כל גוים וכתי' מי לא יראך מלך הגוים וכה"ג וד"ל.

והנה ע"ד הנ"ל בבחי' הביטול של המלאכים בחיצוני' העולמות בחיבור והתכללות כא' כמו בחיצוני' דאדם כו' כנ"ל, כך יובן בבחי' הביטול הפנימי' ועצמות דנשמות שנק' בנים ונק' נר הוי' ממש כניצוץ מן האבוקה כו' גם שיש בהם התחלקות המדריגות מראש לרגל וכמו [מ]ראשי אלפי כו'

והחיות נושאות את הכסא: **בחי' תרומה כה, י בשם פרקי דרבי אליעזר [ספ"ד וראה ברד"ל שם]. במדבר רבא ספי"ד. וכצ"ל בספר המאמרים פרשיות ח"א ע' תעז.**

וכולם מקבלים עליהם עומ"ש: **ברכת יוצר.**

כתר יתנו לך: **נוסח כתר.**

שו"ה ה' אלקינו: **ניתוסף ע"פ בויך 1157.**

דאתייחד לתתא: **ראה זהר תרומה קלה, סע"א.**

כל אשר חפץ ה' . . עשה בשמים ובארץ: **תהלים קלה, ו.**

יראו מה' כל הארץ: **תהלים לג, ח.**

הללו את ה' כל גוים: **תהלים קיז, א.**

מי לא יראך מלך הגוים: **ירמי' י, ז.**

נר הוי': **משלי כ, כז.**

ת"ח ובעלי חו"ב במוחין דגדלות ועד ע"ה וקטנים בכולם יש התכללות וחיבור, וענין הביטול לאלקות בכל לב ונפש בפנימי' ועצמות הרצון דוקא ולא שכל א' בטל בפ"ע וכמו פנימי' חיות האברים מראש לרגל אעפ"י שכ"א פועל אור שפע במדריגה מיוחדת בחכ' במוח והילוך ברגל כולם משתתפים יחד עד מבלי שימצא ראש וסוף, כמו במ"ת שהי' ת"ר אלף נשמות בגופים וכ"א הי' לו מדריגה מיוחדת בהשגה אלקית ואוי"ר לפי שכלו מ"מ הי' בהם בחי' התכללות וחיבור כאיש א' ממש מבלי שימצא ראש וסוף כמו שא' ויחן ישראל כו' כאיש א' ממש, וכן אנו אומרים גם עתה ברכנו אבינו כולנו כא' כו', וגם עכשיו בכל דור בפיזור הנשמות בגופים בד' רוחות העולם וכ"א מחולק מחבירו לפי ששורש זה מבחי' רגל ושרש זה מבחי' יד או עין כו' כולם כא' בביטול פנימי ועצמי' למס"נ באח"פ כו' בכל יום בק"ש שמייחדים שמו ית' בבוקר ובערב כו' ונק' מייחדי שמו ומקדישין שמו כו' כולם כא' בביטול רצון א' כו', וכמו שאו' בקדושת הכתר ועמך ישראל קבוצי מטה שקבוצים ומתכללים כאיש א' וד"ל. ומובן ממילא שבחי' התכללות דכנס"י אף בגופים הוא הרבה יותר מהתכללות במלאכים אעפ"י שנק' אברים דשכינה כנ"ל וכולם מתקשרים ומקבלים זמ"ז כנ"ל מ"מ אינו בבחי' התכללות דאדם פנימי' רק שפני אדם לארבעתן כו' בחיצוני' (שהרי נק' ארי' ושור ונשר וכה"ג), אבל שרש נש"י הוא בבחי' פנימי' המח' בחכ' דאדם דאצי' אף בכלים הן בפנימי' הכלים דאצי' דאיהו וגרמוהי חד ממש וכמ"ש כל הנק' בשמי ממש לכבודי בראתיו כו' אף גם בנשמות דבריאה כמו בג"ע העליון הן בביטול פנימי' ועצמות ממש עד נש"י דיצי' בג"ע התחתון עד נשמות בגופים בעוה"ז הכל כא' מתקשרים בפנימי' דאדם העליון שזהו יחוד פנימי' דקוב"ה ושכינתי' עצמם כידוע בענין ג' קשרים דישראל מתקשרן באורייתא שהן

שו"ה ת"ח — התכללות: ע"כ נמצא בבוך 628. וראה הנסמן ל'עיל בריש המאמר.

שו"ה פועל — מיוחדת: כ"ה בכמה כת"י. ובכת"י זה: כל חד.

ויחן ישראל כו' כאיש א': יתרו יט, ב (ושם: ויחן שם — אבל כ"ה גם בתורת חיים בשלח שלה, א. לעיל ע' ח) וברש"י שם.

ברכנו אבינו כולנו כא': ברכת שים שלום.

במלאכים . . נק' ארי' ושור ונשר: יחזקאל א, י.

נש"י . . בפנימי' הכלים: ראה עץ חיים שער (כח) העיבורים פ"א. שער (מ) פנימיות וחיצוניות דרוש י. פרי עץ חיים הקדמה לשער (יח) השבת פ"ה. שער השבת פ"י. וראה אגרת התשובה פ"ד. אור התורה בלק ע' תתקע. פינחס ע' א'קמט [ובהקיצור לשם באור התורה מטות כרך ה ע' א'תרעז].

דאיהו וגרמוהי חד: תקוני זהר בהקדמה ג, ב.

כל הנק' בשמי . . לכבודי בראתיו: נסמן לקמן ע' רלב.

ג' קשרים דישראל מתקשרן באורייתא . . בקוב"ה: צ"ל מ"ש תלת קשרין מתקשרין דא בדא והלא הם רק ב' קשרין קשר א' דישראל מתקשראין באורייתא וקשר הב' דאורייתא מתקשראת בקוב"ה וא"כ מהו שאמר תלת קשרין כו' (וקושי' זו והתירוץ שית' ע"ז הוא מכ"ק אדמו"ר האמצעי זצוקללה"ה נ"ע זי"ע . . וצ"ע דבזהר

פנימי' החכ' ומדות דאצי' שמאיר בנש"י בג"ע התחתון וג"ע העליון ונק' תורת האדם כו' ואורייתא בקוב"ה עצמו שנק' סדכ"ס כו' בחי' פנימית ומקור למוחין ומדות דאצי' כידוע וד"ל.

ולפ"ז הרי מובן דגם בחיצוניות הכלים דנש"י כמו במעשה המצוות שלמטה שבטלים לאור רצון העליון שבמצוות למעלה שנק' רמ"ח איברים דמלכא למעלה הגם שזהו ג"כ בחי' חיצוניות דאדם העליון דאצי' הרי הוא גבוה הרבה מכל האור ושפע פנימית דמלאכים וחיות הקודש שנק' אברים דשכינתא כנ"ל אעפ"י שבטלים גם הם לרצון ה' שבא ונמשך בעולמות במע"ב אבל אינו רק בחי' חיצוניות לבד לגבי בחי' הפנימי' דרצה"ע שבמצוות שלמעלה ולמטה בנש"י בגופים, [ו]זהו שא' אתם קרואים כו' שכנס"י הן בצלם אדם פנימי' ע"י המצוות שבגשמיות כי באור דחכ' דתורה בפנימי' דאדם העליון כו'. וזהו שא' מי כעמך ישראל גוי אחד גם בארץ כמ"ש בהנחל עליון גוים כו' יצב כו' שהן בחי' הפנימיות כמ"ש יבחר לנו כו', דגם שכל הגוים יהללו כו' וקראו לי' אלקי דאלקי כו' וע' שרים או' שירה כו' עיקר היחוד העליון הפנימי בביטול הפנימי דנש"י בקבלת עומ"ש במצוות אהוי"ר שלהם בק"ש שעי"ז נק' גוי א' בארץ למהוי א' בא' ליכלל ביחו"ע דאצי' ממש כמ"ש כגוונא כו' אוף הכי אתייחדת כו' דקאי זה ביחו"ת דפנימי' הנשמות דבי"ע כו' וכל חיצוניות העולמות נכללים בפנימי' ונגררים אחריהם. וזהו גוי א' בארץ שכולם נכללים בא' ע"י דווקא עד שגם המלאכים

פ' אחרי דע"ג ע"א לא נא' הל' תלת קשרין כ"א תלת דרגין אינון דמתקשרין כו'. אמנם בודאי נמצא באיזה מקום בזהר או בתי' בל' תחת קשרין וכפה"נ כ"ק רבינו אדמו"ר זצוקללה"ה נ"ע אמר בכל פעם בל' תלת קשרין כו' שכן נז' הל' בכל הדרושים). [ספר המאמרים תרנ"ז ס"ע כח]. ראה מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תשעח ואילך וע' תשפג ואילך.

ובמפתח ענינים שם [מכ"ק אדמו"ר שליט"א] ע' שכה: באגה"ק חסדי ה' — מהד"ק — פוטו־גכתי"ק אדה"ז הל' ג' דרגין. [השוה אגרות קודש כ"ק אדה"ז ע' צט ס"מ].

ראה ג"כ לקוטי שיחות [כרך ט] עקב ע' 73 בשולי הגליון להערה 15.

שבמצוות . . רמ"ח איברים דמלכא: בתניא בפכ"ג: ובתיקוני' [ראה תקוני זהר ת"ל עד, סע"א]. ובאגרת התשובה רפ"א: בזהר [ראה זהר וישלח קע, ב]. בכ"מ ומהם בספר המאמרים תקס"ה ח"ב ע' תחעו: רע"מ [ראה רע"א מהימנא משפטים קיח, א].

אתם קרואים: יבמות סא, רע"א.

בהנחל עליון גוים: האזינו לב, ח.

יבחר לנו: תהלים מז, ה.

שכל הגוים יהללו: תהלים קיז, א.

וקראו לי' אלקי דאלקי': מנחות בסופה.

בקבלת עומ"ש . . בק"ש: ברכות יג, א (במשנה).

אוף הכי אתייחדת: ראה זהר תרומה קלה, סע"א.

שגם המלאכים אין אומרים קדושה: ראה חולין צא, סע"ב.

אין אומרים קדושה עד שיאמרו ישראל למטה כו' וכידוע, וע"כ אמר דכשם שא"א לעולם בלא רוחות כו' (ואף הרשעים המורדים ופושעים כאפיקורסין וכה"ג יהפכו לטוב לע"ל ע"י ישראל כמ"ש אז אהפוך כו') (ולזה פיזרן בין אוה"ע כדי שיקבצו משם ויומשכו גם הם אחריהם בימ[ו]המ"ש שיהי' קיבוץ גליות כו' כמ"ש במ"א כו'). ועיקר פי' גוי א' בארץ כמו שכל האברים מתכללים יחד כנ"ל כך הם בציור קומת אדם דנש"י דוקא בארץ בלי שום פירוד והתחלקות הרי כל לב ולב דורש ה' וכולם מכינים לבם רק לאביהם שבשמים לבד ומתייחדים לבבם כא' לבטול כל רצונו מפני רצון ה' במצוותיו, ואף המדות הטבעים מסכימים ומתייחדים גם הם בביטול פנימי' הזה ואפילו חיצוני' הרצון הזר שכבר נתקשר בו מבטל הכל לה' א' שלא יהיו ברצונו רק רצון א' לה' לבדו ואין זר אתו כלל וכלל, וכמו מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ כו' ואפי' הע"ה ופחותי הערך מוסרים רצונם ונפשם בביטול רצון העליון במצוות דאפי' פירש כו', א"כ הרי כל ציור קומת דאדם בנש"י בארץ הם גוי א' ביחוד שלם ואמיתי כמו אברי האדם שכולם בטלים לפנימית הרצון אפי' ברגל עד גם ציפורן הרגל כו' וד"ל.

וזהו שא' דתפילין דמארי עלמא מאי כתי' בהו ומי כעמך ישראל גוי א' בארץ דכמו שהוא ית' [א'] עליון בעליונים שהן ע"ס הכלולים בו ומתייחד בהם ונק' א' מלמעלה למטה כך נש"י נק' בחי' א' למטה שכולם מתייחדים ונכללים בהם, וע"י יעלו כולם לא' והיינו שבתפילין של ראש שמניח בראשו כתי' ומי כעמך ישראל שיהי' בבחי' יחו"ת דנש"י בבחי' מקיף דמוחין ע"ג הראש דאדם העליון לפי שנתב"ס דווקא ובחי' יחו"ת דאו"ח מלמטה למעלה עולה למעלה מיחו"ע דאו"י (וכמו כן [או'] במנחה דשבת אתה א' ושמך א' ומי כעמך [כ]ישראל גוי א' שמייחדים שמו כו').

אך הנה כ"ז הוא כאשר כללות נש"י שנק' קומת אדם כל האברים הם שלימים ותמימים ומ[ת]חברים יחד להיות בביטול [ל]פנימי' ועצמות אלקות השורה בהם אף בזמן הגלות ואפי' ריקנים וקלים שבהם בלתי נפרדים

דכשם שא"א לעולם בלא רוחות: **תענית** ג, ב.
אז אהפוך: **צפני'** ג, ט. ולהעיר **מאור התורה** ישע' [נביאים כרך ב] ע' תשפב.
שו"ה וכה"ג — כו'): **סיום החצע"ג** ניתוסף ע"פ בוך 1157.
פזרן בין אוה"ע: **פסחים** פז, ב.
כל לב ולב דורש ה': ע"ד **דברי הימים א** כט, ח.
מי לי בשמים . . בארץ: **תהלים** עג, כה.
דתפילין דמארי עלמא: **ראה ברכות** ו, א.

מיחוד עליון בכלל המצוות ובפרט בק"ש בכל יום ויום הן מיחדים שמו ית' במס"נ כאו"א לפי ערכו אף הפחות שבהם שזהו כמו הציפורן הרגל וצפרני הידים וכה"ג. אבל כאשר יש מום וחסרון באבר א' יהי' מי שיהי' ואף באבר בחיצוני' ואף בחיצוני' שבו כציפורן הרגל שנפרש מן הרגל ויד וכ"ש בנשבר היד או הרגל שנק' קיטע כו' או סומא בעין א' כו' ואפי' [ה]פגם בעין וכה"ג בחולי וקלקול אברים הפנימי' כו' שזהו שאינו נק' אדם תמים ושלם ונפגם בצורת אדם הפנימי' וגם בחיצוני' בכלל וכ"ש אבר זה המיוחד שנפגם ונפרד מן האדם הרי נבדל [שרש] חיותו מן הכלל דאדם וע"כ אינו בטל אליו כשאר האברים וכמת יחשב כו'. וכך יובן בכללות נש"י בציור קומה שלימה דאדם פנימי' וחיצוני' כמו במעשה המצוות שכאשר יש רבים מהן שהן משרש אבר א' ויצא בבחי' פירוד מיחודו ית' העצמי [ופנימי'] בנש"י כמו אבר המפורש מן האדם ואעפ"י שהן רק בחיצוני' דחיצונית כציפורן היד והרגל וכה"ג שזהו עושה פגם וחסרון בכללות האדם העליון שהוא בצלם אלקי' כמו שנקטע הרגל או היד שנק' סומא בפגם העין (וכמ"ש לתאוה יבקש נפרד דנפש החוטאת בתאוות הרעות נפרד מן יחוד העליון וע"כ לתאוה רעה יבקש נפרד שרוצה ליפרד מיחודו ית' או לפי שכבר נעשה נפרד משום דעבירה גוררת עבירה כו' עד שיצא מן הכלל כו' (וזהו דאפי' עבר עבירה א' כזלזול בנטילת ידים נעקר מן הכלל). וכ"ז דוקא בנש"י מצד שרשם בעצמות ופנימי' דאדם העליון ודבוקים בו ית' ע"כ כל הפורש ונפרד מן יחודו ית' העצמי זהו כאבר א' שפורש מן החיים ונק' כופר בעיקר ומקור החיים העליונים כו' שאין לו חלק באלקי ישראל. אבל בע"ש דנוגה שמקבלים מחיצונית ונק' ענפים מתפרדים כמ"ש בהפרידו בני אדם שהפרידן מיחודו ית' העצמי וכמ"ש אשר חלק כו', לא שייך בזה כמו ענין פירוד אבר א' רק כמו במלאכים עליונים שנק' רגלים וכה"ג אבל אין בהם פירוד כלל וכלל (שזהו שנק' שיעור קומה של יוצר בראשית בשלימות כו'). ואמנם אמר כולך

שו"ה בצורת — שנפגם: בבוך 116: שנפרש.

שו"ה שנקטע: כ"ה בבוך 1000. ובכת"י זה: שנוסף.

שו"ה שנקטע — שנק': בבוך 1000 קודם תיבה זו מקום פנוי תיבה אחת.

שו"ה שנקטע — (וכמ"ש: בהכת"י לא נסמן סיום החצע"ג.

לתאוה יבקש נפרד: משלי יח, א.

דעבירה גוררת עבירה: אבות פ"ד מ"ב.

כזלזול בנטילת ידים: ראה סוטה ד, ב. ד"ה ויספו עניים בה' שמחה בספר המאמרים תקס"ב ע' נא. ולכ"ק אדה"א [קה"ת תשמ"ה] ע' 5.

שאין לו חלק באלקי ישראל: באגרת הקדש ס"ז: לשון השגור במארז"ל. וראה הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א בתניא ליקוט פירושים לאגה"ק שם ע' קנו ס"ד.

בהפרידו בני אדם: כ"ה בבוך 116. ובכת"י זה: בהפרידם. — המשך הכתוב בהנחל עליון גוים. אשר חלק: ואתחנן ד, יט. וראה עבודה זרה נה, א.

יפה רעייתי מום אין בך כלל ואעפ"י שיש פגמים וחסרונים הרבה בהם מצד עוונות הרשעים וגם אין צדיק בארץ כו' כמ"ש מכף רגל [ו]עד ראש כו' הרי הלכה כב"ה דאפי' היתה חגרת או סומא אומר כלה נאה וחסודה, ואין זה שקר כלל וכלל לפי שבשורש נש"י במקיף דיחידה שלהם שלמעלה מבחי' נר"נ שבגופים גשמיי' הרי הן בתמימות ושלימות אמיתי בעצם נקודת הרצון בלי חסרון ופגם כלל וכלל אפי' באבר א' אינו נפרד מיחודו העצמי, ואפי' באבר שכבר נפרש כרשעים שיצאו כבר בבחי' פירוד אבל בעלותם לשרשם במקיף דיחידה הרי הן בוכים מקירות לבם בתשו' שלימה כמו בעי"ת דאפי' ה[קל שב]קלים מתעוררים בחיצוני' עכ"פ (כמ"ש למעלה), וכן גם בשאר העיתים רשעים מלאים חרטות כו'. וכמו"כ גם בכל אדם בפרט אעפ"י שכבר נעשה נפרד מיחודו העליון באיזה דבר רע יוכל לטהר לבבו ולצעוק אל ה' בתשו' שלימה כו', וכך כל הבא לטהר לבבו לעבוד [את] ה' באמת ולדבקה בו ית' בכל לבבו ונפשו הרי הוא מבטל בלבו באמת כל עצמותו להשי"ת לגמרי אליו לבדו כמ"ש אליך ה' נפשי אשא ומבטל בלבו לגמרי כל הרצונות הזרות שלא יהי' לו עוד התקשרות ברצון זר זולת לה' לבדו כמו מי לי בשמים כו' כנ"ל, וא"כ עי"ז הרי הוא עושה מן הפירוד יחוד ועושה את כל הקומה דאדם שלימה בלי חסרון ומום כלל גם למעלה באדם העליון לפי שכמים הפא"פ כן לב האדם העליון לאדם התחתון כו' והכל מצד בחי' האו"מ דיחידה שמחזירו הכל בבחי' היחוד האמיתי. וז"ש ומום אין בך אפי' חגרת כו' וד"ל.

וזהו שנק' תמתי שעושה בחי' התמימות והשלימות אף מן הפירוד אל היחוד מצד בחי' מקיף דעצמות הרצון כנ"ל גם למעלה באדם העליון אעפ"י שמאיר שם עצמות אא"ס שנק' שלימותא דכולא וגם בענין התמימות בלי חסרון דיחו"ע איהו וחיוהי וגם גרמוהי חד ממש כידוע, אך מצד בחי' העלאה דאו"ח דסוף מעשה בתו"מ ותשו' דנש"י שנק' גוי א' בארץ עי"ז נעשה בחי' תמימות ושלימות ברצון העליון וחכמה ומדות דאדם העליון ביחו"ע ודוקא ע"י תיקון ובירור החסרון ופגם דנשמות שבגופים (כמו שית').

אין צדיק בארץ: קהלת ז, כ.
מכף רגל (ו)עד ראש: ישעי' א, ו.
הלכה כב"ה: ראה טור ושולחן ערוך אבן העזר סס"ה ס"א. וראה לעיל ע' יא.
רשעים מלאים חרטות: ראה נדרים ט, ב. הנסמן באור התורה ואתחנן [כרך ו] ע' ב'רנח.
אליך ה' נפשי אשא: תהלים כה, א.
שכמים הפא"פ: נסמן לעיל ע' ג.
שו"ה ביחו"ע — ודוקא: כ"ה בבוך 669: 1157. ובכת"י זה: (ודוקא.

ואמנם הנה מה שנק' תמתי כנ"ל זהו דווקא בזמן [ש]בהמ"ק הי' קיים שהי' גילוי שכינה בהיכל ק"ק וקרבנות ותמידים בכל יום שמכפר על עבירות דלילה ויום כו' וגם הי' כנס"י עולה לרגל ג"פ בשנה לראות את פני הוי' ממש ובכל מועד ורגל יש מאור שם הוי' בגילוי במוחין ומדות דנש"י וכן ע"י תו"מ שלהם בפו"מ, שע"ז הי' כללות נש"י ביחוד דאדם שלם ותמים בכל ציור קומה עד שנק' תמתי לעשות בחי' תמימות ושלימות למעלה כבי' באדם העליון וכנ"ל שזהו שהי' גוי א' בארץ החיים שהוא א"י ומשם היו מקבלים החיצונים [ה]ע"ש כו' כידוע בענין דע' פרי החג כו' וזהו ע"י בחי' אתעדל"ת במצות מעשיות שהי' עושי' בא"י בשמחה וטוב לבב דוקא שנק' שמחה של מצוה כו' ועי"ז היו מעוררים אתעדל"ע ג"כ במדרגה זו דוקא שהוא בחי' שמחה העליונה שישמח הוי' במעשיו ובפרט בישראל עם קרובו כו' וכמ"ש אני לדודי ועלי תשוקתו בבחי' מקיף דשמחה ותשוקה העליונה, כמו שלמטה בכנס"י אל אישה תשוקת[ה] כמ"ש אני לדודי כו' שמתעוררים בתשוקה גדולה ושמחה בחדוות ה' לעשות נח"ר ליוצרו כו' במצות שהן גילוי רצה"ע הפנימי' ונק' שמחה ש"מ וכמו שא' בכל מועד ורגל וישמחו בך ישראל מקדשי שמך במצות כו' וכך מתעורר מלמעלה השמחה באלקי' וחדות ה' היא מעוזכם בכל מועד כמו שאומרים מועדי' לשמחה כו' ומאיר אור ע"ז בתוס' וריבוי האור דא"ס במוחי' ומדות דאצי' ומשם יאיר בכנס"י למטה גם בנשמות שבגופים להיות מתייחדים וכלולים כא' בביטול רצון א' לאביהם שבשמים מגדול ועד קטן ולא יפרד א' מן הקומה שלימה (וכנ"ל שלא היו צריכים לתפלה רק בעת צרה לבד כו'). וז"ש כולך יפה רעייתי ומום אין בך כו' ובפרט בעלותם לרגל דאפי' בבחי' רגל הן יפים כמ"ש מה יפו פעמיך בנעלים בת נדיב בתו של אברהם כו' כנ"ל (וז"ש כעדר הרחלים שכולם מתאימות ושכולה אין בהם). וכ"ז מצד או"י דתורה אור בהיכל ק"ק ועבודת

ותמידים . . שמכפר על עבירות: במדבר רבא פכ"א, כא. תנחומא [באבער] פינחס יב וש"נ. אגרת התשובה פי"א [תניא ק, ב].

בארץ החיים שהוא א"י: ראה תרגום יונתן לירמי' יא, יט. ליחזקאל כו, כ. כתובות קיא, א.

(ה)ע"ש . . דע' פרי החג: ראה סוכה נה, ב. זהר תצוה קפז, רע"א. (תוספתא) מצורע נד, סע"ב. (רעיא מהימנא) אמור קג, ב.

שישמח הוי' במעשיו: ע"ד תהלים קד, לא.

בישראל עם קרובו: ע"ד תהלים קמח, יד.

אני לדודי ועלי תשוקתו: שיר השירים ז, יא.

אני לדודי: שם. ולעיל ו, ג.

וחדות ה' היא מעוזכם: ע"ד נחמי' ח, י.

שאומרים מועדי' לשמחה: בתפלת העמידה וקידוש ליו"ט.

כולך יפה רעייתי . . בך: שיר השירים ד, ז.

כעדר הרחלים שכולם מתאימות: שיר השירים ו, ו (בדילוג).

הקרבנות ממעשה המצות בא"י כנ"ל, אבל בזמן הגלות דאין אור ה' שורה בגילוי בכנס"י ואינם יכולים לעלות ולראות ולהשתחוות כו' ואין אתעדל"ת כלל בשמחה ש"מ לעורר שמחה העליונה למעלה. עז"א וימררו את חייהם דבנ"י שהוא גלות השכינה בלבוש שק דק"נ בעבודה קשה שזהו התפלה בקול צעקה מתוך הלחץ זו הדחק כנ"ל, והוא ענין התשו' שלימה מקירות הלב בעצמות הרצון הפשוט שעולה בבחי' מקיף דיחידה כנ"ל, שאף בזמן הגלות שרבים הם שנעשים בבחי' הפירוד גמור מאלקי' ישובו אל ה' ויוכללו גם הם ביחו"ע האלקי עם כל נש"י שהן כללות ציור קומה דאדם [עד] שניתקן ונתמלא כל חסרון ופגם באברים ואין יוצא ונפרד מן הכל[ל] אפי' א' (כמו בעשי"ת ויוה"כ שזדונות נעשו כזכיות ממש כמ"ש לפני הוי' תטהרו כו'), וגם בכל אדם בפרט אעפ"י שהי' בחי' נפרד חוזר ומתייחד ע"י מס"נ בק"ש ותפלה בביטול כל הרצון הזר רק לה' לבדו, והוא מצד העלאה דאו"ח בעצמות הרצון כמו שהוא במקיף דיחידה ששם א' כולך יפה רעייתי כו' ואפי' חיגרת או סומא כו' כנ"ל, ואז יכול [להיות] ג"כ בבחי' שמחה ש"מ ישמח ישראל בעושיו כמו שהי' בזמן בהמ"ק ממש כי אחר התשו' שלימה מקירות [הלב] כמו בתפלה בצעקתם אל ה' כו שישוב אל ה' וירחמהו אז יאיר אור דשם הוי' בכל המצות מעשיות שעושין למטה ונק' גוי א' בארץ אף בחו"ל מאחר דהשכינה עמהם בגלות כו' וזהו בבחי' שמחה דאו"ח שאחר הבכיה וצעקה דתפלה שגדולה יותר משמחה דאו"י בבהמ"ק וכמ"ש במ"א בענין יו"ט [ב'] של גליות שע"ז א' כן בקודש חזיתיך הלואי כן בקודש בזמן בהמ"ק חזיתיך כו' משום דאו"ח עולה למעלה מאו"י וד"ל.

ומעתה י"ל ג"כ בענין מ"ש בר"מ בחומר ובלבנים ק"ו וליבון הלכתא כו' שזהו ג"כ ע"ד הנ"ל בתפלה בזמן הגלות שנק' עבודה קשה כו' כך

שו"ה צעקה — זו הדחק: **בבוך** 669: **והדחק**.

לפני הוי' תטהרו: **אחרי** טז, ל.

שו"ה בעשי"ת — כו': **החצע"ג** ניתוסף ע"פ בוך 116.

ישמח ישראל בעושיו: **תהלים** קמט, ב.

כן בקודש חזיתיך: **תהלים** סג, ג. וראה הנחת כ"ק אדמו"ר האמצעי בספר המאמרים תקס"ד ע' רמה. ע' רמו. והנחה אחרת בלקוטי תורה דרושים לשמ"ע צב, ב. וראה דרך חיים שער התפלה לח, א. תורת חיים משפטים תלד, ב. לקוטי תורה ואתחנן ח, א. שיר השירים נ, ג. אור התורה לך [כרך ד] תרעו, א. וישב [כרך ו] תתרחץ, א. במדבר ע' יא והקיצור [כרך ו] ע' א'תשא. ספר המאמרים תרס"ט ע' קה. תער"ב ח"א ע' תקכה. ח"ב ע' תתקצג. ובמאמרי כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ ספר המאמרים — קונטרסים — ח"א נג, ב (רבינו הזקן נ"ע בשם הבעש"ט). ת"ש ע' 11 (בעש"ט). תש"א ע' 150 (בעש"ט). תש"ב ע' 57 (בעש"ט) וע"ש. תרפ"ח ע' ריח. וראה ג"כ אגרות קודש שלו ח"י ע' מז סי' ג'שמח.

שו"ה ומעתה — ג"כ: ניתוסף ע"פ בוך 669.

הוא בחי' התושבע"פ בזמן הגלות כמו שאמרז"ל דהתורה חוגרת שק כו' והיינו בחי' לבוש דק"נ שנק' חושך כו' כמו שא' במחשכים הושיבני זו תלמוד בבלי כו', דהנה זהו ההפרש בין זמן בהמ"ק לזמן הגלות גם בלימוד דתושבע"פ שהן ס' מסכתות והלכות ובריייתות שבזמן הבית ובימי הזקנים ושופטים ונביאים היו לומדים ההלכות והמשניות ברורות בטעמיהם בקבלה איש מפי איש ע"י משה בלי שום עמל ויגיעה בפלפול כלל כמו שא' משחרב בהמ"ק בטלו כל האשכלות כו' איש שהכל בו כו', דהיינו לפי שהי' הדי' וההלכות דתושבע"פ שנמסר למשה מסיני כמו כל הל"מ ופרטי ביאור כל מצוה הכתוב בתושב"כ במ"ע ול"ת הכל הי' שגור בפי חכמי ישראל בהשקפה ראשונה צלול וברור בלי מחלוקת כלל לפי שהי' אור דח"ע דתושב"כ מאיר בתושבע"פ מבחי' משה דווקא כמ"ש תורה צוה לנו משה שזהו תושבע"פ עד כל דקדוקי סופרים שהוסיפו חכמים בעירובין ונט"י כו' ולא היו צריכים לפלפל ולברר וללבן ההלכה כי היתה ברורה משרשה בח"ע שמאיר בח"ת ביושר בלי נטיה ימין ושמאל כלל כי כל הלכה במקומה היתה ברורה בקבלה וטעם מיהושע שקבל ממשה מסיני בלי שום מחלוקת כלל, עד גם סוף בית שני כמו בימי הזוגות שקיבל איש מפי איש עד שמעון הצדיק מאנשי כנה"ג כו', וגם שמאי והלל עצמן לא הי' מחולקים רק בבחי' פרטים כידוע אך תלמידי שמאי והלל נחלקו לב' כתות והי' מחלוקת בניהם בריבוי דינים והלכו[ת] עד רבינו הקדוש שהעמיד את המשנה שהן ו' סדרי משנה זרעים

דהתורה חוגרת שק: ראה סנהדרין קא, א.

במחשכים הושיבני זו תלמוד בבלי: איכה ג ו.

כן הובא בכ"מ בד"ת. וכ"ה בשל"ה בית חכמה (טז, ב) ובית הגדול (לו, רע"א). ובסנהדרין כד, א (וכ"ה בשל"ה שער הגדול (לה, ב)): זה תלמודה של בבל [לקוטי שיחות שמות כרך ו ע' 16 הערה 38]. וראה אור התורה ואתחנן ע' עה. [כרך ו ע' ב'ריז]. שערי אורה שער החנוכה כב, ב ואילך.

ההלכות והמשניות . . בלי שום . . בפלפול: ראה ג"כ הל' תלמוד תורה (לאדה"ז) פ"ג קונטרס אחרון א ד"ה וסמ"ק. ספר המאמרים פרשיות ח"א ע' רכה. המשך תער"ב ח"ג ע' א'שעג.

משחרב בהמ"ק בטלו כל האשכלות: בספר המאמרים פרשיות ח"א ע' רי: משמת ר"מ. ובסוטה מז, סע"א (במשנה): משמת יוסי בן יועזר ויוסי בן יוחנן. וראה שערי תשובה המובא לקמן בהערה סלסלה.

שו"ה בהמ"ק — כל האשכלות: כ"ה בבוך 1157.

איש שהכל בו: סוטה מז, סע"ב.

בלי מחלוקת כלל: ראה תמורה טו, ב ואילך. רש"י סוטה מז, א ד"ה האשכולות. תוד"ה יוסי חגיגה טז, א.

תורה צוה לנו משה: ברכה לג, ד.

בעירובין ונט"י: שבת יד, ב.

מיהושע שקבל ממשה מסיני: אבות רפ"א.

הזוגות . . מאנשי כנה"ג: ראה (ההמשך ב)אבות שם.

שמאי והלל עצמן: ראה שבת יד, ב. טו, א.

רבינו הקדוש שהעמיד את המשנה: ראה רמב"ם בהקדמתו ליד החזקה. לקוטי שיחות אחרי [כרך יב] ע' 89 הערה 35.

מועד שכל אלה נבררי' מכל השמועות והלכות שהי' מחלוקת והוא ע"י ר"ע וה' תלמידיו כידוע, וזהו שנק' ס' מסכתות ס' מלכות וכן א' בכמה דוכתי מתניתא מלכתא כמלך שגוזר ואומר כי במשנה ההלכה ברורה ונפסק, ואמנם גם במשניות עדיין יש קושיות רבות וסתירות וצריך ביאור ופירוש לבאר המשנה להעמיד כל הלכה ודין על אמיתותו ומקומו כידוע בענין סלסלה [ותרוממך] כמסלסל בשערות הדביקות להפרידן כו', וזהו ענין התלמוד שמקשה ומפרק הרבה וממילא יבא בירור של ההלכה על בוריו בלי קושי' ובלבול כלל. וזהו שנק' ליבון הלכתא שמלבן ומברר היטיב הדק לכל טעות וקושי' ובלבול ע"י העיון ויגיעה ועמל רב שמטריח עומק כח שכלו בפלפול רב עד שיבא על האמת של הדבר כו' ויוצא לאור את האמת מן השקר והטעות מבלבול ואז יהי' הדין צדק וישר וההלכה מלובנת כו' וד"ל. וכפי' הפשוט בליבון שהוא לרחוץ ולנקות היטיב מן העכרורית וממילא יתלבן הדבר כמו הליבון והגיהוץ לפשתן שמרחיצין אותו מן העכרורית ומתלבן ביותר או הצמר כבש שמרחיצין אותו ונעשה לבן ביותר ונק' עמר נקי כו' וכמ"ש במ"א ע"פ שניך כעדר הרחלים שעלו מן הרחצה שכולם מתאימות כו' שהן הן ההלכות שנק' שערות כשערות הרחלים המתלבן מן הרחיצה והיינו ע"י שיניך דווקא שהן ל"ב שיניים דל"ב נ"ח דמל' שהוא כמו הגירסא בדיבור בפה בשיניים הטוחנים שמפרר לחלקים בדיבור ומוציא כל טעות וסיג ונעשה ההלכה והדין מלובן ונק' ליבון הלכתא, שזהו שכולם מתאימות כו', וזהו ולבן שיניים מחלב ליבון הלכתא שהוא ע"י ליבון שיניים כו' וד"ל. והנה בחי' בירור זה שנק' ליבון הלכתא זה נעשה ע"י האמוראים אחר החורבן בפלפול התלמוד שנק' הויות דאביי ורבא כו' ונוסף על המשנה ברייתות דר"ח ור' אושעי' תלמידי רבינו הקדוש כידוע. וזהו במחשכים כו' כי הפלפול הוא מסתיר ומעלים בקושיא אחר קושיא לאור האמת עד אחר גמר הבירור יאיר

ע"י ר"ע וה' תלמידיו: **ראה יבמות סב, ב. סנהדרין פו, א. תורת חיים שמות יג, ב.**

מתניתא מלכתא: **כתובות סא, ב. ובביצה כח, ב:** מתניתין. **ולכאורה כצ"ל כאן [וכ"ה בבוך 1000: מתניתין. ושם נכפלה חיבה זו] [ועד"ז לקמן]. וראה הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א באור התורה שמות ע' יב.**

סלסלה ותרוממך: **משלי ד, ח. ראה תורה אור מקץ לא, ד. לקוטי תורה אחרי כז, סע"א. עטרת ראש דרוש לשבת שובה מח, א. תורת חיים שמות ג, ב. אור התורה שיר השירים ע' רכב ואילך [נדפס ג"כ בויקרא כרך ג דרושים לפסח ע' תשצג]. ובתוס' ובאריכות וכו' בהמשך יו"ט של ר"ה תרס"ו ע' תט. שערי תשובה ח"ב חינוך סב, ג ואילך.**

ל"ב שיניים דל"ב נ"ח: **ראה עץ חיים שער (כח) העיבורים פ"ה. מבוא שערים ש"ה ח"ב פ"ו.**

ולבן שיניים מחלב: **ויחי מט, יב.**

שו"ה בירור — ליבון: **ניתוסף ע"פ בוך 669.**

הויות דאביי ורבא: **סוכה כח, א.**

ברייתות דר"ח ור' אושעי' תלמידי רבינו הקדוש: **ראה חולין קמא, סע"א ורע"ב. רש"י תענית כא, א ד"ה דבי. רמב"ם בהקדמתו ליד החזקה.**

אור האמת מתוך הפלפול כמו שיאיר אור מן החשך דווקא שזהו כלילה שיאיר בו האור בהבהקה יותר, וה"ז כמו שמזככים לאבן ועפר שיהי' זך כ"כ עד שיבהיק, או כמו הלבינה שע"י שריפה ששורפים לחומר רך נעשה לבינה קשה הרי החומר הי' עפר פשוט ונותן בכבשן האש במלבן ונעשה לבונה קשה כאבן ממש וכמ"ש ותהי' להם הלבונה לאבן כו' משא"כ אבן קשה מתחלת הוויתו. וכך הוא ההפרש בין אותיות תושב"כ שנק' אבן מתולדתו שמאיר בהן בבחי' אור [ישר] דח"ע כו', אבל אותיות דהלכות דתושבע"פ נק' לבנים שנעשים מחומר שהן אותיות של חול כמו שמפלפל בפלפולים עד שמסבירים בטוב טעם לברר וללבן ההלכה עד שישרה בהם אור ח"ע בלי שום טעות כו', ולכך נק' ליבון הלכתא כמו לבנים מפני שנעשה חומר דק"נ בבירור דא"ח ע"י יגיעה ועמל רב בפלפול כו' וד"ל.

וזהו שא' שחורה אני ונאוה בנות ירושלים כו' פי' תושבע"פ מל' קרינן לה בזמן הגלות דווקא א' דשחורה אני שנראה לעין במראות שחרות שאין נראה בה אור המאיר מאור העליון להדיא כמו שהי' בזמן ביהמ"ק מטעם הנ"ל לפי שכל עיקר [ענין] עסק התורה בתושבע"פ בזמן הגלות הוא לברר וללבן בעמל ויגיעה רבה בריבוי הסבר ועיון קשה בכל פרט ופרט, כמו בסדר זרעים בענינים זרעים גשמיות ובסדר נזיקין בדבר שבממון שבין איש לרעהו שהן רק אותיות וצירופים של חול וצריכים בירור גדול כו', שזהו כמו שעושין בלבינה מחומר ועפר כו', וזהו שנק' ליבון הלכתא דהיינו ללבן במראה שחרורית, דבאמת אעפ"י שנראים כל דברים הללו שמדברים בתושבע"פ במראות שחורות שאין בה אור דח"ע כמו בתושב"כ מ"מ כל הדברים שבה מיוסדים בהררי קדש העליון בח"ע שבתורה שבכ' דווקא דח"ע [ד]אתמשך בח"ת, וכמו מגלן א' קרא כו' מ"ט דר' פלוני כו' א"ק כו' ונק' פנים מאירות שמאיר להמשכות ההלכות דתושבע"פ במשנה וההלכות כמו שעלה ברצונו וח"ע העצמות ממש רק שמתבררים מתוך בחי' ההסתר והחושך שנק' שחרות כנ"ל. ולאחר שיאיר אור האמת מתוך החושך כנ"ל זהו אור המב[ה]יק ולבן ביותר כנ"ל. וז"ש ונאוה ששחרורית זאת נעשה נאוה ביותר, וכמ"ש כאהלי קדר כיריעות שלמה ממש, דלכאורה זה דבר והיפוכו ממש מתכלית

כלילה . . האור בהבהקה יותר: ראה שו"ע אדמו"ר הזקן הל' פסח סתל"ג ס"ז.
ותהי להם הלבינה לאבן: נח יא, ג.
שחורה אני ונאוה: שיר השירים א, ה.
תושבע"פ מל' קרינן לה: ראה תקוני זהר בהקדמה יז, א.
שו"ה בזמן — א': ניתוסף ע"פ בוך 669. 1000.
שו"ה במראה — דבאמת: ע"כ נמצא בבוך 1303.
כאהלי קדר כיריעות שלמה: המשך הכתוב שחורה אני.

השחרות כאהלי קדר לתכלית הלבנונית כיריעות שלמה, אלא הכוונה דשחרות זו דאהלי קדר נעשו לבינות כיריעות שלמה ממש כו'. ומרמז בזה על בחי' הבירורים דההלכות ע"י הפלפול שזהו שנק' חושך ושחרות כאהלי קדר נעשו לבנות ובהירות אחר הבירור כיריעות שלמה, שז"ש עוטה אור כשלמה אור דתוה"ק כו' שנק' חכים ולא בחכ' ידיעא כו' וד"ל. וזהו שנק' ליבון הלכתא דהלכות שנראה כשחרורית צריך ללבנם בפלפול עד שנעשה לבינות ובהירות כמו בחי' לובן העליון שהוא בחי' אור דח"ע דתושב"כ כמו שהיא בשרשה שא' לבושי' כתלג חיוור ושער רישי' כעמר נקי כו' (שזהו שעלו מן הרחצה כנ"ל וד"ל).

וזהו וימררו את חייהם בעבודה קשה בק"ו ובלבנים בליבון הלכתא כו' כמ"ש בר"מ דלעיל. דהנה כמו התפלה בזמן הגלות היא באה במרירות שזהו שמררו את חייהם דכנס"י דהיינו שמררו למדות דאוי"ר שנק' חיי אבותינו כו' ע"י קול וצעקה במיצר הגרון מלמטלמ"ע כו' כנ"ל כך הוא ממש בבחי' העבודה בעמל ויגיעת התורה בתושבע"פ בזמן הגלות שא' ע"ז שחורה אני בגלותא כמו שמראה השחרות בפנים מורה על גודל העוצב והמרירות בדם הוא הנפש עד שנעשה לקותא בדמים ואז פנים רעים וחשוכים ביותר כמו מדוע פניך רעים אין זה כ"א רוע לב כו', ולהיפך כאשר ישמח אדם מאיזה בשורה טובה יצהבו פניו ברוב אורה ושמחה ויהי' פניו מאירות ויפות שזהו מבחי' הטוב שבדמים שעולה בפנים כו'. וכך יובן בענין עסק הפלפול ביגיעה רבה בתושבע"פ לעיין בכל כוחו ועוז לידע הדין וההלכה על בוריו ומייגע עד מיצוי הנפש ממש ואינו מוצא ההלכה ברורה מרוב הקושי' והבלבול כו' בהעלם אחר העלם שכאשר יראה לו איזה תירוץ על קושי' מן הראשונים ואחרונים מיד יסתור אותו בקושי' אחרת שימצא בסתירות רבות כו' תעשה ספיקות רבים אצלו שהוא נבוך בהן מאד שלא ימצא מרגוע לנפשו עד שקץ בחיו כו', זהו שנק' מרירות שמררו לחיי נפש העומלת

עוטה אור כשלמה: תהלים קד, ב.

חכים ולא בחכ' ידיעא: זהר חדש יתרו לד, ד. תקוני זהר בהקדמה יז, ב.

לבושי' כתלג חיוור: דניאל ז, ט.

שחורה אני בגלותא: זהר אחרי נט, ב.

בדם הוא הנפש: ע"ד אחרי יז, יא.

מדוע פניך רעים: נחמי' ב, ב.

שו"ה והבלבול: בבוך 116: והפלפול.

שו"ה והבלבול — יראה לו: כ"ה בבוך 1000. ובכת"י זה: לא יראה. — ולהעיר מספר המאמרים ענינים ע' רצז.

שו"ה כו' — תעשה: בבוך 1000: ונעשית.

ומיגעת כמו שעובד בחומר ובלבנים ממש בצמצום וקטנות דחקות המוחין ביותר (וכנ"ל בענין למחכה למאן דדייק כו') וכמ"ש ומיץ חלב כו' שמקיא חלב שינק משדי אמו כו' וכן א' עד שממית עצמו עליה כו' (וזהו כצעקה מן הלחץ ודחק בקול וביגיעה זו היא בלתי הרמת קול אלא הוא במרת ומיצר הנפש בתוכו בהיותו עוסק ביגיעה רבה ואינו מוצא כו' (וכמו קושש קש לתבן לעשות הלבנים כו'). ואמנם הנה אחר היגיעה הרבה במיצוי הנפש כאשר יבא על אמיתית הדין וההלכה על בורי' ישמח מאד בחלקו ויתענג כעל כל הון בחידוש האור הטוב שמוצא מתוך החושך כיוצא מן החשך לאור שישמח מאד (וכמ"ש ברמב"ם שאין עונג ושמחה כעונג משיבת הנפש בהתרת הספיקות כו'), וזהו כמו שמחה שאחר עצב ובכי' כו'. וכך הוא בליבון ההלכות עד שהן בירורי' ולבנים כמו בחי' לובן העליון דח"ע דתורה אור אז ישמח בשמחה אמיתי בה' א' ששורה בהלכה זו שהיא ברורה בבחי' גילוי אור רצה"ע ויבטל כל רצונו נגד רצון העליון הברור בהלכה זו שהיא כמו שניתנה למשה מסיני כמו משה שפיר קאמרת כו', והיינו שא' ר"ש חדאי נפשאי כו' וכן אנו אומרים ונשמח בד"ת כו', ועי"ז מעורר למעלה שמחה וחדוה ה' בגילוי אור פנים העליון שיאיר ה', כמו חכמת אדם תאיר פניו כו', שזהו בחי' לובן העליון שבח"ע (שנק' תרין תפוחין כמו במ"ת שבאור פניך ממש נתת לנו כו'), לפי שישמח הוי' למעלה בחידושי ההלכות שלמטה כשהן ברורות ומאירות מתוך החושך כו' לפי שיש יתרון האור מתוך החושך דווקא עד שיש מזה הארת פנים העליון כשהקב"ה יושב ושונה כנגדו יותר מאור

שו"ה ביותר — (וכנ"ל: **החצע"ג** ניתוסף ע"פ בוך 669.

למחכה למאן דדייק: **ישעי' סד, ג. וראה זהר חיי שרה קל, ב.** המשך וי"ט של ר"ה תרס"ו ע' עה.

ומיץ חלב כו' שמקיא חלב: **משלי ל, לג** (ושם: כי מיץ). **ברכות סג, ב.**

שו"ה ביותר — שמקיא: **כ"ה בבוך 669. ובכת"י זה: שיונק.**

עד שממית עצמו עליה: **ראה ברכות סג, ב.**

שו"ה חלב — (וזהו: **בהכת"י לא נסמן סיום החצע"ג.**

קושש קש לתבן: **ע"ד שמות ה, יב.**

וכמ"ש ברמב"ם שאין עונג ושמחה . . בהתרת הספיקות: **בספר המאמרים תרל"ו ח"א ע' א. ח"ב ע' שפא: אמר החכם. ובהערה לשם: שו"ת הרמ"א ס"ה בתחלתו.**

שו"ה שישמח — משיבת: **בבוך 669: שמחת.**

משה שפיר קאמרת: **שבת קא, ב. וראה לקוטי שיחות [כרך ו] הוספות/שמות ע' 255.**

חדאי נפשאי: **פסחים סח, ב.**

אנו אומרים ונשמח בד"ת: **ברכת אהבת עולם (תפלת ערבית).**

חכמת אדם תאיר פניו: **קהלת ח, א.**

שבאור פניך . . נתת לנו: **ע"ד ברכת שים שלום (תפלת העמידה).**

יתרון האור מתוך החושך: **ע"ד קהלת ב, יג.**

שו"ה עד — מזה: **כ"ה בכמה כת"י. ובכת"י זה: בזה מזה.**

כשהקב"ה יושב ושונה כנגדו: **ראה תנא דבי אליהו רבא רפי"ח.**

המאיר מח"ע בתושב"כ כו' מטעם הנ"ל דאו"ח העולה מלמטה בהיפוך החושך לאור עולה למעלה מבחי' או"י דח"ע דתוה"ק שהיתה שעשועים לה' יום יום (והוא ענין דעוה"ב שמן ההלכות דוקא כמ"ש יעשה למחכה לו דייקא שזהו בחי' שעשועים העצמי ממש), וזהו שחורה אני בגלותא מצד מרת הנפש בעבודה קשה בעמל תושבע"פ כנ"ל שזהו בחו"ל כו'. אבל יוכל להיות מזה יופי גדולה כמו יריעות שלמה שהוא או"מ דתוה"ק מצד יתרון האור מתוך החושך דווקא מטעם הנ"ל וד"ל (וזהו בחי' קישוטי כלה שהלכה אותיות הכלה כו'). וזהו קומי לך רעייתי כמאמר דוד הקים עול של תו"מ שעי"ז קומי לך רעייתי למעלה להיות רעייתי יפתי שמיפה לאור פנים העליונים ולכי לך לעצמך ומקורך הראשון שישראל עלה במחשבה הקדומה לפי שבבחי' חידוש ההלכה ילך האדם בעילוי אחר עילוי לאין שיעור כמו ילכו מחיל אל חיל כו', שזהו ענין הלכה לשון הילוך דווקא, וזהו שא' דת"ח בתושבע"פ אין להם מנוחה אפי' בעוה"ב שילכו למעלה עד [ל]אין שיעור (כמו שית'). וזהו שא' העוסק במקרא כו' עד העוסק בתלמוד אין לך מדה גדולה, פי' כמו מדה גדולה בצמיחה מן הזריעה בכפלי כפלים כו' מצד יתרון האור מן החושך. וזהו שא' העם ההולכים בחושך ראו אור גדול וכתי' אחעט"ב שזהו [ב]תושבע"פ משום דבינה יתירה כו' וד"ל.

והנה מה שבכנס"י בבירור ההלכות נעשה בחי' עונג ושמחה גם למעלה באור פני מלך חיים שיצהבו פניו בחדות ה' כמו שא' דקוב"ה חדי

דתוה"ק שהיתה שעשועים: משלי ח, ל.

שו"ה דייקא — ממש: **החצע"ג** ניתוסף ע"פ בוך 116.

שהלכה אותיות הכלה: **פרי עץ חיים שער** (יז) הנהגת הלימוד ד"ה גם העוסק בתורה. פירוש המלות פקמ"א (צג, ב). **תורת חיים שמות** ג, סע"ב. קונטרס דרושי חתונה — תרנ"ב ע' סב.

קומי לך רעייתי . . יפתי . . ולכי לך: **שיר השירים** ב, י. יג.

דוד הקים עול של תו"מ: **ראה במדבר רבא** פי"ח, כא. מדרש שמואל פכ"ט. **תנא דבי אליהו רבא** רפ"ב.

שו"ה העליונים: כ"ה בכמה כת"י. ובכת"י זה (אינו ברור).

שישראל עלו במחשבה: **ראה בראשית רבא** פ"א, ד. ביאורי הזהר בלק קו, ב. לקוטי תורה בחוקותי מז, א. **שיר השירים** יז, ד. יט, ב. **תורת חיים** נח עה, ד. וישלח מד, א. אמרי בינה שער הק"ש פי"ט. פ"מ.

ילכו מחיל אל חיל: **תהלים** פד, ח.

דת"ח בתושבע"פ: **ראה דרך חיים** שער התפלה נח, ד.

דת"ח . . אין להם מנוחה: **נסמן לעיל** ע' מו.

שו"ה בתושבע"פ — עד: **ניתוסף ע"פ בוך** 669.

העוסק במקרא . . מדה גדולה: **ראה בבא מציעא** לג, א.

העם ההולכים בחושך: **ישעי'** ט, א.

וכתי' אחע"ב: **משלי** יב, ד.

דבינה יתירה: **נדה** מה, ב. **וראה** הנחת כ"ק אדמו"ר האמצעי בספר המאמרים תקס"ד ע' מט ושנ"ג. והנחה אחרת בספר המאמרים פרשיות ח"א ע' נה.

באור פני מלך חיים: **משלי** טז, טו.

בפלפולא כו', הנה זה יהי' גדול יותר מאור פניו במ"ת הגם שהי' מצד התעוררות עצמי' ממש כמ"ש וירד ה' על ה"ס כו', שהרי לא הי' רק לפי שעה בלבד בשעה שעמדו בה"ס ואח"כ ניטל מאיתם אור זה שנמשך בבחי' כת"ר ועטרה כמ"ש ויתנצלו בנ"י כו', וגם עכשיו שלומדים בד"ת במקרא הרי אין גילוי אור פנים העליון בדבור זה כמו במ"ת ממש (אעפ"י שא' מה להלן באימה כו'), אבל מה שיאיר ה' פניו אלינו ע"י חידוש ההלכות בעבודה ועמל תורה שבע"פ שזהו מצד בירור שביתרון האור מן החושך דק"נ כפי מה שאנו מעוררים למעלה שמחה וחדות ה' זה יהי' ביתרון מעלה ונצחיות לעד ולעולמי עולמים בלי הפסק וביטול כלל. וז"ש אלקים יחננו בבירור דשם אלקים דווקא בתושבע"פ ויברכנו להוסיף אור גדול עד שיאר פניו אתנו סלה. פי' מה שיאיר הוי' פניו אתנו שהיא מצידינו וע"י דוקא כפי העלאת מ"ן מן הבירורים דהלכות בחו"ל כנ"ל זהו יאר אתנו סלה לנצח בלי הפסק כלל כנ"ל וד"ל.

והנה תכלית השלימות גילוי [ה]אור הגדול הזה בפנים העליונים שיאר ה' פניו אתנו סלה זה יהי' לעתיד דווקא בימות המשיח שאז דווקא יהי' שלימות הבירורים דרפ"ח בעה"ד טו"ר ע"י תושבע"פ דווקא שהיא בחי' ח"ת דמל' דווקא, שז"ש במשיח דווקא ישכיל עבדי כו' עד וגבה מאד למעלה מבחי' ח"ע דתושב"כ (וכמ"ש יצאו מ"ח מירושלים חצים אל הים הקדמוני דח"ע הקדומה והוא ענין הפלפול, שזהו מה שהכה משה את הסלע במטהו פעמים, דצור קשה הוא ובהכאה דוקא במטה משה שהוא בחי' יסוד אבא יוצא מים דתורה שהן חידושי ההלכות לאין שיעור, וכמ"ש ועלמות אין מספר) לפי שבימי משיח עין בעין יראו כו', דלא כעכשיו שהחכ' נק' אין ומשפיע לבינה שנק' יש שנק' לימוד כמו וכל בנייך לימודי ה' כמו תושבע"פ

וירד ה' על ה"ס: יתרו יט, כ.
ויתנצלו בנ"י: תשא לג, ו. שבת פח, א.
מה להלן באימה: ברכות כב, א.
אלקים יחננו . . ויברכנו: תהלים סז, ב.
במשיח . . ישכיל עבדי: ישעי' נב, יג. וראה תרגום יונתן. ילקוט שמעוני ואור התורה [נ"ך כרך א] שם. ספר המאמרים פרשיות ח"א ע' רסא. לקמן ע' שיח.
יצאו מ"ח . . הקדמוני: זכרי' יד, ח.
שו"ה מבחי' — מירושלים חצים: ניתוסף ע"פ בוך 669.
שהכה משה . . פעמים: חוקת כ, יא. וראה עטרת ראש דרוש לשבת שובה מט, סע"א ורע"ב.
במטה . . יסוד אבא: מאורי אור מערכת מטה סס"ד.
שו"ה מספר): החצע"ג ניתוסף ע"פ בוך 1157.
עין בעין יראו: ישעי' נב, ח.
וכל בנייך לימודי ה': ישעי' נד, יג.

שמקבל מתושבע"כ אלא כולם ידעו אותי כו'. וז"ש עין בעין דלא כמו במ"ת שהיו רואים את הנשמע בקול בלבד כו' ולא הי' רק לפי שעה בלבד כנ"ל, אבל בימות המשיח יהי' גילוי אור פנים העליון דחו"ב (וכמ"ש ולא למראה עיניו ישפוט כו' אלא דמורח ודאין כמ"ש והריחו ביראת ה' כו' שזהו בבחי' ריח דעולם התענוג הפשוט (שהוא מבחי' עדן דעוה"ב שיעשה למחכה לו דווקא כנ"ל) בבחי' נצחיות לעד ולעולמי עולמים כמ"ש במשיח חיים נתת לו במתנה ואומר דוד מ"י חי וקיים כו' (ולא חיים שאולים מאדה"ר שהן ז' מדות דחכ' שהן ע' שנין) כמ"ש במ"א, וכמ"ש להכין אותו ולסעדה מעתה ועד עולם כו'. וזהו הכל מפני שנתב"ס וא"ח עט"ב כנ"ל. וז"ש ואלה דברי [דוד] האחרונים כו' נאם הגבר הקים על עולה ש"ת דווקא שעלה למעלה מאוי"ר דח"ע והוא בחי' כת"ר ש"ט דמשיח כידוע וד"ל.

[ו]**הנה** כמו שבגלות מצרים א' אנכי ארד עמך ואנכי אעלך כו' והוא שמן המרירות בעבודה קשה בחו"ל כמו בליבון הלכתא יצאו לחדוה בשמחה גדולה וזכו לגילוי אור פנים העליונים במ"ת בשמחה עליונה כמ"ש ביום חתונתו וביום כו'. וזהו אנכי אעלך כו' במ"ת גם עלה זהו לימות המשיח דהיינו שמבחי' הירידה הגדולה בזמן הגלות דעכשיו יהי' עלי' הגדולה בימות המשיח וכמ"ש העם ההולכים בחושך כו' והיינו מה שבזמן

כולם ידעו אותי: ירמי' לא, לג.

שו"ה שהיו — בלבד כו': ע"כ נמצא בבוך 369.

שו"ה אבל — (וכמ"ש): בהכת"י לא נסמן סיום החצע"ג.

ולא למראה עיניו ישפוט: ישעי' יא, ג.

דמורח ודאין: סנהדרין צג, ב.

והריחו ביראת ה': התחלת הכתוב ולא למראה עיניו.

שו"ה דווקא — כנ"ל): החצע"ג ניתוסף ע"פ בוך 116.

חיים נתת לו: תהלים כא, ה. סוכה נב, א.

בתהלים שם: חיים שאל ממך נתתה לו. אבל כ"ה בכ"מ, ומהם: לקמן ע' קמו. מאמרי אדה"ז נביאים ע' ב. תורת חיים ויחי קו, א (ושם: נתתי). שערי תשובה ח"ב שער התשובה ח, ג. פירוש המלות פקנ"ה קד, א. נתת (בתהלים: נתתה): נוסף על הנ"ל. זהר וישלח קסח, א. תורת חיים וישלח יד, סע"א. ספר המאמרים תרע"ז ע' נה.

דוד מ"י חי וקיים: ראש השנה כה, א.

דוד . . חיים שאולים מאדה"ר: ראה ספר המאמרים תקס"ב ס"ע מג. ענינים ע' קט ובהנסמן לשם. ונו"א במאמרי אדה"ז על מארז"ל ע' רי. מאמרי אדה"ז נביאים ע' ב. אור התורה ענינים ע' רו. שערי תשובה ח"ב שער התפלה ח, ג. ספר המאמרים תרע"ז שם.

להכין אותו ולסעדה מעתה ועד עולם: ישעי' ט, ו (ושם: אותה. בדילוג. וכ"ה (בדילוג) בספר המאמרים תרע"ז שם).

ואלה דברי . . הקים על: וכ"ה באמרי בינה שער הק"ש פמ"ז (מה, ג). תורת חיים נח סג, א. ובשמואל ב כג, א: ונאום.

ביום חתונתו וביום: שיר השירים ג, יא. רש"י ומצודת דוד שם.

הגלות צריך עמל ויגיעה רבה בבירור וליבון ההלכות ובמרירות ועוצב עד מיצוי הנפש ממש כנ"ל עד שיבא אח"כ לבחי' השמחה והרינה בב"א ע"י שיוציא את האור מן החושך שנק' ליבון הלכתא בבחי' לובן העליון כמו ונוזלים מן לבנון כו'. אבל לימוהמ"ש שיהי' אז תכלית משלימות הבירורים דעה"ד כו' ושלימות הזדככות החומר עד שכולם ידעו אותי כו' כנ"ל ועין בעין יראו כו' לא יהי' אז ענין עמל ויגיעה בהלכות דתושבע"פ שיהי' נצרך לבררם וללבנם בבחי' היפוך החושך לאור מאחר שיהי' אז בחי' שלימות הבירורים וכמ"ש בר"מ דאילנא דטו"ר מתעבר מעלמא כו' ולא יצטרך לבירור דטו"ר בגשמי' כי כבר הובררו (וכמ"ש ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ וכמו בג"ע קודם החטא בעה"ד כו'), וא"כ יהי' אז הלכות ברורות בתכלית. וזהו שאנו אומרים ושם נעשה כמצוות רצונך ממש ושם דוקא (וכמו שא' הלכתא למשיחא ולא בלשון תמיהא כו'), ולזאת יהי' אז רק בחי' שמחה וחדוה לאלקי' מעונג ושעשועים דתושבע"פ דווקא בהארת פנים יותר ממ"ת בחי' נצחית כמ"ש והביאנו לציון עירך בשמחת עולם דווקא. ואמנם זה יהי' רק מבחי' העמל ויגיעה במיצוי הנפש בעיון וגרסא בתושבע"פ עכשיו בגלות משום דהא בהא תליא דוקא וכמ"ש הלך ילך ובכה כו' בא יבא ברינה לע"ל. וז"ש חכמות בחוץ תרונה ח"ע דאתמשך בח"ת שיהי' עלי' לח"ת על ח"ע, וזהו תרונה מטעם הנ"ל. וז"ש גם עלה לימוהמ"ש ועוה"ב וד"ל.

ומעתה י"ל מ"ש בר"מ הנ"ל על מ"ש ובכל עבודה בשדה דא ברייתא כו', כי הנה פי' הברייתא לשון חוץ שבתרגום הוא לשון בר ובראי וכה"ג והיינו מ"ש ופ' פלגשים הן פ' ברייתות שהן לבר מגופא. כי ס' מסכתות שהן ו' מדות דח"ע נק' גופי התורה שהן [ו'] סדרי משנה בכלל, וענין ברייתות הן כמו הירכים שמוליכים הגוף ומשמשים וטפלים אליו ואינם מעיקר הגוף כ"כ נק' בשם ברייתות שלא קבעום רבי במשנה רק ר"ח ור"א

ונוזלים מן לבנון: שיר השירים ד, טו.

בר"מ דאילנא דטו"ר מתעבר מעלמא: ראה רעיא מהימנא נשא קכה, א. הובא באגרת הקודש סכ"ו.

ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ: זכרי' יג, ב.

ושם נעשה כמצוות רצונך: נוסח תפלת מוסף (בדילוג).

הלכתא למשיחא ולא בלשון תמיה: ראה סנהדרין נא, ב. רש"י ותוס' שם. אנציקלופדי' תלמודית ח"ט בערכו שפח, א ואילך.

והביאנו לציון עירך בשמחת עולם: נוסח תפלת מוסף ליו"ט ולימים נוראים (בדילוג).

הלך ילך ובכה . . ברינה לע"ל: תהלים קכו, ו. וראה אמרי בינה פכ"ד. עטרת ראש הנ"ל ע' מט.

הברייתא . . חוץ . . בר ובראי: ראה קיצור כללי התלמוד [נדפס בסוף מס' ברכות הוצאת ראם וכו'] ד"ה כתב בפי' משניות עץ חיים. תקוני זהר תכ"א (מה, סע"ב).

חוץ שבתרגום הוא לשון בר ובראי: ראה תרגום אונקלוס לך טו, ה.

ברייתות הן כמו הירכים: ראה קהלת יעקב מערכת ברייתא.

תלמידיו חידשו אותם והוסיפו אותם על המשנה, וכידוע דכל ברייתא דלא נשנה במדרשות דר"ח כו', ובדרך כלל כמו ההפרש בין אברים הפנימי' לאברים חיצוני' כך הוא ההפרש בכלל בין המשנה והברייתא שהמשנה הוא בבחי' אברים הפנימי' (כמו הגרסא במשנה שטוחן בשיניו ומתעכל במעיו והי' לאור וחיות ופנימי' לנשמה כמו ותורתך בתוך מעי כו'). והברייתא הוא בבחי' אברים החיצוני' כיד ורגל כו', וכמו שהאור וחיות הפנימי' בתורת האדם בפנימי' כך נמשך מבחי' הפנימי' לחיצוני' הברייתא שהן כמו העבודה שבשדה שמחוץ לעיר (כמו שית') וע"כ נק' הברייתות פלגשים שאין היחוד בהם רק לפרקים ובלא חופה וקדושין משא"כ המשניות שהן הלכות שניתנו למשנה בסיני שהיחו"ע בהן תמידות ונק' כלה מאורסה כמ"ש תורה צוה לנו משה מורשה מאורסה בחופה וקידושין כו' וד"ל.

והנה להבין זה הנה באמת אין הברייתות חידוש מעיקרו ממש אלא מה שכבר שנוי במשנה ונכלל בדברי המשנה רק שהוא מלובש בהעלם במשנה ור"ח ור"א הוא שהוציאו לאור בלבד מבחי' העלם שבמשנה לידי גילוי במהות בפ"ע כאלו הן דבר חדש ממש (והן כמו איברים הפנימי' שמשפיעים לאברים החיצוני' ע"י הגידים בחי' רוחניות האור וחיות שבהעלם להתפשט בגילוי כו' או כמו היריכים שמוליכים ומביאים לגוף ממקום למקום, כך הברייתות הן המביאים לדבר השנוי במשנה בלבוש ואופן אחר כמו שמביאים התבואה מן העיר ומוליכים בשדה ע"י הילוך דאדם ברגל חוץ לעיר כו'). וראי' לזה ממה שמצינו בגמ' בעובדא דאילפא כשמלך ר"י אמר שאחז בתורן הספינה וא' כל מאן דתני לי' בברייתא דר"ח ור"א ולא פשטינא לי' ממתניתא טבענא כו', הרי הי' אילפא זה שהי' תלמיד של ר' יודע לפשוט מן המשנה כל מה ששנו בברייתא, וענין מה שא' פשטינא לי' ממתניתא היינו כמו פשיטת יד למקום הנעלם וגנוז מעין כל שיוציא משם דבר מה כו', כך אמר פשטינא לי' לברייתא שאין כל חדש בה כלל כי ימצא שהלכה זו

דכל ברייתא דלא נשנה: נסמן לעיל ע' קז הערה ברייתות.

ותורתך בתוך מעי: תהלים מ, ט.

פלגשים . . ובלא חופה וקדושין: כ"ה גם באור התורה שמות ע' כ: שארז"ל. ובסנהדרין כא, א: כלא כתובה ובלא קדושין. וראה ג"כ שו"ת הצ"צ חאבה"ע סקל"ח.

מורשה מאורסה: ראה ברכות נז, א.

והנה להבין זה: השוה תורת חיים שמות כ, ב.

שמצינו בגמ': ראה תענית כא, א.

בתורן: בתענית שם: באסקריא. ובבבא בתרא עג, א: תורן איסקריא.

ממתניתא . . ממתניתא . . במתניתא: וכ"ה בהמשך תער"ב ח"ג ע' א'שעא. ובתענית שם: ממתניתין. וכ"ה בתורה אור כאן נא, ג. לקוטי תורה שיר השירים מא, ב. וראה לעיל ע' קז הערה מתניתא.

אילפא . . תלמיד של ר': כ"ה גם בתורת חיים שמות כ, ב הנ"ל.

במשנה, כי שרש הדינין וההלכות דברייתות נכללים במשנה בהעלם כנ"ל, ואילפא זה הי' יודע למצוא במשנה כל מה שנשנית בברייתא, וגם פי' פשטינא לי' בענין בירור הדבר לאור האמת שיברר ויוציא לאור כל דין השנוי בברייתא הכל מן המשנה וכן לבאר ולפרש וללבן הדין דברייתא מן המשנה דווקא כו', וזהו כמו שמשיט ידו לחפש במשנה לבאר הדין דברייתא ולא הי' צריך ללמד ביאור על הברייתא בפ"ע כיון שהוא נכלל במתניתא (והיינו כמו שבחי' אברים חיצונים נכללים באברים פנימי' וכמו הירכים כו'), והיינו לפי שהי' בקי במקור התו"מ שמאיר בו' מדות [דו'] סדרי משנה עד שהי' מבין גם דין הברייתא מתוך המשנה מה שלא הי' יכולת זה לזולתו מן תלמידי רבי אף החשובים כר"ח ור"א עצמו כו'. וזהו שהי' שמו מוכיח עליו שנק' אילפא לשון אולפנא שהוא ענין לימוד בלה"ק כמו אאלפך חכ' אלפך בינה לשון עתיד, כי זהו מבחי' מקור הממשיך החכ' מאין ליש להאיר בו' מדות שבחי' נצח והוד דברייתא נכללים בזה וכמ"ש וכל בניך לימודי הוי' לשון נפעל מפעיל לזולתו שזהו מה שהי' ממשיך מו' מדות דח"ת דמל' דברייתא שנק' עבודה בשדה ולא הי' צריך לעבוד עבודה בשדה שהן הברייתות כלל, ולא כל אדם זוכה לזה כי אנחנו המקבלים מחכמי התלמוד צריכים ללמוד דיני הברייתא בפ"ע ולעסוק ביגיעה רבה ולהבין טעמיהם כי לא יאיר לנו מתוך המשנה כמו לאילפא. וזהו שנק' עבודה בשדה חוץ לעיר כו' שזהו כמשל מי שקנה חטים שמצניעם באוצר ביתו ואח"כ כשצריכים לזורעו בשדה הוא מוליך את החטים לשדה חוץ לעיר ונק' עבודה בשדה שהוא עבודה נכרית חוץ למקומו, כמו ברוך אתה בעיר כו' שברכת השדה ברכה בפ"ע, כי עיקר הברכה בביתו בעיר. וכך יובן הנמשל בהן כו' דמשנה שהן עצם אור דחכ' כמו שנמשך מלמעלה אעפ"י שצריכים תיקון שנק' ליבון הלכתא משא"כ העוסקים בברייתא שחוץ לעיר הנק' עבודה בשדה שהן דינים המסתעפים מהעלם דמשנה שנק' לבר מגופי תורה, וז"ש ס' מלכות ס' מסכתות דמשנה [בו"ק] דמל' כמ"ש חוסן ישועות חכ' ודעת כו'. ופ' הפלגשים שהוא הברייתות דלבר מגופא, ועלמות בחי' נימין כו' וד"ל (ומ"ש אחת היא יונתי תמתי כו' זהו בימוהמ"ש לאחר הבירור דעה"ד כנ"ל שלא

שו"ה ולא — ביאור: **ניתוסף ע"פ בוך 1000.**
שו"ה והיינו — כו': **החצע"ג ניתוסף ע"פ בוך 116.**
אאלפך חכ' אאלפך בינה: **נסמן לעיל ע' טו.**
וכל בניך לימודי הוי': **ישעי' נד, יג.**
ברוך אתה בעיר: **תבא כח, ג.**
חוסן ישועות חכ' ודעת: **ישעי' לג, ו. שבת לא, סע"א.**
ועלמות בחי' נימין: **ראה בהנסמן לעיל ע' קז בהערה סלסלה.**
שו"ה הפלגשים — (ומ"ש: **בהכת"י לא נסמן סיום החצע"ג.**

יצטרך לברר בס' מלכות ופ' פלגשים כו', וראי' לזה ממה שא' ועמדו זרים כו' דמלאכתן נעשית ע"י אחרים דווקא כמו מי שתורתו אומנתו כמו רשב"י כו', דעכשיו א' כל תורה שאין עמה מלאכה שהוא הבירור דיגיעה דוקא וכך הוא יגיע[ה] במלאכה בפרנסה כנ"ל והכל ענין וטעם א' כנ"ל וטוב תורה עם ד"א כו' אבל אין מלאכה עם תורה כלל רק ע"י אחרים מטעם הנ"ל וד"ל.

והנה מבואר למעלה שכל עיקר המכוון בבחי' הירידה שבזמן הגלות אינו אלא בשביל העלי' הגדולה שיהי' מזה בגילוי אור רב ועצום בימות המשיח וכמ"ש אנכי אעלך גם עלה כנ"ל, וזהו קול דודי הנה זה בא מדלג על ההרים כו' דזהו בחי' הירידה שיורד מגבוה לנמוך להיות גילוי אור ה' בנש"י למטה מפני עוז אה"ר העצמית שלו כמ"ש אנכי ארד עמך אנכי ממש כו' כדי שיהי' עלי' ע"ז לגאלם ביד חזקה. ופי' על ההרים הן האבות שנק' הרים למעלה כמו שמעו הרים כו' והוא בחי' חג"ת דאצי' שמקבלים מאו"א דאצי'. ואמנם בפסח הי' בחי' דילוג המדרגה מרום המעלות שלא כפי סדר ההשתלשלות בחו"ב ומדות אלא מעצמות א"ס ב"ה ממש לפי שצעקו אל ה' מקירות לבם ג"כ למעלה מן השכל ג"כ עד"ז נגלה עליהם כו' וכתי' ועברתי בא"מ כו', וזהו מדלג על ההרים העליונים כמו שמדלג אדם מהר להר שמקפץ המרחק הרב שבין ההרים כדי לקצר דרכו, כך למעלה כמו בחי' חסד דאצי' שנק' הר וגבורה נק' הר ויש הרבה מדריגות ביניהם כי החסד מתחלק גם הוא למדריגות פרטיות ברו"ש עלי' וירידה כו', וכאוי"ר שכלולים זמ"ז בריבוי אופנים שונים, אך מדלג מהר להר לקצר ולזרז דרכו כו', והוא האה"ר העליונה שנמשך בגילוי רב ועצום [ו]שלא בהדרגה וסדר ההשתלשלות באתעדל"ע שלא ע"י אתעדל"ת כלל רק מצד עצמו וכו', וכן מקפץ על הגבעות שהן מקבלים מן ההרים הגדולים בחי' נוק' כמו שיש בחי' מקבלים למטה שאין להם כח ההתעוררות האהבה מצד עצמו להוליד מבינתו

ועמדו זרים: **ישעי' סא, ה.**

דמלאכתן נעשית ע"י אחרים: **ברכות לה, ב.**

מי שתורתו אומנתו כמו רשב"י: **שבת יא, א.**

כל תורה שאין עמה מלאכה . . וטוב תורה עם ד"א: **ראה אבות ב, ב.**

קול דודי הנה זה בא: **שיר השירים ב, ח.**

שמעו הרים: **מיכה ו, ב. ראש השנה יא, א. תקוני זהר תב"א מג, סע"ב. מד, סע"ב. מה, ב.**

הרים . . חג"ת: **ראה פרדס שער ערכי הכינויים מערכת הר בסופה. עץ חיים שער (ח) דרושי הנקודות פ"ד (מ"כ).**

ועברתי בא"מ: **בא יב, יב.**

שו"ה מתחלק — שכלולים: **כ"ה בבור 669. ובכת"י זה: שבעלי'.**

מקפץ על הגבעות: **המשך הכתוב קול דודי.**

ודעתו בבחי' דכר אלא רק כשמעוררים אותו מלמעלה ומשפיעים בו התעוררות האהבה כטבעי' הנוק' (כמו שיש אדם שאין בו התעוררות עצמו לעבודת ה' אך ורק כאשר ישמע מוסר או רואה התעוררות אחרים בתפלה יתפעל גם הוא כו' וכה"ג). והנה בחי' הדילוג הזה מלמעלה למטה הוא בשביל העלי' בגאולה ממצרים דכתי' כסו הרים צילה למעלה מן האבות שנק' הרים כמ"ש ושמי הוי' לא נודעתי כו', ועלי' זאת עולה למעלה מעלה גם ממקום שירד ודילוג משם הוא מ"ש דגם עלה דקאי לע"ל בימוהמ"ש דכתי' בו וגבה מאד כו' והוא בחי' כתר ש"ט למעלה גם מכתר תורה וכהונה ומל' כמ"ש למעלה [וד"ל].

ומעתה י"ל מ"ש [עוד] את כל עבודתם אשר עבדו בהם בפרך כו'. דהנה אמרז"ל על ג' דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה וגמ"ח והן בחי' ג' הקוין דאצי' חח"ן לימין ובג"ה משמאל ודת"י באמצע (וזה אלקינו זה קוינו לו) וידוע דהעבודה הן הקרבנות כמו התמידים ועכשיו התפילות במקום התמידין והוא בחי' קו השמאל בבחי' העלאה דאו"ח כו' והתורה היא בבחי' קו האמצעי בחי' ת"ת שכולל חו"ג כו', ומבואר למעלה בענין ב' המדריגות הללו דתורה ותפילה בזמן הגלות. שזהו שא' וימררו את חייהם דכנס"י בעבודה קשה בתפלה שנק' עבודה שבלב במרירות ועצבות וצעקה כו' בחומר ולבנים שהוא תורה וק"ו וליבון הלכתא כנ"ל, ומהם יובן ג"כ בענין מדריגה הג' שהוא בחי' גמ"ח שהוא ענין תיקוני המדות הטבעים שבין אדם לקונו ובין אדם לחבירו, כמו במצוות הצדקה להחיות רוח שפלים, וכמצות דאהבת רעים כמ"ש ואהבת לרעך כמוך ממש שזהו כל התורה כולה ואידך פירושא הוא כמ"ש הלל להגר כידוע. ומובן מענין תורה ותפילה בזמן הגלות דגם בחי' גמ"ח בזמן הגלות שהוא תיקוני המדות שא' את כל עבודתם

כסו הרים צלה: **תהלים פ, יא.**
ושמי הוי' לא נודעתי: **וארא ו, ג.**
כתר ש"ט למעלה . . ומל': **אבות פ"ד מי"ג.**
על ג' דברים העולם עומד: **ראה אבות פ"א מ"ב. וראה שער האמונה פי"ב. דרך חיים שער התפלה פמ"ו.**
אלקינו זה קוינו: **ישעי' כה, ט. וראה אמרי בינה ח"ג ע' 83 ואילך. תורת חיים בשלח רסד, ב. ביאורי הזהר [לכ"ק אדהצ"צ] כרך א בתחלתו. כרך ב ע' תרג.**
שו"ה אלקינו — לו: **התצע"ג ניתוסף ע"פ בוך 1000.**
שו"ה והתורה — בחי': **כ"ה בכוך 116. ובכת"י זה: ע"י בחי'.**
שו"ה ג"כ — הג': **כ"ה בבוך 116. ובכת"י זה: הב'.**
שו"ה ג"כ — הטבעים: **כ"ה בבוך 669. ובכת"י זה: הטובים.**
להחיות רוח שפלים: **ישעי' נז, טו.**
ואהבת לרעך כמוך: **קדושים יט, יח.**
כמ"ש הלל להגר: **שבת לא, א.**

אשר עבדו בהם בפרך, ופי' אשר עבדו בהם כו' דהיינו שהעבודה היא מהם ובהם עצמו לתקן מדותיהם הטבעי שיהי' חומר מוכן לקבל צורה האלקי, כמו באוי"ר ורחמים נולדים מן ההשגה שלא יהי' בהן שום תערובות רע ופסולת כלל עד שנקרא בר לבב כו', ובזמן הגלות אין אדם בארץ שיהי' מדותיו הטבעים מתוקנים ומוכשרים לזה כי מעורבים יחד ברע ופסולת שהוא השקר והגסות והקושיא כאבן ואינו רך ונכנע לכל כעפר תיחוח וכו' ומלא גבורות וכעס וקנאה וגבורה והתנשאות ומלא תאוות רעות ואש זרה וכה"ג בבחי' החסדים לכל דבר תעוב בעיני ה' כו', ובימי דורות הראשונים היו טבעית מדות הגופים זכים ונקים ומתוקנים מאד, אבל בזמן הגלות שגופים שלהם נמשך מן המזלות שמעורבים כו' צריך עמל רב וטורח ויגיעה רבה לתקן ולברר וללבן המדות הטבעי' ולהפכם מן ההיפוך להיפך והוא לשנותם מדרכם וטבעם מקצה לקצה עד שיהפך לאיש אחר. וזהו שנק' עבודה בפרך וכמו עורות עבודים שנתקנו ונשתנו מהותם לגמרי שיעבוד לתקן המדות כ"כ עד שיהי' מוכשרים ומתוקנים בטוב ועבודת ה' בק"ש ותפלה לה' לבדו ממש כנ"ל וד"ל.

והעצה היעוצה לזה הוא מ"ש בפרך שסובל ב' פרושי' א' מענין טורח ומלאכה כבידה ביותר ולא מצד כבידות המלאכה עצמה אלא מפני שאין זה דרכו ורגילתו ולא ניסה בכאלה מעולם שכבד עליו וקץ בחיו במלאכה כזאת, וכמו שאמרז"ל על בפרך שנתנו מלאכת נשים לאנשים דאף שבאמת מלאכת נשים יותר קלים ממלאכת אנשים באריגה וטויה בפ"ע כו' אעפ"כ הי' כבדה ביותר מצד שהוצרכו לשנות רגילותם וטבעם כו'. וכך הוא בענין תיקוני המדות הטבעי' כמו באוי"ר שבין אדם לקונו צריך שיהי' בשינוי מרגילותיו וטבעו בין בסומ"ר ובין בוע"ט שלא כפי הסכם טבעו כו' וד"ל. ופי' הב' [בפרך] הוא כענין פה רך וכאמרם [ז"ל] לעולם יהא אדם רך כקנה ואל יהי' קשה כארז כו' דהיינו שישים האדם אל לבו למאוס בחיי הבלו ולזכור על חיים הנצחיי' ע"כ יסיר [מלבו] מדותיו הקשים כארז ולבטל רצונו ודעתו נגד כל ברי' להיות נפשו כעפר ממש לכל נכנע ורך כקנה כו' שילך לכל רוח וממילא לא יבא לכלל כעס ורציחה באש זרה ורתיחות הדמים על

שו"ה בפרך — וכמו . . לגמרי: **בבוך** 1000: (כמו . . לגמרי).

שאמרז"ל על בפרך: **סוטה יא, ב.**

כענין פה רך: **סוטה שם.**

לעולם יהא אדם רך כקנה . . כארז: **תענית כ, א** (ושם: יהא). **וראה** ג"כ **ספר המאמרים מארז"ל ע' פט. מאמרי אדה"ז — הקצרים ע' שמב.**

שו"ה לכל — זרא ורתיחות: **כ"ה בבוך 669. ובכת"י זה: רתיחות.**

חבירו שעושה נגד כבודו ונגד רצונו וכה"ג ולא יבא לכלל קנאה ושנאה על רע[י]ה[ו] ולא בהתנשאות וגסות להתרומם על חבירו כי נפשו כעפר כו' ומתדבק עם כל אדם באהבה וריעות לעשות רק חסד וטוב לעשירים כמו לעניים כו' ולדבר דיבורו בנחת וטוב (שזהו כללות התורה ואהבת כו' שיכלל עצמו בהתכללות דקומת אדם דתו"מ כנ"ל). וזהו הכלל הגדול בתיקוני המדות שבין איש לרעהו (שיהי' חומר מוכן בטוב למדות האלקי' כנ"ל כמשה שהי' טוב בעצם וכמ"ש ותרא אותו כי טוב הוא והוא רק מה שהי' עניו ושפל מכל האדם אשר ע"פ האדמה כו') שיהי' במענה רך עם כל אדם ולא בבחי' גבור' וכעס כלל וכלל וכמ"ש מענה רך משיב חימה שכמו שמענה רך בהכנעה ושפלות ואהבה וריצוי משיב חימה ואף של חבירו או אדון ושר שהוא עליו בקצף גדול ישיב וישקוט חמתו רק בבחי' מענה הרך שלו, כך ישיב חימה ע"ע היינו מה שיש בו מבחי' הגבו' הקשות דאש זרה ברתיחות הדמים שזהו מקור כל המדות הרעות הנ"ל שבין אדם לחבירו ששורש יסודם הוא רק בחי' גבורות הקשות דק"נ שמזה מביא אדם ע"ע כל הדיני' הקשים ששרשם שם הוא כנודע. והכל ישיב חימה זו רק מענה רך שבאדם עם חבירו שיהופך טבע החום הקשה שבו לחסדים טובים ומתוקים (שבזה יהי' כלי מוכן למעלה לאוי"ר האמיתית שהוא לאכללא שמאלא בימינא להמתיק הדיני' בחסדים שזהו כל התו"מ כנ"ל). וזהו אשר עבדו בהם בפרך בזמן הגלות שיהי' עי"ז עלי' בתכלית השלימות במדות דקדושה האלקי' לימות המשיח כמ"ש למעלה שהירידה הוא רק בשביל העלי' כנ"ל וד"ל.

ותרא אותו כי טוב הוא: שמות ב, ב.

עניו ושפל . . ע"פ האדמה: בהעלותך יב, ג.

מענה רך משיב חימה: כ"ה בברכות יז, א. אור התורה בראשית לא, ב מתורה אור כאן נא, ד [אבל בתורה אור: ישיב]. ובמשלי טו, א: ישיב. — וראה תורת חיים וירא קח, ב.

לאכללא שמאלא בימינא: ראה לקוטי תורה מטות פו, ב: בזהר ר"פ קרח. ובהנסמן במראי מקומות לשם. ואתחנן ז, ד ובהנסמן במראי מקומות לשם. תורת חיים נח עב, א.

ויסע מלאך האלקים ההולך לפני מחנה ישראל וילך מאחריהם ויסע עמוד הענן מפניהם ויעמוד מאחריהם ויבא בין מחנה ישראל ובין מחנה מצרים ויהי הענן והחשך ויאר את הלילה ולא קרב זה אל זה כל הלילה, ויט משה את ידו על הים וכו', שהוא בחי' ויס"ע ויב"א וי"ט כו', והיא הכנה לבחי' קריעת ים סוף כו'. וצריך להבין מהו ויהי הענן והחשך ויאר את הלילה שמבחי' חשך יאיר את הלילה כו', וגם כי החשך האיר איך הי' יכול להיות מזה בחי' הבדלה אור לישראל וחשך למצרים כמ"ש ולא קרב זה אל זה כו'. וגם צריך להבין דכתיב ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים משמע שהלכו בתוך הים רק שנעשה שם בחי' יבשה כו' והכתיב הפך ים ליבשה שצירוף ים נהפך ליבשה כו'. אך האמת הוא שב' נסים היו בבחי' קי"ס, הא' הוא שהים נהפך ליבשה שהוא בחי' אגלידו מיא כו' כי המים המה בבחי' ניידי ונמשכים כו' ובשעת קי"ס נעשו כמו נד כמ"ש והמים להם חומה כו', והב' שבהים גופא נעשה בחי' שביל לעבור בו ביבשה כו'.

והענין הוא דהנה כתיב לרוקע הארץ על המים כו' כי הוא על ימים יסדה כו', כי מים וארץ הם ב' בחי' משפיע ומקבל, כי בארץ יש בחי' כח הצומח ושיתגלה כחה הוא ע"י שמקבלת מהימים והתהומות שמתחת לארץ ע"י גידי הארץ ונתרווה ומוציא כחה כו' כמ"ש הרווה והצמיחה והולידה כו', ואף המטר שמקבלת הארץ מלמעלה יש ג"כ דעה שהעבים מקבלים מהתהומות שמתחת לארץ כו', נמצא שהמים הם בבחי' משפיע וניידי. והנה כשהמשפיע צריך להשפיע הוא מוכרח להיות בבחי' יש ודבר בפ"ע כו'. אך

ויסע מלאך האלקים: נעתק מבוך 1748 קנט, א. ונמצא בין מאמרי כ"ק אדמו"ר האמצעי.

לכללות מאמר זה ראה ד"ה ויהי הענן והחשך שבספר המאמרים תקס"ח ח"א ע' קעא. נדפס בתוס' אריכות וכו' בד"ה שלאח"ז. וראה ג"כ דרושי ק"ס שבאים להלן.

ויסע מלאך האלקים . . מאחריהם: בשלח יד, יט.

ויבא . . את הלילה: שם, כ (ובהיפוך הסדר: מצרים . . ישראל).

ויט . . על הים: שם, כא.

וימ"ע ויב"א וי"ט: ראה זהר בשלח נב, א. פרדס שער (כא) פרטי השמות פ"ה.

ובני ישראל הלכו ביבשה: בשלח שם, כט.

הפך ים ליבשה: תהלים סו, ו.

שב' ניסים היו בבחי' קי"ס: ראה זהר בשלח מח, סע"א לקמן ע' רד.

אגלידו מיא: ראה זהר בשלח נ, רע"ב.

המים המה בחי' ניידי: ראה ערובין מו, א.

והמים להם חומה: המשך הכתוב ובני ישראל הלכו ביבשה.

לרוקע הארץ על המים: תהלים קלו, ו.

כי הוא על ימים יסדה: תהלים כד, ב.

הרווה והצמיחה והולידה: ישעי' נה, י (בדילוג ובהיפוך סדר).

שהעבים מקבלים מהתהומות: ראה תענית ט, ב.

בשעת קי"ס נעשה בבחי' ביטול המהות כמ"ש נצבו כמו נד והמים להם חומה שנעשה בבחי' דומם וביטול לגמרי כי איידי דטריד למיבלע לא פליט כו'. דהנה בשביעי של פסח בשעת קי"ס הי' הארה מבחי' פנימיות כתר כו'.

ויובן זה בהקדים ענין א', דהנה בשביעי של פסח לא הי' שלמי שמחה, כי בכל המועדים הוא בחי' שלמי שמחה בפלוגתא דגמרא אי כולו לכם או חציו לכם כו', אך בשביעי של פסח לא הי' שלמי שמחה כי אין שמחה אלא בבשר כו' שהם בחי' הקרבנות בחי' בירורים כו' אכילת מזבח ואכילת אדם שהם בחי' בירור אחר בירור לא הי' בשביעי של פסח כו'. דהנה כתיב באתי לגני אחותי כלה אכלתי יערי עם דבשי, תמן שכיח אכילה כמ"ש אכלו רעים לעילא דא או"א כו' אבל באתרי' תמן לא שכיח אכילה כו'. דהנה לחם בגימטרי' מזל"א שהוא בחי' ההשפעה חיצוניות שבא מבחי' כתר לבחי' או"א כו' ונק' בשם אכילה ולחם, כי החכמה מאין תמצא שבחי' מציאת החכמה הוא מבחי' אין כו' רק שהיא מבחי' חיצוניות כו', כמו שהלחם מחזק את המוח שמציאת המוח אינו מהלחם כלל להיות לו בבחי' מקור כו' ואינו מערכו כלל רק שהוא מחזקו כו', כך הוא מציאת החכמה שמבחי' הכת"ר אינו מערכו להיות בבחי' מקור רק שהוא בבחי' ההשפעה חיצוניות כמו בבחי' לחם הנ"ל כו'. וזהו תמצא שהוא בחי' מציאה כמו עד"מ כשנופל לו לאדם איזה השכלה הוא מוכרח שיש איזה כח שמשם נופל לו ההשכלה ואינו יודע מהיכן נפלה לו כו' רק שיודע שבודאי נפלה לו ההשכלה, והוא כמו בחי' מציאה שאדם מוצא שאינו יודע מהיכן היתה לו רק שזאת ידוע לו

נצבו כמו נד: **בשלח** טו, ח.

איידי דטריד למיבלע: כ"ה בכ"מ בדא"ח. ובספר המאמרים תקס"ה ח"א ע' תקיב בשם מארז"ל. וראה חולין קח, ב.

בשביעי של פסח לא הי' שלמי שמחה: בלקוטי תורה צו טו, ד הוסיף כ"ק אדמו"ר הצ"צ: צ"ע. וראה ספר המאמרים תקס"ח ע' קעא. לקמן ע' קלא. ספר מאמרי אדה"ז — מארז"ל ע' קמט ובהנסמן שם. וראה שו"ת דברי נחמי' חלק אה"ע בתחלתו (לקוט מהגאון המחבר) ע' 14. שיחת אחרון של פסח תשכ"ד.

בפלוגתא בגמרא: **פסחים** סח, ב.

אין שמחה אלא בבשר: **פסחים** קט, א.

אכילת מזבח ואכילת אדם: **זבחים** יג, ב.

באתי לגני . . עם דבשי: **שיר השירים** ה, א (בדילוג).

תמן שכיח . . לא שכיח אכילה: **ראה זהר פינחס רמא, סע"ב.**

אכלו רעים לעילא דא או"א: **המשך הכתוב באתי לגני. זהר ויקרא ד, א.**

לחם בגימטרי' מזל"א: **טעמי (ושער) המצות [להאריז"ל] אמור מצות לחם הפנים. ספר הליקוטים [להאריז"ל] תרומה כה, ל. מקדש מלך לזהר תרומה קנה, א. וראה גם סידור שער בהמ"ז קא, ג. והנחת הר"מ בן כ"ק אדמו"ר הזקן בספר המאמרים תקס"ג ע' מ. לקוטי תורה במדבר כ, ב.**

החכמה מאין תמצא: **איוב כח, יב (והחכמה). וראה לקמן ע' קמט.**

תמצא שהוא בחי' מציאה: **ראה ג"כ ספר המאמרים תקס"ח ח"א ע' שמא. פרשיות ח"ב ע' תרמד. ע' תרמז.**

שישנה אצלו כו', כך הוא בחי' התהוות החכמה מהכתר רק בבחי' מציאה שידוע שישנה אבל אינו יודע מהיכן היתה כו', כי בחי' הכת"ר אינו בבחי' מקור להחכמה כלל כו' כי אבא יונק ממזל הח' שהוא בחי' נוצר חסד כו' שהוא רק מבחי' חיצוניות דבחי' יניקה כו' וזה בחי' אכילתה כו'. וזהו אכלו רעים לעילא דא או"א כו'.

והנה בזה הבחי' אכילה שם יש בחי' בירורים שהוא בחי' הקרבנות אכילת המזבח כו' הקטרת חלבים ואימורים כו' ואכילת אדם כהנים אוכלים ובעלים מתכפרים כו', שהם בחי' בירור אחר בירור כו', כי הבהמות שרשם הם מבחי' תוהו ונפלו למטה וצריך לבררם שבחיצוניות ישרף ע"ג מזבח והפנימיות יתעלה למעלה כו'. אבל באתרי' שהוא מבחי' הארה שמפנימיות כתר כו' תמן לא שכיח אכילה ובירורין, כי העוה"ב אין בו לא אכילה ושתיה כו' צדיקים יושבין ועטרותיהן בראשיהן ונהנין מזיו השכינה כו' שהוא בחי' השגות אלקות כו', ולעתיד שיתעלו העולמות שיקבלו חיות מבחי' השגות אלקות כמו שמקבלים עתה מבחי' מאכלים גשמיים כו'. ולכן בשביעי של פסח שהוא בחי' הארה שמפנימיות כתר כי לא הי' בו בחי' שלמי שמחה כנ"ל כי הוא למעלה מבחי' הבירורין כו'.

ולהבין שורש הדברים, דהנה ענין קי"ס הוא שנקרע הפרסא שבין בחי' אצילות לבריאה כי פרסא מפסקת וכו'. ולהבין הענין הנ"ל צריך להקדים עוד ענין אחר, דהנה איתא בזוהר אור קדמאה אע"ג דאיהו אור צח אור מצוחצח אוכם הוא קדם עילת העילת כו'. דהנה חשך אין פי' חשך ממש רק בחי' הסתלקות בעצמותו בחי' העלם כו' כמ"ש ישת חשך סתרו מגלה עמוקות מיני חשך. דהנה בהרמב"ן כתוב שיש בחי' מחלוקת אם חשך הוא

אבא יונק ממזל הח': זהר (אדרא זוטא) האזינו רפט, ב. עץ חיים שער הכללים פ"ה. שער (יג) א"א ספ"ט. שער (יד) או"א פ"ג. ספ"ח. שער (טו) הזיווגים ספ"ב. שער (טז) הולדת או"א וזו"נ פ"ו. שער (כח) העיבורים פ"ב. שער (כט) הנסירה ספ"ג. אגרת הקדש סכ"ח.

כהנים אוכלים ובעלים מתכפרים: פסחים נט, ב. וראה ספר המאמרים תקס"ה ח"א ע' קסג.

העוה"ב אין בו לא אכילה . . השכינה: ברכות יז, א.

פרסה מפסקת: ראה עץ חיים שער (מב) דרושי אבי"ע פי"ג-ד. שער (מז) סדר אבי"ע פ"א.

אור קדמאה . . אוכם הוא קדם עילת העילת: ראה תקוני זהר ת"ע קלה, ב. וראה ספר המאמרים תקס"ב ח"ב ס"ע תקמט ובהנסמן במראי מקומות לשם.

ישת חשך סתרו: תהלים יח, יב. לקמן ע' קסד.

מגלה עמוקות מיני חשך: איוב יב, כב.

בהרמב"ן כתוב: כ"ה בהכת"י. וראה רמב"ן שמות ד, יא. לקוטי שיחות בראשית [כרך י] ע' 180. ספר המאמרים אתהלך ע' רעו. ע' לד.

שו"ה עמוקות — בחי': אוצ"ל: בזה. או שתיבת בחי' שייכת בסוף השורה (אחרי תיבת הוא).

בריאה או רק בחי' מניעת האור. דהנה על בחי' אור נאמר בפירוש שהוא בריאה כמ"ש יהי אור כו' אך על בחי' חשך הוא מחלוקת שם, ומסיק שם שמתחילה הי' אור וחשך משתמשים בערבוביא ואח"כ נעשה בחי' הבדלה כמ"ש ויבדל אלקים ויקרא אלקים לאור יום ולחשך קרא לילה.

ולהבין העניז, דהנה כתוב בע"ח שמתחילה הי' ממלא כל מקום החלל בשוה כו' שהוא בחי' טבע הטוב להיטיב כו' כמבואר במ"א ואח"כ נעשה בחי' צמצום וחלל ומקום פנוי שהוא בחי' העלם והסתלקות עצמותו בחי' ישת חשך סתרו הנ"ל ואח"כ נמשך קו וחוט אור א"ס שהוא בחי' מגלה עמוקות מיני חשך כו' ואח"כ נמשך בחי' עיגולים וא"ק ובחי' עתי"ק וארי"ך ואח"כ נמשך חכמה דאצילות כו' עד בחי' מל' דאצילות נעשה בחי' עתיק לבריאה כו' ושפרסא מפסקת כו'. והענין הוא דזה כלל בכל בחי' השתלשלות העולמות שמעילה לעלול כשהמקבל צריך לקבל מעילתו הוא מוכרח להיות מתחילה בבחי' כיווץ והסתלקות ממהותו ביטול מהות לגמרי כו' שהוא בחי' העדר ההתפשטות רק להיות בחי' כלי לקבל כו' איידי דטריד למיבלע לא פליט כו', כמו עד"מ כשאדם טרוד למיבלע ולקבל השפעת שכלו מרבו ובא אחר ושואלו איזה דבר ממנו אינו יכול להשיב לו כלום, והוא אינו מחמת שאין בכחו להשיב ע"ז שהרי אח"כ כישסתלק משמוע ומלקבל השכל מרבו יכול להשיב רק מחמת שכעת שהוא טרוד למיבלע ולקבל הוא בבחי' כיווץ והעדר התפשטותו לגמרי עד שאינו בבחי' מהות דבר בפ"ע כלל כו' ולא פליט כו' רק להיות בבחי' כלי לקבל, אך אח"כ כשיסתלק מלקבל מרבו אז הוא נעשה בבחי' יש ודבר בפ"ע להיות בבחי' משפיע בפ"ע ג"כ כו'.

והנה כל כח השפעתו והתפשטותו תלוי בבחי' הכיווץ והביטול שמתחילה, כי כל מה שהי' מתחילה בבחי' כיווץ וביטול יותר בכדי לקבל יותר יש לו אח"כ כח להשפיע יותר. נמצא שערך כח התפשטותו שאח"כ הוא לפי ערך בחי' הכיווץ וביטולו שמתחילה כו'. וזהו אור קדמאה אע"ג דאיהו אור צח אור מצוחצח אוכם הוא קדם עילת העילת כו', כי אור קדמאה כשצריך לקבל מבחי' עילת העילת הוא צריך להיות מתחילה בבחי' אוכם שהוא בחי'

יהי אור: **בראשית א**, ג.

אור וחשך משתמשים בערבוביא: **ראה** רש"י **בראשית א**, ד. יד. **וראה** ג"כ לקמן ע' קסב. **אמרי בינה פתח השער** פ"ט.

ויבדל אלקים ויקרא . . לילה: **בראשית א**, ד. ה.

כתוב בע"ח: **ראה שם שער (א)** דרוש עגולים ויושר ענף ב. ד. **שער (ג) סדר אצי'** למהרח"ו פ"א.

טבע הטוב להיטיב: **נסמן לעיל** ע' כד.

החשך והסתלקותו ממהותו כו' כנ"ל. וזהו מתחשכאן קדם עילת העילת שנעשים בבחי' חשך הנ"ל כו' בחי' העלם בעצמות כו' ואח"כ יכול להיות בבחי' אור קדמאה כו' שהוא בחי' הגילוי.

והנה אם אנו נאמר שבחי' עילת העילת קאי על בחי' בתחילה הי' ממלא כל מקום החלל כו' נאמר שבחי' אור קדמאה הוא קאי על בחי' הארת הקו שמוכרח להיות בתחילה בבחי' חשך והסתלקות הנ"ל שהוא בחי' הצמצום וחלל ומקום פנוי כו', ואם נאמר שבחי' עילת העלות הוא קאי על בחי' הארת הקו כו' נאמר שאור קדמאה הוא בחי' א"ק, ואם נאמר שבחי' עילת העילת קאי על בחי' א"ק נאמר שאור קדמאה הוא בחי' עתי"ק ואריך"ך עד בחי' מל' דאצילות נעשה בחי' עתיק לבריאה, אם נאמר שבחי' עילת העילת קאי על בחי' מל' דאצילות נאמר שאור קדמאה הוא בחי' עתיק דבריאה כו' והוא אוכם קדם עילת העילת כו' כנ"ל שהוא בחי' הפרסא המפסקת כו' ואח"כ יכול להיות בבחי' אור כו'.

והנה מתחילה נתחיל להבין מלמטה, כי מל' דאצילות נעשה בחי' עתיק לבריאה כו' ושפרסא מפסקת כו'. והנה יש בזה ג' בחי' יש ואין ויש. כי מל' דאצילות הוא בחי' יש אמיתי כו' ובחי' בריאה כו' הוא בחי' יש גמור והם שני הפכים, והנה שיתהווה מבחי' יש אמיתי יש גמור הוא צריך להיות בחי' ממוצע, שהוא בחי' האין כו'. כמו עד"מ הנהרות שנמשכים מהתהומות שמתחת לארץ שהתהום הוא בחי' יש אמיתי כו' והנהר שנמשך ממנו הוא בבחי' יש גמור כו' הוא צריך להיות ע"י בחי' ממוצע שהוא בחי' הנביעה שנובע מהתהום כו' שהוא בבחי' אין וממנו נמשך הנהר. וכך הוא הענין שיתהווה מבחי' יש אמיתי יש גמור הוא צריך להיות ע"י בחי' ממוצע בחי' אין כו'. דהנה כתיב מושיבי עקרת הבית, רחל עקרת הבית כחולדה זו שדרה בעיקרי הבתים כו' והיא בבחי' יש גמור, ומל' דאצילות כמו שהיא במקורה למעלה מהפרסא שהיא בבחי' נקודה דבוקה אחורי ז"א כמ"ש לעולם ה' דברך נצב בשמים שאינו בבחי' מקור הנבראים כלל כו' היא בבחי' יש אמיתי

והנה אם אנו נאמר: **ראה גם לקמן ע' רז.** וש"נ.

ג' בחי' יש אין ויש: **ראה באריכה שערי אורה שער הפורים סב, ב ואילך. לקמן ע' רה ובהנסמן שם.** ובכ"מ.

מושיבי עקרת הבית: **תהלים קיג, ט.**

רחל עקרת הבית: **ראה רש"י רות ד, יא.**

כחולדה זו שדרה בעיקרי הבתים: **פסחים קיח, ב. וראה לקוטי תורה צו יא, ד. לקמן ע' שפב.**

לעולם ה' דברך נצב בשמים: **תהלים קיט, פט. וראה לקוטי תורה במדבר ג, סע"ב ואילך וש"נ.**

כו'. והממוצע המחברם הוא בחי' האין שהוא בחי' למען יזמרך כבוד ולא ידום כו' קרא תדיר ולא שכיך כו'. והנה בזה הבחי' האין גופא יש ג"כ ב' בחי', כי נגד המשפיע שהוא בבחי' יש אמיתי כו' הוא בבחי' גילוי והארה מועטת, והפירוש הוא אין שהוא כאין כו' וכלא יחשב נגדו, ונגד המקבל שהוא בחי' היש גמור הוא נק' אין שהוא בבחי' העלם כו' ואינו משיבו כו', נגד המשפיע הוא בבחי' גילוי ונגד המקבל הוא בבחי' העלם כו', ועובר דרך הפרסא להיות בבחי' יש גמור כחולדה שדרה בעיקרי בתים כו' כנ"ל. וזהו למטה מבחי' אצילות לבריאה.

וכן הוא למעלה מבחי' מאציל לנאצלים הוא גם כן כך, כי בחי' בתחילה הי' ממלא כל מקום החלל הזה השוה הוא בחי' היש האמיתי כו', ובחי' הארת הקו הוא בחי' היש הגמור, והם בחי' ב' הפכים, והממוצע הוא בחי' האין כו' כנ"ל שהוא בחי' החלל ומקום פנוי בחי' הסתלקות בעצמותו. ובבחי' האין יש ג"כ ב' בחי' הנ"ל וצריך לעבור דרך הצמצום וחלל ומקום פנוי ונעשה בחי' יש גמור כו' כי שורש הפרסא שלמטה הוא מבחי' הצמצום וחלל ומקום פנוי שלמעלה כו'. וזהו בתחילה היו אור וחשך משתמשים בערבוביא.

והנה זהו בבחי' ההשתלשלות הי' הפרסא נעשה אז בחי' הבדלה של כל השנה, אך בשביעי של פסח בשעת קי"ס הי' הארה מבחי' עצם החשך שלמעלה מהפרסא שנקרע הפרסא ואותו הארה עצמו שלמעלה מהפרסא נמשכה למטה כו', שהוא בחי' הארת המשפיע שמאיר בהמקבל בשעה שהוא מקבל שאז הוא בבחי' חשך והסתלקות מעצמותו כי איידי דטריד למיבלע לא פליט כלל ואינו מאיר כלל כו', ואז בשעת קי"ס הי' הנס שאותו החשך עצמו הי' מאיר כו'. ואף שאותו הארה עצמה אינו רק לפי ערך כח המקבל כו' אך הנ"מ הוא שאז הוא בחי' הארת עצם המשפיע עצמו כו', כי אף שבחי' הארת המקבל שמתלבש בכלי המקבל להיות בבחי' יש גמור הוא ג"כ לפי ערך בחי' כח המשפיע, כי לפי ערך בחי' ביטולו והסתלקותו להמשפיע בכדי לקבל כו' כך יכול לקבל בכדי להיות בבחי' יש בפ"ע כו' כמבואר למעלה, אך זהו רק בחי' הארת עצם המשפיע שמתלבש בכלי המקבל כו' ועובר דרך הפרסא אך בשעת שהוא מקבל שאינו מלובש עדיין בבחי' כלי המקבל הוא רק בחי' הארות עצם המשפיע עצמו כו'.

למען יזמרך כבוד ולא ידום: תהלים ל, יג.
קרא תדיר ולא שכיך: נסמן לקמן ע' רלז.
שו"ה שהוא — משיבו: **אוצ"ל: משיגו.**
שו"ה הנ"מ — כו': **תיבה זו אינה ברורה בצילום הכת"י.**

ולהבין זה עד"מ, דהנה ארז"ל פני משה כפני חמה ופני יהושע כפני לבנה כו' שיהושע קיבל מבחי' משה. הוא כמו עד"מ הירח והכוכבים מקבלים הארתם מבחי' השמש שאינם מאירים רק בלילה שהם בריחוק מקום מהשמש ואז יכולים הם להאיר כו', אך ביום שהם בקירוב מקום אצל השמש הם בבחי' חשך ואינם מאירים כלל כי כשרגא בטיהרא מאי מהני כו', ואף כשהם בקירוב יש ג"כ הארת השמש בהם כו' רק שאז הוא בבחי' הארת השמש עצמו. וכך הוא הענין כי יהושע קיבל מבחי' משה ונעשה הוא בבחי' משפיע כו', וזה הי' אחר שנסתלק משה אך בחייו של משה שהי' יהושע משרת משה כו' אף שאז הי' ג"כ בו בחי' הארת משה הי' בבחי' ביטול וחשך ולא מאיר בו כלל כו' כי אז הי' הארת עצם בחי' משה עצמו כו'. ואף שלאחר מותו הי' ג"כ בו הארת בחי' משה כי אתפשטותא דמשה בכל דרא ודרא כו', זהו בחי' הארת משה שמתלבש בבחי' כלי יהושע להיות הוא בבחי' משפיע ויש בפ"ע כו', אך בשעה שהוא מקבל ממנו הוא בבחי' ביטול וחשך לגמרי כנ"ל ואז הוא רק בחי' הארת עצם משה לבדו כו' כנ"ל.

וזהו ויסע מלאך האלקים ההולך לפני מחנה ישראל ויעמוד מאחריהם, כי בחי' מל' דאצילות כשהיא עדיין בבחי' מקבל כו' ואינו מתלבשת בבחי' בי"ע להיות בבחי' משפיע ויש בפ"ע נק' בשם בחי' מלאך האלקים שהוא בחי' מקבל וכמ"ש לולי נשאתי פניך כו'. ההולך לפני מחנה ישראל, כי בכל זמן הוא למעלה מבחי' ישראל שהם בחי' נשמות ישראל כי ישראל בני מלכים הם שהם מבחי' מל' דאצילות המתלבשת בבחי' בי"ע כו' ובו הוא הארת עצם המשפיע כו' כנ"ל, ולכן הוא הולך תמיד לפני מחנה ישראל. אך בשעת קי"ס שהי' הארת בחי' עצם המשפיע כמו שהיא עדיין בבחי' משפיע וזה הי' מאיר בבחי' בי"ע כנ"ל אז ויעמוד מאחריהם שהוא למטה מבחי' מחנה ישראל. וזהו ויהי הענן והחשך ויאר את הלילה כו' שמבחי' חשך דוקא האיר את הלילה כו' כנ"ל.

וזהו למטה מבחי' נאצלים לנבראים. וכך הוא הענין למעלה מבחי' מאציל לנאצלים ג"כ שהי' הארה מבחי' עצם החשך ישת חשך סתרו כו' כמו שהוא בשעה שמשמפיע שהוא בחי' הארת עצם המשפיע כו' וד"ל.

פני משה כפני חמה ופני יהושע כפני לבנה: **בבא בתרא עה, א.** וראה ספר המאמרים תקס"ח ח"ב ע' תרכב.

כשרגא בטיהרא מאי מהני: **נסמן לקמן ע' קעח.**

אתפשטותא דמשה בכל דרא ודרא: **ראה תקוני זהר תס"ט (קיב, רע"א. שם (ס"א) קיד, רע"א). בראשית רבא פנ"ע, ז. תקוני זהר תכ"א (נ, ב).**

לולי נשאתי פניך: **ראה וירא יט, בא (ושם: הנה). לקמן ד"ה בוקע ים ס"ב.**

ישראל בני מלכים הם: **שבת סז, א.**

אך עתה צריך להבין כי כשאנו אומרים שבשעת קי"ס הי' הארה מבחי' עצם החשך כנ"ל ששם הוא אור וחשך משתמשים בערבוביא כו' שהוא בחי' כחשכה כאורה ששם הוא בחי' אור וחשך שוים לגמרי, איך היה יכול להיות מזה בחי' הבדלה אור לישראל וחשך למצרים כמ"ש ולא קרב זה אל זה כל הלילה. ולהבין זה צריך להבין תחילה מ"ש ויהי הענן והחשך שהי' לבחי' חשך עוד בחי' ענן. דהנה ההשפעה שנתגלה מבחי' עצם הא"ס כו' א"א להתגלות למטה כ"א ע"י בחי' ענן כמ"ש כי בענן אראה על הכפרת כו' הנה אנכי בא אליך בעב הענן כו' כי ענני עומד עליהם כו' ויבא משה בתוך הענן.

ולהבין שורש הדברים צריך להקדים מתחילה עוד ענין א'. דהנה ישראל ואומות לשניהם שורש אחד להם למעלה בשורש כל השרשים כו', כי שורש ישראל הוא מבחי' הארת הקו כו' כשהוא בבחי' אור ושורש האומות הוא מבחי' צמצום וחלל ומקום פנוי כו' שהוא בחי' חושך כמ"ש ישת חשך סתרו. והנה לכאורה משמע ששורש האומות הוא למעלה מבחי' השורש של ישראל, כי החלל ומקום פנוי הוא למעלה מבחי' הארת הקו. אך באמת אינו כן כי ישראל הם בבחי' אור בכל מקום שהם. דהנה זהו הכלל כי בהמקבל הוא בחי' ההעלם קודם לגילוי אך בהמשפיע הוא בחי' הגילוי קודם להההעלם, וישראל הם נמשכים מבחי' הגילוי שבהמשפיע שהוא קודם להההעלם שהוא בחי' בתחילה היה האור הזה ממלא כל מקום החלל בשוה כו' שהוא קודם לבחי' החלל בחי' העלם והסתלקות בעצמותו מבחי' ישת חשך סתרו הנ"ל שהוא האור שקודם לחשך רק שעובר דרך החשך ונעשה ג"כ בבחי' אור הוא בחי' הארת הקו וממנו נמשך לבחי' א"ק כי שורש ישראל הוא בבחי' א"ק ג"כ כמ"ש אדם אתם שהוא בחי' מחשבה דא"ק, ומשם עד למטה הם רק בבחי' אור ולא נשתנו כלל. אך שורש האומות הוא מבחי' הצמצום וחלל ומקום פנוי שהוא בחי' ישת חשך סתרו. ואף ששם במקורו הוא בבחי' הסתלקות בעצמותו כו' אך בהשתלשלותו למטה נתהווה מזה בחי' חשך גמור שהם בחי' האומות.

ולהבין זה איך יכול להתהוות מבחי' עצם החשך ישת חשך סתרו בחי' חשך גמור עד שיתהווה ממנו בחי' אומות הוא רק ע"י בחי' ענן.

כי בענן אראה על הכפרת: **אחרי** טז, ב. וראה תורת חיים בשלח רנה, א.

הנה אנכי בא אליך בעב הענן: **יתרו** יט, ט.

כי ענני עומד עליהם: **שלח** יד, יד.

ויבא משה בתוך הענן: **משפטים** כד, יח.

ישראל ואומות לשניהם שורש אחד: **בהבא לקמן ראה לקמן** ע' קפה. ע' רט.

אדם אתם: **יחזקאל** לד, לא.

ולהבין שורש ענין הענן הוא עד"מ כשצריך אדם להסביר איזה שכל עמוק הוא מוכרח להלביש במשל. והנה המשל בעצמו הוא דבר זר לגמרי רק ע"י המשל הוא מבין. והנה נראה לאיזה שכל צריכים משל הוא רק לשכל עמוק שאינו יכול להלבישו צריכים להלבישו במשל אך שכל פשוט שיכולים להבינו כך אינו צריכים אליו משל. ונמצא שהמשל הוא בחי' כלי לעמקות השכל דוקא. ויש בזה עוד בחי', דהנה מי יכול לעשות המשל אינו יכול לעשות המשל כ"א בחי' המשפיע בעצמו כי הוא יודע העמקות של השכל ויכול להמציאו אליו המשל אך המקבל שאינו יודע העמקות של השכל כלל איך יעשה אליו המשל, וכמ"ש משלי שלמה שהי' דבריו עמוקים מאוד והי' יכול לעשות להם בחי' משלים. והנה הפעולה של המשל הוא שדרך המשל עובר השכל, פי' שאינו נתפס בו להתגשם ע"י כו' רק שעובר דרך בו, וכמו שנתלבש בו כך הוא יוצא ונתגלה ממנו ואינו נשתנה כלל. והנה אף שבלא המשל לא הי' יכול להבין השכל כלל אך אח"כ כשהשכל עובר דרך המשל ומבינו נשאר המשל בבחי' דבר זר לגמרי ואין לו שום שייכות כלל להשכל והוא בבחי' חשך גמור. וכך הוא הענין למעלה ג"כ שהענן הוא בחי' כלי לעצם המשפיע ונמשך מבחי' עצמותו ג"כ כמ"ש בע"ח שהענן הוא מבחי' חשמ"ל רק שדרך בו עובר ההשפעה, אך אח"כ כשעובר ההשפעה דרך בו נתגלה האור והוא נשאר בבחי' חשך. וכך הענין בישראל ואומות ג"כ שישראל הוא נמשך מבחי' האור והגילוי שבהמשפיע שקודם לחשך רק שעובר דרך החשך והענן כנ"ל ואינו נשתנה כלל והוא בבחי' אור כמו שהוא והחשך נשאר בבחי' חשך גמור בלא אור כלל, כמו עד"מ כשמסננים איזה דבר במסננת יורד האוכל למטה והפסולת נשאר למעלה, וכך הוא הענין במשל ג"כ כשהשכל עובר דרך המשל יורד השכל למטה והמשל נשאר בבחי' חשך למעלה. וכך הוא הענין בישראל ואומות ג"כ שע"י שהאור עובר דרך החשך והענן יורד האור למטה ונעשה בחי' ישראל, והחשך נשאר למעלה בלא האור כלל ונעשים בחי' אומות כו'. וזהו בחי' הבדלה, כי מתחילה היו אור וחשך משתמשים בערבוביא כו' אך ע"י הענן נעשה בחי' הבדלה. וזהו המבדיל כו' בין אור לחשך ובין ישראל לעמים שהם בחי' הבדלה אחת, כי ע"י ההבדלה שבין אור לחשך נעשה בחי' הבדלה שבין ישראל לעמים, כי האור יורד לישראל והחשך נשאר בלא אור כלל לעמים כו' כנ"ל.

שו"ה שאינו — להלבישו (הא): **אוצ"ל להבינו.**

משלי שלמה: **משלי בתחלתו.**

שהענן הוא מבחי' חשמ"ל: ראה מקדש מלך לזהר פקודי רכט, א. אור התורה ויקרא ע' ריח. אחרי ע' רפה.

המבדיל . . ישראל לעמים: פסחים קג, ב. קד, א. וראה ג"כ ספר מאמרי אדה"ז מארז"ל ר"ע ערב.

וזהו ויהי הענן והחשך, שע"י הענן והחשך הי' יכול להיות ולא קרב זה אל זה כל הלילה, שנעשה בחי' הבדלה והי' אור לישראל וחשך למצרים. וזה הי' הכל הכנה לבחי' קי"ס שהי' בו הב' נסים, שהי' נעשה בחי' יבשה כמ"ש הפך ים ליבשה שהים שהוא בחי' משפיע נעשה בבחי' דומם וביטול כו' כמו בשעה שהוא מקבל ואיידי דטריד למיבלע לא פליט כו', ואעפי"כ נעשה בחי' שביל ויבשה תוך הים כמ"ש ובני ישראל הלכו בישה בתוך הים, שאעפי"כ הי' הארה מבחי' עצם החשך הארת עצם המשפיע בעצמו כו' וד"ל.

ב"ה פ' בשלח

ויסע מלאך האלקי' ההולך לפני מחנה ישראל וילך מאחריהם, ויסע עמוד הענן מפניהם ויעמוד מאחריהם ויבא בין מחנה מצרים ובין מחנה ישראל ויהי הענן והחשך וירא את הלילה ולא קרב זא"ז כל הלילה ויט משה את ידו על הים כו'. והנה יש לדקדק בזה הרבה א' מה זה שהוצרך שיסע מלאך האלקי' מלפניהם ויעמוד מאחריהם ולכאורה אם הי' הולך לפניהם הי' יותר טוב לענין נס קי"ס. ועוד מ"ש ויסע עמוד הענן כו' ויבא בין כו' משמע ודאי בפי' ויבא דקאי על עמוד הענן דסמוך לי' או על מלאך האלקי' שנסע מפניהם כו' ואפשר קאי על שניהם שנעשים להבדיל בין ישראל למצרים

ויסע מלאך האלקי': נעתק מבוך 1746 פה, א. והניתן בין אריחיים ניתוסף מבוך 925 קנא, א (חסר). 375 רנח, א (חסר – ושם נחלק לאותיות). 661 מה, א (חסר – ושם הועתק שלא כסדרו). 181 ע' כו (חלק). 2014 ע' קעג בכותרת: בעזר"ה תקע"ט (ושם הפתיחא: להבין ענין קי"ס כתיב ויסע מלאך. נמצא (בהשמטות) עד לקמן ע' קפד שר"ה הנ"ל – הן [ובמקום תיבת ממש כתב] וד"ל. מאסקבא 92 ע' רכו (ושם המאמר כנ"ל 2014).

מאמר זה מיוסד על ד"ה ויהי הענן והחשך שנדפס בספר המאמרים תקס"ח ח"א ע' קעא. ונוסח אחר בלקוטי תורה צו טו, ב [ומתחיל: ששת ימים תאכל מצות – וראה סה"מ הנ"ל ח"ב ע' תתקלד הערה 47. וראה בהוספות ללקו"ת הנ"ל (קה"ת תשד"מ) קמד, א – שנאמר ימים האחרונים דפסח]. וראה ג"כ [מאמר הלקו"ת בתוס' הגהות] באור התורה ויקרא [כרך ד] ע' תתקצד. ד"ה שלפנ"ז. דרושי קי"ס שנדפסו לקמן.

כנ"ל שבבוך 2014 נרשם שהמאמר הוא משנת תקע"ט וכנראה שלא דק בזה, כדלקמן. בע' קעב מציין „שנדפס בסידור". הסידור נדפס לראשונה בשנת תקע"ו. בע' קפו מציין: וכמ"ש באריכות בענין ריח בני שכנראה הכוונה למאמרי אדה"א בראשית ע' קעב ואילך והוא משנת תקע"ט. בס"ע קנה מציין: ומבואר בפ' בראשית ע"פ וייצר כו' באריכות. בע' קסז מציין כמ"ש במ"א בענין ג' קוצין דיו"ד . . . בפ' לך לך. שהכוונה כנראה לדרושים אלו שנדפסו בתו"ח. ודרושי התו"ח ח"א נכתבו לערך בשנת תקפ"ג־תקפ"ד ונדפס בשנת תקפ"ו – ראה תו"ח שם שמו, ג ואילך. בע' קפט כותב: וכנ"ל בענין הגורלות – ובהערה לשם שהוא משנת תקפ"ג־תקפ"ד. ועפ"ז משמע שזמן המאמר הוא בין השנים תקפ"ג־תקפ"ז. ולהעיר שנמצא ברשימת כת"י מאמר ד"ה ענין קי"ס לי"ב גזרים כל שבט לגזר מיוחד שבת בשלח תקע"ט באבראיסק (ראה מאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ח"א ע' רנד, ואולי נאמר עוה"פ ע"י רבינו בשנת תקע"ט).

ויסע מלאך . . עה"פ: בשלח יד, יט־כא. וראה לקמן ע' רג. ע' רט־י. ובהנסמן שם.

(אעפ"י שא' ויבא ל' יחיד והל"ל ויבאו) ועליהם הוא אומר ויהי הענן והחשך כו' שהמה האירו את הלילה, וזה פלא אם הן האירו את הלילה הרי לא הי' מסך מבדיל כלל בין ישראל למצרים, וצריך לומר שהאירו את הלילה לישראל לבדם והחשיכו למצרים דוקא וזאת הי' ענין וטעם נסיעת המלאך והענן מפניהם ויעמדו מאחריהם, וזהו שא' בסמוך ויהי באשמורת הבקר וישקף ה' אל מחנה מצרים בעמוד אש וענן כו' והג' מ"ש ויט משה את ידו על הים כו' שהי' זה דוקא אחר ההבדלה הזאת דמלאך ועמוד הענן ולא קודם, והד' מ"ש ויהי הענן והחושך ויאר כו' [פי' ויאר קאי על החושך דסמיך לי' וגם על הענן שהזכיר עם החושך שהחושך והענן האיר את הלילה מאחר שאמר ויאר סתם] ולא פי' כלל מי האיר אלא ויאר סתם מסתמא אדסמוך לי' קאי, וזה פלא גדול איך החושך והענן יאיר אור שהוא דבר מהיפוכו כו'. אך הנה שרש וענין כל הנ"ל, ולהבין ענין קי"ס יש להקדים תחלה ענין והוא בענין מצות שלמי שמחה שאין מקריבי' כלל בז' של פסח כמו בחג הסוכות שא' במשנה ההלל והשמחה שמ[ו]נה כו' דשלמי שמחה הן כל ימי החג אבל בחג הפסח אין מצות שלמי שמחה רק ביום הא' דפסח ושאר ימי החג שהן לתשלומין בלבד ע"כ אין בזש"פ שלמי שמחה כשאר ימי החג לפי שאין זש"פ חג בפ"ע כש"ע בסוכות, ולכאורה הרי משמע בכתוב דזש"פ חג בפ"ע כש"ע ממש והוא במ"ש ששת ימים תאכל מצות וביום הז' עצרת לה' אלקיך א"כ הובדל שביעי ש"פ להיות נק' עצרת לה' עכ"פ כמו בחג דסוכות שהובדל היום הח' בחג בפ"ע מפני שא' ביום השמיני עצרת תהי' לכם כידוע, ואין הפרש בזה רק שבזש"פ א' עצרת לה' אלקיך ובש"ע א' עצרת תהי' לכם דוקא. אך התירוץ לזה ידוע דאיכא מחלוקת בין ר"א לרבנן במ"ש עצרת תהי' לכם דעת [רבנן] ס"ל חציו לה' חציו לכם ור"א ס"ל או כולו לה' או כולו לכם, וטעם מחלוקתם מבואר שם מפני שבזש"פ או' עצרת לה' ובש"ע א' עצרת תהי' לכם דעת ר"א או כולו לה' שהוא בזש"פ או כולו לכם בש"ע ורבנן ס"ל חציו כו' ועכ"פ בז' ש"פ ודאי כולו לה' מפני שא'

ויהי באשמורת הבקר . . אש וענן: **בשלח שם, כד.**

ויאר קאי על החושך דסמיך לי': **ראה המשך תער"ב ח"ב ריש ע' תתקלד.**

שלמי שמחה שאין מקריבי' כלל בז' של פסח: **נסמן לעיל ע' קכב.**

במשנה ההלל והשמחה שמ(ו)נה: **סוכה רפ"ד מב, ב.**

דשלמי שמחה . . לתשלומין בלבד: **כ"ה גם בספר המאמרים תקס"ח שם. וראה בהנסמן בהערה שלמי שמחה.**

חג בפ"ע כש"ע: **יומא ב, ב ושנ"ל.**

ששת ימים תאכל מצות: **ראה טז, ח.**

ביום השמיני עצרת תהי' לכם: **פינחס כט, לה.**

מחלוקת בין ר"א לרבנן: **פסחים סת, ב (ר"א ורי").**

עצרת לה' כו' דליכא שלמי שמחה אבל בסוכות דאיכא שלמי שמחה כמו שא' ההלל והשמחה שמ[ו]נה כו' לפי שנא' בו עצרת תהי' לכם דוקא. ואמנם באמת עדיין אין זה תירוץ מובן כלל דהיא גופא יש להבין דגם אם זש"פ נק' עצרת לה' וכולו לה' למה לא יקריבו בו שלמי שמחה עכ"פ ומהו זה שנק' עצרת לה' וש"ע נק' עצרת לכם כו'.

אך הנה תחלה יש להבין שרש ענין השמחה שבמועדים שנק' מועדי' לשמחה כידוע וכמ"ש ושמחת בחגי"ך כו' ומצות שמחה זאת נתלבשה בשמחה גשמי' ג"כ בבשר ויין כמו שא' אין שמחה אלא בבשר דוקא ואין שמחה אלא ביין כו' לפי שהגם שהשמחה דמועד ורגל לאלקי' הוא וכמו שא' וישמחו בך ישראל כו' (וכתי' ושמחתם לפני ה' דוקא) וזוהי שמחת הנפש האלקי' במקור חוצב' באלקי' חיים בבואה לראות את פני ה' בכל רגל דכתי' יראה כל זכורך כו' דהכל חייבי' בראי' כו' עכ"ז צריך שיתלבש אור שמחה זו בגשמי' בבשר ויין כדי שתשמח גם הנה"ט בשמח' גשמי' וכמ"ש ונתת הכסף בכל אשר תאוה נפשיך כו', והטעם הוא לפי שטבע השמחה להוציא בחי' ההעלם לגילוי וברגל זמן גילוי ההעלם במקור נש"י בשם הוי' שנק' מועדי הוי' [שיצא שם הוי' מן ההעלם] לגילוי בכנ"י והוא בחי' פנימי' בינה דאצי' שמאיר במדות בפסח באור החסד כידוע וע"כ המצוה במועד בשמחה דוקא כמ"ש אם הבנים שמחה וא"ם לבינה תקרא כו' שיבא בחי' ההעלם דעצמו' אא"ס שבפנימי' בינה לגילוי והוא ע"י השמחה אלקי' שתשמח הנפש בח"ג והוא בחי' השמחה אלקי' שבהתלהבות רשפי אש באור ההשגה האלקי' כידוע וע"כ נק' ח"ג ל' התלהבות כו'. אך לכאורה פלא איך תוכל הנפש האלקי' לשמוח בשמחה האלקי' שבעצמו' אא"ס ממ"ש כמו שא' וישמחו בך

מועדי' לשמחה: **נוסח תפלת העמידה וברכת קידוש ליו"ט.**

ושמחת בחגי"ך: **ראה** טז, יד.

אין שמחה אלא בבשר . . ביין: **פסחים** קט, א.

וישמחו בך ישראל: **נוסח ברכת היום דיו"ט הוא: בך** כל **ישראל. אבל בהשמטת תיבת** כל **הובא ג"כ (לעיל** ע' סט). **בלקו"ת פקודי** ז, ד **[וראה הערות ותיקונים מכ"ק אדמו"ר שליט"א שם]. לקו"ת (ואוה"ת) שנסמ' בריש המאמר. שיר השירים** כו, א. **ובכ"מ. ועד"ז בתורה אור ויחי** מו, ב **[לגבי שבת].**

ושמחתם לפני ה': **אמור** כג, מ.

יראה כל זכורך: **משפטים** כג, יז.

דהכל חייבי' בראי': **חגיגה רפ"א.**

ונתת הכסף בכל אשר תאוה נפשיך: **ראה** יד, כו.

בפסח . . החסד: **ראה ג"כ ספר המאמרים פרשיות** ח"ב ע' **תקמב.**

אם הבנים שמחה: **תהלים** קיג, ט.

וא"ם לבינה תקרא: **משלי** ב, ג **(אם).**

ח"ג ל' התלהבות: **ראה סידור שער המועדים רכא, ג. ספר המאמרים אתהלך-לאזניא** ע' **מט.**

ממש שהוא ית' בלתי ב"ג ותכלית והנפש בע"ג ואיך תוכל להכיל שמחה זו וכ"ש הנה"ט שהוא חומריו' מעורבת טו"ר כבהמה ממש איך תקבל גם היא שמחה זו וכ"ש האלקי' ע"י שמחה שבבשר ויין גשמי כו'. אך הענין הוא דזהו ענין קרבן שלמי שמחה ברגל דע[י"] הקרבת שלמי שמחה ע"ג המזבח תוכל הנפש האלקי' לקבל שמחה האלקי' ממש וגם הנה"ט שהיא הגוף גשמי תשמח גם היא בשמחה גשמי' בבשר ויין גשמי דאין שמחה אלא בבשר ויין כו' וע"כ נק' שלמי שמחה דוקא.

והנה ידוע בענין הקרבן ע"ג המזבח שהבהמה הגשמי' הנשרפת באש עולה לשרשה הראשון שמשם מקור מחצב נפש הבהמי' והוא בחי' פני שור שבמרכב' העליונה ומשם ג"כ שרש נפש הבהמי' שבאדם רק שהוא בחי' פני אדם שבפני שור כמ"ש ופני אדם לארבעתן כו' (ובפרט נה"ט דישראל שנא' וזרעתי את ב"י זרע אדם וזרע בהמה שנק' ב"ן דמ"ה דפנ"י אדם). והנה ידוע דאש של מעלה הי' יורד על הקרבן ואוכל אותו והוא בחי' ארי' דאכיל קורבנין והוא ענין הקטרת חלב ודם שבקרבן שעולה פנימי' החיות שבדם וחלב למעלה וניכלל באש ש"מ עד שגם בחי' אור הרוחני דפני שור עולה לה' בקרבן הבהמה למטה ונק' אכילת אדם העליון כמ"ש לחמ"י לאישי ריח ניחוחי ניחוח להוי' ממש כו', ועד"מ באכילת אדם התחתון לבשר בהמה שיגרום תוס' אור וחיות בנפשו וגופו וכמו שא' ר"נ עד דלא אכילנא בישרא דתורא כו'. וע"כ יובן מטעם זה שאחר הקרבן בהמה ע"ג המזבח כנ"ל אז דוקא נק' בשר הבהמה בשם בשר קדש דוקא כידוע שהן השלמי' שנק קדשי' אחר ההקטרה של האימורין כו') לפי שנמשך בבשר זה הגשמי בחי' קדושה העליונה מבחי' קדש העליון דשם הוי' ממש אחר שעלה ונברר ממנו החו"ד באש ש"מ כו' (ויובן ע"ד דוגמא זו בנה"ב שבאדם אחר שנשרפת גשמיו' החום הטבעי שבלב בשר בהמ' זו באש ש"מ שנק' שלהבת י"ה בהתפעלו'

שו"ה שמחה — כו': **בבוד 925 ליתא.**

ופני אדם לארבעתן: **נסמן לעיל ע' ג.**

וזרעתי את ב"י: **נסמן לעיל ע' ב.**

דאש של מעלה הי' יורד על הקרבן: **יומא כא, ב.**

ארי' דאכיל קורבנין: **ראה יומא שם. זהר בהקדמה ו, ב. זח"ב (תוספות) רעח, א. צו לב, ב. בלק ריא, א. (רעיא מהימנא) פינחס רכד, ב, רלה, א. רמא, א. ועוד.**

לחמ"י לאישי ריח ניחוחי: **פינחס כח, ב.**

שא' ר"נ: **ראה בבא קמא עב, רע"א.**

שו"ה אחר — כו'): **בהכת"י לא נסמן התחלת החצע"ג. ואולי התחלתו הוא קודם תיבת שהן בשורה שלפנ"ז.**

החו"ד: **החלב ודם.**

התלהבו' האלקי' בשמח' בהשג' בתפלה בבחי' רץ לבך ברשפי אש האלקי דוקא כידוע כמו בשמח' אלקי' שבמועד שנק' ח"ג כנ"ל אז נתקדש לב בשר דבהמ' זאת בבחי' קדש העליון ממש כמו בשר קדשי' דבהמ' דשלמים והוא אחר הקטרת חל"ב וד"ם שבו שהוא התענוג ורשפי אש חום הטבעי שנשרף באש שלהבת י"ה דוקא וד"ל).

וזהו ענין שלמי שמחה ברגל שכאשר נקרב החו"ד אז נק' הבשר בשר קדש וכאשר יאכלנו האדם המקריב יוכל אור שמח' האלקי' דרגל ומועד הזה להתקבל גם בנפשו הבהמי' דוקא שתשמח גם היא בשמחה האלקי' ע"י אמצעו' אכילה זו שאוכל בשר קדש דשלמים מטעם הנ"ל, ואע"פ שהשמחה הזאת במהו"ע ית' ממש כמ"ש וישמחו ב"ך ממש הרי שמחה זאת היא למעלה ג"כ בשם הוי' דאדם דאצי' ע"י בחי' המשכו' מוחין דאימא במדו' דז"א שנק' מועדי' לשמחה והוא ע"י העלא' הקרבן דשלמי שמחה שנעשה לריח ניחוח להוי' שאין שמחה אלא בבשר קדש זה שניכלל באש ש"מ כו' כנ"ל ע"כ גם באדם התחתון שאוכל בשר קדש זה דשלמים תשמח גם הנה"ב החומריו' בשמחה האלקי' בעצמי' ממש דגם היא תוכל לומר וישמחו ב"ך ממש לפי שאכלה בשר זה ששרשו בפני שור נה"ב שבמרכבה שהוא שרש נה"ב שנמשכה משם ונתקדש בקדוש' האלקי' בעלותו ע"ג המזבח להיות מזה שמחה העליונה כנ"ל והיינו שא' שאין שמחה אלא בבשר בבשר קדש דשלמים דוקא ולנה"ב ג"כ מטעם הנ"ל והוא הנק' שלמי שמחה שהן במועד ורגל דוקא מטעם כל הנ"ל וד"ל.

ומעתה יש להבין הטעם שבזש"פ לא הי' צריך להקריב שלמי שמחה לפי שנא' בו עצרת לה' כו' כנ"ל. והנה עיקר ושרש הענין הוא לפי שבזש"פ הי' קי"ס שהי' בדוגמא דלע"ל בעוה"ב ממש כמ"ש הפך ים ליבשה בנהר יעברו ברגל לע"ל שם דוקא נשמחה בו דקאי לע"ל שנשמחה בו ממש שזהו בבחי' ההעלם דבחי' עצמו' אא"ס ממש שנק' סדכ"ס דלמת"ב כלל (שלמעלה מבחי' נר"נ דאד"ם דאצי' כו' וז"ש עד יעבור עמך הוי' עם זו קני"ת והוא שם אהי' אנא זמין לאתגלאה כו'), וע"כ נא' בזש"פ דוקא כו' עצרת לה' ולא לכ"ם שאין חיבור ושייכות לנש"י בגופי' לשמחה זאת שבעצמו' א"ס ב"ה ממש שלמעלה משם הוי' כ"א לע"ל וכמ"כ בזש"פ דוקא כו'.

הפך ים ליבשה: תהלים סו, ו. וראה גם תורת חיים בשלח רכ, א ואילך. ועוד.

עד יעבור עמך הוי' עם זו קנית: בשלח טו, טז (בדילוג).

אהי' אנא זמין לאתגלאה: נסמן לקמן ע' ריד. וראה ד"ה ששת ימים (תקס"ז נדפס) בסידור רצב, ב. נדפס באריכות לקמן. שער האמונה פנ"ו. ד"ה ואלה שמות תקפ"ז בתורת חיים שמות בתחלתו. שם בשלח ריא, ב.

וביאור הענין הזה הנה תהלה יש להקדי' בשרש ענין העוה"ב שארז"ל העוה"ב אין בו אכילה ושתי' כלל רק צדיקי' יושבי' ועטרותיהן בראשיהן ונהנין מזיו השכינה כו', וידוע שיש בזה מחלוקת בין הראשונים הרמב"ם והרמב"ן, דלדעת הרמב"ם העוה"ב יהי' עולם הנשמות הרוחניו' בלתי גופי' גשמי' כלל וז"ש שהעוה"ב אין בו אכילה כו' דמאכל הגשמי' אינו אלא לנשמות בגופי' חומריי' דוקא (ומה שא' דלע"ל יעשה סעודה לצדיקי' מלויתן עם שור הבר כו' לדעתו מדבר בבחי' אכילה הרוחני' דוקא כו'), והרמב"ן חולק ע"ז ודעתו שיהי' בעוה"ב נשמות בגופי' דוקא דנשמות ב[לא] גופי' גם עכשי' יש בג"ע שנהנין מזיו כו' וא"כ מה יתרון מעלה דעוה"ב שנק' עלמא דאתי כו' והוא בחי' העד"ן עילא' דעין לא ראתה בג"ע ג"כ כ"א למחכה לו בעוה"ב דוקא אלא העוה"ב יהי' ג"כ נשמות בגופי' דוקא אך שלא יהי' גופי' גשמי' כשלנו שנמשכו מאב ואם בתאוה גשמי' כי הגופי' שיהי' לע"ל בעוה"ב יהי' אחר תח"ה דוקא כמו שנא' יחיו מתיך כו' ותחיי' שלהם יהי' ע"י בחי' טלא עילא' דנטיף מע"י כמ"ש כי טל אורות טליך כו' וכמו שאנו או' ואתה עתיד להחזירה בי לע"ל כו', וכדוגמא שהי' בעצמו' שהחי' יחזקאל שקרם עליהם עו"ב ובא הרוח האלקי [בה"ם] ויחיו כו' וא"כ היו מעו"ב ועצמות אבל הן יהיו מהזדככו' גדולה מאד עד שנעשי' חומר לצורה האור וחיות הרוח האלקי' ממש לחיות חיות תמידי כו', וכך יהי' לע"ל במעלה ומדריגה עליונה הרבה יותר בתח"ה כמ"ש ביום הג' יקימנו ונחי' לפני' ממש שיחיו מחיי החיים דעצמו' אא"ס ממש שבודאי יהי' הגופי' בתכלית ההזדככו' עד שיהיו ראויי' להיות חומר לצורה כזו (כמו באדה"ר

שארז"ל: ברכות יז, א.

הרמב"ם והרמב"ן: נסמן לעיל ע' מו. וראה גם לקמן ד"ה בוקע ים ס"ה.

דלע"ל יעשה סעודה לצדיקי': ראה בבא בתרא עד, ב. עה, א. ויקרא רבא פי"ג, ג. תשובות וביאורים (קה"ת תשל"ד) ע' 57 הערה 23.

שו"ה והרמב"ן — ודעתו: מכאן נמצא בבור 661.

העדן עילא' דעין לא ראתה . . למחכה לו: ישעי' סד, ג. ברכות לד, ב.

גופי' גשמי' כשלנו: ראה גם לעיל ע' מו. אמרי בינה שער הק"ש פפ"ח. תורת חיים לך צו, ג־ד. בשלח רכה, א ואילך.

יחיו מתיך: ישעי' כו, יט.

כי טל אורות טליך: המשך הכתוב יחיו מתיך. וראה ספר המאמרים תקס"ג ח"א ע' רא.

ואתה עתיד להחזירה בי: ראה ברכת אלקי נשמה. ברכות ס, ב.

בעצמו' שהחי' יחזקאל: ראה יחזקאל פל"ז.

מעו"ב: מעור ובשר.

ביום הג' יקימנו ונחי' לפניו: הושע ו, ב. תורת חיים לך לך ובשלח שם.

שו"ה בתכלית — (כמו . . (ובתח"ה: אולי החצע"ג השני מיותר. או שצ"ל: כידוע) (ובתח"ה.

באדו"ר שהי' גופו . . מעפר המשכן: בתורת חיים בראשית יט, רע"ב: (העפר שבקרקע המשכן העליון כידוע) דהיינו שלקח עפר ממקו' המזבח. — ראה ירושלמי נזיר פ"ז ה"ב. בראשית רבא פי"ד, ח. רש"י בראשית ב, ז. רמב"ם הל' בית הבחירה פ"ב ה"ב.

שהי' גופו טהור וקדוש מעפר המשכן עד שנעשה חומר לצורה דנשמת חיים מחיי העולמים שנפח באפיו כו' שהי' מובדל ומושלל מכל שמץ רע עד שחטא בעה"ד כידוע (ובתח"ה יהי' במדרגה עליונה הרבה מזה שהרי גם משה ואהרן והאבות יקומו בתח"ה ויומשך אור נשמתם שעלו למעלה מעלה בעצמו' ממש להיות צורה לחומר כו'). וא"כ הרי עכ"פ בעוה"ב יהיו גופי' גשמי' מעצמות שיחיו ויהי' בהם כלי האברי' פנימי' וחיצוני' כמו בגופי' שלנו ממש כאברי המזון אצטומכא וקרביי' ואברי הנשימה, ואמנם לא יצטרכו לקבל מזונם מאכילה גשמי' כגופי' דעכשי' לפי שלא יהיו הגופים גשמיי' באופן שלא יהי' חיותן ממזון גשמי וחיבור הנפש בגוף כמו בד"ם ובש"ר גשמי אלא יקבלו מזונם וחיותם בכל האברי' מאור וחיות האלקי מבחי' זיו"א עילא' דע"י כו' הרוחני ממש כמו שעכשיו מקבלי' גופים שלנו ע"י מאכל ומזון גשמי כו' (ואין זה פלא כ"כ כי כבר הי' לעולמים מעין זה ממש והוא במשה שעמד בהר מ' יום לחם לא אכל כו' ובמה הי' חיות גופו הגשמי מ' יום הללו ודאי חיותו הי' מאור וזיו האלקי' בכל גופו כמזון ממש (וכמו המן שהי' בחי' מזונא דחכמתא שלא הי' בו פסולת כלל אך הי' מתלבש בד"ם הוא הנפ"ש בהגשמת חיי' בשר' כמזון גשמי' ממש כמ"ש שטו העם כו' ודכו כו' אבל לחם פנ"ג דלע"ל וכמו סעודו' לויתן [ושור] הבר זהו בחי' אכילה רוחני' בבחי' אלקו' ממש כמו ותורתך בתוך מע"י כו' וכענין אכלו ריעי' לעילא (כמשי"ת).

והנה להבין כ"ז איך יהי' נשמות בגופי' בעוה"ב ואין בו או"ש כלל רק יקבלו הגופי' עם נשמתם יחד מזונם וחיותם בתמידו' מזיו ואור האלקי כמזון ממש כנ"ל הנה יש להקדי' לזה ענין א' שיש להפליא בו מאד והוא מ"ש בזוהר ע"פ אכלו ריעים שתו ושכרו דודי' אכלו ריעים לעילא שהן

שו"ה ע"י — (ואין): בבוך 925: ראין.

במשה . . לא אכל: תשא לד, כח.

שו"ה (וכמו): בהבת"י לא נסמן סיום החצע"ג.

המן . . מזונא דחכמתא: ראה זהר בשלח סב, א.

המן . . שלא הי' בו פסולת: ראה יומא עה, ב.

שטו העם כו' ודכו: בהעלותך יא, ח (או דכו).

לחם פנ"ג: ראה זהר ויחי רמו, א.

וכמו סעודו' לויתן (ושור) הבר: ראה לקמן ע' קמד. לעיל ע' מו. סידור שער בהמ"ז קד, ג. אמרי בינה שער הק"ש פ"ה.

ותורתך בתוך מע"י: תהלים מ, ט.

אכלו ריע' לעילא: שיר השירים ה, א. זהר ויקרא ד, א. וראה ביאורי הזהר ויקרא ס, ג. ספר המאמרים תקס"ח ח"א ע' קמד.

בזוהר: ראה הערה שלפנ"ז.

או"א דאצי' שנק' תרין ריעי' דלא מתפרדי' כו', וזהו פלא גדול מאד איך יתכן בבחי' חו"ב דאצי' שנק' חכמים כו' בחי' האכילה שא' אכלו ריעי' כו' וכן שתו ושכרו דודי' שהן בחי' זו"נ כידוע. אך הנה יש להקדי' ענין הידוע בע"ס דאצי' שהן בבחי' אדם בבחי' אורו' בכלים דוקא כמו חכמה מוחא חסד דרועא כו' להיות שבאמת מצד עצמות המאציל נק' ע"ס בלי מ"ה [בלי] מהות כלל וכמ"ש אנת הוא חד ולא בחושבן י"ס כלל ונק' חכים ולא בחכ' ידיעא כו' עד ולאו מכל אינון מדות כלל כידוע דאא"ס מצד עצמו הוא אח"פ בתכלית הפשיטות ומה שנאצלו מאורו הפשוט ע"ס דאצי' כח"ב וחג"ת כו' זהו ע"י צמצום גדול ויריד' המדריגו' מאד והוא ע"י צמצום דקו"ח כו' וכמו הארה וזיו בעלמא מעצם המאור (כמו ויאצל מן הרוח כו' כמ"ש במ"א), וע"כ נק' ע"ס בשם אורות לבד ולא כדמיון שלהבת הקשורה בגחלת שמתייחס השלהבת עם עצם הגחלת כו' רק כדמיון הארת אור וחיו' המתפשט מנפש האדם להחיות אברי הגוף [ב]לבד כידוע ולזאת כאשר נאצלו אורו' דע"ס באו בהתלבשות בבחי' כלים דוקא וכמו שא' אפיק' י' תיקונים וקרית לון י"ס כו' ואי אנת אסתלק מנייהו אשתארו כגופא בלא נשמתא כו' ובלעדי בחי' הכלים המגבילים האורות נא' כי לא אדם הוא כו' ונק' ע"ס בלי מ"ה כנ"ל וכמ"ש חכמ' מוחא שגם בחי' אור חכ' דאצי' בא בהגבלת כלי שהוא בחי' מוחא וכן חסד דרועא כו', ונמצא שמצד בחי' האורו' דע"ס נק' ע"ס בלי מ"ה וכמ"ש ולאו מכל אינון מדות כלל ומצד בחי' הכלי' דוקא הוא שנק' ע"ס וז"ש אפיק י' תיקוני' כו', וזהו כדמיון אדם נשמה בגופו שנק' בריא' מאין ליש וכתי' בי' בראתיו יצרתי' אף עשיתי' ונק' אדם דעשי', כך למעלה גם בבחי' ע"ס דאד"ם דאצי' במוחי' ומדות כו' בבחי' נר"נ כמו חכ' מוחא כו' נק' בחי' אדם דעשי' בכלל לגבי עצמו' המאציל עד שגם בחי' אור ושפע דחכ' דאצי' שנמשך בבחי' או"כ כנ"ל הגם שהוא בחי' ראשית הגילוי באצי' הוא רק כמו בחי' השפעה והמשכה עשי' גשמי' כערך כח עשי' דאדם בפועל יד"ו בלבד כו' וד"ל. וא"כ הרי יובן מזה עכ"פ מאחר שאורו' דע"ס דאצי' נמשכו בכלים בציור אד"ם דעשי' בבחי' צורה וחומר כמו בדמיון ציור אור וחיות נפש האדם בגופו למטה הרי בהכרח שיש בחי' ממוצע שעל ידו יתחבר הצורה בחומר שהוא אור בכלי ובלעדו יסתלק האור מן הכלי, כמו באדם התחתון שיש בחי' ממוצע לחבר ולקשר אור וחיות הרוחני שבנפש באברי גופו כו' והוא המזון הגשמי שנהפך לדם וחיות בלב ועולה לחזק כלי המוח וע"ז

חכ' מוחא . . אנת הוא חד: ראה תקוני זהר בהקדמה יז, א.

ויאצל מן הרוח: בהעלותך יא, כה. ראה ספר המאמרים תקס"ז ע' תכט.

כי לא אדם הוא: שמואל א טו, כט.

בראתיו יצרתי' אף עשיתי': ישעי' מג, ז.

ישוב רוחו ונפשו להאיר בכל אברי גופו כו'. וכך יובן למעלה אעפ"י שאין לו גוף ולא דמות הגוף כו' אבל מאחר שנק' בבחי' אדם שכולל נר"נ בג' כלים דמוחא ולבא כו' מוכרח שיש בחי' ממוצע להביא ולחבר ולהמשיך תמיד מאור המאציל לנאצלי' כו'.

וזהו כלל[ות] ענין המא' שא' אכלו ריעי' לעילא שהן חו"ב דאצי' כו' שנמשך כמו בחי' מזון רוחני מעצמו' אור המאציל שעל ידו יתחבר אור המאציל להאיר אור החכ' בכלי שלו שהוא חכמה מוחא ואח"כ לבינה כו' (וכמו הקרבנו' שנק' לחמ"י לאישי כו' שעולה למעלה לעשות תוס' אורו' ומוחי' חדשים באו"א שבז"א שז"ש לריח ניחוח להוי'. וכך ע"י כל העלא' מ"ז דמלא' כו' ונשמות דבי"ע ניתוסף אור מעצמו' המאציל בחו"ב וזו"נ כו' כמ"ש בזוהר ע"פ באתי לגני כו' אכלתי יערי עם דבשי שהן הברורי' והעלאו' דמלא' שנק' יער"י ונשמות שנק' דבש"י והוא ענין פסד"ז ויוצר וק"ש כו' ודוקא כשבאתי לגני כו' אכלתי אבל באתרי' לאו אורחי' למיכ"ל כו' דהיינו בבחי' פנימי' הכת"ר שלמעלה מחו"ב ששם למעלה מהגבלת האורו' בכלים שם לאו אורחי למיכל שא"צ שם לממוצע לחבר להיותו למעלה מבחי' אד"ם כו'), וראי' לזה הוא ממ"ש בזוהר ובע"ח דגם בבחי' שרש דחו"ב דאצי' כמו שהן מקבלי' מבחי' הכת"ר שהוא בחי' א"א א' ל' אכילה והוא מ"ש דאור אבא יונ"ק ממזל הח' ונוצ"ר חסד כו' ואור אימא מקבל ממזל הי"ג [ונקה] כו' ופי' יונ"ק לשון אכילה הוא עד"מ הולד שיונק שדי אמו שעי"ז יתגדלו אבריו וכלי מוחו כו' ונק' בחי' מוחי' דיניקה כידוע, וענין המזל דונוצ"ר כמו ענין מזל מחכים וכמ"ש הכל תלוי במזל כו' שהוא בחי' אור השפע ההולך בצמצום ודילוג כצינור כו' להיות מקור להתהוות אור החכ' מאין ליש וזהו נמשך ע"י בחי' יניקה כמזון לולד כו'. וכך הוא ג"כ בענין אכל"ו ריעי' כו' שזהו בבחי' יניקה ושפע דמוחי' דגדלו' דחו"ב כמו עד"מ שיתחזק שכל ומוח

שאין לו גוף ולא דמות הגוף: ע"ד פיוט יגדל.

נר"נ בג' כלים דמוחא ולבא: ראה אבן עזרא משפטים כג, כה.

לריח ניחוח להוי': ויקרא ד, לא. אחרי יז, ו.

שו"ה דמלא' — כו': בבוך 925 ליתא.

כמ"ש בזוהר ע"פ באתי לגני: שיר השירים ה, א. ראה זהר פינחס רכו, סע"א ואילך. סידור שער התפלה כו, ג. כח, ד. לקוטי תורה שיר השירים לב, ב. לג, ב. לד, ב. ספר המאמרים תקס"ח ע' יז.

באתרי' לאו אורחי' למיכ"ל: ראה זהר פינחס מא, סע"ב.

שו"ה כו' — שרש: בבוך 925: אורות.

דאור אבא יונק ממזל הח': נסמן לעיל ע' קכג.

מזל מחכים: שבת קנו, א.

הכל תלוי במזל: ראה זהר נשא קלד, א. דברים נחמדים מהר"ם שיף [בסוף מס' חולין] בתחלתו. וראה הנסמן בס' מאמרי אדה"ז פרשיות ח"א לע' קכו.

האדם מן המאכל שאוכל כו' כמו עד דלא אכילנא כו' וכה"ג. וז"ש אכל"ו ריעי' לעיל"א שנמשך בחי' מזון העליון להיות מזה תוס' מוחי' באו"א דאצי' שנק' תרין ריעי' כו' כנ"ל ודו"ל. וע"ד הנ"ל במזון האלקי דמשה בהר כו' וכדוגמא דמזון דתורה וכלחם פנים או סעודו' לויתן לע"ל וכה"ג).

ומעתה יש להבין עוד בזוהר הנ"ל שתו ושכרו דודי"ם לתתא שהן בחי' זו"נ דאצי' שהוא בחי' המשכות מוחי' דאו"א לזו"נ שנק' בחי' שתי' דוקא. והענין הוא דכמו שענין הממוצע לחבר האורות דחו"ב בכלים דחו"ב הוא בבחי' מזון דזקא שנק' אכילה כמ"ש אכלו ריעים כך בהמשכות המוחין לחברם במדות שבלב הוא ע"י בחי' השתי' שהוא בחי' החסדי' דאבא שנק' מים כמים שיורדים מגבוה לנמוך ובחי' גבורות דאימא הוא היין וז"ש שת"ו ושכר"ו דודי"ם כו'. וביאור הענין ידוע ומבואר במ"א בענין אד"ם א' ד"ם שהד"ם הוא הנפש שהוא בבחי' גבו' דאימ' [לפי ש]שורה בו הא[ל"ף] דחכ' שהוא הדפ"ק שביד מבחי' חיצוני' ואחורי' דחכ' ובינה והיינו ענין השתי"ה לפי שהדם בעצמו לא הי' לו חיות לאברי' כלל וכמא' אכל ולא שתה אכילתו דם דהמאכל גם שהוא עיקר החיות כשנהפך לדם אינו מתפשט כלל להחיות האיברי' כ"א ע"י בחי' החלק של המים שבדם שהוא כח וחיות המתפשט מן הדם באיברים להחיות ולחזק לכל אבר כפי מזגו, והוא ענין השתיה ששותה מים לצמאונו אחר שאכל שמרכך המאכל ועושה בו בחי' התפשטות החיות בד"ם הוא הנפש שיתפשט מן הלב לכל האיברי' כו' ואם לא השתי' הי' חום המאכל נשרף ולא הי' התפשטו' החיות ממנו כלל וזהו אכילתו דם לבד כשלא שתה. והרי מזה מובן שחלק המים שבדם הוא הנפש בא מבחי' אור החסדים דאבא שהוא במוח החכ' קר ולח שבא ע"י השתי' לצמאון הלב ולרכך המאכל להוציא ממנו התפשטות חיות בד"ם הוא הנפש וכמ"ש במ"א באריכות. וכך יובן גם כאן במ"ש שתו ושכרו דודים כו' שבחי' המשכות מוחין דאבא למדות שבלב הוא בחי' המשכות החסדי' דמים כמו מים גשמיי' שבאי' לקרר הצמאון וחום הלב והמאכל כו'. ולמעלה היינו בחי' המתקות הגבו' וצמצומי' דמדות דז"א בחסדים דאבא (כמו דאורייתי' שמח"ע נפקת).

שו"ה וכדוגמא — וכה"ג): **אולי התחלת החצע"ג הוא בשורה שלפנ"ז לפני תיבת וע"ד.**

החסדי' . . מים: **ראה זהר תרומה קעה, ב. שמיני מא, א. אגרת הקדש ס"ח.**

כמים שיורדים מגבוה לנמוך: **ראה תענית ז, א.**

גבורות . . היין: **ראה זהר שמיני שם.**

אדם א' דם: **נסמן לקמן ע' רצז.**

שהד"ם הוא הנפש: **ע"ד ראה יב, כג. וראה ספר המאמרים תקס"ז ע' שטו.**

אכל ולא שתה אכילתו דם: **שבת מא, א. וראה לקמן ע' שצב. ספר המאמרים תקס"ח ע' סט. שערי אורה שער הפורים צד, ב. צה, א. וראה ג"כ ספר המאמרים תקס"ב ע' ריג. ביאורי הזהר לך ט, ב.**

דאורייתי שמח"ע נפקת: **נסמן לקמן ע' שפח.**

והטעם הוא לפי שהמדות שבלב הנמשכים מן השכל דבינה כו' הן בבחי' גבו' וצמצומים כי הרי הן בבחי' התפעלות דבר מה שבא במדה וגבול ויש לו מנגד כמו התפעלות החסד נמשך גם הוא במדה וגבול וצמצום שיכלה כחו מיד כו' ומה גם שיבוטל לנגד המנגדו שהוא כח הדין וכן מדת הדין בצמצום ממש הוא לצמצם ולהעלות האור כו' ובמקום חסד אין דין ובמקום דין אין חסד וכן שאר המדות וע"כ נק' בשם מדו"ת ל' מד"ה ממש מפני שהן באין במדה ושיעור מצומצם מאד להיותם מחלקי' ומצמצמי' לאור השכל כמו חו"ג בכלל שמחלקי' השכל לב' קוין חסד ודין במדה ושיעור כו', ומזה הטעם עיקר המקור להתהוות העולמות שהן בע"ג מאין ליש כו' הוא בא משפע אור המדות עליונות דאצי' כי כדי שיתהוו נשמות ומלאכים דבי"ע כמו בגעה"ע שיהיו נהנין [מזיו] כו' בהשגה מוגבלת שבא מבחי' דיבור העליון א"א כ"א שיתצמצם האור תחלה בבחי' המדות דאצי' שהן בבחי' מדה וגבול לגבי אורות דאו"א כו' אז יוכל לבא האור ושפע בדיבור העליון להיות מקור לעולמו' כידוע ועד"ל. וזהו שאנו מוצאי' שיש בחי' ריבוי גבו' ודיני' קשי' במדו' גם במדו' עליונו' דלב אדם העליון דאצי' לפי שהמקטרגי' שלמטה מעוררי' למעלה בחי' גבו' ודינין [קשי'] במדו' דאצי' וכמו בר"ה דכתי' ויבאו בני האלקי' מארי דדינין להתייצב על הוי' דחסד דז"א כו' וכמו בזמן המבול שא' ויתעצב אל לבו כו' וכמו וחרה אף ה' כו' עלה עשן באפו וכה"ג, כמו עד"מ במלכותא דארעא כשמקטרגי' מאד לפניו יתפעל המלך בלבו ברוגז וחרון אף ביותר לפי שהמדו' שבלב עלולי' יותר להתפעל בבחי' דינין עד שנצרך להמתיקן בחסדי' והוא ע"י התגברו' אור החסד שבחכ' ללמוד איזה זכות או למחול ולסלוח לפנים משה"ד כו'. וכך הוא למעלה בריבוי הקטרוגי' שעולי' למעלה במדו' עליונו' דמלכא עילא' בחי' מלך העליון יתפעל בדינין ורוגז וצריך להמתיקן בבחי' חסדי' דמוחי' דאבא. וזהו שת"ו שהוא כמו השתי' דמים שבא ללב שמקרר החום כו' ונמתקו הגבו' וכמו מי"ם דאוריית"א ממתיקי' כל גבורו' עליונו' במדו' דאצי' שעלו מן המקטרגי' עליוני' כו' ועד"ל (וע"ד הנ"ל במים שבא לקרר רשפי אש הצמאון ולרכך המאכל כו'). וז"ש שתו ושכרו דודי' לתתא שענין השתי' דמים הוא

מד"ה ל' מד"ה: ראה ג"כ שיעור קומה [להרמ"ק] מערכת מדות ס"א. תורה אור שמות נג, ב. ספר המאמרים תקס"ח ח"א ס"ע תקסד.

ויבאו בני האלקי': איוב ב, א. וראה תורת חיים וירא קט, א.

ויתעצב אל לבו: בראשית ו, ו.

וחרה אף ה': עקב יא, יז.

עלה עשן באפו: שמואל ב, כב, ט. תהלים יח, ט.

מי"ם . . ממתיקי' כל גבורו': ראה ג"כ סידור כוונת המקוה קנז, א.

בחי' מקור החסדי' דאבא להמתיק כל הגבו' וצמצומי' דמדו' דז"א (וכמו ע"י מצות גמ"ח שהחס"ד נק' מי"ם שמצמיח ישועות וחסדי' העליוני' להמתיק כל דין קשה כמ"ש אשריכם זורע"י על כל מי"ם שהן תורה וגמ"ח כו').

והנה כמ"כ עד"ז הוא ענין ושכרו שזהו בחי' גבו' שבחסדי' דאימא שזהו בחי' היין המשמח שממתיק לבחי' הגבו' קשות שבמדו' שבלב בשרשן יותר מן המים (וכידוע דהתורה נק' בשם מים ובשם יין ובחי' הנגלה שבתור' נק' מים שמקרר רשפי אש גבורו' הקשות כו' ובחי' יינ"ה של תור' משמחו' את הלב שממתיק הגבו' יותר להפוך אותם לחסדי' שנק' גבו' ממותקו' כו'). ועד"מ היין הטוב כששותה האדם מטיב לבו ביותר עד שנהפך מדין לחסד ורחמים למחול ולסלוח גם לשונאו כו' או לחוטא גדול כו' שהמרה את רוחו ביותר יסלח לו ויקבלנו לרצון וחסד או כאשר יעצב לב האדם ביותר מדבר רע ביותר כשישתה יין הטוב יטיב וישמח לבו מן העוצב לגמרי עד שלא יבא לכלל דין ורוגז כלל וכלל אדרבא להשפיע כל טוב וחסד ביותר מכפי המדה כו' וכן להוסיף אור השכל להטות הכל כלפי חסד וטוב דוקא, וזהו הנק' המתקות הגבו' בעצם שהדין והרוגז או העצב עצמו נהפך לרשפי אש האהב' ברוב אורה ושמחה כו' לפי שהיין משמח המדו' שבלב ביותר עד שנהפך דעתו מרע לטוב בכל העניני' כו כידוע וזהו עיקר המתקו' הדיני' והגבו'. וכך יובן למעלה בבחי' יין המשמח אלקי' דבחי' מוחי' דאימ' (כמו יינה ש"ת בבחי' פנימי' ההשגה דבינה עילא') שממתיק כל בחי' גבו' עליונו' דמדו' שבאדם העליון אעפ"י שרבו המקטרגי' ממעשה הרע של בנ"א ע"ד שחרה אף ה' או כמו ויתעצב אל לבו כו' אך ע"י בחי' שתיי' היין הטוב העליון יומתקו כל הדינין וכמ"ש בזוהר ע"פ וחכך כיין הטוב הולך לדוד"י כו' להיות נהפך מדין לחסד וטוב גם במוחי' שבמדו' להטות כלפי חסד למחול ולסלוח לכל העונו' כמו שהיין למטה ישמח לבב אנוש כו' ויסיר כל עצב ורוגז (וכמו יין לנסכי' ע"ג המזבח דכתי' הסך כו' שאו' שירה על היין הזה להמתיק לכל הדינין וקטרוגי' העליוני' כמ"ש במ"א בענין עולה ומנחה וזבח

אשריכם זורע"י על כל מי"ם: ישעי' לב, כ. בבא קמא יז, א.

דהתורה נק' בשם מים ובשם יין: תענית ז, א.

יין המשמח אלקי': ראה שופטים ט, יג.

וחכך כיין הטוב: שיר השירים ז, י. ראה זהר שמיני לט, א. ביאורי הזהר שם סד, סע"ד ואילך.

שהיין . . ישמח לבב אנוש: תהלים קד, טו.

דכתי' הסך: פינחס כח, ז.

כמ"ש במ"א בענין עולה ומנחה וזבח ונסכי': ראה לקוטי תורה שלח מא, ג. ובד"ה זה (שיודפס בעז"ה) בפ' שלח.

ונסכי' כו'), כמו עד"מ כשטוב לב המלך ביין יצוה חסדו להוציא לחירות כל האסורי' ממות לחיים וירבה לסלוח (כמ"ש בזוהר דכל חירו וכל חידו מיין הטוב ונק' גבו' שבחסד שבכחו יותר להמתיק הדינין כו' מאחר שיכול להסיר העצב ומורת רוח שהוא תחלת סיבת הדין והרוגז, והמים אינן אלא לקרר רשפי אש דרוגז ודין עד שתנוח רוחו ולבו כו', ועכ"ז שרש המים דחסדי' דאבא גבוה מן היין דבינה כו' כי שרש החסדי' דאבא הוא במוח החכ' שלא יגיעו שם דיני' וגבורו' וצמצומי' כלל להיותו למעלה מבחי' מקור להתהוות המדו' שבלב, אבל בבינה שנק' אם הבנים שמולדת המדו' יש שם אחיזה לגבו' קשות יותר במדו' שמסתעפי' רק שנמתקי' בחסדי' דאו"א כמו ביין הטוב כו' (וראי' לזה מעסק בתורה בנגלה שאין שום קטרוג יכול להגיע אלי' וכעובדא דרבה ב"נ שלא הי' מה"מ יכול לבוא אלי' בעסקו בתורה משא"כ בבחי' בינה שזהו כמו הרצוא דתפילה בשמחה בהשג' אלקו' וכן בהשג' רזי' וסודו' התורה שיכול הקטרוג להגיע שם רק שנמתקין בשרשן כנ"ל). וזהו שא' שתו ושכרו שתו מחסדי' דאבא שלמעלה מן המדו' שאין שם דיני' כלל (כמ"ש ימותו ולא בחכ' שלא הי' בו שביר' כלל) ושכר"ו מבחי' יי"ן המשמח שממתיק הדין ונהפך לחסד וטוב כנ"ל.

ומ"ש ושכר"ו דוקא כי בשביל המתקו' הדינין והצמצומי' צ"ל מבחי' יין המשכר דוקא שיגיע למעלה מן השכל והדעת ולא יבא הדבר במשפט החכ' שיכול אז להחליף דבר להיפוכו בתכלי' כמו מתכלית הדין לתכלית החסד גם נגד רצונו וחכמתו שאין זה גם ביין המשמח, כמו שנרא' בעליל כאשר ייטיב לב המלך ביין גם שירבה להטיב עדיין [אין] דעתו מתיישב ביינו לבלתי יעשה דבר שנגד רצונו וחכמתו בתכלית אבל כאשר שתה יין המשכ"ר יהפוך דעתו ולבו לעשות חסד וטוב שאינו לפי המדה כלל ואם אח"כ כשישוב דעתו [עליו] מן היין המשכר יתחרט דברי המלך אין להשיב כו', [וכך הוא למעלה] כמו ביין לנסכי' דכתי' הסך נסך שכ"ר לה' כו', וכן שתו ושכרו דודי' לבא בהן התגלות ההעלם שבעצמו' ממש שיומתקו

כשטוב לב המלך ביין: ע"ד מגלת אסתר א, י.

שו"ה האסורי' — (כמ"ש: בהכת"י לא נסמן סיום החצע"ג.

דכל חירו וכל חידו מיין הטוב: ראה זהר תולדות קמב, ב. שמיני לט, א. מ, א. בלק קפט, א-ב.

בבינה שנק' אם הבנים: ראה זהר וייחי ריט, א. ספר המאמרים ה'תש"ט ע' 112 בהערה.

מעסק בתורה בנגלה . . דתפילה . . שיכול הקטרוג להגיע: ראה ספר המאמרים תקס"ג ח"א ע' נה.

וכעובדא דרבה ב"נ: בבא מציעא פו, א.

ימותו ולא בחכ': איוב ד, כא. וראה תורה אור יתרו קי, ד. ספר המאמרים תקס"ז ע' עו. תורה אור מגלת אסתר קיח, ג. ספר המאמרים תקס"ח ע' צז. סידור שחרית מה, ב. ביאורי הזהר פינחס קיא, א. פירוש המלות פקכ"ו. תורת חיים וישלח נד, א. אור התורה משפטים ע' א'שז. דרך חיים שער התפילה מח, סע"א.

הדינין מן הקצה לקצה ממש וזהו לדודי"ם דוקא צריך יין המשכר כענין אגבר"ו חמר"א אדרדק"י שהן אנפי זוטרי בחי' מוחי' דקטנו' שמלאי' דיני' כו' אבל לזקן צריך יין ישן שנק' חמרא דמנטרא דיתיב על דורדייא כו' שדעת זקנים נוחה דוקא להמשיך רוב שפע מן ההעלם לגילוי שנכנס יין כו' ויין חזק ממשיך יותר מן ההעלם דזקני' שקנו חכמ' וכמו ויבא לו יי"ן וארמי מי"א כו', וזהו יין הטו"ב שבפנימי' בינה שנק' יין המשומר ממגע נכרי כידוע. וכל זה בזו"נ אבל באו"א לא שייך בחי' שתי' כלל רק בחי' אכילה כמ"ש אכלו ריעי' כנ"ל משום דהמאכל מוסיף כח המוחי' דחו"ב ומשם ללב ואברי' כנ"ל וד"ל, והן כמו לחם הקרבנו' כדת של תור' אכילה [בלחם קרבנות] מרובה משתי' דנסכי' כידוע וד"ל, ובא"א וע"י לא שייך גם בחי' אכילה כמ"ש באתרי' לאו אורחי' למיכל כנ"ל וד"ל.

והנה אחר שנתבאר שרש ענין [בחי'] האכילה ושתי' בדודי' וריעי' העליוני' שהן בחי' או"א וזו"נ שכוללי' [כל] ההשתלשלו' דע"ס דאצי' שהוא שם הוי' דאדם דאצי' בכלל י"ה בחי' חו"ב ו"ה זו"נ כידוע, הנה מזה יובן שרש ההפרש בכלל בין כשהאורו' בכלים בבחי' נר"נ דאד"ם שצריך לבחי' או"ש לחבר האורו' בכלים ובין בחי' פנימי' הכת"ר שא"צ לממוצע לחבר כמו שא' באתי לגני אכלת"י כו' וכמו לחם הקרבנות דאכילה מרובה משתי' כמו כבש א' דתמיד נסכו יין רק רביעי' ההין כו' וכה"ג אבל באתרי' לא שייך בחי' אכילה כלל, וא"כ לפי"ז יבוטל מצות הקרבנות לע"ל שהקרבנו' בכלל זבח ונסכי' הוא כמאכל אדם למטה בבשר ולחם ויין לשתי' כו' ובימות המשיח יקריבו ביתר שאת וכמו שאו' ושם נעשה לפניך כמצות רצונך וכן או' מזבח חדש בציון תכין כו' ושעיר"י עיזים נעשה ברצון כו'. ואמנם ידוע שיש הפרש גדול בין ימו' המשיח לעוה"ב דהעוה"ב אין בו או"ש כלל רק צדיקים יושבי' כו' ובימו' המשיח יהיו גופי' שנולדי' מאב ואם דוקא רק שיאריכו ימים ביותר כמ"ש הנער בן ק' שנה ימות וכדורות שמאדה"ר עד אברהם ויהיו זורעים וחורשי' ואוכלי' תבואת הארץ רק שיהי' הזדככו' הרע

אגבר"ו חמר"א אדרדק"י: **סנהדרין לח, א.**

יין ישן . . שדעת זקנים נוחה: **מגילה טז, ב.**

חמרא דמנטרא דיתיב על דורדייא: **ראה זהר (אדרא רבא) נשא קכח, ב. זהר חדש שיר השירים סד, סע"ב.**

שנכנס יין: **ערובין סה, סע"א.**

ויבא לו יי"ן וארמי מי"א: **תולדות כז, כה. זהר בלק קפט, א.**

כבש . . רביעי' ההין: **פינחס כח, ז.**

ושם נעשה לפניך: **נוסח תפלת מוסף (בדילוג).**

מזבח חדש בציון . . ברצון: **תפלת מוסף לראש חודש.**

הנער בן ק' שנה ימות: **ישעי' סה, כ.**

בתכלי' בארץ וכל אשר בה באדם ובהמה כו' וכמא' אין בין העוה"ז לימהמ"ש כו' ולכך יקריבו בבהמ"ק שיהי' אז [פרים וכבשים בעילוי המדריגו' ביותר מקרבנו' שהי' בבהמ"ק שהי' תערובו' טו"ר הרבה באדם ובהמה ואמנם גם באו"ש הגשמי שיהי' אז] לא יהי' בו שום תערובו' רע כלל רק טוב כו' (כמו באדה"ר קדם החטא מאחר שרוח הטומא' יבוער מן הארץ לגמרי וברי"מ א' דאילנא דטו"ר יתבער מעלמא כו' וגם המזיקין יבטלו כו' כידוע) וכ"ש בקרבנו' שיקריבו אז שיעלו לריח ניחוח להוי' בעילוי המדרג' הרבה יותר מאחר שיהי' עליו' העולמו' בכלל ובפרט.

(אך ענין הסעודה שיעשה ה' לצדיקי' מלויתי"ן ושו"ר הבר כו' שזה ודאי יהי' אחר התבררו' דעה"ד בימו' המשיח (וא"א לומר שהוא בעוה"ב שאחר תח"ה שהרי העוה"ב אין בו או"ש כלל [אלא] זהו בתח"ה) שהרי יקח כוס ש"ב מיין המשומר בענביו מוימ"ב ויתן לאברהם לברך ולא ירצה מפני שיצא ממנו ישמעאל וכן יצחק מפני שיצא ממנו עשו וכן יעקב מפני שנשא ב' אחיות עד דוד שא' לי נאה לברך כו' והיינו [כוסי] רוי"ה בגי' רכ"א לוגין כו', וזה פלא גדול מאין יהי' בחי' או"ש לע"ל אחר תח"ה אלא צ"ל דסעודה דלויתי"ן ושו"ר הבר מדבר בבחי' מזון העליון הרוחני שלפני ההשתלשלו' דע"ס כענין אכלו ריעי' או"א דאצי' כו' כנ"ל, וזהו סעוד' לויתי"ן שהוא יחוד וחיבור דחו"ב כמ"ש לויתי"ן זה יצרת לשחק בו וכמא' ג"ש האחרוני' יושב ומשחק כו' והוא בחי' פנימי' התענוג שבחו"ב שבנשמו' הצדיקי' בבחי' י"ה כו' ושו"ר הב"ר [הוא כעין] בשר שלמי שמחה הנ"ל במדו' שבלב בשר בשמחה מורגשת בגבו' שבד"ם הוא הנפ"ש, ומדבר בב' עלמין דאתכסי' ודאתגלי' כדגי"ם שבים שהם ת"ח שהוא בחי' הלויתן שזהו בהעלם התענוג דחו"ב ובגילוי המדו' שבלב בדיבור כו', כמ"ש במ"א באורך שא"א להיות כזה כ"א אחר תשלום [כל] הברורי' דרפ"ח בתכלית והוא אחר תח"ה ואז יביאו כוס ש"ב מיין המשומר [מוי"ב] שלא הי' בזה צד אחיזה לחיצוני'

אין בין העוה"ז לימהמ"ש: **ברכות לד, ב.**

דאילנא דטו"ר יתבער מעלמא: **נסמן לעיל ע' קיד.**

וגם המזיקין יבטלו: **ראה תורת כהנים בחוקותי כו, ו. וראה לקוטי שיחות בחוקותי (כרך ז) ע' 188.**

אך ענין הסעודה . . מלויתי"ן: **ראה הנסמן לעיל הערה וכמו סעודו' ובהערה גופי' גשמי'.**

מיין המשומר בענביו מוימ"ב: **ברכות לד, ב.**

לאברהם . . דוד שא' לי נאה לברך: **פסחים קיט, ב.**

(כוסי) . . רכ"א לוגין: **יומא עו, א.**

לויתי"ן זה יצרת לשחק בו: **תהלים קד, כו.**

ג"ש האחרוני' יושב ומשחק: **ראה עבודה זרה ג, ב.**

כדגים שבי"ם שהן ת"ח: **נסמן לקמן ע' רנב.**

משבה"כ להיותו בפנימי' בינה עולם החירות שלא הי' שם שביר' כלל ע"כ גם האבו' לא יכלו לברך עלי' לפי שהי' מהם הסתעפות לחיצוני' כמו ישמעאל ועשו כו' רק דוד כמ"ש ישכיל עבדי כו' וקאי לע"ל שיגבה מאד למעלה מן האבות והוא מ"ש כוס"י רוי"ה גי' ארך דבחי' פנימי' מח' שלמעלה מן המדות שבו כו' משום דכתר ש"ט עולה ע"ג כתר כהונה וכתר תורה וכתר מל' [ו]זהו כתר ש"ט כו' בכלל היינו ענין הברורי' דמ"ע בלויתן ושס"ה ל"ת בשו"ר הבר בחי' חו"ג דאו"א שבזו"נ מ"ה וב"ן והן חו"ג דאנכי ולא יהי' לך רק שיהי' זן לצדיקים שקיימו כל התומ"צ בגשמיות הוא שיתענגו בסעודה זו דלוית"ן העליון ושו"ר הב"ר בבחי' הרוחניו' דרמ"ח מ"ע ושס"ה ל"ת כענין אכלו ריעים הנ"ל ולמעלה מזה שהרי סעודה זו יהי' בבחי' פנימי' הכת"ר שאחר תח"ה כמ"ש יחיינו מיומים ביום הג' כו'. וזהו עכ"פ כדעת הרמב"ן שהעוה"ב יהי' נשמות בגופי' דוקא רק שאין בו או"ש כלל, וא"כ יובן שמדרגת העוה"ב גבוה הרבה גם מתח"ה שיעשה סעודה לצדיקי' עכ"פ מלוית"ן ושור הבר ויין המשומר ושתי' ובעוה"ב הרי אין בו או"ש כלל וכלל (גם לא כמשה בהר ולא לחם פנ"ג וכה"ג) אלא צדיקי' יושבי' ועטרותיהן בראשיהן כו'. והענין הוא שלא יהיו צריכין לבחי' אמצעי כלל שיחובר בגופי' שלהם מבחי' עצמו' אא"ס חי"י החיים רק אור העצמו' ממש יאיר להחיותם בגופי' שלהם אחר תח"ה בלי ממוצע כלל, וז"ש ונחי' לפניו' ממש אחר שיחיינו מיומים בתח"ה וד"ל).

(ושרש הענין הוא כמ"ש במ"א שיש ב' מדרגו' בעונג העליון גם בבחי' פנימי' דע"י, א' עונג המורגש כעונג המורגש לנשמות בג"ע שזה בא מבחי' עד"ן בצמצום גדול, והב' בחי' עונג הנעלם שבלתי יבא במורגש כלל והוא העד"ן עצמו שהוא העוה"ב שעין לא ראתה עדיין כו'. וזהו ההפרש בין סעוד' דלוית"ן ושו"ר הב"ר שהוא בא בבחי' עונג המורגש עכ"פ רק בבחי' רוחניו' התענוג שלמעלה מן החו"ב שבכלי' כו' וז"ש יחיינו מיומים כו' ובין העוה"ב ממש שנחי' לפניו ממש בחיי עולם הא"ס עצמו שהוא בחי' עד"ן הנעלם ונק' סדכ"ס דלמחת"ב כלל והוא שם אהי' הב' הנ"ל שע"ז א' עם זו קני"ת בבחי' עצמיו' החיות לנש"י בגופי' שאחר התחיי', שז"ש צדיקי' יושבי' ועטרותיהן דוקא בראשיהן שהוא בחי' מקיף דיחיד' שהוא בחי' עונג הנעלם עצמו שיבא בגילוי אור וחיות במורגש בנשמתם וגופם יחד בלי

כמ"ש ישכיל עבדי: ישעי' נב, יג.
דכתר ש"ט עולה: אבות פ"ד מי"ג.
יחיינו מיומים ביום הג': הושע ו, ב.
וז"ש ונחי' לפניו': סיום הכתוב יחיינו.

אמצעי כלל אפי' באכילה רוחני' כלחם פנ"ג ולויתן כו' וד"ל. וזהו שבעוה"ב יחיו חיי עולם וכמ"ש אלה לחיי עולם להיותן למעלה מחיבור צורה בחומר שע"י אמצעי כלל. וזהו שא' דוד מ"י ח"י וקיי"ם וכמ"ש ימלוך לע"ו בנצחיו' דא"ס ממש דליכא זקנה קמי' קודב"ה עצמו כלל, וז"ש חיי"ם נת"ת לו בנצחיו'. ומ"ש וע"י יתיב כו' זהו קודם העוה"ב כמו שא' במט"ט שרו ש"ע נע"ר הייתי גם זקנת"י כו', רק שהוא בבחי' ג"ר דע"י בחי' המקיפי' דנר"נ אבל בעוה"ב הוא למעלה גם ממקיפי' דנר"נ דאד"ם כו'. וזהו ההפרש בכלל בין זש"פ דקי"ס שהי' מעין העוה"ב ממש דכתי' בי' עצר"ת לה' ולא לכ"ם כלל שהוא בבחי' עונ"ג הנעלם דעצמו' השעשועי' מקור כל העונג הבא במורגש שלמעלה גם מבחי' מקיף דנר"נ כו' ובין ש"ע שנא' עצרת תהי' לכם דוקא שהוא בחי' עונג המורגש שבא אחר הצמצום דעד"ן עצמו רק שזהו מבחי' המקיפי' דבחי' ג"ר דע"י שבא בבחי' או"פ בש"ע ממקיפי' דז' ימי הסוכות, וזהו כמו שיהי' בזמן ימו' המשיח שקודם העוה"ב וד"ל).

והנה אחר כל זה יובן שרש ענין קי"ס שהוא בזש"פ דכתי' בי' עצרת לה' כו' שלא הי' בו שלמי שמחה כלל ובש"ע כתי' עצרת תהי' לכ"ם דוקא, לפי שזש"פ נא' בו הפך ים ליבשה כו' שם נשמחה בו ממש שהוא כמו העוה"ב ממש שאין בו או"ש כלל אפי' ברוחניו' דאכילה עליונה כאכלו ריעי' ושתו כו' דקרבנו' בזבח ונסכי' הנ"ל והיינו להיות ששמחה זאת בבחי' ההעלם דעצמו' א"ס ממש שלמעלה מבחי' נר"נ דאד"ם א' ד"ם כנ"ל (והוא בחי' עדן סתימא' הנ"ל [ב]עונג הנעלם שנק' שעשועי המלך בעצמותו ממש כידוע וד"ל). וראי' לכל זה הוא ממה שארז"ל דבקי"ס ראת' שפחה [על הים] מה שלא ראה יחזקאל הנביא, וזה פלא גדול דאם מפני שא' זה אלי כו' זה לנוכח ממש כמו לע"ל בעוה"ב שא' הנה אלקינו זה קוינ"ו לו כו' עכ"ז האיך יתכן שגם שפחה שלהם תראה גילוי אור כז"ה מה שלא ראו יחזקאל במראה

אלה לחיי עולם: **דניאל יב, ב.**
דוד מ"י ח"י וקיי"ם: **ראש השנה כה, א.**
ימלוך לע"ו: **בשלח טו, יח.**
דליכא זקנה קמי' דקוב"ה: **יבמות טז, ב.**
חיים נת"ת לו: **נסמן לעיל ע' קיג.**
וע"י יתיב: **דניאל ז, ט.**
במט"ט שרו ש"ע . . זקנת"י: **תהלים לז, כה. יבמות שם.**
קי"ס שהוא בזש"פ: **נסמן לקמן ע' ריט.**
שעשועי המלך בעצמותו: **נסמן לעיל ע' מד.**
ראת' שפחה . . יחזקאל הנביא: **נסמן לקמן ע' ריא.**
זה אלי: **בשלח טו, ב.**
הנה אלקינו זה קוינ"ו לו: **ישעי' כה, ט.**

הנבוא' (לפי שלא הי' נבואתו רק מבחי' נו"ה דיצי' ונבואת ישעי' מנו"ה דבריא' כו'). ועוד דבאמת יש להבין בגוף הענין דלא נמצא רמז וגילוי בתורה כלל על עוצם בחי' התגלות אור גדול כזה בקי"ס רק במ"ת נז' בפי' וכל העם רואי' כו' וכתי' פב"פ דיבר ה' עמכם והשמע עם קול אלקי' כו' דמשמע שלא הי' זה עדיין קודם מ"ת ולא נז' בתורה כלל שהי' גילוי אלקו' כ"כ בקי"ס (ומה שא' זה אלי ואנוהו כוונתם אל בחי' ז"א בחי' ת"ת שעולה בכת"ר וכמ"ש כי גאה גאה ברוממו' והתנשאו' דבחי' הכת"ר וכמ"ש אלקי אבי וארוממנהו כו'). אך הענין הוא דגם שלא נז' בתורה בפי' אבל גילוי אור כז"ה בקי"ס הי' בבחי' ההעלם דעצמו' הנשמו' דישראל כשא' שירת הים וע"כ גם שפחה ראתה כו' שזהו מעין דעוה"ב שהי' בגילוי גמור ממש שלמעלה מגילוי אור שראו במ"ת שאינו רק באור א"ס שבחכ' כו' כידוע דקי"ס הי' הכנה רבה למ"ת כו'. וזהו שארז"ל דאפי' עוברי' שבמעי אמן אמרו שירה על הים, וזהו פלא האיך העוברי' יאמרו שירה כמו גדולי ישראל כו', אלא שמרמז בזה על בחי' יחידה דכנ"י בכלל ובפרט אפי' בעוברי' שבמע"י אמן דכתי' מי יתנני כירחי קדם דמלמדי' אותו כל התורה כו' וד"ל. וראי' לכ"ז הוא מה שקודם קי"ס א' ה' למשה מה תצעק אלי וא' בזוהר מה תצעק אלי בעתיקא תלי' כו' וגם ממ"ש משה לישראל ה' ילחם לכם ואתם תחרישון וא' בזוהר לא תתערו מידי כו' ואח"כ א' למשה מ"ה תצעק אלי כו' דמשמע שציוה משה להם שלא יצעקו בתפלה בהעלא' מ"ן כלל וכלל אפי' בדיבור בחשאי כש[ע"ע] בלחש אלא תחרישון בשתיקה לגמרי לפי שאין אתדל"ת שלהם בכל העלא' מ"ן מגיע לשם כלל וגם צעקת משה עצמו בתפלה גם אלי' א' ה' מה תצעק אלי כו' דבעתיקא תלי', וכ"ז פלא גדול למה לא יועיל העלא' מ"ן דישראל בצעקתם בתפלה והלא ארז"ל ופרעה הקריב לבם לאביהם שבשמי' כו' וכ"ש וק"ו תפלת משה שהי' שרשו בבחי' פנימי' אור

יחזקאל . . נבואתו . . דיצי': **ראה ספר המאמרים תקס"ה ח"א ע' תנג. תקס"ח (כאן) ע' קעה.**

וכל העם רואי': **יתרו כ, טו.**

פב"פ דיבר ה' עמכם והשמע עם קול אלקי': **ואתחנן ה, ד. ד, לג (השמע).**

כי גאה גאה . . אלקי אבי וארממנהו: **בשלח טו, ב־ג.**

דקי"ס הי' הכנה רבה למ"ת: **ראה גם לקוטי תורה צו יז, א. שער האמונה פנ"ה. ספר המאמרים פרשיות ח"א ע' רסו ואילך. לקמן ע' רפד. ע' תכט.**

דאפי' עוברי' שבמעי אמן אמרו שירה: **כרכות נ, א. וראה לקמן ע' שכט.**

מי יתנני כירחי קדם דמלמדי' אותו כל התורה: **איוב כט, ב. נדה ל, ב.**

מה תצעק אלי . . בעתיקא תלי': **בשלח יד, טו. זהר בשלח מח, א. נב, ב.**

ה' ילחם לכם . . לא תתערו מידי: **בשלח יד, יד. זהר בשלח בשלח מז, ב.**

כש(ע"ע): **כשמונה עשרה.**

ופרעה הקריב לבם לאביהם שבשמי': **ראה שמות רבא פכ"א, ה.**

אבא דאצי' גם לו א' מה תצעק אלי שלא בו הדבר תלי' אלא בעתיקא עצמו תלי' כו' וד"ל.

ולהבין ביאור הענין [הנה יש להקדים ענין] א' והוא בשרש בחי' הדיבור דאד"ם שנק' מדבר נפש המדברת וכמ"ש ויהי האדם לנפש חי' ות"א לרוח ממללא כו'. דהנה כמו שמבואר למעלה בבחי' נר"נ דאד"ם א' ד"ם שבא בכלים מגבילי' דמוחא ולבא כו' ע"י בחי' ממוצע דמזון המאכל כנ"ל שזהו בחי' אדם בחיצוניו' [ויש] בחי' מקיפי' דנר"נ כו', כך יובן בבחי' אדם הפנימי שהוא הנק' נפ"ש אד"ם עצמ' שהוא נפש המדברת רוח ממללא כו' שהעיקר הוא בבחי' הדיבור דוקא להיות ידוע בשרש בחי' הדיבור הוא בבחי' מקור החכ' שנק' קדמו"ת השכל שממנו בא כח העצם של הדיבור שיכול לצרף האותיו' דמבטא, כמו התינוק שא"י לדבר קודם שיאיר בו [מבחי'] פנימי' דחכ' דוקא דגם שמבין בהשגה שדבר זה רוצה לא יוכל לדבר בדיבור עד שימצא בנפשו מכח קדמו' החכמ' גם שהוא בהעלם עדיין, והוא מ"ש בזוהר דאבא יסד ברתא וכתי' מצרף לחכמה שהרי צירופי אותיו' הדיבור נעשי' ממילא שלא ע"י הכנה וכוונה בשכל כלל כידוע, וזהו שמורה על עצם אור נפש השכלי' כשנק' רו"ח ממלל"א דוקא (וגם בזה יש אמצעי לחבר אור החכ' שיוכל לדבר והוא עד שיטעום טעם דגן ולחם דוקא שהלחם שרשו בחכ' כנ"ל בחיצוניו' מוחי' דאדם), וידוע שיש בדיבור פנימי' וחיצוניו' והוא דיבור שע"י בחירה ורצון איך לדבר עפ"י הכוונה שבמוח חו"ב והב' פנימי' הדיבור כשבא מאיליו וממילא שלא ע"י בחירה בשכל ורצון כלל וכמו המדבר בחשאי שמעומק כוונת הרצון והשכל בעומק טרדתו מרחשן שפתיו בלח"ש וניגרר ממילא בלי בחירה כלל, וזהו דיבור בלחש בש"ע שאז הוא בנקוד' הרצון ועומק הלב שהוא מצד בחי' הביטול במציאו' בתכלי' כעומד לפני המלך ממש שמתבטל מכל עצמותו ואין לו כח לדבר בדיבור שע"י בחירה בשכל וכוונה ורצון [כלל] כו' כמו אין מלה בלשוני רק אד' שפת"י תפת"ח כו' כי בחי' הדיבור הוא בחי' ההתפשטו' ליש בגילוי רצונו וחכמתו וגם מדותיו כשמכלכל דבריו במשפט כו' אבל לפני מלך גדול או לפני חכם

ויהי האדם לנפש חי' ות"א לרוח ממללא: **בראשית** ב, ז.
דאבא יסד ברתא: **נסמן לעיל ע' סב.**
מצרף לחכמה: **כ"ה בכמה מקומות. וראה** הנסמן בספר המאמרים פרשיות ח"ב לע' תרכז.
עד שיטעום טעם דגן: **ראה ברכות** מ, א.
בש"ע . . כעומד לפני המלך: **ראה שבת** י, א.
אין מלה בלשוני: **תהלים** קלט, ד.
אד' שפת"י תפת"ח: **תהלים** נא, יז.
כשמכלכל דבריו במשפט: **ע"ד תהלים** קיב, ה.

גדול ממנו הרבה לא יוכל לדבר דבריו במשפט השכל וכוונה כלל [לעוצם בחי' ביטול ממציאותו כו' וזהו ענין דיבור דתפלה בלחש שהדיבור נמשך מאליו מצד עומק הביטול מעצמו עד שאינו מרגיש א"ע כלל] ע"כ לא יוכל לדבר בכוונה שהוא בבחי' יש והתפשטו' כלל וכלל כו', אך עכ"ז הרי יש כאן בחי' דיבור עכ"פ שבא ממקורו מכח החכ' שנק' רוח ממללא כו' רק שא"י לדבר בקול ובכוונה שבשכל רק מלמעלה מן השכל שנק' פנימי' חכ' (כמו הטרוד בעומק העיון שמרחשי' שפתיו ממילא ואינו מרגיש ושומע מה שמדבר כלל ואעפ"כ ממילא מדבר הוא כפי אופן נקוד' הכוונה שבשכל וחכ' וכן בעומק התפעלו' הרצון מנקוד' הלב ידבר שלא בדעת וכוונה שבמוח כי הדיבור יוצא מקירות הלב שנק' קלא פנימאה דלא משתמע במורגש כלל וכתפלת חנה דכתי' והיא מדברת על לבה וקולה לא ישמע כידוע). ואמנם הנה יש [עוד] מדרגה שלמעלה מזו והוא בחי' השתיקה לגמרי שא"י לדבר כלל אפי' בחשאי וזה מוכרח שבא מצד בחי' ביטול המציאו' לגמרי מכל וכל עד שנעשה כמו אבן דומם ממש שא"י לדבר כלל כמו הבא פתאום לפני המלך שיחרד חרדה גדולה בנפשו עד שיהי' לאבן דומם ולא יוכל לדבר כלל, וזהו בחי' השתיקה שהוא בחי' ביטול עצמי בפנימי' ועצמו' הנפש ממש שלמעלה מבחי' הביטול בש"ע בדיבור בחשאי שאין בו אפי' התפעלו' עומק הרצון ועומק השכל רק הוא בבחי' דומם ממש וד"ל. והנה הרי יובן מב' מדרגו' דביטול המציאו' הנ"ל שזהו שרואי' הכל בביטול וההעדר באותיות הדיבור שכאשר לא יוכל לדבר רק בחשאי מוכרח שביטול זה הוא במקורו שהוא החכ' שר"ש הדיבור שגם הוא נתבטל ממציאותו וע"כ א"י לדבר בשכל ודעת מאחר דאבא יסד ברתא כנ"ל ע"כ עיקר הגורם להעדר הדיבור בכוונה ודעת היא מפני שבחי' החכ' שרש ומקור הדיבור נתבטל ממציאו' ישותו ועלה למקורו בבחי' האי"ן דכת"ר כמ"ש והחכ' מאין תמצא כידוע. וכמ"כ יובן עוד בביטול השני שבבחי' עצמו' אור הנפש כאשר הוא בבחי' השתיקה לגמרי ששתיקה זו שהוא העדר הדיבור לגמרי זהו מצד בחי' עצם הנפש שנתבטלה ממילא ולא יוכל לדבר כלל וכלל וד"ל.

ואחר הקדמה זאת יובן מ"ש בקי"ס ואת"ם תחרישון בשתיקה לגמרי ולא אפי' בדיבור בחשאי בש"ע וכמ"ש בזוהר לא תתערו מידי כו', והטעם הוא לפי שבקי"ס הי' ההארה מבחי' מהו"ע א"ס שבפנימי' הכת"ר כמו בעוה"ב ששם אין שום אתדל"ת מגיע כלל אף לא בהעלא' מ"ן דתפלה בחשאי' שהוא נמשך מקירת הלב קלא פנימא' כו' שהוא עומק הרצון שא"א

והיא מדברת על לבה וקולה לא ישמע: שמואל א א, יג (וחנה היא — בדילוג). וראה פירוש המלות פל"ה.
והחכ' מאין תמצא: נסמן לעיל ע' קכב.

לכוין בדיבור בקול מורגש שבא ע"י כוונה שבשכל כנ"ל שעכ"פ יש כאן בחי' דיבור דאד"ם ובפנימי' אור הכת"ר הרי הוא למעלה מבחי' נר"נ דאדם גם למעלה מבחי' מקיף דנר"נ שהוא עומק הרצון שלמעלה מן השכל והכוונה כו' (וכן לא יגיע שם גם בחי' עומק השכל שנק' אין דחכ' כמו שהוא בהעלם דאי"ן דכת"ר שמזה יבא הדיבור ממילא ומאליו בחשאי שאינו מרגיש כלל כנ"ל כמו הטרוד בעיון עומק השכל שמרחשי' שפתי' כו' שכל זה יש לו שרש בבחי' מקיף דנר"נ דאד"ם וכ"ש שאין הכוונה שבמוח ולב שבדיבור מגיע לשם כלל, וזהו שא' ואתם תחרישון בבחי' השתיקה לגמרי שלא תתערו מידי אף בנקוד' הרצון והחכ' שא"א להגיע בעצמו' אא"ס שבכת"ר כ"א בחי' הביטול הב' העצמי' הנ"ל שהוא ביטול עצם הנפש ממש כחרדה גדולה שלפני המלך עד שנעשה כדומם ממש ע"כ לא יוכל לדבר כלל כנ"ל שזהו למעלה מבחי' אד"ם לגמרי מכל וכל (משא"כ ביטול הא' דחכ' גם במקורו שרש הדיבור שלזה א"י לדבר בכוונה כדיבור דתפלה שאין ביטול זה בעצמו' הנפש ממש עדיין רק בחכ' דאד"ם וכמו בחי' הביטול דתלמיד לפני רבו כשטרוד למבלע לשמוע ולקבל שמפני זה הביטול העצום למיבלע לא יוכל להשיב לשואלו דבר מה כלל דאיידי דטריד מאד למבלע לא פליט להשפיע לזולתו כלל וגם אינו יכול לדבר דבר מה בפ"ע אלא רק שותק ושומע בבחי' ביטול אמיתי בעצמותו שזהו בביטול עצמו' כח שכלו לבד ולא ביטול העצמות לגמרי מכל וכל (וכמו השמיעה ששמעו כנ"י הי' הדברות אעפ"י שהי' ביטול זה לשמוע דבר ה' בגילוי רצונו וחכמתו כתלמיד ששומע מרבו דבר חכ' הרי עכ"ד פרחה נשמתן בביטול כל העצמו'), משא"כ בחי' השתיקה שהוא ביטול כל העצמו' לגמרי בבחי' דומם ממש הנה זהו רק שהי' בחי' כלי דוקא לקבלת האור דעצמו' א"ס שבכת"ר בשעת קי"ס. וז"ש ואתם תחרישון בשתיקה לגמרי דוקא רק ה' ילחם לכם באתדל"ע שמצד מהו"ע ממש דוקא שאין כל העלא' מ"ן דתפלת אדם מגיע לשם כלל להיות שבקי"ס הי' גילוי אור מאור א"ס שבפנימי' הכת"ר דוקא, וכידוע דבחי' הכת"ר בכלל נק' בחי' ממוצע בין עצמו' המאציל לנאצלי' ובחי' חיצוניו' הכת"ר מקור וראש לנאצלי' שהוא בחי' אדם נר"נ ומקיפי' דרצון ותענוג כו' אבל בחי' פנימי' הכת"ר שהוא פנימי' ע"י בכלל יש בה מבחי' הארת אור א"ס ממש שלמעלה גם ממקור האצי' שאין לכל ההשתלשלו' דקו"ח ערוך לו כלל ועי"כ בהגלות נגלות אור א"ס עצמו מצד עצמו אז נמשך בחי' הביטול בתכלית בכל

שו"ה כו' — (וכן: בהכת"י לא נסמן סיום החצע"ג.

שו"ה למעלה — (משא"כ: בהכת"י לא נסמן סיום החצע"ג.

עכ"ד פרחה נשמתן: נסמן לעיל ע' ג.

הכתר . . בחי' ממוצע: ראה עץ חיים שער (מב) דרושי אבי"ע פ"א.

ההשתלשלו' דאבי"ע גם במקור דאצי' שהוא פנימי' הרצון והחכ' דבחי' אד"ם עד שא"א להיות העלא' מלמטה בבחי' הדיבור שהוא בבחי' יש והתפשטות אף לא בדיבור בלחש כש"ע רק בבחי' שתיקה לגמרי. וז"ש בזוהר ואתם תחרישון לא תתערו מידי כו' וד"ל.

ובכ"ז יתורץ ענין הנ"ל בקי"ס דראת' שפחה על הים כו' ואפי' עובדי' שבמע"י אמן א' שירה כו' לפי שהי' גילוי אור דעצמו' א"ס ממש בקי"ס כמו בעוה"ב ממש וכמ"ש הפך ים ליבשה כו' שם נשמח"ה בו ממש כנ"ל, וע"כ לא הי' מועיל העלא' מ"ן בדיבור כלל כמ"ש ואתם תחרישון בשתיקה לגמרי כנ"ל, וא"כ הרי הכל היו שוין בבחי' קבלת אור הגדול זה גם שפחה ועובדי' כו' כמו גדולי ישראל להיותו למעלה מבחי' נר"נ דאדם לגמרי (וכמו לע"ל שלא ילמדו אי"ש את רעהו כי כולם ידעו אות"י ממש מקטנם כו' מטעם זה), והיינו מפני שבהגלות נגלות האור דעצמו' א"ס שוה ומשוה קטן וגדול ממש ויכלו גם העובדי' לומר שירה וגם שפחה ראתה מה שלא ראה יחזקאל כו' כמ"ש ז"ה אלי כו' מטעם הנ"ל וד"ל.

ובזה יובן מ"ש מה תצעק אל"י וא' בזוהר דבעתיקא תלי כו', דבאמת הגם שתפלה דמשה למעלה הרבה מתפלה דישראל להיות שרשו בפנימי' דאור אבא דאצי' שזהו בחי' פנימי' ע"י כמ"ש בע"ח (שזהו ענין בחי' משיח דכתי' בי' וגבה מא"ד) והי' צעקתו לבחי' גילוי א"ס שבפנימי' ע"י שז"ש אלי ממש (שזהו עליי' ז"א בע"י ממש), וע"כ גם שציוה משה לישראל ואתם תחרישו"ן שזהו העלא' מ"ן דמל' עכ"ז משה בעצמו צעק בתפלה שלו שנק' איש האלקי' בעלה דמט[רוניתא] כו'. ואמנם גם לו או' מה תצעק אל"י דגם שהעלא' מ"ן שלו מבחי' פנימי אבא שזהו פנימי' ע"י שהוא פנימי' התענוג עצמו קודם שבא לרצון וחכ' בבחי' גילוי רק בבחי' ההעלם דחכ' והעלם הרצון כו', אך שרש קי"ס הי' האור מלמעלה גם מבחי' פנימי' אבא דחכ' באין דכת"ר ולמעלה גם מפנימי' התענוג שברצון וחכ' רק בבחי' עדן עצמו שהוא חעוה"ב והוא בחי' שעשועי המלך בעצמו ממש שנק' עונג הנעלם [בעצמו] ממש שלא יוכל לבא גם בהעלם דרצון וחכ' ונק' עתיק' סתימא

ובכ"ז יתורץ: ראה ג"כ לקמן ע' שכב.

שלא ילמדו אי"ש . . מקטנם: ראה ירמי' לא, לג.

בפנימי' . . אבא . . פנימי' ע"י כמ"ש בע"ח: נסמן לקמן ע' שיא.

וגבה מא"ד: ישעי' נב, יג. — כ"ה בבוד 925. ובכת"י זה כתוב וגבה בו מא"ד.

משה . . איש האלקי' בעלה דמט(רוניתא): תהלים צ, א. וראה זהר ויחי רלו, ב. תרומה קלז, ב. פירוש המלות פס"ג. ספר המאמרים תקס"ח ח"א ע' תקע.

סדכ"ס דלמת"ב אפי' מח' דא"ק כו', ולכך א' למשה מה תצעק אלי שאין [העלאת] הדבר דקי"ס תלוי בו דהיינו לא ברצון וחכ' אף בפנימי' שבו אלא בבעל הרצון והתענוג שנא' בו כי עמך מקור כל התענוגי' שברצון וחכ' כו' שאין העל' מ"ן דרצון ותענוג מגיע שם כלל, וז"ש בעתי"ק עצמו תלי' ששם לא יועיל גם צעקת דתפלת משה לפי שלא ברצון תלי' כו' רק בביטול אמית"י דכל העצמו' ממש כמו בשתיקה לגמרי כנ"ל. וז"ש דבר אל בנ"י ויסעו בהפקירו' עצמיו' כו' וד"ל וזהו מפני שקי"ס הוא כעוה"ב ממש שנא' שם נשמחה בו ממש כנ"ל וד"ל.

וזהו הפך ים ליבשה כו' שם נשמחה בו [ממש]. ויש להבין דהפך ים משמע ל' עבר ונשמחה בו משמע להבא והוא בהעברה שני' בנהר פרת כמ"ש בנהר יעברו ברגל כו' וגם מ"ש נשמחה בו דוקא שהוא במוה"ע ית' ממש והיינו בבחי' ההעלם למעלה מעלה בבחי' סדכ"ס עצמו דלמת"ב כלל והוא בפנימי' הכת"ר בכלל שנק' עתיקא סתימא' שנק' עד"ן הנעלם כו' שלא ניגלה עדיין בהשתלשלו' דאבי"ע כלל והארה זו הי' בקי"ס כמו לע"ל שז"ש שם דוקא נשמחה בו ממש וזה הי' בשירת הים כנ"ל דאפי' עוברי' כו'.

והנה באמת י"ל תחלה בעיקר ענין קי"ס מהו. דהנה מ"ש הפך ים ליבשה אינו מובן לכאורה דמזה משמע שנהפך מהות הים [ממש] למהות יבשה ולכאו' אין זה במשמעו' הכתובים שבתור' רק שהים נבקע וכמ"ש ויולך ה' רוח קדים עד ויבקעו המים כו' דהיינו שנבקע הים ונעשה בו מסילה ודרך לעבור בו ביבשה וכמ"ש הנותן בים דרך כו' וכמ"ש ובנ"י הלכו ביבש"ה בתוך הי"ם ולא נמצא רמז בתורה שנהפך מהות מי הים עצמו למהות יבשה אבל הפך ים ליבשה משמע שנהפך הים עצמו ליבשה מלבד הבקיעה ולזה לא נמצא רמז בתורה כלל לכאו' והל"ל בקע הים ולא הפך ים כו'. אמנם הענין הוא דבאמת מצינו בשירת הים שהי' היפוך מהות הים ליבשה מלבד ענין הבקיע' עצמ' דהיינו שבתחלה בקע הים וכמ"ש ואתה הרם את מטך כו' עד ובקעהו ואח"כ נקפו ונגלדו מי הים עצמו ונעשו כמקשה

כי עמך מקור: תהלים לו, י.
דבר אל בנ"י ויסעו: המשך הכתוב מה תצעק אלי.
בנהר פרת כמ"ש בנהר יעברו ברגל: ראה לקמן ס"ע ריט ואילך. הוספה ב.
והנה באמת י"ל: ראה גם לקמן ע' רד
ויולך ה' רוח קדים: ראה בשלח יד, כא.
הנותן בים דרך: ישעי' מג, טז.
ובנ"י הלכו ביבש"ה בתוך הי"ם: בשלח יד, כט.
ואתה הרם את מטך: בשלח יד, טז.

אבני' ממש מב' צדדי' כמ"ש והמים להם חומ"ה ממש מימינם ומשמאלם וז"ש וברוח אפיך נערמו מים נצבו כמו נד ממש כו' לפי שקפאו תהומות בלב ים קפאו ממש דמשמעות פשט המקראו' האלה דמלבד שהי' בקיעה בים להיות מקום פנוי למסילה ודרך לעבור שם כמ"ש הנותן בים דרך כו' הנה גם עצם המים שבים נקפו ונעשו להם כחומה ממש מימינם כו' וכמו החומה מאבני' שהיא נצבת בקושי ותוקף גדול כטבע הדומם שהוא קשה ביותר כך מי הים שמימינם ומשמאלם נצבו כמו חומה כו'. וז"ש הפך ים ליבשה שנהפך מהות מי הים עצמן ליבשה להיות בבחי' הדומם [שהוא] כאבן בחומה היפך טבע המים דניידי ואזלי בלתי עומדי' כלל כו' וד"ל (ופי' הפשוט לא משמע כן דא"כ הל"ל הפך ים לאבן ולא יבשה אלא מה שנגלה היבשה בתוך הים זהו ענין הפיכ' הי"ם עצמו ליבשה דמ"ש יקוו המים כו' אל מקום אחד ותראה היבשה הרי הלכו המים שתחת השמים למקום אחר ואז ממילא נגלה היבשה אין זה ההפיכ' הים עצמו בקי"ס שעמדו המים ונצבו כמו נד כו'). והנה באמת זהו דבר הפלא ופלא מאד איך יוכל להיות שינוי בטבע עצם המים שבים שיהופך למהות דומם קשה כאבני' דחומה ממש כנ"ל.

אך הנה תחלה יש להבין שרש ענין ים ויבשה למעלה שזהו בחי' עלמא דאתכסי' ועלמא דאתגלי' כידוע שהוא בחי' משפיע [דבחי' משפיע הוא הים] ובחי' מקבל הוא היבשה, כמו שאנו רואי' בים ויבשה הגשמיי' שהארץ מקבל כל שפע צמחה מן הים דוקא כמ"ש כי הוא על ימים יסדה ועל נהרות כו', להיות ידוע שבתחלת הבריא' הי' כל הארץ מובלעת בתוך המים עד שא' יקוו המים מתחת השמים אל מקום אחד ותרא' היבשה ואז נעשו המים למטה והארץ למעלה כמ"ש לרוקע הארץ על המים כו' וכתי' יורדי הים שמארץ למים נק' ירידה מגבוה לנמוך לפי שמי התהום למטה מן הארץ. ואמנם ידוע דמי התהום סובב ומקיף לכל חלק' כדור הארץ וממנו נמשכו כל הנהרות ונחלים בארץ כמ"ש השולח מעיינו' בנחלים והן מעיינות תהום רבה וכתי'

והמים להם חומ"ה: המשך הכתוב ובנ"י הלכו ביבשה.
וברוח אפיך נערמו מים: בשלח טו, ח.
שו"ה מי — הדומם: מכאן מתחיל בבוך 181.
המים דניידי ואזלי: ראה ערובין מו, א.
יקוו המים . . ותראה היבשה: בראשית א, ט.
ים ויבשה למעלה: ראה לקמן ד"ה בוקע ים.
כי הוא על ימים יסדה: תהלים כד, ב.
לרוקע הארץ על המים: תהלים קלו, ו.
יורדי הים: תהלים קז, כג.
השולח מעיינו' בנחלים: תהלים קד, י. וראה תורה אור תולדות יז, ד. ספר המאמרים תקס"ט ע' א.

כל הנחלי' הולכי' אל הים והים אינו מלא הרי עיקר מילוי הים מן הנחלים ואח"כ חוזר מן התהום ללכת בנחלים כמ"ש אל מקום שהנחלים הולכי' שהוא הים שם הן שבי' ללכת בחזרה מן התהום וכך חוזר חלילה ואם לא הי' מי הים חוזרי' להמשך בנהרות ע"פ הארץ הי' כל הנהרות מתייבשי' כמ"ש ונהר יחרב ויבש כי ודאי מה שאנו רואי' שאין לנביע' משיכו' הנהרות הפסק כלל זהו מצד מעיינות תהום שחוזרי' ללכת בנהרות כו' וגם אם לא היו כל הנחלי' הולכי' אל הים לא הי' מילוי הים כלל וכמ"ש ולמקוה המים קרא ימים וא"כ הים תלוי בנהרות והנהרות בים (אך מה שהמים שבנהרות הן מים מחודשי' בכל רגע ואינן אותן המים שכבר הלכו לים וחזרו ללכת מן הים לארץ כו' הענין מבואר במ"א בשרש הד' הנהרות מנהר שיוצא מעדן ונתחלקו לנהרות רבים והולכי' אל הים ומן התהום חוזר ובוקע בכדור הארץ מלמטה למעלה עד שעולה לנהר שיוצא מעדן ומשם מתחדשי' המים לילך בד' נהרות לים שמפני זה הן מחודשי' תמיד) (וכמו סיבוב הילוך הדם באברי' מן הלב מלמעלה למטה וחוזרי' ושבי' אל הלב ומתחדשי' ברוח החיים וחוזרי' ללכת למטה וכך חוזר חלילה כמ"ש במ"א).

והנה כל זה ההילוך דנהרות בימים בלך ושוב בחזרה בלי הפסק כלל אינו אלא להשקות את כל חלקי כדור הארץ מלמטה למעלה ומלמעלה למטה (כמו חיות הדם שסובב והולך מן הלב אל האברי' ומן האברי' אל הלב כו') דהיינו להשפיע לחלוחית בארץ כדי שתוציא צמחה שכל מים מצמיחי' והמדבר שהוא ארץ ציה בלי מים אינה מצמחת כלל וכל גידול וצמיח' פירות ותבוא' הארץ וכל אשר בה גם האדם והבהמה וכל רמש ה[א]דמה הכל מאמצעו' מי הנהרו' זהו שינוי טבע האקלימי' לפי טבע המים דנהרות ואעפ"י שהגשמי' מצמיחי' כמ"ש כאשר ירד הגשם כו' והרוה את הארץ והולידה והצמיחה הנה גם העבי' וענני' מקבלי' מן הים אוקיינוס לחד מ"ד בגמ' וכמ"ש מעלה נשיאי' מקצה כו' ולכל הדיעות מתהוי' העבי' מקיטור לחלוחי' הארץ כמ"ש הרמב"ם (ויש דיעות שונות בכל זה). אך עכ"פ מן התהום

כל הנחלי' הולכי' אל הים . . שבי' ללכת: קהלת א, ז.
ונהר יחרב ויבש: איוב יד, יא.
ולמקוה המים קרא ימים: בראשית א, י.
סיבוב הילוך הדם: ראה לקמן הערה לבבתנ"י.
ארץ ציה בלי מים: ע"פ תהלים סג, ב.
כאשר ירד הגשם: ישעי' נה, י (ושם: כי אם הרוה). וראה אמרי בינה (לקמן) בהערה אני אענה.
בגמ': תענית ט, ב. וראה ג"כ ספר המאמרים תקס"ט ע' רכו. המשך מים רבים תרל"ו פק"ה.
מעלה נשיאי' מקצה: תהלים קלה, ז.
כמ"ש הרמב"ם: פירוש המשניות ברכות פ"א מ"א. וראה לעיל בהערה בגמ'.

והנהרות מקבלי' כל צומי' הארץ וכל אשר בהן מן הלחלוחי' (ואעפ"י שא' אני אענה את השמים והם יענו את הארץ דהיינו מזלות הרוחניי' המשפיעי' בכל צמח הארץ עד דאין לך עשב שאין לו מזל כו' זהו בחי' רוחניו' השפע אבל גשם חומר הצומח וחי מתגדל מבחי' לחלוחי' דמי הנהרות) כמו דמיון האשה שמקבלת מ"ד ואח"כ תגדל ותצמיח הולד בבטנה ותוליד וכן והרוה את הארץ והולידה כו' כידוע. ונמצא הארץ היא בחי' מקבל. והנה כמו שבתחלת בריא' [ה]עולם הי' כל התהוות בריא' מאין ליש מן הארץ דוקא אבל זה הי' מחמת שקיבלה השפע מן הים כמ"ש יקוו המים כו' ותראה היבשה וכתי' ויקרא אלקי' ליבשה ארץ ולמקוה המים קרא ימי' ואז א' תדשא הארץ דשא כו' תוציא הארץ נפש חי' כו' שהכל הי' מן העפר אחר שנקוו המים אל מקום אחד ונתגלה היבשה דוקא אבל בעוד שהיתה הארץ מובלעת במים לא הי' יכול להיות ממנה שום התהוות בריא' כלל הגם שהמים שעל הארץ הן עיקר ומקור לתולדו' צמיחת הארץ אך היא הנותנת שלא יוכל להיות שום בריא' בארץ עד שיקוו המים ותרא' היבשה דוקא (רק על דגים שבמים א' ישרצו המים שרץ נפש חי' כו') ומלחלוחי' המים שבימים יושפע לארץ שתתן כח צמחי' להוציא הכל מאין ליש ע"י מא' האלקי' כו'.

ובכל דוגמא זאת יובן למעלה בבחי' ים ויבשה העליוני' שהוא ג"כ בחי' משפיע ומקבל בכלל. והענין הוא כידוע דבחי' המל' כמו שהיא במקורה באצי' שנק' מקור כל החיים עליוני' נק' י"ם העליון שזהו בחי' אור עצם המשפיע להיות ממנו ממקור לכל התהוות העולמו' מארץ עילאה דאפיק' תולדו' כמ"ש בזוהר בראשית דארץ עילא' דאפיק' כל תולדין כו' כמו תוציא הארץ כו' הוא בחי' מקבל מבחי' מל' דאצי' עצמו שנק' ימא עילא' והוא ענין עלמא דאתכסי' שנק' ים ועלמא דאתגלי' שנק' יבשה וארץ וכמ"ש פקדת הארץ ותשוקק כו' שמקבלת מן הים ונהרות העליוני' להיות מקור התהוות כל בריא' מאין ליש כמו המלאכי' פני' ארי' ושור שע"ז א' תוציא הארץ עילא' נפש חי' וכה"ג כידוע (ומבואר בפ' בראשית ע"פ ויצר כו'

אני אענה את השמים: כ"ה בכ"מ, ומהם: סידור שער הל"ג בעומר שד, א [ובאור התורה תהלים ע' תתקמו]. מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"ב ע' אלא. אמ"ב שער הק"ש פכ"ג. פכ"ה. שע"ת ח"א כ, א. ד"ח יג, א. שער האמונה פי"ח. פל"א. פל"ב. ובהושע ב, כג ליתא תיבת אני.

דאין לך עשב שאין לו מזל: **ראה בראשית רבא פ"י, ו. השמטות ליוח"א רנא, א. מורה נבוכים ח"ב פ"י.**

שו"ה את — היא: **בהכתי' נכפלה תיבה זו.**

ויקרא אלקי' . . תדשי הארץ . . תוציא הארץ: **בראשית א, י. יא, כד.**

שהכל הי' מן העפר: **ע"פ קהלת ג, כ.**

ישרצו המים שרץ נפש חי': **בראשית א, כ.**

בזוהר בראשית: **ראה בהקדמה יב, א. מו, א.**

פקדת הארץ ותשוקק: **תהלים סה, י.**

באריכות). וזהו שרמזו רז"ל דכל מה שיש ביבשה יש בים כו' דהיינו כל הברואי' שיצאו מן ההעלם לגילוי ממש מן הארץ עילא' בחי' עלמא דאתגלי' יש דוגמתו ממש בים שהוא עלמא דאתכסי' בבחי' ההעלם קודם שיצא לגילוי בעלמא דאתגלי' כו' שהוא בבחי' כח המשפיע עצמו עדיין ונק' עלמין דאתכסיין דלא אתגליין (וכמו שיש נשמות ומלאכי' בבחי' מל' דאצי' עצמ' שנק' ים העליון כנשמות הסבות כמ"ש בזוהר עמ"ש וידגו לרוב בקרב הארץ נוני ימא רבא דאזלין ביבשתא כו' כמ"ש במ"א). וזהו כמו משל אותיות המח' שהן בבחי' ההעלם ממש ובאי' לידי גילוי באותיו' הדיבור בלי שינוי כלל וכלל וכמ"כ כל צירופי' אותיו' די"מ שיצא לגילוי מאין ליש בכל העולמו' והברואי' שנק' יבשה, כך ממש יש כל העולמו' כדוגמתן בים העליון שהוא בחי' עולם המח' שנק' עלמא דאתכסי' בחי' משפיע לדיבור כידוע וד"ל [והיינו בבחי' סומ"ם בכלל כידוע]. וזהו שארז"ל כל מה שיש בים יש ביבשה וכל מה שביבשה יש בים, וכמו שהברואי' הגשמיי' בכל חלקי דצח"ם ימצאו בים הגשמי כמו שנמצאי' ביבשה רק שחיותם מן הים כמו הברואי' שביבשה חיותם מז האוי"ר שבארץ, וכמ"כ בברואי' עליוני' הרוחניי' שנתהוו מבחי' ארץ עילא' עלמא דאתגלי' כמלאכי' ועולמו' עליוני' כנ"ל שהן בבחי' דצח"מ כך ממש נמצאו כדוגמתן בים העליון שהוא בחי' מל' דאצי' ונק' עלמא דאתכסי' כו' (וכמ"ש בזוהר ע"פ זה הים גדול כו' וכמ"ש במ"א על מא' כד סליק ימא גלגלוהי כו'), וכמו שמבואר למעלה בים ויבשה הגשמיי' בענין מ"ש כל הנחלים הולכי' אל הים ושם הם שבי' ללכת כו' כך הוא למעלה שכל בחי' נחלים העליוני' דאצי' הולכי' אל הים העליון ואל מקום שהולכין שם הן שבי' כו') (ומתחדשי' תמיד מנהר שיוצא מעדן העליון דאצי' שנחלק לד' נהרות כו' כדמיון סיבוב הילוך הדם באברי' כו' כנ"ל כמ"ש במ"א במ"ש לבבתנ"י כו').

ובכ"ז יובן ג"כ שרש ענין קי"ס בבחי' י"ם העליון הרוחני במ"ש הפך י"ם ליבשה כו' דמשמע שעצם המים דים נעשו בבחי' דומם כאבן כנ"ל.

ומבואר בפ' בראשית . . באריכות: תורת חיים בראשית יח, ד ואילך.
דכל מה שיש ביבשה יש בים: חולין קכז, א. וראה לקמן ד"ה בוקע ים ס"א ואילך.
בזהר עמ"ש וידגו לרוב: נסמן לקמן ע' רנב.
שר"ה בחי' — וד"ל: כ"ה בבוך 925. ובכת"י זה: וד"ל).
סומ"ם: סובב וממלא.
זה הים גדול: תהלים קד, כה.
כד סליק ימא גלגלוהי: זהר בשלח מח, ב. וראה ביאורי הזהר שם.
שר"ה שם — כו'): בבוך 181: כו'.
לבבתינו: שיר השירים ד, ט. וראה ד"ה צאינה וראינה וביאורו הנחת כ"ק אדמור האמצעי בספר המאמרים תקס"ו ע' רי. והנחת אחרת בתורה אור בראשית ז, ד.

דהנה מבואר למעלה שבשעת קי"ס הי' ההארה מבחי' עצמו' אא"ס שבפנימי' דע"י שלמעלה מכל ההשתלשלו' דע"ס דאבי"ע, וכנ"ל בענין מ"ש מה תצעק אל"י כו' בעתיקא עצמו תלי' (שהוא למעלה גם מן הרצון ותענוג שבחו"ב ומדו' כו' שאינו אלא בחי' נר"נ דאד"ם כו') וע"כ ממילא מובן שאור זה הי' מלמעלה מבחי' משפיע ומקבל לגמרי וע"כ הי' בחי' הביטול במציאו' בכל ההשתשלו' אף בבחי' החכ' ראשית הגילוי מן ההעלם כו' ואפי' במקור החכ' כמו שהיא בהעלם דאין דכת"ר כו' שמפני זה א' להם ואתם תחרישון בבחי' השתיקה לגמרי מפני שאין כל העלא' מ"ן מגיע לשם כלל כו' (דאפי' אור צח ומצוחצח אתחשיך קמי' עה"ע עצמו שנק' סדכ"ס דלמת"ב כלל כו' (ואפי' תפלת משה שהוא מפנימי' אבא שהוא פנימי' ע"י כנ"ל). ומזה הטעם יובן ג"כ שהי' הפיכת הי"ם עצמו ליבשה להיות בבחי' הדומם לבד כנ"ל דהיינו שגם בחי' המשפיע עצמו שהוא בחי' י"ם העליון נעשה רק בבחי' דומם דיבשה להיות בבחי' מקבל לבד כו', וכנ"ל בביטול העצמיו' דתלמיד לפני רבו או לפני מלך גדול שא"א להיות אז בבחי' משפיע כלל דאיידי דטריד למבלע לא פליט כו' ולא עוד אלא שנעשה בבחי' דומם ממש כנ"ל, והיינו שא' וברוח אפיך שהוא בחי' רוח קדים עזה מבחי' קדמונו ש"ע שהוא הארת אור העצמו' דא"ס שבפנימי' הכת"ר נערמו מים די"ם העליון ונצבו כמו נד כו' שנעשה בבחי' דומם ממש ולא נמשכו כמים אנה ואנה כלל היפך טבע המים דניידי כו' משום דניידי כו' משום דאגלידו מיא ונעשו מקשה מצד עוצם בחי' הביטול (כמו ביטול המח' וחכ' שבראש להיות בבחי' שתיק' לגמרי כנ"ל). וזהו הפך ים ליבשה שמהות הים עצמו נהפך ליבשה להיות בבחי' דומם מטעם הנ"ל ואח"כ נעשה מסילה ודרך ביבש"ה בתוך הי"ם ממילא כמ"ש לע"ל בנהר יעברו ברגל כו' וכמ"ש והמים להם חומה מימינם כו' והלכו ביבשה בתוך הים (ובאמת ענין הבקיעה כדי לעשות דר"ך בים הי' תחלה כמ"ש ויולך ה' ברוח קדים כו' ויבקע"ו המים ואח"כ נצבו כמו נד כו' דע"י בחי' רוח קדי"ם [ע]זה וע"י שנטה משה את מטהו על הים נבקע הים ונגזר תחלה כמ"ש לגוזר י"ס לגזרי' כו' ואח"כ נקפה ונעשה כדומם לפי שבחי' הארת אור העצמו' דרוח קדים הוא שעשה בקיעה בי"ס שהוא בחי' ההעלם להיות בבחי' גילוי וכמ"ש הים ראה וינוס כו', וזהו וברוח אפיך נערמו מים שהוא הבקיעה ואח"כ נצבו כמו נד כו' להיות כמו חומה מימינם

אור צח ומצוחצח: נסמן לעיל ע' קכג.

שו"ה צח — (ואפי': **בבוך** 181: **ואפי'**.

רוח . . מבחי' קדמונו ש"ע: **ראה** לקמן ע' רמט.

לגוזר י"ס לגזרי': **תהלים** קלו, יג.

הים ראה וינוס: **תהלים** קיד, ג.

ומשמאלם כו' וד"ל). ומ"ש בנהר יעברו ברגל קאי לע"ל שיעברו בנהר פרת כמ"ש והניף ידו על הנהר והכהו לז' נחלים והדריך בנעלי' כו' והוא למעלה ממדרג' קי"ס שהי' רק בבחי' מל' דאצי' ה"א אחרונה דשם הוי' ובהעברה שני' דנהר פרת הוא בבחי' בינה דאצי' ה"א ראשונה שזהו בחי' הנהר שיוצא מעדן עילא' סתימא' הנ"ל (וכמ"ש והנהר הרביעי הוא נהר פרת הוא דמעיקרא כו' וזה יהי' הכנה לקבלת פנימי' התור' כו' שהוא בחי' העד"ן עצמו דעוה"ב (כמ"ש במ"א), ואז יהי' זכרון קי"ס ג"כ כמ"ש למען תזכור כו' אפי' לעוה"ב, וע"כ א' הפך ים ליבשה בנה"ר יעברו ברגל כמ"ש עד יעבור עמך ה' עד יעבור עם זו קנית לעוה"ב שזהו שם אהי' הב' אנא זמין לאתגלאה בעוה"ב כו', וזהו שם נשמחה ב"ו דוקא. וזהו ג' מדרגו' א' הפך ים דקי"ס, הב' בנהר יעברו ברגל בימו' המשיח וז"ש עד יעבור עמך הוי' בשם הוי' שהוא ה"א דבינה עילא' שיבא גם הוא לבחי' הביטול כדומם כמו בחי' המל' בקי"ס והוא שם אהי' הא', והג' שם נשמחה בו בעוה"ב שהוא שם אהי' הב' וע"ז א' עם זו כו' ולפי שנתב"ס דוקא ע"כ מזכירי' יצי"מ וקי"ס גם לעוה"ב כו'. ובזה יתורץ הקושי' דרישא לסיפא דהפך לשעבר [משמע] ושם נשמחה בו להבא, דהכל א' ממש, וגם בקי"ס הי' אותה בחי' השמחה בהעלם העצמו' דא"ס ממש שיהי' לע"ל בעוה"ב שז"ש שם נשמחה בו [ממש והוא] מ"ש זה אלי ממש וע"כ אפי' עוברי' א' שירה כנ"ל וד"ל.

וזהו שארז"ל ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל כו'. ולכאורה אינו מובן מ"ש מה שלא ראה יחזקאל דוקא ולא הזכיר שאר נביאי' כישעי' וכה"ג. אך הענין הוא כידוע בשרש נבוא' יחזקאל שהי' בו"ק דיצי' במרכב' דפ"א ופני שור כו' שהן בבחי' המדות דיצי' כמ"ש פני' ארי' להימין כו' (וכידוע דז"א דאצי' מקנן ביצי' דוקא ואימא דאצי' בבריא' ואבא באצי' כו' ומל' בעשי' כו'), ולהיות שבקי"ס הי' [האור] מלמעלה [מעלה] מבחי' המדו' דאצי' גם כמו שהן בשרשן בכת"ר שהוא בחי' הרצון והתענוג

והניף ידו על הנהר: ישע' יא, טו (בדילוג). וראה לקמן ד"ה ששת ימים.
שו"ה מעדן — (וכמ"ש: בהכת"י לא נסמן סיום החצע"ג.
והנהר הרביעי הוא נהר פרת: בראשית ב, יד (ותיבת נהר ליתא שם). בכורות נה, ב.
שו"ה עצמו — ג"כ: ניתוסף ע"פ בוך 181.
למען תזכור כו' אפי' לעוה"ב: ראה טז, ג. ברכות יב, ב.
עד יעבור . . לאתגלאה: נסמן לעיל בפסקא ומעתה יש להבין.
יחזקאל . . כישעי': ראה לקמן ע' שכב.
שו"ה במרכב' — פני': כ"ה בבוך 925. ובכת"י זה: וכה"ג פני.
פני ארי' להימין: ראה יחזקאל א, י.
דז"א דאצי' מקנן ביצי': ראה ספר מאמרי אדמו"ר הזקן — הקצרים ע' תקנב ואילך.

כמ"ש למעלה [בפי'] מה תצעק אל"י כו' שזהו תפלת משה שהוא בחי' פנימי' אבא שבז"א בעלותו בא"א וע"י כו') שהוא בחי' ז"א כמו שהוא במדו' דכת"ר לפי שאין תלוי רק בעצמו' דעתיקא ממש כו' לפי שנעשה בי[ט]ול גדול גם בבחי' המשפיע להיות בבחי' דומם כמקבל והוא בבחי' ז"א גם בפנימי' שבו כו', וכנ"ל בפי' נצבו כמו נד בים העליון שהוא בחי' משפיע לארץ כמ"ש הי"ם ראה וינוס וכמ"כ גם ההרי"ם שהן המדו' עליונו' רקד"ו כאילים בבחי' הביטול בתכלית כו' להיות שהי' האור מעצמו' אא"ס ממש שלמעלה מהתחלקו' קוין דחד"ר דאצי' שאינו אלא מחיצוניו' הכת"ר בכלל כו', ע"כ א' שראתה שפחה על הים גילוי אור גדול דבחי' פנימי' הכתר העליון שלמעלה משרש המדו' דאצי' שמלובש בו"ק דיצי', ע"כ הזכיר דוקא נבוא' יחזקאל שהוא בו"ק דיצי' שהוא בחי' משפיע למל' שבעשי'. וז"ש מה שלא ראה יחזקאל הנביא לפי שהי' בחי' הביטול במשפיע שהן בחי' המדו' דוקא גם בשרש שרשן כנ"ל וד"ל (ומה שהזכיר שפחה דוקא ולא א' סתם קטן שבישראל בא לרמז בזה על בחי' ק"נ דמל' דעשי' עד נוגה דמל' דאצי' שנק' שפחה כמ"ש ושפחה כי תירש גבירת' כו' ומפני עוצם בחי' הגילוי אור דעצמו' האיר אור גם בחושך וצמצום דבחי' נוגה דמל' דאצי' שנק' י"ם כו' (כמראה הקשת מן זיו השמש כו') וכמו וה' יגי"ה חשכי, ע"כ א' ראתה שפחה על הים דוקא מה שלא ראה יחזקאל שהוא בחי' מדו' דיצי' עכשי' וד"ל, והוא מצד עוצם בחי' הביטול שהי' בכל ההשתשלו' אפי' באור פנימי' החכ' דאצי' שרש המדו' והדיבור כנ"ל דאפי' אור צח כו'. וז"ש הים ראה וינוס הירד"ן יסו"ב לאחור שהוא בחי' נוג"ה דמל' דקדושה שיורד ונוטל למעלה ומשפיע למטה שהוא בחי' ממוצע להביא השפע מן הקדוש' להיכלות דסט"א ונק' להט החרב המתהפכת כמ"ש ברי"מ כו').

ויובן כל הנ"ל בתוס' ביאור עפ"י המבואר במ"א בענין מ"ש ועל ראש[י] החיות רקיע כעין הקרח הנורא, פי' ראש"י החיות היינו מקור התחלקו' כל מיני השגות אלקי' והתפעלו' מדו' שלהם באוי"ר לפי אופן

שו"ה אבא — כנ"ל: **בהכת"ר לא נסמן התחלת החצע"ג.**

שו"ה בבחי' — דומם: **מכאן מתחיל בבוך 375.**

דחד"ר: **דחסד דין רחמים.**

ומה שהזכיר שפחה: **ראה לקמן ע' שכז.**

ושפחה כי תירש גבירת': **משלי ל, כג.**

וה' יגי"ה חשכי: **שמואל ב כב, כט.**

הירדן . . נוגה . . להיכלות דסט"א: **ראה לקוטי תורה שלח מו, א.**

להט החרב המתהפכת: **בראשית ג, כד. וראה זהר ויחי רכא, ב. עץ חיים שער (מט) קליפת נוגה פ"ג.**

ועל ראש(י) החיות רקיע: **יחזקאל א, כב (ושם: ודמות על ראשי החי').**

השגתם המצומצם כמו פני שור יש לו השגה מיוחדת בפ"ע והתפעלו' שלו ביר' וקבלת עמ"ש לפי מדרגתו בשרשו בבחי' הגבו' דקו השמאל בג"ה כו' ובחי' השגת פני ארי' להימין ומדת התפעלו' באהב' ברשפי אש וכח גדול כמו כארי' ישאג כו' יש לו שרש למעלה בקו הימין חח"נ כו', אבל בחי' אור מקיף העליון שע"ג ראש החיות הוא למעלה ממקור התהוות התחלקו' השגות החיות והוא בחי' הרקיע כעין הקר"ח הנורא שע"ג ראשי החיות. והענין הוא כמ"ש במ"א בענין אמ"ר אור מים רקיע דכדי שיבא אור החכמ' לבחי' השפעה למקבלי' הוצרך להיות ג' מדרגו' הללו דאמ"ר והיינו יום ליום [יביע אומר] כו' והוא שגם בחי' המשכות מים דחכ' בבינה שנק' רקיע יוגלדו המים ויכווצו כמו הקרח ממש שזהו בבחי' ביטול והעדר ההתפשטו' דהשג' דבינה כמו מה פשפשת [כו'], וזהו דאגלידו מיא לגמרי היפך טבע המים דניידי ואזלי וכצמצום עמידת המח' מצד בחי' ביטול השכל בעמקו כו'. ואמנם גם בחי' רקיע זה שהוא צמצום במ"ע דח"ע הוא למעלה ע"ג ראשי החיות בבחי' מקיף שלמעלה ממקור כלי השגו' שלהם ולזאת בהגיעם אל בחי' המקיף העליון דרקיע הזה שע"ג ראשיהם הן מתבטלי' לגמרי מהשגות שלהם ומהתפעלו' אוי"ר שלהם כענין בעמדם תרפינה כנפיהם שהן אוי"ר שנק' גדפין כו' שהוא כמו עמידה דש"ע כידוע, וזהו כעין הקר"ח הנורא קר"ח אותיו' חר"ק שהוא נקוד' שתחת האות בתכלית הביטול במציאו' בבחי' העדר ההתפשטו' כנקוד' דחול"ם שע"ג אתוון כו' כידוע וד"ל.

וזהו ועל ראשי החיות דוקא רקיע כעין הקרח הנורא, פי' נורא כמו ושמך נור"א על כל כו' כי כל יראה עילא' הרי הוא בבחי' הרוממות בעצם שלמעלה מן הדעת שלא יכילנו בכלי מוחו ודעתו ולבו כלל, וזהו שנק' נורא כמו מלך הנור"א מאד כאשר יתגלה מהיכלו כמו שהוא ברוממו' העצמו'

כארי' ישאג: הושע יא, י.

בג"ה . . חח"נ: ראה זהר (רעיא מהימנא) בהעלותך קנג, ב. פרדס שער (ו) סדר עמידתן פ"א. עץ חיים שער (א) דרוש עגולים ויושר ענף ב.

כמ"ש במ"א בענין אמ"ר: ראה סידור שחרית ע, א ואילך. וביהנסמן בספר הערכים־חב"ד בערכו [כרך ג] ע' תח.

יום ליום (יביע אומר): תהלים יט, ג.

מה פשפשת: ראה זהר בהקדמה א, ב.

שו"ה ואזלי — עמידת המחשבה: בבוך 925: דמדות.

במ"ע: במים עליונים.

בעמדם תרפינה כנפיהם: ראה יחזקאל א, כד. כה.

כנפיהם . . גדפין: ראה תניא פ"מ (נה, א).

קר"ח אותיות חר"ק: תקוני זהר תי"ט לט, ב. וראה ספר המאמרים תקס"ה ח"א ע' תנב.

ושמך נור"א על כל: תפלת ימים נוראים.

ממש דוקא משא"כ בחי' הירא' שבא' לפי המדה בכלי הדעת והלב לפי ערך השגתו בגדולת המלך או השר כו' נק' יראה תתא' כמ"ש במ"א בענין התכלת שהי' במשכן כו', וכך הוא בענין הרקיע הזה שנק' נורא בהיותו למעלה מעלה גם ממקור כלי השגו' המלאכי' שמתבטלי' שם בביטול ופחד שלמעלה מכלי המוח והמדו', וכמו שיהי' לע"ל שיתגלה בחי' מל' דא"ס ממש כמו שאו' גלה כבוד מל' כו' ממקומך תופיע כו' שאז יהי' פחד ה' על כל הברואי' ויראוך כו' לפי שמלך נורא על כל מה שבראת כו', משא"כ עכשי' גם המלאכי' שמקבלי' עליהם עמ"ש ה"ז בא בצמצום דקו המדה כו' שלא יתבטלו ממציאותם לגמרי, וראי' ממה שא' הושיט אצבעו קטנה ביניהן ביתר מכפי המדה דקו המדה ושרפן שנתבטלו ממציאותן לגמרי כמ"ש במ"א וד"ל.

ומעתה יובן בענין קי"ס בדרך ק"ו שאם הרקיע הנ"ל שהוא כמו מסך מפסיק ע"ג ראש"י החיות מתבטלי' ממציאו' השגו' ומדות שלהם לגמרי א"כ אם הי' בקיעת האור ברקיע הזה מלמעלה להדיא היו מתבטלי' לגמרי מכל וכל וכמ"ש בזוהר ע"פ מה אדיר שמך כו' דתבר גזיזא דברדא כו' שהוא בחי' הקרח הנורא הזה ונתבטלו לגמרי כו'. וכך יובן בקי"ס שהרי א' דתכלת דומה לים וים דומה לרקיע כו' דהיינו במראה וגוון שכמו שהתכלת מראהו נורא בעצם כמראה הכרת"י (בל"א בלאָ) כך מראה וגוון הים מראהו נורא בעצם וכך הוא מראה הרקיע כידוע, ומראה זו מורה על בחי' המל' למעלה שנק' אשא תכלא כו' שזהו בחי' י"ם העליו"ן שדומה לבחי' רקי"ע העליון שעל הים והארץ עליוני' כנ"ל, והוא ענין הנ"ל בבחי' יר"ע בעצם הרוממו' דבחי' המל' למעלה (שנק' כת"ר מל' המתנשא מימ"ע כו' כידוע) שמתבטלי' שם כל העולמו' למעלה מן הכלים וכ"ש אחר שהי' אור העליון יותר מאיר בים ורקיע העליוני' בדרך בקיעת האור להדיא ממקור כל האורו' העליוני' דע"ס דאצי' שהוא בחי' עתיקא עצמו שבודאי נתבטל גם בחי' הים העליון והי' לבחי' דומם ממש כמו המלאכי' שנעש' דומם לגבי רקיע שנק' קרח הנורא כו' וכמו הרקיע עצמו שנעשה כמו קרח שזהו בחי' הביטול דהשגה דבינה הנק' רקיע מחמת אור החב' דאור כנ"ל (וכמו עמידת

התכלת שהי' במשכן: ראה תורת חיים תרומה תמה, ב ואילך.

שר"ה מעלה — המלאכי' . . ופחד: כ"ה בבור 925. ובכת"י זה: המלא כו' . . נפרד.

גלה כבוד מל': תפלת מוסף ליו"ט ולימים נוראים.

ממקומך תופיע: נוסח קדושה לשיו"ט (בדילוג).

הושיט אצבעו קטנה ביניהן: סנהדרין לח, ב. וראה לקוטי תורה אמור לו, א. דרושים לר"ה ס, ב. סידור הערה לתיקון חצות קנב, א. ספר המאמרים תקס"ה ח"ב ע' תתע. ס' מאמרי אדה"ז — פרשיות ח"א ע' שנ. תורת חיים בראשית יז, ב.

מה אדיר שמך כו' דתבר גזיזא דברדא: תהלים ח, ב. וראה זהר תרומה קמ, ב. ברכות יח, ב.

דתכלת דומה לים: חולין פט, א.

המח' כדומם כמו אשתומם כשעה חדא כו' כנ"ל). וז"ש נצבו כמו נ"ד הנ"ל ממש וכחומה דאבנים כו' וד"ל (ולפי"ז העיקר הי' בחי' הבקיעה בים תחלה שזה הי' מגילוי אור העצמות תחלה וז"ש הים ראה וינוס כו' ואח"כ נצבו כמו נד להיות בבחי' דומם כחומה מימינם כו' כנ"ל וד"ל) (וזהו שראת' שפחה על הים כו' לפי שנתגלה אז מבחי' הכת"ר עצמו שלמעלה גם מרקיע שע"ג ראשי החיות ונבוא' יחזקאל לא הי' רק בבחי' מרכב' דחיו' דיצי' כנ"ל וד"ל).

והנה אחר כל הנ"ל בשרש ענין קי"ס יש להבין בכללות ענין הפסוקי' דויסע ויבא ויט כו', וכללות ענין זה הוא כמ"ש ויסע מלאך כו' עד ויהי הענן והחושך ויאר את הלילה ויאר וקאי על שניהם [על] המלאך ועמוד הענן שנסעו מלפניהם ועמדו מאחריהם וז"ש ויהי הענן והחושך ויאר את הלילה והעיקר קאי אדסמיך לי' ממש והוא החושך שהוא דוקא האיר את הלילה שזהו לכאורה דבר והיפוכו שאיך החושך יאיר כנ"ל. אך הנה תחלה יש להקדי' בשרש ענין החושך והאור, דהנה כתי' והארץ היתה כו' וחושך ע"פ תהום ואח"כ א' ויא[מ]ר אלקי' יהי אור ויהי אור וזה הי' ביום הא' למע"ב, דמשמע פשט הענין שקודם שברא את האור לא הי' רק חושך ולא אור כלל (והוא מ"ש ויהי ערב ויהי בוקר ערב זה הי' קודם שברא את האור בבקר), וכתי' בתרי' וירא אלקי' את האור כי טוב ויבדל אלקי' בין האור ובין החושך ויקרא אלקי' לאור יום ולחשך קרא לילה כו', ומובן ממשמעות פשט הענין שקודם שהבדיל בין האו"ר והחש"ך הי' האור וחושך משתמשי' יחד בערבובי' שהרי גם שא' יהי אור הרי הי' מציא' חושך ג"כ רק שלא הי' הבדלה ביניהן כלל כי לא הי' מציאות האור בדבר מה בפ"ע אלא הי' כלול עם החושך שקדם לאור והי' מתאחד עמו ממש בהתכללות כא' ממש עד שהבדיל אלקי' בין האור והחושך ויקרא אלקים לאור יום שימשול ביום ולחושך קרא לילה כו', דמשמע מפשט הדבר דמציא' האור כבר הי' מיד שא' יהי אור ואעפ"י שכבר נברא מציאת האור שהוא היפוך מן החושך לא הי' פעולת האור להאיר בהבדלה בפ"ע מן החושך כלל אלא הי' משמש ועושה

אשתומם כשעה חדא: **נסמן לקמן ע' שנד.**

שו"ה כמו — וד"ל: **החצע"ג ניתוסף ע"פ בוך 181.**

שו"ה והנה: **בבוך 375 נרשם כאן ס"ח.**

שו"ה ויהי — ויאר (הב'): **בבוך 925 ליתא.**

והארץ היתה . . ויהי אור . . ויהי ערב . . וירא אלקי' . . קרא לילה: **בראשית א, ב-ג. ה'.**

האור וחושך משתמשים יחד בערבובי': **נסמן לעיל ע' קכד.**

עם החושך שקדם לאור: **ראה תמיד לב, א. וראה ספר הערכים-חב"ד [כרך ב] מערכת אור — ביחס לחשך ע' תקמח.**

פעולתו להאיר בעולם ביחד עם החושך, וזהו ל' משתמשין בערבוביא שהחושך ואור שמשו בפעולתם בערבוביא יחדיו עד שהבדיל ביניהם ואז דוקא יצא האור לשמש פעולתו להאיר בהבדלה מן החושך, והוא מ"ש ויבדל אלקי' בין האור ובין החושך ויקרא לאור יום שישמש פעולתו ביום והחשך בלילה, דמשמע שקודם ההבדלה הזאת לא הי' כאו"א ממש משמש פעולתו בפ"ע אלא משתמשי' יחד, וזה פלא גדול איך יוכל להיות שישתמשו ב' הפכי' כא' שבמקום [חושך] אין אור ובמקום אור אין חושך שא"א שהי' יום הא' מהתכללו' דאור וחושך יחד קודם שהבדיל ביניהם (שהרי א' ויהי ערב ואח"כ ויהי בוקר והבקר נק' אור כמו הבקר אור וכמארז"ל ברישא חשוכא והדר נהורא שנא' ויהי [ערב] ואח"כ ויהי בקר, וא"כ למה הוצרך להבדלה כלל כו'). אך צריך לומר דבחי' הבדלה זאת הי' להוציא האור מן החושך דוקא והוא כדי שבהבדלה זו יצא האור לשמש פעולתו בכי טוב יותר וכמ"ש הטעם וירא אלקי' את האור כי טוב ע"כ ויבדל אלקי' כו', וענין הבדלה זאת הי' לגלול ולהסתיר את החושך ולהעבירו כדי שיצא האור בגלוי ובהבהקה ניכרת, דכל זמן שלא הי' בחי' הבדלה זו אעפ"י שכבר א' יהי אור ויהי אור במציאו' עכ"ז לא הי' שימושו להאיר בגילוי כ"א בהתכללות יחד עם החושך כנ"ל וד"ל.

ודוגמא להבדלה זאת בין האור והחושך הי' כמו ההבדלה שא' במים יהי רקיע בתוך המים ויהי מבדיל בין מים למים שתחלה קודם שעשה הרקיע הזה להבדיל בין מ"ע למ"ת הרי היו מ"ע ומ"ת יחד מעורבי' בלי שום היכר למ"ת במציא' דבר בפ"ע ואמנם ע"י הבדלה זו דרקיע שהוא כמו מסך מפסיק בין מ"ע למ"ת שע"ז נעשו מ"ת במציאו' מובדלת בפ"ע לפי שעשה דבר מה להבדיל ביניהם והוא הרקיע כו'. וכך הי' בהבדלה שבין האור והחושך מאחר שא' ויבדל אלקי' בין כו' אעפ"י שלא הזכיר במה הבדיל כו' והוא שנעשה כמו בחי' מסך מפסיק שהחושך נתעלם ועבר ונשאר למעלה מן המסך הזה (כמו מ"ע שנשארו מעל לרקיע כו') המבדיל והאור הוא שיצא מן החושך ע"י המסך הזה המבדיל שיאיר מתחת למסך בגילוי אור ביותר בפ"ע. וזהו שא' דאור וחושך היו משתמשי' יחדיו בערבובי' ביום א' דמע"ב עד שאח"כ הבדיל ביניהם ויצא האור לשמש בפ"ע כו'. ועדיין אין זה מובן דאיך הי' האור והחושך משתמשי' יחדיו בערבובי' אם הן ב' הפכי' ממש כנ"ל (וגם לכאורה אינו דומה הבדלה זו להבדלה דרקיע בין מ"ע למ"ת שנעשו המ"ע

הבקר אור: **מקץ** מד, ג.

ברישא חשוכא והדר נהורא: נסמן לקמן ע' רלו הערה כברייתו ש"ע.

יהי רקיע בתוך המים: **בראשית** א, ו.

שו"ה הי' — (וגם: **בהכת"י לא נסמן סיום החצע"ג.**

בעילוי יותר ומ"ת הובדלו לגריעות' יותר (כמו ע"י המסננת שהיין הצלוי נשאר למעלה כמ"ש במ"א וכאן משמע להיפך שיצא האור בטוב ביותר אחר ההבדלה כנ"ל).

אך הנה יש להבין תחילה שרש ענין האור והחושך למעלה בבחי' הרוחניו'.

דהנה ידוע בשרש בחי' החושך למעלה שאין ענינו כמו חושך הגשמי ממש שהוא באפילות גמור למטה אלא ענינו הוא בחי' ההסתר וההעלם בעצמותו כמ"ש ישת חושך סתרו וכמו הענן והערפל שמסתיר ומעלים וכמ"ש ומשה נגש אל הערפל אשר שם האלקי' כו' לפי שעצמו' האור דא"ס א"א שיקבלו המקבלי' ולא יוכל לבא בבחי' השתלשלו' אור ושפע כלל ע"כ הוצרך לה[ס]תיר ולהעלים אור עצמותו ונק' בחי' ההעלם הזה בשם חושך העליון שז"ש ישת חושך סתר"ו, ואחר בחי' ההעלם וההסתר הזה הוא שיוצא גילוי אור נק' גילוי זה בשם אור כידוע, עד"מ המח' באדם שהיא בבחי' ההעלם והסתר בעצמו' הנפש שבה מסתתר ונעלם והדיבור יוצא בגילוי מן העלם והסתר דמח', והמה ב' הפכ' ממש שטבע המח' להיות בהסתר העצמו' לבלתי יגלה כלל והדיבור טבעו לגלות כל מצפון והעלם ואיך יבא ההעלם דמח' לידי גילוי בדיבור היפך טבעו ואנו רואי' שעיקר גילוי הדיבור בא מבחי' אותיו' המח' דוקא דמה שחושב במח' מגלה בדיבור, וצריך לומר בהכרח שיש שרש לדיבור במח' עצמה ונק' דיבור שבמח' והוא מה שיש בכח המח' להביא דוקא מן ההעלם לגילוי בדיבור ממש והוא הנק' דיבור שבמח' שכלול במח' והיו לאחדים ממש, ואעפ"י שזהו היפך טבע המח' עצמה שהרי עצם המח' (שנק' מח' שבמח') בלתי באה לגילוי רק היא בבחי' העלם דעצמו' ממש לעולם כידוע דעצם פנימי' המח' א"א לבא בדיבור כלל, א"כ בהכרח לומר שיש בחי' הבדלה בין העלם עצמו' המח' ובין בחי' הדיבור שבמח' שמחמת זה יכול להיות גילוי ההעלם דמח' שהוא דיבור שבמח', אבל בלא הבדלה ביניהם לא הי' יכול להיות גילוי ההעלם מבחי' דיבור שבמח' כי הי' כלול בהתכללות בעצמו' העלם המח' כו' וד"ל.

ויובן זה בתוס' ביאור במה שאנו רואי' בהתהוות החכ' מלמעלה מן החכ' כמ"ש והחכמה מאין תמצא כידוע שהחכ' נק' אור הב"א בגילוי מן

כמו ע"י המסננת: ראה ספר המאמרים תקס"ב ח"א ע' רנד. ח"ב ע' תקכג.

שו"ה אך — תחילה: ניתוסף ע"פ בוך 181.

ישת חשך סתרו: תהלים יח, יב. וראה לעיל ע' קכג. ספר המאמרים תקס"ח ע' קצו.

ומשה נגש אל הערפל: יתרו כ, יח.

שו"ה ויובן: ע"כ נמצא בבוך 925. ובבוך 375 נרשם כאן ס"ט.

והחכמה מאין תמצא: נסמן לעיל ע' קכב.

ההעלם שהוא בחי' הכתר שנק' אי"ן והוא מ"ש יהי אור שהוא החכ' כידוע וב[חי'] הכת"ר הוא בחי' הרצון (שנק' מחשב' סתימא' כו') שהוא תמיד בבחי' ההעלם והסתר בעצמו' ממש כמו שרואי' באדם שרצונו' שלו סתומי' בבחי' ההעלם בעצמותו בלתי נודע ונגלה כלל, והחכ' שמאי"ן זה דבחי' העלם הרצון תמצא בגילוי נק' טעם ושכל וסברא גלוי' לרצון, שבאמת הן ב' הפכי' שבודאי אין טעם לרצון הנעלם כלל ובלתי אפשר שיבא בגילוי שכל וטעם כידוע, ואנו רואי' שגילוי השכל והטעם בא מן הרצון הנעלם דוקא (כמו ע"י השוחד שברצון או ברצון עצמי באב לבנו ימצא כל שכל לזכות כרצונו בחסד כו') כנ"ל בגילוי הדיבור שנק' אור מהעלם המח' כו'), וצריך לומר בהכרח שיש שרש לטעם ושכל הזה גם ברצון שנק' אי"ן שלמעלה מן הטעם והוא הנק' טעם כמוס לרצון אלא שהוא כלול ברצון עצמו בלתי ניכר במציא' בפ"ע כלל והוא הכח המביא לרצון הנעלם לגילוי בשכל וטעם ממש מאי"ן ליש שז"ש והחכ' מאין תמצא כו', וא"כ גם זה פלא איך יוכל להיות ברצון עצמו דבר והיפוכו (כנ"ל בבחי' דיבור שבמח'), אלא צריך לומר שנעשה זה ע"י בחי' הבדלה בין בחי' העלם עצמו' הרצון (שנק' כת"ר שבכת"ר) לבחי' גילוי אור החכ' שברצון (שנק' ח"ס) עצמו שבכחו להביא לגילוי שכל ממש שהוא ענין טעם כמוס לרצון שטעם כמוס זה בא לידי גילוי דוקא מן ההעלם שברצון (כמ"ש במ"א בענין שתוק כך עלה במח' לפני כלו' אין טעם גלוי לרצון ומח' זו אבל מ"מ טעם כמוס יש בו ומ"מ בא' לידי גילוי דוקא וכמו רזין דאורי' שבא' לגילוי מבחי' ההעלם דח"ס ויש שנק' רזין דרזין שהוא בעצמו' הכת"ר שא"א לבא לגילוי לעולם כו').

וז"ש והבדיל"ה הפרוכת כו' שזהו בחי' הפרסא ומסך ומבדיל שבין קדה"ק שהוא בחי' כת"ר שבכת"ר למעלה והוא בחי' העלם עצמו' הרצון העליון (שבו הסתר והעלם עצמו' הטעם והתענוג שלא בא לגילוי לעולם (כמו העדן דעוה"ב כנ"ל) ובין הקד"ש דחכ' כמו שהוא באי"ן דכת"ר להיות

יהי אור שהוא החכ': **בראשית** א, ג. בסידור שער חנוכה עדר, א. שערי אורה שער החנוכה ד, א: בזהר [וראה הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א בספר המאמרים תש"ג ע' 164]. וראה תורה אור מקץ לט, ב. לקוטי תורה בהעלותך לד, ג. שם מטות פב, רע"ג.

שו"ה השוחד — באב: **ניתוסף ע"פ בור** 181.

שו"ה בחסד — כו'): **בהכת"י לא נסמן התחלת החצע"ג.**

שו"ה במציא' — הכת המביא: **בבור** 181: **החכ' המביאה.**

שתוק כך עלה במח' לפני: **מנחות** כט, ב. **וראה ביאורי הזהר בשלח** מז, א. **והנחה אחרת בספר המאמרים תקס"ה** ח"א ע' **תסא.**

והבדילה הפרוכת: **תרומה** כו, לג. **וראה לקמן** ע' **קפב.** ע' **שנז.**

שו"ה וז"ש — שבין: **כ"ה בבור** 375. **ובכת"י זה: שנק'.**

שו"ה (כמו: **בבור** 181: **כמו.**

ממנו המשכת החכ' מאין ליש ממש, והוא מ"ש ויא' אלקי' יהי או"ר דחכ' מבחי' ההעלם דח"ס שנק' חכ' שבכת"ר ויהי או"ר דחכ' כאור דחכ' דתורה הנגלית שבא' מהעלם דחכ' דתורה הפנימי' שנק' נסתרות לה' כו' (כנ"ל בדיבור ומח' כו'). אך א"כ יש להבין איך הי' יכול להיות מציא' האור דחכ' לגילוי מן ההעלם דח"ס מאחר דבחי' ח"ס שנק' טעם כמוס לרצון הי' כלול ברצון הנעלם עצמו והי' ג"כ בלתי גילוי לעולם כרצון עצמו וגם שיש אור החכ' במציאו' טעם לרצון אבל גם הוא הי' כמוס ונעלם לעולם (או כמו כח המשכיל כל שכל מן ההעלם לגילוי ממש שנכלל ובטל בעצם כח המשכיל ההיולי שנבדל בערך מהיות גם מקור להמצאת השכל שא"א שיומשך כל שכל מן ההעלם שהכל נשאר בהעלם כו'), אלא צ"ל שמ"ש יהי אור קאי על מקור החכ' כמו שהיא בבחי' אי"ן דכת"ר שנק' אור ע"ש שפ"ע הארת"ו מאי"ן ליש בשכל גלוי ויהי אור שנתהווה כח זה דבחי' אור החכ' כמו להיות טעם לרצון רק שהי' כמוס ונעלם עדיין באור הכת"ר שנק' העלם ממש, ואעפ"י שהן כמו ב' הפכי' כנ"ל עכ"ז היו כלולי' כא' ממש. וזהו ענין מה שהאור והחושך היו משתמשי' בערבוביא יחד שזהו בחי' ההעלם דחוש"ך סתר"ו כנ"ל עם בחי' גילוי האור דח"ס שכלול בו דהיינו גם לאחר שנמצא מציא' האור דחכ' כמ"ש ויהי אור כנ"ל והוא לפי שהי' הכל בבחי' ההעלם דרצון העצמו' עדיין עד שא' ויבדל אלקי' בין האור והחושך כו' שזהו בחי' הבדלה בין בחי' העלם עצמו' עצמו' הרצון לבחי' כח הטעם לרצון שנק' ח"ס (והוא בחי' קרומא דאוירא כמ"ש במ"א) וכמ"ש והבדילה הפרכת כו' כנ"ל, ובלתי הבדלה זו לא הי' מציא' גילוי אור החכ' מאי"ן ליש [ממש] כתור' הנגלי' מן הנסתרו' כו' מטעם הנ"ל וד"ל.

והנה עם כל הנ"ל יובן בדרך כלל בכללות ענין ההשתלשלו' דע"ס דאבי"ע שכדי שיהי' בחי' התחלת ההשתלשלו' מעילה לעלול הוצרך להיות בחי' המסך ופרסא בין בחי' העלם העצמו' ממש בין בחי' הגילוי מן ההעלם שנק' חושך ואור למעלה כנ"ל במשל המח' והדיבור ובענין הרצון וחכ', כי אם לא הי' בחי' הבדלה זו כדי שיהי' הגילוי מן ההעלם הרי הכל הי' עולה וניכלל בבחי' ההעלם דעצמו' המאציל שהוא בבחי' א"ס ממש ולא הי' יציא' שפע מעילה לעלול כי כל עלול הי' נכלל בעילתו מטעם הנ"ל עד בחי' עילת כל העילו' דנק' סדכ"ס לא הי' נמשך מבחי' ההעלם דעצמו' לגילוי כלל (משום דגם כח הגילוי שבהעלם ניכלל בהעלם עצמו כמובן ממשלים הנ"ל, וזהו כמו שא' דאפי' אור צח שזהו בחי' ח"ס בכלל אוכם הוא לגבי עה"ע כו'

שו"ה הנגלית — (כנ"ל: החצע"ג ניתוסף ע"פ בוך 181.

שו"ה (משום . . (וז"ש: בהכת"י לא נסמן סיום החצע"ג.

ואינו נק' או"ר בגילוי עד שהבדילו כו' כנ"ל (וז"ש רז"ל כברייתו ש"ע ברישא חשוכא והדר נהורא כמ"ש ויהי ערב כו' זה הי' גם אחר התהוות מציאת האור קודם ההבדלה בין בחי' החושך שהוא בחי' ההעלם דעצמו' דחוש"ך סתר"ו לבחי' כח המביא לידי גילוי אור כי היו בחי' ההעלם והגילוי שבו עצמו [כלולים כא' בעצמו'] המאציל אעפ"י שכבר נאצל ונברא האור כנ"ל, וע"כ עדיין אז לא הי' באפשרי להיות מקור לראשי' ההשתשלו' דחכ' מאי"ן לי"ש מעילה לעלול עד שיצמצם א"ע בבחי' מסך ופרסא דוקא (כמו הרקיע המבדיל בין מ"ע למ"ת כנ"ל) דהיינו שעשה לבוש ומכסה לבחי' ההעלם דאור העצמו' ונק' בחי' חשמ"ל העליון כנ"ל בענין והבדילה הפרכת (כמו הקרום העליון שבמוח שמבדיל בין כח המשכיל ההיולי שנשאר למעלה מן הקרום וכן העלם עצמו' הרצון וכן כח המשכיל כל שכל מן ההעלם לגילוי דוקא) ואז יאיר אור ההעלם לגילוי יותר ולא יוכל[ל] בהעלם העצמו' ונעשה ראשית ומקור להשתלשלו' עו"ע והיינו בחי' אור דחכ' שנק' ראשית כמ"ש בראשי"ת ברא כו' אשר נבדל מבחי' ההעלם דחוש"ך העליון וכמ"ש והחכ' מאין תמצא בגילוי וכן א' מגלה עמוקות מני חוש"ך דוקא כמ"ש במ"א (ומ"ש וירא אלקי' את האור כי טוב ע"כ ויבדל בין האור והחשך ולא א' בין החושך והאור דלפי הנ"ל יש יתרון מעלה הרבה לבחי' ההעלם דעצמו' ממש שהוא למעלה מן המסך המבדיל כמ"ע שמעל לרקיע כו') עד שנעשה לו לבוש ומכסה (כמו שכל עמוק שבלתי יבא בהשג' כלל וכלל מכסהו בלבוש דמשלים וחידו' כמשלי שלמה ונק' משל הקדמוני כו'), וגילוי אור דח"ס הנ"ל אינו רק אפס קצהו מה שיכול לבא בגילוי בחו"ב דאצי' (כמו דיבור שבמח' הנ"ל אבל עצם פנימי' המח' א"א לבא כלל בדיבור כו'), הענין הוא כמ"ש במ"א בענין ג' קוצין דיו"ד במ"ש ועבד הלוי הוא כו' (בפ' לך לך) שיש יתרון מעלה בחיצוניו' אור הח"ס שבא לגילוי בתורה הניגלית לנו יותר מבחי' הפנימי' שבה. וזהו שא' נובלות חש"מ תורה דלשבח קא' והוא מה שבחכ' דתורה אתברירו רפ"ח ניצוצות שבעה"ד טו"ר שהוא עליון יותר מפנימי' התורה שבח"ס שנק' עה"ח, כמשל מי שחכמתו עמדה לו לתקן דבר המקולקל ששרשו גבוה משרש העצם כח חכמתו כו'. וכך יובן גם כאן דזהו שא' וירא אלקי' את האור דח"ס שבכת"ר כי טו"ב הוא יותר מבחי' ההעלם דכת"ר עצמו מטעם הנ"ל דמה שיש בכח הגילוי אור דח"ס לבא בתורה

בראשי"ת ברא: **בראשית א, א.**
מגלה עמוקות מני חוש"ך: **איוב יב, כב.**
שו"ה שהוא — כמ"ע . . כו'): **כ"ה בבוך 181. ובכת"י זה: (כמ"ש . . כו'.**
ועבד הלוי הוא: **קרח יח, כג. תורת חיים לך פב, ב ואילך.**
נובלות חש"מ תורה: **בראשית רבא פי"ז, ה.**

הניגלית לברר לעה"ד כו' (וכמ"ש במשה כי טוב הוא בטי"ת רבתי ע"ש פעולתו בבירורי' דעה"ד שבא מכח עה"ח דתו' הפנימי' כנ"ל דוקא) זהו יותר עליון מבחי' ההעלם עצמו ע"כ ויבדל אלקי' בין האו"ר והחוש"ך שלא יבא חוש"ך בממשלת האור והוא בבחי' גילוי אור דח"ס לא יהי' בו מכח ההעל"ם שבכת"ר שלמעלה מן המסך המבדיל כו' (וזהו שא' ר"י לא בשמים היא אין משגיחי' בב"ק שהתורה ירדה מן השמים העליוני' לארץ כו' וכמ"ש מי יעלה לנו כו' כי קרוב אליך דוקא כי הניגלו' לנו למעלה מן בחי' הנסתרות מטעם הנ"ל דנובלו' חש"מ יותר עליון מחש"מ עצמ' גם כשהיא כלולה בהעלם דעצמו' כו', וז"ש בין האו"ר והחוש"ך לפי שבאמת אעפ"י שבחי' גילוי אור דחכ' מאי"ן דכת"ר יצא אחר הבדלת המסך והפרסא כנ"ל (שזהו רק כמו הארה דהארה) אבל שרשה בבחי' עצמו' דאור א"ס ב"ה ממש שלפני בחי' ההעלם דחוש"ך סתר"ו, שזהו עיקר ענין העוה"ב שיא' הנה אלקינו ז"ה ממש כו', וז"ש באור"ך ממש נראה אור בעוה"ב ע"י התורה הנגלית לנו לשמור ולעשות בפ"מ דוקא שהן הברורי' דסו"מ וע"ט בעה"ד דוקא דשכר מצוה מצוה עצמה דוקא ולא סוד וטעם הכמוס אף לא סוד הנעלם בעצמו' שנק' רזא דרזין כו', וז"ש אשר אהי' אנא זמין לאתגל"א' כמו שהוא בבחי' אור העצמו' ולא בבחי' העלם שבו כשנק' סדכ"ס כו' וכמ"ש ולא יכנף עוד מוריך כו' וד"ל).

ומעתה יובן שרש ענין קי"ס בכלל ובפרט במ"ש ויהי הענן והחושך ויאר את הלילה כו'. דהנה מבואר למעלה בקי"ס שהי' אז בחי' גילוי האור דהעלם העצמו' ממש ע"כ נעשה בחי' ביטול גדול בי"ם ונעשה בחי' דומם כו' וגם במדו' שנק' הרים עד גם במקור החכ' הי' הביטול כו'. וביאור הענין הוא לפי שהי' אז האור מבחי' ההעלם דחוש"ך סתר"ו הנ"ל שלמעלה מבחי' ההבדלה המבדלת בינו ובין בחי' חכ' שבכת"ר שממנו גילוי אור דחכמ' מאין ליש להיות ראשית ההשתלשלו' דעו"ע בחו"ב ומדו' כנ"ל, דהיינו או כמו שהי' קודם ההבדלה בין האור והחושך שהי' שניהם משתמשי' יחד בערבובי' שאז הי' בחי' הגילוי ניכלל בהעלם העצמו' ממש שא"א הי' להיות מקור להשתלשלות דחכ' ומדות בגילוי או כמו שהי' קודם שא' יהי אור דח"ס הנ"ל שלא הי' רק בחי' ההעלם דחושך סתרו הנ"ל. וזהו שא' ויהי

כי טוב הוא: שמות ב, ב. וראה ג"כ ד"ה אל תצר את מואב (לכ"ק אדה"א) ע' 9 ואילך.
שא' ר"י: בבא מציעא נט, ב.
מי יעלה . . כי קרוב: נצבים ל, יב. יד.
דשכר מצוה מצוה: אבות פ"ד מ"ב.
ולא יכנף עוד מוריך: ישעי' ל, כ.
שו"ה ומעתה: בבוך 375 נרשם כאן סיו"ד.

הענן והחושך שזהו בחי' חושך והעלם דאור העצמו' ממש, והוא ענין מלאך האלקי' שהי' נוסע לפניהם ויעמוד מאחריהם ועמוד הענן שהי' נוסע לפניהם שעליהם א' ויהי הענן והחושך כו' וכנ"ל שהוא בחי' ההעלם דעצמו' אא"ס וע"כ נק' מלאך האלקי' דוקא כמו ומשה ניגש אל הערפל אשר שם האלקי' וכידוע דבחי' אלקי' הוא בחי' ההסתר וההעלם דוקא (וכמ"ש כבוד אלקי' הסת"ר דב"ר דוקא וכבוד מלכי"ם חקו"ר דבר בגילוי מן ההעלם [והוא בחי' אור דתו' שיצא ממנו בגילוי מן ההעלם] דמשל הקדמוני כמו עוטה אור כשלמה ובתו' א' בי מלכים ימלכו שהוא בחי' מל' דא"ס שבא לגילוי בקו"ח כו'). ואמנם הנה מבואר למעלה בענין ההבדלה דויבדל אלקי' כו' שע"ז נעשה בחי' הסתר והעלם יותר לבחי' אור הגנוז הנעלם דעצמו' (כמו מ"ע שמעל לרקיע כנ"ל) אבל בקי"ס נבקע המסך דהבדלה זו והי' האור שבהעלם העצמו' בא לידי גילוי (שזהו מלבד הסרת ההבדלה האיר גם בחי' ההעלם דחושך העליון עצמו כו' דהיינו שיהי' להיפך מבחי' ההסתר וההעלם שבעצמו' אלא בא בבחי' גילוי ממש כמו שהוא באור העצמו' דא"ס ב"ה ממש כמו שיהי' בעוה"ב (כמשי"ת) וכנ"ל וד"ל).

וזהו ויאר את הלילה דוקא דבחי' הענן והחושך העליון האירו את הלילה דוקא. דהנה שרש הלילה הוא בבחי' חושך העליון שקדם לאור כמ"ש ויהי ערב ואח"כ ויהי בקר וכברייתו ש"ע כו', וראי' לזה ממה שאחר ההבדלה בין האור והחושך קרא אלקי' לאור יום ולחושך קרא לילה, ואמנם אעפ"י שקרא אלקי' לחושך לילה מצד בחי' ההסתר וההעלם דאור העצמו' דוקא אבל בלילה הזאת דקי"ס האיר בה מבחי' החוש"ך העליון שקדם למא' יהי או"ר כמו שהי' מקודם ההבדלה או כמו שהי' קודם מציא' האור והי' להיפך מטבע החושך שהוא בחי' ההעלם עצמו הוא שבא לבחי' אור להאיר בגילוי דוקא שבודאי הוא ביתרון מעלה הרבה מן האור שבא אחריו במא' יהי אור בכפלי כפליי' לאין שיעור למעלה מאחר שבחי' העלם עצמו' המאציל ממש כמו שהוא האיר בגילוי ובלא מסך מבדיל כו' (כמו בעוה"ב), וכידוע בפי' כיתרו"ן האו"ר כשהוא מן החוש"ך דוקא. וזהו ויאר את הלילה דוקא שגדול אור הלילה הזאת יותר מאור היום שאינו אלא מבחי' מא' יהי אור דח"ס הנ"ל שהוא רק אפס קצה האור שיצא להיות בגילוי מן ההעלם כנ"ל במשל

כבוד אלקי' . . חקו"ר דבר: משלי כה, ב.

עוטה אור כשלמה: תהלים קד, ב.

בי מלכים ימלכו: משלי ח, טו.

שו"ה שמעל — המסך: כ"ה בבוך 181. ובבוך 375: החשך. ובכת"י זה: המשך.

כיתרו"ן האו"ר . . מן החוש"ך: קהלת ב, יג. ראה שערי אורה שער חנוכה מג, ב. עטרת ראש נא, ב. אמרי בינה פתח השער פי"ב. שער הציצית פט"ז. תורת חיים נח ס, ג.

דיבור שבמח' וכמשל החכ' ברצון הנעלם (או בכח המשכיל העצמי' כו') שיש בכלל מאתיים מנה כידוע (וכנ"ל דא"א להביא כל עצם המח' לדיבור ולא יכול לבא כל עצם העלם הרצון לידי גילוי טעם לרצון כו' וכה"ג), וכמו לע"ל דכתי' לעת ערב יהי' אור כו', וזהו היפך מכמו שהי' במע"ב דכתי' ויהי ערב ברישא חשוכא כו' צמצום והעלם ממש ואח"כ נעשה הבדלה כו' אלא ההעלם עצמו האיר. וזהו ויאר את הלילה וקאי אדסמוך לי' שהוא החוש"ך מטעם הנ"ל [וד"ל] (ומה שמבואר למעלה דיש יתרון מעלה בגילוי אור דח"ס מן ההעלם לברר לעה"ד שמזה יהי' העוה"ב דוקא שהוא גילוי אור העצמו' ממש, היינו הך דמה שהי' בקי"ס שהחוש"ך האי"ר היינו שהאיר גילוי אור העצמו' מאחר שאינו מסתיר ומעלים כלל לאור העצמו' שהוא העוה"ב כמשי"ת וד"ל).

ובכ"ז יובן בתוס' ביאור מ"ש הפך י"ם ליבש"ה כו' שם נשמחה בו. דהנה מטעם המבואר למעלה בחושך והעלם העליון שנעשה בבחי' גילוי בקי"ס מזה הטעם עצמו יובן שגם למטה בבחי' ים העליון שנק' סיפא דכ"ד שגם הוא נהפך להיות בחי' ההעלם עצמו נעשה גילוי. וזהו הפך ים ליבשה שבחי' ההעלם דבחי' מל' דאצי' בחי' עלמא דאתכסי' שלמעלה מהשפעות כח האלקי' בעולמו' יבא הוא עצמו להיות בבחי' גילוי שהוא בחי' יבשה עלמא דאתגלי' (וכמו משל הנ"ל במחשב' ודיבור שבחי' ההעלם דעצמו' המח' יבא בגילוי בדיבור כמו שהרצון הנעלם בעצמו בא לבחי' גילוי שלמעלה הרבה מגילוי דח"ס כנ"ל).

ומעתה יש להבין מ"ש עוד בנהר יעברו ברגל לע"ל שהוא בה"א עילא' דבינה שם נשמח"ה בו ממש שהוא העוה"ב, שז"ש שם דוקא וכידוע דש"ם ל' נסת"ר הוא והוא בחי' ההעלם דעצמו' א"ס ממש יבא לגילוי אור ממש למטה ממש כמו שהוא למעלה בעצמותו ממש (שנק' שעשועי המלך בעצמו) שעכשיו אינו מאיר כלל אף במקיף הכללי שמקיף ד' עולמו' דאבי"ע שאינו רק כמו בחי' כלל לפרט בהיקף חומה המוגבלת לפי השטח של העיר כו' ונק' מח' הכללי' ואין לו ערך כלל וכלל לגבי בחי' אור העצמו' דא"ס שאין לו שיעור למעלה בעצמותו כו' וע"כ הוא רם וגבוה מאד למעלה מהיות גם בחי' מקור למקור לקו"ח כו' ואינו מאיר למטה אף בבחי' מקיף לבד. אמנם בעוה"ב דוקא יתגלה עור העצמו' מבחי' ההעלם שלו למטה לנשמות הצדיקי' להיות להם לבחי' אור וחיות ממש. ואמנם מצד עצם

שיש בכלל מאתיים ממנה: בבא קמא עד, א. וראה לקוטי שיחות דכרים [כרך יט] ע' 16 הערה 15.
לעת ערב יהי' אור: זכרי' יד, ז.

רוממו' מעלת האור דעצמו' א"ס ממש לא יוכל לבא למטה בבחי' אור וחיות בהגשמה לגופי' דנשמות הצדיקי' כאכילה ושתי' גשמיו' או רוחניו', אעפ"י שבעוה"ב יהי' גופים שיחיו מן העצמו' גשמיו' כפ"ד הרמב"ן כנ"ל עכ"ז הרי א' דהעוה"ב אין בו או"ש כלל [וכלל] אפי' ברוחניו' (כסעודת לויתן או לחם פנ"ג וכה"ג) רק צדיקי' יושבין ועטרותיהן בראשיהן ונהנין כו' פי' שמהארת אור העצמו' התענוג שבא"ס עצמו יאיר בבחי' מקיף כעטר' שע"ג [ראשי הצדיקי'] ומזה יהי' נהנין וחיים בחיות גמור לנפשם שבגופי' בבחי' חיי עולם אבל לא יוכל האור וחיות הזה להתצמצם בבחי' כלי כמו מזון גשמי או רוחני (וכנ"ל דגם עכשי' לא נז' ל' אכילה רק בחו"ב שא' אכלו ריעי' אבל באתרי' לאו אורחי' למיכל כו') לפי שלא יהי' האור הזה מבחי' ההשתלשלו' דאו"כ וגם לא מבחי' מקיפי' ע"כ לא יהי' צריכי' לקבל האור ע"י אמצעי המחבר כמזון רוחני וכה"ג כנ"ל. וז"ש ועטרותיה"ן בראשיה"ן דוקא שהוא נעשה מברורי' דעה"ד ממעשה המצות בפ"מ ששרשו מגיע בעצמו' א"ס ממש, והוא בבחי' עד"ן עילא' דעין לא ראתה רק למחכה לו בעוה"ב שיחיו נשמות מחיי החיים דעדן זה בבחי' מקיף זה דעטרותיהן בראשיהן כו' וד"ל.

והנה בקי"ס הי' מעין הארה זו דעוה"ב ממש רק שלא בא לידי גילוי אור וחיות ממש בנשמות דלאחר תח"ה בעוה"ב כנ"ל שנא' יקימנו ונחי' לפניו ממש אבל בבחי' ההעלם בעצמו' הנשמות שבגופי' גשמיי' שהי' בקי"ס האיר עליהם מאותו האור העצמו' דא"ס ממש מאחר שהי' אז ג"כ בחי' גילוי ההעלם דעצמו' א"ס שיהי' בעוה"ב כנ"ל כמ"ש ויהי הענן והחוש"ך ויאר את הלילה שהאיר מאור העצמו' שהי' בבחי' ההעלם דחושך סתרו שלמעלה מן ההבדלה כו' ובא לידי גילוי מהעלמו העצמי כו' בלי העלם והסתר כלל כמו בעוה"ב ממש, אך עכ"ז לא בא גילוי [זה] בגופי' דנשמות לחיות ממש רק להיות בבחי' ראי' שראו בחי' עצם הנשמות במוה"ע א"ס ב"ה ממש כמ"ש ז"ה אלי כו', וע"כ הי' כולם בהשוא' א' בראי' זו מגדול ועד קטן ופחות שבפחותי' הטפל ונגרר אחריהם כמו שא' ראתה שפחה על הים כו' וכה"ג [א' דגם עוברי' שבמעי אמן א' שירה כו' משום דגילוי אור זה הי' בבחי' העלם ומקיף בכל הנשמות אפי' בעוברין שבמעי אמן כו' מטעם הנ"ל וד"ל]. וזהו שא' הפך ים ליבשה ל' עבר בנהר יעבר[ו] להבא ושם נשמחה ב"ו ממש. וכך הי' בשעת קי"ס בשעה שא' שירת הים דוקא שהי' בהם שמח[ת הנפש] מצד עצמה ומהותה בלתי מוגבלת ומורכבת כלל בשכל ורצון כמו השמחה שישמחו בעוה"ב ממש ע"כ א' שם נשמחה ב"ו ממש מטעם הנ"ל. ולפי

כפ"ד הרמב"ן כנ"ל: **ראה לעיל פסקא וביאור הענין הזה.**

יקימנו ונחי' לפניו: **הושע** ו, ב.

שו"ה להיות: **ניתוסף ע"פ בור** 181.

שהשמחה זאת במהו"ע א"ס ב"ה ממש ע"כ היא למעלה מבחי' נר"נ דאד"ם ולמעלה גם מבחי' מקיפי' כו', ועכ"ז א' שם נשמחה בו בעוה"ב דוקא לפי שבקי"ס הי' רק בהעלם בעצמו' הנשמות משא"כ בעוה"ב שתהי' השמחה ב"ו בגילוי אור וחיות גמור כנ"ל וד"ל.

וזהו והמים להם חומה כו' ובנ"י הלכו ביבשה בתוך הים כו', ולכאורה פסוק זה דבנ"י הלכו כו' סותר לפסוק דהפך ים ליבשה כו' דמבואר למעלה דבחי' ההעלם עצמו דים נהפך להיות בבחי' הגילוי מצד בחי' הביטול מגילוי העלם דאור העצמו' ממש כנ"ל וכמ"ש הים ראה וינוס כו' ובפסוק זה דבנ"י הלכו ביבשה בתו"ך הים משמע להיפך ממש דבחי' גילוי דיבשה נכלל ועלה בבחי' ההעלם די"ם העליון כו' (כענין התכללו' הדיבור במח' שנק' דיבור שבמח' כנ"ל) דאעפ"י שא' דבנ"י הלכו ביבשה שהוא בחי' הגילוי ואמנם הרי א' שהלכו ביבשה בתו"ך הי"ם דוקא דהיינו שזה הגילוי הי' בתוך הי"ם שהוא בחי' ההעלם דוקא שלא הי' גילוי זה דיבשה נבדל במהות מציאו' בפ"ע כשאר בחי' הגילוי מן ההעלם שיוצא ונבדל מן ההעלם (כדיבור שיוצא נבדל מן המח' שבהעלם או כשכל וחכ' מן העלם הרצון וכה"ג) אלא הי' בהתכללו' בבחי' ההעלם די"ם, וא"כ זהו היפך דהפ"ך ים ליבשה שההעלם עצמו בא לגילוי כנ"ל (ובאמת יש ב' דיעות חלוקו' דעת הזוהר שהי' עליו' הנשמות מבריא' לאצי' בבקיעת המסך שבין אצי' לבריא' מלמטה למעלה שזהו כמו ובנ"י הלכו ביבשה בתוך הים שהגילוי נכלל בהעלם, ודעת האריז"ל שהי' ירידת האור דאצי' בבריא' בבקיעת המסך מלמעלה למטה דוקא כמ"ש הפ"ך י"ם ליבשה כו' כמ"ש במ"א ע"פ [ששת] ימים תאכל מצות שנדפס בסידור ושניהם אמת כמשי"ת).

אך הנה לתרץ זה דשני הפסוקי' הנ"ל אינן סותרי' זא"ז כלל ושניהם אמת יש להקדי' תחלה ענין א' והוא המחלוקת הידוע בגמ' דלחד מ"ד שמים נבראו תחלה ואח"כ ארץ כמ"ש בראשית ברא אלקים את השמים ואח"כ את הארץ ולחד מ"ד ארץ נברא' תחלה כמ"ש ביום עשות ה' אלקי' ארץ ושמים (והדיעה הג' דשמים וארץ כא' נבראו שנא' קורא אני כו'). והנה הגם שבודאי אלו ואלו דא"ח וכל א' יש לו ראי' מן המקרא ושניהם אמת ואינם סותרי'

שו"ה וזהו: בבוך 375 נרשם כאן סי"א.

שנדפס בסידור: שער החג המצות רפט, א. ובתוס' אריכות וכו' נדפס לקמן ע' ריח.

המחלוקת הידוע בגמ': חגיגה יב, א. וראה לקמן ד"ה ששת ימים ע' רלא ואילך.

ביום עשות ה' אלקי': בראשית ב, ד.

קודא אני: ישעי' מח, יג.

אלו ואלו דא"ח: ערובין יג, ב.

זא"ז כלל (כמשי"ת) עכ"ז יש להבין תחלה טעם מחלוקתם. והענין הוא כידוע שיש בחי' משפיע ובחי' מקבל (כנ"ל בים וארץ), וכמו משל המח' הוא בחי' משפיע והמעשה או הדיבור הוא בחי' מקבל, וידוע שיש הפרש בין בחי' המח' לבחי' המעשה או הדיבור דמה שבמח' שהוא המשפיע עולה ראשונה הנה כשבא הדבר במעשה או שמדבר בדיבור יבא שם באחרונה דוקא שכך הוא המדה מן המשפיע אל המקבל (כמו אותיו' החותם בשעוה שנהפך סדר האותיו' מימין לשמאל כשנחקקי' אותיו' בשעוה וכה"ג). וזהו שא' דסוף מעשה עלה במ"ת פי' מה שבמעשה הוא בבחי' סוף הכל הנה במחשב' הוא שעלה בבחי' תחלה (וגם עולה במח' סוף המעשה בכל עת לפי שקודם המעשה עלה סוף המעשה במח' תחלה וכמו וירא אלקי' כל אשר עשה שהוא סוף מעשה שהוא טוב מאד שזה שעלה במ"ת כו', וזהו טעם מ"ד ארץ קדמה כמשי"ת), וכמשל הבונה בנין שיסדר אופן מעשהו במחשבתו ואח"כ עושה הבונה דאעפ"י שבונה כסדר המח' אבל ודאי במח' עולה תחלה דוקא סוף המעשה שהוא ענין שלימות הבנין בחדרי' העליוני' והמכוון שיש בגמר בנינו דוקא ואח"כ לפי אופן זה מסדר פרטיו' במח' כו' ונמצא דסוף מעשה עבמ"ת. וכן במח' ודיבור דגם שמדבר כסדר צירופי אותיו' המח' בלי קדימה ואיחור דהיינו אתוון אתגליפו מן ההעלם דמח' לגילוי הדיבור זהו דוקא במח' שבדיבור אבל במח' העצמי' שקדם לדיבור עם המח' שבו ודאי עלה במח' זו סוף המכוון שבדבר זה שחפץ להביא בדיבור זהו עלה תחלה ואח"כ הטפל אלי' ומה שעלה במח"ת נתגלה בדיבור לבסוף דוקא, וכמו שאנו רואי' שתכלית המכוון שבדבר שמדבר זמן רב הוא נגלה בסוף דבריו דוקא והוא שעלה תחלה במח' העצמי' שלפני הדיבור וד"ל. וכך יובן בי' מא' דמע"ב דבודאי אותו דבר ה' ומא' האלקי שבא בדיבור די' מא' באחרונה בהכרח שהוא הדבר שעלה תחלה במח' העליונה העצמי' (שלמעלה מן המח' שמלובש בדיבור כנ"ל) שלפני הדיבור העליון שנק' בחי' מח' הקדומה שבעצמו' א"ס שלפני ההשתלשלו' ששם עלה סו"ף מעש"ה שבא בי' מא' בראשונה דוקא, והוא כמו מא' נעשה אדם שהי' ביום הוי"ו שבא בדיבור באחרונה לכל מע"ב הוא שעלה במח' הקדומה תחלה וראשון לכל אשר יבא מן ההעלם לגילוי במע"ב וכמ"ש אחור וקדם צרתני אחור למע"ב בפועל וקדם למע"ב במח' שלפני הדיבור לפי שהאדם הוא סוף הכוונה בבחי' סוף מעשה דתו"מ שזהו שעבמ"ת מטעם הנ"ל וד"ל.

דסוף מעשה . . במ"ת: פיוט לכה דודי.

וירא אלקי' כל אשר עשה: **בראשית א, לא** (ושם: **את כל**).

נעשה אדם: **בראשית א, כו**.

אחור וקדם צרתני: **תהלים קלט, ה. ראה בראשית רבא פ"ח, א. תנחומא (באבער) תזריע ב.**

ובהקדמה זאת יובן טעם מחלוקתם דמ"ד שמים נבראו תחלה היינו כמו שבא השפע בבחי' דיבור ומעשה ששמים נבראו קודם כמ"ש בראשית ברא את השמים כו', ומ"ד ארץ נברא' תחלה לא שנברא בפועל תחלה אלא לפי שהארץ הוא סוף הכל הוא שעלה תחלה במח' שלפני הדיבור. וזהו שבגמר מע"ב א' ביום עשות ה' אלקי' ארץ ושמים דארץ קדמה לשמים במח' הקדומה הנ"ל מטעם הנ"ל שדבר שבא במעשה לבסוף בהכרח שקדם במח' תחלה. ונמצא אלו ואלו דא"ח ושניהם אמת וד"ל (ומ"ד שמים וארץ כא' נבראו היינו לגבי עצמו' אא"ס ב"ה שלמעלה מבחי' משפיע ומקבל דמח' ודו"מ הרי סוף מעשה עם תחלת המח' שניהם כא' כו' וד"ל).

והנה מבואר למעלה שבשעת קי"ס הי' בחי' גילוי ההעלם דעצמו' אור הכת"ר דוקא וזה כל עיקר ענין קי"ס כנ"ל שהוא בחי' גילוי אור מבחי' ההעלם [דעצמות הרצון הנק' ג"כ בשם מהה"ק שהוא בחי' קדמון לכל כנ"ל שנק' רצון קדום שבהעלם העצמי ממש, וז"ש ויולך ה' ברוח קדים פי' קדי"ם מקדמונו ש"ע שזהו בחי' ההעלם] דמח' הקדומה הנ"ל וד"ל. והנה מבואר למעלה בענין המחלוקת הנ"ל דשמים קדמו או ארץ קדמה שבהעלם [ש]במח' הקדומה שקדמה לדיבור [ש]ם ארץ קדמה לשמים דוקא משום דסוף מעשה דוקא עלה דוקא תחלה במח' הקדומה היפך גילוי הדיבור ששם שמים קדמו לארץ כו'. ולפי"ז הרי יובן שבשעה שהלכו בנ"י בתוך הים שהי' אז בחי' גילוי ההעלם דמח' הקדומה שבעצמו' א"ס ממש שנק' חוש"ך סתר"ו ויצא לגילוי מהעלם מח' זו כנ"ל הרי שם ארץ קדמה לשמים מטעם הנ"ל דסוף מעשה עבמ"ת, וא"כ במח' הקדומה הזאת שבא' לגילוי בקי"ס בחי' יבשה קדמה לים ג"כ כי הים הוא דומה לרקי"ע ששמים נבראו תחלה וכן הים נברא תחלה בדיבור די' מא' כמ"ש ורוח אלקי' כו' ע"פ המים כו' עד ויא' יקוו המים כו' אבל במח' הקדומה שלפני הדיבור די' מא' היבשה קדמה לי"ם ורקיע כו' כנ"ל וד"ל. וזהו שא' ובנ"י הלכו ביבשה בתוך הים פי' שהי' הילוכם בבחי' יבשה כמו שהוא במח' הקדומה דוקא שקדמה לים דסוף מעשה עבמ"ת ולא כשאר בחי' יבשה שבא' בבחי' הבריא' בדיבור ומעשה כמו אף ידי יסדה ארץ כו' ששם הים קדם לארץ כנ"ל. וזהו שא' לרבותא ומעלה יתיר' שבנ"י הלכו ביבש"ה עליונה כמו שהוא עלה במח' הקדומה ששם קדמה לי"ם (ומ"ש בתו"ד הי"ם ר"ל שהים נדחה ונסתלק מפני שצ"ל גילוי היבשה שקדמה במעלה ועלה ראשונה במח' וכמ"כ הוא הטעם מ"ש יקוו המים כו' כדי שתרא' היבשה דוקא וד"ל).

שו"ה דמח — וד"ל): החצע"ג ניתוסף ע"פ בור 375.

ודוח אלקי' . . יקוו המים: בראשית א, ב־ט.

אף ידי יסדה ארץ: התחלת הכתוב (דלעיל) קורא אני.

ובכ"ז מתורץ הקושי' הנ"ל דאין פסוק זה דבנ"י הלכו ביבשה בתו"ך הי"ם סותר כלל לפסוק דהפ"ך ים ליבש"ה אלא אדרבה שני הפסוקי' הללו ענין א' וכוונה א' להם דהיינו דוקא שבחי' ההעלם בא לגילוי (וכמו למעלה דענן וחוש"ך העליון האיר כו' וכדעת האריז"ל שהי' בקיע' המסך מאצי' לבריא' כנ"ל) כמ"ש הפך י"ם עצמו ליבשה כנ"ל. ולמעלה היינו בחי' גילוי דמח' הקדומה שנק' עצמו' הכת"ר בכלל דשם ארץ קדמה כנ"ל ע"כ ממילא הלכו שם בבחי' יבשה שקדמה לי"ם ורקיע כנ"ל. ואין הפי' מ"ש שהלכו ביבשה בתו"ך הי"ם שבחי' הגילוי הזה נכלל בהעלם כנ"ל (כדעת הזוהר דלעיל שהי' הבקיעה דמסך מבריא' לאצי') אלא הפי' הוא שבחי' גילוי יבשה זו היינו דוקא אותו בחי' גילוי דיבשה כמו שהוא בבחי' ההעלם דמח' הקדומה הנ"ל ששם יבשה קדמה לים. וזהו שא' בתוך הי"ם לרבותא שנבקע הי"ם מפני היבשה והיינו מפני שהפך ים ליבשה דוקא שהוא בחי' גילוי דמח' הקדומה הנ"ל למעלה כ"כ גם למטה הלכו בנ"י ביבש"ה בתוך הים והכל ענין א' וכוונה א' דוקא ולא סתרי אהדדי כלל (ולפי דעת הזוהר הוא כמ"ד שמים קדמו שהוא בדיבור דוקא שהגילוי ניכלל בהעלם וזהו היפך קי"ס ע"ד הקבלה כו').

והנה אחר כל הנ"ל יש להבין סדר הפסוקי' הנ"ל דויסע מלאך האלקי' כו' ויבא בין כו' ואח"כ א' ויט משה את ידו כו' דמשמע עפ"י הפשוט דאם לא הי' נסיעת המלאך והענן מאחריהם להבדיל בין ישראל למצרים לא הי' יכול להיות קי"ס כלל ולכאו' אינם שייכים זע"ז כו' (ואדרבה הי' יותר טוב שילך מלאך האלקי' לפניהם לבקוע הים ולעשות דרך בים וכדי להבדיל הי' די בעמוד הענן כמ"ש ויבא ל' יחיד דקאי על הענן שלא הי' הולך רק ביום כמ"ש וה' הולך לפניהם בעמוד ענן יומם כו' ובעמוד אש לילה לא ימיש כו' וא"כ הי' הולך עמוד האש לפניהם להאיר להם הדרך ועמוד הענן מאחריהם להחשיך למצרים), וצ"ל דבקיעת י"ס הי' תלוי' בזה שילך המלאך [מאחוריהם] דוקא והוא כדי להבדיל כו', וגם יש לתרץ הדקדוקי' הנ"ל במ"ש ויאר את הלילה שענן וחושך זה הוא המלאך והענן שהזכיר קודם ואם האירו לא הי' מסך מבדיל כלל בין ישראל למצרים וגם אם שנעשה מבחי' ההעלם גילוי כנ"ל עכ"ז האיך האירו לישראל והחשיכו למצרים שזהו דבר והיפוכו

שו"ה והנה: בבוך 375 נרשם כאן ס"ב.

שו"ה הי' — כמ"ש: כ"ה בבוך 375. ובכת"י זה: (כמ"ש.

וה' הולך לפניהם . . לא ימיש: בשלח יג, כא־כב (ושם: א) יומם בעמוד ענן (ובפסוק כב: עמוד הענן יומם). ב) תיבת כו' ליתא בבוך 181. וכ"ה גם [בפסוק כב ו]בלקוטי תורה דבסמוך. ג) ולילה בעמוד אש (ובפסוק כב: ועמוד האש לילה). אבל כבפנים [בבוך 375 בעמוד] הובא בלקוטי תורה שיר השירים יט, א.

כא' כו', וגם מ"ש אח"ז ויט משה כו' וילך ה' ברוח קדים כו' ויבקעו המים כו' עד ויהי באשמורת הבוקר וישקף ה' על מחנה מצרים בעמוד אש וענן כו' שכל זה נעשה אחר ההבדלה דוקא שהבדיל בין ישראל למצרים ולא קרב זא"ז כו'.

אך להבין כל זה יש להקדי' תחלה ענין א' והוא מ"ש בע"ח על המא' דאפי' אור קדמון שהוא אור צח כו' אוכם הוא לגבי עילת העילו', דבחי' אור קדמון זה הוא הנק' א"ק בכלל שנק' בחי' אדם דבריא' דרך כללות (וע"י וא"א נק' אדם דיצי' וז"א אדם דעשי' וז"ש בראתיו יצרתיו אף עשיתיו בדרך כלל), וכידוע דבחי' הקו"ח שנמשך אחר הצמצום הראשון הנק' מק"פ כו' הוא שמאיר בג"ר דא"ק זה שנק' אור קדמא' כו', ולזאת כאשר נתגלה מבחי' מל' דא"ס שלפי הצמצום בקו"ח זה שהוא הנק' עה"ע בכלל אז בחי' אור קדמון הנ"ל אעפ"י שנק' אור צח ומצוחצח לגבי שלמטה הימנו (שהוא בחי' ע"י וא"א) נק' אוכם הוא לגבי עה"ע כו'.

וביאור הענין [הנה] ידוע שיש ב' מיני ביטול א' ביטול היש לאין והב' ביטול העצמי' שהוא הביטול בבחי' אין ממש. ויובן זה עפ"י הידוע במ"ש כי אל דעות ה' שיש ב' דעות א' מלמעלה למטה שהוא מיש האמיתי לאין דקמי' ממש כלא חשיב כו' והב' מלמטה למעלה שהוא השפע שמאי"ן לי"ש. והן ב' מיני ביטול הנ"ל, דבבחי' ד"ת שמאי"ן ליש [זהו] הנק' אור המאיר בבחי' גילוי מן ההעלם בבחי' התפשטות אור לבד בזה שייך ענין הביטול מיש לאי"ן כמו אור החכ' שמאין ליש תמצא שיבא לכלל ביטול למקורו בבחי' העלם שזהו מי"ש לאי"ן הנעלם כו', אבל בבחי' ד"ע שמלמעלה למטה שהוא מי"ש ה[א]מית"י לאין זהו בחי' עצמו' המאור ממש כמו שהוא שזהו למעלה מבחי' התפשטו' אור המאיר הרי בחי' הביטול דאור לגבי עצם המאור נק' ביטול עצמי דהיינו שכלא ממש חשיב ואינו נק' ביטול היש לאין מאחר שאינו נתפס במציאו' דבר מה כלל וכלל כו'. ויובן זה עד"מ הידוע בנפש האדם שהאור וחיות הנפש שמאיר להחיות הגוף זהו כמו מאי"ן ליש שבא אור הנפש מאי"ן הרוחני דעצם הנפש להיות בבחי' הי"ש בחי' הדם ובשר הגשמיי' כמ"ש כי הדם הוא הנפ"ש כו', וכאשר מסתלק אור וחיו'

דאפי' אור . . אוכם הוא לגבי עילת העילו': ראה תקוני זהר ת"ע קלה, ב.

א"ק . . אדם דבריא': ראה אור התורה ענינים ע' עז ואילך וש"נ. ספר המאמרים ה'תש"ח ע' 113 הערה יט.

כי אל דעות ה': נסמן לקמן ע' רסב.

שו"ה ליש — בחי' הדם: כ"ה בבוך 375. ובכת"י זה: בחי' אדם.

כי הדם הוא הנפ"ש: ראה יג, כג.

גשמי זה למקורו בעצם הנפש זהו ביטול היש לאין כו', אבל מה שיש בכח עצם הנפש להחיות כל הגוף בטרם שמחי' ממש שאינו רק הארה בעלמא מעצם הנפש הרי הוא כלול ובטל בעצם הנפש בלי ניכר במציאו' כלל כאור לגבי המאור שנק' ביטול עצמו' כנ"ל.

ויובן זה יותר בדרך פרט במה שמצינו כדוגמת ב' מיני ביטול הנ"ל גם באור המאיר מן המאור כו'. דהנה אנו רואי' באור הנר כאשר יהי' בסמוך לאבוקה הגדולה הדולקת למעלה הימנו שיתבטל מיד ויוכלל ויומשך באור האבוקה הגדולה לגמרי וכמארז"ל בנשמות הצדיקי' לגבי אור השכינה שהן כנר בפני האבוקה הגדולה כו' דגם דנשמו' נק' אורו' המאירי' כשבאי' למעלה בסמוך אל מקור חוצבם באלקי' חיים מקור כל הנשמות שנמשל לאבוקה הגדולה שכוללת כל הניצוצי' המסתעפי' ממנה כו' אז הן מתבטלי' וניכללי' באור האלקי' שנק' שכינה כידוע (ומה שיכלו כל הנשמות להנות מזיו השכינה בג"ע ואינם מתבטלי' במציאו' זהו מפני שיש מסך ולבוש חשמ"ל שממנו ועל ידו יוכלו לקבל [את] האור דזיוא עילא' דמל' דאצי' כידוע). והנה בחי' ביטול והתכללו' דנר בפני האבוקה כנשמות בשכינה כנ"ל זהו הנק' בחי' ביטול הי"ש לאי"ן שהן [כמו] אורו' דנשמות שהן בבחי' יש להאיר בהתפשטו' כשהן רחוקי' מן השכינה ובהגיעם בקרוב נמשכי' ממילא אל שרשם כמו כל דבר שנמשך לשרשו העצמי ונעשי' בבחי' אי"ן האלקי' ממש (וכמו מיכאל כה"ר מקריב כל נשמות כו' לאשתאבא בגופא דמלכא ממש כו'), וכמו בכל חדש ושבת עולי' הנשמו' מג"ע לג"ע להשתחוות כו'. וכך הוא בכל עילה ועלול גם בעולם האצי' עד רום המעלות שכל עלול בבואו בקירוב גמור אל העילה שלו יתבטל ממציאותו לגמרי ויוכלל בעילתו. וזהו שנק' ביטול הי"ש לאי"ן בכלל, שזהו כמו שהוא בבחי' ד"ת הנ"ל כשהשפע באה מאין ליש וכל עו"ע יש להם יחוס וערך זע"ז מאחר שהעלול התהוו' מציאותו מן העילה כמו הניצוצין מן השלהבת כנ"ל בנשמו' הצדיקי' לגבי השכינה (וכה"ג במ"ת שהי' ס"ר דיעות מקבלי' מאור הח"ע שבאור פניו ית' כמ"ש פב"פ כו' ואו' באור פניך נתת לנו תורת חיים כו' כאשר שמעו

בנשמות הצדיקי' . . כנר בפני האבוקה: ראה פסחים ח, א. וראה גם תורת חיים לך פ, ד. תצוה תקיא, א.

מיכאל כה"ר מקריב כל נשמות: נסמן לעיל ע' א.

שו"ה ממש — כך: ניתוסף ע"פ בוך 181.

לאשתאבא בגופא דמלכא: נסמן לעיל ע' מה.

שו"ה כשהשפע — באה: כ"ה בבוך 375. ובכת"י זה: בא"ס.

שו"ה לגבי — (וכה"ג: בהכת"י לא נסמן סיום החצע"ג.

כמ"ש פב"פ: ואתחנן ה, ד.

אנכי ולא יהי' לך שנתבטלו לגמרי כמ"ש שעכ"ד פרחה נשמתן כו' דהיינו שאורו' קטני' [הללו] נכללו ונתבטלו באור הגדול כביטול הנר בפני האבוקה (וכמו תינוק קטן לגבי אד"ם הגדול, וכך ביטול אנפי זוטרי דנש"י לגבי בחי' אנפי רברבי דח"ע דבחי' אד"ם דאצי' שבו בחי' אור עצמו' הכת"ר כמ"ש אנכי כו', וכך הוא בביטול חכם קטן לגבי חכם הגדול ביותר כשמקבל פניו ובפרט ביטול התלמיד כאשר שומע מרבו דטריד למיבלע ולקבל שאינו יכול להשפיע לזולתו כלל ולא עוד אלא שנכלל [כל כח] שכלו בביטול והתכללו' בשפע שכל ששומע מרבו כמו כל עו"ע כידוע, וע"כ חייב התלמיד להקביל פני רבו ברגל שיאיר לו מאור פני רבו (וכמו שהי' במ"ת שהאיר לפנים דבנ"י מאור פניך ממש דחכ' אדם תאיר פניו) וכך הוא ענין חיוב הראי' בג' רגלים דכתי' יראה כל זכורך את פני ה' לקבל האור דפני הוי' בכאו"א להאיר אור נשמתו כו'. ונמצא מובן מכל הנ"ל בביטול זה דנר בפני האבוקה שיש בזה ג' מדרגו', א' כשאור הנר מרחוק מן האבוקה שיאיר אורו אבל לא בהתפשטו' והבהקה, והב' בקירובו אל האבוקה שישנו במציאות בערך ויחוס א' עם האבוקה רק שהאור שלו קטן אז לקבל תוס' הארה והבהקה יתירה ע"י אור האבוקה כמו נשמות הצדיקי' בג"ע שניתוספי' אור מאור וזיו השכינה כו', והג' כשהנר עומד בקירוב גמור לאבוקה שניכלל ובטל באבוקה והי' כלא הי' כו' כנ"ל (וכמ"כ בלבנה ושמש דבריחוקם זמ"ז מקבלת הלבנה אור השמש ונעשה גם היא אור משפיע לארץ ובקירובם יותר תתמלא אור יותר עד שמגעת בקירוב גמור תתבטל אורה לגמרי, וכך פני יהושע כפני לבנה שמקבל מפני משה שהוא כפני חכמה כו' דבריחוקו ממשה הי' בחי' משפיע כמ"ש ונתת מהודך עליו כו' ובקירובו באהל משה הי' כלול ובטל בתכלית [במשה] רבו כו' וד"ל).

אך הנה בחי' ביטול השני הנ"ל שנק' ביטול בעצם כו' זהו כמשל אור הנר שמאיר בצהרים שא' שרגא בטיהרא מאי מהני דטיהרא הוא בעת

אנכי ולא יהי' לך: יתרו כ, ב־ג.
שעכ"ד פרחה נשמתן: נסמן לעיל ע' ג.
שו"ה (וכמו: בהכת"י לא נסמן סיום החצע"ג.
חייב התלמיד להקביל פני רבו ברגל: ראה ר"ה טז, ב.
דחכ' אדם תאיר פניו: קהלת ח, א.
יראה כל זכורך את פני ה': ראה טז, טז.
פני יהושע כפני לבנה: בבא בתרא עה, א.
ונתת מהודך עליו: פינחס כז, כ.
שו"ה אך: בבוך 375 נרשם כאן ס"ג.
שרגא בטיהרא מאי מהני: חולין ס, ב (ושם: אהני. — וראה ערוך מערכת שרג הא'). וראה בהבא לקמן הגהות לד"ה פתח אלי' תרנ"ח ע' נד ואילך. המשך תער"ב ח"א ע' תקסז ואילך.

תגבורת אור השמש ביום שמבהיק אור השמש ביותר שאז אור הנר אינו נחשב למהות אור כלל וכלל (וכן אור הלבנה ביום) והיינו שאין לו ערך ויחוס כלל עם אור השמש כמו בפני האבוקה עד שנאמר שאורו יאיר בתוס' ע"י אור השמש כי אינו ממהות אור השמש כלל וע"כ כאופל וחושך יחשב גם הוא באור הצהרים ואינו נק' אור כלל ולא שייך בזה לומר בחי' ביטול והתכללו' מיש לאין כביטול והתכללו' הנר באבוק' כי אין אור השמש בערך שפל כזה להיות מקור מחצב לאור ואש כו' שאם הי' בערך מקור למציאו' אור הנר הרי הי' תוס' אור באור הנר ע"י תגבורת אור השמש כו' כאבוקה שמוספת האור באור הנר כו' ע"כ גם בחי' ביטול והתכללו' לא שייך לומר באור הנר לגבי אור השמש אלא ביטול זה נק' ביטול בעצם הדבר שאינו נחשב במציאו' אור כלל אלא כחושך יחשב רק בסילוק אור השמש בלילה אזי נק' אור הנר אור המאיר (ואין זה דומה לאור הלבנה שהשפעת אורה ג"כ בריחוק אור השמש שהרי מקבלת מאור השמש דוקא וע"כ בקירובה תאיר יותר עד שבקירוב גמור תתבטל גם היא כאור הלבנה ביום לפי שיש יחוס וערך לאור הלבנה עם אור השמש יותר) (וכמ"כ אור וחיות הנפש גם שמחי' לגוף כאור [המאיר] בפתילה בעלותו בעצם הנפש לא נחשב למהות אור וחיו' כלל ועכ"ז נק' ביטול הי"ש לאי"ן [כנ"ל] להיותו בא בבחי' עו"ע עכ"פ שיש בזה ערך ויח[וס] כנר באבוקה משא"כ אור הנר בצהרים כו' שהרי יתוסף האור וחיות בגוף ע"י הארת אור הרוחניות דעצם הנפש גם ברצון ותענוג ושכל ומדות כו'). ומזה יובן גם באור השמש עצמו דאעפ"י שנק' אור המאיר (ליכטקייט) אין לו ערך ויח[וס] עם עצם המאור דשמש בדרך עו"ע כאור וחיות הנפש בגוף שהרי אין אור זה בא בדרך שפע ממהות מאור השמש עצמו שאינו רק הוד וזיו של נרת"ק השמש לבד כידוע וע"כ בהבהק' אור עצם המאור הרי אין זה האור נחשב לאור כלל וכלא ממש חשיב (כמו הכח שמתפשט מעצם הנפש שבטל וכלול בעצם הנפש) ומה שיאיר אור זה זהו כמו השפע מי"ש לאי"ן הנ"ל דכלא ממש חשיב בעצם (ולא כביטול הנר בפני האבוקה שנק' ביטול היש לאין מפני קירובם בערך ויחוס כאור קטן שנכלל באור גדול ששניהם נק' אור אחד משא"כ זיו השמש לגבי עצם האור שבמאור השמש עצמו (כמו כח התנועה לגבי עצם החי כו' כמ"ש במ"א) שאינו נחשב בשם אור כלל וכלל וכנ"ל בבחי' ד"ע כו' וד"ל.

והנה עפ"י כל זה יובן ג"כ בענין המא' הנ"ל דאפי' אור קדמון שנק' אור צח כו' אוכם הוא לגבי עה"ע כו'. דהנה ידוע שבחי' החכ' נק' אור (כמ"ש יהי אור שהוא אור דחכ' דתו') שאור זה דחכ' מאיר ומתפשט להיותו

יהי אור שהוא אור דחכ': נסמן לעיל ע' קסה.

בא מן ההעלם לגילוי ממש כמ"ש והחכ' מאי"ן תמצא מאי"ן דהעלם הכת"ר ליש ממש וכמו השפעת השכל וסברא חדשה שמאירה כאור ממש להיותה בא' מכח השכל שמשכיל כל שכל בדרך עו"ע וכאור הנר הנדלק מן האבוק' כו' שיש חכם קטן או שכל קטן ויש חכם גדול או שכל גדול כמו שיש אור קטן ואור גדול כו' וא"כ שייך בזה בחי' ביטול הי"ש לאי"ן שעולה השכל הגלוי ונכלל במקורו (ויש בזה ג' מדרגו' הנ"ל בריחוק או בקירוב שיוסיף אור יותר כמו שהי' במ"ת שהאירו הנשמות מאור פנימי' ח"ע בקירובם ובקירוב גמור נתבטלו כנר בפני האבוקה וכן כמו פני יהושע בפני משה כו' כנ"ל). וזהו דמיון לבחי' האור וחיו' האלקי דבחי' מל' דאצי' בג' עולמו' בי"ע (שנק' מדת לילה כידוע) וכמ"ש ואתה מחי' את כולם בכ"ב אותיו' הדיבור שנק' אור המתפשט ויוצא מבחי' העלם המח' לגילוי כאור הנר בלילה (וכחיו' הנפש בגוף כו' (ונק' נהורא תתאה כידוע) והוא בחי' אור חכ' שבי' מא' דבראשית נמי מא' הוא כידוע ואמנם לגבי בחי' המדו' דז"א דאצי' נכלל ועולה האור דמל' דאצי' בבחי' ביטול היש לאין הנ"ל כביטול הנשמות לגבי המל' כנר בפני האבוק' כנ"ל גם בחי' החכ' שבדיבור דמל' בטל ועולה כעלול בעילה שלו (וכמו הדיבור שבטל וניכלל במח' דהיינו בבחי' הדבור במח' כו'). ויש כאן ג' מדרגו' הנ"ל ברחוק וקירוב כו' (וכמו הלבנה עם השמש דיש ערך קצת יותר זע"ז כנ"ל וכידוע בזוהר דזו"נ דאצי' נק' שמשא וסיהרא כו' לפעמי' המה ביחוד וקירוב ולפעמי' בריחוק כו') וכן ענין תוס' אור במל' ממדו' וחו"ב דאצי' כו' (וזה כאשר נמשל לאור בפני האבוקה אבל כאשר נמשלו ע"ס דז"א בשם מדת יום שזהו כמו אור השמש ביום שאז לא נחשב אור הנר דבחי' המל' לבחי' אור כלל באצי' עצמו כמא' שא' שרגא בטיהרא כו' כנ"ל וכאור הלבנה ביום שזהו בחי' ביטול עצמי הנ"ל וד"ל).

ועד"ז הרי יובן ג"כ בע"ס דז"א וחו"ב דאצי' לגבי עצמו' אור המאציל מאחר שנק' בשם אורו' וספי' כמ"ש בס"י שהוא כמו שלהבת הקשורה בגחלת כו' א"כ ה"ז ג"כ כאור הנר בפני האבוקה רק שהע"ס יוצאי' מבחי' ההעלם לגילוי כשלהבת מן הגחלת וכה"ג וא"כ גם בחי' אור הח"ע

והחכ' מאי"ן תמצא: איוב כח, יב.
ואתה מחי' את כולם: נחמי' ט, ו.
שו"ה הנפש — כו' (ונק': בבוך 375: כו') ונק'.
דבראשית נמי מא' הוא: ראש השנה לב, א.
שו"ה ועולה — דאצי': ניתוסף ע"פ בוך 181.
שו"ה בטיהרא — ד"ל): החצע"ג ניתוסף ע"פ בוך 181.
בס"י: פ"א מ"ז.
שו"ה מבחי' — ההעלם: כ"ה בבוך 375. ובכת"י זה: הגילוי ההעלם.

דאצי' בא' בבחי' עו"ע מאין ליש מעצמו' אור המאציל כמ"ש והחכ' מאין כו' (וכידוע בענין ויאצל מן הרוח כו' שנאצל והופרש אור קטן מגדול ותנח עליהם הרוח של משה ממש רק שהי' בחי' הקטנו' שבו בלבד וכך כללות אור האצי' נאצל מאור המאציל כו'). ולפי"ז שייך בזה בחי' ביטול הי"ש לאי"ן כנ"ל (וכמו כחו' הנפש שכלולי' בנפש בהעלם ובאי' ומאירי' מן ההעלם לגילוי בגוף בכח השכל שבנפש שמאיר מהעלם לגילוי בכלי מוח החכ' מאי"ן לי"ש שלזה נק' אור החכ' בשם אור המאיר כנ"ל בשכל חדש הנמשך מכח השכל הנעלם כו' וכן הרצון שבהעלם בנפש בא לידי גילוי אור במציאו' בהתפעלו' רצון עכ"פ כן גם התענוג שברצון וגם המדות שבהעלם בנפש מאירי' בלב כו' שכל זה בא בדרך עו"ע שיתכן בזה תוס' אור מאי"ן לי"ש מעילה לעלול וביטול הי"ש לאי"ן מעלול לעילה כו' שהוא בבחי' ד"ת הנ"ל. ויש בזה ג' מדרגו' הנ"ל בנר לגבי האבוק' כו' (וכמ"ש כד אנת תסתלק מנייהו אשתארו כגופא בלא נשמת' כו'). אבל הנה בחי' ע"ס הגנוז' בהעלם בעצמו' המאציל (שהן כמו כחות הכלולי' בעצם הנפש ממש טרם שנמשכי' להאיר מן ההעלם לגילוי בגוף כידוע) לא נק' בשם אור המאיר למטה בגילוי כ"א כלולי' ובטלי' בתכלית בעצמו' המאציל וכלא ממש חשיבי עד שלא נחשבו במציאו' אור כלל וכלל.

וז"ש ע"ס בלי מ"ה בלי מהות כלל וכמ"ש ולאו מכל אינון מדו' כלל כידוע, וכמו ביטול עצמו הנ"ל בבחי' ד"ע מי"ש האמיתי לאי"ן כו' דכלא ממש חשיב (וכנ"ל בכח התנועה שכלול בעצם החי וככח המחי' שכלול בעצם הנפש כו'), וזהו כמשל ביטול בעצם דאור הנר בצהרים שאינו נחשב למהות אור כלל כו' וכן ביטול עצמי דאור וזיו השמש לגבי עצם המאור שאין לו ערך ויחוס כלל לומר בו ביטול הי"ש לאי"ן כו' (כביטול כח השכל בעצם הנפש השכלי' וכן כח הרצון בעצם בעל הרצון כו' שלא שייך לומר בביטול זה כביטול הי"ש לאי"ן דנר באבוקה כלל מטעם הנ"ל). וזהו שא' דאפי' אור קדמון כו' פי' אור קדמון הוא בחי' א"ק בכלל כנ"ל שזהו ענין הע"ס כמו שהן בבחי' ההעלם בעצמו' המאציל עדיין ונק' ע"ס הגנוזו' כנ"ל והוא בחי' רצון הקדום או רצון הפשוט [כשעלה ברצונו] להאציל כו' וכן בחי' החכ' שבהעלם העצמו' עדיין [ו]נק' חכ' הקדומה וכן המדות שבהעלם, וכידוע בענין קורא הדורות מראש דא"ק שהן ע"ס דאצי' שבאו בגילוי מן

ויאצל מן הרוח . . ותנח עליהם הרוח: בהעלותך יא, כה. טו.

כד אנת תסתלק מנייהו: ראה תקוני זהר בהקדמה יז, ב.

ע"ס בלי מ"ה: ספר יצירה פ"א מ"ב.

ולאו מכל אינון מדו' כלל: ראה תקוני זהר בהקדמה יז, ב.

קורא הדורות מראש: ישעי' מא, ד.

ההעלם דא"ק כו', ואעפ"י שנק' אור צח ומצוחצח להאיר מן ההעלם לגילוי אור האצי' בכללות אבל לגבי בחי' עה"ע עצמו שהוא עצמו' המאציל ממש והוא בחי' מל' דא"ס שלפני הצמצום דקו"ח בכלל כנ"ל נק' אוכ"ם שלא נחשב במהות אור המאיר כלל וכלל עד"מ הנ"ל בשרגא בטיהרא (וכביטול זיו השמש לגבי עצם המאור וככחות הנפש בעצמות ממש כו') וכמ"ש בריו"ש הורמנ"א דמלכא גליף כו' דהיינו כשהי' התעוררו' מעצמו' א"ס להיות לו מקור [ל]רצון הקדום וחכ' ומדות שזהו שעלה ברצונו הפשוט להאציל ולברוא כו' גליף גליפו בטה"ע פי' טהיר"ו זה היינו כמו בחי' אור עצם המאור דשמש כשהוא בלא נרתק ומגן להעלימו כו' ונק' עה"ע בכלל דקמי' גם כל נהורי"ן עילאי' מתחש[כ]אן שאפי' אור צח דקו"ח שבא"ק כו' אוכ"ם הוא לגבי עה"ע ואינו נק' בשם אור כלל ולא הי' [יכול] להיות גם מקור למקור להשתלשלו' דע"ס דאצי' מההעל"ם דרצון וחכ' הקדומה כו' מטעם הנ"ל ע"כ גליף גליפו בטה"ע שהוא חקיקת אותיו' בצמצום להסתיר אור עצמו' א"ס ב"ה ונק' לבוש החשמ"ל העליון דישת חוש"ך סתרו ואח"כ האיר בבחי' קו"ח להיות מקור להעלם וגילוי כו' שיהי' נק' בשם אור צח לגבי אורו' הנאצלי' כו' וד"ל.

וזהו מ"ש והבדילה הפרוכת בין כו' שזהו בחי' הפרסא המבדלת בין בחי' עה"ע עצמו שהוא מל' דא"ס שלפני הקו שנק' טה"ע בכלל כנ"ל ובין הקו"ח (שזהו ענין מלך יחיד ח"י העולמי' כידוע) כדי שלא יהי' הקו הזה בבחי' התכללות וביטול בעצמו' [א]א"ס ויהי' נק' בשם אור המאיר בבחי' א"ק שנק' אדם דבריא' בכלל כנ"ל, וכמ"כ יש בחי' פרסא עוד בין [בחי'] א"ק לע"י וא"א שנק' אדם דיצי' (כמו שיש מסך בין אצי' לבריא' ובין בריא' ליצי' ובין יצי' לעשי' כו') שיהי' נק' אור צח להאיר מן ההעלם לגילוי אור הרצון והתענוג שזהו בחי' ג"ר דע"י וא"א שמקבלי' מבחי' מל' דא"ק (וכן מע"י וא"א לאו"א וז"א שזהו מ"ש והבדילה כו' והוא בחי' קרומא דאוירא כידוע ומבואר במ"א). וזהו דגם שאור קדמון דבחי' א"ק נק' אור צח לגבי ע"י וא"א אוכם הוא לגבי עה"ע שהוא בחי' הקו (וכן מבחי' הקו לגבי מל' דא"ס כנ"ל). וזהו והבדילה הפרכת לכם בין הקדש דאור קדמון ובין קה"ק דעה"ע כו'.

בריו"ש הורמנ"א דמלכא: ראה זהר בראשית טו, א.

שו"ה הורמנ"א — גליף כו': ניתוסף ע"פ בוך 181.

שו"ה וזהו: בבוך 375 נרשם כאן סי"ד.

והבדילה הפרוכת: תרומה כו, לג (בדילוג). וראה לעיל ע' קסה. לקמן ע' שנז.

מלך יחיד חי' העולמי': ברכת ישתבח.

הקו"ח . . חי' העולמי': ראה גם ס' מאמרי אדמו"ר הזקן על ענינים ע' שסז.

קרומא דאוירא: ראה זהר נשא (אדרא רבא) קכח, ב. אור התורה בראשית [כרך ג] תצז, א. שמיני ע' נו.

וזהו ג"כ מ"ש ויבדל אלקי' בין האור והחושך פי' שנעשה הבדלת פרסא בין עה"ע לאור קדמון הנ"ל שזהו כדי שיהי' העלול נק' בשם אור להאיר [ל]שלמטה הימנו דאל"כ לא הי' בחי' השתלשלו' כלל מעילה לעלול בכלל ובפרט אחר שכל עלול הי' קרוב לעילתו שהוא נכלל ובטל בעילתו אם כביטול הנר בפני האבוקה או כשרגא בטיהרא שהן ב' מיני ביטול הנ"ל וד"ל. וז"ש תחלה יהי אור ויהי אור וקאי על בחי' הקו"ח בכלל שיהי' נבדל מן בחי' ההעלם דחוש"ך סתרו שלפניו ויצא להאיר אור למקבלי' כו' וכן בחי' א"ק שנק' אור קדמא' ועליו א' ג"כ יהי אור ונק' אור צח כו' לגבי ע"ס דע"י וא"א ואו"א כו' ונמצא דבחי' אור זה למטה הרבה מבחי' החוש"ך סתר"ו שלמעלה מן בחי' הפרסא המבדלת כו' (ומ"ש וירא אלקי' האור כי טוב ע"כ ויבדל כו' מבואר למעלה שיש בו יתרון מעלה [ו]מטעם הבירורי' כו').

והנה כ"ז [הוא] דוקא כפי סדר ההשתלשלו' מעילה לעילה מעה"ע בבחי' הקו"ח (וכמ"כ מאצי' לבריא' ומבריא' ליצי' כמא' ברישא חשוכא כו'). אך הנה בקי"ס האיר שלא כפי סדר ההשתלשלו' דעו"ע מעה"ע כו', והוא מ"ש ויסע מלאך האלקי' ההולך לפני כו' עד ויהי הענין והחושך ויאר את הלילה כנ"ל דבחי' החשך העליון שמעלים ומסתיר לאור העצמו' דא"ס הוא דוקא האיר בגילוי אור שאור העצמו' ממש בא בגילוי גמור כמו שהוא בעצמו' שנק' עה"ע בלתי העלמת והגבלת הפרסא כלל וכלל, ואעפ"י [ש]כפי סדר ההשתלשלו' הי' ראוי להיות [בחי'] ביטול בעלול הראשון שהוא הקו"ח או בחי' א"ק הנ"ל שע"ז א' דאור צח אוכם הוא לגבי עה"ע עצמו', אך בקי"ס הי' דוקא האור מבחי' ההעלם דעצמו' שנעשה בבחי' גילוי אור בקו"ח ובא"ק שלא בדרך השתלשלו' דעו"ע כלל (וגם לא כפי בחי' ד"ע הנ"ל דקמי' כלא ממש חשיב אלא אדרבא האיר מי"ש האמית"י כמו שהוא גם בקו"ח וא"ק כו'). וזהו ויסע מלאך האלקי' ההולך לפני מחנה ישראל פי' כידוע דשרש ישראל למעלה בישראל דלעילא הוא בבחי' ז"א דאצי' שעלה במח' סתימא' שהוא בחי' א"ק שנא' אדם דבריא' בכלל כנ"ל, וזהו שארז"ל אתם קרוים אדם בצלם אדם העליון (שהן ג' מדרגו' דאדם דבריא' ויצי' ועשי' שבאצי'), ובחי' מלאך האלקי' שלפני מחנה ישראל היינו כדי שיוכל להיות גילוי עצמו' אא"ס שלפני הקו"ח שבא"ק במחנה ישראל ע"כ הוצרך להיות בחי' הפרסא המבדלת בין מל' דא"ס עצמו לקו"ח וכן מקו"ח לא"ק כנ"ל כדי שיהי' [נק'] אור א"ק צח כו' והוא שיקרא בשם אור המאיר לנש'.

ויבדל אלקי' בין האור והחושך: בראשית א, ד [ושם: ובין החושך].
ברישא חשוכא: נסמן לקמן ע' רלו. הערה כברייתו ש"ע.
אתם קרוים אדם: יבמות סא, א.

וזהו ענין מלאך האלקי' שהוא בחי' הצמצום דשם אלקי' כמו ומשה נגש אל הערפל אשר שם האלקי' שהוא בחי' חוש"ך סתר"ו הנ"ל להעלים ולהסתיר אור העצמי שעי"ז יוכל להיות גילוי אור דוקא, וע"כ הולך לפני מחנה ישראל דוקא להאיר להם הדרך, וכן עמוד הענן שהולך לפניהם וכמ"ש וה' הולך לפניהם בעמוד ענן לנחותם הדרך כו' וזהו ג"כ מטעם הנ"ל. והמלאך והענן ב' מדריג' הן וענין א' הן ממש דהיינו שמלבד בחי' ההעלם דאור העצמו' שנק' מלאך האלקי' כנ"ל הוא [שבא עוד] בלבוש והעלם דענן כמו הנני בא אליך בעב הענן שנק' חושך סתר"ו וז"ש ויהי הענן והחושך כו' (וזהו כמו אור שכל עמוק ביותר שמתעלם ומתלבש בלבוש דמשלי' וחידות כמשלי שלמה וכה"ג והוא כמו שהתור' הקדומה טרם שנק' אור שנק' מש"ל הקדמו' כו' כנ"ל), וכך הוא הענן הזה בחי' לבוש לאור הנעלם דעצמו' (וכמ"ש במ"א בענין כי בענן ארא"ה על הכפורת בענן דוקא ארא"ה כו'). וע"כ ענין א' הם לענין עיקר הטעם שנסעו מלפניהם ויעמדו מאחריהם שיש בזה ב' [מיני] טעמים, הא' הוא משום שבקי"ס הי' גילוי [ה]אור מבחי' אור העצמו' דא"ס ב"ה מבלי העלם ולבוש כלל ע"כ הוצרך שיסע המלאך ועמוד הענן מלפניהם שלא יבדילו ויפסיקו להם האור דעצמו' בבחי' פרסא. אך מצד זה לבד לא הי' נצרך שיסעו מלפניהם ולעמוד מאחריהם דוקא שהרי גם הענן והחושך האיר להם גם בהיותם מאחריהם וכמ"כ הי' מאירי' להם לפניהם ביותר מצד בחי' בקיעת האור דעצמו' כנ"ל, אמנם מטעם הב' והוא העיקר שיהי' הענן והחושך מסך מבדיל בין ישראל למצרים הוא שעמדו מאחריהם דוקא וכמ"ש ויהי הענן והחושך ויאר את הלילה ולא קרב זא"ז כו' וקאי על המלאך והענן שהזכיר מקודם שהאירו לישראל והחשיכו למצרים כו' והמה ב' הפכי' בנושא א' ממש, והוא מ"ש ויבא בין מחנה מצרים כו' דבפסוק זה בא לפרש עוד שבחי' הבדלה זאת נעשה בשביל מצרים דוקא ולא לישראל ע"כ ולא קרב זא"ז כו' (דפי' ויבא ל' יחיד קאי על הענן דסמוך לו דוקא שא' ויסע עמוד הענן מפניהם ויעמוד מאחריהם ויבא בין כו' ובמלאך האלקי' א' וי"ך מאחריהם ולא א' ויעמו"ד מאחריהם כי עיקר ההבדלה הי' בעמוד הענן שעמד בעמידה כדי להבדיל ביניהם ולזה א' עליו ויבא בין מחנה מצרים ולא א' בין מחנה ישראל כו' (וכמו שארז"ל שקיבל האבנים שזרקו מצרים כו') מפני שהי' העמידה שלו רק שלא יקרבו זא"ז כל הלילה.

הנני בא אליך בעב הענן: יתרו יט, ט (הנה אנכי).

כי בענן ארא"ה על הכפרת: אחרי טז, ב. וראה תורת חיים בשלח רנה, א.

שו"ה נעשה — (דפי': בהכת"י לא נסמן סיום החצע"ג.

שקיבל האבנים שזרקו מצרים: מכילתא בשלח יד, כ. הובא ברש"י שם.

וזהו המשך הפסוק הזה ויבא בין מחנה מצרים כו' ויהי הענן והחושך ויאר את הלילה לישראל והחושך למצרים דבר והיפוכו כא' דאם האיר לישראל מצד שבחי' ההעלם נעשה גילוי לפניהם כנ"ל א"כ הי' צריך להיות שיהי' גילוי ההעלם הזה גם למצרים כמ"ש וגם חושך לא יחשיך ממך כחשי"כ כאור"ה שזהו בחי' חוש"ך סתר"ו הנ"ל, אלא צ"ל שזהו הי' עיקר ענין ההבדלה שגם בעצם רוממו' דעצמו' אא"ס דההעלם נעשה גילוי לפני' שם דוקא נבדלו ישראל מאוה"ע שלישראל יאיר דוקא ולא למצרים ואדרבא למצרים נעשה בחי' צמצום והסתר גמור באותה שעה עצמ' שהאיר את הלילה לישראל. ובאמת זהו פלא גדול דאם הי' בחי' הבדלה זו כפי סדר ההשתלשלו' דעו"ע כנ"ל שז"ש ויבדל אלקי' בין האור וחושך כו' הרי לחושך קרא לילה שא"א שיאיר החושך בלילה ואיך האיר לישראל, ואם הי' זה שהאיר החושך דוקא למעלה מכפי סדר ההשתלשלו' כנ"ל א"כ הי' ראוי שיהי' מאיר מן ההעלם הזה גם למצרים כו', ואם מפני שידוע דשרש אוה"ע למעלה בבחי' החוש"ך העליו"ן שהוא הצמצום דבחי' מק"פ שקדם לאור כו' ע"כ החושך הזה למטה הוא הסתר גמור להם כמ"ש ולחושך קרא לילה כידוע, הרי בכאן נהפך בחי' החוש"ך העליון דוקא לאור ויאר את הלילה מטעם הנ"ל דגם חושך כו' א"כ הי' צ"ל גילוי האור מן החושך שלמטה ג"כ למצרים כמו לישראל כו' וד"ל.

אך הענין הוא כידוע ומבואר במ"א בשרש בחי' האור דקו"ח שיצא אחר ההעלם דחושך סתר"ו הנ"ל הוא בבחי' עצמו' האור דא"ס ממ"ש (שנק' טה"ע כנ"ל) שלמעלה מן הצמצום דחושך הנ"ל וזהו וי"ו דוהנור"א (שיתגלה לע"ל בעוה"ב מהעלמו כנ"ל), וע"כ יש ביכולת הקו"ח הזה לאכללא שמאלא בימינא כו'. והוא ענין מ"ש בלק"ת דישראל ואוה"ע עלו במח' רק שישראל הובדלו שהן בבחי' הפנימי' ועצמו' דאא"ס ממש כמ"ש כי חלק הוי' עמו ממש וז"ש יעקב ואנכי איש חלק כו' ואוה"ע הן רק בבחי' [ה]צמצום וחושך

וגם חושך . . כחשי"כ כאור"ה: תהלים קלט, יב (גם — בדילוג).

שו"ה קרא — החושך: כ"ה בבוך 375. ובכת"י זה: את החושך.

דשורש אוה"ע . . הצמצום דבחי' מק"פ: ראה לעיל ע' קכח. לקמן ע' רט.

שו"ה אך: בבוך 375 נרשם כאן סט"ו.

לאכללא שמאלא בימינא: נסמן לעיל ע' קכ.

מ"ש בלק"ת דישראל ואוה"ע עלו במח': ראה לקו"ת להאריז"ל וישלח לו, לא. תורת חיים וישלח מה, ב. בשלח קעא ב. פירוש המלות פקנ"ו.

כי חלק הוי' עמו: האזינו לב, ט.

ואנכי איש חלק: תולדות כז, יא.

הנעלם שזהו בחי' התהו שקדם לבחי' התיקון (והוא מה שאנו או' גולל או"ר מפני חוש"ך שזהו אור העצמו' שמתעלם בחוש"ך העליון וחושך מפני אור הבא אחר הצמצום דחושך כו') (וכמ"ש באריכו' בענין ראה ריח בני כריח שדה כו' (ובענין כי תהיינה לאיש כו') דמטעם זה אין בירור ותיקון דעשו איש שעיר ששרשו בבחי' החוש"ך דתה"ו כ"א ע"י ישראל דוקא בתו"מ ע"י יעקב איש תם כו' שהוא ענין התשוב' שצדיקי' עושי' דוקא כמ"ש דמשיח אתא לאתבא צדיקיי' כו' וזהו ג"כ עיקר התו"מ לאהפכא חשוכא כו') (וזהו ענין הנ"ל במ"ש וירא אלקי' את האור כי טוב ע"כ ויבדל כו' לפי שגם שאור זה יצא אחר ההעלם שרשו בעצמו' המאור דוקא כנ"ל וד"ל). וזהו שאו' בהבדלה המבדיל בין קודש לחול בין אור לחושך בין ישראל לעמים כו' דמשמע פשוטו דכמו ערך החול לגבי הקדש כך ערך החושך לגבי האור ועמים לגבי ישראל וחול לגבי שבת משום דאור זה אעפ"י שיצא אחר הצמצום שרשו בעצמו' האור ממש ולכך הבדיל בין אור לחושך שלמטה הימנו שהוא חושך גמור דלילה, והוא ההבדלה בין ישראל לעמים כמו שהובדלו בשרשם ממש באור שלפני החושך העליון כו' וד"ל). ונמצא שיש ב' מיני אור וב' מיני חושך א' אור שלפני החושך הנעלם והב' אור שאחר החושך הנעלם, ובחושך יש ג"כ ב' מדרגו' א' החושך שקדם לאור כנ"ל והב' חושך שאחר האור לאחר שהבדיל ביניהן וקרא לאור יום ולחושך קרא לילה ממש. וזהו שאו' ומבדיל בין יום כו' וד"ל.

אך א"כ לפי זה הסדר איך הי' כאן בקי"ס הבדלה זו למטה להאיר לישראל ולהחשיך למצרים מן הענן והחושך דוקא כנ"ל, דגם ששרש אוה"ע מבחי' החושך שקדם לאור שנעשה חושך גמור למטה כנ"ל הרי גם שרש ישראל כמו שהוא באור שאחר החושך ואיך האיר להם הענן והחושך, ואם האיר להם האור מן הענן והחושך מבחי' אור העצמו' שלפני החוש"ך הנעלם

שו"ה הנעלם — (והוא: **החצע"ג** ניתוסף ע"פ בוך 375.

גולל או"ר . . מפני אור: **תפלת ערבית. ברכות יא, ב. וראה ס' מאמרי אדמו"ר הזקן על ענינים ע' שיז. ע' תיג. תו"ח וישלח קפה, ב ובהנסמן לשם.**

ראה ריח בני כריח שדה: **תולדות שם, כז. וראה ד"ה זה בתורה אור תולדות כ, ב ואילך. ספר המאמרים תקס"ה ח"א ע' יז ואילך. מאמרי אדה"א בראשית ע' קעב ואילך.**

כי תהיינה לאיש: **ראה תצא כא, טו. וראה ד"ה זה בלקוטי תורה תצא לז, ד ואילך. ספר המאמרים תקס"ג ח"ב ע' תשיט ואילך. ע' תשכה ואילך.**

דעשו איש שעיר . . יעקב איש תם: **ראה תולדות כז, יא. כה, כה. כז.**

משיח אתא לאתבא צדיקיי': **נסמן לקמן ע' שיב.**

שו"ה זה — וד"ל) וזהו: **בבוך 181: וד"ל. (וזהו.**

ומבדיל בין יום: **תפלת ערבית.**

כנ"ל שלא כפי סדר דהבדלה העליונ' [בין האור העצמי' ובין] בחי' החוש"ך להעלים כו' א"כ גם בחי' הבדלה בין האור לחושך שאחריו להיות חושך גמור דלילה ג"כ נתבטלה והי' ראוי להיות אור למצרים כמו לישראל אחר שאין הבדלה כלל בין אור [העצמו' ובין ה]חושך וכמו שהחושך מאיר למעלה הרי גם למטה יאיר בלילה כמו האור ביום כו' (שהרי זהו היפך ההבדלה דבין קדש לחול כו' ובין ישראל לעמים לפי זה).

אך הענין הוא דזה עצמו שרש ואות ומופת לענין בחי' ההבדלה בין ישראל לעמים גם בעצמו' הרוממו' דאא"ס שלפני הצמצום הראשון כו'. כי הנה באמת קמי' ממש כחשיכה כאורה אור וחושך שוין ממש דהיינו בחי' ההעלם עם בחי' הגילוי באופן שיוכל לעשות מבחי' גילוי העלם ומבחי' העלם גילוי שזהו כמו שהחושך יאיר והאור יהי' חושך בענין ומקום א' שהן ב' הפכי' בנושא א' (וכענין גולל אור מפני חושך וחושך מפני אור ולפי שהחושך והאור שאחר החושך כנ"ל הן בבחי' בריא' ויצי' כמו שא' יוצר אור ובורא חושך וגם בחי' האור שלפני החושך קמי' ממש אור זה כלא חשיב שזהו מי"ש האמיתי לאי"ן כנ"ל בבחי' ד"ע כו' וע"כ יכול לגלול האור הזה מפני חוש"ך סתר"ו כו' שזהו כמו השכל העמוק ביותר שמלבישו ומעלימו במשל וחידה כנ"ל, וכן להיפך גולל חושך מפני אור להביא לבחי' ההעלם להיות בבחי' גילוי כמו לפניך נגלו כל תעלומו' כמו שאין המשל וחידה מסתיר כלל לגבי עצמו' המשפיע כו') דהיינו שלא כפי סדר ההשתלשלו' מאור לחושך ומחושך לאור, שהן ב' הפכי' כאו"א בפ"ע דתחלה גולל אור מפני חושך סתרו ואח"כ גולל חושך מפני אור שאחרי' אלא שניהן כא' באי' בבת א' שהוא דבר והיפוכו כא' ממש והוא שהאור יתעלם בחושך והחושך יאיר בלתי העלם כלל (וכמו הלבשת המשל וחידה לאור השכל שזה שיבין הנמשל מתוך המשל יאיר לו השכל לעומקו ע"י המשל דוקא שזהו גילוי ההעלם שההעלם עצמו נעשה גילוי וזה שיסתיר לו המשל ולא יבין ממנו השכל כלל הרי הגילוי נעשה העלם וכן בבחי' גילוי והעלם התורה דאוריי' סתים וגליא כידוע, וכמו שהתורה נק' משל הקדמוני שנתעלם ונתלבש אור חכמה הקדומה דתורה כמו בלבוש דמשל כמו בדברי' גשמיי' דטו"ת וכה"ג הרי האור הגילוי דח"ע נתעלם בלבושי' והעלות ולמי שנגלה סודות וטעמי תורה מתוך המשל דוקא שהוא הנגלה שבתור' הרי בחי' ההעלם דמשל הקדמוני

שו"ה בנושא — ולפי . . והאור: כ"ה בבוך 181. ובכת"י זה: (לפי . . ואור.

יוצר אור ובורא חושך: ישע' מה, ז.

לפניך נגלו כל תעלומו': ברכת זכרונות.

שו"ה העלם — (וכמו: בהכת"י לא נסמן סיום החצע"ג.

דאוריי' סתים וגליא: זהר אחרי עג, א.

נעשה בבחי' גילוי כו' וזהו דבר והיפוכו כשנמצאו שניהם כא' כמו במ"ת בי' הדברות שהי' מן ההעלם דמשל הקדמוני גילוי בהשגות פנימי' טעמי תורה שהרי עכ"ד כו' ומן הגילוי העלם בבחי' לבוש דמשל דהיינו בחי' הנגלה דתורה לברר לעה"ד טו"ר כו' וד"ל (וכן בקולות וברקים בענן כבד זהו העלם וגילוי כא' ממש וכן קול דבר אלקי' שמעו מתוך האש ותמונה לא ראו כו' ורק משה לבדו נגש אל הערפל אשר שם האלקי' כו' משום דקמי' כחשיכ' כאורה כו'). וכל זה לפי שברוממו' העצמו' ממש כל יכול הוא להחליף מאור לחושך ומחושך לאור בבת א' ובענין המשכה אחת שלא בסדר והדרגה מעליון לתחתון כו' (וראי' לזה מבחי' הקו"ח עצמו דמפני ששרשו באור העצמו' ממש כנ"ל ע"כ יש בו דבר והיפוכו כא' ממש והוא לעשות כל מדידה דוקא באור בכלי והוא עצמו למעלה מן המדה וגבול (וכמו מקום ארון אינו מן המדה וניתפס במקום מדה כמ"ש במ"א וכן ארון נושאיו נשא כו' דאם צריך לנושאיו בע"ג זהו ע"י הצמצום דשם אלקי' איך נושאיו נשא שזהו מצד בחי' גילוי העצמו' והיו שניהם כא' לפי שהארון הוא בחי' מל' ארון האלקי' ששרשו במל' דא"ס עצמו כו' וד"ל) לפי שגם למעלה בעצמו' אא"ס ממש יש בו כח המגביל כל גבול ומדה (שזהו ע"י בחי' ההעלם וצמצום הראשון כו') אעפ"י שבעצמו הוא בבחי' א"ס בלתי גבול כו').

אך א"כ הדרא קושי' לדוכתי' מאחר דקמי' כחשיכ"ה כאור"ה שוין ממש להחליפם להיות ב' הפכי' כא' ממש א"כ איך הי' הבדלה הזאת מן הענן וחושך עצמו להאיר לישראל ולהחשיך למצרים כנ"ל, דאם מצד שרש אוה"ע בחושך הרי החליף החושך להיות אור, ואם מפני שיכול לעשות דבר והיפוכו כא' שהחושך יאיר והאור יחשיך בענין ומקום א' כמו שהי' כאן בקי"ס (וכנ"ל במשל הקדמוני דמשל זה עצמו מאיר לזה ומחשיך לזה וכמו למיימיני' בה סמא דחיי מעה"ח שזהו לעוסקי' לשמה שמגלי' להם רזי תורה מבחי' ההעלם וסתים דאוריי' ולמשמאילי' בה שלט' סמא דמותא מבחי' המות דק"נ שהוא לבוש ש"ק דנוגה שנק' חושך ואפילה ממש). אמנם הא גופא קשי' למה נעשה

קול דבר אלקי' . . ראו: **ראה ואתחנן** ד, יב.

שו"ה והדרגה — כו' (וראי': **בבוך** 181: כו') **וראי'**.

מקום ארון אינו מן המדה: **יומא** כא, א. וראה **ספר המאמרים** תקס"ג ח"א ע' שז. **ספר המאמרים פרשיות** ח"ב ע' תרמה. ס' **מאמרי אדמו"ר הזקן** על ענינים ע' שיז. ע' שעא. **אור התורה** נשא ע' רנז. לקוטי שיחות **שמות** [כרך יא] **הוספות/תרומה** ע' 319 **ואילך**.

ארון נושאיו נשא: **ראה סוטה** לה, א. וראה ג"כ **ספר המאמרים פרשיות** ח"ב ע' רפג **ואילך**. **שער האמונה** פמ"ב.

שו"ה אא"ס — (שזהו . . כו') אעפ"י: **בבוך** 181: **שזהו . . כו' (אעפ"י**.

למיימיני' בה סמא דחיי . . ולמשמאילי' בה . . סמא דמותא: **שבת** פח, ב.

הבדלה כזו להאיר לזה ולהחשיך לזה אחר שקמי' כחשיכה כאור"ה הי' יכול להיות ב' הפכי' אלה מאור לחושך ומחושך לאור להיפוך, וכמו שמטעם זה ביקש משה שלא תשרה שכינה באוה"ע לפי משום דגם חושך לא יחשי"ך ממך ויכול להאיר גילוי שכינה גם בחושך דק"נ כמו בישראל כו' שזהו היפך ההבדלה בין קדש לחול ואור לחושך וישראל לעמי' כו'. אלא צ"ל דגם בעצם הרוממות דא"ס עצמו שם נבדלו ישראל מאוה"ע וכמא' שהפרידן מאחדות הפשוט' שבעצמותו ממש וכמ"ש רם על כל גוים שהוא רם ונבדל מהם כו' כידוע וזהו ההבדלה דהבדיל בין קודש לחול כו' בין ישראל לעמים כמו משבת לחול, וע"כ גם בהאר' דאור דעצמו' שלא כפי סדר ההשתלשלות דחושך ואור לעשות ב' הפכי' בנושא א' כנ"ל גם אז נעשה הבדלה זו להאיר לישראל מן ההעלם ולהחשיך למצרים באופן שלא יקרבו זא"ז כל הלילה (וכנ"ל בענין הגורלות שלמעלה גם ממקור הרצון לעולם יפול הגורל הטוב לישראל כמ"ש אך טוב לישראל מצד עצמו' בעל הרצון כו' וכמ"ש יבחר לנו את נחלתינו כידוע בנעילה בחותם דפנימי' ע"י).

ובכ"ז יובן מ"ש ויהי הענן והחושך ויאר כו' ולא קרב זא"ז כו' לפי שזה בא בתכלית העילוי בעצמו' האור דא"ס שלפני החושך העליון וזה בא בתכלית הירידה בבחי' חושך גמור דק"נ שזהו בהבדלה דבין קודש לחול ואור לחושך כמו שהובדלו בעצמו' ממש. ובזה יתורץ הקושי' הנ"ל. וזהו או הניסה אלקי' לקחת לו גו"י מקרב גו"י כו' באותות ומופתי' להבדיל ביניהם באותות ומופתי' אלה וד"ל.

ובכ"ז יובן מה שא' בסוף הענין ויהי באשמורת הבוקר וישקף ה' על מחנה מצרים בעמוד אש וענן ויהם את מחנה מצרים כו', דלכאו' זהו דבר

שלא תשרה שכינה באוה"ע: בבא בתרא טו, ב.

שו"ה ממך — שכינה: ע"כ נמצא בבוך 181.

רם על כל גוים: תהלים קיג, ד.

וכנ"ל בענין הגורלות: לע"ע לא נתברר לאיזה מאמר הכוונה. וראה ד"ה ובהגיע תור אסתר תקפ"ד ובביכלאך אחרים תקפ"ג (מאמרי אדה"א נ"ך ע' שסח): כך יובן למעלה בעצמות המאציל שהוא בעל הרצון העליון שהוא מקור כל הרצון שנק' רדב"ר מן רצון הפשוט ועצמי' שיתגלה אופן המשכת הרצון ממקור כפי שיפול הגורל להכריע כך ירצה ויבחר בעל הרצון . . פנימי' ועצמי' אור שרש הכת"ר שהוא רצה"ע שירצה ה' בעמו למעלה מן בחירת הרצון. וראה ג"כ ד"ה אל תצר את מואב ע' 34.

באם הכוונה לד"ה ובהגיע הנ"ל אזי מאמר זה נאמר בחג הפסח שנה הנ"ל (וראה מ"ש בריש המאמר). ומה שנרשם בכותרת מאמר זה בשלח הוא הוספת המעתיק.

אך טוב לישראל: תהלים עג, א.

יבחר לנו את נחלתינו . . ע"י: תהלים מז, ה. ראה סידור דרושים לחתונה קלה, ב. וראה שם שער יום הכפורים רנ, ג ואילך. עטרת ראש שער ר"ה פט"ו.

או הניסה אלקי': ואתחנן ד, לד (בדילוג).

פלא מאד למה האיר להם בעמוד אש אחר שהי' צריך להבדילם בענן וחושך שלא יקרבו זא"ז כו' וגם בצירוף עמוד הענן עם עמוד האש שהוא היפוכו ממש כו'. אלא הענין הוא שהראה לשר של מצרים מבחי' התגלות אור העצמו' ממש דקמי' כחשיכה כאורה בבת א' לגלול אור מפני חושך בעמוד הענן וגולל חושך מפני אור בעמוד אש ושניהם כא' באי' שזהו דוקא מצד בחי' גילוי אור העצמו' ממש כנ"ל. וזהו באשמורת הבוקר שמתכללי' חושך הלילה ואור היום כא' וישקף ה' בעמוד א"ש וענן יחד ועי"ז נתבטל"ו מצרים ממציאותם לגמרי. וזהו ויהם את מחנה מצרים ויא' אנוסה כו' כי ה' נלחם להם בעצמו דוקא כמ"ש משה ה' ילחם לכם ואתם תחרישון כי אין זה תלוי בהעלא' מ"ן לעשות גילוי ההעלם דחוש"ך דתהו אלא ה' לבדו יעשה זאת משום דקמי' דוקא כחשיכ' כאורה להאיר מן ההעלם לישראל ולהיות מזה עצמו מסך מבדיל למצרים ולהומם אח"כ בעמוד אש וענן מטעם הנ"ל ו[זהו] כמ"ש מצרים אנוסה מפני ישראל כי ה' נלחם להם במצרים וד"ל.

ובכ"ז יובן סדר הפסוקי' דויסע ויבא ויט כו' דלאחר שנסעו מלאך האלקי' ועמוד הענן מפניהם ויעמדו מאחריהם ויבא בין מחנה מצרים כו' אז דוקא ויט משה את ידו ויולך ה' ברוח קדים עזה כו'. דהנה מ"ש ויולך ה' ברוח קדים דוקא היינו רוח מזרחי' דוקא שנק' רוח קדים כידוע. והענין הוא דברוח קדים רוח המזרח דוקא שם הוא בחי' גילוי אור העצמו' דא"ס ב"ה שמתגלה בשער הפונה קדי"ם דוקא שכבוד [ה]אלקי ישראל ממש נראה בו כמו שהוא באמתת עצמותו מדי חדש ושבת שלא ע"י בחי' פרסא המבדלת כלל וכלל (וכמו שיהי' בעוה"ב דכתי' ולא יכנף עוד מוריך כו'). וכמ"כ הי' כאן בקי"ס שהאיר מבחי' רוח קדים דמזרח בתוקף וכח חזק מבחי' אור א"ס עצמו. וז"ש ויולך ה' ברוח קדים עז"ה כל הלילה ויבקעו המים שנבקע המים מפניו כמ"ש הים ראה וינוס כו' מה לך הים כי תנוס כו' ההרים תרקדו כאלים כו' מלפני אדון כו' לפי שהי' הדילוג מלמעלה מסדר ההשתלשלו' דהעלם וגילוי בחושך ואור העליון כנ"ל שמחמתו נעשה בחי' ההעלם עצמו גילוי כנ"ל ע"כ ויבקע"ו המים דים העליון שנעשה בחי' ההעלם דים לגילוי דיבשה כמ"ש הנותן בים דרך (אך אם לא שנטה משה את ידו על הים תחלה לא הי' נמשך בחי' רו"ח קדים זה כמ"ש ואתה הרם את מטך ונטה את ידך

שו"ה ובכ"ז יובן סדר: בבוך 375 נרשם כאן סט"ז.

ברוח קדים . . מזרחי': ראה רש"י בא י, יג.

בשער הפונה קדי"ם: יחזקאל מו, יב. וראה ג"כ פירוש המלות פקכ"ג.

הנותן בים דרך: ישעי' מג, טז.

שו"ה דיבשה — (אך . . תחלה: בבוך 661: אך . . ניתוסף משם.

על הים ובקעהו כו' (וכמו שאנו או' מלכותך ראו בניך בחי' מל' דא"ס עצמו בוק"ע הי"ם לפני משה כו') דאעפ"י שים סוף הוא בחי' סופא דכ"ד דאצי' אבל שרשו בבחי' ההעלם דים העליון שנק י"ם [הקדמונ"י] (כמ"ש ורו"ח אלקי' מרחפת ע"פ המים העליוני' בבחי' צמצום והעלם דעצמו' כמ"ש וחוש"ך ע"פ תהום כו') ובבחי' רו"ח קדים עזה הנ"ל נבקע הים הקדמוני לבא מן ההעלם לגילוי וממילא נבקע גם ים התחתון שנעוץ תב"ס דוקא (וזהו שפרש"י ויבקעו המים שנבקע כל המי"ם שבעול"ם כו') (וכידוע דכמו שיש פרסא בין הקדש וקה"ק למעלה בין עה"ע לאור קדמון כנ"ל כך יש פרסא למטה בין אצי' לבריא' והוא בחי' חשמ"ל התחתון כמו שא' כברייתו ש"ע האצי' לבריא' ברישא חשוכא והדר נהורא כדי שיהי' מל' דאצי' כת"ר לבריא', ובקיעת המסך הזה הוא ענין קי"ס שלמטה. וע"ז א' ג"כ ויסע מלאך האלקי' שהוא בחי' הצמצום דשם אלקי' ממש שהוא מגן ונרתק לשם הוי' דאצי' והוא ההולך לפני מחנה ישראל שיוכלו לקבל הארת אור הוי' דאצי' ולהיות נק' בשם או"ר המאיר לנש"י כנ"ל בבחי' א"ק כו', וכן עמוד הענן שנסע לפניהם יומם שע"י הסתר הענן יוכלו לקבל דוקא כמ"ש וה' הולך לפניהם בעמוד ענן יומם כו', אבל בקי"ס נסעו המלאך והענן מלפניהם ויעמדו מאחריהם כנ"ל בשרש מחנה ישראל בבחי' א"ק שנק' אדם דבריא' בכללו' כו' וד"ל). אך א"כ שההעלם נעשה גילוי למעלה ולמטה הי' גם מצרים יכולי' לילך בתוך הים ביבשה וגם טרם בואם לים הי' קרובי' זא"ז אם ההעלם דחושך וענן נעשה בבחי' גילוי כנ"ל. ואמנם לזה הוצרך להיות ההבדלה בעמוד הענן ומלאך האלקי' להחשיך למצרים ולהאיר לישראל כנ"ל בענין ויסע ויבא כו', ואחר שנעשה ההבדלה מעמוד הענן א"ז בבו"א בנ"י בים ממש הי' גם הבדלה זו שלא הי' גילוי ההעלם מים ליבשה רק לישראל לבד, והוא מ"ש ויט משה את ידו כו' אחר שא' ויסע ויבא כו' מפני שלא הי' יכול להיות גילוי אור העצמו' דא"ס לישראל לבד בעברם בים כ"א אחר ההבדלה שנעשה תחלה בענן דוקא וד"ל.

ובכ"ז יתורצו גם כל הדקדוקי' הנ"ל דלמה צריך שילך המלאך ג"כ מאחריהם והי' די בענן לבדו, דודאי הוצרך לנסוע שלא יעלים להם אור העצמו'. ומה שעמד והלך מאחריהם הי' להבדיל בין מחנה ישראל כו' כמו הענן (ורש"י פי' דמלאך זה קיבל האבני' וחיצים ונסע [מלאך] להבדיל כו' א"כ הי' המלאך לצד מחנה מצרים והענן מאחרי מחנה ישראל להסתיר האור למצרים כי עמוד האש הי' הולך לפניהם לילה גם בהילוכם בים והי'

מלכותך ראו בניך . . משה: תפלת ערבית (ים).

שפרש"י: ראה רש"י בשלח יד, כא.

ורש"י פירוש: בשלח יד, יט.

עמוד האש מאיר גם למצרים ע"כ החשיך הענן אור עמוד האש שלא יאיר למצרים, וע"כ פי' רש"י במ"ש ויהי הענן והחושך ויאר כו' דויאר זה קאי על עמוד האש שלפניהם והענן החשיך למצרים וע"כ נסע הענן לעמוד מאחריהם שלא כסידורם בכל יום שהענן מסתלק לעת ערב כו', וזהו פשט הענין. ולפי"ז אין בענין הענן וחושך דבר והיפוכו מהעלם לגילוי אור לישראל ומגילוי להעלם וחושך למצרים כנ"ל. אמנם גם לפירש"י הי' כאן דבר והיפוכו בעמוד אש שהאיר מההעלם לגילוי לישראל דבחי' חוש"ך הלילה שרשו בחושך סתרו שקודם לאור שהוא הערב ואח"כ בקר ונהפך לאור ועמוד הענן החשיך למצרים כמו שהוא בשרשם בחושך הנעלם שזהו דבר והיפוכו כא', אך באמת פי' ויאר סתם משמע דקאי על הענן דסמיך לי' דהענן והחושך הוא שהאיר את הלילה דבעמוד אש שלפניהם אין כל חדש בלילה זו מכל הלילות ומאי רבותא במ"ש ויא"ר את הלילה כו' וד"ל).

ועם כל הנ"ל יובן בתוס' ביאור יותר מ"ש הפך ים ליבשה כו' שם נשמחה בו שהוא העוה"ב כו', דבקי"ס הי' אותו גילוי אור העצמו' דא"ס שיהי' בעוה"ב. ויש להקדים תחלה שרש ענין ההפרש בין ימות המשיח לתח"ה. דהנה בימהמ"ש נא' ומלא' הארץ דיעה את ה' [כו'] כולם ידעו אותי כו' שזהו בחי' עליי' המל' בחכ' דוקא ולא יותר כמ"ש במשיח ישכיל עבדי כו' בשכל וח"ע דפנימי' וטעמי תורה ושרשו למעלה בבחי' חכ' שבכת"ר שנק' ח"ס שיהי' נפתח שער הח"ע כמו שהחכ' למעלה בבחי' א"ס כמ"ש כולם ידעו אותי ממש מקטנם עד גדולם ולא ילמדו איש את רעהו דהיינו שתרבה החכ' והדעת האלקי' בכל האדם מגדול עד קטן (וכמו שאו' וידע כל פעול כי אתה פעלתו ויבין כל יצור כו'). ואעפ"י שיהי' הגופו' גשמיי' גם בימהמ"ש שיהיו ניזוני' מאו"ש ושאר הנהגות גופניו' כמו עתה, ואמנם ישבעו וית[ע]נגו ברוב כל מטוב תענוגו' העליוני' הרוחניי' שיבאו בהתלבשו' בגשמיו' כמו בג"ע הארץ עכשי' ברוחניי', וכמו שהי' אדה"ר קודם חטא עה"ד בג"ע מאחר שיברור אז עה"ד בתכלית [ויזוככו החומריו' בתכלית] (וכאבות הן המרכבה ברוחניו' וגשמיו' בשוה כידוע) ועכ"ז יהי' אז הכל בגשמיו' [וגם המצות יהיו נעשים בגשמיות] דוקא וכמו שאו' בתפלת המוספי' ושם נעשה לפניך כמצות רצוניך כו' וכמארז"ל שאין בין עוה"ז לימהמ"ש רק שיעבוד מלכיות כו'. אך

ומלא' הארץ דיעה את ה': נסמן לקמן ע' רסט.

כולם ידעו אותי: ירמי' לא, לג.

שו"ה דהנה — כו': ניתוסף ע"פ בוך 116.

ישכיל עבדי: ישע' נב, יג.

וידע כל פעול כי אתה פעלתו: תפלת העמידה לר"ה.

וכאבות הן המרכבה: נסמן לעיל ע' ז.

שאין בין עוה"ז לימהמ"ש: ברכות לד, ב.

עיקר ההפרש בין עוה"ז לימהמ"ש הוא רק בבחי' גילוי אור הח"ע בלבד דהיינו שתמלא הארץ דעה את ה' ממש כמים לים מכסי'. ואעפ"י שכבר הי' לעולמי' בגילוי אור החכ' גם בכלל נש"י כמו בדורו של משה שהי' כל הדור הזה דור דיעה שקיבלו התו' פב"פ ע"י משה שהוא בחי' פנימי' אבא כו', וכן בימי שלמה שה' נתן חכמ' לשלמה ויחכם מכל האדם כו', וכמ"כ בגילוי הנבוא' לנביאי' עד התנאים כו', הנה כ"ז אין ערוך כלל וכלל לגבי בחי' גילוי החכ' והדעת שיהי' בימות המשיח וכמ"ש הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד דמשמע שיהי' מדרגת חכמתו גבה מאד שלא הי' כן גם במשה והאבות וכן בכלל דורו של משיח ירבה הדעת שידעו אותי ממש שהוא ההכרה בעצמו' אא"ס ממש מקטנם לגדולם בשוה וע"כ לא ילמדו איש את רעהו כלל, שכדוגמא זו לא הי' כן לעולם דאיך אפשר שלא יהי' בחי' משפיע ומקבל כלל באור שפע החכ' שהרי הגדול בחכ' ודעת ישפיע לקטן וכמו ראשי אלפי ישראל שמשפיעי' חכ' ודעת לקטני' ובכל דור יש ציור קומה בכנ"י מראש לרגל גם בדורו של משה הי' הוא הראש שכולם מקבלי' ממנו כמ"ש ת"ר אלף כו' אשר אנכ"י בקרבו וא"כ איך א' ולא ילמדו איש את רעהו כו' והלא משיח בודאי יהי' ראש ויקבלו כולם ממנו וכמ"ש ונחה עליו רוח חו"ב כו' ושפט בצדק כו' ולא למראה עיניו ישפוט כו' וא"כ ודאי יהי' גם סנהדרי' וראשי הדור כע' זקני' שקיבלו ממשה והם ישפיעו לשלמטה מהם עד הקטני' שבדור ואיך א' כולם ידעו מקטנם כו' דמשמע דגדול שבישראל והקטן שוין בידיעה זו ממש, ועכשי' אינו כן שהרי א' וכל בניך לימוד"י ה' שילמד"ו את שם הוי' שהוא בדרך קבלת השפע ממשפיע למקבל וכמ"ש אאלפ"ך חכמ"ה כו' מפני שהחכמ' צריך לבא בדרך לימוד שהוא ההמשכה מן ההעלם דח"ס לגילוי אור וכמ"ש והחכ' מאי"ן תמצא דהיינו מאי"ן לי"ש בהשגה דבינה שזהו שנק' חו"ב תרין ריעי' כו' כידוע ומבינה למדות וממדו' למדו"מ כו' וז"ש וכל בניך לימודי הוי' דהיינו המדו' דאצי' שרש [בנ"י] מקבלי' משם הוי' דחו"ב שבז"א בידוע וד"ל.

בדורו של משה . . דור דיעה: זהר בשלח סב, ב. הנסמן במראי מקומות ללקוטי תורה עקב טז, ב (הוצאת קה"ת תשד"מ).

משה . . פנימ' אבא: ראה לקוטי שיחות שמות [כרך ו] הוספות/שמות ע' 244.

שה' נתן חכמ' לשלמה ויחכם מכל האדם: ראה מלכים א ה, ט. כו. יא.

שו"ה והאבות — של: ניתוסף ע"פ בוך 661.

ת"ר אלף כו' אשר אנכ"י בקרבו: בהעלותך יא, כא.

ונחה עליו רוח חו"ב . . ושפט בצדק . . ולא למראה עיניו ישפוט: ישעי' יב, ב (בדילוג). ד. ג.

וכל בניך לימוד"י ה': ישעי' נד, יג.

אאלפ"ך חכמ"ה: נסמן לעיל ע' טו.

חו"ב תרין ריעי': ראה זהר ויקרא ד, א. לקוטי תורה ראה יח, ב. אמרי בינה ח"ג פקמ"ח (ע' 60). אור התורה נצבים ע' א'רכב.

אך הנה כל זה יובן עפ"י כל הנ"ל בענין המא' דאפי' אור קדמון אור צח כו' ובענין ב' דיעות ד"ע וד"ת, דהנה בבחי' ד"ת שהשפע באה מאין ליש זהו כאשר האור בא ע"י צמצום דשם אלקי' שהוא מגן ונרתק לשם הוי', וזהו עכשיו עד ימות המשיח שנק' לימוד"י הוי' שמתלמדי' לקבל גילוי אור דשם הוי' דאצי' ע"י שם אלקי' דוקא המצמצם ונותן מדה ושיעור וגבול לכל הנבראי' למעלה במלאכי' דבי"ע עד נשמות דעשי' בגופי' חומריי' בצמצום גמור עד שבע"ש דנוגה מוסתר לגמרי ונק' לבוש ש"ק כו' (וגם במועדי' ושבתות לא נגלה שם הוי' דז"א בכנ"י רק ע"י בקיעת האור בצמצום דשם אלקי' כו'). אבל בימות המשיח כתי' ונגלה כבוד הוי' עצמו שלא ע"י מסך דשם אלקי' וכמא' שיוציא חמה מנרתקה כו' ואז א' ומלאה הארץ דיעה את הוי' דוקא, וזהו בחי' ד"ע שמי"ש האמיתי לאי"ן כנ"ל, וע"כ א' ולא ילמדו איש את רעהו כי כולם ידעו אותי כו' דבידיעה זאת בשם הוי' עצמו שלא ע"י העלם יהי' כולם שוין מגדול עד קטן מטעם שלא יהי' בבחי' המשכת השפע ע"י צמצום בתחלה שזהו מאי"ן לי"ש אלא בלי אמצעי כלל מעצמו' שם הוי' יאיר מלמעלה למטה בכל העולמו' והנבראי' כמ"ש וראו כ"ב כי פי ה' דיבר שיגלה שם הוי' עצמו בדיבור העליון (וע"כ יהי' פחד ה' על כל הברואי' ובאו כו'), עד שגם כל העמים דע"ש יעבדו שכם א' כו'. וז"ש ומלאה הארץ כל הארץ בשוה דיע' את הוי' ממש (וזהו שידע כ"פ כא"פ כו' בידיעה והכרה ממש שלא כידיע' והשג' דעכשיו בצמצום דשם אלקי' בכאו"א כנ"ל). וע"כ א' ולא ילמד"ו איש כו' דהלימוד אינו שייך רק בבחי' ההמשכה דשפע החכ' מאין ליש בהשגה דבינה שז"ש וכל בניך לימודי הוי' כנ"ל שזהו מאי"ן דחכ' לי"ש דבינה ולמעלה נק' תרין ריעי' דל"מ כו' כמו אאלפך חכ' או קנה חכ' בינה כו', אבל בגילוי שם הוי' דאצי' בבחי' ד"ע הנ"ל מי"ש האמיתי לאין כולן שוין מראש לרגל כא' ממש וד"ל.

אך עדיין אינו מובן דאיך יוכל להיות שלא יהי' ציור קומה בכנ"י בימו' המשיח כמו בדורו של משה כנ"ל. וגם מהו ענין הפלגת מעלת החכ' שיבא בגילוי בימות המשיח יותר מימי משה והאבות וכה"ג ויותר מחכ' שלמה כו'. אך שרש הענין הוא כמו שמבואר בהפרש שבין ד"ע לד"ת הנ"ל למטה כך יובן ההפרש כזה למעלה מעלה והיינו בעצמו' אא"ס שמאיר בקו"ח

שו"ה אך הנה: בבוך 375 נרשם כאן סי"ז.
ונגלה כבוד הוי': ישעי' מ, ה.
שיוציא חמה מנרתקה: נדרים ח, ב.
ובאו כו': ישעי' ב, יט [ובאו במערות צורים . . מפני פחד ה'].
יעבדו שכם א': ראה צפני' ג, ט.
כ"פ כא"פ: כל פעול כי אתה פעלתו.
קנה חכ' בינה: משלי ד, ה (בדילוג).

ע"י צמצום והעלם אור העצמו' שנק' שם אלקי' העליון (שנק' חושך סתר"ו כנ"ל) שזהו ג"כ כמו שם אלקי' שלמטה שהוא בבחי' השפע הבא מאי"ן ליש, וזהו בחי' אור קדמון דבחי' א"ק שמקבל מהקו"ח דאוכ"ם הוא לגבי עה"ע עצמו שהוא מל' דא"ס שלפני הצמצום, וכנ"ל בפי' יהי או"ר אור"ר קדמאה כו' שכדי שיהי' נק' או"ר צ"ח לגבי הנאצלים להביא מן ההעלם לגילוי כו' הוצרך להיות בחי' ההבדלה דפרכת כו' (שנק' קרומא דאוירא כו') וכמו עד"מ כח השכל המשכיל כל שכל שנכלל ובטל בעצם כח הנפש השכלי' או בעצם הרצון כו' וע"י קרום זה העליון נבדל ויוצא להאיר ולהשכיל כל שכל מן ההעלם כו'). וכל זה עכשיו דשם אלקי' מצמצם לבוא בקו"ח לבד כו' שנק' ד"ת למטה כנ"ל אבל בימו' המשיח יהי' גילוי דשם אלקי' בלי העלם דשם אלקי' למטה כנ"ל גם למעלה יהי' גילוי דמל' דא"ס בלי העלם וצמצום, שזהו בחי' ד"ע מי"ש האמיתי לאי"ן כנ"ל, וע"כ א' ומלאה הארץ דיעה את הוי' ממש דהיינו לכולם יאיר בחי' ד"ע מלמעלה למטה בשוה כי מאחר שזהו למעלה מבחי' ההשתלשלו' דעו"ע הנק' מאין ליש הרי לא יהי' אז בחי' משפיע ומקבל, וז"ש ולא ילמדו איש את רעהו כו' לפי שיהי' למעלה מציור אד"ם, וכמ"ש ישכיל עבדי כו' וגבה מא"ד למעלה מאותיו' אד"ם.

וזהו עיקר ההפרש בין דורו של משה שזהו בחי' חכ' בראש הגם שהיא פנימי' אבא דאצי' אבל זהו אחר הצמצום דקו"ח בא"ק שנק' אדם דבריא' עד בחי' חכ' בסוף כמו חכ' שלמה חכ' שבמל' שנק' ח"ת והוא תושבע"פ כידוע (וזהו כל עיקר ענין התורה שנק' תורת האד"ם בחו"ב ומדות וציור אברי' כו' וכן נש"י בציור אד"ם כמא' אתם קרוי' אדם ששרשם הראשון בבחי' א"ק כנ"ל במלאך האלקי' ההולך לפני מחנה ישראל כו'). אבל בחי' משיח שנא' בו ישכי"ל עבדי הוא שישכיל בגילוי אור דחכ' הקדומ' שלמעלה מן הפרסא המבדלת בין עה"ע שהוא מל' דא"ס לאור דקו"ח, וכידוע במה שא' ורוח אלקי' מרחפ"ת ע"פ המים זהו רוח של משיח דוקא שהוא ע"פ המי"ם עליוני' דחכ' הקדומה קודם שהבדיל הרקיע בין מ"ע למ"ת כידוע בענין יהי רקיע בתוך המים זהו מים דאוריי' שהמ"ע שמעל לרקיע נק' י"ם הקדמוני' (דנשמת משה ממ"ע הללו משיתיהו), אבל רוח אלקי' דמשיח מרחפ"ת ע"פ המי"ם עליונים הללו בטרם שהי' אור ע"י מא' יהי אור

יהי אור או"ר קדמאה: ראה זהר תרומה קסז, א.

שו"ה עד"מ — הנפש: ניתוסף ע"פ בוך 661.

שו"ה מן — כו'): בהכת"י לא נסמן התחלת החצע"ג.

שו"ה שנק' — אלקי': בבוך 375: הוי'.

ורוח אלקים . . רוח של משיח: ראה בראשית רבא פ"ב, ד. פ"ח, א. ויקרא רבא פי"ד, א.

שו"ה נק' — משיתיהו): החצע"ג ניתוסף ע"פ בוך 375.

שזהו אור קדמא' דאבא קדמא' כו' רק הי' חושך ע"פ תהום כו' והיינו למעלה מהשתלשלו' דאו"ר מי"ם רקי"ע כו' וד"ל.

וז"ש ומלאה הארץ דיעה הארץ דוקא כמ"ש לרוקע הארץ על המ"ע ג"כ כי מ"ת יבוררו ויעלו מי"ם הקדמוני כמ"ש יצאו מ"ח כו' חציים אל הים הקדמוני כו' שזהו ע"י תכלית הבירור דעה"ד שבארץ דוקא דנעוץ תב"ס, וזהו כמים לים מכסי' פי' כמ"ע שמכסי' לים בבחי' מקיף כללי (וכמו שהי' בזמן המבול דכתי' וארובו' השמים נפתחו שהן נביע' שפע מ"ע דחכמ' הקדומה הנ"ל ומעיינות תה"ר נבקעו ממ"ת שעלו להתחבר במ"ע שמעל לרקיע, וע"כ א' בזוהר בשנת ת"ר לחיי נח כו' אפתחו מבוע' דח"ע שלא הי' כזה גם בימי משה, וזהו טעם הפלגת דרא דמלכא משיחא דאפי' ינוקי ורביא ימלאו ח"ע כקטן כגדול מטעם דכמ"ע לים מכסים לכל בשוה). והוא עיקר ענין ישכיל עבדי כו' וגבה מאד בבחי' חכ' דמל' דא"ס עצמו. ומ"ש יהי או"ר היינו אור זה דח"ע דמשיח שנק' רו"ח אלקי' בתחלה ויתגלה בלי העלם כלל כו'. וז"ש וירא כי טוב וגנזו לע"ל ויבדל כו' שזהו טעמי סודו' התור' שיבא הכל מן ההעלם לגילוי בימוהמ"ש (שנא' בו בני אני היום ילדתיך שכולל כל הנשמו' החדשות שיהיו אז מלמעלה גם מפנימי' אבא שהוא פנימי' ע"י, ועכ"ז אמרו יבא טו"ב זה משה שנא' בו כי טוב שהוא משיח דאוריי' סתים וגלי' והכל א' כידוע.

ובזה יתורץ הקושי' הנ"ל דגם שדורו של משיח יהי' למעלה מבחי' אד"ם שכולם ידעו אות"י ממש בשוה עכ"ז יקבלו כולם גילוי אור זה ממשיח מפני שיהי' מרכב' למל' דא"ס ממש שכוללם יחד ד"ל (וזהו שא' ואשר איננו פה שהן נשמות החדשות שלמעלה מבחי' הקו"ח שמאיר בא"ק שלא באו למטה בהשתלשלו' דבחי' אד"ם דבי"ע דאצי' כו' וכמ"ש הנני בורא

יצאו מ"ח: זכרי' יד, ח.
וארובו' השמים נפתחו: נח ז, יא.
א' בזוהר: ראה זהר וירא קיז, א.
הפלגת דרא דמלכא משיחא: ראה זהר וירא קיח, א.
וגנזו לע"ל: ראה חגיגה יב, א.
שו"ה הכל — (שנא': בהכת"י לא נסמן סיום החצע"ג.
בני אני היום ילדתיך: תהלים ב, ז (בדילוג). סוכה נב, א.
יבא טו"ב זה משה: מנחות נג, ב.
כי טוב: שמות ב, ב.
משה . . משיח: נסמן לקמן ע' שנט.
שו"ה ממשיח — (וזהו: בבוך 375: וזהו.
ואשר איננו פה: נצבים כט, יד (ואת אשר).
הנני בורא שמים חדשים: ישעי' סה, יז.

שמים חדשים כו', וזהו שא' גלה כבוד מלכותך עלינו כו' שזהו בחי' מל' דא"ס עצמו שלפני הצמצום דקו"ח, וע"ז א' ה' ימלוך לע"ו בבחי' נצחיי' דא"ס כו' וכמ"ש וע"י יתיב כו' מלכותי' מלכות עלם כו', שכ"ז יהי' במל' דמשיח שלפני העוה"ב (וכמבואר בסידור בענין ל"ג בעומר שמשיח הוא בבחי' הוד דע"י כו').

ואמנם עדיין לא יתורץ הקושי' הנ"ל דאיך אפשר שלא יהי' בדורו של משיח בבחי' ציור קומת אד"ם כסנהדרי' וראשי אלפי כו' מאחר שיהי' אז קיום המצות בגשמיו' כי יהי' גופי' גשמיי' שנולדו מאב ואם רק שיהי' בתכלית ההזדככו' מן הרע כו', והרי א' הלכתא למשיחא כו', ועוד שהרי מוכח מכמה מקראות שיהי' משיח מלך ושופט על כל הארץ ונהרו אליו כל הגוים כו' והרי בפי' א' ונחה עליו רוח ה' רוח חו"ב [רוח עצה וגבו'] רוח דעת כו' ונק' ג"כ פלא יועץ כו' שזהו בבחי' אדם דוקא, ומשמעות הפשט דישכי"ל עבדי שהוא בבחי' חכ' דאדם דוקא רק שרוח חו"ב זה הוא מלמעלה מחו"ב שבכלים המגבילי' האור וכמ"ש ולא למראה עיניי' ישפוט כו' אלא דמורח ודאין כמ"ש והריחו ביראת ה' כו' אבל עכ"פ זהו בבחי' אד"ם דוקא, וכידוע בפי' אד"ם אדמ"ה לעליון שזהו כמ"ש ויברא ה' את האדם בצלמו כו' וידוע דאד"ם היינו אד"ם דו"ד משי"ח כו' והוא מ"ש מ"ה שמו מ"ה שם בנ"ו כו' מ"ה דא"ק הוא מ"ה דשם בנ"ו כמ"ש במשיח בנ"י כו', וכידוע דבחי' ג"ר דע"י שהוא רוח חו"ב דמשיח מקבל ממל' דא"ק, וגם אם יהי' שרשו בג"ר דא"ק הכל הוא בבחי' אדם דבריאה בכלל ולא למעלה מן הקו"ח כו', וראי' חזקה יותר לזה הוא מה שעיקר גילוי אור דמשיח יהי' בבחי' טעמי' וסודות התור' שע"ז א' ישכי"ל מלמעלה מן הפרסא דח"ס כנ"ל,

---

גלה כבוד מלכותך: **תפלת מוסף ליו"ט ולימים נוראים.**
ה' ימלוך לע"ו: **בשלח טו, יח.**
וע"י יתיב: **דניאל ז, ט.**
מלכותי' מלכות עלם: **דניאל ג, לג. ז, כז.**
בסידור: **שער הל"ג בעומר שז, רע"א.**
הלכתא למשיחא: **ראה לעיל ע' קיד.**
ונהרו אליו כל הגוים: **ישעי' ב, ב.**
פלא יועץ: **ישעי' ט, ה. וראה ג"כ לקמן ע' רנה.**
דמורח ודאין כמ"ש והריחו ביראת ה': **ישעי' יא, ג. סנהדרין צג, ב.**
אד"ם אדמ"ה לעליון: **נסמן לעיל ע' ז.**
ויברא ה' את האדם בצלמו: **ראה בראשית א, כז.**
דאד"ם היינו אד"ם דו"ד משי"ח: **ספר הגלגולים ספ"א. מגלה עמוקות אופן קף. תורה אור ויחי מו, ד. ביאורי הזהר בלק קב, א. קה, ב. [ספר המאמרים תקס"ח ח"א ע' רעט]. ספר המאמרים תקס"ז ע' לט. ספר המאמרים פרשיות ח"ב ע' תקפט.**
מ"ה שמו מ"ה שם בנ"ו: **נסמן לקמן ע' רפז.**

והרי ידוע דאוריי' סתים וגליא הכל א' שזהו כמו אדם חיצוני ואדם פנימי כידוע בענין אד"ם א' ד"ם, וכמו שהתו"מ הנגלות הן בבחי' ציור אדם חיצוני שהן רמ"ח אברי' דמלכא וחכ' בראש כו' וכמ"ש וזאת תורת האדם בפרקין ושייפין כו' כך ממש פנימי' ורזי' דאוריי' שנק' אדם פנימי' ג"כ בציור אדם עכ"פ רק שהוא בבחי' הרוחניו' יותר כציור אברי' הרוחניי' שבנפש אדם שנק' נפ"ש אד"ם עכ"פ והוא עיקר בחי' אד"ם, וכמו שהי' במ"ת שהי' חיבור וקשר לפנימיו' התו"מ עם חיצוניו' שבה בח"ע די' הדברו' דכתי' חכמת אדם תאיר פניו כו' והיו לאחדי' ממש וע"כ א' יבא טוב זה משה ויקבל טוב שהוא [פנימי'] התורה דמשיח משום דהכל א' ממש וד"ל. אלא צריך לומר דמ"ש יהי אור או"ר קדמא' זהו בחי' רוח אלקי' מרחפת דמשיח ומשה שהן בבחי' א"ק בפנימי' וחיצוניו' דתו"מ דוקא רק שיאיר בו מבחי' מל' דא"ס שלפני הצמצום בקו"ח כנ"ל שאז נק' אד"ם אדמ"ה לעליון ממש, וזהו שאו' גלה כבוד מל' בגילוי מן ההעלם כו', והוא מ"ש וע"י יתיב כו' שנק' עתיקא קדישא (כמשי"ת) וד"ל. ולפי"ז יהי' בדורו של משיח ג"כ בבחי' ציור קומה דאדם דוקא כמו בדורו של משה בחיצוניו' דחכ' דאד"ם דתו"מ כך יהי' בפנימיו' דח"ע דא"ק כו' וכמ"ש ונחה עליו רוח חו"ב רוח דעת כו' רק שיהי' בבחי' פנימי' דג"ר דא"ק ממל' דא"ס עצמו כנ"ל. ומ"ש ולא ילמדו איש את רעהו כו' היינו רק בבחי' ידיעה זאת בשם הוי' שכולם ידעו בזה בשוה שתמלא הארץ דיע' את ה' כו' כמו שהי' קודם חטא עה"ד מטעם שיתגלה כבוד ה' וראו כ"ב כו', אבל בהשגו' סודו' פנימי' התו"מ יהי' בחילוק מדרגו' בנשמו' כמו בבחי' אדם חיצוני ויהיו אז סנהדרי' וראשי' אלפי' כו' (משא"כ בעוה"ב כמשי"ת) וד"ל).

אך הנה כל זה בימו' המשיח שזהו עליי' המל' בחכמ' בלבד כמ"ש ישכיל עבדי כו' וכן ונחה עליו רוח חו"ב כו' שיהי' על ידו גילוי פנימי' וסודות טעמי התורה (שזהו בבחי' פנימי' דח"ס שנק' חכ' שבכתר בכלל) וכפרש"י על ישקני מנשיקו' פיהו שהן טעמי תו"מ שיתגלו לע"ל ע"י משיח שלא הי' גילוי זה ע"י משה ועכ"ז הא בהא תלי' דע"י הנגלות לנו לשמור ולעשות יזכו לנסתרות שבה כו', וגם יהי' אז הזדככו' החומר בכלל עד שיהיו

אד"ם א' ד"ם: ראה לעיל ע' קלט.

וזאת תורת האדם בפרקין ושייפין: שמואל ב ז, יט. וראה זהר תולדות קלד, ב. (רעיא מהימנא) משפטים קיז, ב. תורה אור תרומה עט, ג.

שו"ה בעוה"ב — וד"ל): בבוך 375: וד"ל.

שו"ה אך: בבוך 375 נרשם כאן סי"ח.

שו"ה וסודות — חכ' . . בכלל): בבוך 661: ח"ס . . החצע"ג ניתוסף משם.

וכפרש"י על ישקני: שיר השירים א, ב.

שו"ה וכפרש"י — תו"מ: כ"ה בבוך 661. 375. ובכת"י זה: תו"ס.

ראוי לקבל הצורה דקדוש האלקי בבחי הדעת האלקי שכולם ידעו אותי כו ומלאה הארץ דיעה את ה (וגם אז יובדלו ישראל במעלה ומדרגה פנימי מאוה"ע כמבואר ומובן בכתובי כמו והחזיקו בכנף איש כו) וגם יהיו ראוי לנבוא האלקי כמ"ש ואשפוך את רוח[י] על כל בשר כו ונבאו בניכם ובנותיכם כו וכן א ואת רוחי אתן כו והסירותי את לב האבן מבשרכם ונתתי לכם לב בשר וכן א ונתתי לכם לב חדש ורוח חדש כו (כי רוח הטומא יעביר מן הארץ לגמרי). אמנם עכ"ז הגם שגופי שלהם יהיו מזוככי בתכלית עד שמקטנם [עד] גדולם יהיו ראוי לגילוי שכינה ברוה"ק ונבוא ואור הח"ע דפנימי וסודו התו בדעת והשגה העליונה כנ"ל מ"מ יהיו הגופי וגם נפשם טבעי שנולדו מאו"א בהשגה אנושי ויהיו ניזוני מאו"ש גשמי וגם כל המצות יהיו אז בעניני גשמיי כמו בקרבנו בהעלאו פרים וכבשי גשמי כו וכן מצות טו"ת בצמר וקלף גשמי וכן שארי המצות כו. אבל בעוה"ב שהוא אחר תח"ה כמ"ש יחיינ"ו מיומיי"ם שזהו בימו המשיח כנ"ל ביום הג יקימנו בתח"ה ונחי לפני ממש) הרי א דהעוה"ב אין בו או"ש כלל וכלל (אפי ברוחניו כסעוד לויתן כנ"ל) רק צדיקי יושבי ועטרותיהן בראשיהן ונהנין כו דמשמע מזה דגם המצות לא יהי אז בענין גשמי כלל אף לא כמצות הרוחניו שעשו האבות בעובדות גשמיו ולחד מ"ד מצות בטילות לע"ל (וכמ"ש ובשביעי יצא כו חנם בלא מצות כו) לפי שלא יהיו הגופי גשמיי מתולדו או"א רק מאשר יחיו מטל העליון דבחי פנימי ע"י כידוע ויקומו כל הנשמות הגבוהות כאבות ומשה וכל הנביאי כו וא"כ לא יהי אז בחי הגשמ אנושי כלל רק רוחני האלקי עד שגופם יקבל צורה האלקי מחיי החיים בעצמו וכמ"ש ונחי לפניו שזהו למעלה מנשמ אדה"ר דפרחא מחיי העולמי כו וכל הזדככו החומר של הגופי שבימו המשיח כנ"ל אין ערוך לו כלל וכלל לגבי גופי שיקומו בתח"ה וד"ל.

והחזיקו בכנף איש: זכרי ח, כג.

ואשפוך את רוח(י): נסמן לקמן ע' רסט.

ואת רוחי אתן: יחזקאל לו, כז.

והסירותי את לב האבן: שם, כו.

ונתתי לכם לב חדש ורוח חדש: התחלת הכתוב והסירותי (ושם: חדשה).

יחיינ"ו מיומיי"ם . . ביום הג' יקימנו . . ונחי לפניו: הושע ו, ב.

שו"ה ביום — ממש): בהכת"י לא נסמן התחלת החצע"ג. ואולי צ"ל בשורה שלפנ"ז קודם תיבת כמ"ש.

ולחד מ"ד מצות בטילות לע"ל: נדה סא, ב.

ובשביעי יצא כו' חנם בלא מצות: משפטים כא, ב. וראה הנחת כ"ק אדמו"ר האמצעי בספר המאמרים תקס"ה ע' רנט. ע' רפה. והנחה אחרת שם [נדפסה ג"כ בתורת חיים משפטים כמצויין במראי מקומות לשם]. והנחה אחרת בתורה אור משפטים עו, א. סע"ג.

שו"ה בטילות — כו): החצע"ג ניתוסף ע"פ בוך 661.

שו"ה כירוע — כו: בבות 661 ליתא. ובבוך 375: הגדולי.

ושרש הענין הוא שיהי' עליי' המל' בתח"ה ועוה"ב בבחי' הכת"ר עצמו שלמעלה מן החכ' הרבה, וכידוע דהמל' כלולה מע"ס בכלל ויש בה י' עליו' מלמטה למעלה עד העלי' דחכ' שיהי' בימו' המשיח ועלי' [ה]עליונה יותר היינו בבחי' אור הכת"ר שהוא בעוה"ב (וכמ"ש עד יעבור עמך הוי' דח"ע בזמן ימו' המשיח עם זו קנית בעוה"ב למעלה משם הוי' דח"ס והוא שם אהי' הב' אנא זמין לאתגלא' שהוא בפנימי' הכת"ר ששם גילוי עצמו' א"ס ממש) (וכמו שיש פרסא מבדלת בין הקדש וקדה"ק כו'). וזהו שרש ההפרש שבין ימו' המשיח שעליי' המל' רק בחכ' לבד ולא למעלה מזה ובין העוה"ב שעליי' המל' בכת"ר עצמו שהוא למעלה מבחי' או"כ בנר"נ דאד"ם ע"כ לא יהי' אז או"ש כלל ולא שום ענין הגשמ' אנושי' גם במצות (וגם קרבנות יבוטלו אז מטעם זה וד"ל) רק צדיקי' יושבין ועטרותיה"ן בראשיהן דהיינו בחי' הכת"ר שנק' עטרה שעי"ז הן מקבלי' חיותם ומזונם לנפשם וגופ' מאור חיי החיים ממש ונהנין בהרגשה גופני' ולא גופני' ממש כגופי' שלנו בבשר [ודם] גשמי אלא שיבא האור וחיו' האלקי' במורגש ממש בהרגשת העונג בנפש בטעם מתוק לחיך גשמי וכמ"ש נפשינו חכת"ה וכענין להחיותם ברעב כו', וזהו רבותא ומעלה יתירה שאור הרוחני דטל העליון יבא בלבוש בהגשמ' כלי גופם להיות במורגש החיו' כמו עד"מ המזון הגשמי שלנו להחיותם ממש. וזהו עיקר ענין תח"ה ועוה"ב שנא' בו להנחיל אוהבי י"ש מי"ש האמיתי שהוא העדן הנעלם בעצמו' השעשועי' שיבא בעונג מורגש כדי להיו' כמזון וחיו' מורגש בגופי' (ואין זה מיש לאין בחי' ד"ע הנ"ל אלא מי"ש לי"ש כו') וזהו למעלה גם מבחי' אד"ם דמשי"ח שהוא בפנימי' דנר"נ שאינו רק בחכ' כנ"ל) (ועכ"ז יהי' הפרש גם בעוה"ב כמ"ש אלה לחיי עולם כו' כאו"א לפי מדרגתו יקבל חיותו והוא לפי מעשי' בעוה"ז בתו"מ דשכר מצוה מצוה עצמה דוקא ולא סוד סתום שבה כו', וכמו ת' עלמי' דכסופי' דנהרין לצדיקיי' דוקא בעוה"ב וד"ל (והיינו עטרותיה"ן בראשיהן דוקא שעטרה זו ממעשה המצות נעשה לכאו"א לפי מדרגתו דוקא וכ"י יש להם חלק לעוה"ב אפי' פ"י כו', וזהו שא' ויהי נועם ה' אלקינו עלינו בעוה"ב לפי שמעשה ידינו

שו"ה א"ס — ממש) (וכמו: בבוך 375: ממש וכמו.

נפשינו חכת"ה: תהלים לג, כ. וראה ביאורי הזהר שמיני סה, ד. שערי אורה שער החנוכה סו, א. להחיותם ברעב: כ"ה בכ"מ (ראה בהנסמן להלן). ובתהלים לג, יט: ולחיותם. וראה הנחת כ"ק אדמו"ר האמצעי בספר המאמרים תקס"ד ע' קלח. והנחה אחרת בלקוטי תורה שיר השירים יד, ב.

להנחיל אוהבי י"ש: משלי ח, כא.

שו"ה ליש — כו') . . בחכ' כנ"ל): בבוך 375: כו' . . בח"ס כנ"ל.

ת' עלמי' דכסופי': ראה זהר (תוספתא) חיי שרה קכג, ב. (אדרא רבא) נשא קכח, ב. (אדרא זוטא) האזינו רפח, א. אור התורה שמות [כרך ח] ע' ב'תתמה.

וכ"י יש להם חלק לעוה"ב: סנהדרין צ, א (במשנה).

ויהי נועם . . מעו"ן אתה היית לנו . . בטרם הרים יולדו: ראה תהלים צ, טז. א. ב.

בתו"מ דוקא כוננה"ו כו', וז"ש משה מעו"ן אתה היית לנו אותיו' נוע"ם בטרם הרים יולדו כו'). וזהו מה רב טובך אשר צפנת ליראיך דוקא והוא בחי' העדן סתימא' דעין לא ראתה גם למשה ואבות וגם לא למשיח כו' ונק' עתיק' דעתיק' או עתיק' סתימא' כו', ומ"ש וע"י יתיב לבושי' כתלג כו' ושער רישי' כו' שזהו בימו' המשיח זהו בחי' הכת"ר שבח"ס שנק' עתיק' קדיש"א כמ"ש נער הייתי גם זקנת"י אבל קמי' קודב"ה עצמו מי איכא זקנה כו' לפי שבעוה"ב יהי' האור מעצמו' א"ס ממש שלמעלה מבחי' אד"ם גם למעלה מבחי' מקיפי' דנר"נ דהיינו בלי אמצעי כלל וכמו שא' באתרי' לאו אורחי' למיכל כו' וכנ"ל וד"ל.

ובכל זה יובן בתוס' ביאור שרש ענין קי"ס שהי' בו האור מעין העוה"ב ממש כמ"ש הפך ים כו' שם נשמחה בו כנ"ל, וע"כ לא היו מקריבים שלמי שמחה בזש"פ כמ"ש עצרת לה' אלקיך דוקא ולא לכם כש"ע כו'. דהנה מבואר למעלה בשרש ענין שלמי שמחה שהוא בחי' ממוצע להביא בחי' שמחה האלקי' גם בנה"ב ששרשה מפ"ש שבמרכבה כו' ע"י הקטרת חלב ודם ע"ג המזבח עד שנק' בשר קדש כו' כנ"ל. ויובן שרש ענין זה עפ"י הקדמת ענין הידוע בע"ח בשרש בחי' התוהו והתיקון דבחי' רפ"ח ניצוצי' שנפלו מעולם התוהו ירדו לעולם הבריאה דוקא בבחי' ב"ן דמל' דבריאה דאע"פ שהשבירה הי' בשם ס"ג דבינה כידוע מ"מ עיקר הירידה הי' בבחי' ב"ן שהוא בבחי' המל' כמ"ש וימלו"ך וימ"ת כו' וירדו כ"כ עד שמזה נתהווה שרש התהוות פני שור ופני ארי' בבי"ע להיות שרשן הראשון הוא בבחי' בהמות וחיות שבבחי' התוהו שקדם לבחי' התיקון דאד"ם כידוע והיינו בחי' ב"ן גימט' בהמה כו', וע"כ יש בכח המאכל בשר בהמה להחיות נפש אדם אע"פ שהחי למטה מן המדבר וכמ"ש ר"נ עד דלא אכילנא בישרא דתורא כו' להיות שרשו למעלה גבוה מבחי' אד"ם והוא בחי' התוהו שקדם לתיקון. וזהו טעם ענין הקרבנות שהן לריח ניחוח להוי' ונק' אכילת אדם העליון שע"י

מעו"ן . . אותיו' נוע"ם: ראה לקוטי תורה וספר הליקוטים [להאריז"ל] תהלים שם. ספר המאמרים תקס"ג ח"א ע' שפד. סה"מ תקס"ז ע' קסה. פירוש המלות פס"ג.

מה רב טובך: תהלים לא, כ.

נער הייתי גם זקנתי . . וקנה: תהלים לז, כה. יבמות טז, ב.

באתרי' לאו אורחי' למיכל: ראה זהר (רעיא מהימנא) פינחס רמא, סע"ב.

רפ"ח ניצוצי' . . לעולם הבריאה: ראה עץ חיים שער (יח) רפ"ח.

שו"ה מעולם — ב"ן: ע"כ נמצא בביוך 375.

שהשבירה הי' בשם ס"ג: נסמן לקמן ע' שיב.

וימלו"ך וימ"ת: ראה וישלח לו, לב ואילך.

ב"ן גימט' בהמה: נסמן לעיל ע' ד.

וכמ"ש ר"נ: ראה בבא קמא עב, רע"א.

הקטרת חו"ד הבהמה הגשמיו' נמשך תוס' אורות ומוחין חדשים בשם הוי' דז"א דאצי' שזהו ענין ריח ניחוח להוי' כמו הריח הטוב שמשיב את הנפש כידוע וד"ל.

וכך יובן בענין בשר שלמי שמחה בכל מועד ורגל דג' המועדים הן בחי' חג"ת דז"א דאצי' כפסח בחי' החסד כו' ונק' מועדי הוי' שהוא מועד וזמן להוי' דז"א שיומשך בו מבחי' שמחה דבינה כמו שאו' מועדי' לשמחה, והוא מ"ש אם הבנים שמחה דהיינו בחי' תוס' מוחי' מאור אימא בהוי' דז"א ע"י בחי' השמח' שבבינה דאצי' שכל שמחה מביא מן ההעלם לגילוי, והוא טעם בשר שלמי שמחה שע"י הקטרת חו"ד משלמי' אלה יעלה לריח ניחוח להוי' דז"א להוסיף או"ר ושמחה יתירה מבינה לז"א כמו שאין שמחה אלא בבשר למטה באדם התחתון לפי שנעשה בשר קדש לה' בקדוש' אורו' העליוני' דבחי' התהו דוקא כמו שהי' בשרשו בבחי' בהמו' דתהו קודם השביר' ולכך יש ביכולת בשר זה כשאוכלו האדם במועד להעלות לנה"ב שתשמח גם היא בבחי' שמחה העליונה בשמח' הוי' ממש כי בצלם אלקי' כו' לפי שבשר זה נק' קד"ש ע"כ מקדש הוא גם לבשר הנה"ב שתעלה גם היא בשרשה בבחי' התהו שקדם לתיקון ע"כ יש בה כח שתשמח לנשמה האלקי' ע"י הבשר הזה כמו שיחי' האדם ע"י הבשר גשמי כו', ולכך לא נק' שלמי שמחה רק כשהבעלי' אוכלים כמו שאוכלי' שאר בשר תאוה אלא ששאר בשר תאוה משא"כ השלמי' לאחר ההקטרה שנק' בשר קדש ומוסיף אור גדול מבחי' התהו לתיקון, ולכך נק' שלמי שמחה דוקא וד"ל.

אך בזש"פ נק' עצרת לה' וא"צ לשלמי שמחה כלל לפי שהוא כמו בעוה"ב שנא' נשמחה בו ממש דהיינו בבחי' עליי' המל' בפנימי' הכת"ר (שלמעלה יתיר גם מחכ' ששם א' דלאו אורחי' למיכל ע"כ כו') דא"ק או דע"י בכלל שאין בו או"ש כלל, וזהו עצר"ת לה' שאין גם בשם הוי' ענין העלא' והמשכ' מתהו לתיקון ע"י קרבנו' להיותו בבחי' עצמו' הכת"ר שלמעלה גם מחכ' ששם א' דלאו אורחי' למיכל כו' להיותו למעלה מבחי' אדם גם למעלה מבחי' מקיפי' דנר"נ כו' א"כ אין השמח' דבינה דאצי' מגיע שם כלל גם לא מבחי' התהו שקדם לתיקון אלא השמחה במהו"ע א"ס ממש כמ"ש נשמחה בו, ע"כ אין מקריבי' שלמי שמחה בזש"פ כלל וד"ל (ומ"ש וישמחו בך בכל מועד היינו רק גילוי אא"ס במוחי' דאימא לבד כו').

חו"ד: חלב ודם.

שו"ה ע"י — והוא: ע"כ נמצא בבוך 661.

כי בצלם אלקי': נח ט, ו.

בע"ה יום ראשון עיו"ט שני של פסח תקע"ה

תפול עליהם אימתה ופחד בגדול זרועך ידמו כאבן עד יעבור עמך הוי' עד יעבור עם זו קנית. הנה כל הפסוק הזה מדבר על שם העתיד שלעתיד יהי' ג"כ העברת מים עזים [ביבשה] (כו') גאולה אחרונה כגאולה ראשונה אלא שלא תהי' העברה בתוך הים אלא בנהר כמ"ש הפך ים ליבשה, הפך לשון עבר קאי על יצ"מ שעברו בתוך הים ביבשה, בנהר יעברו ברגל שם נשמחה בו קאי על לעתיד לבא כמ"ש והניף ידו על הנהר בעים רוחו והכהו על שבעה נחלים, ואדרבה לע"ל יהי' הנס ביתר שאת ויתר עוז מנס קריעת י"ס כמארז"ל לא שתעקר יצ"מ ממקומה אלא שתהי' יצ"מ טפילה ודוגמא בעלמא כו' וכמ"ש כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות אראנו לשון עתיד קאי על יש"ס משום דביצ"מ כתיב ויירא ישראל את היד הגדולה [אשר עשה ה' במצרים] פי' בזהר ישראל [הוא ישראל] סבא וכדכתי' ויוציאך בפניו ולע"ל שיהי' הנס ביותר גדול אראנו נפלאות [לשון] פלאים [רבים]. הנה להבין מ"ש ב' פעמים עד יעבור עמך קדמאה כתי' הוי' והב' סתם. גם להבין ג"פ ויסע ויבא ויט ויסע מלאך האלקי' ההולך לפני מחנה ישראל

חפול עליהם אימתה ופחד: נעתק מבוך 1157 שעג, א. והניתן בין אריחיים ניתוסף מבוך 117 ריד, א (ששם נמצא חלק מהמאמר).

מאמר זה בארוכה נדפס בתורת חיים בשלח רסד, א והוא מפסח תקפ"ו — ע"פ בוך 170 פ, א. וכדי להקל על המעיין נסמן כאן בתחלת כל פסקא מקומו בתורת חיים שם.

כמה ענינים שבמאמר זה נתבארו ג"כ בשאר דרושי קי"ס שבספר זה.

חפול עליהם אימתה ופחד: בשלח טו, טז. לפסקא זו ראה תורת חיים הנ"ל ס"א. ורס"ב.

שו"ה עד — על שם העתיד: בבוך 117: בלשון עתיד.

שו"ה ראשונה — הפך: שם: בנהר יעברו ברגל וכמ"ש הפך. ואולי תיבות אלו נשתרבבו משורה שלאח"ז בהוספת תיבת וכמ"ש.

הפך ים ליבשה: תהלים סו, ו.

בנהר יעברו . . נשמחה בו: המשך הכתוב הפך ים.

והניף ידו על הנהר: ישעי' יא, טו (ושם: לשבעה. ובבוך 117: לז).

בתורת חיים שם מציין לישעי' מב. ובלקוטי תורה צו טז, ד מציין לישעי' יב (וכבר העירו ע"ז במראי מקומות לשם).

לא שתעקר יצ"מ ממקומה: ראה ברכות יב, סע"ב.

כימי צאתך מארץ מצרים: מיכה ז, טו.

יש"ס: ישראל סבא.

ויירא ישראל את היד הגדולה: בשלח יד, לא.

פי' בזהר: ח"א בהשמטות סכ"ה רסא, כ. בשלח נג, א.

ויוציאך בפניו: ואתחנן ד, לז.

ג"פ: ג' פסוקים.

ויסע מלאך . . מאחריהם: בשלח יד, יט (בדילוג).

שישפיע וההשפעה עצמה מה שמשפיע לזולתו נק' בשם יש גמור. וב' בחי' אין הנ"ל נק' בשם חושך ואור כי פי' חושך אינו לשון הסתר וחושך גמור אלא העדר אור והשפעה מחמת ביטול למקורו ושרשו והי' כלא הי' כמאמר רז"ל שרגא בטיהרא מאי אהני כי בצהרים מחמת תוקף אור השמש אז אור גדול ונכלל ובטל אור הנר במאור השמש ואינו מאיר כלל, משא"כ באישון לילה ואפילה אז נעשה בחי' אור שהוא בחי' אין הב' שורש ומקור להיות ממנו התהוות בחי' יש כמו טבע האור להאיר לזולתו והנר הוא השורש שממנו נמשך האור לזולתו.

ומעתה יובן כל הנ"ל במל' דאצי' שנק' חושך ואור כמ"ש והארץ היתה תוהו ובוהו וחושך ויאמר אלקי' יהי אור ונק' ים ויבשה כנ"ל, כי הנה מל' דאצי' היא בחי' המחבר אצי' בבריאה שהוא בבחי' אין הנ"ל ומוכרח להיות בו ב' בחי' אין הנ"ל שבחי' אין הא' כאלו אינו במציאות הוא בחי' מל' דאצי' בקירוב מקום בבחי' אצי' איהו וחיוהי חד וגרמוהי חד בבחי' אין סוף ממש שמחמת דיבוקו וקישורו בבחי' אצי' א"א להיות שום השפעה והמשכה להיות שרש ומקור לנבראי' בע"ג איידי דטריד למבלע לא פליט וכמשל התלמיד הנ"ל, ולכך נק' בשם חשך ישת חושך סתרו וכבריתו של עולם היינו להיות בחי' בריאת עולמות ברישא חשוכא והדר נהורא, ובחי' אין הב' נק' בשם אור להיותו מקור ושרש להתהוות נבראים בע"ג כנ"ל כי מל' דאצי' ע"י לבריאה הוא בחי' מקור ושרש לנבראי', וזהו יושב בסתר עליון בצל שדי יתלונן, בסתר עליון הוא בחי' אין הא' וחושך שהוא בחי' מל' דאצי' כמו שהוא בבחי' אצי' ולא שייך עדיין לקראותו בשם אור וצל כלל מאחר שאינו בגדר השפעה והמשכה איידי דטריד למבלע, ובצל שדי יתלונן הוא בחי' מל' דאצי' וע"י לבריאה ואינו בחי' אין הא'. וחשך הגם כשהוא העדר ההשפעה עכ"ז הוא גבוה ונעלה מבחי' אין הב' הנק' בשם אור והשפעה וכמארז"ל ברישא חשוכא והדר נהורא כי בחי' אור והשפעה הגם שהוא עדיין רק שרש ומקור מ"מ אינו רק לפי עצם המקבל כמשל השפעת הרב לתלמיד

שרגא בטיהרא מאי אהני: חולין ס, ב.
ומעתה יובן: לפסקא זו ראה תורת חיים שם ס"ה (ד"ה והנה אחר). ס"ו.
והארץ היתה . . וחושך: בראשית א, ב.
ויאמר אלקי' יהי אור: בראשית שם, ג.
איהו וחיוהי חד: תקוני זהר בהקדמה ג, ב.
ישת חושך סתרו: תהלים יח, יב.
וכבריתו של עולם . . ברישא חשוכא: נסמן לקמן ע' רלו הערה כבריתו.
מל' דאצי' ע"י לבריאה: ראה עץ חיים שער (ו) העקודים פ"ב.
יושב בסתר עליון: תהלים צא, א.

שא"א להשפיע כל עצם שכלו רק לפי עצם התלמיד שיוכל לקבל השפעתו, משא"כ בחי' אין הא' וחשך הגם שהוא העדר ההשפעה הרי הוא בכל עוצם עומק שכלו כמו שהוא בטל אליו, ולכן אמרז"ל הוי זנב לאריות ואל תהי' ראש לשועלים כו'.

והנה כמו שנת' ג' בחי' יש ואין ויש במל' דאצי' ונק' ג"כ בשם חשך ואור, כמו"כ ישנם כל הבחי' אלו בכל סדרי ההשתלשלות גבוה מעל גבוה מריש כל דרגין כמ"ש בזהר אור קדמאה אע"ג דאיהו אור צח ומצוחצח אוכם איהו קדם עילת העילות, שפי' אור קדמאה הוא בחי' כתר מצוחצחות תרין משמע שהוא בחי' ע"י ואי"א אוכם הוא קדם עילת העילות שהוא בחי' אין הא' וחשך העדר ההשפעה, וכן יש לפרש אור קדמאה הארת הקו והחוט וכמו"כ ויאמר אלקי' יהי אור קאי גם על הארת הקו והחוט שגם שם יש בחי' חושך ואור הנ"ל וזולת זה לא הי' אפשר להיות שום השתלשלות כנ"ל וכמבואר לעיל. והנה להיותו מופרש ומובדל בחי' אין הב' מקור ושרש לנבראים מבחי' אין הא' כאלו אינו במציאות בחי' ביטול וחושך הוא ע"י בחי' הפרסא המפסקת בין אצי' לבריי' כמארז"ל בתחלה הי' אור וחשך משתמשים בערבוביא ואח"כ ויבדל אלקי' בין האור ובין החושך, והרי זה כמשל הנביעה מן התהום אשר מתחת לארץ שכדור הארץ המפסקת בין התהום יש האמיתי למעיין אשר נובע על פני הארץ שתחלת וראש הנביעה מתחת לארץ הוא בבחי' האין כאלו אינו במציאות כלל וכלא נחשב נגד התהום, וסוף הנביעה על פני הארץ הוא בחי' יש ואין הב' מקור ושרש לנהר הנמשך ממנו. וכמו"כ מובן בכל סדרי ההשתלשלות שא"א להיות שום השתלשלות והתחלקות המדריגות כ"א ע"י בחי' פרסא המפסקת וע"י ריחוק מקום יוכל להיות בחי' שורש ומקור לבחי' יש, וכנודע שיש פרסא בין אצי' לבריי' וכן באצי' גופי' כמ"ש בזהר קרומא פסיק במעי' דבר נש כו' וקרומא דאוירא כו', וכן למעלה מעלה גבוה מעל גבוה כו' עד שגם למעלה מעלה בין מל' דא"ק להארת הקו

הוי זנב לאריות . . לשועלים: **סנהדרין לז, א. אבות פ"ד מט"ו.**

והנה כמו שנת': **לפסקא זו ראה תורת חיים שם סוף ס"ו (רעא, א). ס"ז. ס"ח.**

כמ"ש בזהר: **ראה תקוני זהר ת"ע קלה, ב. לעיל ע' קכה.**

בתחלה הי' אור וחשך משתמשים בערבוביא: **ראה רש"י בראשית א, ד.**

ויבדל אלקי' . . החושך: **בראשית א, ד.**

פרסא בין אצי' לבריי': **ראה עץ חיים שער (מב) דרושי (כללות) אבי"ע פי"ג. פי"ד. שער (מז) סדר אבי"ע פ"א.**

קרומא פסיק במעי': **ראה זהר בראשית לב, ב.**

וקרומא דאוירא: **ראה זהר (אדרא רבא) נשא קכח, ב.**

גבוה מעל גבוה: **קהלת ה, ז.**

שו"ה מעלה — דא"ק: **כנצ"ל דא"ס. וכ"ה לקמן ע' ריד בשו"ה מע"ג.**

והחוט ראשית ההשתלשלות יש ג"כ בחי' פרסא אלא ששם נק' בשם חלל ומקום פנוי לפי שגם למטה תחת הפרסא הארת הקו והחוט הוא עדיין רק שורש ומקור להיות חכים ולא בחכמה ידיעא איהו וחיוהי וגרמוהי חד בחי' א"ס, משא"כ בין אצי' לברי' הוא בחי' פרסא והבדלה ממש שהרי גם למטה תחת הפרסא נעשה עתיק לברי' מקור ושורש לנבראים בע"ג כו', וענין הפרסא נודע שהוא בחי' אותיו' כמו עד"מ שכל גדול עמוק מאד נעלה שא"א לאומרו לזולתו מגודל עמקו מלבישו ומסתירו במשל ודבר זר עד שנראה רק הסתרה והלבשה וע"כ יוכל להיות מקור ושרש לנבראי' בע"ג. וכמו"כ יובן ג"כ בכל בחי' הפרסא גבוה מע"ג מריש כל דרגין שהוא ההסתרה וההעלמה בבחי' ריחוק מקום כנ"ל וזולת זה לא הי' יכול להיות שום בחי' השתלשלות והי' העילה דבוק ונכלל בעילתו והי' חוזר לקדמותו.

וע"פ כל הנ"ל יובן ענין קי"ס כי ים סוף הוא בחי' מל' דאצי' סיפא דכל דרגין וכנישו דכל נהורין ובקיעת הים הוא בחי' בקיעת המסך והפרסא שיאיר אור האצי' בברי' שלא ע"י מסך ופרסה כבסדר ההשתלשלות אלא בדרך דילוג וקפיצה כמ"ש מדלג על ההרים מקפץ על הגבעות כו' והי' מאיר אור האלקי בבריאה כמו שהוא באצי', והטעם שהוצרך לכל זה כי הנה ישראל היו במצרים בנ' שע"ט ערות הארץ שכדי להוציאם משם ולהכניסם לא הי' באפשר כ"א ע"י גילוי ותוספת ההארה מלמעלה, שהוא ענין קי"ס שהאיר אור האצי' בבריאה כמ"ש ויוציאנו ממצרים ולא ע"י מלאך עד שנגלה עליהם הקב"ה בכבודו ובעצמו וכמ"ש וירא ישראל את היד הגדולה שהוא בחי' חסד דא"א וכמ"ש בזהר יש"ס וכמ"ש לגוזר י"ס לגזרים כל"ח סתם קאי על חסד דא"א, והי' בבחי' הבקיעה ב' בחי' כמו שהי' בגשמיות קי"ס שהפך מים ליבשה הוא בחי' א' שטבע המים דניידי ואזלי נהפך להיות מהות דומם

חכים ולא בחכמה ידיעה: זהר חדש יתרו לד, ב. תקוני זהר בהקדמה יז, ב.

הפרסא . . אותיות: ראה ספר המאמרים פרשיות ח"א ע' קב. והנחת הר"מ (?) בן כ"ק אדמו"ר הזקן [ראה אור התורה ויקרא דרושים לפסח [כרך ד] ע' תתקצא הערה כי"ה] בספר המאמרים תקס"ו ע' לט בשם ה"מ ז"ל.

וע"פ כל הנ"ל: לפסקא זו ראה תורת חיים שם ס"ט.

ים סוף הוא בחי' מל': ראה זהר פינחס רנו, ב.

ישראל היו במצרים בנ' שע"ט: כ"ה בב"מ בדא"ח. וראה זהר חדש יתרו לא, א. ובספר השיחות ה'תש"ב ע' 94: אין שער הנו"ן זיינען ניט געווען קיין אידן, נאר דאס איז די שמרים פון מ"ט שערים.

במצרים . . ערות הארץ: מקץ מב, ט. יב. קהלת רבא פ"א, ד (בסופו). עץ חיים שער (מג) ציור עולמות פ"א.

ויוציאנו ממצרים: חוקת כ, טז. תבא כו, ח (בהשמטת השם).

וזלא ע"י מלאך: ראה ספרי תבא שם.

שנגלה עליהם . . ובעצמו: ראה לעיל ע' לה ובהנסמן שם.

קפצו כמו נד כמ"ש בזהר אגלידו מיא, והב' שנבקע הים ונעשה מסילה לשאר עמו. וכמו"כ הי' למעלה ברוחניות מל' דאצי' ויהי הענן והחשך ויאר שהענן והחשך עצמו נעשה אור במושבותם הוא בחי' הא' שכדי להוציאם הוצרך להיות תוס' אור והיינו שהענן והחשך בחי' הפרסא עצמה נעשה בבחי' אור.

ותחלה צ"ל בחי' מלאך האלקי' כי בחי' אלקינו הוא בחי' הפרסא וההסתר כמ"ש כי שמש ומגן ה' אלקים שהוא בחי' החושך עצמו הוא בחי' הפרסא כנ"ל ובחי' מלאך האלקי'. והענין הוא בחי' הלבוש שמתלבש בו בחי' הצמצום כמ"ש ויבא משה בתוך הענן ומשה נגש אל הערפל אשר שם האלקי' הוא בחי' ההסתר והחשך וכמ"ש ויאמר אלקי' יהי אור שבחי' האור הוא דייקא ע"י בחי' החושך וההסתר תחלה כברייתו של עולם. והנה לכאורה מאד נפלא מאחר שהענן והחושך עצמו נעשה מדוע לא קרב זה אל זה. אך הנה נתבאר לעיל שבחי' הפרסא היא בחי' האותיו' כמשל הלבשת השכל עמוק מאד במשל ודבר זר, והנה הגם שהמשל עצמו הוא דבר זר מ"מ הוא בערך ודוגמת השכל עצמו אשר אין משל זה דומה לנמשל אחר ולא משל אחר שאינו מעין השכל וגם אדם אחר שאינו יודע עמקות השכל אינו יכול להלבישו במשל, א"כ מוכרח שעצם השכל עמוק והמשל שניהם במקור אחד נובעים ואין המשל מכסה ומסתיר על אור השכל המלובש בו כ"א לזולתו אבל להחכם עצמו שהמשיל את המשל ומסתירו אין המשל מסתיר עליו כלל ולכך יכול להיות שני הפכים בנושא אחד שהענן והחושך הי' אור לישראל ולמצרים הי' חושך והסתר גמור. כי הנה מקור ושרש אומות וישראל למעלה שניהם היו במחשבה הקדומה דא"ק ואדרבה נשמות ומקור ושורש אוה"ע גבוה מבחי' ישראל כי שרש אוה"ע הוא בבחי' מקום פנוי וצמצום ושרש שלמעלה מהקו והחוט, ושרש ישראל הוא מבחי' הארת הקו והחוט, וכנודע בכל דבר שהקליפה קדמה לפרי כמשל גידול פרי האילן שתחילה תיכף אחר

אור במושבותם: בא י, כג (ל' הכתוב גבי מכת חשך).

ותחלה צ"ל בחי' מלאך: לפסקא זו ראה תורת חיים שם ס"י. סי"א.

כי שמש ומגן: תהלים פד, יב.

ויבא משה בתוך הענן: משפטים כד, יח.

ומשה נגש אל הערפל: יתרו כ, יח.

שו"ה מאד — נעשה מדוע: לכאו' צ"ל: נעשה איר מדוע.

מקור ושרש אומות וישראל: ראה לעיל ע' קכח. ע' קפה. ספר הערכים חב"ד [ח"ב] מערכת אומות העולם ס"י שרשם ס"ע רפט ואילך.

שהקליפה קדמה לפרי: ראה זהר (סבא) משפטים קח, רע"ב. פרדס סוף שער (כה) התמורות. לקוטי תורה וספר הליקוטים [להאריז"ל] וישלח לו, לא. ביאורי הזהר פינחס קיז, סע"ב ואילך. שער היחוד פנ"ד. אור

החנטה נגמר הקליפה ואח"כ הגרעין והפרי וכשנגמר הפרי אז נעשה הקליפה רע וקשה וזורקין אותה או שנופלת מאליה כמו הקליפה חיצונית של האגוז, וכמ"כ בכל דבר הקליפה קדמה ושרש אוה"ע קדמה. אך הנה כ"ז הוא למעלה בשרשם שבחי' החשך הוא העדר ההשפעה כנ"ל הרי הוא גבוה מבחי' אור שהאור הנמשך מבחי' החשך דייקא כברייתו ש"ע, אבל בהשתלשלות בירידת המדרגות מטה נעשה בחי' חושך הסתר והעלם גמור ממש ונפרדי' מאחדותם וכמ"ש אלביש שמים קדרות ושק אשים כסותם לבוש שק ממש. ולכך ישראל שהם בבחי' האור המלובש תוך המשל אין החושך והענן מסתירו כלל לפי שהחשך וההסתר הוא מאור השכל ושניהם ממקור א' נובעים והרי הוא מערך השכל, לכך הי' אור במושבותם, משא"כ אוה"ע שהן מבחי' החשך נעשה להם בחי' הסתר והעלם גמור כו'.

וזהו מ"ש ויסע מלאך האלקי' ההולך לפני מחנה ישראל ויעמוד מאחריהם שעי"ז נעשה תוס' אור בבי"ע ע"י שהענן והחשך מל' דאצי' נעשה אור ואין הפרסא מסתירו כלל את אור האצי' עי"ז הי' יכול להיות לישראל בחי' יצ"מ מנש"ט וכו' ע"י תוס' האור הוא בחי' הפך ים ליבשה שמהים שהוא ההעלם והפרסא נהפך להיות בחי' גילוי ואור. אך הנה עכ"ז הי' המצרים במצבם ומעמדם מאחר שלא הי' הגילוי כ"א לישראל ורצון הקב"ה הי' להעביר ממשלתו מכל וכל ולהעביר את רוח הטומאה, ולזה הי' צ"ל בחי' הב' שהוא בחי' קי"ס נצבו כמו נד נוזלים והמים הי' להם חומה כו' ונעשה מסילה, כמ"כ ע"י בקיעת הפרסא הי' גילוי אצי' בבריאה שלא ע"י מסך מבדיל אלא בדרך דילוג, וע"י גילוי אור האצי' נבטלו ממהותן לגמרי כמ"ש ויט משה את ידו על הים ויבקעו המים כו' ויהי באשמורת הבקר ויהס את מחנה כו' ויסר את אופן מרכבותיו שאופן המרכבה שלהם הוסר מכל וכל ויאמר מצרים אנוסה כי הוי' נלחם להם במצרים שע"י גילוי בחי' הוי' שבאצי' למטה בבי"ע בטלו במציאות ממש, כל זה הי' למצרים שהן מבחי' חשך וראו אור גדול, אבל לישראל שהן מבחי' האור אין יתרון האור מזיק להם כלל ואדרבה נעשה להם מסילה ביבשה כו'.

התורה בשלח [כרך ז] ע' ב'תרנג. לך [כרך ד] תרצד. ב ואילך. ביאורי הזהר [לכ"ק אדהצ"צ] תזריע [כרך ב] ע' תתקה-ו. וראה ביאורי הזהר פקודי קלח, ד. תורת חיים שמות נז, א.

אלביש שמים קדרות: ישעי' נ, ג.

וזהו מ"ש ויסע: לפסקא זו ראה תורת חיים שם סי"ב. סי"ג.

ויהי באשמורת . . מחנה: בשלח יד, כב (בדילוג).

ויסר את אופן מרכבותיו: שם, כה.

ויאמר מצרים . . להם במצרים: סיום הכתוב ויסר (בדילוג).

ולהבין ענין גילוי אצי' בבי"ע כמו שהוא באצי' עצמו שלא ע"י מסך יובן עפ"י מאמרז"ל ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל כו'. והנה כל הנביאים נתנבאו בכה שהוא כף הדמיון שהוא בחי' התלבשות אצי' בבריאה שהוא רק בחי' דמיון ודמות כמ"ש כדמותינו וכמ"ש ודמות כבוד ה' שהוא בחי' עולם הבריאה ולא הי' מתגלה עצמו' אור האצי' כמ"ש וביד הנביאים אדמה בחי' דמיון בלבד ואף זאת בכדי לקבל תוס' הארה זו היו נופלים על פניהם, משא"כ משה נתנבא בזה הדבר עצמו כמו שהוא באצי' ולא ע"י התלבשות בבריאה כדמיון ולבוש וכמ"ש לא כן עבדי משה פה אל פה אדבר בו ולא הי' נופל על פניו בבחי' ביטול והעלאת מ"ן מקודם. וע"פ כל הנ"ל יובן אתפשטותא דמשה בכל דרא ודרא היינו שבכל דור ודור יש צדיק א' בבחי' משה שנשמתו היא מבחי' אצי' שלא ע"י מסך ופרסא ולכן הגם שהוא בגוף גשמי אין הגוף מסתירו כלל, וכמו שמצינו במשה שעמד בהר מ"ם יום לחם לא אכל וכו' שהי' עומד בגוף גשמי ולא הי' מסתירו כלל והיינו לפי שנשמתו מבחי' האצי' מן המים משיתיהו וכו' למעלה מן הפרסא המסתירה וירדה למטה בדרך דילוג לכך אין הגוף מסתיר עליו כלל, וכמו שמצינו ביוסף ויבא הביתה לעשות מלאכתו לבדוק בפיתקי חשבונות והוא עוסק במלאכה גשמי ואעפי"כ הי' מרכבה לאצי' באותו העת עצמו וכמ"ש בשכבך ובקומך היינו שבשכבו בעת שהוא עוסק וטרוד בצרכי מו"מ לא יהי' אצלו שום הסתרה כמו בקומך בשעת ק"ש ותפילה שהן מוחין דגדלות כו',

---

ולהבין ענין גילוי אצי': **לפסקא זו ראה תורת חיים שם סי"ד. סט"ז. סט"ז.**

ראתה שפחה על הים: **מכילתא בשלח טו, ב. וראה ג"כ ד"ה ששת ימים (תקס"ד) בסידור רפה, ד. רפה, א. (תקס"ז) שם רצ סע"ב. לעיל ע' קמז. קנא. לקמן ע' (רנז) שכב. ע' שפה. ע' תלו. סה"מ פרשיות ח"א ע' שלו. שער האמונה פי"ח. פנ"ד. אוה"ת בשלח ע' שצט. ראה ע' תשלח.**

כל הנביאים נתנבאו בכה: **ספרי ר"פ מטות. הובא ברש"י שם.**

כמ"ש כדמותינו: **בראשית א, כו.**

ודמות כבוד ה': **יחזקאל א, כח. ושם: דמות.**

וביד הנביאים אדמה: **הושע יב, יא.**

הנביאים . . נופלים על פניהם: **ראה ספר המאמרים פרשיות ח"ב ע' תתיז ובהנסמן לשם.**

משה נתנבא בזה: **ראה לעיל הערה כל הנביאים.**

לא כן עבדי משה: **בהעלותך יב, ז.**

פה אל פה: **בהעלותך שם, ח.**

ולא הי' נופל על פניו: **ראה לעיל הערה הנביאים . . פניהם.**

אתפשטותא דמשה בכל דרא ודרא: **ראה תקוני זהר תס"ט [קיב, ר"ע"א]. שם ס"א (קיד, ר"ע"א). בראשית רבא פנ"ו, ז. תקוני זהר תכ"א [נ, ב].**

לחם לא אכל: **תשא לד, כח.**

מן המים משיתיהו: **שמות ב, י.**

ויבא הביתה לעשות מלאכתו: **וישב לט, יא. וראה תרגום שם.**

כמ"ש בשכבך ובקומך: **ואתחנן ו, ז. עקב יא, יט ושם: ובשכבך.**

וכמ"ש ואלה הגיבורים אשר לדוד עוזרים בלא לב ולב היינו שבלא לב הי' שוה אצלם כמו בלב ולב ידברו לפי שהי' נשמות גבוהים ונעשו מבחי' האצי' שלא ע"י מסך ופרסא דרך דילוג ראתה שפחה מה שלא ראה יחזקאל הנביא בלי שום שינוי לפי שלא הי' הדבר תלוי באתערותא דלתתא מ"ן בתחלה ולא הי' צריכים להיות בבחי' ביטול כדי לקבל תוס' ההארה כמ"ש לעיל וראו כל בשר דוקא שהי' גילוי אלקות גדול כ"כ עד שלא יהי' הגוף ובשר גשמי מסתיר כלל ולא יהי' צריכים לבחי' ביטול והעלאת מ"ן לא בגוף ולא בנפש, משא"כ בקריעת י"ס הי' בחי' ביטול בגשמיות אבל בשעת מ"ת הגם שהי' ג"כ גילוי אלקות פב"ב דיבר ה' עמכם כו' מ"מ הי' לפי ערך העלאת מ"ן תחלה בסדר המדרגות ע"י סה"ע היום יום כו' ולכך הי' בחי' התחלקות משה מחיצה לעצמו ואהרן מחיצה לעצמו כו' כמ"ש וניגש משה לבדו כו' לפי שהגילוי הי' לפי ערך העלאת מ"ן והזדככות שמלמטה למעלה כו'.

והנה בענין קי"ס שהוא גילוי אצי' בעולם הבריאה יש בו דיעות שונות, שלפי פי' הזהר הי' עליות עולם הבריאה באצי' ולפי קבלת האריז"ל הי' ירידת עולם האצי' בעולם הברי'. והנה בעצם הגילוי אין נ"מ ביניהם שלפי דעת שניהם הי' גילוי אצי' בעולם הבריאה אלא שחלוקים במקום הגילוי או באצי' או בבריאה, והרי זה כמשל שני אנשים א' עומד בהר והב' עומד בבקעה שאין שום נפקא מינה בענין עצם הקירוב כשרוצי' להתקרב זל"ז אם העומד בהר ירד למטה או העומד למטה יעלה להר כו'. ופי' הפ' יותר מכוון לפי' קבלת האריז"ל הפך ים ליבשה כו' ולפי פי' הזהר איפכא הוי' לי' למימר הפך יבשה לים מאחר שעולם הבריאה עלה באצי' כו'. והנה

ואלה הגבורים אשר לדוד: **ראה שמואל ב כג, ח. דברי הימים א יא, י. יא. (אלה [ואלה] שמות [ראשי — מספר] הגבורים אשר לדוד).**

עוזרים בלא לב ולב: **ראה דברי הימים א יב, לג (ולעדר בלא לב ולב).**

בלב ולב ידברו: **תהלים יב, ג.**

שו"ה שלא — דילוג ראתה: **כ"ה בהכת"י.**

שו"ה הי' — לעיל: **אוצ"ל לע"ל.**

וראו כל בשר: **ישעי מ, ה.**

פב"פ דיבר ה' עמכם: **ואתחנן ה, ד.**

סה"ע: **ספירת העומר. — וראה שבלי הלקט הערוגה השמינית סדר עצרת סרל"ו. ר"ן סוף פסחים. זהר ורע"א מהימנא אמור צז, סע"א. וראה לקוטי שיחות אמור [כרך כב] ע' 114 ושו"נ.**

משה מחיצה לעצמו: **ראה רש"י יתרו יט, כד ממכילתא שם.**

וניגש משה לבדו: **משפטים כד, ב.**

והנה בענין קי"ס: **לפסקא זו ראה תורת חיים שם סי"ז (עד רפב, א).**

דיעות שונות . . הזהר . . האריז"ל: **זהר בשלח מח, ב . . פע"ח שער (כא) חגה"מ פ"ח. וראה בארוכה לקמן ע' (רכב) רנ ואילך. ס' מאמרי אדה"ז — פרשיות ח"א ע' רנח.**

טעם קי"ס שהוא בחי' הפרסא ומסך מבדיל להיות גילוי אצי' בבריאה שלא ע"י מסך כנ"ל הוא ע"י תוס' וגילוי אור מלמעלה מבחי' א"א אזי ממילא נבקע הים, כמשל חבית שמערין לתוכה יין והיא מלאה על כל גדותיו יורד ממנה למטה על הארץ כו' וכמ"ש וירא ישראל את היד הגדולה אשר עשה ה' וכדפי' בזהר יש"ס שהוא א"א כנודע שיד הגדולה ויד החזקה ויד רמה הוא בחי' חג"ת דא"א וקי"ס הי' ע"י בחי' יד הגדולה שהוא ענין השפעת גדולתו בחי' חסד דא"א למטה וכמ"ש לגוזר י"ס לגזרים כל"ח ולשון נסתר הוא בחי' חסד דא"א ועי"ז נבקע הים ממילא ומאיליו כו' וכנ"ל.

והנה כ"ז הי' ביצ"מ שהי' גילוי אלקות בכדי שיוכלו לקבל התורה פב"פ הי' קי"ס בבחי' מל' דאצי', אבל לע"ל שיהי' גילוי אלקות יותר כתי' כימי צאתך מארץ מצרים אראינו נפלאות אראינו כו' שבחי' יצ"מ יהי' רק בחי' דוגמא ומשל למה שיהי' לע"ל בנהר יעברו ברגל כו' פי' נהר הוא בחי' בינה כמ"ש ונהר יוצא מעדן בחי' חכמה ונק' ימא עילאה ומל' ים תתאה כמ"ש בזהר תרין נוקבין פריש שלמה מלכא שם הא' שפרה ושם הב' פועה לשון דיבור שהוא בחי' ה' עילאה ה' תתאה כו', ולע"ל יהי' בקיעת הים בבחי' בינה בנהר יעברו ברגל כו', כי הנה נת' לעיל בבחי' מל' דאצי' שיש ג' בחי' בסדר השתלשלות מאצי' לברי' יש ואין ויש, וכמ"כ ישנם כל הבחי' האלו בכח"ב כי בחי' הכתר הוא בחי' יש האמיתי, ובחי' חכמה הוא בחי' אין כי חכמה היא הברקת השכל ויוצא כברק כו' שאין בה עדיין התפשטות אורך ורוחב להבין איכות הדבר ומהותו ולכן נק' בשם חכמה כח מה פשפשת מה ידעת כו', ובינה נק' יש כי בינה היא השגת השכל איך ומה והתחלקות

שיד הגדולה . . רמה: ראה זהר (רעיא מהימנא) תצא רפ, סע"א. תקוני זהר בהקדמה ט, א.
והנה כ"ז הי': לפסקא זו ראה תורת חיים שם סי"ז (רפא, א). סי"ח. סי"ט. ס"ד (רפה, א).
נהר הוא בחי' בינה: זהר (אדרא דמשכנא) משפטים קכג, ב.
ונהר יוצא מעדן: בראשית ב, י. וראה לעיל ע' כח.
בינה . . ימא עילאה . . תתאה: תקוני זהר תי"ט (לח, ב).
כמ"ש בזהר: בביאורי הזהר בלק קה, א: בזהר ע"פ אתי מלבנון כלה.
שפרה . . פועה: ראה שמות א, טו. מאמרי אדה"ז — הקצרים ע' כח. ספר המאמרים נביאים ע' קח. [ונוסח אחר שם] ע' קי. תורת חיים שמות מז, א. אור התורה שמות [כרך ז] ע' ב'תק ואילך. [שם כרך ח] ע' ב'תמד ואילך.
פועה לשון דיבור: ראה רש"י שם.
חכמה . . אין: ראה תקוני זהר רתמ"ב. תניא ליקוט פירושים לפי"ח ע' שכא.
שו"ה ורוחב — כח: אוצ"ל כח מה.
חכמה כח (מה): זהר (רעיא מהימנא) צו כח, א. לד, א.
מה פשפשת מה ידעת: ראה זהר ח"א בהקדמה א, ב.
ובינה נק' יש: ראה זהר ויחי רמב, ב ואור החמה שם.

לפרושים רבים שונים. וא"כ מובן שבחי' חכמה הוא הממוצע בין ב' בחי' יש הנ"ל, וא"כ מוכרח ג"כ להיות בבחי' החכמה ב' בחי' אין הנ"ל הנק' בשם חושך ואור שבחי' אין הא' נק' בשם חשך אוכם הוא קדם כתר הנ"ל בבחי' ביטול ואיידי דטריד למבלע לא פליט ובחי' אין הב' נק' בשם אור לפי שהוא מקור ושרש להאיר לזולתו התהוות בחי' בינה ונק' בינה שבחכמה כמ"ש בס"י הבן בחכמה כו', וגם מוכרח להיות פרסא המפסקת בין בחי' אין הנ"ל כי זולתי זה לא הי' אפשר להיות שום השתלשלות להתהוות מאין ליש והי' חוזר ובטל למקורו כנ"ל, וכנודע שיש כמה בחי' פרסא ובכל עולם גבוה מע"ג עד שגם במל' דא"ס להארת קו"ח יש בחי' פרסא ונק' בשם חלל ומ"פ כמו שהוא התכללות האור במאור כו'. וזהו ענין בנהר יעברו ברגל שלעתיד יהי' בחי' קריעת הפרסא שבחכמה ויתעל' בחי' בינה בע"י שלא ע"י מסך וכמו שהי' ביצ"מ גילוי אצי' בבריאה, וזהו כימי צאתך מארץ מצרים שיצ"מ דוגמא ומשל שלעתיד יהי' הגילוי בינה ביתר שאת מקי"ס במקום גבוה יותר בבחי' חכמה לפי שצריך להיות הגילוי ביותר וראו כל בשר כו'. והגם שג"כ כעת בסדר השתלשלות גילוי ע"י הוא בבינה כמ"ש אהי' אשר אהי' אנא זמין לגלאה והיינו בבינה, וכנודע שאהי' הא' בע"י והב' בבינה וכמ"ש תקע בשופר גדול תקע אותיות ע"י הוא בשופר גדול בבחי' בינה שנק' שופר גדול היינו ע"י בחי' חכמה הממוצע, וע"י הפרסא דווקא שהוא ענין צמצום האור והתלבשותו בדבר זר כדי שע"י ההסתרה במשל וענין אחר יובן האור, משא"כ לעתיד יהי' עליות בינה בע"י שלא ע"י פרסא, וכמו שיהי' עליות בינה כמו"כ יהי' עליות כל הפרצופי' שבחי' ז"א יתעלה בבחי' בינה, כי להיות התהוות מדות מבחי' מוחין חו"ב דא"א כ"א ע"י בחי' פרסא, וכשיהי' קריעת הפרסא יתעלה ז"א בבחי' בינה. וזהו בנהר יעברו ברגל דקאי על ישראל שהוא בחי' ז"א יעבור בנהר בחי' בינה וכן יהי' כל העליות גבוה מעל גבוה וכו'.

כמ"ש בס"י הבן בחכמה: פ"א מ"ד.

שיש כמה בחי' פרסא: ראה לקוטי הש"ס [להאריז"ל] חולין ס, ב ד"ה לכי ומעטי את עצמך (כ, ב). ספר המאמרים פרשיות ח"א ע' קנז.

גילוי ע"י הוא בבינה: ראה זהר קרח קעח, ב. הנסמן בספר המאמרים פרשיות ח"ב לע' תקמח. אמרי בינה ח"ג ע' 69.

אהי' אשר אהי': שמות ג, יד.

אנא זמין לגלאה . . בבינה: ראה זהר ויקרא יא, א (לאתגליא). ובמקדש מלך וזהר הרקיע שם. אחרי סה, ב. ובמקדש מלך שם. פרדס שער (כ) השמות פ"ב.

תקע בשופר גדול: ברכות אמצעיות דשמ"ע.

בינה שנק' שופר גדול: ראה זהר ואתחנן רסו, ב ובהגהות הרח"ו שם. הובא במקדש מלך שם. וראה אור החמה שם. פרדס שער ערכי הכינויים מערכת שופר.

ישראל שהוא בחי' ז"א: ראה שער הפסוקים [להאריז"ל] וישלח לב, כט.

והנה כתי' כימי צאתך מארץ מצרים אראינו נפלאות וכדפי' בזהר אראינו למאן לישׁ"ס כמו שהי' ביצ"מ וירא ישראל כו' שהוא בחי' עליות עילוי אחר עילוי בכתר שנק' פלא אדון הנפלאות כו'. וביאור הענין שיש ג' בחי' ישראל והם ג' בחי' אדם כי אדם היינו התחלקות קווין כו' והם יש"ס והוא בחי' א"א כנ"ל וישראל זוטא בחי' ז"א כתפארת אדם ובחי' מל' דאצי' נק' כנ"י, ומבשרי אחזה שעיקר ושורש המדות הם למעלה מן השכל ומשם נובעים כנודע דאית רצון ואית רצון כו' רצון שלמטה מן הדעת היינו ע"י שמתבונן בשכלו שטוב ויפה הדבר לכך הוא רוצה כמו למשל איזו מו"מ שיודע שירויח בו לכך רוצה בו וא"כ הטעם והשכל מנהיגים את הרצון ולכל אשר יחפוץ יטיהו ולכך הרצון הזה הוא בגבול ומדה עד פה תבא כי מקום אשר מסתיים הרצון ולכך יש בו שינויים ולא כל העיתים שוות פעם רוצה לכך ולפעמים רוצה כך בהיפוך כפי אשר יורנו השכל, וכמו"כ יובן בענין ז"א דאצי' הנק' ישראל זוטא לפי שהוא בגבול ומדה מתלבשות ואורות בכלים לפ"ע הכלי בגבול ושיעור למדת החסד וכן לגבורה וכו' ומקורם הוא בחי' חו"ב דאצי' כו', ואית רצון שלמעלה מהטעם ושכל כמשל האב לבנו שהיא אהבה טבעית בלא טעם ודעת ואף שאין הבן ראוי לאהבה זו מצד הטעם אעפ"כ אוהבו שאין השכל מנהיג את הרצון אדרבה הרצון מנהיג את השכל וממנו נתהווה שע"י שרצו' כך מוציא לעצמו שכל וטעם כמ"ש שהשוחד יעור וכו' אי בעי טעין הכי כו' ע"י קבלת השוחד שהוא הטיית רצונו מוציא לו שכל חדש לזכותו בדין.

ועפ"י הנ"ל יובן מ"ש בע"ח או"א מלבישין לזרועות דא"א ובמ"א מצינו אבא יונק ממזל הח' והיינו כי המדות דז"א הן הן המדות דא"א

והנה כתיב כימי צאתך: לפסקא זו ראה תורת חיים שם ס"ך [רפה, א]. סד"א.

בכתר שנק' פלא: ראה תיקונים לזהר חדש צח, ד.

אדון הנפלאות: ברכת ישתבח.

כתפארת אדם: ישע' מד, יג.

מל' דאצי' נק' כנ"י: ראה זהר בלק קצז, א.

דאית רצון ואית רצון: בדרך מצותיך פח, א בשם הזהר. וראה זהר (אדרא רבא) נשא קכט, א: מצחא דאקרי רצון כו'. הנחת כ"ק אדמו"ר האמצעי בסה"מ תקס"ה ע' שמ. והנחה אחרת בתורה אור ויקהל פז, ד.

שו"ה אשר — מקום: אוצ"ל: יש מקום.

שו"ה בחי' — האב: אוצ"ל אהבת האב.

כמ"ש שהשוחד יעור: ראה שופטים טז, יט (כי השוחד). וראה בספר המאמרים פרשיות ח"א ע' קיב. ע' קכד.

אי בעי טעין הכי: כתובות קה, ב.

ועפ"י הנ"ל יובן: לפסקא זו ראה תורת חיים שם סכ"ב. סכ"ג. סכ"ד.

או"א מלבישין לזרועות דא"א: ראה עץ חיים שער (יד) או"א פ"א. הנסמן בספר המאמרים פרשיות ח"א לע' שנד.

אבא יונק ממזל הח': נסמן לעיל ע' קכג.

ואו"א רק מלבישין ואבא יונק היינו התהוות מציאות השכל ומבחי' המדות מא"א שע"י שרצונו בכך וכך ממציא לו שכל וטעם, ולכך נק' בשם יש"ס לפי שהמדות שברצון הם בלי שיעור וגבול ומדה וכן להיפוך תכלית שנאה וכ"ז שאין טעם ושכל לאהבה זו לומר עד פה תבא עד מקום שיד השכל מגעת ולכך היא בלי שיעור וכנודע שאין טעם לרצון אך אעפ"כ אנו רואי' שגם ברצון זה שלמעלה מהשכל אין כל העיתים שוות יש עת לרצון לדבר זה ויש עת רצון לדבר זה בהיפוכו ומה טעם להשתנות הרצון, א"כ מוכרחים אנו לומר שיש טעם לרצון ומשתנה לפי טעמו ושכלו, והגם שאין טעם לרצון היינו שאין טעם גלוי ונראה כמו שנראה הטעם לרצון התחתון אלא שהטעם ההוא כמוס עמדו ונק' טעם כמוס שאינו מרגיש בעצמו הטעם אבל בעצם הנפש יש טעם לרצון. וכמו"כ יובן ענין מדות דא"א שהוא כתר הכללי גם באי"א יש מדות חו"ג ולכך משתנה הרצון לחו"ג ע"י מו"ס דא"א שהוא בחי' ג"ר דא"א כו'.

והנה רצון זה יש בו עדיין שינויים ולכך אינו נק' בשם רצון הנפש עצמו, ויש עוד בחי' רצון בעצם הנפש שאין בו שינויים והוא בבחי' יחידה שבנפש בחי' מקיף ונק' אהבה בתענוגי' וע"י הארה מבחי' יחידה הנ"ל יכול לשנות מדותיו הטבעיי' מן הקצה אל הקצה לבו ומוחו ומדותיו מן ההיפוך אל ההיפוך ממש, וה"ז כמו אדם כילי וקמצן בטבעו וכל שכלו ומדותיו מתנהגי' עד"ז כל ימי חייו אך ביום חתונתו ושמחת לבו משתנה מהותו למהות אחר ממש ונהפך לבו בקרבו עם כל מדותיו להיות נדבן והיינו מחמת גילוי התענוג שהתענוג נהפך מהותו והוא בחי' מקיף שמקיפו מראשו ועד רגלו שלא ע"י סדר ההשתלשלות שכל מוחו ולבו משתנה ברגע אחת. ועפי"ז יובן ענין בחי' ע"י למעלה כי ע"י וא"א שניהם בחי' רצון וא"א הוא חיצוניות הרצון וע"י הוא פנימיות הרצון הוא בחי' תענוג כנודע שתענוג ורצון הוא דבר א' ובדבר שרוצה בו מתענג וע"י שמתענג בו לכך הוא רוצה ונק' בחי' חפץ פנימית הרצון וכמ"ש כי תהיו לי אתם ארץ חפץ כו'.

תכלית שנאה: תהלים קלט, כב.

והנה רצון זה: לפסקא זו ראה תורת חיים שם סכ"ה. סכ"ו.

כי תהיו לי אתם ארץ חפץ: מלאכי ג, יב (בהשמטת תיבת לי). אבל כ"ה בספר המאמרים תרל"ו ח"ב ע' שלב. ע' שלט. ע' שעג. בספר המאמרים פרשיות ח"א [הנחת כ"ק אדמו"ר האמצעי] ע' קפו: אתם תהיו ארץ. ובהנחת אחרת בתורה אור וישב כז, א: תהיו לי ארץ. אבל בלקוטי תורה נשא כד, ב מצטט מתורה אור הנ"ל אתם ארץ. בספר המאמרים תק"ע ע' כט ושערי אורה שער הפורים צב, ב (סי"ד): ואתם תהיו לי. בספר המאמרים תש"ב ע' 53, תש"ה ע' 126: תהיו אתם לי.

וזהו ענין העלי' שלע"ל כימי צאתך מארץ מצרים כו' כמו שביצ"מ הי' בחי' קריעת פרסא דאצי' להיות גילוי אצי' בבי"ע כמו"כ יהי' לע"ל, ומרמז בפסוק הפך ים ליבשה לשון עבר קאי על יצ"מ בנהר יעברו ברגל קאי על לע"ל שיתעלה ישראל זוטא ז"א דאצי' בבינה כמ"ש והי' אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהי' שבעתים כו' לבנה הוא בחי' מל' דאצי' וחמה ז"א היינו שיתעלה מל' בז"א ועליות ז"א בבינה וזהו שבעתים ז' פעמי' ז' מ"ט שערי בינה והיינו ע"י בקיעת פרסא שבין מוחין למדות ובינה יתעלה בע"י ע"י בקיעת פרסא שבחכ' שנק' אין והחכ' מאין ויש בחי' פרסא וכו' וכנ"ל. וכן למעלה מעלה גבוה מע"ג כו' עד רום המעלות בדרך עלי' נעלית ממטה למעלה, וזהו אראינו לי"ס נפלאות לשון רבים דהנה ביצ"מ כתי' וירא ישראל שהוא בחי' התפשטות בחי' א"א למטה במל' דאצי' כנ"ל כמ"ש מקדש הוי' כוננו ידי"ך שהן בחי' ג' ידות דא"א שנתפשטו למטה ולע"ל יתעלה הגבה למעלה בבחי' פלא הוא בחי' כתר ב' עליות עלי' הא' שתתעלה מדות דא"א בז"ת דע"י שלא ע"י ג"ר דא"א כי לפי סדר השתלשלות חס' דע"י מתלבש בגולגלתא דא"א וגבורה במו"ס, וכנודע בכוונת אלקי אברהם אלקי יצחק כו' והוא חג"ת דע"י האל הגדול הגבור כו' חג"ת דא"א ולע"ל יהי' בגילוי שלא כסדר ויתעלו בחי' א"א בכלל ג"ר וז"ת בז"ת דע"י, וכמו במשל קמצן בטבעו שמתעלה כל כח שבנפשו ומוחו ומדותיו במקום גבוה ונעלה זה לא יחשב בחי' א"א למאומה וה"ז כמשל אהבה בתענוגי' הנ"ל שמהפך ממהות למהות כו', ועלי' הב' הוא בג"ר דע"י שהוא בבחי' מל' דא"ס וזהו שם נשמחה בו וקאי על מל' דא"ס לכך כתי' לשון נסתר, וע"ז נאמר הנני יוסיף להפליא העם הזה הפלא ופלא ב' פלאות הנ"ל ואבדה חכמת חכמיו ובינת נבוניו תסתר כו' כי לפי סדר השתלשלות חסד דע"י מתלבש בגולגלתא דאריך וגבורה דע"י במו"ס ות"ת דע"י בבינה דא"א וע"י עליות בחי' א"א עד ג"ר דע"י יאבדו ויבטלו ממציאותם לגמרי חכמת חכמיו שהוא מו"ס דא"א נק' חכמת חכמיו לפי שהוא מקור החכמ', וזהו אראינו נפלאות כו'.

וזהו ענין העלי': לפסקא זו ראה תורת חיים שם סכ"ז ואילך.

והי' אור הלבנה: ישעי' ל, כו.

לבנה הוא בחי' מל': פרדס שער ערכי הכינויים מערכת לבנה.

וחמה ז"א: ראה פרדס שם מערכת חמה.

והחכ' מאין: איוב כח, יב.

מקדש הוי' כוננו ידי"ך: בשלח טו, יז (ושם: אדני). — ראה ספר המאמרים פרשיות ח"א ע' רצה.

חס' דע"י . . במו"ס: ראה עץ חיים שער (יג) א"א פ"ו. פ"ז.

הנני יוסיף להפליא העם הזה: ישעי' כט, יד (ושם: את העם).

ואבדה חכמת . . תסתר: סיום הכתוב הנני יוסיף (ושם: תסתתר). וכ"ה גם בתורת חיים מקץ פח, א (סי"ח). ובתורת חיים כאן (רצה, ב): נבונים . . תסתיר . . תסתר.

וזהו עד יעבור עמך הוי' היא עלי' הא' שהוא עדיין בבחי' הוי' יו"ד חכמה וקוצו של יו"ד כתר בחי' א"א כו', משא"כ עלי' הב' בג"ר דע"י שהוא למעלה מבחי' הוי' כתי' סתם עם זו קנית ולא כתי' הוי' כו' והוא ענין נשיאות כפי' וישא אהרן את ידיו ויברכם כנודע בכוונת שנשיאו' כפי' הוא למעלה מרדל"א כו' כמו למשל הידי' של אדם שיוכל להורידם למטה כפ"ע זה ממש יוכל להעלותם ולהגביהם למעלה מן הראש וכמבואר לעיל שביצ"מ הי' ירידת חסד דא"א במל' דאצי' ויבקעו המים כו' ולע"ל יהי' עליות חסד דא"א למעלה מרדל"א עד בחי' מל' דא"ס עצמו כו' וד"ל.

בעזר"ה התקפ"ז פ' ראה

ששת ימים תאכל מצות וביום הז' עצרת לה' אלקיך כו' וסמיך לי' ז' שבועו' תספור לך כו' ויש להבין מהו הסמיכו' לחג השבועו' לז' של פסח שנק' עצרת כו'. אך הנה גם חג השבועו' נק' עצרת בלשון המשנה כמו שא' בעצרת על פירות האילן וחג שמ"ע נקרא עצרת בל' המקרא כמ"ש ביום השמיני עצרת תהי' לכם ובפ' אמור א' ביום הח' מקרא קדש כו' עצרת היא סתם. ובאמת יש להבין הטעם בכ"ז למה בכאן פ' ראה א' בז' של פסח עצרת לה' אלקיך דוקא ולא עצרת תהי' לכם ולא א' עצרת סתם ושמ"ע נק' עצרת תהי' לכם ושבועו' נק' עצרת סתם כו' (וגם יש להבין בעיקר הענין למה לא

וקוצו של יו"ד כתר: **ראה** עץ חיים שער הכללים פ"ב. פרדס שער (כז) האותיות פי"ג.

וישא אהרן את ידיו ויברכם: **שמיני** ט, כב (בדילוג).

שו"ה מרדל"א — כפ"ע: **כפי ערך**.

ששת ימים תאכל מצות: **נעתק** מבוך 1078 קלג, א. והניתן בין אריחיים נעתק מבוך 116 מו, א.

נמצא ג"כ בבוך 1194 קמח, א (גוכתי"ק — חלק). 375 פו, א [ושם בכותרת: בעזר"ה התקפ"ז פ' ראה. לחג הפסח]. 437 קיח א (חסר מתחלתו). 527 רכג, א. 614 כג, א [ובכותרת: בעז"ה פ' ראה. וחלק נחלק לכ"ב אותיות]. 651 ז, א. 669 קמט, ב. 1079 שכט, א (חלק). 1746 נז, א [ובסיומו נרשם: תורה ד"ה ששת ימים מאדמו"ר דובער נבג"מ זי"ע].

המאמר מיוסד על ד"ה זה שנדפס בסידור שער חג המצות רפט, א [ובספר המאמרים תקס"ז ע' קיח]. והנחת אחרת בלקוטי תורה צו טו, ד. והנחת הר"מ (?) בן כ"ק אדמו"ר הזקן בסה"מ שם ע' קיז. וראה שם ע' שפה.

כמה ענינים שבמאמר זה נתבארו ג"כ בשאר דרושי קי"ס שנדפסו בספר זה.

ששת ימים . . תספור לך: **ראה** טז, ח־ט.

בלשון המשנה: **ראש** השנה פ"א מ"ב.

ביום השמיני עצרת תהי' לכם: **פינחס** כט, לה.

ובפ' אמור: כג, לו.

שו"ה תהי' — (וגם: בגוכי"ק לא נסמן סיום החצאי עיגול.

ציוה עלה מצה בפירוש גם בזש"פ כמו שא' כמה פעמי' ז' ימים מצות תאכלו וזש"פ בכלל וכאן הבדיל לזש"פ ממצות מצה בא' ו' ימים תאכל משמע ו' ימים ולא ביום הז' רק עצרת הוא לה' כו', ובאמת גם זש"פ בכלל (ומה שארז"ל מה שביעי רשות אף ששה רשות אין זה תירוץ כלל דמני' להם דז' רשות יותר מששה וכמו דששה רשו' כן הז' בלי חילוק). וגם יש להבין מ"ש כאן לא תעשה מלאכה סתם דמשמע אפי' מלאכת אוכל נפש שהותרה בכל יו"ט והלא בכל המועדי' א' כל מלאכת עבודה דוקא לא תעשו אבל מלאכת אוכל נפש מותר וכמ"ש (בפ' בא) אך אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם וגם בזש"פ א' בפ' אמור ביום הז' מקרא קדש כל מלאכת עבודה לא תעשו מלאכת עבודה דוקא וכאן א' לא תעשה מלאכה סתם אפי' אוכל נפש והוא לפי שא' עצרת לה' אלקיך דוקא ולא לכם ע"כ גם אוכל נפש אסור ובאמת אינו כן דגם בזש"פ מלאכת אוכל נפש מותר כידוע, ועוד דמה שייכו' ענין מלאכת אוכל נפש לענין עצרת כו', ולמה בזש"פ דוקא נק' עצרת לה' דוקא כו'. אך הנה לכאורה עיקר ענין זש"פ שנקרא מקרא קדש בפ"ע וגם נק' עצרת לה' כו' הוא מטעם הנס דקי"ס שהי' בו כידוע אך מה זה הטעם שיקרא בשם עצרת לה' כו' דנס דקי"ס אינו שייך לענין עצרת לקרותו בשם עצרת ולה' דוקא, ועוד מהו ענין סמיכו' הענין בפשט מקרא זה שא' ברישא ו' ימים תאכל מצות ובסיפא אמר וביום הז' עצרת לה' כו' דמשמע דהא בהא תליא דאחר ו' ימים הללו יהי' יום הז' עצרת לה' כו'.

אך הנה כתיב הפך ים ליבשה ל' עבר בנהר יעברו ברגל ל' להבא, והיינו מ"ש בישעי' והחרים ה' את לשון ים מצרים כו' והניף ידו על הנהר

כמה פעמי' ז' ימים מצות תאכלו: **בא יב, טו** (יג, יז). **משפטים כג, טו. תשא לד, יח**). **אמור כג, ו** (**פינחס כח, יז. ראה טז, ג**).

מה שביעי רשות אף ששה רשות: **ראה פסחים קכ, א. מכילתא בא יב, טו. הובא ברש"י שם.**

דששה רשו' כן הז' בלי חילוק: **ראה שו"ע אדמו"ר הזקן הל' פסח סתע"ה סל"ב.**

לא תעשה מלאכה: **סיום הכתוב ששת ימים.**

כל מלאכת עבודה . . לא תעשו: (**פסח**) **אמור כג, ז. ח. פינחס כח, יח. כה.** (**שבועות**) **אמור שם, כא. פינחס שם, כו.** (**ר"ה**) **אמור שם, כה. פינחס כט, א.** (**סוכות**) **אמור שם, לה. לו. פינחס שם, יב. לה.**

אך אשר יאכל לכל נפש: **בא יב, טז.**

ביום הז' מקרא קדש: **אמור כג, ח.**

בזש"פ מלאכת אוכל נפש מותר: **ראה שו"ע אדמו"ר הזקן הל' יו"ט סתצ"ה ס"א-ב.**

זש"פ . . הנס דקי"ס: **ראה סדר עולם רבא פ"ה. סוטה יב, ב וברש"י. מגילה לא, א וברש"י שם. רש"י בשלח יד, ה. וראה רד"ל לפרקי דרבי אליעזר פ"ט אות כח.**

הפך ים ליבשה: **תהלים סו, ו.**

והחרים ה' . . נחלים כו': **ישעי' יא, טו.**

שו"ה מ"ש — כו': **כ"ה בגוכי"ק.**

בעים רוחו והכהו לז' נחלים כו' והיתה מסילה לשאר עמו כו' כאשר היתה ביום עלותו מא"מ כו' ואמרת ביום ההוא אודך ה' כו'. ובאמת יש להבין למה הי' הנס ביצ"מ בקי"ס בים ולא בנהר ולעתיד יהי' הנס בנהר דוקא ולא בים דודאי ראוי שיהי' נס האחרון בקיבוץ גליות בימי משיח שנק' גואל אחרון הרבה יותר מנס דקי"ס בגאולה ראשונה א"כ למה א' בנהר יעברו ברגל וכן והניף ידו על הנהר שהוא נהר נילוס שהוא לשון ים מצרים כו' (וממה שאמר שם נשמחה בו ממש משמע שיהי' גדול מנס דקי"ס (והוא בהעברה הג' בנהר פרת כמ"ש עד יעבור עמך ה' בנהר מצרים הנ"ל אבל עד יעבור הב' היינו בנהר הגדול נהר פרת דהו"א פרת הוא דמעיקרא שהוא הנהר הראשון שיוצא מעדן ממש קודם שיפרד והי' לד' ראשים כו' כמ"ש במ"א) והוא למעלה מג"ע כמ"ש ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן והיינו שיעברו נהר זה ויכנסו לעדן עצמו שע"כ אמר עם זו קנית קנין עצמי שהוא עוה"ב שהוא העדן שא' בו עין לא ראתה כו' יעשה למחכה לו. וזהו ההפרש בין ג"ע לעוה"ב וע"ז א' שם נשמחה בו (ובמ"א מבואר דגם עוה"ב אינו רק בג"ע הארץ שהוא חד חריב והעדן הוא אחר תחה"מ שהוא למעלה מעה"ב שנק' חיי עולם) (וכמו שיש הפרש בין געה"ת לגעה"ע כך הוא ההפרש בין ימו' המשיח לעוה"ב שהוא כמו געה"ע והעדן עצמו למעלה מעוה"ב (אך סדר

והיתה מסילה . . מא"מ: **ישעי' שם, טז** (ושם: **היתה לישראל ביום**).

שו"ה ביום — כו': **כ"ה בגוכי"ק.**

ואמרת ביום ההוא: **ישעי' יב, א.**

משיח שנק' גואל אחרון: **ראה לקמן ע' שנט. הערה דמשה.**

נהר נילוס שהוא לשון ים מצרים: **ראה מצודת ציון לישעי' שם. אור התורה ישעי' [נביאים כרך א] ע' קצג.**

שו"ה והניף — (וממה: **בגוכי"ק לא נסמן סיום החצאי עיגול.**

שם נשמחה בו: **סיום הכתוב הפך ים.**

שו"ה הג': **כ"ה בגוכי"ק. וכנראה שכולל כאן קרי"ס וב' העברות שיהיו לע"ל. וראה ד"ה אל תצר [לכ"ק אדה"א] ע' 16.**

עד יעבור עמך ה' . . עד יעבור: **בשלח טו, טז.**

בנהר הגדול נהר פרת: **ע"ד לך טו, יח.**

דהו"א פרת הוא דעיקרא . . ראשים: **ראה בראשית ב, יד. י. בכורות נה, ב וברש"י שם. שער האמונה פנ"ב.**

ונהר יוצא מעדן: **בראשית ב, י.**

עם זו קנית: **סיום הכתוב עד יעבור.**

עין לא ראתה כו' יעשה למחכה לו: **ישעי' סד, ג. ברכות לד, ב.**

ההפרש בין ג"ע לעוה"ב . . ימו' המשיח: **ראה ג"כ אמרי בינה שער הק"ש פ"ה. פפ"ח. שער האמונה פל"י. פ"ס. ספר הליקוטים דא"ח צמח צדק מערכת ג"ע. עוה"ב.**

שו"ה רויי — (וכמו: **בגוכי"ק לא נסמן סיום החצע"ג.**

ההפרש בין געה"ת לגעה"ע: **ראה כמצויין במפתח ענינים ללקו"ת מערכת ג"ע.**

סדר שאומרי' אין ערוך: **ראה ברכת יוצר לשבת. וראה ספר מאמרי אדה"ז על מארז"ל (תפלה) ע' תעג. אור התורה סידור ע' שב. ע' שנו.**

שאומרי' אין ערוך לך בעוה"ז ואין זולתך בעוה"ב ואח"כ אפס כו' אינו מובן) (ולפ"ז יוכל להיות דמ"ש בנהר יעברו ברגל שם נשמחה בו שם דוקא זהו בהעברה דנהר פרת דוקא ולא בנהר מצרי' הנ"ל וע"כ לא א' בזה והכהו לז' נחלים להיות אז למעלה מהבירורי' דז"מ דתוהו לגמרי כידוע ודי"ל). (והיינו מ"ש אהי' אנא זמין לאתגלאה בימי משיח ועוה"ב שהוא בגעה"ת וגעה"ע) אשר אהי' בעד"ן עצמו (וזהו אראנ"ו נפלאו' ב' נפלאו' א' בימי משיח והב' בעוה"ב והג' בעדן למעלה מנפלאו' כי פלא זהו בבחי' סדכ"ס כו' שהוא בכת"ר דחכ' אבל בעדן שהוא עצמו' התענוג הפשוט לא נק' נפלאו' אלא הוא למטה כמו למעלה ממש וכמ"ש שם נשמחה בו למטה כמ"ש בקי"ס ז"ה אלי לנוכח ממש וכן הנה אלקינו ז"ה כו' וקי"ס אע"פ שהוא בה"א אחרונה בחי' סופא דכ"ד נעוץ תב"ס וסב"ת שהוא בכת"ר שבכת"ר, וז"ש הפך ים כו' כמו שהפך ים האחרון כן בנהר יעברו ברגל כו' רק שבנהר דעדן לא יתחלק לי"ב גזרים ולא לז' נחלים כו' כי שם הוא בבחי' עצמו' דאח"פ ממש כו'). והנה באמת יש להבין למה א' בנהר דלע"ל והכהו לז' נחלים ולא נחלק לי"ב חלקי' כמו בקי"ס שא' לגוזר י"ס לגזרים שהיו י"ב גזרים נגד י"ב שבטים שכל שבט עבר במעבר ומסלה מיוחדת אליו דוקא כו' והלא גם לע"ל בקיבוץ גליות יהי' בנ"י בהתחלקות די"ב שבטים (ואע"פ שיהי' במספר רב ביותר כמ"ש והי' מספר בנ"י כחול הים כו' וכתיב הגדיל ה' כו' עכ"ז יהיו במספר י"ב שבטים נגד י"ב צירופי' דהוי' כמו שהיו במדבר בסדר ד' דגלים כמו ד'

אהי' . . אשר אהי': **שמות ג, יד.**

אנא זמין לאתגלאה: **ראה זהר ויקרא יא, א.**

אראנ"ו נפלאו': **מיכה ז, טו.**

פלא זהו בבחי' סדכ"ס: **ראה שער האמונה פ"ב. פט"ו-טז. פ"ס.**

ז"ה אלי: **בשלח טו, ב.**

הנה אלקינו ז"ה: **ישעי' כה, ט. וראה תענית בסופה.**

נעוץ תב"ס וסב"ת: **ראה ספר יצירה פ"א מ"ז.**

לגוזר י"ס לגזרים: **תהלים קלו, יג.**

י"ב גזרים נגד י"ב שבטים: **נסמן לעיל ע' רד. וראה גם ספר המאמרים פרשיות ח"א ע' רנד. ע' רסו. שער האמונה פנ"ב.**

שכל שבט . . מיוחדת אליו: **ראה ד"ה מזמור שיר חנוכת הבית תקס"ו בסידור שער החנוכה רעז, סע"ב. לקוטי תורה ברכה צח, ג. ספר המאמרים תקס"ו ע' קה [וראה הכותרת שם ע' ק וע' קד]. שער האמונה פנ"ה.**

שו"ה גליות — (ואע"פ: **בגוכי"ק לא נסמן סיום החצע"ג.**

והי' מספר בנ"י כחול הים: **הושע ב, א.**

הגדיל ה': **יואל ב, כא. תהלים קכו, ב-ג.**

י"ב שבטים נגד י"ב צירופי' דהוי': **ראה תורה אור שמות מט, ד.**

י"ב צירופי דהוי': **נסמן לעיל ע' ח.**

ד' דגלים כמו ד' מחנות שכינה: **ראה זהר במדבר קיח, ב. ביאורי הזהר שם פה, א. ולכ"ק אדהצ"צ שם [כרך א] ע' תנא.**

מחנות שכינה (כמשי"ת). וז"ש ששם עלו שבטים שבטי י"ה כו' וכתיב למה תתעינו ה' מדרכיך כו' שוב למען עבדיך שבטי נחלתך דוקא (כי ירשו ארץ החיים כא"י ממש) וכמ"ש עד יעבור עמך הוי' וכן בנהר יעברו דמשמע אותן י"ב שבטים שעברו בי"ס (אלא שנק' שבטי י"ה כו') ונקרא צבאות הוי' דוקא שהוא בהתחלקות די"ב צירופים נגד י"ב ג"א שבו"ק דז"א דאצי' (כמשי"ת) ודי"ל.

אך הנה כ"ז יובן בהקדים תחלה שרש ענין קי"ס ע"פ קבלת האריז"ל כמבואר בפע"ח (בביאור מא' דהאי איילתא דרחמה צר וכד בעא לאולדא אתא נחש ונשיך לה בעריית' ושתת דמא כו') (והוא בחי' זווג דקטנו' דשם שדי כו' ע"ש (וכמשי"ת). ותחלה יש להבין ענין יחוד זו"נ דרך כלל ואח"כ יבואר ב' מדריגו' דקטנו' וגדלו' כו'. דהנה ידוע בכללות ענין יחוד זו"נ שזהו ענין יחוד קודב"ה ושכינתי' וענין השכינה בכלל זהו בחי' מל' דאצי' ובחי' מקור כללי להתהוות העולמות דבי"ע מאין ליש. וזהו מלכותך מל' כ"ע כו'. ויש בזה ב' מדריגו' העלם וגילוי שהוא שכינ' עילא' ותתא' והוא בחי' מחשבה ודיבור שהוא ב' מדריגו' דים וארץ שנק' עלמא דאתכסיא במחשבה שהיא בהעלם במוח ואע"פ שמתחלקי' צרופי' באותיו' שונים, והדיבור הוא בחי' הגילוי שנק' עלמא דאתגליא כמו בדבר ה' שמים נעשו כו' וכדיבור די"מ שנתהווה מכל דיבור בריאה חדשה במהו' יש מוגבל ומחודש כאור ורקיע וכה"ג משא"כ בהעלם דמח' הכל הוא בלתי התגלות דבר מה במציאו' יש נפרד עדיין אלא כלול הוא בעצמו' אלקו' והוא שנק' ים העליון

ששם עלו שבטים: תהלים קכב, ד.

למה תתעינו ה' מדרכיך . . שבטי נחלתיך: ישעי' סג, יז.

צבאות הוי': בא יב, מא.

י"ב . . נגד י"ב ג"א: נסמן לעיל ע' ח.

קבלת האריז"ל כמבואר בפע"ח: שער (כא) חג המצות פ"ח. שער הכוונות ענין ספירת העומר דרוש יב.

בביאור מא' דהאי איילתא: ראה זהר בשלח נב, ב.

שו"ה לאולדא — (והוא: בגוכי"ק לא נסמן סיום החצע"ג.

זווג דקטנו' . . ע"ש: בפע"ח (ובשער הכוונות).

יחוד זו"נ . . קוב"ה ושכינתי': ראה לקוטי תורה אחרי כז, ד.

יחוד קודב"ה ושכינתי': ראה אור התורה ואתחנן [כרך ה] ע' ב'רעג ס"ב.

השכינה . . מל': נסמן לעיל ע' לה.

מלכותך מל' כ"ע: תהלים קמה, יג.

ב' מדריגו': ראה ד"ה ששת ימים בספר המאמרים תק"ע ע' ע. שם ע' עו. לקוטי תורה צו יד, ב. אור התורה ויקרא [כרך ד] דרושים לפסח ע' א'ד. א' טז.

שכינ' עילא' ותתא': ראה זהר בראשית כו, א. נ, ב. הנסמן במראי מקומות ללקוטי תורה פקודי ד, ד. שיר השירים א, ב.

בדבר ה' שמים נעשו: תהלים לג, ו.

בחי' מל' דאצי' בבחי' המח' בהעלם, וגילוי ההעלם הזה הוא בחי' התגלו' הי"מ שנבראו בהן מן הארץ דארץ אולידת ועבדית פירין כו' (וזהו הפך י"ם ליבשה דכל מה שביבשה יש בים כו' (וכמשי"ת שזהו עיקר ענין קי"ס לפ"ד האריז"ל שהוא ענין לידת הנשמו' כו').

והנה ענין יחוד קודב"ה ושכינתי' זהו ג"כ ענין יחוד הוי' ואלקי' הוא בב' אופני': הא' מבחי' אור הנמשך מן המדות דאצי' במח' שבהעלם שנק' ים העליון וכמ"ש כל הנחלי' הולכי' אל הים שהן ז' מדות עליונו' שנק' נחלים למעלה ומן המחשבה הולך השפע לדיבור כדוגמא שהי' במחשבה שאינו רק גילוי ההעלם לבד שבאדם שכל מה שיש בהעלם במחשבתו יבוא הכל בדיבור בלתי שינוי כלל לא יוסיף ולא יגרע כלל רק שבמח' הכל בבחי' העלם והתכללו' בלתי ניכר במהות בריאה בפני עצמו (כמו דגים שבים שמובלעים בים (כמשי"ת) ובדיבור הוא שבא לגילוי במציאו' בריא' נפרדת בבריא' גשמי' דחי וצומח כו' (ונק' מא' סתום ומא' פתוח כידוע). והנה כללות המשכו' אלקו' להתהוות הנבראי' בין בהעלם דעלמא דאתכסיא שנק' ים ובין בגילוי די"מ שנק' עלמ' דאתגליא מאין ליש ממש נחלק לד' מדריגו' נגד ד' אותיו' דשם הוי' שמאיר ונמשך במל' דאצי' שנק' ים וארץ כנ"ל והיינו ענין ד' מחנות שכינה בכלל רק שלמעלה בהעלם דמח' הנק' ים נק' מרכבה דשכינה עילא' והן כמו י"ב בקר שתחת י"ם של שלמ"ה והוא נגד י"ב צירופי' דשם הוי' שהן ד' סט' עלמא מזרח ומערב צו"ד בדלי"ת דאחד ובהתגלות האור ושפע זו עצמה ממל' דאצי' בדיבור בעולם הבריא' זהו בחי' מרכבה תתאה דמל' דבריאה שהן ד' מחנו' שכינה הבאי' בבחי' גילוי מאין ליש ממש כמו מחנה מיכאל ומחנה גבריאל ומחנה אוריאל כו' (כמבואר בזוהר פ' פקודי בפרטו' ע"פ איש על דגלו באותות כו') והיינו ג"כ ענין המרכבה דיצי' במראה הנבואה דיחזקאל בד' חיות דפני ארי' ופני שור ופני

דארץ אולידת ועבדית פירין: **ראה זהר בהקדמה יב, א.**

שו"ה היא — (וזהו: **בגוכי"ק לא נסמן סיום החצע"ג.**

דכל מה שביבשה יש בים: **נסמן לעיל ע' רד.**

בב' אופני': **כ"ה בגוכי"ק.**

כל הנחלי' הולכי' אל הים: **קהלת א, ז.**

שו"ה העלם — (כמו: **בגוכי"ק לא נסמן סיום החצאי עיגול.**

מא' סתום ומא' פתוח: **שבת קד, א. וראה תורת חיים יתרו שפז, א.**

מרכבה . . עילא' . . תתאה: **ראה זהר ואתחנן רסב, ב. ד"ה ועשו להם ציצית תקס"ד בסידור שער הציצית ד, א־ב. תורה אור ויחי קג, סע"א.**

י"ב בקר שתחת י"ם של שלמ"ה: **מלכים א ז, כה. מד. ירמי' נב, כ. דברי הימים ב ד, ד. טו.**

בזוהר פ' פקודי: **וכ"ה בשער האמונה פנ"ד. וראה זהר במדבר קיח, ב.**

ע"פ איש על דגלו באותות: **במדבר ב, ב.**

נשר ופני אדם כידוע שהן חו"ג ות"ת כמ"ש פני ארי' להימין בבחי' החסד שהוא בחי' האהבה רבה בתמידו' לאלקו' השורה על המרכבה כמו א"ד ב"ם כו' וכמו אחרי ה' ילכו כאריה ישאג כארי' שבמרכבה כו' וכך הוא בבחי' מחנה מיכאל במרכבה דבריאה ולמעלה יותר במרכבה דים העליון בי"ב בקר שהים עומד עליהם מלמעלה כו' וכמו העובדי' ה' בהשג' אלקי' שיתפעל ממנה באהבה וקירוב וחדוה אלקו' כו', ועד"ז יש מחנה גבריאל שעבודתם ביראה ופחד אלקי' דוקא כמו פני שור מהשמאל בעולם היצי' שהן ביראה ועול כשור לעול כו' וכ"א מסתעף ממנו ריבוי מדריגו' לאין שיעור כלל כמ"ש היש מספר לגדודיו כו' (ועכ"ז א' המוציא במספר צבאם כו' וכמ"ש בזוהר פקודי דבמחנה מיכאל יש ק"פ אלף כו') וכדוגמא זו הי' בסדר ד' דגלים כמו דגל מחנה ראובן תימנה בדרום נגד מחנה מיכאל כו' (וכן הוא בכל דור נתחלקו כלל נש"י לי"ב שבטי' בסדר כזה שהי' במדבר אע"פ שנתפזרו בכל העולם ושאין כל שבט מיוחד לבדו מ"מ בשרשם למעלה הן יב"ש ונק' צבאו' הוי' ממש והן י"ב שערים שבמקדש שהיו לכל שבט שער מיוחד ועכשיו כל התפילו' דכ"מ עולי' בשער הי"ג הכוללם יחד כידוע).

והנה בחי' י"ב בקר שבים העליון וכן ד' מחנות שכינה והמרכבה דד' חיו' וכה"ג כנ"ל זהו מחמת שהמדו' עליונו' שנמשכים במל' דאצי' הן ששה שהוא מ"ש לך ה' הגדולה והגבו' כו' עד כי כל שהוא בחי' יסוד כידוע

פני ארי' להימין: יחזקאל א, י (ושם: ופני . . אל הימין).

להימין בבחי' חסד: ראה זהר בראשית כו, ב. שער היחוד והאמונה פ"ה. אגרת הקדש ס"י.

א"ד ב"ם: תהלים סח, יח. וראה לעיל ע' ט.

אחרי ה' ילכו כארי' ישאג: הושע יא, י. וראה אור התורה ויקרא [כרך ד] ע' א'קג הערה כמו.

פני שור מהשמאל: ראה יחזקאל שם.

כשור לעול: עבודה זרה ה, ב.

היש מספר לגדודיו: איוב כה, ג.

המוציא במספר צבאם: ישעי' מ, כו.

בזוהר פקודי: ראה הערה הבאה.

דבמחנה מיכאל יש ק"פ אלף: כ"ה גם בסידור תפלת ראש השנה רלז, א. ובספר מאמרים ש"ת ע' 40. אבל ראה בהערה שם: „כנראה הוא ע"פ מ"ש בזוהר (ח"ג קנד, א . .) וא"כ צ"ל כאן: קפ"ו אלף. ולא קפיד להעתיק גם מספר המאות שבזוהר שם". ובספר המאמרים פרשיות ע' תש: אלף אלפים.

דגל מחנה ראובן תימנה: במדבר ב, י.

ראובן . . מיכאל: זהר במדבר קיח, ב.

י"ב שערים . . בשער הי"ג: ראה לקוטי אמרים להה"מ (קה"ת) סקל"ג ובהנסמן לשם. ס' מאמרי אדה"ז — הקצרים ע' תקפא־ב. שער האמונה פנ"ה.

לך ה' הגדולה . . כי כל: דברי הימים א כט, יא. אגרת התשובה פ"ד.

כי כל שהוא בחי' היסוד: ראה זהר (רעיא מהימנא) פינחס רנז, א. לקוטי תורה עקב טו, רע"ב. ספר המאמרים תקס"ד ע' קא. שער היחוד פל"ו. אמרי בינה פתח השער פ"ז.

הגדולה . . בה"א וגבורה בה"א: ראה ד"ה וישכם לבן בבקר הנחת כ"ק אדמו"ר האמצעי בספר המאמרים תקס"ד ע' יד. ונוסח אחר בתורה אור ויצא כג, ד. תורת חיים ויצא לד, ד. אמרי בינה שער הק"ש פס"ג.

ופי' גדולה בה"א וגבורה בה"א לשון נוקבא שזהו ששה מדו' שבמל' שמקבלי' מו' מדו' דז"א דאצי' שנק' גדול וגבור כו' (והוא ענין ימי עולם וימות עולם כידוע) וע"כ גם הו' מדו' דמל' נחלקי' לי"ב ונק' ששה כפולות כו' והן ענין י"ב גבולי אלכסון שבבחי' ו"ק העליונים דאצי' שנמשכים במדו' דמל' בו"ק דמקום שהן מעלה ומטה מזרח ומערב צו"ד שבחי' מקום זה יש באצי' שהוא בבחי' אצי' ממש וכמו שא' הנה מקום אתי אתי ממש (וכן אלכה אשובה אל מקומי) וכמו ברוך כבוד ה' ממקומו כו' זהו שאומרים ברוך המקום (והוא ענין המא' דהוא מקומו ש"ע ואין העולם מקומו כו' כמ"ש במ"א) ולהיות ששה המדו' דז"א הן כפולי' הן י"ב והיינו י"ב ג"א (שהן כמו מזרחי' רומית עם מערבי' תחתית כו' כידוע. ולכך גם בהתחלקו' המדו' בו"ק דמל' הן כפלי' והיינו ענין ד' מחנו' שכינה שכאו"א כלול מג' ולכך הן י"ב ויש שם ג"כ ענין י"ב ג"א לפי שהד' מחנו' דשכינה מקבלי' ג"כ מאור העליון די"ב ג"א שבו"ק דאצי' ע"כ הן ג"כ במספר י"ב כמו י"ב בקר דים העליון והיינו ג"כ ענין י"ב שבטי' דמל' כידוע וד"ל.

וביאור הענין ידוע שבחי' ז"א שהוא בחי' המדו' דאצי' נק' בחי' סוף לעולם הא"ס שהוא עצמו' המאציל שהאציל ע"ס כידוע במא' דאפיק' י' תיקונין וקרית לון י"ס כו' כמו אתקריאו בתיקונא דא חסד דרועא כו' לאחזאה לאתנהגא בהון עלמין כו', פי' כל מה שהאציל ע"ס וכללותם ג' מדו' דחסד דין ורחמי' אינו רק להיות מהם מקור להתהוו' העולמו' ולהיו' מקור להנהגו' העולמו' בחסד או בדין כו' ולכך צמצם אור א"ס א"ע להאציל עולם האצי', וז"ש דאפיק' י' תיקונין כמו שעושה אדם תקונין שהן כלים

ימי עולם וימות עולם: ישעי' סג, יא. האזינו לב, ז. וראה זהר ויקרא טו, א. ספר המאמרים תקס"ב ע' קלב. ד"ה והניף הכהן אותם תקס"ט בספר המאמרים פרשיות ח"ב ע' תקעה. לקוטי תורה ראה לד, ב. ונוסח אחר בהנחות הר"פ ע' כט. לקוטי תורה חקת סה, ד. שם דרושים לר"ה סא, רע"ג.

הו' מדו' דמל' . . דז"א . . י"ב ג"א: ראה פרדס שער (כא) פרטי השמות פ"י-ח. ביאורי הזהר במדבר פה, א ואילך. [וראה לכ"ק אדהצ"צ שם כרך א ע' תנא ואילך]. ד"ה ויאמר לו יהונתן וביאורו בספר המאמרים תקס"ז ושנ"ג.

הנה מקום אתי: תשא לג, כא. וראה ספר המאמרים תקס"ד ע' ריא. תורת חיים בראשית מג, רע"א. אלכה אשובה אל מקומי: כ"ה בגוכי"ק. ובביאורי הזהר בלק ק, א (ושם: ואשובה). ובהושע ה, טו: אלך. ברוך כבוד ה' ממקומו: יחזקאל ג, יב.

ברוך המקום: מדות ספ"ה. הגדה של פסח פסקא זו.

דהוא מקומו ש"ע: בתורת חיים הנ"ל: (מד"ת פ' כח). וכנראה שהוא טה"ד וצ"ל בראשית רבא פס"ח, ט. שו"ה ששה — (שהן: בגוכי"ק לא נסמן סיום החצאי עיגול.

מזרחי' רומית: ראה פרדס שם. ספר יצירה פ"ה מ"א.

ז"א . . סוף לעולם הא"ס: ראה תורה אור תרומה פא, ב. ספר המאמרים תקס"ח ח"א ע' תקסד.

דאפיק' י' תיקונין . . עלמין: ראה תקוני זהר בהקדמה יז, א.

לפעול על ידם דבר מה כו' כך הן או"כ דע"ס שהאציל ע"י צמצום הראשון בקו"ח כידוע דודאי אין ערך לאצי' לגבי בחי' עצמו' המאציל כמו שאין ערוך לבריא' לבורא כו' כי ענין אצילות אינו רק בחי' האצלה והפרשה בעלמא כאור הנאצל מן המאור והשלהבת כמו ויאצל מן הרוח של משה על הזקנים כו' כמ"ש במ"א וד"ל. ולזאת הוצרך להתצמצם בעצמו להיו' מקור לאצי' ואמנם מצד עצמו הרי הוא ית' מובדל ומושלל בערך מכל ספי' ומדה דאצי' וכמו שא' אנת הוא חד ולא בחושבן פי' ולא בחושבן י"ס כלל וכמא' ס"י לפני א' מה אתה סופר כו' וכמו שמסיים לאו דאית לך צדק ידיעא כו' עד ולאו מכל אינון מדו' כלל אפי' בהעלם דהעלם כי אור א"ס הוא אור פשוט בתכלית הפשיטו' ותכלית האחדות הפשוטה כידוע ומטעם זה א' לית מח' תפיס' בך דהיינו אפי' מח' ורצון כי גם הרצון הוא בא בגדר מציאו' דבר מה וכן התענוג וכ"ש החכ' ומדו' דחו"ג ובעצמו' אא"ס הפשוט הוא למעלה גם מבחי' רצון ותענוג וע"כ או' יהי רצון מלפניך שיומשך בחי' מקור לרצון לחסד כו'. ואמנם עכ"ז הרי צמצם א"ע להאציל לע"ס שהן כח"ב רצון וחו"ב ומדו' כו' בבחי' ההעלם דמקיף וגילוי או"פ בכלי כמו חסד דרועא כו' וגם חכמה מוחא כו' וכה"ג אבל אין מצד עצם מהות אור א"ס דקדוש ומובדל מכל ספי' ומדה כו' (כמו כי לא אדם הוא ברצון וחכמה ומדות כו') אלא רק לאחזאה לאתנהגא בהון עלמין כלומר דכ"ז הצמצום להאציל ע"ס להיות נקרא חכים ומבין וחסדן כו' והוא רק לאתנהגא בהון עלמין בלבד דגם שעלמין הללו הן בבחי' בריאה בע"ג ותכלית שנתהוו ממדות וחכמה דאצי' ע"י צמצום דשם אלקים שמקבל משם הוי' דאצי' (כמשי"ת), וא"כ איך יתכן לומר דכל מה שהאציל בבחי' אצי' אינו רק לאחזאה כו' דודאי אין ערך כלל לבריאה לגבי הבורא שהן או"כ דאצי' וא"א לומר דאצילות נאצל בשביל הבריאה דא"א לומר דעיקר יהי' טפל וטפל עיקר ח"ו. אך הענין הוא לפי שנתחב"ס דוקא משום דסוף מעשה שהוא התהוות בריאה מאין ליש דוקא הוא שעלה בתחלה בעצמות המאציל כדי

צמצום הראשון בקו"ח: ראה עץ חיים שער (א) דרוש עגולים ויישר ענף ב.

ויאצל מן הרוח: בהעלותך יא, כה. וראה תורה אור בראשית ג, א. וירא יד, א. ספר המאמרים תקס"ז ע' כג. ע' לב. (וראה שם ע' תכט). ספר המאמרים תקס"ט ע' ריט.

וכמו שא' . . שמסיים: תקוני זהר שם.

וכמא' ס"י: ראה שם פ"א מ"ז.

כי אור א"ס הוא אור פשוט: ראה עץ חיים שער (א) דרוש עגולים ויישר ענף ב.

לית מח' תפיס' בך: ראה תקוני זהר שם.

או' יהי רצון: ראה ספר המאמרים תקס"ב ע' עג. ובשינויים [ראה באתהלך שם ע' רסג: והוגהו מר' ליב מאהליווער] אתהלך לאזניא ע' רמה. וראה ד"ה זה מכ"ק אדה"א יודפס בעזה"י.

שו"ה דרועא — אין מצד: כ"ה בגוכי"ק.

כי לא אדם הוא: שמואל א טו, כא.

שיהי' לו דירה בתחתונים במלאכים ונשמות בע"ג דוקא בקעומ"ש שלהם כידוע במא' במי נמלך בנשמתן ש"צ כו' ע"כ הוצרך לצמצם להאציל להיות מקור לבריאה שאין האצילות רק דרך מעבר בעלמא כדי שיתלבש במדותיו הנאצלים בחסד דרועא ימינא כו' להיות מהם התהוות העולמות ומקור שרש הנהגות והשגחות אלקות בחסד או בדין כו' וא"ל שנתצמצם כ"כ עד שיהי' מציאות מדות דאצילות לא הי' בא לסוף הכוונה שבתחלה שהיא הנהגו' העולמות בחו"ג. ונמצא מובן דבחי' המדות דז"א דאצי' הוא סוף הרצון המצמצם להאציל כשעלה ברצונו הפשוט להאציל כו' שכדי להיות מקור לבי"ע והתהוו' הנבראי' בע"ג זהו סוף עיקר הכוונה שהי' בתחלת הרצון הפשוט להאציל ולברוא כו' להיות לו דירה בתחתונים ממש כנ"ל וד"ל.

ובזה יובן שרש ענין יחוד זו"נ דאצי' שהוא יחוד קוב"ה ושכינתי' כנ"ל.

דהנה מה שנקרא קודב"ה ידוע שזהו בחי' החכמה ומדות דאצילות שהוא שם הוי' בכלל יו"ד בחכמה דאצי' וה"א בינה דאצילות וי"ו מדות וממדות דאצילות נמשך בה"א אחרונה שהוא בחי' המל' דאצילות שנעשה מקור לבי"ע ממש שנקרא שכינה ששוכן בתחתונים ממש כמו אדני בם והיינו ב' מיני אותיות דמח' ודיבור הנ"ל (שנק' לאה ורחל מאמר סתום ומאמר פתוח). ואמנם ידוע שבחי' המדות ומוחי' דחו"ב שבהן נק' מקור לבחי' המל' שהן אותיות דמח' ודיבור כמו שמדות שבלב האדם הן מקוריים לכל התהוות צירופי אותיות מחשבה ודיבור בחסד שבלב שנעשה מזה במח' הרהור של חסד בצירופי' שונים וכמו"כ בצירופי אותיות שבדיבור שנמשך הכל מהבל המדות שבלב דוקא וא"כ המדות והטעם ומוחי' המצומצם בהם הם עדיין למעלה מבחי' התפשטות והתגלות לחוץ מעצמו כלל וכלל רק כלולים במוח ולב עד הרצון העצמי שהוא בהעלם בעצם הנפש וממנו נמשך ומתצמצם בשכל שבמוח ומן המוח למדות שבלב כידוע ונמצא שהמדות שבלב הן תכלית וסוף הבא בקיצור ותמצית מכל אשר הי' ברצון וחו"ב בהעלם וגילוי (כמו אדם שעלה ברצונו העצמי' בהעלם לבנות בנין שנשאר בהעלם עצמותו

במי נמלך בנשמתן ש"צ: ראה בראשית רבא פ"ח, ז. רות רבא פ"ב, ג.

יו"ד . . בחכמה . . המל': ראה תקוני זהר בהקדמה ו, ב. שערי קדושה להרח"ו ח"ג השער הא'. אגרת התשובה פ"ד.

דמח' ודיבור הנ"ל: לעיל בפסקא המתחלת אך הנה כ"ז.

דמח' . . לאה: ראה סידור שחרית ס, ג. שם סט, א. שער בהמ"ז קג, ג. תורה אור ויצא כב, ד. לקוטי תורה מצורע כד, ג. ועוד. ד"ה ורחל היתה יפ"ת תקפ"ד בתורת חיים ויצא כו, ד. שער היחוד פל"ז. קהלת יעקב מערכת לאה ס.

ודיבור . . ורחל: ראה עץ חיים שער (ד) אחי"פ פ"א. בהערה שלפנ"ז.

שו"ה פיתוח) — שבהן: בגוכי"ק נכתב ממעל לשורה.

שו"ה (כמו: בגוכי"ק לא נסמן סיום החצע"ג.

ובא לגילוי מן ההעלם עם הטעם הכמוס שהי' בו במוחין דחו"ב (ומדות דחו"ב כלולים בו) שהי' בלתי מוגבל ומצומצם כ"כ עד שבא הרצון הזה במדות שבלב שמתצמצמי' שם בתכלית רק לפי אופן הבא למעשה בלבד איך ומה לעשות ולבנות הבנין וע"כ נק' מדות אלה קיצור ותמצית האחרון כו' (והיינו ב' צמצומים א' צמצום המדות שברצון הגלוי שנמשך מהעלם הרצון שבלא גבול והב' צמצום המדות מרצון לשכל ועוד צמצום האחרון מן השכל שבמוח שמתצמצם במדות שבלב לבוא למוד"מ לבד וכמ"ש במ"א שזהו כמו קיצור ותמצית הנרשם ברושם הלוח מכל אופן אורך ורוחב הבנין או כמו כדור הארץ שנרשם בלוח בקיצור כך מדות דז"א נק' זעיר מצד בחי' הקטנות דמדות כילד קטן לגבי זקן שקנה חכמה וכה"ג וד"ל).

וכך הוא למעלה בבנין העולמות מעצמות המאציל כמ"ש כי אמרתי עולם חסד יבנה שזהו כאשר עלה ברצונו הפשוט להיות בנין העולמות בחסד העצמי' שמטבע הטוב כו' הי' ירידת הרצון הזה מהעלם של העצמות להאציל בגילוי רצון וחכמה ומדות שברצון זה היה למעלה עדיין מגילוי אור בבחי' אצילות עד שנאצל חו"ב דאצילות ומחו"ב דאצילות נמשך לבחי' המדות דאצילות שהוא אותיות דשם הוי' יו"ד חכמה וה"א בינה וי"ו מדות דז"א כנ"ל והן ד' שמות דע"ב ס"ג די"ה דחו"ב בכלים ומ"ה וב"ן ו"ה כו' כמ"ש כי בי"ה הוי' כו' וכידוע, ונמצא שבחי' המדות דז"א דאצילות הוא הקיצור והצמצום האחרון מעצמות המאציל שבא באו"כ במדות שבלב אדם העליון להיות מקור לעולמות שנמשך מצירופי' אותיות דמו"ד העליון כנ"ל בחסד שבלב שנמשך למו"ד עד שנמשך ביד ימין לעשות החסד בפו"מ כמו חסד דרועא ימינא דקודב"ה שהוא ז"א דאצי' כמ"ש אף ידי יסדה ארץ כו', וזהו עולם חסד יבנה וחסד זה דז"א נמשך לבחי' המל' שהוא בחי' הדיבור העליון שמגלה כל האור ושפע דמדות דאצי' וכידוע דבחי' המל' זהו ענין ה"א אחרונה דשם הוי' דבה"א בראם ממש מאין ליש כי מדה זו דמל' הוא כח אלקי המתפשט בגילוי גמור כמו אותיות הדיבור שמתגלה בפה המדבר וזהו

שו"ה שבלא: כ"ה בגוכי"ק.

מדות דז"א נק' זעיר: ראה ספר המאמרים תקס"ח ח"א ע' תקסה. ובתוס' הגהות וכו' באור התורה משפטים ע' א'שט.

זקן שקנה חכמה: קדושין לב, ב.

כי אמרתי עולם חסד יבנה: תהלים פט, ג. וראה עץ חיים שער (ח) דרושי הנקודות ספ"ו.

שמטבע הטוב: נסמן לעיל ע' כד.

כי בי"ה הוי': ישעי' כו, ד.

אף ידי יסדה ארץ: ישעי' מח, יג.

ה"א . . בה"א בראם: ראה לעיל ע' מד.

שא' בס"י וקבען בפה והוא מ"ש ואתה מחי' את כולם דהיינו כ"ב אותיות מא' עד תי"ו שנכללי' בה' מוצאות הפה שנק' עלמא דאתגליא כנ"ל כדי להחיות מאין ליש כל בריאה כמו יהי אור יהי רקיע תדשא הארץ דשא כו' כמ"ש כי הוא אמר ויהי כו', אבל קודם שבא האור ושפע דמדות שבלב האדם דאצילות בגילוי ביו"ד מאמרות הרי זה כלול בעצם האדם העליון (כמו לבא לפומא לא גלי כו') שהוא עדיין למעלה גם מהיות מקור להתהוו' בע"ג מאין ליש ממש אלא המדות דאצילות מקור לבחי' הדיבור והמח' (ונקרא מקור למקור דעש"ג בזמן ומקום דמל' כו'), ואמנם הרי זה בבחי' קדושה והבדלה בערך מבחי' התפשטות וההתגלות דאותיות הדיבור ומח' ולכך נקרא קדוש הוי' דשם הוי' דז"א דאצילות קדוש ומובדל לגמרי מן העולמות משא"כ בחי' שם אלקים ושם אדנ"י שהוא בחי' מל' בדיבור הוא כמו כח הפועל אלקי בנבראי' ונקרא ממכ"ע כידוע.

ואמנם בחי' שם הוי' דמדות דאצילות נקרא סוכ"ע בכלל כידוע אך עכ"ז יש יחוד וחיבור תמיד משם הוי' לאלקי' שהוא מבחי' המדות דז"א למל' כמו שמדות שבלב האדם הוא עצם המקור להנהגו' המדות המתגלים באותיות הדיבור כמו בדבר מלך שלטון שאינו רק ע"פ המדות שבלבו בחסד או דין כך יגזור או' בגילוי הדיבור בלא חילוק ופירוד כלל, וזהו שאמר דכל עיקר האצילות במדות דחו"ג אינו רק לאנהגא בהון עלמין בדבר מלך בחו"ג שבדיבור דהיינו שכל הנהגות העולמות דבי"ע שנמשך מחו"ג דמל' דאצילות זהו רק ממדות דז"א דאצילות שהוא שם הוי' שמלובש בשם אלקים לפעמים בחסד דוקא ולפעמים בגבורות דוקא ולפעמים במיצוע כו' כמ"ש כי הוי' הוא האלקים ממש כולא חד כו'. וזהו ענין יחוד קוב"ה ושכינתי' שהוא יחוד דשם הוי' ואלקים תמיד בשביל הנהגת העולמות בחד"ר וגם בשביל עיקר התהוות מציאותם בתמידות מאין ליש בכל רגע, כמו שידוע בענין חידוש מע"ב בכל

וקבען בפה: **ראה ספר יצירה** פ"ב מ"ג.

ואתה מחי' את כולם: **נחמי' ט**, ו.

ואתה . . כ"ב אותיות מא' עד תי"ו . . הפה: **ראה שער היחוד והאמונה** פ"ב.

יהי אור יהי רקיע תדשא הארץ דשא: **בראשית א**, ג. ו. יא.

כי הוא אמר ויהי: **תהלים לג**, ט.

לבא לפומא לא גלי: **מדרש תהלים פט**, א. **קהלת רבא פי"ב**, י.

שם אלקי' . . מל': **ראה מאורי אור בערכו ספ"ג. ספר המאמרים פרשיות ע' ב. סה"מ תקס"ה ע' לח. סה"מ תרל"ו ח"ב ע' תצג ושי"ג.**

ושם אדנ"י . . מל': **זהר ויקרא יא**, א. **עקב רעב**, ב. **תקוני זהר** ת"ע קכג, א.

בדבר מלך שלטון: **ע"ד קהלת ח**, ד.

כי הוי' הוא האלקים: **ואתחנן ד**, **לה**. לט.

בחד"ר: **בחסד דין רחמים.**

יום מסובב לממלא שהוא מהוי' לאלקים ושרשם הראשון הוא בעצמות אור א"ס שהאציל לע"ס דאצי' שמצד עצמו לאו מכל אינון מדות כלל אפי' בהעלם (כמובן ממשל הנ"ל בהעלות הרצון לבנות בנין שזהו חידוש מעצמות בעה"ר כו') וד"ל. ונמצא מובן מכ"ז דשרש ומקור הראשון של היחוד וחיבור הבא בגילוי בשם הוי' ואלקים שהוא מדות דז"א במל' שנקרא דיבור העליון הי' תחלה בעצמו' אור א"ס ממש שהוא עצמות המאציל שעלה ברצון הפשוט להאציל ולברוא כנ"ל כי הרי מבואר למעלה דעיקר סוף הכוונה הי' בתחלת הרצון הפשוט להאציל כו' רק לאחזאה לאתנהגא בהון עלמין כו', ולפי"ז מה שצמצם א"ע ברצון וחכמה בהעלם וגילוי אור באצילות הוא בשביל סוף המכוון שהוא מה שיומשך מבחי' מדות דאצילות במל' דאצילות להנהגות העולמות בחד"ר כו' כי מצד עצמו לאו מכל אינון מדות כלל רק שנתצמצם להקרא חסדן ורחמן להיות מקור לחו"ג בעולמות לפעמים בחסד ופעמי' בדין כנ"ל, וא"כ הרי בחי' מדות דאצילות שהוא שם הוי' שהוא סוף עולם הא"ס עלה ברצון הפשוט להיות נמשך לבחי' המל' שהוא בחי' הדיבור בהנהגות והתהוו' העולמו' שזהו עיקר סוף הכוונה שיהי' לו דירה בתחתוני' (שהוא מל' דא"ס במל' דאצילות בקעומ"ש בתו"מ דוקא כידוע) שהוא יחוד קוב"ה ושכינתי' שבכל מצוה בקעומ"ש הרי הוא שעלה בעצמות המאציל יחוד זה עצמו שבשביל זה עלה ברצונו להאציל המדות ולברוא בדיבור שהוא הוי' ואלקים וד"ל.

וכמו שיחוד זה דהוי' ואלקי' (מ"ה וב"ן שנק' יחו"ת וכן יחו"ע דחו"ב) עלה בתחלת הרצון הפשוט (שהוא תורה וישראל תורה מדות דא"ס העצמי' בחו"ג להבדיל בין טו"ר כו' וישראל במל' דכ"י בנ"מ כו') דא"ס הפנימי' כו'. וזהו בשביל התורה שנק' ראשית ובשביל ישראל כו'). וגם עתה אחר שנאצל כל אורות דאצילות בכלים הרי אור א"ס עצמו מאיר דרך קו"ח בכל ספי' ומדה מלגיו ומלבר שהוא באו"כ כו' וכמו שאמר אנת הוא דמייחד לון ומקשר לון כו' (והוא ע"י שם מ"ה מלגיו דאיהו אורח כל האצילות ואיהו שקיו דאילנא כו') והוא שם מ"ה דהוי' דחכמה ומדות דתוה"ק שאמר ה' קנני

בעה"ר: בעל הרצון.
דכ"י בנ"מ: דכל ישראל בני מלכים — שבת סז, א.
בשביל התורה שנק' ראשית: רש"י ר"פ בראשית. הערה בלקוטי שיחות וישב כרך ג ע' 755.
ובשביל ישראל: ראה רש"י ר"פ בראשית. הערה בלקוטי שיחות מקץ כרך ג ע' 820.
שו"ה הפנימי — כו'): בגוכי"ק לא נסמן התחלת החצע"ג.
שו"ה לון — מלגיו: כ"ה בגוכי"ק.
שו"ה שקיו — כו'): ע"כ נמצא בבוך 1079.
ה' קנני ראשית דרכו: משלי ח, כב.

ראשית דרכו בקו"ח כו') והיינו מה שעצמות אור א"ס ממש מאיר ומתלבש במדות דאצילות דאיהו וחיותי וגרמוהי חד ממש ומקשר ומייחד לון ביחוד עצמי' ופשוט וגם מקשר לון ומייחד לון להמשיך אותן במל' דאצילות שזהו לאחזא לאתנהגא בהון עלמין דוקא לפי שסוף המכוון שעבמח"ת כנ"ל והיינו ענין יחוד זו"נ בכלל באצי' ומאצי' נמשך לבי"ע עד סוף עולם העשי' במל' דמל' דעשי' להנהגות העולם בחסד או בדין כמו בר"ה בכלל ובכל יום בפרט שיושב ודן וזן כו' וד"ל (ולפ"ז הרי שרש המל' בבי"ע למעלה יותר מן המשפיע שהן המדות דז"א כי כל אור ושפע דאצי' אינו רק בשביל התהוות והנהגות העולמות כנ"ל דסוף מעשה דוקא עלה במח' תחלה, וזהו טעם דמ"ד דארץ קדמה לשמים במח' כמ"ש במ"א).

ובכ"ז יובן ענין הנ"ל בבחי' ו"ק דמל' דאצי' בי"ב ג"א שמתחלקים ומתכללים יחד כמו בד' מחנות שכינה ובמרכבה דפני ארי' כו' ובי"ב בקר דים כו' שמקבלים מבחי' ו"ק דז"א שהן מדות דאצי' מי"ב ג"א דמקום העליון כנ"ל שזהו ענין יחוד הנ"ל בהוי' ואלקים במדות דאצי' שנמשך לדיבור העליון שהוא בחי' המל' לפעמים בחסד כו' (כי החסד כלול מגבו' וגבורה מחסד כמו האהבה שכלולה מיראה ויראה כלולה מאהבה כאוי"ר דאברהם ויצחק כידוע והממוצע שהוא הרחמים דיעקב כלול מאוי"ר יחד, וכך יש ג' אלה בכל אחד מד' מחנות ע"כ הם י"ב בפרט כנ"ל) ולכך יש יחוד זו"נ בכלל וגם בפרט כמו בחסד שבגבו' או בגבו' שבחסד כמו במצות הצדקה בחסד שבת"ת שהוא הרחמים ובגמ"ח בחסד שבחסד וכן באהבה בק"ש ולפעמים בהיפוך ביראה ופחד אלקים וכן בקרבנות להקריב חו"ד כו' ולבער הרע כו' וכידוע בכל פרטי היחודים דמ"ע וכך הוא בפרטי היחודים דזו"נ בבי"ע כו' וד"ל).

אך הנה עדיין י"ל לכאורה דלמה נצטווינו במ"ע דיחוד עליון זה דהוי' ואלקי' סובב וממלא כמ"ש וידעת היום והשבות כו' כי ה' הוא האלקים

שו"ה ראשית — כו): **בגוכי"ק לא נסמן התחלת החצע"ג.**

דאיהו וחיותי וגרמוהי חד: **ראה תקוני זהר בהקדמה ג, ב.**

ובכל יום בפרט שיושב ודן וזן: **עבודה זרה ג, ב.**

דמ"ד דארץ קדמה לשמים: **תגיגה יב, א. וראה לעיל ע' קעב. לקמן ע' שפא. [ספר המאמרים הנחות הר"פ ע' קכג נדפס ב]תורה אור מקץ לב, סע"ד. שערי תשובה ח"א שער התפלה כז, א. תורת חיים בראשית ח, ג. לקוטי שיחות בא כרך ו ע' 76 ושו"נ.**

חו"ד: **חלב ודם.**

שו"ה דזו"נ — וד"ל): **בגוכי"ק לא נסמן התחלת החצע"ג.**

וידעת היום . . הוא האלקים: **ואתחנן ד, לט.**

כו' שנק' יחוד קוב"ה ושכינתי' כנ"ל מאחר שבלאו הכי כבר יש יחוד עליון זה למעלה תמיד עפ"י רצון עצמות המאציל בתחלה כנ"ל שמאיר אורו גם עתה בע"ס דאצי' לייחד לון ולקשר אותן במל' כו' (וזהו בפנימי' דיחו"ע דזו"נ ואו"א ע"י תו"מ ובחיצוני' לצורך העולמות) דאל"כ לא הי' קיום המציאו' לכל השתלשלות העולמות כלל כמובן מכל הנ"ל בענין יחוד וחיבור דמדות שבלב האדם העליון לדיבור די"מ (ובפנימי' ממדות וחכמה דתורה בדיבור ומעשה המצות בקעומ"ש דנש"י דוקא כנ"ל) וכך יקשה בענין יחוד"ע דק"ש בא' שמע ישראל כו' ה' אחד שזהו כמאמר תמליכהו בשמים וארץ וד' רוחות העולם שזהו החי"ת ז' רקיעים וארץ בחי' מעלה ומטה והדלי"ת זהו ד' סטרין עלמא כו' והוא ו"ק דזו"נ כנ"ל) ואמרו בגמרא אטו האידנא לאו אחד הוא כו' דלמה צריך ליחד יחוד זה מאחר שכבר אחד הוא למעלה ביחוד דהוי' ואלקים בהכרח ע"פ רצון המאציל לפי שסוף מעשה עבמח"ת כנ"ל). אך הענין הוא דודאי זה אמת דשרש ומקור יחו"ע זה דהוי' ואלקים כבר עלה ברצון עצמו' המאציל בתחלה ולכך נמשך ובא יחו"ע זה בגילוי אח"כ ביחוד דזו"נ בכלל ובפרט כנ"ל אבל הרי כל עיקר הכוונה שהי' בתחלה לזה היחוד אינו רק שיהי' לו דירה כו' שזהו ע"י יחו"ע שעושין למטה בתו"מ ואוי"ר דנשמות ומלאכים שע"ז אמר כל הנקרא בשמי לכבודי בראתיו כו' ואמר בזהר בגין דישתמודעין לי' כו' דסוף מעשה דוקא עלה במח"ת והוא מ"ש בע"ח דמתחלה הי' חפץ חסד מעצמו ואח"כ תלוי במעשה התחתונים שמעוררים מחדש לרצון עצמות המאציל בהשתלשלו' דהוי' ואלקים סובב וממלא כנ"ל. וזהו שאמר לאחזאה לאתנהגא כו' כפום עובדיהון דב"נ דוקא אם מעוררים במעשיהם חסד וטוב נמשך תוס' אור בע"ס וברע הן גורעין אור ומעורר' כח הדין כו'. וזהו כל עיקר יסוד התו"מ שעושה העלאות מ"נ לעורר אתעדל"ע למעלה ולכך מצות יחוד זה בכל יום בק"ש כנ"ל וכה"ג וד"ל. ואמנם באמת עדיין אין זה תירוץ מספיק דלפי"ז לא יבוא עי"ז שום יתרון מעלה באופן יחו"ע דזו"נ ואו"א רק לעורר את הרצון

יחוד"ע . . שמע ישראל: זהר בראשית יח, ב.

שמע ישראל כו' ה' אחד: ואתחנן ו, ד.

תמליכהו בשמים וארץ . . העולם: ראה ברכות יג, ב.

החי"ת ז' רקיעים . . ד' סטרין עלמא: ראה שו"ע אדמו"ר הזקן הל' קריאת שמע סס"א ס"ו.

שו"ה ד' — כנ"ל: בגוכי"ק לא נסמן התחלת החצע"ג.

אטו האידנא לאו אחד הוא: פסחים נ, א.

כל הנקרא בשמי לכבודי בראתיו: כ"ה בגוכי"ק. וכ"ה לעיל ע' צט. ובישעי' מג, ז: ולכבודי.

בזהר בגין דישתמודעין לי': ראה רעיא מהימנא בא מב, ב. ספר המאמרים תרס"ו ע' ד. לקוטי שיחות שמות [כרך ו] ע' 19.

מ"ש בע"ח: נסמן לעיל בהערה כי אמרתי.

שו"ה דב"נ — דוקא: אינו ברור בגוכי"ק.

הפשוט שכבר עלה שיהי' בחי' יחוד זה להיות הנהגות העולמות בחד"ר לפי מעשיהם בהעלאות מ"נ כנ"ל ויש בזה שינויים רבים שלפעמים מתנהג העולם בחסד ולפעמים בדין כו' וכפי שעלה ברצון הפשוט מצד עצם הטוב בלי טעם וכוונה בסוף מעשה הרי זה חסד פשוט ועצמי שאין בו שינוי כלל לעולם כו', ולפי הנראה מענין הנ"ל בסוף מעשה שעבמח"ת שלזה הי' עיקר הרצון הפשוט להאציל ולברוא כו' הוא יותר טוב ומעלה גם מעצם החסד שמצד עצמו שחפץ חסד הוא כו'.

אך הנה שרש הענין דכל מה שהי' עיקר הכוונה בסו"מ שעבמח"ת אינו מצד עצם הבריאה שהוא מכיר לבוראו כמ"ש בגין דישתמודעי' לי' כו' כנ"ל דהיינו שיהי' בביטול היש לאין ע"י הארת שם הוי' ואלקי' או להתנהג העולם בחסד או בדין כמ"ש לאנהגא בהון כו' דמה יתרון אור יהי' בזה מאחר שהנברא נתהווה ע"י צמצום דשם אלקים ע"י מסך מבדיל בין אצי' לבריאה וכלא ממש חשיב ואיך יהי' מביטול שלו לאין יתרון אור באצי' וכ"ש למעלה ממש וגם ההנהגה בעולמות מה מעלה יתירה יש בזה בעולם הנברא מאין ליש ומה גם שיוכל להיות ההנהגה בדין קשה לפעמים וגם מה שלפעמים ינהיג בחסד הוא מצומצם מאד במדות דאצי' שבא בבי"ע רק לפי העלאות מ"נ לבד משא"כ חסד העצמי הנ"ל שאינו תלוי במעשה התחתונים כלל כו', אבל עיקר הטעם וכוונה שהי' בתחילת הרצון בשביל סוף מעשה דוקא כנ"ל שזהו עיקר ענין היחוד הנ"ל בשם הוי' ואלקים היינו רק כדי לאהפכא חשוכא לנהורא ומרירו למתקא בהאי עלמא דוקא שעי"ז יש יתרון האור הרבה יותר מאור העצמי' דחסד העצמי ופשוט הנ"ל לפי שיש שרש לחושך למעלה מן האור שהוא בחי' ההעלם דעצמות המאציל דכתיב ישת חושך סתרו כידוע שזהו קודם גם לגילוי אור הרצון וחסד הפשוט כו' ובלשון המקובלים זהו שנקרא המתקות הגבורות בחסדים שגבו' דקו השמאל זהו שעולה בבחי' או"ח למעלה בבחי' ההעלם דחושך סתרו הנ"ל ואמנם צריך שיומתקו הגבורות דאו"ח הללו בחסדים דוקא והוא ע"י שיגברו החסדים על הגבורות כמ"ש בזהר בכמה דוכתי שזה עיקר ויסוד כל התו"מ לאגברא ימינא על שמאלא דוקא (וכמו תנופת הלוים שהם בגבו' ע"י החסדים דכהני' וכה"ג), וכמו שאנו רואים בכל התו"מ שהעיקר הוא בחינת המשכות גילוי אלקות בבחי' החסדים עליונים שגובר על העלאו' דגבו' וממתיק', וכמו

ישת חושך סתרו: תהלים יח, יב. וראה לעיל ע' קסד.

כמ"ש בזהר: ראה הנסמן לעיל ע' קכ הערה לאכללא.

תנופת הלוים: ראה זהר תזריע מח, סע"ב. שם תוספת שג, א. ביאורי הזהר ע, ד. ולכ"ק אדהצ"צ כרך א ע' שלה. [נדפס גם ב]כרך ב ע' תתקיח.

הקרבנות שנמשך מחסד הוי' באש של הקרבן להיות לריח ניחוח להוי' להמתיק הדין הקשה דנפש החוטאת לכפר עלי' שעיקר העלא' הקרבן בגבו' דאו"ח רק בשביל החסדים היורדים משם הוי' באלקים שהוא בחי' גבורות ודין להמתיק וכן בכל המצות כתרומות ומעשרות וצדקה להשכיל אל דל להמתיק הגבורות ודינים שלו וכך יומתק הדינין שעל האדם ע"י חסד דצדקה, וכך הוא במצות טו"ת להמשיך מקיפים דנר"נ בחסדים להמתיק הדיני', וכן סוכה ולולב ושופר ושבת וכה"ג ויו"ט הכל בחי' חסדים שגוברים על הגבורות להיות גילוי שם הוי' דחסדי' בשם אלקים להמתיק הדיני' וצמצומי' דשם אלקי' וכמו בר"ה ע"י השופר שאמר עלה אלקים בתרועה וכה"ג וכן בשבת קדש דחכמה בחסד מאיר בגבורות דשם אלקים וכן במוחי' דאימא שנק' מועדי הוי' דוקא והוא שמחת החג דחג הוא התלהבות גבורות דקדושה שנמתקו בחסדים דמקרא קדש דיו"ט, וכך הוא במצות ת"ת להמשיך אור א"ס בחכמה שהוא בחסד שבחכמה כמ"ש ותורת חסד על לשונה כו'. וכללות הענין הוא רק לאגברא ימינא על שמאלא דוקא שזהו כל התורה שזהו לאהפכא חשוכא לנהורא כו' וכמ"ש מימינו אש דת כו' ימין דחסד גוברת על אש דגבו' להמתיקו, וכך בתפלה באוי"ר שנקרא רו"ש כידוע צריך שבחינת שוב בהמשכות אלקות יגבר על גבורות דתשוקה דרץ לבך להמתיק כידוע, וכמו ביחוד דו"נ שחסדים דמ"ד ממתיקין לגבורות דתשוקה דמ"נ דנוק' כידוע במ"ש אתבסמת נוק' כו', וזהו עיקר היחוד שראוי להוליד כו'. וכך הוא למעלה בעיקר ענין יחוד דזו"נ דאצילות שהי' הכוונה לזה בתחלה כנ"ל שהוא דוקא להמתיק הגבורות דנוק' שהוא מל' דאצי' שמלאה דינין וצמצומי' דשם אלקים כי עיקר בנין המל' מהגבורו' בחסדים דדכורא שהוא מ"ד דז"א כו' וכמ"ש ע"פ ההופכי הצור דגבורו' דנוק' אגם מים דחסדים לפי שהגבו' דנוק' נהפכו לחסדים ע"י שחסדים דדכורא גוברי' על הגבו' דנוק', וזהו מלפני אדון יסוד ז"א חולי ארץ נמתקו גבורו' דנוק' כו' וד"ל.

והנה להבין ביאור כ"ז ואיך יוכל להיות הגברה דחסדים על הגבורות מאחר שב' קוין דחו"ג שקולים הם גם בשרשן הראשון למעלה וגם

עלה אלקים בתרועה: תהלים מז, ו.
ותורת חסד על לשונה: משלי לא, כו.
מימינו אש דת: ברכה לג, ב.
דרץ לבך: ספר יצירה פ"א מ"ח. וראה ביאורי הזהר תוריע עב, ג.
אתבסמת נוק': ראה זהר לך צד, א. אדרא רבא נשא קמב, א.
בנין המל' מהגבורו' בחסדים: ראה רמ"ז וישב קעט, א. ספר המאמרים פרשיות ח"א ע' קכא.
ההופכי הצור . . אגם מים: תהלים קיד, ח. וראה לעיל ע' כט. לקמן ע' שצב.
מלפני אדון . . חולי ארץ: תהלים קיד, ז. וראה פירוש המלות פפ"ד. פפ"ז. פק"ג.

למטה כמו לאנהגא עלמין בחסד או בדין כו', ועוד מאחר שגבו' דאו"ח נקרא חושך שקדם לאור דחסד איך יהי' ביכולתו להפוך חושך לאור וגבו' לחסדים כו', ועוד מהו זה שעלה בתכלית הרצון שיהי' החסד דהוי' גובר על גבורות דאלקים להמתיקן כו'. אך הנה ידוע דגם שבעצמות אור א"ס ב' המדות דחו"ג שקולים כמו שידוע דכמו שאור א"ס למעלה עד אין שיעור בהעלם אחר העלם בעצמות דוקא בבחי' הגבורו' דאו"ח לעצמות כך הוא במדות החסד דאו"י דאור א"ס שמתפשט למטה מטה עד אין תכלית כו', ועכ"ז בחי' החסד דא"ס גובר על הגבו' דאו"ח והוא במה שצמצם א"ע להיות נמשך בקו"ח להיות מתגלה מן ההעלם דעצמות הרי מן ההעלם דגבו' דאו"ח נעשה גילוי דחסד כו', והיינו מצד שעצמות א"ס ממש טוב וחסד פשוט בעצם שגובר על בחי' הגבו' לצמצם א"ע והוא הענוה כו' שבמקום גדולתו כו'. וזהו שהי' בתחלת ההשתלשלות בבחי' חפץ חסד העצמי' להיות גובר על הצמצום וההעלם כו'. ואח"כ תלוי זה ההתגברות דחסד על הדין במעשה התחתונים דוקא והוא כאשר יהפכו חשוכא לנהורא כו' שהוא הרע שנעשה מגבו' קשות דחושך שלמטה שנהפך לאור וחסד וטוב כמו בתשובה ומע"ט באוי"ר להמתיק הגבו' בחסדים דוקא כנ"ל (וזהו דמאן דלא מהפך חשוכא כו' בהאי עלמא לית לי' חולקא בההוא עלמא בעוה"ב כו' לפי שעי"ז יתגלה מהעלם עצמותו כמו שהוא ממש וכמו שא' שיוצא חמה מנרתקה שהוא שם אלקים משם הוי' כו'). והוא ענין התו"מ שהוא לאכללא שמאלא דגבורו' בחסדים דימינא בהמשכות עצמו' אלקו' בבחי' שם הוי' דחסדים שזהו עיקר ענין יחוד דהוי' ואלקים להמתיק לדינים דש' אלקים בכל מצוה שאומר לשם יחוד קודב"ה ושכינתי' כו' וכל עיקר הכח ועוז הזה להמשיך בחי' התגברו' החסדי' דז"א על גבו' דנוק' כנ"ל אינו רק מצד שכך עלה בעצמות המאציל ברצון וחסד הפשוט העצמי (שהוא אור דתוה"ק ששרשו מאור העצמי שלמעלה מהעלם וחושך כו'). והטעם הוא לפי ששרש דשרש בחי' החו"ג דשם הוי' ואלקים זו"נ (בחי' מ"ה וב"ן) הוא בעצמות אור א"ס ממש כו' דחו"ג דעצמות א"ס גובר בחי' החסד דאו"י דאור א"ס להתפשט ולהתגלות מטובו למטה וגובר גם על בחי' גבו' דאו"ח להיות מתגלה מן ההעלם. וזהו בחי' שם הוי' דחסד הפשוט שבעצמו' שגובר על בחי' גבורות דשם אלקים שבעצמותו ממש מטעם הנ"ל דחפץ חסד הוא בעצם כו' וד"ל. ומזה הטעם יש כח ועוז גם

שאור א"ס למעלה . . אין תכלית: נסמן לעיל ע' עה.

שבמקום גדולתו: ראה מגילה לא, א. ספר המאמרים ה'ש"ת ע' 40 בהערה. הנסמן בלקוטי תורה ואתחנן ח, ד במראי מקומות. לקוטי הגהות לתניא פ"ד.

דמאן דלא מהפך . . בעוה"ב: ראה זהר בהקדמה ד, א.

שיוצא חמה מנרתקה: ראה נדרים ח, ב. עבודה זרה ג, ב.

בכל מצוה שאומר לשם יחוד: כ"ה בכ"מ. וראה הנסמן בספר המאמרים פרשיות ח"ב לע' תקצב.

בשם הוי' דז"א דאצי' מצד שיש בשם הוי' דחסד דעצמות דא"ס לגבור על בחי' גבורות דשם אלקים שלמטה שלא יצמצם האור אדרבה יבוא מהעלם שלו לגילוי כנ"ל במ"ש ההופכי הצור דגבורות דאלקים לאגם מים דחסדים לפי שחסדים דדכורא גוברים על בחי' הגבורות דנוק' וממתיקין להיות הן עצמן לחסדים דוקא היפוך טבעם כו'.

וביאור זה הנה ידוע דהמל' נק' צדק דאיהי דין כמו שא' דינא דמל' דינא והוא אותיות דאד' כו' וכמו ואחר ילדה בת ושמה דינה והטעם הוא לפי שעיקר בנין המל' מבחי' הגבורות דוקא. ואע"פ שא' והוכן בחסד כסא זהו כאשר יושב למשפט על הכסא דין שגובר החסד על הדין ע"י הרחמים וכמ"ש בסוף המאמר דפתח אליהו כו' אנת הוא חכים כו' לית לך אתר ידיעא אלא לאשתמודע תוקפך וחילך לב"נ ולאחזאה לון איך מתנהג עלמא בדינא וברחמי דאית צדק ומשפט כפום עובדיהון דב"נ דין איהו גבורה כו' עד צדק מלכותא קדישא כו' כולא לאחזאה איך מתנהג עלמא אבל לאו דאית לך צדק ידיעא דאיהו דין ולא משפט דאיהו רחמי ולאו מכל אינון כו'. והכוונה בכללות מאמר זה שאמר לאשתמודע תוקפך וחילך וכן מ"ש בסוף לאחזאה לון איך כו' היינו מה שיש בכח ועוז דחסד לגבור על הדין דמל' שנק' צדק דאיהו דין כו' שזהו שנק' תוקפך וחילא יתיר וז"ש איך מתנהג עלמא בדינא וברחמי שהוא התגברות החסדים להמתיק הדיני' דוקא. וז"ש ג"כ דגם דאית צדק ומשפט דאיהו רחמי לפום עובדיהון כו' כך הוא מגביר הרחמים על הדין כמו בצעקת סדום שאמר הכצעקתה כו' ואם לא אדעה להמתיק הדין בחסד ורחמי' כידוע ומבואר במ"א וד"ל. ושרש הענין הוא דמה שעיקר בנין המל' מהגבורות זהו לפי שהמל' יורדת למטה בריבוי הצמצומים דשם אלקים המצמצם דוקא וכמאמר כברייתו ש"ע ברישא חשוכא דוקא שהוא הצמצום וההסתלקות דאור אלקי שלא יתגלה כמו שהוא בלתי בע"ג שאז לא הי' באפשרי להיות מציא' בריאת בע"ג ותכלית כידוע ע"כ ברישא חשוכא דוקא והדר נהורא באור הנמשך בצמצום רק כדי להיות מציאות הנבראים בע"ג מאין ליש. וכך הוא כל ענין ירידת אור האלקי דבחי'

דהמל' נק' צדק דאיהי דין: המשך תקוני זהר (דלעיל) יז, ב.

דינא דמל' דינא: נדרים כח, א.

דינא והוא אותיות דאד': ראה ג'כ ד"ה ועתה יגדל נא בספר המאמרים תקס"ו ע' רמח. לקוטי תורה שלח לט, ב.

ואחר ילדה בת ושמה דינה: כ"ה בגוכי"ק. וכ"ה בביאורי הזהר חיי שרה קל, א. ובויצא ל, כא: ותקרא את שמה.

והוכן בחסד כסא: ישעי' טז, ה. וראה ספר המאמרים פרשיות הנ"ל.

הכצעקתה כו' ואם לא אדעה: וירא יח, כא.

כבריית ש"ע ברישא חשוכא . . והדר נהורא: שבת עז, ב [ושם: דברישא, אבל ברש"י שם: ברישא].

המל' בג' עולמות דבי"ע ע"י מסכים וצמצומים רבים מעולם לעולם (והן ג"כ ה"ג מנצפ"ך דה"ג הללו מחלקות האותיות להיות בבנין העולמות רבים כמו שא' דבנין המל' מגבורות דז"א כידוע בענין הנסירה כו' וד"ל) (ושרש דשרש דגבו' דנוק' דש' אלקי' זהו בבחי' צמצום הראשון יותר שהוא העלם דחושך סתרו שקדם לאור דקו"ח), אך ע"י בחי' החסדי' דש' הוי' שהוא בחי' ז"א דאצי' נמתקו הגבו' דנוק' ונעשים הן עצמן חסדים כנ"ל.

והענין הוא לפי שבחי' הגבורות דמל' שבלתי מתגלה ויורד למטה הוא שעולה למעלה בבחי' או"ח דוקא כמו ואל אישך כו' כמ"ש בזוהר שנק' המל' עולת תמיד שתמיד נהורא תתאה דמל' עולה ליכלל למעלה לפי שאין ערוך כלל להיות מלך על בע"ג ותכלית כו' וכמ"ש בזהר ע"פ אלקים אל דמי לך וכן מ"ש למען יזמרך כבוד ולא ידום כו' שהוא בחי' כבוד תחתון דמל' בבי"ע שעולה בזמר ושיר למעלה להתייחד בשם הוי' שהוא ז"א דאצי' שנק' נהורא עילאה ובחי' גבורו' דאו"ח דנוק' מתמתקי' ע"י בחי' המשכות החסדים דז"א דאצילות כנ"ל (וכידוע בע"ח בהפרש שבין דכר לנוק' שהזכר

ה"ג מנצפ"ך: ראה מגן דוד [להרדב"ז] מערכת הכ"ף (כז, א ואילך). פרדס שער (כז) האותיות פכ"ו. עץ חיים שער (ה) טנת"א פ"ג. שער (כב) מוחין דקטנות פ"ג. שער (כה) דרושי הצלם דרוש ב מ"ק. מאורי אור מערכת מנצפ"ך סכ"ד [ביאור נתיב שם מציין: לקו"ת אחרי, וכנצ"ל בהעקותך]. מערכת פתוחי חותם סל"ז. שער היחוד והאמונה ספ"ד (תניא עט, ב). סידור שער התפילין ט, סע"א. שם שחרית נב, ד ואילך. והנחת הר"מ בן כ"ק אדמו"ר הזקן בספר המאמרים רז"ל (תפלה) ע' שעא ואילך. סידור שם שער נט"ו ק, ד [נדפס ג"כ בספר המאמרים תקס"ב ח"א ע' קח]. שם שער תפלת ראש השנה רלו, ד. ביאורי הזהר תרומה מט, סע"ד [נדפס ג"כ בספר המאמרים תקס"ח ח"א ע' קד]. תורה אור מגלת אסתר קיז, ג [נדפס ג"כ בספר המאמרים תקס"ח ח"א ס"ע צד. והנחה אחרת שם ח"ב ע' תרצד]. הנחת כ"ק אדמו"ר האמצעי בספר המאמרים תקס"ח ח"א ס"ע רסו ואילך. והנחה אחרת בלקוטי תורה אמור לח, ד. והנחה אחרת בספר הנחות הר"פ ע' קב. ספר המאמרים תקס"ח ח"א ע' נח. ספר המאמרים תקס"ב ח"ב ע' שמה. שער היחוד פמ"ב.

מנצפ"ך: ראה תוד"ה גרועי שבת קד, א. עיון יעקב לעין יעקב מגילה ב, ב. כנפי יונה [לרמ"ע מפאנו] חלק שלישי סע"ד. אלשיך תשא לא, יח. הובא באור התורה תשא ע' א'תתקעג. של"ה מסכת פסחים דרוש ששי מצה עשירה קרוב לסופו קעת, א. במדבר רבא פי"ח, כא. הובא באור התורה וישלח [כרך ה] תתעד, ב.

כידוע בענין הנסירה: ראה ד"ה להבין ענין הנסירה תקס"ו [ראה ספר המאמרים תקס"ה ע' א'קיט הערה 15] נדפס בביאורי הזהר לכ"ק אדהצ"צ ח"א ע' שצו. והגהות וכו' בע' תו [נדפסו ג"כ באור התורה דרושים לר"ה ע' א'תמ]. והנחת הר"מ (?) בן כ"ק אדמו"ר הזקן בספר המאמרים תקס"ה ח"ב ע' תתפה. ובספר הנחות הר"פ ע' קפו. ד"ה להבין . . עשרה עומקים תקס"ו נדפס בספר המאמרים תרכ"ו ע' רסז. והנחת הר"מ (?) בן כ"ק אדמו"ר הזקן בספר המאמרים תקס"ה ח"ב ע' תתצז.

ואל אישך: **בראשית ג, טז.**

שנק' המל' עולת תמיד: ראה זהר (רעיא מהימנא) פינחס רנו, ב. אור התורה פינחס ע' א'קכא.

בזהר ע"פ אלקים אל דמי לך: תהלים פג, ב. ראה זהר תרומה קמ, רע"א. וישלח קעח, ב. לך עז, ב. פו, ב.

למען יזמרך כבוד ולא ידום: תהלים ל, יג. וראה ג"כ פירוש המלות פמ"ט. פס"ו. פע"ח. תורת חיים ויקהל ע' תרי.

בהפרש שבין דכר לנוק': ראה עץ חיים שער (לט) מ"ן מ"ד דרוש י' ובהגהות צמח (א) שם. וראה זהר ויקרא יד, א. לקוטי תורה ר"פ תזריע.

רובו ועיקרו בחי' חסדים וגבו' נכלל בחסדים והנוק' עיקרה בחי' גבורות כו' וכמו כי זכר חסדו כו', ולכך נולד זכר בא שלום לעולם וכנראה בטבע הזכר שעיקרו וטבעו חסדים והנוק' טבעה בחי' גבורות ודיני כו'). וזהו מלפני אדון שהוא חסדים דיסוד ז"א חולי ארץ (וכמו רוח סערה בים שיש דברא בים דידע לאשלמא רוחא דזעפא כו') וכמ"ש אדברה נא שלום בך כו' והוא מצד חסדי' העצמיי' דאור א"ס שמשם שרש החסדים דשם הוי' כנ"ל שמפני זה יש בו כח לגבור על הדין דנוק' ולהמתיקו בחסד להיות אגם מים דחסדים כנ"ל (ולפי"ז הרי שרש החסדים דז"א למעלה בעצמו' יותר גבוה משרש דגבורות דנוק' שהוא שם אלקים למעלה, וזהו עכשיו אבל לע"ל א"ח עט"ב וכן נקבה תסובב גבר דגבו' דשם ב"ן דמל' יעלה למעלה מחסדים דשם מ"ה דז"א כו' והוא לפי שבחי' קו השמאל דגבורות דאו"ח יהי' לע"ל למעלה מחסדים דאו"י (וע"כ יהי' לע"ל הלוים כהנים וכהנים יהיו לוים. (וכנ"ל דסוף מעשה דוקא בביטול היש לאין בקבלת מ"ש עבמח"ת כמ"ש לכבודי בראתיו כו' וכמ"ד ארץ קדמה לשמים כו' וכל מה שצמצם א"ע במדות דאצילות רק לאחזאה לב"נ איך יתנהג עלמא כו' משום דבחי' גבורות דנוק' שרשה בגבו' דאו"ח שבעצמו' שאין לו שיעור למעלה כלל (והוא עליות הנשמות עד אין שיעור למעלה גם בעוה"ב בת"ח וגם באבות עכשיו שקדושים בכ"י יהללוך סלה מטעם זה) רק שחסדים דאו"י דעצמות גובר על גבורו' דאו"ח לפי שכך עלה בעצמו' הרצון שעכשיו יהי' תיקון ובירור דגבורות דאו"ח ע"י חסדים דאו"י שיגברו עליהן להמתיקן כנ"ל רק כדי שיעלו לשרשן לע"ל כו' וכמו ע"י חסדים דחכמה דתו"מ שמגביר ימינא על

כ זכר חסדו: כ"ה בגוכי"ק. וראה הנסמן לעיל ע' ל.

נולד זכר בא שלום לעולם: ראה נדה לא, ב.

שיש דברא בים . . דזעפא: זהר בשלח מח, ב.

אדברה נא שלום בך: תהלים קכב, ח.

שו"ה דחסדים — (ולפי"ז: בגוכי"ק לא נסמן סיום החצאי עיגול.

א"ח עט"ב: משלי יב, ד.

נקבה תסובב גבר: ירמי' לא, כא.

דשם ב"ן . . למעלה . . דשם מ"ה: ראה עץ חיים שער (מ) פני' וחיצוני' דרוש ד. וראה אמת ליעקב [לר"י שאלתיאל נינ"י ירושלים תשכ"ט] מערכת מ"ה סס"ג (מט, ג).

לע"ל הלוים כהנים: בלקוטי תורה ברכה צו, ג מציין: כמ"ש בלק"ת [בלקוטי תורה להאריז"ל יחזקאל (ד"ה ענין יחזקאל — ע"פ והכהנים הלוים)] ובלק"א [תניא פ"נ]. וראה ביאורי הזהר לכ"ק אדהצ"צ [כרך א] ע' שמ־שמא [נדפס ג"כ בכרך ב ע' תתקכ־תתקכא]. וראה הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א נדפסה בליקוט פירושים לתניא שם סכ"ז ע' א־סה.

שו"ה (וכנ"ל: בגוכי"ק לא נסמן סיום החצע"ג.

שו"ה הנשמות — בת"ח: אינו ברור בגוכי"ק. ואוצ"ל: ותחה"מ.

שקדושים בכ"י יהללוך סלה: ראה ג"כ לעיל ע' מח.

שמאלא כו' וכמ"ש ואל אישך תשוקתך והוא ימשול בך דמ"ה מברר לב"ן כידוע אבל לאחר הבירור דמ"ה לב"ן שיעלה לשרשו בס"ג דתוהו שלמעלה משם מ"ה תהי' א"ח עט"ב והוא מה שיהי' קו השמאל דגבו' למעלה מחסדים דעכשיו כמו שהוא בעצמות ממש ואדרבה כל ענין הבירורים דמ"ה לב"ן עכשיו הוא בשביל העלי' דשם ב"ן למעלה בשרשו בגבורות דא"ס שלמעלה מחסד העצמי מטעם שעלה בעצמותו ממש (וזה הי' טעות קרח ועדתו וכמ"ש במ"א, והוא שרש ענין התשובה באו"ח שלמעלה מתו"מ דצ"ג עד שאינם יכולים לעמוד שם לפי שנהפך חושך לאור וקטיגור עצמו נעשה סניגור כמ"ש טוב מאד זה מלאך המות כו' והוא הקללות שיהופכו לברכו' כו' לע"ל שיהיו למעלה גם מעוה"ב שהוא החסד דברכות שע"י תו"מ כידוע) וד"ל.

והנה אחר שנתבאר ענין יחוד זו"נ שהוא קודב"ה ושכינתי' הוי' ואלקים כנ"ל בדרך כלל הנה יש בזה ב' אופנים בדרך פרט, והוא ענין ב' מדרגות דקטנות וגדלות הנ"ל כמ"ש בע"ח, ואין הכוונה בענין קטנות וגדלות זה מצד עצם המדות דז"א שלפעמים הוא בקטנות המוחי' והמדות (כנה"י דנה"י שמוחי' דחב"ד בהעלם בחג"ת וחג"ת בנה"י כו' כמדות שאינם רק לענין מעשה בחסד או בדין בפ"מ לבד כו') ובחי' הגדלו' זהו כאשר המוחי' דחב"ד מתפשט בגילוי יותר במדות דחג"ת ונק' מושכל ומורגש (כאוי"ר שכליי' שבלב) וכהתפעלות חסד בלב מאיזה טעם ולהיפוך התפעלות דין וטעם המחייב לדין ורוגז בלב) (וכמו לפי שכלו יהולל איש שהקטן מוחין שלו בקטנות וגם מדותיו בקטנות לדברים קטנים אבל כשיגדל יגדל כלי שכלו וכלי מדותיו עד שהוא זקן שמדותיו בתכלית גדלות השכל כו' כידוע. והדוגמא מזה יובן למעלה בבחי' מדות דז"א שלפעמים הוא בקטנות המוחין מאד (כמו בגלות שנק' שינה שאין בלב רק טבעית המדות בלא מוחין כלל כו') ולפעמים בגדלות המוחין כמו בשבת ויו"ט במוחין דאו"א כו' וכמו יושב ודן את וכו' שהוא ע"פ משפט החכ' שעוס' בתורה כו' וד"ל וכשהוא בקטנות המוחין אז הוא בבחי' הדיני' והצמצומי' (וכמו בכל פ' העיבור אפי' בשעה שאתה כו' כאשה עוברה כו' בזמן הגלות שנק' עיבור או שינה כמ"ש אני

דמ"ה מברר לב"ן: ראה עץ חיים שער (י) התקון פ"ג.

שאינם יכולים לעמוד שם: ראה ברכות לד, ב.

טוב מאד זה מלאך המות: בראשית רבא פ"ט, י.

שו"ה וטעם — בלב): בגוכי"ק לא נסמן התחלת החצאי עיגול.

שו"ה וטעם — (וכמו: בגוכי"ק לא נסמן סיום החצאי עיגול.

לפי שכלו יהולל איש: משלי יב, ח. וראה פירוש המלות פי"ד.

בכל פ' העיבור: ברכות כט, ב.

אני ישינה: שיר השירים ה, ב. וראה זהר אמור צה, א. תורה אור וארא נה, א. אור התורה וארא [כרך ז] ע' ב'תקפה.

ישינה כו'), וכמ"כ במקבל שהוא בחי' המל' אין נמתקי' הגבו' שלה בחסד דז"א אדרבה יוסף כח בדיני' וגבורה שלה (וזהו רמז לנחש דנשיך כו' שהוא בחי' קטנות דשם שדי דגבורה דז"א בקטנות המוחין כנ"ל שהוא נחש הנחושת דקדושה כחוי' דרבנן וכה"ג (היפוך נחש דק"נ שבא על חוה כו' בחי' דין קשי' לגמרי (וכמשי"ת בסמוך), וכמו בעבודת ה' בתפלה שעובד בקטנות המוחין רק באוי"ר טבעיות הוא בבחי' דינין וגבו' על המנגד כו' משא"כ גדלות המוחין במדות כמו בהרחבה של ההשגה דבינה שהמדות אוי"ר הן שכליי' בגדלות ההתפשטות יוכל לסבול דבר והיפוכו ויכול להמתיק כל דין כו' (וכהפרש בין תינוק שמלא גבורות ובין גדול שמלא חסדים מצד גדלות ורחבות המוחין שבמדותיו כידוע) (וזהו שהמדות דאדם הן בבחי' צומח כעץ השדה שהולך וגדל מקטנות לגדלות כתינוק קטן שמדותיו קטנים בתכלית והולך ומתגדל במדותיו כמו במו"מ ובחכמה ודעת שבמדות עד שהוא זקן שמדותיו בגדלות המוחין כנ"ל). ונמצא מובן מכל זה עכ"פ דכל בחי' קטנות וגדלות שבמדות הנ"ל אינו רק מצד המוחין בלבד ולא מצד עצם המדות דהיינו בהיות הדעת והשכל מצומצם במדות שבלב נק' קטנו' המוחין שבמדות ואז ודאי ממילא המדות בבחי' הקטנות (כתינוק ששכלו קטן בעצם מדותיו קטנים בעצם כנ"ל), וכאשר הדעת והשכל נמשך בהתפשטות והרחבה במדות שבלב נק' גדלות המוחין והמדות כנ"ל וידוע דמקור המוחין הללו שנמשך במדות הוא נמשך מבחי' המוחין דחו"ב בעצם שבראש שלמעלה מן המדות (ולמעלה זהו בחי' י"ה שלמעלה מו"ה), וכחו"ב שבאדם שמולידין המדות אוי"ר בלב ע"פ צמצום השכל וטעם שנמשך מהם (ולכך כאשר גם החו"ב בעצם קטן כמו בתינוק גם מדות שנולדים מהם בקטנות בעצם וכן גם בגדול לפעמים הוא בקטנות המוחין ולפעמים בגדלות כנ"ל).

אבל באמת הלא ידוע דכל עיקר ענין המשכות השכל במדות אינו מעצם המדות כלל כי הרי השכל ודעת הוא במוחין דחו"ב נבדל במהות בפ"ע ואין מהות המדו' בעצם נמצא ממהות השכל כלל רק שהשכל מאיר אורו במדות להורתם הדרך שיבאו בו להתפעל כמו השכל וטעם לדבר הטוב ונחמד שיתפעל בלבו שהתפעלות חמדת הלב לדבר הטוב ונחמד יש כבר

שו"ה דז"א — (וזהו: בגוכי"ק לא נסמן סיום החצע"ג.

נחש הנחושת דקדושה: ראה ספר המאמרים אתהלך — לאזניא ע' טו ובתוס' (הערות) וכו' באור התורה חוקת [כרך ו] ע' א'תתפט ואילך. תולדות קמא, א.

שו"ה הנחושת — (היפוך: בגוכי"ק לא נסמן סיום החצע"ג.

נחש . . שבא על חוה: שבת קמו, רע"א.

שו"ה אורו — שיבאו: כ"ה בגוכי"ק.

בעצם טבע המדות בלב רק שהשכל יורה למדות להטותם לזה מצד אור השכל וטעם שיתבונן בדבר כו' ואינם רק כמורה דרך בלבד כמ"ש במ"א, וא"כ אין השכל רק מעבר בעלמא שע"י יעבור למדות להיות בהן התעוררות אבל התעוררות המדות מטבע עצמן הרי הוא למעלה מן השכל וטעם המעוררים והוא בעצמו הרצון הטבעי' שבנפש עצמן דגם שהן בקטנות בתינוק כמו למאוס ברע ולבחור בטוב בדברים פשוטים זהו עצם המדות שבנפשו בזקנותו לא יסור מזה כלל וכל מה שהי' בהן בחי' קטנות וגדלות שע"פ השכל שלפי שכלו יהולל איש שצומחים מקטנות לגדלות עד שהוא זקן שקנה חכמה כו' אינו מצד עצם המדות כלל (דלא שייך בהן בחי' קטנות וגדלות כמו שהן בטבעיות בעצם הנפש רק מן ההעלם לגילוי בלבד דבתינוק בן יומו יש כל המדות הטבעיי' בהעלם ויוצאים לגילוי בגדלותו שזהו ענין קטנות וגדלות בעצם המהות דמדות משא"כ בקטנות וגדלות דמדו' שמצד השכל בתינוק וגדול א"ז בעצם מהות המדות בטבעם רק בבחי' התפשטות שלהם במה שבאי' במורכב ובהתלבשות בדבר מה שהן נגררים ע"פ השכל ודעת המורה להם דרך להתפעל כנ"ל שזהו תלוי בקטנות וגדלות השכל דוקא כמ"ש לפי שכלו יהולל איש שהן המדות שצומחים מנערות לזקנה, אבל עצם המדות מצד עצם מהותן שהוא למעלה מן השכל וטעם בתינוק הן למטה מן הדעת שנק' קטנות בעצם ובגדול הן למעלה מן הטעם והוא בעצמו' התענוג והרצון הפשוט ועצמי בלתי מורכב בדבר מה בשכל וטעם כו' כידוע (וכמ"ש במ"א שזהו ענין המאמר דז"א בע"י עצמו אחיד ותליא למעלה ממזלות דחו"ב כו'). (ויובן מכ"ז עכ"פ דיש ב' מיני גידול א' בגידול השכל שמגדל המדות לפ"ע גידול השכל דוקא כנ"ל שיש בזה סדר והדרגה מעט מעט כמו משכל שמצומצם רק בדברים קטנים בתינוק ובשכל שבעשיה לבד ואח"כ נתגדל השכל מעט יותר במדות שבמו"מ והבחנה בין טו"ר ביותר כתינוק בן ו"ו וז' עד ד' שנה שנשלם השכל שבמדות ומתגדל יותר עד מדות שבשכל החכם הגדול כזקן שקנה חכמה (וזהו צדיק כתמר יפרח כתמר דסליק לע' שניז דהיינו ז' מדות שכלולים בגדלות החכמה ממקורה (כמו בגדלות שני דאור אבא במ"ת) אבל גידול הב' הוא בעצם הנפש שהוא עצם הרצון והתענוג שנפש של התינוק בן יומו קטן בעצם (כעגל קטן וכבש קטן

שו"ה זקן — (דלא: בגוכי"ק לא נסמן סיום החצע"ג.

דז"א בע"י . . אחיד ותליא: בספר המאמרים תקס"ה ח"א ע' תסו. סה"מ תקס"ח ח"א ע' א: באד"ר. ובלקוטי תורה צו יט, ב: באדר"ז רצב, [א]. וראה תורה אור יתרו עב, ג. ספר המאמרים תקס"ט ע' קסז. ספר המאמרים פרשיות ח"א ע' שלב. ח"ב ע' תקלב.

שו"ה למעלה — (ויובן: בגוכי"ק לא נסמן סיום החצע"ג.

צדיק כתמר יפרח: תהלים צב, יג.

כתמר דסליק לע' שניז: זהר ויקרא טז, א. וראה פירוש המלות פקל"ג.

ואיל קטן ופרי קטנה כו') והולך ומתגדל ונעשה נפש גדול, דגידול זה בעצם ולא בא בסדר והדרגה אע"פ שנמשך זמן ימים רבים ושנים כמו עד היותו בן ך' וע' שנה א"ז רק שיצא מן ההעלם דנפש לגילוי והוא במדות העצמי' שברצון ותענוג העצמי שבעצם הנפש שהי' בהיותו בקטנותו ממש שיצאו לגילוי בגדלותו באין כל חדש. וזהו גידול עצמי שגם שהוא למטה מן הדעת זהו מה שגדל בזקנותו למעלה מן הדעת (וזהו בחיריק שנעשה חולם ובאמונה עצמי' שהיו לישראל במצרים שנק' חסד נעוריך שלמעלה מגדלות החכמה דמ"ת כידוע שזהו גפן ממצרים תסיע כסו הרים צלה כו'. וזהו כארז בלבנון ישגה שהן מדות דתענוג ורצון העצמי שנק' גידול הנפש בעצם כנ"ל וד"ל).

והנה לפי המובן מכל הנ"ל שיש ב' מיני גידול דקטנות לגדלות, הא' בשכל שבמדות כמ"ש לפי שכלו כו' שבא בסדר והדרגה מעט מעט, כנראה בחוש בגידול השכל והמדות כא' ממש מיד שנולד נמשך ונתוסף בו מוחין דיניקה כל כ"ד חדש מדי יום ויום להיות חומר המוחין ומדות מוכנים לקבל צורת השכל ואחר כך בגידולו עוד ניתוסף בו שכל למדות כמו הפעוטות מקחן מקח כו' למעשה עכ"פ ועדיין אינו בר עונשין עד שיהי' בן י"ג שנה שנכנסו בו המוחין (דצ' דצלם) בגילוי יותר עד שהן ולאו שלו במדות דחו"ג חזקים ע"פ דעת המתפשט בהן ולכך הוא בר עונשין (כמ"ש במ"א), וכשיגדל יותר ויהי' בן ך' שנה יהיה כל התפעלות המדות בלב רק ע"פ הארת אור השכל שבמוח עד שהמוח שליט על הלב כו' (וזהו גדלות דאימא ואח"כ מתחיל גדלות שני דאבא כמ"ש במ"א בבה"ז ע"פ מראש צורים. וגידול הב' בעצם המדות מקטנות בעצם הנפש כנ"ל עד שיגדל שיהי' נפש השכלית בעצם מהותה ותקפה בגדלות המדות בעצם מהותן כנ"ל. ויובן מזה דגם בחי' הגדלות דמדות שע"י גידול השכל לבד כמו בחי' קטנות יחשב לגבי המדות בעצמו' שלהם (ואף בקטנות המדות בעצם כמו בתינוק כחם גדול יותר מגדלות המדות דשכל (וכמ"ש במ"א עמ"ש ואני בהמות כו' בהמה שלמטה

חסד נעוריך: ירמ' ב, ב.
גפן ממצרים תסיע: תהלים פ, ט.
כסו הרים צלה: תהלם פ, יא.
בארז בלבנון ישגה: סיום הכתוב צדיק כתמר.
הפעוטות מקחן מקח: גיטין נט, א (במשנה).
שו"ה השכל — (וזהו: בגוכי"ק לא נסמן סיום החצע"ג.
בבה"ז ע"פ מראש צורים: בלק קג, א ואילך.
ואני בהמות: נסמן לעיל ע' י. וראה תורת חיים בראשית יב, א. ד"ה וישלח יעקב תקפ"ג תר"ח וישלח מ, ד. שער האמונה פס"ט. ד"ה להבין מארז"ל מפני מה ת"ח (קה"ת תשל"ט) ע' 24 ואילך.

מהדעת שרשו למעלה מן הדעת כו') (וא"ז מצד מדות הטבעיות דנה"ט שגדול כחם יותר ממדות השכלי' כנ"ל אלא גם בנפש השכלי' עצמה שנק' נפש אדם יש בה ב' מדות העצמיי' שבה שלמעלה ממדות דשכל כנ"ל בתינוק שגדול כח מדותיו יותר ממדת השכליי' שבגדול כו'). ונמצא מובן מזה בשרש הענין הנ"ל דזה שמדות השכליי' בגדולתם לא נקרא רק בחי' קטנות לגבי עצם גדלות המדות שבנפש האדם זהו לפי שכל עיקר בחי' אור מציאו' השכל בנפש אינו רק כח א' שנמשך מעצם הנפש (שעל שם זה נקרא נפש השכלית) וכידוע במ"ש והחכמה מאין תמצא מאין והעלם שהוא כח המשפיע חכמה מאין ליש מהעלם לגילוי כמו ברוב ימים ושנים שגדל אור השכל מעט מעט כנ"ל וזהו מבחי' מזל ונוצר אותיות צינור שזהו דמזל מחכים כו' כמו ימים ידברו ורוב שנים יודיעו חכמה (אע"פ שרוח היא באנוש שהוא רוח החכמה בעצם אבל יוצא מהעלמו ברוב ימים ושנים), אבל עצמות הנפש ומדותיה הנטועים ומושרשים בה בעצם למעלה הרבה גם ממקור וכח המשפיע שכל באדם מקטנות לגדלות כו' עד שכל גידול הזה דשכל במדות כנ"ל אינו נחשב רק בחי' קטנות לבד לגבי מדות העצמי' וד"ל (ועכ"ז הרי יש כח בשכל שבמוח להיות שליט על הלב גם על מדות העצמי' לעשות היפוך מהותם (וכמו חנוך לנער כו' שהוא בחי' טבע שני דשכל במדות שגובר על טבע ראשון שבא בתולדה בנפש האדם (כמו מאכזריות לרחמנות ומהתנשאות וגסות כרוח גבוה בעצם שהוא כעז"פ נעשה שפל ורך כקנה כו' וכה"ג) כצורה בחומר לפי שיש יתרון מעלה בבחינת מ"ה דחכמה יותר עד שהנפש עצמה נק' ע"ש נפש השכלי' בחי' מדבר דוקא (וגם כח המוליד יוכיח שיוליד נפש בעל שכל בדומה לו) והי' ראוי לפי הנ"ל בגידול הנפש במדות העצמי' שיהי' הלב שליט על המוח (וכמו שתחלת יצירת הולד מן הלב למוח וכך דעת החכמים הראשונים והאחרונים ויש מהם שסוברי' שהיצירה מן המוח תחלה וכמ"ש במ"א שזה תלוי במחלוקת אחרת אם בנין החומר קדם לצורה או הצורה קודמת לחומר דהא בהא תליא וד"ל) (ואנו רואים שבילדות הלב שליט על המוח ובזקנה המוח שליט על הלב לפי שבילדות השכל קטן

והחכ' מאין תמצא: **איוב כח, יב.**

ונוצר אותיות צינור: **ראה ג"כ ד"ה מראיהם ומעשיהם בספר המאמרים תקס"ו ע' ריד. תורה אור יתרו סט, ב. לקוטי תורה מטות פג, א. אמרי בינה שער הק"ש פס"ד. דרך מצותיך קכז, א.**

דמזל מחכים: **שבת קנו, א.**

ימים ידברו: **איוב לב, ז.**

שרוח היא באנוש: **ראה איוב לב, ח.**

שו"ה כנ"ל — (ועכ"ז: **בגוכי"ק לא נסמן סיום החצע"ג.**

שו"ה היפוך — (וכמו: **בגוכי"ק לא נסמן סיום החצאי עיגול.**

כעז"פ: **כעזות פנים.**

והמדות גם שהם בקטנות יש בהן תוקף המדות העצמיי' ממש כנ"ל אבל בזקנה השכל שבמוח גדול וחזק יותר מגדלו' המדות דנפש, וראי' מסנהדרין שהיו זקנים דוקא ולא נערים אע"פ שיש נערים חריפים בשכלן יותר מזקנים לפי שמדות שבלב בחום הטבעי כמו שהן בתוקף הנפש יגברו על השכל ויטו לאור השכל מנקודת האמת משא"כ זקני' שדעתם מתיישבת עליהם ששכלם שליט על מדות שבלב כו'. ולפי"ז ה"ז היפוך מענין הנ"ל בגידול הב' בעצם הנפש בזקנה שהוא גדול וחזק הרבה גם מכח ומקור השפעת השכל במוח ע"י מזל כו' כנ"ל עד שכל גידול השכל נק' קטנות לבד כו'. והתירוץ ידוע ומבואר במ"א שיש ב' מדריגות בחכמה דאדם א' כמו שהחכמה מאין תמצא בבחי' כח והארה בעלמא לבד שהוא בחי' מזל מחכים, אבל מדריגה הב' זהו כח המשכיל ההיולי כמו שהוא בעצם שאינו מקור לגילוי שכל עדיין אלא הוא עצם כח היולי להשכיל כל שכל כו' וזהו עיקר נפש אדם שנקרא נפש השכלית ע"ש כח השכל בעצם. וזהו זקן שקנה חכ' במקורה העצמי' והוא גידול השכל הנפש דאדם בעצם שנתחזק עצם כחו השכל הנ"ל בזקן דוקא עד שגידול השכל ההתפשטו' נק' קטנות לבד לגבי' כו ובזה אין המדות שבלב שולטים על המוח אדרבה המוח שליט גם עליהם כזקן דוקא מטעם זה וד"ל).

והנה ע"ד כל הנ"ל יובן למעלה בבחי' המדות עליונות דז"א דאצילות שנק' אדם העליון שיש בהם בחי' קטנות וגדלות כנ"ל דכ"ז אינו רק בחי' המשכות המוחי' דחו"ב במדות אם בקטנות השכל המצומצם במדות רק למעשה והוא לדון את העולם לפי מעשיהם בחסד או דין בפרנסה, שזהו שא' יושב ודן כו', ואמנם נמשך במדות אלה מבחי' החכמה שיושב ועוסק בתורה שז"ש מלך במשפט יעמיד ארץ במשפט דאוריי' ונק' שופט כל הארץ כו', ויש בזה מדריגות רבות מקטנות לגדלות לפי אופן הארת המוחי' במדות ולפעמים נמשך במדות בבחי' גדלות דאימא כמו ביו"ט שנק' מועדי הוי' כידוע ובשבת מאיר בז"א ממוחי' דאבא וכה"ג משא"כ בו' ימי החול הוא בחי' קטנות דיעקב ורחל. וכ"ז אינו בא מצד עצם המדו' דז"א כי עצם המדות שרשם למעלה מן המוחי' דאו"א כו' כי שרש המוחי' דחו"ב דאצי' אינו רק ממזל הח' ונוצר ומזל הי"ג ונקה שהוא שרש לחו"ב כמ"ש בע"ח דאור אבא יונק ממזל הח' כו' שמהם בא התחלקות דג' קוין חח"ן בג"ה כו' שהוא בסדר

מסנהדרין שהיו זקנים: סנהדרין יז, א. רמב"ם הל' סנהדרין פ"ב ה"ו.
מלך במשפט יעמיד ארץ: משלי כט, ד.
שופט כל הארץ: וירא יח, כה (השופט).
דאור אבא יונק ממזל הח': נסמן לעיל ע' קכג.

ההשתלשלות דאצי' בהדרגה דעו"ע כמו חכ' חסד נצח כו', אבל בחי' המדו' דע"י וא"א דאצי' בבחי' כתר עליון הוא למעלה מן ההשתלשלות דע"ס דג' קוין דאצילות והיינו לפי שראשי' ומקור דאצילות אינו אלא מבחי' חיצוניות הכתר בחו"ב (כמזל ונוצר ממותרו' ח"ס דא"א כו' כנ"ל). אבל בג"ר דכתר שם מאיר מהארת אור א"ס ב"ה עצמו שמדותיו הן בבחי' א"ס ממש ונבדל בערך מע"ס וכמאמר אנת הוא חד ולא בחושבן י"ס וכמ"ש ולאו מכל אינון מדות כו', וע"ז אמר לפני אחד מה אתה סופר כו' להיותו למעלה מכל מדה וספי' כו' (וכמו ענין המדות העצמיי' שבנפש עצמה כנ"ל בעצמות התענוג ועצמו' הרצון (שזהו בחי' פנימי' דע"י וא"א כידוע) שכל גידול והתפשטו' דשכל מחו"ב למדו' שבלב אינו רק בחי' קטנו' לבד לגבי בחי' העצמו' דמדות הנ"ל וכמ"ש בתיקוני' דאור א"ס מלגיו וכתרא עילאה מלבר כו'. וזהו בחי' עתיק שנחשב מבחי' אחרונה שבא"ס והוא מובדל ומרומם מהיות מקור לנאצלים, ולכך נק' עתיק מלשון העתקה ממקומו וכמו המעתיק הרים כו' כידוע והוא מה שנעתק ומתנשא ומרומם מימו"ע דהשתלשלות דע"ס דאבי"ע ובחי' המדות שבו הן כמו מדות עצמיי' שבתענוג ורצון העצמי' שכלול בעצם הנפש כנ"ל. ולזאת יובן דגם כל בחי' גדלות המוחין שנמשך במדו' דאצילות ומוחי' דחו"ב דאצילות נקרא בחי' קטנות לגבי בחי' פנימי' הכתר שהוא בחי' עצמו' המאציל שממנו נמשך מקור למציאותם כו' אבל כאשר נמשך במדות דז"א (שהוא כמו מדות שבלב כידוע) מבחי' המוחי' ומדות דע"י בפנימי' שלו (שזהו בגידול המדות בעצם מקטנות לגדלות כמו שהן בעצם התענוג כו' כנ"ל) הוא שנק' בחי' גדלות המדות באמת (וכמו כארז בלבנון ישגה כו') וכמ"ש דז"א בע"י עצמו אחיד כו' כנ"ל ועכ"ז יש מעלה בשלימות המדות דחכמה דזקן להיות שליט על הלב גם על המדות העצמי' כו' כנ"ל אך זהו בכח המשכיל העצמי שע"ז נק' נפש השכלי' כנ"ל עד שגידול השכל בהתפשטות בחו"ב נק' רק קטנות לבד כו'. וכך הוא למעלה בעצמו' כח החכמה דעצמות המאציל שלא בחכמה ידיעא כו' שהוא מקור התוה"ק למעלה גם ממדות דע"י כו' משום דגם כל גידול דמוחי' דחו"ב אינו רק בחי' התפשטו' ממזל ונוצר כו' ואפי' מדות העצמיי' למטה מחכמה העצמי' ממש. וזהו שמבואר בע"ח דז"ת דע"י מלובש בנאצלים (כמו חסד דע"י בגלגלתא דא"א וגבו' דע"י בח"ס וכן בא"א עצמו ח"ס שבו למעלה מן המדות שנקראים זרועות דא"א רק או"א מקבלים רק ממותרי ח"ס ממזלות

דאור א"ס מלגיו וכתרא עילאה מלבר: **ראה תקוני זהר סתכ"ב** (סח, ב).

עתיק . . המעתיק הרים: **איוב** ט, ה. **וראה לקוטי תורה** ר"ה סא, ג. **ספר המאמרים פרשיות** ח"א ע' רצ. **סה"מ** תקס"ו ע' רנג. **סה"מ** תקס"ז ע' קיא.

שמבואר בע"ח: **שער** (יג) א"א.

דנוצר ונקה כו'. וזהו ההפרש בין יצי"מ למ"ת כי ביצי"מ הי' הגאולה בזכות אבות שהן המרכבה למדות עליונות דע"י וא"א ונק' ימי קדם, וזהו ביד חזקה ובזרוע נטויה שהן בחי' זרועות דא"א וע"י כידוע שז"ת דע"י שרש ומקור לאצילות במוחי' דאו"א ומדות דז"א כנ"ל, אבל במ"ת הי' האור מבחי' ג"ר דע"י בכח"ב שנחשב מבחי' א"ס שהיא חכמה העצמי' דתוה"ק כנ"ל (וכמשי"ת).

והנה אחר שנתבאר בביאור ענין יחוד דזו"נ הוי' ואלקים בב' מדריגות דגדלות וקטנות שהוא רק עפ"י הארת אור המוחי' דחו"ב במדות דז"א שכ"ז נקרא בחי' קטנות לגבי בחי' ע"י וא"א שמשם מקור לחו"ב דאצילות כנ"ל. ומעתה יובן שרש ענין קי"ס בכלל. דהנה בקי"ס אמרו זה אלי ואנוהו וכ"ז לנוכח דוקא כמו לע"ל שא' הנה אלקינו זה כו' והוא לפי שהי' בקי"ס גילוי אור העצמות דא"ס ב"ה כמו שמאיר בפנימי' דע"י שהוא במדו' דחו"ג דע"י שנק' יד הגדולה ויד החזקה כמ"ש ויראו ישראל את היד הגדולה אשר עשה ה' במצרים כו' והוא כמ"ש בזוהר ע"פ מה תצעק אלי (שזהו בחי' ז"א דאצילות שנק' קוב"ה כידוע) בעתיקא תליא, פי' במדות דעתיקא עצמו שלמעלה מן החכמה שנמשך ממזל דנוצר כו' כנ"ל. דהנה באמת לפי הראוי להיות בסדר ההשתלשלו' דאבי"ע בענין היחוד דזו"נ בבחי' קטנות דזו"נ וגדלות כנ"ל הרי הי' אז בנ"י בגלות מצרים בבחי' הקטנות דמדות כמו תינוק קטן בן יומו שמוחי' ומדות שלו בקטנות בתכלית, כידוע שהגלות נק' עיבור והגאולה נק' לידה, וז"ש ואעבור עליך ואראך מתבוססת בדמיך כו' (וכמבואר ביחזקאל בכל פרטי הדברי' שעושי' לתינוק בילדותו כמו לא כרת שרך כו') והיינו כמו זיווג דקטנות דמדות העליונות במל' (בבחי' נה"י שבנה"י) שהוא כמו בכל גלות שאין אתעדל"ת רק מאוי"ר דקטנות למעשה לבד באמונה פשוטה לבד כו' שאתעדל"ע נמשך במל' ג"כ רק מקטנות דנה"י דז"א מאצילות לבי"ע. וא"כ הי' ראוי שלא יתגלה אור אלוקי' מאצילות למטה בנש"י במצרים רק מקטנות דנה"י דז"א ע"י בחי' זיווג דקטנות לבד כנ"ל. אך הי' להיפוך שבבחי' קטנות זו דאמונה פשוטה

הגאולה בזכות אבות: **שמות רבא פט"ו, ד.**
ונק' ימי קדם: **ראה ג"כ ספר המאמרים פרשיות ח"א ע' שכח.**
וירא ישראל את היד הגדולה: **בשלח יד, לא.**
בזוהר ע"פ מה תצעק אלי: **בשלח יד, טו. זהר בשלח מח, א. נב, ב.**
ואעבור עליך . . בדמיך: **יחזקאל טז, ו.**
לא כרת שרך: **יחזקאל טז, ד.**

(כמצה מיכלא דמהימנותא בחי' קטנות דאבא שביסוד ז"א וכו' ובמל' נקרא נקודה תח"י שזהו ד"י אכלו כו' כמ"ש במ"א) הי' ההתגלות מעצמות אור א"ס ב"ה שבפנימי' הכתר בכלל כנ"ל כמ"ש ועברתי באמ"מ אני ולא מלאך כו' והוא מה שנגלה עליהם מלך כו' בכבודו ובעצמו, וכמ"ש ויוציאנו ה' אלקינו שהוא בחי' או"א דאצילות ביד חזקה ובזרוע נטוי' שהן המדות דא"א וע"י כנ"ל, ובמורא גדול זו גילוי שכינה שהיא מל' דא"ס עצמו כו' והיינו לפי שהי' הארה הזאת בבחי' דילוג גדול שלא בהדרגה וסדר ההשתלשלות מן המציל לבי"ע אלא מלמעלה ממקור ההשתלשלות דאבי"ע דוקא, וכמ"ש קול דודי הנה זה בא מדלג על ההרים מקפץ על הגבעות, פי' הרים וגבעות הן בחי' המדות שמקבלים מן החכמה ונקרא טורי נהורא, ויש מדות דגדלות שנמשכי' ממוחי' דאו"א בבחינת הגדלות כו' ויש מדות דקטנות המוחי' כנ"ל ונק' גבעות, וכ"ז נק' קטנות לגבי מקור כל המוחי' דחו"ב שהן מדות דע"י שלמעלה מחו"ב דאצי' כנ"ל. וזהו מדלג על ההרים שהן האבות שהן מרכבה למדות דז"א שמקבלים מאו"א ומקפץ על הגבעות מוחי' דאימא, והוא לפי שנמשך הארה בדילוג על ההרים מעצמות המדות דתענוג ורצון הפשוט שנק' קול דודי ממש כו' (ובאמת דילוג זה הי' למעלה גם מן ההרים הגבוהים יותר שהן מדות דע"י כי הרי הי' האור מאור א"ס שבבחי' מדות דא"ס עצמו למעלה גם מטורי חשוכא דרצון ותענוג הנעלם כו' וכמ"ש ההרים רקדו כאילים כו' בחי' הרים עליונים דע"י רקדו בבחי' קטנות לגבי עצמו' המדות דא"ס שנתעלו למעלה מן ההשתלשלות כו').

אך יש הפרש בין יצי"מ לקי"ס דביצי"מ הי' הדילוג רק למעלה מן החכמה ובינה לבד כנ"ל, והוא במדו' דע"י, אך בחינת יד הגדולה שהי' בקי"ס הי' למעלה גם מן ההרים עליוני' דטורי חשוכא הנ"ל, וכמ"ש הים ראה וינוס

כמצה מיכלא דמהימנותא: נסמן לעיל ע' מא.

כמצה . . קטנו' דאבא: בספר המאמרים תקס"ה ח"א ע' תכט ובשער האמונה פ"ד: בפע"ח. בשער האמונה פ"א: בכתבי האריז"ל. בספר המאמרים פרשיות ח"ב ע' תקנ: ובע"ח.

ובחל' . . ד"י אכלו: ראה שער האמונה שם.

ועברתי באמ"מ: בא יב, יב.

אני ולא מלאך: ראה ספרי תבא כו, ח.

שנגלה עליהם . . ובעצמו: נסמן לעיל ע' לה.

ויוציאנו ה' אלקינו: הגדה של פסח פסקא עבדים היינו. וראה בהגדה עם לקוטי טעמים ומנהגים שם ע' יד. וראה פרי עץ חיים שער (בא) חג המצות פ"ז.

ובמורא גדול זו גילוי שכינה: תבוא כו, ח ובספרי שם. הגדה פסקא ביד חזקה.

קול דודי הנה זה בא: שיר השירים ב, ח. וראה שער האמונה פס"ח.

וההרים שהן האבות: נסמן לעיל ע' קיז בהערה שמעו הרים.

ההרים רקדו כאלים: תהלים קיד, ד. וראה שער האמונה שם, ופס"ט.

הים ראה וינוס: תהלים קיד, ג.

כו' ההרים רקדו כו' לפי שביצי"מ הי' בחי' ירידה דמדות דא"ס למטה באבי"ע בהתלבשות בזרועות דא"א כו' שנק' יד החזקה כו', אבל בקי"ס הי' בבחי' עליות דמדות עליונות למעלה מעלה בעצמות המדו' דא"ס ולכך נק' יד הגדולה כמו שלגדולתו אין חקר ממש כו' וז"ש ימינך ה' נאדרי בכח ימינך ה' כו'. והענין הוא כמארז"ל בים נדמה להם כבחור עושה מלחמה כמ"ש ה' איש מלחמה ובמ"ת נדמה להם כזקן בגבו' דמלחמתה של תורה כו', דמשמע ענין א' הוא רק בבחי' גבו' כגבור במלחמה רק שבקי"ס הי' גבו' זו במדות כמו בחור גבור במלחמה שע"ז אמר תפארת בחורים כחם והיינו גבורה וכח החכמה שבמדות מצד תוקף וחוזק המדות שבלב כגבורת הארי' שנקרא גבורת הלב שממנו יבא תוקף כח בחכמה שבראש מלמעלה מן השכל (שהוא הפותח כח ועוז הנעלם בכח המשכיל להשכיל בחכמה ונק' חכם לב כידוע) שיכול לעשות חידוש רב יותר מכח עצם החכמה כמו חכם לכשירצה וכמו ופתח לבי בתורתך מלמטה למעלה בבחי' או"ח כמ"ש במ"א). וכך הי' מלחמה כזו במדות עליונות שבלב אדם העליון כבחור במלחמה להיות שטענה מדה"ד מה נשתנו אלו מאלו כו' כי לא קבלו תו"מ עדיין והי' צריך לחזק עצמו להטות לחסד ולגבור חסד דימין על שמאל כו' מצד תוקף במדות עצמו ששרשן במדות דע"י עצמו שלמעלה מן החכמה ומוחי' שבראש עד פנימי' המדות דא"ס עצמו שמעורר לפנימי' מעצמיות כח החכמה דא"ס להיות בוחר בעמו, שז"ש ההרים רקדו כו' כי הים הוא בחי' המל' שמקבל ממדות דז"א עד מדות דחו"ב ורצון ותענוג דע"י וא"א ובקי"ס הים נהפך ליבשה וההרים שהן המדות רקדו למעלה מן ההשתלשלות כנ"ל לפי שנתגלה מפנימיו' ועצמיו' החכמה שבמדות דא"ס שלמעלה מעלה מהשתלשלות והתלבשות המדות באבי"ע והיינו מה שהי' גילוי זה בקי"ס שלא ע"י או"א וז"א שהן חכמה ומדות דאצי' הבאים בסדר ההשתלשלות וגם לא כפי התלבשות מדות דע"י וא"א שנק' יד החזקה באו"א כו' כמו שהי' ביצי"מ שהי' מדלג על ההרים כו' כנ"ל אלא בא האור בבחי' דילוג גדול

שלגדולתו אין חקר: ע"ד תהלים קמה, ג.

ימינך . . ימינך ה': בשלח טו, ו.

בים נדמה להם: ראה מכילתא בשלח טו, ג. שם ורש"י יתרו כ, ב. תורת חיים בשלח רפט, א־ב. שער האמונה פמ"ו. ספר המאמרים פרשיות ח"א ע' רעג.

ה' איש מלחמה: בשלח טו, ג.

תפארת בחורים כחם: משלי כ, כט.

חכם לכשירצה: גיטין סז, א.

ופתח לבי בתורתך: ברכות יז, א (פתח).

שו"ה וכמו — במ"א): בגוכי"ק לא נסמן התחלת החצע"ג.

מה נשתנו אלו מאלו: [הלשון שבת נה, א]. זהר תרומה קע, ב.

מלמעלה מעלה מכל ההשתלשלות דע"י וא"א שמתלבשי' באצילות והוא מפנימי' ועצמות א"ס ב"ה שבפנימי' המדות וחכמה דא"ס שמאיר בפנימי' החכמה שבפנימי' המדות דע"י שבא ע"י תוקף המדות מצד עצמות כנ"ל, שזהו כבחור במלחמה. וז"ש מה תצעק אלי שהוא מדות דחכמה בגילוי אלא בע"י עצמו בפנימי' המדות והחכמה שבו שלמעלה מן התלבשות שלו בנאצלים כנ"ל, וכמ"ש ויולך ה' ברוח קדים עזה מקדמונו ש"ע כמו ורוח אלקים מרחפת כו' למעלה ממ"ע דח"ס דא"א וע"י שבא בהשתלשלות כו'. וזהו עצמו הוא שהי' במ"ת בבחי' גילוי אור מלמעלה למטה בבחי' או"י מפנימי' החכמה דא"ס בפנימי' המדות שלו שבתוה"ק שנגלה במאמר אנכי כו' שזהו כזקן שקנה חכמה במקורה העצמי' כנ"ל, ונק' גבור במלחמה דתורה לגבור החסד על הדין דוקא מצד גבו' עליונה דעצמו' החכמה דתוה"ק שזהו עיקר התורה כמ"ש מימינו אש כו' (וכנ"ל דבזקן יש כח חזק יותר להיות המוח שליט על הלב גם על מדות העצמיי' כנ"ל וד"ל).

והנה אחר כל הנ"ל בכללות ענין יחוד דזו"נ ובב' מדריגות דקטנות וגדלות שבקי"ס הי' האור מלמעלה מן מקור ההשתלשלות שהוא בחי' פנימי' דע"י כנ"ל. ומעתה י"ל גוף ענין [של] קי"ס למה נק' בשם קריעה דוקא (דלכאורה הי' סיבתו ע"י רוח קדים עזה שבקע המים כמבואר בכתוב וכתי' לגוזר ים סוף לגזרים שגזירה זו כמו קריעה ובקיעה מלמעלה דוקא והיינו כמו ע"י בקיעת דמטה משה דכתיב ואתה הרם את מטך ונטה את ידך על הים ובקעהו כו' וזה סותר למ"ש ויולך ה' רוח קדים כו' ולמ"ש וברוח אפיך נערמו מים כו' נצבו כמו נד כו'). וגם י"ל למה הי' הקריעה ובקיעה בים דוקא ולא בנהר כמו שיהי' לע"ל [ב]לשון ים מצרים דכתיב והניף ידו על הנהר כו' והכהו לז' נחלים כו'. והנה ידוע דרך כלל דים זה היינו בחי' ים העליון למעלה שהוא בחי' מל' בכלל שנק' סופא דכ"ד דאצילות וכמ"ש כל

ויולך ה' ברוח קדים עזה: **בשלח יד, כא** (בדילוג). **וראה לעיל ע' קנז. שער האמונה פמ"ה.**

ורוח אלקים מרחפת: **בראשית א, ב.**

במאמר אנכי: **יתרו כ, ב.**

מימינו אש: **ברכה לג, ב.**

והנה אחר כל הנ"ל: **ע"כ נמצא לע"ע בגוכי"ק.**

שו"ה כמו — דמטה: **ניתוסף ע"פ בוך 669.**

ואתה הרם . . ובקעהו: **בשלח יד, טז.**

שו"ה הים — רוח: **גם לעיל כתוב בהכת"י רוח, אבל** בגוכי"ק **שם: ברוח. וכנראה שכצ"ל ג"כ כאן.**

וברוח אפיך . . נד כו': **בשלח טו, ח.**

שו"ה נערמו — כו': **כ"ה בהכת"י. ובכתוב: מים נצבו.**

שו"ה נערמו — כו': **החצע"ג ניתוסף ע"פ בוך 116.**

הנחלים הולכים כו' והוא בחי' הממוצע בכלל בין אצי' לבריא' (ונק' ג"כ שער ופתח כמו זה השער להוי' דאצי' שכל העלאו' הנשמו' ומלאכי' דבי"ע עולי' ע"י בחי' המל' [למעלה] באצי' כו' כמו כל המשכות וירידות האור והשפע דאצילות לבריאה עובר דרך בחי' המל' דוקא שזהו ענין בחי' ההעלם שנעשה גילוי בכלל כמשי"ת.

והנה בגוף ענין דקי"ס יש מחלוקת גדולה לפי המובן בספרי הקבלה בין פי' הזהר לפי' האריז"ל דלפי המובן מכל מא[מ'] הזוהר בענין קי"ס כמו במאמר כד סליק ימא גלגלוהי כו' עד דארבין סלקין ונחתין כו' [ונוני] ימא מתבדרין כו' עד דאתא ההוא דברא כו' (כמבואר בבה"ז). והענין הוא דכמו דימא דלתתא הגשמי הוא מכסה על היבשה (כמו קודם שאמר יקוו המים כו' ותראה היבשה שהי' היבשה מובלע בים וגם אחר שאמר יקוו כו' והים מתחת לארץ כמו לרוקע הארץ על המים וכתי' יורדי הים לשון ירידה מגבוה לנמוך כידוע מ"מ כל הברואי' שביבשה בגילוי מציאות בפ"ע הרי יש כיוצא בהם ממש בים שהן מובלעים שם בהעלם כדגים שבים כו' וגם על הים הולכים באניות שהן בהעלם שם כמשי"ת ועכ"פ ענין הים הוא בחי' ההעלם דוקא והיבשה הוא בחי' הגילוי דוקא כנ"ל) [ו]כך ימא עילאה שהוא בחי' המל' סופא דכ"ד כו' הוא שנק' עלמא דאתכסיי' שע"ז אמר זה הים גדול כו' שם אניות יהלכון כו' והן נשמות ומלאכים דאצי' שהן בבחי' ההעלם דמח' עליונה כנ"ל שלא באו לגילוי כלל בדיבור העליון להיות במציאות בריאה מאין ליש שבבחי' נפרד לעצמו כנשמו' דבריאה ויצי' כו' אלא המה כלולים ומיוחדים ממש בעצמו' אלקות שבאצי' באותיו' דמח' דאדם דאצי' שנק' ים העליון למעלה כנ"ל. וכמו עד"מ באותיות המח' באדם התחתון למטה שכל מה שיבא במח' בצירופי אותיות הן מתאחדים מאד עם

שו"ה הנחלים — (ונק': בבוך 669: ונק'.

מל' . . שער ופתח: ראה בספר המאמרים תקס"ט ע' מט ובהנסמן לשם.

זה השער לה': תהלים קיח, כ.

כד סליק ימא גלגלוהי: זהר בשלח מח, ב.

שו"ה ימא — (כמבואר: החצע"ג ניתוסף ע"פ בוך 116.

כמבואר בבה"ז: ביאורי הזהר בשלח מ, ד ואילך.

שו"ה דכמו — (כמו: כ"ה בבוך 669. ובכת"י זה: וכמו.

יקוו המים כו' ותראה היבשה: בראשית א, ט.

לרוקע הארץ על המים: תהלים קלו, ו. שער האמונה פכ"ט. פל"א. פ"מ־מ"א. אמרי בינה שער הק"ש פכ"ב.

יורדי הים: תהלים קז, כג.

הברואי' שביבשה . . כיוצא בהם ממש בים: ראה חולין קכז, א.

שם אניות יהלכון: תהלים קד, כו.

עצם השכל וחכ' ובינה שבמוח כשחושב דבר חכמה וכן כשהרהורי לבו במדות עולין במח' הן ביחוד גמור במדות שבלב וביטול והתכללות המח' במוח ולב עצמו הוא בלי חילוק ופירוד כלל [וכלל] משא"כ גילוי אותיות הדיבור שיוצאים לחוץ שגם שנמשך מרוח הבל הלב ונקרא רוח ממללא מ"מ נפרדו המה מעצם הלב והמוח ורק מפני שאחוז וקשור הבל הדיבור בהבל הלב והמוח יש בו ביטול ברו"ש למקורו בהבל הלב ולאותיות המחשבה שבמוח כי א"א לדבור בלי מח' כידוע אבל מ"מ נק' הדיבור בחינת נפרד כשהוא יוצא באויר ההבל החיצוני עד שיכול לשנות בצירופי' שבדיבור היפוך מצירופי' שבמדות ומחשבה או שיכול לעצור רוח הבל הדיבור ולא יגלה מה שחושב במח' ואז נק' עליי' הדיבור במח' כידוע.

והנמשל מזה יובן למעלה בים העליון שהוא בחי' מחשבה עילאה כמ"ש כי לא מחשבותי [מחשבותיכם] כו' וכן מאד עמקו מחשבותיך וכה"ג דבחי' אותיות דמחשבה עילאה שנבראו בהן עלמין סתימין דלא אתגליין [ו]הן נשמות ומלאכים דאצי' ממש שהן בבחי' יחוד גמור באצילות דאיהו וחיוהי חד כו' כמח' דאדם שכלולה ומתאחדת בחו"ב שבראש כך הם כלולים בים החו"ב דאצילות וגם מתאחדים במדות שבלב אדם דאצי' והי' לאחדים ממש בלי פירוד כלל וכלל ובחי' הביטול והתכללות שלהם בבחי' אצילות הוא עצמו ממש בעצמו' אלקות בלי חילוק דבר מה במציאות בפ"ע כלל וע"כ הם בבחי' אלקות ממש וכמו נשמת משה דכתיב בי' מן המים משיתיהו כו' ממ"ע (דנהר נילוס שיוצא מנהר הראשון כו') דח"ע דאצילות שמלובש במח' בבחי' ים התחתון (דכל הנחלים כו') וגם ע' זקנים שנאצל מרוחו של משה עליהם הן בבחי' אצילות ממש וכן אצילי בנ"י כו' (דכתיב בהם ויחזו את האלקים כו') (וכה"ג בדורות הנביאי' כמו ישעי' בשרש נשמתו הי' בנו"ה דז"א כשמואל רק שמשה ואהרן הי' בנו"ה דאבא שבז"א כו') ואע"פ שנבואתם

שו"ה עצם — השכל וחכ' ובינה שבמוח: **ניתוסף ע"פ בוך 669.**
שו"ה במוח — חילוק: **כ"ה בבוך 116. ובכת"י זה: חיזוק.**
רוח ממללא: **ע"פ תרגום אונקלוס לבראשית ב, ז.**
שו"ה שבמוח — הדיבור: **כ"ה בבוך 116. ובכת"י זה: גם הדיבור.**
כי לא מחשבותי (מחשבותיכם): **ישעי' נה, ח.**
מאד עמקו מחשבותיך: **תהלים צב, ו.**
דאיהו וחיוהי חד: **תקוני זהר בהקדמה ג, ב.**
מן המים משיתיהו: **שמות ב, י.**
שו"ה כו' — (דנהר: **החצע"ג ניתוסף ע"פ בוך 669.**
ע' זקנים שנאצל מרוחו של משה עליהם: **בהעלותך יא, כה.**
אצילי בנ"י . . ויחזו את האלקים: **משפטים כד, יא.**
שו"ה את — (וכה"נ: **החצע"ג ניתוסף ע"פ בוך 375.**

הי' בנו"ה דבריאה ויצירה כו' עד דורו' התנאי' כר"ע ורשב"י גם בבחי' אצי' שבבריאה (וכמו נשמות הסבות שנקראים נוני ימא רבא דימא דשטין בים החכמה דמל' מראש לסוף כו'. ואמר בזהר ע"פ וידגו לרוב בקרב הארץ דנשמות אלו אזלין ביבשתא בעלמא דאתגליין שהוא בנשמות הצדיקים שבגופים שעוסקי' בתורה לשמוע תורה מפיהם הרי יכול להיות הילוך מים ליבשה וכך יכול להיות מיבשה לים והן כמו נשמות שבארץ וכמו"כ עולים מג"ע לגעה"ע דעלמא דאתכסיא שנק' עולם המחשבה שלמעלה הרבה מבחי' אותיות הדיבור ואינם מתבטלין ממציאות שלהם כלל וכלל כו' והיינו ע"י בחי' ארבין שנעשו בים העליון כמ"ש שם אניות יהלכון כו' כאניה זו שמגינה על האדם היושב בה על הים שיוכל להלוך ולשוט על הים מראש לסוף. וז"ש דארבין סלקין כו') (ונוני ימא רבא מתבדרין [לכל סטר] כו'). אבל נשמות ומלאכים דבריאה שנבראו מאין ליש במציאו' בפ"ע נפרד מאלקות רק שיש בהן בחי' הביטול לאלקות בשירה וכה"ג שנק' ביטול היש לאין בלבד ולא ביטול עצמי כנשמות דים (וכת"ח שנק' דגים שבים להיות שמובלעים באור וחיות עצמותו ממש באור החכ' דתורה כידוע) זהו לפי שנמשכים מבחי' אותיות דדיבור העליון שהוא יוצא בבחי' פירוד לחוץ רק שעכ"ז נאחזים בהבל רוח הדיבור ונכללים במקור חוצבם ברוח הדיבור העליון כמו וברוח פיו כל צבאם שמתבטלים במקורם ברוח פיו ית' כידוע וכן בנשמות שנאמר בהם לשון בריאה מאין ליש ממש כמו לכבודי בראתיו יצרתיו כו' לכן אמר אתה בראת אתה יצרת כו' והן הנשמות דבי"ע שעולים בביטול היש לאין באצי' בכל שבת וחודש לגעה"ע מגעה"ת כידוע. וזהו כמו עליות הדיבור באדם [א]ל אותיות המחשבה שמתבטלים שם במציאות ממש כי הי' הדבור תחלה במציאות יש בפ"ע ובעלותו במח' [מ]תבטל שם להיות בחי' ביטול עצמ[י] ממש כנ"ל יד"ל.

ונמצא מובן עכ"פ מכ"ז בהפרש שבין ים ליבשה למעלה דבחי' ים העליון זהו בחי' עלמא דאתכסיא שהוא נשמות ומלאכים דאצילות שהן בהעלם עדיין במח' העליונה למעלה מבחי' גילוי מאין ליש כנ"ל כמו נשמות

שו"ה שבבריאה — הסבות: כ"ה בבוך 116. 669. וכ"ה לקמן ד"ה ולפי"ז שו"ה חנוך. ובכת"י זה: האבות.

בזהר ע"פ וידגו לרוב: ויחי מח, טז. וראה זהר בלק קפו, ב. וראה ספר מאמרי אדה"ז על מארז"ל ע' קמד ובהנסמן לשם. וראה ג"כ לקמן ד"ה בוקע ים פ"ג.

שו"ה ליבשה — וכמו"כ . . לגעה"ע: בבוך 669 ליתא . . שם ובבוך 116: לים העליון.

שו"ה דארבין — (ונוני: החצע"ג ניתוסף ע"פ בוך 375.

וכת"ח שנק' דגים שבים: ראה ברכות סא, ב. עבודה זרה ג, ב. ספר המאמרים פרשיות ח"א ע' רנז. וברוח פיו כל צבאם: תהלים לג, ו.

שו"ה אתה — אתה: ניתוסף ע"פ בוך 669.

שו"ה באדם — הי' הדבור: כ"ה בבוך 116. ובכת"י זה: היו"ד דברות.

שנקראים נוני ימא דימא כנ"ל שמובלעים בהעלם דחכמה שבים העליון שנקרא ימא רבא שכוללת בעצמה כל הנבראים עליונים שבבחי' העלם דאצילות קודם שבא לגילוי באותיות הדיבור העליון כנ"ל, אבל בחי' יבשה למעלה זהו כמ"ש יקוו המים כו' ותראה היבשה דא[ח]ר הסתלקות בחי' [ה]העלם דמחשבה יתגלה הדיבור שממנו נמשך כל בריאה בגילוי מאין ליש [ממש] כנשמות ומלאכים דבריאה ויצירה כמו בארץ הגשמי שיצאו ממנ[ה] כל הברואי' גשמי' כמ"ש תוציא הארץ נפש חי' כו' וכמ"ש בזוהר דארץ אפיקת ועבידת תולדין כו'. וזהו ותראה היבשה בחי' עלמא דאתגליא וזהו ברוך ה' כו' מן העולם ועד העולם כו' מעלמא דאתכסיא לעלמא דאתגליא וכן מ"ש כי בי"ה ה' צור עולמים ב' עולמים כו' כידוע. אך לפי"ז משמע דא"א להיות התגלות הדיבור שנקרא יבשה וארץ כ"א בהסתלקות המח' שנק' ים כמ"ש יקוו המים דוקא ואח"כ ותראה היבשה כו' כמו תוציא הארץ שא"א הי' לארץ להוציא נפש כל חי' בהיותה [מובלעת] בתוך המים המכסי' עליהם כו', וכמו שאנו רואים שכ"ז שאדם טרוד בעומק המחשבה לא יוכל לבוא לידי גילוי הדיבור כ"א בהסתלקות עומק המח' לצד אחר ואז יוכל לדבר כו', ובאמת אינו כן דלפי הפש[ו]ט מורה בענין הדיבור [די"מ] שכל מה שבא בגילוי באותיות הדיבור הכל בא מהעלם דמחשבה דוקא כמו מאמר יהי אור הרי היה צירוף זה עצמו דיהי אור תחלה במחשבה וממח' יצא לדיבור וכן כל המאמרות כמו באדם דא"א לו לדבר דבר בלתי מח' שקדמה לכל דיבור ודיבור והיינו לפי אופן הצירופי' שעולים במח' דוקא כך ידבר ממש בלי תוס' וגרעון כלל (וכידוע דה"ג מנצפ"ך דאימא שמחלקים אותיות המחשבה הוא עצמו ה"ג שמחלקים אותיות הדיבור בה' מוצאות הפה [ו]זהו דעקבי לאה שהוא המח' נכנסת בתוך ראש רחל שהיא הדיבור. וז"ש עקב ענוה יראת ה' מה שעשתה ענוה שהיא המח' עקב לסוליתא עשתה יראה שהיא הדיבור עטרה לראשה כמ"ש במ"א).

תוציא הארץ נפש חי': ראה בראשית א, כד.

שו"ה אפיקת — ועבידת: בבוך 116: ואולידת.

ברוך ה' . . ועד העולם: תהלים קו, מח. ועוד. וראה לקוטי תורה קדושים כט, ג. ובהנסמן במראי מקומות לשם.

בי"ה ה' צור עולמים ב' עולמים: ישעי' כו, ד. מנחות כט, ב.

נפש כל חי': בבוך 116: נ"ח.

שו"ה תוס' — וכידוע: בהכת"י לא נסמן סיום החצע"ג.

דעקבי לאה . . נכנסת: ראה עץ חיים שער (לח) לאה ורחל פ"ג.

עקב ענוה יראת ה': משלי כב, ד.

מה שעשתה ענוה: ראה עץ חיים שם. שיר השירים רבא פ"א, א (ט). סידור שחרית ס, ג. ונוסח אחר במאמרי אדה"ז על מארז"ל (תפלה) ע' שצב. ד"ה וישב יעקב תקס"ג הנחת כ"ק אדמו"ר האמצעי במאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ע' קצ. אמרי בינה שער הק"ש פי"ט.

ולפי"ז לכאורה אין כאן הפרש כלל בין העלם לגילוי דמח' ודיבור כלל מאחר שכל מה שיש במח' בהעלם בא לגילוי בדיבור כנ"ל, וז"ש ברוך ה' מן העולם כו'. ובאמת אינו כן דבמח' נברא[ו] עלמין סתימין דלא אתגליין לעולם [ב]דיבור וכנשמות ומלאכים דאצי' שכלולים בהעלם דים העליון שהוא המחשבה כנ"ל ונק' עלמא דאתכסיא ממש שלא בא לגילוי כלל והנבראי' שמבחי' הדיבור הן במדריג[ה] מיוחדת בפ"ע שבאין [מ]אותיות הדיבור דוקא וכמו וברוח פיו כל צבאם ולא מבחי' העלם דמחשבה כלל וכלל כו' (וראי' לזה שהרי הברואי' דיבשה א"א להם להתקיים בים אפי' שעה אחת והברואים שבים א"א להם להתקיים ביבשה אפי' שעה ורגע וכך הוא למעלה בבר[ו]א[י'] הרוחני' דנשמות ומלאכים דים העליון א"א להם לבוא למטה בעלמא דאתגלייא (רק לפרקים וביח"ס כנשמת משה דמן המ"ע כו' שבא בעוה"ז לתקן לישראל, ונשמת חנוך לא נתקיים בעוה"ז כמ"ש ויתהלך חנוך ואיננו כו' וכן אליהו וכמו הסבות דאזלין ביבשתא לפרקים ובדרך נס כו') (רק כנשמת יוסף צ"ע נתקיים בעוה"ז וגם זה בלבוש שק דנוגה כו') וכנשמת רשב"י שאמר בי' אחידא בי' להיטא כו' ונתקיים לגלות סודות התורה ור"ע לא בא רק לגלות תושבע"פ ושרשו הי' בבחי' משה) וכן נשמות [ד]גילוי הדיבור א"א לעלות למעלה בהעלם דים העליון שמתבטלים שם במציאות (רק ע"י ארבין דוקא כנ"ל) ומזה מוכרח לומר דהעלם דמח' נבדל לגמרי מגילוי הדיבור בלתי יכול להתחבר לעולם היפוך הנ"ל וד"ל. וצ"ל דיש ב' מיני מח' א' מחשבה נעלמה שהיא בהעלם ועומק שא"א לבוא בגילוי הדיבור כל ונק' מאמר סתום לגמרי וזה שלא בא בגלוי ביו"ד מאמרות כלל רק נברא מזה עלמין סתימין כו' כנ"ל, וע"ז אמר יקוו המים דוקא וא"ל לא יוכל להיות גילוי המחשבה בדיבור כו', והמח' הב' הוא חיצוניו' המחשבה שבא לגילוי באותיות הדיבור דוקא (והוא שנק' עקבי לאה דוקא כו' כנ"ל וד"ל) שממנו כל גילוי אותיות הדיבור הנק' מאמר פתוח כידוע כמו ביו"ד מאמרות במאמר יהי אור כו' כנ"ל (ולפי"ז הרי יובן במע"ב שאמר ותראה היבשה דאין התהוות ברואי' מיבשה מצד עצמה לבד אלא מצד המאמר

ברוך ה' מן העולם: כ"ה גם בלקוטי תורה הנ"ל. אבל ראה לעיל שו"ה ברוך.

שהרי הברואי' דיבשה . . שבים: ראה חולין שם.

כנשמת משה: ראה ד"ה ויאמר משה ר"ח טבת תקפ"ב תורת חיים שמות נט, סע"ב. סד, ב.

ויתהלך חנוך ואיננו: בראשית ה, כד (בדילוג). וראה שיעור קומה [להרמ"ק] ספ"ג מערכת שית אלפי שני (פא, ג).

בי' אחידא בי' להיטא: נסמן לעיל ע' יב.

שו"ה במציאות — דמח': ניתוסף ע"פ בוך 375.

שו"ה הדיבור — וזה . . בגלוי: כ"ה בבוך 116. ובכת"י זה: ומה . . בדיבור.

שו"ה שבא — דוקא: ניתוסף ע"פ בוך 669.

שו"ה היבשה — ברואי' מיבשה: כ"ה בבוך 116. ובכת"י זה: הנק' ברואי' שביבשה.

דתוציא הארץ וכה"ג שבא מהעלם דמח' המאיר ונמשך [בדבר] מל' לגזור על הארץ שתוציא נפש חי' וכה"ג [וד"ל]).

והנה מעתה יובן ענין קי"ס לפי פי' הזהר כמובן במא' כד סליק ימא גלגלוהי כו', דהנה מבואר למעלה [ד]בחי' עומק המחשבה א"א לבוא בגילוי הדיבור כלל (וכמו סודות התורה א"א לבא בגילוי מן ההעלם רק ליח"ס כמו רשב"י ו[כמו] משיח שנק' פלא יועץ וחכם חרשים כו') (וכמו נס נפלא שלא בא בדרך הטבע כ"א למעלה מן הטבע כניסים די' מכות וכה"ג כו') וכך הי' גילוי הנבואה מהעלם דאצי' בבריאה בגילוי הדיבור בנביאים כמ"ש ביד הנביאים אדמה שזהו בהעלם דמח' עליונה שבאה לגילוי בדיבור בפי הנביאים וממילא מובן שאז הוא עליות הדיבור במח' כנ"ל דהיינו גם מה שיכול לבא בדיבור נשאר בהעלם המחשבה ולא יוכל לבא בגילוי כלל וזהו דוקא בעליות [עומק] המח' למעלה מצירופי אותיות המח' עצמה דהיינו שאותיות המחשבה עצמן עולים בעצם פנימי' השכל (או בפנימי' המדות) וכנראה בחוש בטרדת המחשבה בעומק [השכל] שנק' מחשבה עיונית [שמתבלבלי' אור] אותיות המחשבה ואינ[ם] כסדרן כלל כ[ו'] ואז עולה גם הדיבור במח' [לה]תבטל שם לגמרי כ[נ"ל]. וכך הוא למעלה בעליות המל' שנק' ים העליון כמו בנ[שיאת] גלי הים למעלה הרבה ע"י רוח סערה חזקה שמנשא גלי הים ואז גם דגים גדולים מתפזרין ומתבדרין לכל סטר כו'. כך גם נשמות הגבוהות דים העליון מתבטלים ממקומם ומתבדרים כו' (כמ"ש בביאורי הזהר) והוא בחי' ה"ג דאימא שמנשאות למח' דמל' דתבונה בעומק השכל כו' ואז ממילא עולה בחי' הגילוי דאותיות דיבור העליון במח' כנ"ל כמו שהיבשה היתה מובלעת בים כו' (עד דאתא ההוא דברא בימא שהוא בחי' יסוד אבא [ב]אי' שמשקיט הרוח סערה דגבו' דאימא והוא נקודת האמת דחכמה שממשיך חסדים דאו"י וממתיק לגבו' דאימא ו[מ]שקט הים כו' וכמ"ש שם).

אך ענין קי"ס שאמר בו ויבקעו המים הגם שהרוח קדים עזה הי' מגביה הים למעלה [וכמ"ש וברוח אפיך נערמו כו' אבל נעשה בקיעה דים

פלא יועץ: ישעי' ט, ה. וראה ג"כ לעיל ע' קצז.

וחכם חרשים: ישעי' ג, ג. וראה ג"כ לעיל ס"ע מז־מח.

שו"ה ליח"ס — כו'): החצע"ג ניתוסף ע"פ בוך 1746.

ביד הנביאים אדמה: הושע יב, יא (ושם: וביד). וראה שערי תשובה ח"ב חינוך פמ"ב. שער היחוד פמ"א.

שו"ה שמתבלבלי' אור: בכת"י זה: שמתכללים. ובבוך 669 ליתא תיבת אור.

שו"ה שנק' — חזקה: ניתוסף ע"פ בוך 669.

שו"ה גם — (כמ"ש . . הזהר): החצע"ג ניתוספו ע"פ בוך 116. וראה ביאורי הזהר שם מב, א.

שו"ה בחי' — דאימא . . דאימא: בבוך 116: דבינה . . ליתא.

ונצבו כמו נד מב' צדדי' לעבור ביבשה בתוך הים דוקא] וכמ"ש והמים להם חומה מימינם ומשמאלם ויעברו ביבשה בתוך הים כמ"ש הנותן בים דרך כו' שזהו רבותא [יתירה] יותר מעליות הים למעלה מעלה כנ"ל ואדרבה זהו היפוך עליות דאו"ח למעלה והוא ע"י חסדים דאו"י שבוקע הים מלמעלה ועושה בו דרך ומסילה ביבשה לעבור בו ועכ"ז העברה זו שעברו ביבשה הרי היה הילוך זה בתוך הים דוקא כמ"ש והמים להם חומה כו' רק שלא הי' הים מכסה מלמעלה אדרבה הי' בו בקיעה ומקום פנוי לילך ביבשה וזה עיקר הנס מה שבנ"י הלכו ביבשה בתוך הים דוקא כמ"ש ובנ"י הלכו ביבשה בתוך הים והמים להם חומה כו'. ויובן מזה בדרך כלל עכ"פ בבחי' הרוחני' דים ויבשה העליוני' כנ"ל דא"ז כעליות הדיבור במח' [בעליי' המח'] שיתבטל שם לגמרי כנ"ל אלא אדרבה כמו שהי' הילוך בדרך ביבשה בתוך הים דוקא כך הי' עליות המדריגות דבחי' גילוי הדיבור בנשמות דבי"ע כנ"ל שנכללו ונתעלו בהעלם דים העליון שהוא המח' באופן שהלכו שם בבחי' גילוי אור במציאות בפ"ע כמו בעלמא דאתגליא ממש והן בתוך הים והמים עליונים חומה להם כו' הרי שנעשה חיבור לבחי' בריאה מאין ליש באצי' ממש ונתקיים שם בבחי' גילוי דיבשה וד"ל.

וזהו פי' קי"ס לפ"ד הזוהר שהבקיעה והקריעה זו בים אע"פ שהי' ע"י עלי' הים בגובה למעלה ע"י רוח קדים (כעליי' המח' למעלה בעומק השכל כנ"ל) ומ"מ עי"ז נעשה דרך ביבשה בתוך הים היינו בחינת העלאו' דנשמות דבריאה שעלו במדריגה בבחי' העלם דים כמו שהוא באצי' ונעשה חיבור לבריאה באצי' (שלא ע"י מסך ולא בבחי' ביטול והתכללות אלא בבחי' בריאה כמו שהן עלו באצי' (כמו ויחזו את האלקים ויאכלו כו' וכעליי' משה בהר כו') ולא נתבטלו כלל אלא הלכו ביבשה בתוך הים העליון ולא ע"י ארבין אלא בים עצמו כנ"ל) ולא כעליות הנשמות עכשיו מג"ע העליון דבריאה לאצי' או כמו מיכאל מקריב נשמות על גבי המזבח כו' לאשתאבא בגופא דמלכא ש[מ]תבטלו ממציאותם ממש אלא עלי' זו [ד]נשמות דבריאה כנשמות בגופים

והמים להם חומה מימינם ומשמאלם: **בשלח יד, כב. כט.**
ויעברו ביבשה בתוך הים: **ע"ד נחמי' ט, יא.**
הנותן בים דרך: **ישעי' מג, טז.**
ובנ"י הלכו ביבשה בתוך הים: **בשלח יד, כט.**
וזהו — ע"י: **ניתוסף ע"פ בוך 669.**
שו"ה כמו — (כמו: : **החצע"ג ניתוסף ע"פ בוך 116.**
מיכאל מקריב נשמות: **נסמן לעיל ע' א.**
לאשתאבא בגופא דמלכא: **נסמן לעיל ע' מה.**

גשמי' שעברו בים סוף הרי זה בלתי ביטול במציאות כלל ועכ"ז הרי הי' הולכים בים בבחי' ביטול העצמי דים העליון כנוני ימא רבא הנ"ל ממש. וזהו הי' שרש הים שאמר זה אלי ממש וארז"ל ראתה שפחה על הים כו' למעלה ממראה הנבואה דיחזקאל שהיה אור האצי' ביצי' (כמשי"ת) והוא ענין שמחת הנפש בעצמו' ממש (ונמצא לפי"ז הרי הי' עלי' לנשמות שבבריא' להיות בבחי' אצילות ממש וזהו לכאורה היפוך ההשתלשלות דמח' ודיבור דא"א לדיבור להיות בעומק המח' הנ"ל. ועוד דזהו היפוך ענין הבקיעה שהיא בחסדים דאו"י מלמעלה למטה דוקא ולכך נק' בשם קריעה דוקא והוא מה שאמר הפך ים ליבשה כו' שזהו מה שנעשה מים יבשה בדרך ומסילה זו שעברו עכ"פ כו'. ומאחר שעיקר ענין קרי"ס לפ"ד הזוהר [לפי] הנ"ל זהו בבחי' העלאו' דאו"ח דוקא שהוא ענין העלאה דבריאה לאצילות ממש כנ"ל [כ]"ז סותר לפשט הענין דקי"ס וכמ"ש הפך ים כו'.

אך צ"ל דאע"פ שא"א לגילוי הדיבור להיות בעליות המח' זהו כאשר המח' עמוקה ונעלמה לגמרי מכל[י] הדיבור אבל כאשר נפרש ונבקע עומק הנעלם שבמח' (כבקיעת יסוד אימא שנולדו המדות לפי' הב' שית') מצד בקיעת דאו"י דחסדים דפנימי' ע"י שגובר על הגבו' דאו"ח [דים] כנ"ל אזי יש מקום פנוי במחשבה למציאות הגילוי דדיבור דוקא והוא במח' עצמה (ולא כדיבור שבמח' שחושב מה שידבר או שומע דיבור זולתו שדיבור זה כלול בהעלם דמח' אלא דיבור ממש כדיבור דמלאכים שקראו זא"ז כו' ולא כדיבור בחשאי בעת טרדת [המח' עיוני' בעומק השכל דממילא מרחשין שפתיו בלא בחירה בדיבור כידוע אלא כמו גלוי קול הדבור ממש בעת טרדת] עומק המח' בשכל עמוק מאד ביותר שנפתח כלי הדיבור מעצמו כפי אופן פתיחת העלם דמח' עמוקה ממילא ממקור השכל כו' שאין לו בחירה וסדר בדיבור זה [מ]כח השכל כלל רק כמו שכח השכל פותח העלם המח' מעצמו כך יפתח כלי הדיבור (כמו שיר הלוים ע"פ כוונה נעלמה בסוד ועכ"ז או' שירה בגילוי הדיבור) ונמצא שהדיבור עלה בגילוי במח' זו כי לא נעלמה עומק המח' מן הדיבור הזה כמו שמדבר ע"פ המחשבה שמתלבש בדיבור ממש כנ"ל (וכמו גילוי הנבואה בדיבור בדרך ירידה דהעלם עצמו נעשה

ראתה שפחה על הים: נסמן לעיל ע' ריא. וראה לקמן ע' שכב.
שו"ה הנפש — ממש (ונמצא: בבוך 116: ממש) ונמצא.
שו"ה (ולא: בבוך 116: ולא.
כדיבור דמלאכים שקראו זא"ז: ישעי' ו, ג. וראה לעיל ע' טז.
שו"ה טרדת — מאד: ניתוסף ע"פ בוך 669.
שו"ה מעצמו — (כמו: בבוך 116: כמו.

גילוי (כמשי"ת בפי' הב') כך הוא כאן בדרך עלי' דגילוי הדיבור במח' כמו שעברו ביבשה בתוך הים ביבשה דוקא כנ"ל).

וכמו שאנו רואים בדוגמא זו בבחי' ההעלם דסודות התורה ביח"ס כרשב"י וחביריו שידעו סוד הוי' בכוונה העליונה במח' עמוקה בכל מצוה גשמי שעושה [בטו"ת ו]צדקה ות"ת בגילוי הדיבור ממש עכ"ז המעשה והדיבור הללו הרי הן בבחי' התגלות גשמיות בדבר גשמי וכמו שעושה איש הפשוט שאינו יודע סוד וכוונה כלל עכ"ז הרי מעשה ודיבור זה הן בהעלם דחכמה הנסתרות להוי' שזהו כמו הילוך הגשמי ממש בגילוי דדרכי הוי' שבתו"מ כמו שהן למעלה ממש [כו'] כמו כי ישרים דרכי הוי' צדיקים ילכו בם (וכמו התהלך לפני ממש) בארח[ו]ת הוי' דאצי' ממש הרי הילוך זה הוא ביבשה שהוא עלמא דאתגליא במצות גשמי' בתוך הים דוקא שהוא העלם דסוד הוי' דאצי' ואין בחי' ההעלם הזה מעל[י'] ומכסה כלל כמו שהי' בקיעת הים להיות בו דרך ביבשה כנ"ל וכמ"ש דוד בפיקודיך אשיחה בגילוי ממש ועכ"ז [א]ביטה ארחתיך שהן ארחות הוי' [ד]כל דיבור ומעשה המצות שנק' נפלאות והעלם [ד]מחשבה עילאה כמו נפלאותיך ומחשבותיך כו', וכמו אביטה נפלאות מתורתך כו' ולא בהעלם דיסוד הוי' עצמו נעשה בגילוי כמו שיהי' לע"ל בימי המשיח ובגילוי נבואה בכ"ד כמו ונבאו בניכם ובנותיכם כו' (שזהו כפי' הב' שית') ולא כמו שלומדים בהלכות דנגלה בג"ע בדרך הנסתר שלימוד זה ברוחניות בנסתר אלא כמו שהלכות אלו לומדים למטה בנגלה ויודע בהם כל סוד הנעלם שנק' הילוך דגילוי [ו]העלם ובנגינות דטעמים שהעונג בהם בהעלם והאותיות והקול דניגון בגילוי גמור וכה"ג) וכמו ניסים

שו"ה גילוי — (כמשי"ת . . הב'): **החצע"ג ניתוספו ע"פ בוך 116.**

שו"ה שעברו — כנ"ל): **החצע"ג ניתוסף ע"פ בוך 116.**

כי ישרים דרכי הוי': **הושע יד, י (ושם: וצדיקים). וכ"ה בשערי תשובה ח"א שער התפלה פכ"ג.**

(וכמו . . ממש): **בבוך 116: וכמו . . ממש.**

התהלך לפני: **לך יז, א.**

בארחו(ו)ת הוי': **ע"ד תהלים כה, י.**

ובמ"ש דוד בפיקודיך אשיחה . . (א)ביטה ארחתיך: **תהלים קיט, טו (ושם: ואביטה). וכ"ה בביאורי הזהר כ, א. אמרי בינה שער הק"ש פפ"ה. שערי תשובה ח"א שער התפלה פט"ז.**

נפלאותיך ומחשבותיך: **תהלים מ, ו.**

אביטה נפלאות מתורתך: **תהלים קיט, יח (ושם: ואביטה).**

בכ"ד: **בבוך 669: דכל בשר.**

ונבאו בניכם ובנותיכם: **ראה לקמן ע' שכג.**

שו"ה (שזהו: **החצע"ג ניתוסף ע"פ בוך 116.**

שו"ה שהעונג — וכה"ג): **בבוך 669: וכה"ג.**

שבאים בדרך הטבע שנעשים בהעלם כמו אותותינו לא ראינו בגלות שהאותות נעשים בדרך הטבע אך גילוי זה נעשה בתוך ההעלם [ב]תחבולות [ו]סיבות שונות כו', וכמו והוא מסיבות מתהפך כו' (וכמו החסד דפרנסה דעכשיו שבא בגילוי בתוך ההעלם דריבוי תחבולות שונות כו') ולא כמו עומק הסודות שמלובשים במשלים בגילוי כמשלים דחיות הנפש [ב]אברים וכל פרטים למעלה באלקות כמו בע"ס דאורות וכלים דאצי' שאין ערוך כלל לא מיני' כו' מ"מ א' מבשרי אחזה אלוק' אחזה ממש לפי שבצלם אלקים [ממש] עשה [את ה]אדם התחתון אבל גילוי הזה שבמשל חיות האדם הרי הוא בדרך דמיון בלב בלי יודע ומשיג למעלה כמו שהוא כלל וכלל מה שאינו כן גילוי מהות אלקות [בנביאים ו]גם בהשגת המציאות דע"ס דאצי' כמו שהן למעלה עד רום המעלו' כרשב"י וכו' וכה"ג).

וכ"ז דמיון להבין עליות הנשמות דבריאה באצי' כמו שהוא בגילוי מציאות יש ולא תתבטל כלל וכלל כנ"ל (וכמו שיכול להיות התפעלות מורגשת דלב בשר בעומק השכל שבמוח בינה כאשר יעצור רוח להתפעל במורגש בלב מפני הבושה מבני אדם או מפני היראה מגדול ושר יעלה התפעלות זו עצמה במוח בינה וכידוע דגם נשמות שהן [מ]בחי' עלמא דאתגליא שהוא התפעלות אוי"ר שנולדו מבינה בלב בשר יוכלו לעלות למעלה להיות עבודת אוי"ר שלהם ממש [בהעלם] במוח בינה שנק' עלמא דאתכסיא בנשמות דים העליון הנ"ל וד"ל (אך אין [התפעלות] זו שבמוח נראה ונגלה כלל אע"פ שהוא התפעלות הלב ממש רק כאשר נראה [ממנו] תנועות שונות [או] בשיר וניגון פשוט ממילא כנ"ל) ביד ורגל כמו דוד מפזז ומכרכר בכל עוז מעוצם התפעלות הלב שבמקיף דבינה והוא בעצם הנפש דיחידה שבהעלם שלמעלה גם מעומק המושג אז יפזז כו' או כמו שיספוק בידים בשמחה שבעצמו' הנפש ממש או ירקד ברגל כו' וכה"ג (וככריעות

אותותינו לא ראינו: **תהלים עד, ט.**
שו"ה שבאים — בגלות: **בבוך 116: בגלוי.**
והוא מסיבות מתהפך: **איוב לז, יב.**
שו"ה דעכשיו — דריבוי תחבולות . . כו'): **בבוך 116: דסיבות ותחבולות . . כו'.**
מבשרי אחזה: **נסמן לעיל ע' לו.**
שבצלם אלקים . . עשה (את ה)אדם: **נח ט,ו.**
שו"ה (ממש) — חיות: **בבוך 116: תואר.**
שו"ה יש — (וכמו: **בבוך 116: כמו.**
(אך . . כנ"ל): **בבוך 669: אך . . כנ"ל.**
דוד מפזז ומכרכר בכל עוז: **[חיבור שני כתובים] שמואל ב ו, טז. יד. וכ"ה בדרך חיים שער התפלה פצ"ג.**
שו"ה דיחידה — או . . בידים: **כ"ה בבוך 669. ובכת"י זה: או . . ידיו.**
וככריעות והשתחוואו' דר"ע בש"ע: **ברכות לא, א.**

והשתחוואו' דר"ע בש"ע כו' וכה"ג), וזהו בחי' גילוי דהעלם דמקיף עצמו וכן שיר פשוט שמנקודת הלב ממילא וכך הי' שירת הים כו' [כידוע] במ"ש אז ישיר משה ישיר ממילא כו', וכ"ז מה שיוכל להיות עלי' כזו לנשמות דבריאה שיהי' להם מקום הילוך בהעלם דים במל' דאצי' (כדוד שהי' מרכבה למל' דאצי' בהעלם ובגילוי דמל' דהיינו בביטול העצמי דים שהוא מל' דאצי' בבחי' אצי' ובגילוי דנשמות דבריאה בקעומ"ש ביראה (וכך יכול להיות קבלת עומ"ש במוח בינה עצמה במח' טובה המצטרפת למעשה בלבד) הרי עיקר הסיבה לזה היה מצד שנבקע הים העליון ונעשה בו מקום פנוי ודרך ביבשה לעבור בו כמ"ש הנותן בים דרך כו' והוא מצד התפעלות פנימי' דע"י שהוא גילוי אור א"ס שבפנימי' התענוג הנעלם למעלה מן עונג המורכב בחו"ב ומדו' דאצי' כנ"ל בענין עיקר קי"ס שהי' בבחי' דילוג גדול למעלה ממקור המוחי' ומדות כו' והוא שלא היה עובר האור ושפע ע"י או"א וזו"נ כו' וכמ"ש מה תצעק אלי כו' בע"י עצמו תלי' (כנ"ל בענין עצם המדות שבנפש שלמעלה מגידול השכל במדות דאדם כו'). וזהו הים ראה וינוס שראה בחי' המל' מגילוי אור א"ס עצמו שלפניו נעשה גילוי גם מהעלם דעומק החכמה בים העליון שהוא סיבת הבקיעה בים מלמעלה בבחי' חסדים דאו"י להמתיק גבורות דאו"ח דים כמ"ש עד דאתא ההוא דברא בימא כו' (והוא מה שנפתח ונבקע בחי' ההעלם דמח' לעשות בה מקום פנוי לגילוי דדיבור שנק' ארץ לעבור בו נשמות דבריאה בבחי' גילוי דיש מורגש כנ"ל וד"ל.

(**ונמצא** מובן דגם שהי' ענין דקי"ס בבחי' בקיעה מלמעלה דוקא גם לפ"ד הזוהר בפי' הפשוט דהפך ים ליבשה לגוזר י"ס לגזרים וכה"ג עכ"ז הי' עיקר ענין בחי' העלאה דבריא' באצי' שהוא בחי' גילוי דיבשה בתוך [העלם] הים דוקא ואע"פ דסיבת הבקיעה והקריעה זאת בי"ס היה ע"י בחי' החסדים דאו"י שגובר על החסדים דאו"ח כנ"ל שעי"ז נפתח ההעלם דים להיות בו דרך, וכמ"ש נצבו כמו נד כו', מ"מ עי"ז דוקא הי' עלי' דנשמות לעבור [ב]בחי' יבשה בים דוקא והא בהא תליא דאם לא הבקיעה הזאת לא

אז ישיר משה: **בשלח טו, א.**
שו"ה ישיר — שיוכל . . (כדוד: **בבוך 669: שהי' יכול . . כדוד.**
שו"ה עומ"ש — המצטרפת: **ניתוסף ע"פ בוך 669.**
שו"ה לעבור — התפעלות: **בבוך 669: התגלות.**
הים ראה וינוס: **תהלים קיד, ג.**
שו"ה גבורות — (והוא: **בבוך 669: והוא.**
שו"ה (ונמצא: **בבוך 669: ונמצא.**
שו"ה החסדים — החסדים: **בבוך 669: העלאות.**

הי' יכול להיות התגלות דיבשה בים ולא הי' יכול להיות עלי' דנשמות דבריאה שנמשכו מגילוי דיבשה בתוך העלם דים דמל' דאצי' כמובן מכל הנ"ל איך שהבקיעה הזאת הי' בסיבת [ה]העלאות דאו"ח דוקא תחלה והוא מ"ש [ויולך הוי'] ברוח קדים דנשאות גלי הים ואח"כ זה עצמו הגורם להיות המתקה בחסדים דאו"י והוא מ"ש ואתה הרם את מטך כו' ובקעהו (כמו בשוא גליו אתה תשבחם). ולפי פשט הכתוב משמע דגם מה שרוח קדים עזה בקע המים וישם אותם לחרבה זה הי' [ע"י] הטיית משה [את] ידו תחלה על הים וכמ"ש ויט משה את ידו על הים ויולך ה' ברוח קדים עזה כו' [והוא מ"ש תחלה ואתה הרם כו' וכמ"ש בוקע הים לפני משה שהוא מיד שנטה משה ידו והרים מטהו ויולך הוי' ברוח קדים כו'] (ובמדרש איתא מיד כיון שהרים משה את ידו נבקע כו', ואע"פ שהוליך ה' אחר זה [ברו"ק] כל הלילה כו' והי' בקיעת הים בבוקר וצ"ע וע' באוה"ח). וא"כ עיקר הבקיעה הי' ע"י רוח הקדים רק שזה עצמו נעשה ע"י הרמת משה ידו (היפך הנ"ל), ואולי הרמה זו העלאה היא מבחי' או"ח דוקא ומזה הי' הולכת רוח הקדים לעשות הבקיעה. אך לפי דרך הכלל דאו"י הוא במטה משה שהוא יסוד אבא והוא נטה ידו על הים בדרך ירידה הרי סיבת [ה]העלאה דרוח קדים (לעשות הבקיעה) הי' [ע"י] או"י זה דויט משה [את] ידו, ואפשר מ"ש ויולך ה' הליכה זו מלמעלה למטה (שנמשך מהגבו' עליונות בחי' גבורה דחסד דע"י כו') מרוח קדים לעשות הבקיעה מלמעלה למטה (כי יש ב' מיני רוח א' רוח המעלה לגלי הים ברוח סערה והב' רוח המוריד וכמו משיב הרוח ומוריד הגשם כידוע) והוא רוח מזרחית שכלול מחו"ג וגבו' שבחסד הוא גובר על העלאה די"ס ובוקע אותו להיות בו בחי' גילוי דיבשה כמ"ש הים ראה וינוס כו', ולכך נקרא רוח עזה. ובזה יתורץ הכל (ומה שאמר דאתא ההוא דברא זהו גבורות שבחסד דפנימי' ע"י שממתיק לגבו' [דא"ק]).

שו"ה דבריאה — כמובן: **ניתוסף ע"פ בוך 669.**
בשוא גליו אתה תשבחם: **תהלים פט, י.**
שו"ה המים — אותם: **כ"ה בבוך 116. ובכת"י זה: משה.**
שו"ה והרים — (ובמדרש: **בבוך 116: ובמ"ר. — ראה שמות רבא פכ"א, ו.**
שו"ה משה — ואע"פ: **בבוך 669: (ואע"פ.**
ברו"ק: **ברוח קדים. ובכת"י זה: ברקיע.**
שו"ה והי' — (צ"ע: **בבוך 116: (וצ"ע.**
באוה"ח: **[באור החיים] בשלח יד, כא.**
שו"ה נטה — (לעשות הבקיעה): **בבוך 116: 669 ליתא.**
שו"ה מרוח — למטה (כי: **כ"ה בבוך 116. ובכת"י זה: למטה) כי.**
משיב הרוח ומוריד הגשם: **תפלת העמידה.**
שו"ה הגשם — כידוע: **החצע"ג ניתוסף ע"פ בוך 116.**

ויובן כל זה בדוגמא אחרת בענין ב' מדריגות דהעלם וגילוי למעלה בבחי' סו"מ בכללות שזהו בחי' מחשבה כללית ומחשבה פרטית שהוא ב' דיעות בחינת ד"ע ודי"ת, כידוע ומבואר במ"א במ"ש [כי] אל דיעות הוי' כו' שהוא ענין ה[ה]שגחה [ה]כללית והשגחה [ה]פרטית כו'. וביאור זה ידוע שבחי' ד"ע זהו כמו שנמשך מלמעלה מעצמות המאציל בבחי' הארה בעלמא מיש לאין, דבחי' אין זה הוא טפל ונכלל ביש האמיתי וכלא חשיב וזהו בחי' ההארה דמח' הכללי' שנמשך מעצמות א"ס דלמחת"ב כו' ונקרא סדכ"ס רק ע"י צמצום בעצמו נמשך למח' זו הכללי' (שהוא מל' דא"ס קודם הצמצום) שסוקר בסקירה אחת כל ההשתלשלות דאבי"ע וכל שית אלפי שנין כו' ונק' סובב ומקיף הכללי שכל מה שנמשך אח"כ בדרך השתלשלות בפרט בד' עולמות בע"ס דאבי"ע כו' הכל הוא מבחי' מח' הכללית הזאת, וכמו ברוך שאמר והיה העולם בכלל ואח"כ אומר ועושה בפרט (כאדם שעלה ברצונו לבנות בנין בכלל וכמו שאדם יודע א"ע בכלל כו') וכל בחי' פרט שבא בהשתלשלות ברצון וחכמה ומדות באבי"ע כו' עד סוף דצח"מ דעשי' זהו בחי' ד"ת שהוא נקרא מאין ליש כמו האין דכתר בחכמה וחכ' בבינה עד מל' דמל' דעשי' והוא כללי' דקו"ח שבאבי"ע שנק' ממלא בכללות (כמו שנמשך באדם מרוחניות החיות לגשמיות בחיי בשר שהוא האדם שמרגיש חיות כל אבר בפרט משא"כ מקיף דנר"נ שיודע רק בכללות מראש לרגל בלי הרגשה וידיעה בפרט של כל אבר כמ"ש במ"א). וזהו ענין ב' דיעות ד"ע ודי"ת שהן ב' הפכים שבכלל אין פרט ובפרט אין כלל אע"פ שאין בפרט אלא מה שבכלל וכלל אצטרך לפרט כו' (וכמו כשאדם בטרדה במח' כללית דעצמו' א"ס לא יוכל לכוון במח' וידיעה בפרטיות בהשתלשלו' דע"ס באו"כ

סו"מ: סובב וממלא.

ב' דיעות: ראה תורה אור יתרו סח, א. לקוטי תורה ראה כג, ד. שם דרושים לשמ"ע פג, א. שם שיר השירים מז, ב. ספר המאמרים תקס"ב ע' רו. סה"מ תקס"ג ח"ב ע' תשעח. סה"מ תקס"ד ע' קנו. סה"מ תקס"ו ע' רח. ע' שכח. סידור שחרית מד, סע"א. שם דרושים לחתונה קכט, א. לעיל ע' קעו. לקמן ע' שעט. אמרי בינה פתח השער פי"ב. דרך חיים שער התשובה פכ"ז. שער האמונה בהקדמה [ד"ה וזהו ותאמר]. עטרת ראש שער ר"ה פ"ה. פ"ח. תורת חיים בראשית יח, ג. שם לה, א. שם ויראו צז, ב. ד"ה ויתן לך תקפ"ה שם תולדות יד, ד. ד"ה וישלח יעקב תקפ"ג שם וישלח מד, א. ד"ה משה ידבר תקפ"ג שם יתרו שפב, ב. פירוש המלות פקל"ח ואילך. אור התורה דרושים לסוכות ע' א'תשל.

(כי) אל דיעות הוי': שמואל א ב, ג.

שו"ה שהוא — וביאור: כ"ה בבוך 116. ובכת"י זה: (וביאור.

שו"ה ע"י — (שהוא: החצע"ג ניתוסף ע"פ בוך 116.

שית אלפי שנין: נסמן לעיל ע' מח.

שו"ה עולמות — בע"ס: ניתוסף ע"פ בוך 669.

ברוך שאמר: נוסח התפלה.

שו"ה בהשתלשלות — עד: ניתוסף ע"פ בוך 669.

(וכמו . . כידוע): החצע"ג ניתוספו ע"פ בוך 669.

וכשמכוין בפרטות לא יוכל לכוין בכללות כידוע), אבל למעלה אינו כן דגם בבחי' מחשבה וידיעה הכללי' שיודע כל ההשתלשלות יודע ומרגיש כל העולמות בבחי' ידיעה בפרטיות (ולא כמ"ש הרמב"ם שבידיעה כללי' [ש]יודע א"ע יודע הכל ולא בידיעה שחוץ ממנו כי ממך הכל כתיב ואין לך דבר חוץ ממנו שעכ"ז ידיעת עצמו ממש נבדל בערך גם ידיעה כללי' הנ"ל שהרי למחת"ב אפי' מח' הכללי' כו') ובשעה שנתפס בידיעה הפרטית בבחי' ד"ת לא נתפס ממש כמ"ש דגם דאיהו תפיס בכ"ע בבחי' ד"ת מאין ליש לית מאן דתפיס בי' וכן א' הוא מקומו ש"ע ואין העולם מקומו כו' לפי שסובל ב' ידיעות דד"ע ודד"ת הנ"ל כא' ע"כ בידיעת הכללות יודע כל בפרטיות ממש כנ"ל. ובהיותו בידיעה הפרטית הוא בלתי נתפס בהם כי אין העולם מקומו כו' ע"כ קמי' שוין בחי' העלם דמח' כללית עם גילוי דמח' פרטיות ויכול להיות בהעלם דכללי' גילוי דפרטיות ובגילוי דפרט בחי' העלם דכלל. וז"ש כי אל דיעות הוי' שסובלם כא' ע"כ ולא ולו נתכנו קרי וכתיב וכן בצרתם לא צר ולו צר כענין וידע אלקים כו' וכמו כי הוא עשנו ולא אנחנו עמו בהעלם ובגילוי דד"ע ודד"ת הנ"ל. וראי' לזה ממ"ש משמים הביט ה' בהשגחה כללית שרואה כל בני אדם יחד ממכון שבתו השגיח על כו' בחי' ד"ע הנ"ל ואח"כ אמר היוצר יחד לבם מאין ליש בבחי' ד"ת הנ"ל. ועכ"ז מבין אל כל מעשיהם בפרטיות כמו כי עיניך פקוחות על דרכי בנ"א (וכמו דע מה למעלה ממך ממש עין רואה כו' וידיעת פרטיות זו הוא דוקא בבחי' הידיעה הכללית שהוא מה שמבין בבינה ומח' הכללית שם דוקא מבין אל כל מעשיהם בפרט (וכן להיפוך בידיעת הפרטית יש השגחה הכללי' שזהו ג"כ המבין אל כל כו' שהוא מה שאמר תחלה משמים הביט ה' בראי' דחכמה

כמ"ש הרמב"ם: **ראה רמב"ם הל' יסודי התורה פ"ב ה"י.**

שו"ה א"ע — בידיעה: **כ"ה בבוך 116. ובכת"י זה: במדותיו.**

כי ממך הכל: **דברי הימים א כט, יד.**

דאיהו תפיס בכ"ע . . לית מאן דתפיס בי': **נסמן לעיל ע' עה.**

הוא מקומו ש"ע: **נסמן לעיל ע' רכה.**

שו"ה ידיעות — הנ"ל: **ניתוסף ע"פ בוך 669.**

שו"ה כו' — ע"כ: **ניתוסף ע"פ בוך 669.**

ולא ולו נתכנו קרי וכתיב: **המשך הכתוב כי אל דיעות. וראה לעיל בהערה ב' דיעות.**

בצרתם לא צר: **ראה ישעי' סג, ט. הנסמן לעיל ע' עג.**

וידע אלקים: **שמות ב, כה.**

כי הוא עשנו: **תהלים ק, ג. וראה תורת חיים לך פח, ג־ד.**

משמים הביט ה' . . ממכון שבתו . . היוצר יחד לבם: **תהלים לג, יג. יד. טו.**

כי עיניך פקוחות: **ירמי' לב, יט (ושם: אשר עיניך . . על כל). וראה תורת חיים וירא קטז, א. קיח, א.**

שו"ה מעשיהם — (וכמו: **בבוך 669: וכמו.**

דע מה למעלה ממך: **אבות פ"ב מ"א.**

שו"ה מעשיהם — (וכן: **בבוך 116: וכן.**

כללית בהעלם מבין בדרך פרט כמו שנמשך מחכמה לבינה מאין ליש בבחי' ד"ת [הנ"ל] וד"ל.

וע"פ כ"ז יובן ג"כ כאן בענין ק"ס לפי' הזוהר הנ"ל. דהנה ידוע שכמו ב' דיעות הנ"ל בחי' העלם וגילוי במח' כללית ופרטי' בכללות ההשתלשלות כנ"ל כך הוא ג"כ ענין ים ויבשה למעלה דבחי' ים העליון זהו כמו בחי' ד"ע הנ"ל שמיש האמיתי לאין והוא בחי' מח' הכללי' שבהעלם הרצון העצמי' שכולל כל הפרטי' מראש לסוף כא' (כמו שהים מקיף וסובב ארץ מלמעלה ומלמטה והארץ היתה מובלעת בים כנ"ל) והיבשה הוא בחי' ד"ת שמאין ליש שנק' עלמא דאתגליא בדיבור כנ"ל וכל מה שנמשך בגילוי דיבשה הכל הוא ממח' הכללי' דבחי' ים העליון וכפי סדר ההשתלשלות דד"ע וד"ת הנ"ל הוצרך להיות צמצום בד"ע (ע"י פרסא דוקא בריחוק מקום כמ"ש במ"א) שיוכל לבוא לידיע' הפרטי'. וכך הי' בים וארץ שהוצרך להיות אסיפה וקיבוץ המים עליונים בתחלה כמ"ש יקוו המים כו' בהסתלקות המח' וידיעה הכללי' ואח"כ ותראה היבשה בחי' ד"ת וידיעה פרטי' כו'. אך ענין ק"ס היינו לפי שהיה האור מעצמות א"ס שבפנימי' ע"י כנ"ל שלמעלה מבחי' ד"ע וד"ת דים ויבשה שנק' העלם וגילוי בכלל לכך נבקע הים העליון ע"י רוח קדים עזה מקדמונו ש"ע כנ"ל וכמ"ש הים ראה וינוס כו' משום דקמי' ממש כל העלם נעשה גילוי מפני ששוים לפניו העלם וגילוי כלל ופרט כנ"ל מאחר שמובדל בערך מכל ההשתלשלות דכלל ופרט כנ"ל שזהו הטעם שסובל ב' דיעות הפכי' כא' ממש כנ"ל. וגם כאן בק"ס אמר ויט משה את ידו על הים למעלה מבחי' מח' הכללי' והוא בעצמות הרוממות דא"ס שכל יכול הוא וסובל ב' דיעות הנ"ל ולכך נבקע הים מפני שהוא בחי' ההעלם דמח' הכללי' שנעשה בו דוקא דרך ביבשה שזהו בחי' עלי' דגילוי פרט דד"ת בהעלם הכלל דד"ע להיות שם דוקא בבחי' ידיעה פרטיות כנ"ל במ"ש המבין אל כל מעשיהם שגם בידיע' הכללי' יש בחי' הרגשה והשגחה הפרטי' מטעם הנ"ל דכמו שהוא מקומו ש"ע אין העולם מקומו שזהו הארת הסובב כללי בממלא דגם שתפיס בכ"ע אינו נתפס כך בהיפוך גם בהיותו בהעלם דסובב הכללי הוא נתפס ומשגיח בכל פרט כמ"ש המבין אל כל כו' וכמ"ש המגביהי לשבת אז דוקא משפילי לראות בהשגחה פרטיות וזהו כמו הילוך ביבשה בתוך הים דוקא כמו הנותן בים דרך כו' שבהעלם דים העליון נותן דרך להיות שם דוקא בבחי' גילוי דיבשה מטעם הנ"ל וד"ל

המגביהי לשבת . . משפילי לראות: תהלים קיג, ה-ו (ושם: המשפילי). וראה סידור תפלת ראש השנה רלז, ג. אמרי בינה שער הציצית פכ"א. תורת חיים ויחי קג, סע"ד. שערי אורה שער החנוכה מו, א ואילך.

(וכמ"ש במ"א בענין יוסף בחי' צ"ע שגם שהי' שרש נשמתו בבחי' מקיף וסובב דמח' הכללי' הנ"ל כידוע מ"מ אמר ויבא יוסף לעשות מלאכתו ות"א בכיסי' וחושבני' בפרטי ההשגחה בצרכי הבית כו' לפי שהי' דבוק למעלה ואין נתפס בבריא' יש ודבר למטה עד שיהי' נצרך להפשיט א"ע מבריאה לאצי' כו' לכך גם כמו שהוא בצמצום דכיסי' וחושבני' לא נפרד ונפסק מדביקותו למעלה כלל וכלל וכמו בלא לב ולב (כמ"ש במ"א).

והנה כל זה הוא לפי' הזהר הנ"ל בקי"ס שנכללו ונתעלו נשמות דבריאה שבגילוי דיבשה בתוך בחי' ההעלם דים העליון מלמטה למעלה שזהו ענין עלי' דבריאה באצי' כמו שהוא מלמטה למעלה. אבל הנה פי' הב' בקי"ס זהו לפ"ד האריז"ל המובא בפע"ח שעיקר קי"ס הוא כמו בחי' לידה ממש שהולד הי' מכוסה ונעלם בהעלם דבטן אמו ויצא לגילוי במהות בריאה בפ"ע לאויר העולם כו'. וכך הוא למעלה בקי"ס דבחי' מל' דאצי' באצי' עצמו זהו שמקבל בתוכה טפה בבחי' עיבור בבטן מאור הזרוע לצ"ע מבחי' מוחין דחו"ב שבמדות דז"א שנמשך ביסוד כו', והן בחי' נשמות דאצי' ממש שנולדו מיחוד זו"נ ואו"א כו' שכלולים תחלה בבחי' עיבור במל' דאצי' (כמו נשמת אליהו שאמר חי ה' אשר עמדתי לפניו דאשתהי אשתהי שנתעכב נשמתו בעיבור יב"ח במל' דאצי' כו' ולכך הי' גם בגופו וחומרו בחי' ביטול כמלאך ממש), וזהו שיצאו מן בחי' העלם דים העליון (כמו נוני ימא רבא הנ"ל) והוא שירדו למטה מבחי' ההעלם לגילוי להיות בבחי' נברא מאין ליש כנשמות דבריאה במהות בפ"ע, וזהו שנקרא קריעה בי"ס שהוא כקריעה דלידה ממש שהוא פתיחת הרחם להוליד הולד כו', ולפי שהן נשמות דאצי' ממש ע"כ גם בלידתן בין בבחי' האצי' (כנשמת משה וכיוצא בו)

ויבא יוסף לעשות מלאכתו: וכ"ה במאמרי אדה"ז — הקצרים ע' יט. תקס"ה ח"א ע' קצב. שם ע' רסז. ובוישב לט, יא: ויבא הביתה.

בכיסי' וחושבני': ראה ת"א וישב שם. וכ"ה בכ"מ ומהם: ראה בסמוך בפנים. מאמרי אדה"א בראשית ע' תלא. נ"ך ע' קצ. תו"ח וישב רט, ב.

בלא לב ולב: דברי הימים א יב, לג. ראה מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' ריא ואילך. תו"ח ויחי רמה, ג. בשלח ח"א קצה, ב. וש"נ.

המובא בפע"ח: נסמן לעיל ע' רכב.

אליהו שאמר חי ה' אשר עמדתי לפניו: לשון הכתוב מלכים ב ה, טז (באלישע). וראה לקמן ע' שצ. הנסמן במאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ח"ב לע' תשכט. תקס"ב ח"א ע' קעד. לקו"ש ויצא כרך כה ע' 147. וש"נ.

אליהו . . בעיבור יב"ח: ראה ביאורי הזהר פינחס קטו, ב. מאמרי אדה"ז תקס"ז ע' י. מארז"ל (תפילה) ע' תפב. פירוש המלות פפ"ה. לקמן ע' שצ. אור התורה נח סד, ב. ספר המאמרים תש"ח ע' 210 וכהנסמן שם. וראה מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"ב ע' תשנו.

ונק' אצי' שבבריאה כמו שהוא בלי שינוי המהות כלל, וזהו חיבור וירידת האצי' עצמו בבריאה מלמעלה למטה, שהוא ענין מה שאמר הפך ים ליבשה דבחי' העלם דאצי' שבים עצמו ומהותו הוא שנהפך להיות בבחי' גילוי דיבשה שזהו מה שהלכו ביבשה דוקא בתוך הים כי הוא עצמו נעשה במהות יבשה, והיינו כמו שהולד נמשך ממהו"ע דאם כי עובר ירך אמו הוא כי עצם מהותו נוצר ממ"נ ומ"ד דדכר ונוק' והי' בהתכללות עצמי' במהות מוחין ומדות דאמו ולאחר שנשלם חומר וצורה שלו יצא לגילוי בלידה במהות ברי' בפ"ע הרי עכ"ז אין בו שינוי המהות כלל רק כמו שהי' בעיבור במעי אמו שהוא מבחי' עצמיו' המוחי' דאמו כו' וזהו דמיון להבין בחי' לידה בנשמות דאצי' אף שיצאו למטה בבריאה הן במהו' האצי' ממש (ונק' בני האלקי' ממש כקין והבל שא' קניתי איש את הוי' כו' וכן דורות שאחריהם שהי' בהם רוח אלקים דאצי' כנשמת אדה"ר וכמ"ש לא ידון רוחי כו' אחר שחטאו מצד חטא אדה"ר בעה"ד טו"ר כו' אבל כמו נשמות דאצי' של הנביאים וכ"ש האבות ומשה ואהרן אע"פ שהיו בגופי' בעוה"ז לא הי' בהם שינוי המהות כלל כמו שהן בבחי' אצי' ממש, וראי' מדבר הוי' דאצי' בפי כל הנביאים שהי' אור שם הוי' דאצילות שבמל' שורה על נשמתם שבגופ' ממש ונק' דבר ה' ממש, ואע"פ שמראה נבואתם הי' רק במרכבה דבריאה ויצירה כישעי' ויחזקאל שלא הי' רק בנו"ה דבריאה ויצי' כו', (וכמבואר למעלה בענין נוני ימא רבא דאזלין ביבשתא הרי יכול להיות בחי' אצי' בבריאה כמו שהוא ממש בלי שינוי כלל לפי שאין צמצום דשם אלקים שבבריאה מסתיר באצי' כלל, וכנ"ל ביוסף בחי' צ"ע כו' וכה"ג בכל הנשמות שמעלמא דאתכסיא בבחי' ההעלם דאצי' שבים העליון יכולים לבוא למטה בבריאה ויצירה עד עוה"ז בעלמא דאתגליא בלי שינוי כלל (כמו שיכול להיות עליות דבריאה באצי' כמו שהוא דוקא כנ"ל).

והנה ביאור ענין זה מה שבחי' ההעלם דים עצמו נעשה גילוי דיבשה שמפני זה נמשך אצי' בבריאה כמו שהוא בבחינת לידה כנ"ל יובן בדרך כלל בהשתלשלות דהוי' ואלקים שהוא סובב וממלא כמו מחשבה ודיבור (כלל ופרט ד"ע וד"ת כנ"ל) הרי בחי' המקיף וסובב זה עצמו שהוא שם הוי' דאצי' נעשה רק בחי' ממלא דשם אלקים שהוא בחי' או"פ מצומצם

הפך ים ליבשה: תהלים סו, ו.

עובר ירך אמו הוא: גיטין כג, ב.

קניתי איש את הוי': בראשית ד, א.

לא ידון רוחי: בראשית ו, ג.

כישעי' . . בנו"ה דבריאה: ראה לקו"ת להאריז"ל ישעי' פ"ו. סידור שער הק"ש עט, א.

ויחזקאל . . ויצי': ראה לעיל ע' לו.

בכלים שהן עולמות דבי"ע בע"ג כו' (וכמ"ש יעקב והי' הוי' לי לאלקים דשם הוי' עצמו יהי' רק בחי' אלקים באו"פ בכלי דוקא) וכן כי הוי' הוא האלקים דזהו עיקר היחוד מלמעלה למטה דזהו עצמו ענין הנ"ל דהעלם עצמו נעשה גילוי ולא שאחר הסתלקות וצמצום דהעלם דסובב נעשה בחי' או"פ דממלא בגילוי כמו יקוו המים כנ"ל שהוא כדמיון הסתלקות עומק המחשבה בעצמותו ואח"כ יוכל לדבר ע"פ המחשבה שמצמצם בדיבור לפי אופן הדיבור כנ"ל דכ"ז אינו רק בבחי' חיצוניות דמח' בהלבשת השכל וחכמה במח' עיונית כידוע אבל בבחי' ועניין דלידה הנ"ל הרי כמו הולד דגם שנראה לבריא' בפ"ע נבדל ממהות המולידו מ"מ ה"ז בחי' עצמיות דמוליד ממש כנ"ל כך בבחי' לידה בשכל ומח' כאשר נולד מפנימי' ועצמי' דמוח בינה בחי' התפעלות המדות כאוי"ר שבשכל והתבוננות עצמי' שנק' דחילו ורחימו שכליים שנק' עיבור בבחי' אימא עילאה (כמו רגל הקצר שהוא ו' קטן שבה"א דאושיט פסיעה לבר כו' כידוע) ה"ז בא מבחי' עצמו' המוחי' דבינה שמקבל מעצמו' ופנימי' המוחי' דאבא כו' אע"פ שהמדות שבשכל הן במהות התפעלות כהתפעלות שבלב מ"מ הן מהות ועצמות דבינה שנקרא אם הבנים וע"ז מורה בחי' התפעלות השכל בחסד או דין שהוא מצד עצם השכל ממש ולא מצד בחי' התפשטות חיצוני' השכל שנק' הבנה והשגה לבד (וראי' מב"ש וב"ה שמפני שרש נשמתן בעצם בחו"ג דחו"ב לא יוכלו ב"ה להחליף מחסד לדין כו' אע"פ שאין טעם לדבר כמ"ש במ"א). וע"כ גם בלידת המדות שבשכל דבינה לחוץ שהוא התפעלות המדות שבלב לחסד ודין או אוי"ר הגם שזהו כולד ברי' בפ"ע שאינו רק כיוצא מהעלמו בהיכל ואין בו שינוי כו' וכבר נסתלק אור השכל שהיה במדות הללו בעודנם כלולים בשכל (והוא שנק' בקיעת יסוד אימא שנבקע בחי' ההעלם והסתימות דמושכל ויצא לחוץ ברי' במהות התפעלות המדות כמו להורות דין והלכה ע"פ הטעם שבשכל כך וכך ולא כך וכך כו') (ובתושב"כ שהוא ביסוד אבא שנק' מוסר

וכמ"ש יעקב: ויצא כה, כא.

כי הוי' הוא האלקים: ואתחנן ד, לה. לט.

דאושיט פסיעה לבר: ראה ביאורי הזהר בלק קג, ג.

דבינה שנקרא אם הבנים: ראה זהר ויחי ריט, א. הערה בספר המאמרים תש"ט ע' 112.

מב"ש וב"ה: ראה אגרת הקדש [תניא קיט, א] ס"ג. ספר המאמרים פרשיות ח"ב ע' תשכג ובהנסמן לשם.

שו"ה שבשכל — לחסד: מכאן מתחיל בבורך 437.

ובתושב"כ שהוא ביסוד אבא: ראה ספר המאמרים אתהלך — לאזניא ע' כד. ובהנסמן לשם לע' ה. ספר המאמרים פרשיות ח"ב ע' תרא.

ובחושב"כ . . מוסר אביך: משלי א, ח. וראה לקוטי תורה דרושים לשמ"ע פה, ב ובהנסמן במרא מקומות לשם.

אביך ובתושבע"פ נמשך ביסוד אימא שנק' פנים מסבירות ששם הוא המדות דחו"ג וכל פרטיהן כמו כשר ופסול כו' בבחי' עיבור כמו להורתם ונק' חדר הורתי כו' (כמ"ש במ"א) עכ"ז תולדה זו נקרא בבחי' עצמי' מאין ליש ולא יש מיש כשכל ומחשבה בדיבור הנ"ל, ולכך גם בהיות המדות דלב במהות תולדה בפ"ע הן בבחי' עצמי' אף בהגלות המדות בדיבור שהי' בבחי' עיבור במח' תחלה כו' וד"ל. (דגם שעומק המחשבה בשכל והשגה לא יוכל לבוא בדיבור כנ"ל אבל התהוות המדות בעצמו' דעומק חו"ב הרי נמשך גם בלב בעצמו' עד שגם בהתגלותן לחוץ ממח' לדיבור אין בהם שינוי המהות כלל, וראיה לזה מבחי' עומק בינה שבלב כידוע במ"ש והשבות אל לבבך כי הוי' כו' דמה שמתפעל בעומק בינה העצמי' זהו עצמו כמו שהוא נמשך ונקלט בלב בחיצוני' בלב בשר כמו הלב מבין בינה ליבא כידוע בלי שינוי כלל וכלל ואדרבה בתוס' עומק יותר מעומק דמוח בינה במקומה כמ"ש במ"א בענין חכם לב ופתח לבי כו' וחכם לכשירצה בלב דוקא שגדול כחו ממקור החו"ב כו' (ואע"פ שלידה דאוי"ר בלב כו' באי' אחרי הסתלקות הרחבת השכל אבל הקיצור והתמצית דעומק אמיתי' השכל מתקבל בלב דוקא כשהלב מבין כו' (וזהו היפוך עליו' הנ"ל דהתפעלות הלב במוח שזהו כמו גילוי דיבשה בהעלם דים כנ"ל וכאן בעומק בינה בלב וכן המדות שבאים מעצמות דחו"ב בתולדה בלב הרי זהו שנעשה בחי' ההעלם דעצמו' בינה בבחי' גילוי בלב ובדיבור כדברים היוצאי' מן מדות שבלב כו' אע"פ שהוא בתכלית הקיצור והתמצית כו' וד"ל). (ויובן זה עוד בהפרש שבין קול פשוט בהתפעלו' עצמיו' שיוצא מהבל הלב שהוא מעומק הרצון שבחו"ב שנולד מהן המדות שבלב שנק' שיר פשוט שזהו מה שהעלם עצמו נעשה גילוי וכמו לבי ובשרי ירננו כו', משא"כ חיצוני' קול ודיבור שמחיצוני' השכל במדות כו'). וזה הי' ענין קי"ס שהיה בקיעה וקריעה בהעלם דים העליון (דבינה ומל' (כמשי"ת) להיות בחי' גילוי דלידת הנשמות דאצי' בבריאה דוקא בלי שינוי המהות כלל כנ"ל בנשמות דאצי' כנביאים

להורתם: משפטים כד, יב. וראה זהר שמיני מ, ב. וראה ספר המאמרים תקס"ח ח"א ע' קפב.

חדר הורתי: שיר השירים ג, ד. וראה לקוטי תורה במדבר א, רע"ג.

שו"ה בבחי' — (דגם: בגוכתי"ק לא נסמן סיום החצע"ג.

הלב מבין: ראה ברכות סא, סע"א.

בינה ליבא: תקוני זהר בהקדמה יז, א.

חכם לב: תשא לא, ו.

שו"ה דוקא — (ואע"פ: בגוכתי"ק לא נסמן סיום החצע"ג.

לבי ובשרי ירננו: תהלים פד, ג.

ואבות וכנוני ימא רבא כו', וכ"ז לפי שבחי' ההעלם דים עצמו נעשה בחי' יבשה כו'.

ויובן זה ע"ד דוגמא מבחי' ההעלם דסודות התורה שנק' נפלאות שבאים לגילוי ההשגה ליח"ס כרשב"י וכה"ג כנ"ל שודאי בעת התגלות הסוד זהו כמו אות ומופת נפלא שנעשה בהיפוך הטבע שנק' ג"כ נפלאות כידוע שמתפלא כל רואה בחידוש גדול ונורא כזה כו' אבל כאשר בחי' ההעלם דנפלאות בסודות התורה יהי' הם עצמם בבחי' גילוי היינו מה שלא יקראו בשם סוד הוי' ולא נקרא נפלאות כלל כי יבואו למטה כמו השגת שכל וסברא אנושית וטבעי' ממש כנגלה דתורה עכשיו ממש, וכמו לע"ל שלא ילמדו איש את רעהו כי כולם ידעו אותי ממש וכן ומלאה הארץ דעה את הוי' ממש כמים לים בהשווא' א' לגדול וקטן לפי שכל רז והעלם דהוי' בחינת סובב [כו'] יתגלה בבחי' השגה אנושית וטבעית כמו ונגלה כבוד הוי' דסובב וראו כל בשר כי פי הוי' דיבר, ולא כהתגלות הנבואה בנביאים שהי' לפלא גדול למעלה מן הטבע עד שהי' הנביא בהתפשטות גשמיו' גופו לגמרי אלא יבוא בגוף גשמי כמו שהוא כמו טבעיו' ממש וכמ"ש וראו כ"ב ואפי' בהמות וכו', וזהו כמו הניסים ונפלאות שלא יקראו ג"כ בשם נפלאות ומופתי' כלל כי עכשיו מה שנעשה בהיפוך הטבעיו' נק' נס נפלא שמתפלאי' מאד אבל כאשר בחי' ההעלם דעלמא דאתכסיא יבא בבחינת גילוי כטבעיות הרי כל הנסים דעכשיו למעלה מן הטבע יהי' נעשים כמו דרך הטבע ממש ולא יקרא פלא כלל וכמו שיהי' הנבואה על כל בשר כמו ואשפוך את רוחי על כל בשר ונבאו בניכם ובנותיכם שזהו מצד שיבוא אור האלקי הנעלם בבחי' טבעיות בילדים וילדות (כמו שהי' רוח האלקים בדורות אדה"ר שנקרא בשם בני האלקים ממש בטבעיות נפשם וגופם כו'), ולא כמו שמבואר למעלה בכוונת וסודות התורה שנעלם במעשה המצות ולימוד התורה הנגלות שבצדיקים גדולים כרשב"י כו' אלא שהתו"מ הנגלי' עצמן הוא בחי' הסוד הנסתר כי אין מציאו' סוד והעלם כלל וכמ"ש דהלכות לא יבוטלו לע"ל כי הלכה דנגלה זהו עצמו הסוד הנסתר כו' כמו שהנס הנפלא נעשה בדרך הטבע כנ"ל, דלא כעכשיו

שלא ילמדו . . כי כולם ידעו אותי: ירמי' לא, לג (ושם: ולא . . עוד איש — בדילוג).

ומלאה הארץ דעה: כ"ה בכ"מ, ומהם: לקוטי תורה ואתחנן ד, ב. ספר המאמרים פרשיות ח"ב ע' תשו. לעיל ע' קצב. לקמן ע' שכג. אמרי בינה פתח השער פכ"ו. ובישעי' יא, ט: כי מלאה.

ונגלה כבוד הוי': ישעי' מ, ה (ושם: יחדיו כו').

הנביא בהתפשטות גשמיו' גופו: ראה רמב"ם הל' יסודי התורה פ"ז, ה"ב.

ואשפוך את רוחי על כל בשר: יואל ג, א (ושם: אשפוך). וכ"ה לעיל ע' קצט. לקמן ע' עדר. תורת חיים בשלח רטו, סע"א (ושם: ואשפוך רוחי). ספר המאמרים תרס"ט ע' מו (ושם כנ"ל).

דהלכות לא יבוטלו לע"ל: ראה ג"כ לעיל ע' קיד.

שיש העלם וגילוי שנקרא אין ויש ובחי' האין הוא בהעלם ונק' פלא וסוד אלא היש עצמו הוא בחי' אין ולפי שאין דהעלם עצמו נעשה בבחי' יש (וכנ"ל במ"ש והי' הוי' דסובב לאלקי' בגילוי דאו"פ דהמקיף עצמו נעשה פנימי') וא"כ למעלה מהטבע והטבע שוין ממש. וזהו דמיון להבין בחי' היפוך דים עצמו ליבשה שזהו בחי' לידה הנ"ל שמעלמא דאתכסיא עצמו נעשה בחי' גילוי דדיבור (וכמו בחי' ד"ע שמיש לאין יהי' בחי' ד"ת דמח' הכללי' יאיר בבחי' גילוי דפרט כמו המגביהי לשבת המשפילי כו' כנ"ל), והוא לפי שעצמות א"ס למעלה מהעלם וגילוי כו' כמש"ת, כמו לע"ל שיתגלה בחי' ההעלם הכללי' דבחי' סדכ"ס עצמו שנק' ים הקדמוני העלם דחה"ק (שזהו כמו נוני ימא [רבא] דאזלין ביבשתא כו' וכלויתן שבים הקדמוני כו' וד"ל).

וזהו הפך ים ליבשה כו' דהים עצמו נהפך ליבשה שזהו בחי' ההעלם דים העליון עצמו שהן נשמות דאצי' ממש הכלולים בו שיצאו לגילוי בבחי' לידה מאצי' לבריאה להיות בבריאה כמו באצי' ממש (ולא שהבריאה מסתיר לאצי' כעכשיו אלא בחי' הבריאה עצמה כמו מדריגה דבחי' אצי', כמובן מכל הנ"ל דלבד שאין בנשמות דאצי' שום שינוי כלל בהגלותן בעולם הבריאה בבחי' לידה אלא גם בבריאה עצמה שהוא בחי' יש ממש אינו בבחי' יש נפרד כלל ושוה ממש לבחי' אין כי הרי בחי' האין עצמו הוא נעשה כמו בחי' יש כנ"ל בדוגמא דניסים ונפלאות דסודות התורה כו') כי המקיף דים נעשה הוא עצמו בחי' יבשה כו' וכנוני ימא דאזלין ביבשתא כו' וכמו שיהי' לע"ל שיהי' הוי' דסובב עצמו בגילוי כאלקים ממש כו' כנ"ל), וכ"ז לפי שבחי' לידה הנ"ל נמשך מבחי' עצמו' ופנימי' דהעלם דבינה או מל' כולד בבטן כו' וכך הי' בנש"י שהי' בבחי' עיבור במל' שהן מדות דז"א שנמשך מעצמות המוחי' דאו"א (כנשמה פרטי' שהיתה בעיבור במל' דאצי' שהוא באוצר הנשמות כו') (וכמ"ש מה שמו ומה שם בנו, וזהו בצאת ישראל בחי' ז"א ממיצר מי כו' כידוע), והן נש"י בשרשן במדות דז"א שנמשך בקליטה ועיבור במל' בגלות מצרים ויצאו בבחי' לידה בשעה שעברו בים סוף שזהו בחי' גילוי דהעלם דים העליון שהי' בבחי' קריעה ובקיעה דוקא כנ"ל כמ"ש ואתה הרם את מטך כו' ובקעהו וכן אמר ויט משה

שו"ה כמובן — בהגלותן: כ"ה בגוכתי"ק.

מה שמו ומה שם בנו: משלי ל, ד.

בצאת ישראל: תהלים קיד, א. וראה ד"ה זה במאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ח"ב ע' תקכט. שער האמונה פס"ה. פס"ז.

ואתה הרם את מטך: בשלח יד, טז.

ויט משה: ראה בשלח שם, כא.

את ידו על הים ויולך ה' רוח קדים כו' דכמו שמבואר למעלה לפי פי' הזהר בענין בקיעה זו שהוא בחי' התגברות דחסדים על הגבורות מגבו' שבחסד העצמי' כרוח קדים עזה כו', אך שבקיעה זו הי' רק בהעלם דעומק המח' שיהי' בו גילוי דיבשה בדרך עלי' מלמטה למעלה כנ"ל (כגילוי פתיחת הדיבור בעת פתיחת עומק המח' כו'). ולפי פי' האריז"ל היה בקיעה זו בדרך ירידה שירד מכח ועוז דעצמות המאציל בבחי' העלם דים עצמו להיות נהפך לגילוי דיבשה שזהו ג"כ ע"י בחי' התגברות החסדים העצמי' דפנימי' ע"י כנ"ל, אבל זה הי' כדי להיות בחי' כח ללידה דנשמות דאצי' שיהי' ביכולת בהעלם דאו"ח דים העליון להיות בגילוי דלידה זו (כמו שמוכרח להמשיך כח ועוז ליולדת שיהופך בה עוברה לצאת מהעלמו לגילוי בלידה שזהו היפוך טבעו שדבוק ואחוז בהעלם והתכללו' עצמיי' בבטן אמו שצריך להיות כח חזק זה באם עצמה למעלה מטבעי' כחה בעצמה דהיינו שיעקור ויגבור על כח ההעלם והכווץ בעצמה להיות בהיפוכו בכח הדוחה בהתפשטות והתגלות לחוץ מעצמה כו'). (והוא ע"י צירים וחבלים שקודם הלידה שמעצרים ומעכבים יותר שהן ע' קלין דיושבת על המשבר שמזה דוקא נמשך הכח ללידה להיות בהיפוכו לדחות הולד ממקומו כו'), והם יסורים דדוחק ולחץ וצרות כו' כמ"ש הרה תקריב ללדת תחיל תזעק בחבליה כן הרינו חלינו מפניך הוי' כו' שזהו בכל גלות שנק' עיבור והגאולה נקראת לידה שנק' חבלי משיח כידוע). וגם כאן בקי"ס שהוא עיקר בחי' הלידה לפי' הב' דלעיל זה היה ע"י פרעה שהקריב כו').

וזהו מ"ש קול ה' יחו' אילות כמו אילה שרחמה צר ביותר וא"א לה ללדת כך כנס"י נק' אילת השחר כו' וכמו הרה כו' ונמשך כח ועוז מקול הוי' שיחולל אילות לפתוח רחמה שעושה חלל פתוח וכמו ויפתח רחמה כו'

ע' קלין דיושבת על המשבר: ראה זהר (רעיא מהימנא) משפטים קיט, ב. אחרי סת, סע"ב. זהר פינחס רמט, ב. פרי עץ חיים (ושער הכוונות) שער (יג) קריאת ס"ת (מזמור יענך) פ"ד. אור התורה שופטים ע' ח. שם (יהל אור) תהלים ע' עת.

כמ"ש הרה תקריב ללדת: ישעי' כו, יז. וראה שער האמונה פס"י.

הרינו . . הוי': ישעי' שם, יח (והתיבות מפניך הוי' הם סיום הכתוב שלפנ"ז). וכ"ה בתורה אור וארא נז, רע"ד. וראה שם במראי מקומות מגוכי"ק כ"ק אדהצ"צ חלנו כו' מפניך. אבל כ"ה גם בנו"א [הנחת הר"מ (?) בן כ"ק אדה"ז] בספר המאמרים תקס"ג ע' קי.

שו"ה לידה — כידוע) . . כו'): התחלות החצע"ג לא נסמנו בגוכתי"ק.

פרעה שהקריב: בשלח יד, י'. שמות רבא פכ"א, ה.

קול ה' יחו' אילות: תהלים כט, ט. ראה זהר פינחס רמט, ב. שה"א קב, א ובהערה 11.

כנס"י נק' אילת השחר: תהלים כב, א. זהר ויקרא כא, ב. כה, ב.

ויפתח רחמה: ויצא כט, לא. ל, כב (ושם: את רחמה. וכ"ה לקמן ע' ערב בשו"ה מבחוץ).

כי כל הלידות באים מכח ועוז האלקים דבחי' מקיף העליון שהוא קול הוי' להמשיך כח ועוז ביולדת שתלד להיותה קשה ביותר שיהופך מטבע ההעלם לגלוי כנ"ל וד"ל) וכידוע בדרז"ל דג' מפתחות לא נמסרו ביד שליח והן מפתח של חי' ושל גשמי' ותחה"מ כו' (ושרש הענין הוא טעם א' לג' אלה שבאים להשפיל הגבוה לנמוך ביותר מכפי המדה כו' וגם בא להעלות הנמוך לגבוה ביותר מכפי המדה (כמו הזיווגים שקשה כקי"ס דוקא כמ"ש במ"א לפי שהזיווג בא הגבוה שהוא המשפיע להתדבק במקבל שהוא נמוך ביותר כמו ע"כ יעזוב כו' והנמוך שהוא המקבל יעלה למעלה כ"כ כו' שזהו להשפיל גאים ולהגביה שפלים אז יוכלו להתחבר ואם לא השפלת הגבוה והעלא' הנמוך לא יוכלו להתחבר כו', וכך הוא בלידה שיצא הולד מגבוה שבהעלם דאו"ח בבטן לגילוי בריאה כו' וכן גשמי' מהעלם הרוחני' להרוות הארץ וכן תחה"מ להחיות גוף גשמי כו'. ובזה יש ממילא העלאה דשפל כמו בריא' דולד שדומה למוליד וגשמי ברכה שמולידים ומצמיחים תבואות לאכול שיצא מן הארץ משפלות לגבוה לחזק גם המוחי' דאדם ולהחיות העולם וכן תחה"מ שיחיו הגופים בחיי עולם כו'). (ובזה יובן דב' הפי' הנ"ל אמת בקי"ס שהי' העלא' דבריאה באצי' מנמוך לגבוה כפי' הזהר וגם הי' ירידת האצי' בבריא' מגבוה לנמוך בבחי' לידה כנ"ל ואינם ב' הפכים כלל מאחר שבא מכח העליון מהעלם וגילוי דאו"ח ואו"י עד שביכולתו לעשות מהעלם גילוי ומגילוי העלם בשעה ורגע א' ואינם ב' הפכים כלל שהוא ב' הפי' הנ"ל וכנ"ל בפי' כי אל דיעות הוי' שסובל ב' דיעות ד"ע ודת יחד ואינם ב' הפכי' כלל ולכך בשעה שנתפס בכ"ע אינו נתפס כו' דכלל ופרט שוין ממש וכמו כחשיכה כאורה כנ"ל וד"ל).

(**אך** פי' יחולל אילות שזהו לעשות חלל פתוח ברחם להוליד שהוא בא מבחוץ או מבפנים כמו ויפתח את רחמה שהוא בא מכח ועוז הפנימי' דאור הכתר שנק' קו"ח שהוא מבחי' גבו' שבחסד כגשמי' ותחה"מ כידוע (וכמ"ש בע"ח ע"פ וראיתן על האבני' כו' שהירכי' מצטננות בשעת לידה

דג' מפתחות: **ראה** סנהדרין קיג, א. לקו"ש תבוא כרך לט ע' 37 הערה 3.

הזיווגים שקשה כקי"ס: **ראה** סוטה ב, א.

ע"כ יעזוב: **בראשית** ב, כד.

כי אל דיעות: **ראה** לעיל ע' רסב ואילך.

כחשיכה כאורה: **תהלים** קלט, יב.

בע"ח: **שער** (כ) המוחין פ"ג. מבוא שערים ש"ה ח"ב פ"ב. סוטה יא, ב.

וראיתן על האבני': **שמות** א' טז.

כו' שהוא הסתלקות דנה"י דאימא להמשיך כח ועוז במוחי' חדשים לנה"י חדשים כו' שהוא תוס' הכח להוליד שבא בהתגברו' גדולה מבחי' גדלות דמקיף דוקא עד שיבקע ויפתח הרחם מבפני' כו' (וכמו הכח ועוז בדכר להוליד שבא ג"כ מבחי' מזלא שבא בכח וגבורה יתירה כו'), וזהו שנק' קריעה ופתיחה מלמעלה. וכמו"כ יש קריעה ופתיחה מלמטה והוא מבחי' קטנות דוקא והוא מבחי' קטנות המוחי' דגבו' דנחש העליון כמאמר הזהר בהאי אילתא דאתא נחש ונשיך לה בהאי אתר כו' ושתת דמא כו'). ולמעלה בקדושה זהו קטנות דגבו' עליונות דשמאל דוחה בכלי יסוד דנוק' לעשות בה חלל ובית קיבול (כמו באר חפרוה שרים כרוה כו') כקול ב"ק המכריז לעורר בתשובה בשמאל דוחה בגבו' קשות דנח"ש דקדושה להמתיק לגבורות קשות דק"נ שיונקים מיסוד דנוק' שנתקללה חוה בחטא עה"ד בעצב תלדי בנים כו' והוא מ"ש לפתח חטאת רובץ כו'. וזהו ושתת דמא כו' (וזהו מן המיצר קראתי כו' ויענך ה' כו' בכאבין דלידה שתחיל תזעק בחבלי' כו' וקול ה' יחולל אילות שזהו ענין קי"ס ברוח קדים עזה מתוקף הגבו' מלמטה ובנטיי' משה את ידו על הים מלמעלה לעשות כח לבחי' לידת הנשמות מהעלם דים העליון כו' (כדי שיוכלו לקבל התורה ג"כ בבחי' גליא שיבוא מהעלם דים דחכה"ק (כמשי"ת) וד"ל (ונמצא מובן דלפי פי' האריז"ל יותר מתפרש הפשט דפסוק הפך ים ליבשה דים עצמו נהפך ליבשה כנ"ל, אבל לפי' הזהר העיקר הוא דיש דיבשה נתעלה בים מלמטה למעלה הל"ל הפך יבשה לים כו'. אך מבואר למעלה דגם לפי' הזהר הי' בהכרח בחי' קריעה ובקיעה מלמעלה למטה דוקא שז"ש הנותן בים דרך כו' בפתיחה וחלל בהעלם דים וכבקיעת עומק העלם המח' כו' להיות בו גילוי דרך דיבשה כו').

כמאמר הזהר: נסמן לעיל ע' רכב.

באר חפרוה שרים כרוה: חקת כא, יח. וראה גם לקוטי תורה חוקת סב, ד. ספר המאמרים תקס"ו ע' ערה. ע' רפב.

בעצב תלדי בנים: בראשית ג, טז.

לפתח חטאת רובץ: בראשית ד, ז.

שו"ה בנים — (וזהו: בגוכתי"ק לא נסמן סיום החצע"ג.

מן המיצר קראתי: תהלים קיח, ה.

ויענך ה': תהלים כ, ב. וראה זהר משפטים ואחרי לעיל ע' רעא הערה ד"ה ע' קלין. פרי עץ חיים שער קריאת ס"ת ותשלום תפלה פ"ד. שער הכוונות ענין מזמור יענך.

שו"ה מהעלם — (כדי: בגוכתי"ק לא נסמן סיום החצע"ג.

הנותן בים דרך: ישע' מג, טז.

ואמנם הנה לפי כל הנ"ל בענין ב' הפי' הנ"ל בקי"ס בין לפי' הזהר ובין לפי' האריז"ל אע"פ שהמה ב' הפכי' ממש שפי' הזהר הוא בעלי' מלמטה למעלה דוקא ולפי' האריז"ל הוא בירידה מלמעלה למטה כנ"ל, עכ"ז לענין תכלית המכוון שני הפי' הללו ענין א' וכוונה א' ממש הן. דהנה תכלית המכוון הי' בקי"ס רק שיהי' חיבור וקשר ויחוד לבחי' העלם דים שהוא בחי' האצי' בכלל עם בחי' הגילוי דיבשה שהוא בחי' הבריאה בכלל, והרי לב' הפי' הי' חיבור האצי' עם הבריאה העלם וגילוי יחד ממש כנ"ל, אלא שבאופן של בחי' יחוד וחיבור שלהם ב' הפי' הנ"ל המה מחולקים דלפי דעת הזהר הי' אופן התחברות זאת מלמטה למעלה דוקא והיינו מה שהי' גילוי דיבשה בתוך העלם דים כנ"ל והוא מה שעלה בחי' נשמות דבריא' באצי' כנ"ל ולפ"ד האריז"ל שנק' בחי' לידה הי' ענין ירידת הנשמות מאצי' לבריאה כמו שהוא כו' ונתחבר אצי' בבריאה למטה דוקא ולפי' הזהר נתחבר בריאה באצי' למעלה דוקא (והכל שלא ע"י מסך מפסיק שלא כעליות וירידות דעכשיו מאצי' לבי"ע), אבל יהי' איך שיהי' הרי הכוונה א' היא שנתחברו אצי' ובריאה כא' ממש (וזהו כמשל ב' בנ"א א' עומד למעלה בהר גבוה והב' עומד למטה בעומק שיש ב' אופנים להתחברותם יחד או שהעליון ירד מלמעלה לגבי התחתון ויהי' חיבורם יחד למטה או שהתחתון יעלה למעלה בהר ויהי' חיבורם יחד למעלה ולא למטה, אבל עיקר עצם החיבור אחד הוא בין שהוא למעלה או שהוא למטה בלי הפרש כלל, (וכמ"ש במ"א שזהו ענין ב' אופני השילובים דשם הוי' ואדני הא' מלמעלה למטה דאו"י דחסדים דשם הוי' העליון דאצי' יורד ומתחבר בשם אדני למטה או שיעלה שם אד' מלמטה למעלה ויוכלל בשם הוי' למעלה כו' וד"ל).

אך עכ"ז גם בעצם היחוד וחיבור שלהם יש הפרש גדול בין כשהוא למעלה בהתכללות ועלי' דבריאה באצי' (וכשילוב אד' בהוי' כו'), שזהו כמו שיהי' לע"ל שיתגלה כבוד הוי' דסובב כ"ע כו' ויהי' למטה בחי' גילוי דאלקות כמו כח הפועל בנפעל כטבעי' כו' עד שיראו כ"ב כנ"ל וכמו ואשפוך רוחי על כל בשר כו' שיהי' התגלות אלקות למטה כמו למעלה ממש

כמשל ב' בנ"א: מובא כמ"פ בדא"ח ומהם: מאמרי אדה"ז תקס"ג ח"ב ע' תרסז. מאמרי אדה"א הנחות תקע"ז ע' רסח. וש"נ.

שו"ה למעלה — עיקר: אינו ברור בגוכתי"ק. ובבוך 116: איכות.

ב' אופני השילובים דשם הוי' ואדני: ראה הנחת כ"ק אדמו"ר האמצעי משבת שובה תקס"ו בספר המאמרים תקס"ה ח"ב ע' תתקטז-יז. והנחה אחרת בלקוטי תורה דרושים לשבת שובה סה, ד. ובהנסמן במראי מקומות שם סד, ב.

ואשפוך רוחי על כל בשר: נסמן לעיל ע' רסט.

כו', שזהו כירידת העליון לגבי התחתון מעו"ר לעומ"ת בלי לבוש והעלם כלל והתחתון יכול לקבל יחוד עליון זה וכמו כולם ידעו אותי ממש כו' (שהוא חיבור אצי' בבריאה כנ"ל) ובין עליי' התחתון למעלה לגבי העליון שהוא עלי' דבריאה באצילות שזה יהי' ענין עליות העולמות בהזדככות החומר והצורה עד שיהי' עולם העשי' בבחי' עולם היצי' ויצירה בבחי' בריאה ובריאה בבחי' אצי' והאצי' למעלה מן האצי' כו' (דלא ראי זה כזה, דבירידת העליון לתחתון לא נתעלה התחתון ובעליות התחתון נתעלה ונזדכך יותר מכמו שהוא למטה, וכן מצד בחי' המשפיע בירידת העליון יש בו שינוי עכ"פ להתלבש בלבוש עולם התחתון (כמו במ"ת שירד הוי' על ה"ס כו') ואע"פ שיורד האצי' בבריאה כמו שהוא כנ"ל שזהו כנפלאות שנעשו כטבעיות וכרוח הקודש וכנבואה בכל בשר כנ"ל מ"מ נשתנה בזה ממהותו כנ"ל), ועוד אינו מובן דעכ"פ ב' האופנים בחיבור ויחוד במשפיע ומקבל דאצילות ובריאה העלם וגילוי הנ"ל הן ב' הפכים ממש כמו שעלי' וירידה הן ב' הפכים ואיך נאמר דב' הפי' כוונה א' הם דודאי מחולקי' המה ואחד מהן אמת דאם הי' קי"ס בדרך עלי' כפי' הזוהר לא היה בדרך ירידה כו' ואיך אפשר לומר דקי"ס לא הי' בחי' לידה כפי' האריז"ל וגם זה א"א לומר שלא היה בקי"ס בחי' עלי' כפי' הזוהר דודאי שני הפי' אמת שהזוהר והאריז"ל הי' קבלתם אמיתי' ע"פ גילוי אליהו ורוה"ק כו' כידוע. אך האמת הוא דבקי"ס הי' ב' אופנים החיבורים הנ"ל יחד ולא הי' בזה ענין ב' הפכים כלל וכלל (וכך הי' במ"ת ביחוד דפב"פ כמשי"ת). אך הענין הוא מטעם הנ"ל בענין אל דיעות הוי' שסובל ב' דיעות ד"ע וד"ת יחד להיותו למעלה ומובדל בערך משניהם כו' ע"כ אינם ב' הפכים כלל כנ"ל.

וביאור ענין זה ידוע במ"א גם בשרש הראשון דהעלם וגילוי שנק' או"ח ואו"י דחו"ג שהן בחו"ג דעצמו' א"ס ב"ה, וכידוע דבחי' גבורות דאו"ח באור א"ס זהו בחי' ההעלם דעצמות שישת חושך סתרו ונק' סדכ"ס כו' בעילוי העלם אחר העלם בעצמות עד אין שיעור למעלה כלל כו' וכן להיפוך בחי' ירידה דחסד דאו"י דא"ס זהו מה שנמשך מחסד הפשוט להאציל ולברוא כו' עד למטה מטה עד אין תכלית כו', ובחי' חו"ג הללו הן ב' הפכים ממש כעלי' וירידה שהן ב' הפכים כנ"ל. אבל מצד בחי' העצמו' דא"ס ב"ה שלמעלה מבחי' מעלה ומטה זה דחו"ג שבו ג"כ שמצד

מעו"ר לעומ"ת: = מעומק רום לעומק תחת.

כולם ידעו אותי: ירמי' לא, לג.

עצמותו ממש נמצא למטה כמו למעלה ממש בשוה, וזהו שבשעה שמגביהי לשבת בעומק רום בעצמות משפילי לראות מטה מטה לפי שאין לפניו מעלה ומטה לזאת לא שייך בחי' עלי' וירידה כלל דאין עלי' וירד' שייך כ"א בבחי' מעומ"ט עכ"פ כידוע. וזהו ענין אל דיעות ד"ע ודי"ת שמיש לאין ד"ע בעליות ודי"ת מאין ליש בירידה סובלם כא' משום דהעלם דאו"ח וגילוי דאו"י (שזהו הוי' ואלקים סובב וממלא מקיף ופנימי' בכלל ובפרט כו') וע"כ יכול הוא ית' לעשות מהעלם גילוי ומגילוי העלם שזהו ממקיף פנימי (כהוי' שנעשה בחי' אלקי' אצי' בבריאה בנ"ל) ומבחי' או"פ מקיף והכל ברגע א' מטעם הנ"ל דקמי' כחשיכא כאורה כו' להיותו מובדל בערך משניהם (ולכך נק' קדוש וברוך כא' שזהו פי' הקב"ה בכל מקום), וזה שיכול להיות ב' השילובים דהוי' באדני ואדני בהוי' כא' ממש שזהו ענין סמיכות גאולה לתפלה שמתייחדי' זו"נ יחד בהיכל ק"ק דבריאה שהמל' עולה עד חצי הסולם וז"א יורד עד החצי ובאמצע מתחברים כו' כמ"ש במ"א) משום דביחוד זה דב' הפכי' דאו"י ואו"ח שורה מכח העצמו' דמאציל דוקא מטעם הנ"ל וד"ל. (וזהו עיקר ענין התפלה שנק' סולם כידוע במ"ש בזוהר וסולם מוצב ארצה וראשו כו' שהן ח"י ברכות דצלותא שבסולם זה מלאכי אלקים עולים ויורדים כו' דהיינו שיש מלאכים דשם הוי' דאצי' שממשיכים שפע ואור מאצי' לבי"ע עד שפע ומזון וברכה גשמי' כו' ויש מלאכי' שמעלים בסולם זה כל התפילות והעלאו' דהיינו כריעה בברוך וזקיפה בשם הוי' כידוע, ועכ"פ דרך הסולם הזה עובר כל שפע עליונה מאצי' לבריאה בדרך ירידה והמשכה ובסולם זה עצמו כל העלאו' מלמטה מבריאה לאצי' כו' ומוכרח לומר שיש בסולם זה כח הממוצע והמחבר מעליון לתחתון ומתחתון לעליון עד שיכול להיות [בו] חיבור ב' הפכים אלה דירידה ועלי' יחד כו' (והן ח"י חוליות השדרה שמעמיד בנין האדם שממשיך ממוח שבראש לאברים ומעלה כל החיות מרגל לראש והוא עצמו המעמיד ראש ורגל כא' כמו עמוד התוך שמחבר הגג עם הרצפה כו') שמוכרח מזה

שמגביהי . . משפילי: נסמן לעיל ע' רסד.

קדוש וברוך . . הקב"ה: ראה ברכות ו, א־ב. ז, א־ב. לקוטי תורה תזריע כב, ג. ולקמן בח"ב בפ' תזריע. לקוטי תורה שיר השירים ה, ב. כא, ג. לקמן ע' שפז. תורת חיים תרומה תסב, ב. אמרי בינה ח"ג [קה"ת תשל"ח] ע' 29.

שו"ה הסולם — במ"א): בהכת"י לא נסמן התחלת החצע"ג.

בזוהר: נסמן לעיל ע' פד.

וסולם . . וראשו: ויצא כח, יב [ושם: והנה סולם].

כריעה בברוך וזקיפה בשם הוי': ראה ברכות יב, סע"א. סידור תפלת ראש השנה רלח, סע"ב. ספר המאמרים אתהלך־לאזניא ע' קלז. עטרת ראש שער ראש השנה פ"ד.

ח"י חוליות השדרה: ברכות כח, ב.

לומר שגבוה משניהם יחד כו'. וכך יובן בענין התכללות דאו"ח ואו"י בקי"ס דגם שהן ב' הפכים ממש כעליי' ויריד' שכאשר עולה עולה למעלה אינו יורד והיורד יורד למטה כו' עכ"ז הי' בהם חיבור יחד כנ"ל שהוא ענין ב' הפי' הנ"ל בקי"ס בעליו' דיבשה בים וירידה דים ליבשה מהעלם לגילוי ומגילוי נעשה העלם כא' לפי שאין עלי' וירידה זו ב' הפכים כלל למעלה משניהם כנ"ל ע"כ יש בים זה עצמו ב' הפכים דירידה ועלי' כא' שזהו מה שמהעלם דים נעשה יבשה (בבחי' לידה כנ"ל) ומה שמיבשה נתעלה בים (כעלי' דבריאה באצי' כנ"ל) וזהו כדוגמא שיש בכח הסולם דתפלה הנ"ל דמלאכי אלקים עולים ויורדים בו וסובל ב' הפכי' אלה דעלי' וירידה כא' שעל ידו יעלו הכל מבריאה לאצי' וע"י ירדו הכל מאצי' לבריאה כמו הפתח ושער שמשמש כניסה מחוץ לפני' ויציאה מפנים לחוץ כו'. וזהו שרש בחי' המל' בכלל כידוע במ"ש זה השער להוי' דאצי' שבו עולי' כל הנבראים מבריאה לאצי' ובו יורדים מאצי' לבריאה כנבואה וניסים וכה"ג להיות שהמל' שהוא ים סוף בחי' ממוצע בין אצילות לבריאה ע"כ יכול לחבר מאצי' לבריאה ומבריא' לאצי' כמו סולם הנ"ל וד"ל.

ובכל זה יובן עכ"פ שעיקר קי"ס הוא בבחי' הבקיעה והקריעה בים מעצמו' אור א"ס ב"ה שלמעלה מבחי' העלם וגילוי כנ"ל שביכולתו לעשות מהעלם גילוי ומגילוי העלם ב' הפכים כא' כנ"ל והיינו כפי ב' הפי' הנ"ל דשניהם אמת ולפי ב' הפי' הנ"ל הוצרך להיות בחי' הבקיעה והקריעה מלמעלה דוקא ובים דוקא לפי שהים העליון הוא בחי' ממוצע בין אצי' לבריאה להיותו סופא דכ"ד דאצי' וראש ומקור לבריאה כידוע ע"כ יכול להיות בו בחי' עלי' דאו"ח וירידה דאו"י יחד כמו שע"י יכול להיות יריד' והעברה דכל אור ושפע מאצי' לבריאה וע"י יעלה כל בריאה לאצי' כו' (שמוכרח לומר שיש בו שרש עליון משניהם אחר שע"י כחו יש חיבור האצי' עם הבריאה והוא מה שיש יבשה בים וים ביבשה כו' (ולא כתחילת ההשתלשלות שאמר יקוו המים כו' ואח"כ ותראה היבשה מטעם הנ"ל). (וכידוע דהים דומה לרקיע ויש חיבור לרקיע עם ארץ יחד כמ"ד שמים וארץ

שו"ה ומגילוי — כלל למעלה משניהם: כ"ה בהכת"י.

המל' . . השער: ראה ספר המאמרים אתהלך־לאזניא ע' קצד. אור התורה (יהל אור) תהלים ע' תנג.

זה השער להוי': תהלים קיח, כ.

דהים דומה לרקיע: חולין פט, א.

שמים וארץ כא' נבראו: חגיגה יב, א.

כא' נבראו ממש מטעם הנ"ל דאו"ח ואו"י שניהם שוין למעלה מבחי' מעלה ומטה דלא שייך שם ענין עלי' וירידה כלל כנ"ל וד"ל).

וזהו מ"ש לגוזר ים סוף לגזרים כל"ח והעביר ישראל בתוכו כל"ח כו' וי"ל למה חלק הדבר לשנים דודאי קי"ס מצד עצמו אינו עיקר הנס רק מה שהעביר ישראל בתוכו בחרבה כו'. אך הנה מבואר למעלה בטעם שגזר לי"ב גזרים דוקא (דלכאורה ענין קריעה זו אינו רק בקיעה ופתיחה א' לב' הפי' הנ"ל) שהוא לנגד י"ב שבטים דוקא שנק' י"ב ג"א (נגד י"ב צירופי' דשם הוי' שנק' צבאות הוי' כו') בהיות שכל עיקר ענין קי"ס שהוא הבקיעה מן ההעלם לגילוי לפי ב' הפי' הנ"ל אינו רק בחי' התגלות ותולדות המדות עליונות שהן חג"ת ונה"י ששרשם בהעלם דבינה כנ"ל ושרשם של המדות כמו שהן בעצמות התענוג ורצון הנעלם קודם שבאו לחו"ב זהו בחי' מדות דפנימי' ע"י שמשם הי' הבקיעה בים להיות מהעלם גילוי ומגילוי העלם כנ"ל וכמ"ש בזוהר מה תצעק אלי בעתיקא תליא (והוא שרש המדות דאבות שא' שנשבעת לאבותינו מימ"י קד"ם דוקא כו' כידוע). וידוע בטעם י"ב שבטים שהן מוי"ו מדות שהן כפולים והן ענין י"ב ג"א, ואע"פ שנחלקו לג' קוין חח"ן בג"ה כו' הרי יש בחי' התכללות מימין לשמאל ומשמאל לימין באלכסון (כמו בו"ק ממזרחית רומית למערבית תחתית כו') כמו מנצח שבחסד בקו הימין להוד שבגבורה ומנצח שבגבורה להוד שבחסד משמאל לימין וכן באלכסון מנצח שבחסד לנצח או גבו' שבהוד או מנצח דבגבו' להוד שבנצח כו' וכה"ג יש כמה אופני התכללות בוי"ו מדות ונק' י"ב ג"א (כמ"ש בפרד"ס), וכל אלה הפרטי' הוצרך שיצאו בבחינת בקיעה מן ההעלם דים לגילוי דיבשה כו', והן י"ב שבטי' העליוני' שנק' שבטי י"ה דחו"ב שנמשך ממדו' דעצמו' הכתר כנ"ל כמ"ש ששם עלו שבטים שבטי י"ה כו' שהן שבטים שמבחי' עלמא דדכורא כו' כידוע בזוהר שיש ב' מיני שבטים א'

והעביר ישראל בתוכו כל"ח: תהלים קלו, יד.

שהעביר ישראל בתוכו בחרבה: ע"ד (פסקא) על אחת בהגדה. וראה ג"כ הגדה עם לקוטי טעמים ומנהגים כח, סע"ב.

מה חצעק אלי בעתיקא תליא: בשלח יד, טו. זהר בשלח מח, א. נב, ב.

שנשבעת לאבותינו מימי קדם: מיכה ז, כ [ושם: אשר נשבעת].

כמ"ש בפרד"ס: נסמן לעיל ע' ח.

ששם עלו שבטים: תהלים קכב, ד.

בזוהר שיש ב' מיני שבטים: ראה זהר פקודי רכט, ב. רל, א. לקוטי תורה מטות פו, ד. ספר המאמרים תקס"ו ע' רצא. מאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ח"ב ע' תקיז. ביאורי הזהר במדבר פה, ד.

שבטי' דבחי' דכורא שהן בחי' המדות דז"א שמקבלים מי"ה שהן חו"ב דאצילות וכמדות שבחכמה כשכל המטה כלפי חסד (או האהבה שבשכל וכחסד דאברהם שהי' מרכבה לחסד דז"א שבחו"ב כו' ונחלק גם שם לי"ב שבטי' כי המדות הן כפולות ונק' י"ב ג"א שבז"א דאצי' והב' הן שבטים דעלמא דנוק' שהוא במדות שבמל' בבחי' הדיבור שנק' עלמא דאתגליא מאין ליש שנחלקי' לי"ב שבטים (כי"ב בקר כו' וכד' מחנות שכינה כנ"ל שהן יב"ש שהי' במדבר בסדר ד' דגלים איש על דגלו כו' כדוגמא דיב"ש העליוני' דאצי' (וכמו שמבואר במ"א שזהו ענין יחו"ע דשית תיבין דשמע ישראל כו' ויחו"ת בו' תיבין דבשכמל"ו שע"ז אמר כגוונא דאינון מתייחדין לעילא בו"ק דאצי' ביחו"ע דאנת הוא דמייחד לון כו' שמתכללים ביחוד אמיתי באור א"ס עצמו דאיהו וחיוהי חד ממש כו' אוף הכי איהי שהוא המל' בו"ק שבה אתייחדת לתתא בכורסייא בעולם הבריאה ברזא דא' למהוי אחד באחד ממש כמ"ש הוי' אחד ושמו אחד כו'. והוא שאמ' השבטים ליעקב שהוא בחי' ז"א ונק' ישראל דלעילא כידוע כשם שאין בלבך אלא אחד שהוא בחי' יחו"ע דאצי' כנ"ל כך ממש אין בלבבינו בו"ק דבריאה שהן שבטים דנוק' אלא אחד דיחו"ת שוה ליחו"ע כמ"ש כי הוי' דאצי' הוא האלקי' דבריאה כולא חד כו' כנ"ל בענין השלובים דשם הוי' באדני בב' אופני' אם מלמעלה למטה או מלמטה למעלה כו', איך שיהי' עכ"פ מתחברים יחד מטעם הנ"ל באל דיעות הוי' שסובל ד"ע וד"ת שהוא הוי' ואלקים סובב וממלא אצי' ובריאה כא' ממש כו' להיותו בעצמותו נבדל בערך לגמרי מבחי' העלם וגילוי מקיף ופנימי כלל ופרט כו' ולכך יכול לעשות מהעלם גילוי מאצילות לבריאה ומגילוי העלם מבריאה לאצי' שהן ב' אופני היחודי' דהוי' ואלקים משום דשניהם שוין ממש כנ"ל וד"ל.

ועפי"ז יובן ג"כ בענין לגוזר י"ס לגזרים שהן י"ב שבטים כנ"ל שיתפרש ג"כ לב' אופנים מחולקים לפי ב' הפירושים הנ"ל כפי ב' אופני היחודי' הנ"ל בהוי' ואדני מלמעלה למטה ומלמטה למעלה כו'. דהנה לפי פי' הזוהר דלעיל בענין קי"ס שהי' הבקיעה בי"ס כדי שיהי' עלי' לגילוי דיבשה

שו"ה שבטי' — דאצי': **אוצ"ל: דאצי'**).

כי"ב בקר: **מל"א ז, כה. מד. דהי"ב ד, טו.**

וכד' מחנות שכינה: **זהר במדבר קיח, ב.**

איש על דגלו: **במדבר ב, ב.**

יחו"ע . . דשמע ישראל . . דבשכמל"ו: **זהר בראשית יח, ב.**

שע"ז אמר כגוונא: **זהר תרומה קלה, א.**

הוי' אחד ושמו אחד: **זכרי' יד, ט.**

שאמ' השבטים: **פסחים נו, א.**

בהעלם דים דוקא מלמטה למעלה כו' הרי גם בענין הקריעה בפרטיות לי"ב גזרים היינו שנכללו ועלו נשמות השבטים דבריאה בחי' עלמא דנוק' בבחי' ההעלם דים דהיינו להיות בבחי' י"ב שבטים דדכורא דאצי' הנ"ל בו"ק דז"א והיינו ע"י י"ב קרעים וגזרים הללו הוא שעלו השבטים דנוק' בעברם בים למעלה באצי' ונעשי' שם י"ב ג"א בבחי' אצי' שנק' יב"ש דדכורא שנק' צבאות הוי' ממש, ונמצא שעלו ונכללו ד' דגלים שלמטה שהן כמו ד' מחנות שכינה למעלה באצי' ממש. וז"ש ששם עלו שבטים, פי' שבטים דמל' דבריאה שעלו ונכללו למעלה להיות בבחי' שבטי י"ה דאו"א בז"א שהן יב"ש דדכורא וד"ל (ולכך א' השבטים ליעקב כשם שאין בלבך כו' כנ"ל דיח"ת עלה למעלה ביחו"ע מלמטה למעלה כשילוב דאד' בהוי' כו' כנ"ל שהתחתון עולה לגבי העליון כנ"ל). ולפי' הזוהר יתפרש בפשט הלשון יותר במ"ש ששם עלו שבטים עלו דוקא והן שבטים דנוק' שעלו למעלה להיות בבחי' שבטי י"ה דדכורא כנ"ל. אבל לפי' האריז"ל בקי"ס שהוא בהיפוך שבקיעה זו הי' בדרך ירידה מהעלם דים עצמו להיות גילוי דיבשה כנ"ל, שזהו כמו שמעלמא דדכורא דאצי' יהי' בבחי' נוק' דבריאה כענין לידת הנשמות דאצי' להתחבר בבריאה כנ"ל, א"כ גם כאן במ"ש לגוזר י"ס לגזרים הן י"ב גזרים עליונים דו"ק דז"א שנק' יב"ש דדכורא שבטי י"ה כו' הוא שנתגלו וירדו מן ההעלם דחו"ב וז"א למטה להתחבר ביב"ש דנוק' בעולם הבריאה שנק' יבשה והיינו שנתגלה מי"ב ג"א דשם הוי' דאצילות בד' מחנות שכינה דבריאה והוא בד' דגלים שלמטה להיות נק' צבאות הוי' למטה בעולם הבריאה ממש כמו שהן באצי' (והוא ג"כ ענין שא' השבטים דמל' ליעקב כשם שאין בלבך באצי' כו' כך אין בלבבינו גם בעולם הבריאה כו') והוא חיבור דיחו"ע ביחו"ת מלמעלה למטה בבחי' המשכת החסדים דאו"י (ולפ"ז לא יתפרש לנכון מ"ש ששם עלו שבטים דהל"ל ירדו ולא עלו, אך אפשר לומר גם לפי' האריז"ל דגם שבטים דדכורא שהן ו"ק דז"א עולים באו"א שנק' שבטי י"ה למעלה במדות דפנימי' הכתר דוקא וכמ"ש הים ראה וינוס כו' ההרים תרקדו כו' שהרים אלה הן מדו' דאצי' שעולין בעצמות המאציל וכמ"ש מה תצעק אלי בע"י תליא כו'. ועלי' זאת הוא בשביל ירידה ליתן כח ועוז לבחי' לידה דמדות בחו"ב דאצי' כנ"ל. וזהו עדות לישראל להודות לשם הוי' כו' (וכמ"ש מעון אתה היית לנו שהן ישראל

ההרים תרקדו: תהלים קיד, ו.

וז"ש עדות לישראל: המשך הכתוב ששם עלו.

מעון אתה היית לנו: תהלים צ, א.

ישראל שעלו במחה"ק: נסמן לעיל ע' קיא.

שעלו במחה"ק בטרם הרים יולדו כו' שזהו למעלה גם משרש האבות שנק' הרים עליונים טורי נהורא דחכמה וטורי חשוכא דהעלם הרצון כו' והוא בעצמו' המדות דע"י כמו שהוא בא"ס עצמו דוקא (וכנ"ל בענין מדות העצמי' שלמעלה מגדלות וקטנות דמדות דחו"ב כו' והוא ענין הדילוג שמדלג על ההרים כו' ע"י בחי' אמונה הפשוטה העצמי' שנק' חסד נעורייך דוקא כו' כנ"ל בענין בים נדמה להם כבחור כו' במדו' העצמי' כו' ובמ"ת נדמה להם כזקן כמשי"ת כו'). וז"ש ששם עלו שבטים בקי"ס עדות לישראל במ"ת כו' (כמשי"ת וד"ל).

והנה מעתה י"ל מ"ש לגוזר י"ס לגזרים כל"ח מהו בחי' החסד הזה דלכאורה הי' בקיעה וגזירה זאת בבחי' הגבו' דוקא כמ"ש ברוח קדים עזה כו' ומה שא' עוד והעביר ישראל בתוכו כל"ח כחסד בפ"ע וגם מה שניער פרעה וחילו כו' כל"ח כו'. אך הנה יש להקדים תחלה בדרך כלל דכל עיקר ענין קי"ס הי' רק הכנה למ"ת (כמשי"ת) ולזאת הי' כל ענין ובחי' הדילוג הגדול הזה להיות קריעה ובקיעה בהעלם די"ס בב' אופנים הפכיי' כא' שהוא כמו ב' הפי' הנ"ל הא' בבחי' עלי' דיבשה בים שהוא עלי' דבריאה באצי' והב' בחי' ירידה והמשכה דהעלם דים בגילוי דיבשה שזהו מאצי' לבריאה ושניהם כא' טובים להיות עלי' וירידה כא' שהוא כפי ב' הפי' הנ"ל דשניהם אמת. ושרש הענין הוא לפי שידוע דכללות כל התו"מ הוא רק לאכללא שמאל' בימינא כו' שזה בחי' התכללות דחו"ג בבחי' רו"ש כידוע דכל התו"מ נחלקו לב' קוין ימין ושמאל והממוצע והוא להעלות כל העלאו' מבריאה לאצי' ע"י המצות שהן בבחי' העלא' מלמטה למעלה דוקא, כמו מצות תרומות ומעשרות וקרבנות וכה"ג ולבער הרע כו' ובתפלה זהו בחי' רץ לבך בהעלאה ותשוקה כו' שזהו בחי' קו השמאל בבחי' גבורות וכן יש הרבה מצות שהן בחי' המשכות אלקות בבחי' שוב מלמעלה למטה כטו"ת וצדקה וסוכה ולולב כו' וכה"ג והממוצע הוא מצות ת"ת שכלול ממ"ע ול"ת בדיבור שכלול מחו"ג כו' כמ"ש מימינו אש דת כו' כידוע, ועיקר כל התורה כולה להיות התכללות דשמאל בימין שהוא להגביר בחי' החסדים דימין על גבו' דשמאל כי גם במצות שהן העלאות העלאה זו בשביל ירידה והמשכו' אלקות למטה דוקא כמו שא' אקב"ו כו'. וזהו ע"י אוי"ר שבכל מצוה שהחסדים דשוב

בטרם הרים ילדו: **תהלים שם, ב.**

שניער פרעה וחילו: **תהלים קלו, טו (ושם: וניער).**

לאכללא שמאל' בימינא: **נספח לעיל ע' קכ.**

כמו שא' אקב"ו: **נוסח ברכת המצות.**

גובר על בחי' רצוא דגבורות לחפוץ יותר בהמשכות גילוי אלקות בנפשם כו' כמ"ש במ"א וד"ל. והנה כ"ז הכח ועוז בנש"י בבחי' רו"ש בתו"מ הנגלית לנו בעלמא דאתגליא שכולל ב' הפכים דרו"ש שהוא להמשיך מאצי' לבריאה ע"י החסדי' דמצות ולהעלות מבריאה לאצי' ע"י בחי' הגבו' כו' כל אלה נמשך בנש"י בעברם בי"ס דוקא לפי שזה הי' כל עיקר ענין קי"ס שהוא בבחי' ההעלם דעלמא דאתכסייא כנ"ל שהרי מבואר למעלה בטעם שקריעה ובקיעה זו הי' בי"ס דוקא להיות בחי' ממוצע בין האצי' לבריאה (וכוללם יחד ע"כ יש בכחו להיות ע"י חיבור מאצי' לבריאה והעלאה דבריאה לאצי' כמו ענין הסולם דתפילה כנ"ל) ולכך הי' בי"ס זה ב' הפכים כא' שהוא ענין ב' הפי' הנ"ל מהעלם לגילוי ומגילוי להעלם כו' כנ"ל. (והוא מה שא' בס"י דנתב"ס וסב"ת דנתב"ס זהו בחי' או"י מתחלה לסוף ונסבת"ח הוא בבחי' או"ח מסוף לתחלה, וא"כ בהכרח יש כח העליון מלמעלה מתחלה וסוף (למעלה מבחי' מעלה ומטה דעומ"ר ועומ"ת כנ"ל) שמחבר תחלה בסוף וסוף בתחלה כמו באדם כו', ובחי' המל' שנק' סוף הרי יש בו ג"כ מעין זה כי נעוץ בסוף מן התחלה בבחי' או"י וגם יש בו העלי' מסוף לתחלה בבחי' או"ח להיותו בבחי' רו"ש דוקא כמ"ש והחיות רו"ש כו' כי החיות מקבלים מרקיע שעליהן כעין הקרח כו' שהוא ים העליון שעל י"ב בקר כו' וד"ל.

וזהו לגוזר ים סוף לגזרים לי"ב גזרים דוקא כל"ח כו'. דהנה מבואר למעלה בשרש ענין קי"ס שקריעה זו הי' על ידי התגברות דחסדים דאו"י על בחי' הגבו' דאו"ח דגם שהים עולה בהתנשאות למעלה גובר עליו רוח החסדים ונק' גבו' שבחסד כמו כי גבר עלינו חסדו כו' והוא לפי שחפץ חסד הוא בחסד הפשוט ועצמי שהוא חסד דע"י (דלית שמאלא בהאי עתיקא שכולו חסד דימין כו') ולכך גזר י"ס לגזרים רבים שהוא בשביל שיוכל להיות ע"ז חיבור וקשר מעליון לתחתון ומתחתון לעליון דהיינו מאצי' לבריאה ומבריאה לאצי' שזהו שיוכל אתעדל"ת לעורר אתעדל"ע דאצי' להמשיך חסד מאצי' לבריאה וכמו ע"י העלאו' והמשכות דאו"ר שבתו"מ כנ"ל ואם לא בחי' קריעה ובקיעה זו לא הי' חיבור כלל מאצי' לבריא' ומבריא' לאצי' (רק כפי קו המדה המצומצם דרך מסך המפסיק בין אצי'

דנתב"ס וסב"ת: [= דנעוץ תחלתן בסופן וסופן בתחלתן]. ראה ספר יצירה פ"א מ"ז.

והחיות רו"ש: יחזקאל א, יד.

מרקיע . . כעין הקרח: ראה יחזקאל שם, כב.

כי גבר עלינו חסדו: תהלים קיז, ב.

דלית שמאלא בהאי עתיקא: זהר אד"ר נשא קכט, א.

לבריא' רק בבחי' הארה דהארה דצמצום דשם אלקים אבל לא הי' התגלות הוי' דאצי' עצמו בבריאה וכן לא הי' יכול להיות עליות דנשמות דבריאה באצי' ממש כמו במצות שהן בחי' העלאות כנ"ל) ולזה הי' בקיעה זו בגבו' שבחסד דוקא כדי לגבור על בחי' הצמצום והעלם שיהי' בבחי' גילוי כו' וגם מגילוי יהי' העלם בעליות העולמות שזהו ענין התכללות דחו"ג יחד שהוא מצד בחי' רו"ש ושיגבר החסד על הדין כו' (כמו שהוא בחסד שבעצמות המאציל כנ"ל) ולכך הי' קי"ס בי"ב גזרים דוקא שהוא כולל ב' הפכי' יחד בחי' התחלקות לי"ב שכ"א נחלק לב' וגם היפוכו שהוא בחי' התכללות די"ב ג"א מימין לשמאל ומשמאל לימין כו' שזהו עיקר בחי' התיקון דשם הוי' דז"א דאצי' בי"ב צירופי' כנ"ל בהתכללות די"ב ג"א והוא עיקר ענין התיקון דשם מ"ה דחכמה דתו"מ להיות נק' צבאות ה' ממש בקבלת התו"מ כו'. וזהו לגוזר י"ס לגזרים שיתגלו כגזרים וקרעים הללו מבחי' י"ב שבטי' דלעילא באצי' בו"ק דז"א מהעלם לגילוי בנש"י למטה שזהו מאצי' לבריאה לפי' האריז"ל. וגם יהיו עולים נשמות דבריאה לקבל משם הוי' דז"א דאצי' שהוא עלי' השבטים דנוק' למעלה באצי' כנ"ל לפי' הזוהר ושניהם כא' טובים בבחי' התכללות בעלי' וירידה כא' לפי אופן דבחי' התיקון דשם הוי' דתו"מ בבחי' רו"ש כנ"ל. וכ"ז נעשה ע"י בחי' חסד העצמות שנק' חסדו לשון נסתר שגובר על הגבו', וזהו כי לעולם שהוא עולם האצי' עלמא דדכורא ולעולם הנוק' בבריאה מאיר חסדו העצמי' שיוכל להיות חיבור וקשר ביניהם תמיד ע"י תו"מ כנ"ל וד"ל, וכ"ז מצד בחי' המשפיע שיוכל להיות חיבור ויחוד דשם הוי' במקבל בבחי' רו"ש.

אך הנה באוי"ר דנשמות דבריאה וכן המלאכים שע"ז יוכלו לעלות להיות בחי' כלי קיבול לאור דשם הוי' דאצי' אין זה כ"א שאחר הבקיעה וקריעה די"ס לי"ב גזרים נגד מספר שבטי ישראל דלעילא הוצרך שיעברו בנ"י למטה [בי"ס] כדי לקבל הארה זו דשם הוי' מן ההעלם לגילוי ג"כ בב' אופנים דעלי' וירידה כא' מלמטה למעלה והוא ע"י אוי"ר ברו"ש שלהם בקעומ"ש שלימה, ואמנם בהיות שאוי"ר שלהם הוא בבחי' גילוי דיבשה בבריאה ויצירה כו' ואיך הי' יכולים לקבל מבחי' העלם דע"ס דהוי' דאו"י שכלול בים העליון. אך לזה אמר והעביר ישראל בתוכו כל"ח שזהו בחי' החסד העצמי הנ"ל שנמשך למקבל שהן בנ"י שיוכלו לעבור ביבשה בתוך הים כו' להיות כלי קיבול לאור העליון ולא יתבטלו ממציאותם שם אדרבה אמרו שירה כמ"ש אז ישיר משה ובנ"י כו' להיות שנשמות ישראל שלמטה הן

אז ישיר משה ובנ"י: בשלח טו, א.

ג"כ בבחי' התיקון דשם מה כמו בחי' ישראל דלעילא [כו'] כידוע, וזהו שיחד בחי' חסד בפ"ע מחסדו העצמי' לענין העברה דבנ"י בי"ס שזהו רבותא יתירה יותר, וכ"ז הי' הכנה רבה למ"ת שיוכלו בנ"י להיות כלי קיבול לשם הוי' דתו"מ כנ"ל ודי"ל. ואחר שהכין בחסדו לעולם דדכר ונוק' להיות יחוד פנימי' תמיד בשם הוי' דאצי' בנשמות דבריאה א' וניער פרעה וחילו בים סוף כו' שזהו ענין ההבדלה פנימי' שיובדלו נש"י בבחי' פנימי' ועצמי' דשם הוי' דתו"מ בהעלם וגילוי בעברם בי"ס, שזה עצמו הי' דין קשה לפרעה וחילו שלא יכלו לעמוד שם כמ"ש אנוסה כו' כי הוי' נלחם כו' והוא נטי' דמשה פעם ב' לפנות הים לאיתנו להטביע למצרים שגדול כחו כמו נטי' ידו לבקע הים לישראל דהא בהא תליא שזהו גבורות שבחסד כמו וירד כו' שירדה שנאה כו' וד"ל.

והנה אחר שנתבאר למעלה בענין קי"ס לב' הפי' הנ"ל ששניהם אמת מטעם הנ"ל בענין העלם וגילוי דים ויבשה העליונים שנק' עלמא דאתכסיא ועלמא דאתגליא בכלל בבחי' סובב וממלא אצי' ובריאה כו' שהי' עלי' גילוי בהעלם וירידה דהעלם בגילוי כנ"ל הטעם הנה כ"ז הי' הכנה רבה למ"ת שהי' ג"כ יחוד פנימי' יותר בקוב"ה ושכינתי' שהן כנ"י בקבלת התו"מ פב"פ ממש כו' דהיינו כדי שיוכלו כנ"י לקבל התורה בבחי' העלם וגילוי בב' אופנים הנ"ל לב' הפי' שמפני זה הי' עיקר הבקיעה בי"ס במל' סופא דכ"ד לפי שהוא בחי' ממוצע בין האצי' ובריאה כנ"ל ואם לא קי"ס שעברו ביבשה בתוך הים בב' אופני היחודים הנ"ל לא היו יכולים לעמוד בה"ס בקבלת התורה הנגלית פב"פ להיות בהם קביעות לדורות בתו"מ שלהם בב' מיני יחודים הנ"ל. והענין הוא כידוע בזוהר בכמה דוכתי דכמו דקוב"ה סתים וגליא כך אורייתא סתים וגליא וכן נש"י סתים וגליא כו' וג' קשרין הן ישראל מתקשראן באורייתא בב' מדריגות דסתים וגליא ואורייתא בקוב"ה ג"כ בב' מדריגות דסתים וגליא כו'. וביאור ענין ב' מדריגות דסתים וגליא באורייתא זהו כמו שקוב"ה סתים וגליא בהשתלשלות העולמות בכלל ובפרט בחיצוניות ופנימי' שבחיצוני' זהו מה שעלה ברצונו להאציל כו' ונאצלו י"ס באו"כ עד בחי' המל' להיות מקור לבי"ע לאנהגא עלמין

אנוסה כו' כי הוי' נלחם: בשלח יד, כה.

כמו וירד: יתרו יט, כ.

שירדה שנאה: שבת פט, א.

כידוע בזוהר: ראה זהר אחרי עג, א. וראה שם עא, ב.

וג' קשרין הן: נסמן לעיל ע' צט.

כו' כנ"ל. ואמנם פנימי' דע"ס בשם הוי' הפנימי' הוא שנק' סדכ"ס דלמת"ב כלל כו' כמו קודם שעלה ברצונו להאציל ולברוא כו' שהי' הוא ושמו בלבד בבחי' אח"פ ממש כו' וכך הוא בחי' סתים וגליא דאורייתא בכלל ובפרט דבחי' חיצוניות התורה שבאה בנגלה בספר וסיפור שהוא תושב"כ ושבע"פ נק' גלי' כמ"ש הנסתרות להוי' אלקינו והנגלות לנו כו' שזהו מה שבא אור הח"ע דתו' אור בהשתלשלות העולמות דאבי"ע כמו בבחי' חו"ב דאצי' שנק' ספר וסיפור באצי' כמו הקב"ה יושב ועוסק בתורה כו' (והוא שם מ"ה מלגיו דאיהו אורח כל האצי' כו') ויורד מאצי' לבריאה ויצירה עד עוה"ז שנתנה התורה בה"ס בקולות וברקים בגילוי ובדיבור בא' אנכי כו'. ואע"פ שגם תורה זו מתקשראה בקוב"ה דאוריי' וקוב"ה כולא חד אבל יש שרש לחכמה דתורה למעלה מן ההשתלשלות דאבי"ע כו' והוא בחי' סתים שבה שנקרא ים החכ' הקדומה ים הקדמוני (או משל הקדמוני) והיינו בחי' חכמה דא"ס עצמו כמו שהוא בבחי' סדכ"ס בגליא נק' חכים ולא בחכמה ידיעא כלל ולתבונתו אין מספר כו' והוא מה שנברר בכח פנימי' עצמו' חכמתו ית' שמלובש בה כל עצמותו הפנימי' כמ"ש אז ראה ויספר"ה בספ"ר ונק' ספר החיים או עץ החיים שכולו חיים וטוב כו' הכינה וגם חקרה הכינה במ"ת בעומק ההעלם וגם חקרה בגילוי בדיבור שזהו שורש תושב"כ ושבע"פ בחי' חכים ומבין בחו"ב שלמעלה ממש והיינו בחי' המדות דח"ע הקדומה שיצאו מבחי' ההעלם לגילוי (כמו שמנסה אדם בחקירה ונסיון אחר שהוברר בהכנה רבה בעצמו' כו') שזהו בחי' י"ה עלמא דאתכסיא ואתגליא דתוה"ק עצמה דהיינו מה שיצאו תולדות המדות דרצון ותענוג הפשוט שבתוה"ק

הנסתרות להוי' אלקינו: **נצבים** כט, כח.

הקב"ה יושב ועוסק בתורה: **עבודה זרה** ג, ב.

והוא שם מ"ה: **ראה תקוני זהר בהקדמה** יז, א.

שנתנה התורה בה"ס בקולות וברקים: **יתרו** יט, טז.

בא' אנכי: **יתרו** כ, ב.

דאוריי' וקוב"ה כולא חד: **ראה** כתר שם טוב (קה"ת) ח"ב טרפ"ד (בזהר). סרצ"א. סש"כ (מו, ב). לקוטי אמרים [להה"מ — קה"ת] ס"ב. סכ"ט [נדפס ג"כ באור תורה בהעלותך מו, א]. ספ"ו. סקכ"ב. סקכ"ט. סקל"ד (ארז"ל). סקע"ו [נדפס ג"כ באור תורה תהלים עג, ג (ואיתא)]. סרכ"ח [נדפס ג"כ באור תורה תהלים פב, סע"א]. תניא (בהקדמה). פ"ד (בזהר). פכ"ג (בזהר). לקוטי תורה נצבים מו, א. זהר בראשית כד, א. בשלח ס, סע"א. תקוני זהר ת"ו (כא, ב). תכ"ב (סד, א).

חכים ולא בחכמה ידיעה: **זהר** חדש יתרו לד, ד. **תקוני זהר בהקדמה** יז, ב.

ולתבונתו אין מספר: **ראה תהלים** קמז, ה.

אז ראה ויספרה . . הכינה וגם חקרה: **איוב** כח, כז.

לגילוי דרך חו"ב ומדות באצי' בחו"ב ומדות דז"א כו' (וכמ"ש ואהי' אצלו כו' שעשועי' יום יום בחי' תענוג עצמי שבח"ע דתוה"ק) וזהו בחי' גליא דתורה שחקרה בגילוי להביאה להשתלשלות דאבי"ע, שזהו ויאמר לאדם הן כו' לאדם העליון דאצי' ולאדם תחתה דבחי' המל' שהוא שרש נש"י למטה שהוא בחי' מ"ה וב"ן דכל תו"מ ביחו"ע ויחו"ת באצי' ובריאה כו' עד שבאה בעוה"ז בהתלבשות בעה"ד טו"ר בגילוי ממש, שז"ש הן יראת ה' היא חכמה שלמעלה ברמ"ח מ"ע הנגלות וסו"מ בינה שלמעלה בשס"ה ל"ת כו' משום דנתחב"ס דוקא שמפני זה יצא אור דח"ע דתורה לגילוי מבחי' ההעלם דסדכ"ס כנ"ל וד"ל. והנה נש"י ג"כ בחי' סתים וגליא ע"ד הנ"ל באורייתא וקוב"ה שהוא מה שנש"י נולדו מייחוד דזו"נ ואו"א דאצילות בבריאה כו' עד נפש דעשי' בעוה"ז הוא בחי' גליא ושרשם הראשון הוא בעצמות ח"ע דא"ס שנק' מחה"ק דתוה"ק כנ"ל דישראל עלו במח' העצמי' וכמ"ש כי אתה אבינו אתה ממש וכתיב מעון אתה כו' בטרם הרים יולדו שהן מדות דחכמה דאדם העליון דאצי' ותחולל ארץ בחי' מל'. וזהו ענין הג' קשרים דנש"י ואורייתא וקוב"ה בב' מדריגות דסתים וגליא וד"ל.

והנה יובן מזה עכ"פ דבמ"ת הי' בחי' גילוי ההעלם בג' קשרין הנ"ל דאורייתא וישראל וקוב"ה כי בחינת ההעלם דסדכ"ס נתגלה בא' אנכי ממש כו' ובחי' ההעלם דחה"ק בחי' סתים דאורייתא בא לגילוי ביו"ד הדברות הללו וכן נש"י שעלו במחה"ק כנ"ל קבלו התורה פב"פ בגילוי בדיבור ששמעו בגופי' כו'. ולזה יובן שהי' חיבור וקשר מבחי' ההעלם דים החכה"ק שקדמה לעולם בבחי' הנגלה שבה והוא שנתקבל בנש"י פב"פ ג"כ בבחי' העלם וגילוי והיינו ג"כ כמו שמבואר למעלה בב' אופנים דב' הפי' הנ"ל בקי"ס בב' מדריגות דהעלם וגילוי דים ויבשה כנ"ל דהיינו מה שהי' גילוי ההעלם דחכמה דתורה מבחי' הפנימי' בכל דיבור ודיבור הנגלה עד שעכ"ד פרח' כו' שזהו כמו בקיעת הים התחתון בבחי' מל' דאצי' שהי' בב' אופנים דעלי' וירידה כנ"ל והיינו מה שהי' בחי' גילוי דאור תו"מ בדיבור

ואהי' אצלו כו' שעשועי' יום יום: משלי ח, ל.

ויאמר לאדם הן . . יראת ה' היא חכמה: איוב שם, כח.

שו"ה נפש — ח"ע: אולי כתוב: חכ'.

כי אתה אבינו: ישעי' סג, טז. וראה גם תורה אור מגלת אסתר צג, א ואילך. מאמרי אדה"ז בריאים ע' קצ ואילך.

מעון אתה כו' בטרם: תהלים צ, א־ב.

שעכ"ד פרח': נסמן לעיל ע' ג.

דאנכי כו' וכה"ג בתוך בחי' ההעלם דחכמה דא"ס הפנימי' כמו שחכמת אדם תאיר פניו כי באור פניך כו' להיות בחי' הילוך בדרכי הוי' בתו"מ בדברים גשמיי' שבעה"ד טו"ר בסו"מ וע"ט כמ"ש ויאמר לאדם כו' שעי"ז יהי' תוס' אור בחכ' דתוה"ק מטעם דנתב"ס דוקא כנ"ל וראי' לזה ממה שע"י מצות מעשיות בפו"מ בעה"ד כו' נמשך תוס' אורו' באצי' אפי' בחו"ב במקור הראשון שהוא בחי' חו"ב שלמעלה כו' ונמצא שזהו כמו עלי' דבריאה באצי' דהיינו תו"מ דבריא' שעולים בפנימי' דח"ע שנעשה מהם כמו דרך בים הקדום שהוא כהילוך בנ"י ביבשה בתוך הים למטה לפי' הזוהר הנ"ל שהי' זה ע"י בקיע"ה בים הקדמוני כמו ורוח אלקים מרחפת ע"פ המים עליונים דחה"ק. והיינו כמו שרוח קדים עזה בקע המים דים התחתון שנק' ים האחרון כך הי' במ"ת בקולות וברקים שבקע בחי' ההעלם דח"ע להיות בו גילוי דרך להוי' בהגלות נגלות אור דתורה בדיבור בדברים פשוטים כנ"ל והיינו מה שיהי' יחו"ע דאצי' בתוס' אור ע"י תו"מ שלמטה בעשי' דוקא ואפי' בג"ע א' אשרי מי שבא לכאן כו' וראי' מעוה"ב שבשכר המצות בפו"מ (והיינו על ידי כל בחי' העלאות דמצות מבריאה לאצי' בקרבנות וכה"ג כנ"ל, וזהו בדרך פרט ובכלל זהו מה שיש קשר וחיבור דתו"מ דבריאה בהעלם דפנימי' סודות התורה הקדומה כנ"ל), וכמו"כ הי' להיפוך בבחי' בקיעה דאו"י שיומשך מעצמות ההעלם דח"ע דתוה"ק למטה כמו ירידה דאצי' בבריאה כמו שהוא ממש למעלה כו' והוא מה שנתגלה פנימי' התוה"ק בכל דיבור הנגלה כמו שהוא עד שעכ"ד פרחה כו', (שזהו כבחי' לידה דנשמות דאצי' בבריאה כנ"ל לפי' האריז"ל לחבר סתים בגליא כו' לפי שנתחב"ס דוקא כנ"ל (וזהו בחי' תולדות המדות הפנימי' דח"ע דתוה"ק דאורייתא שהיא ז"א מח"ע נפקת ע"י היחוד פנימי' דחו"ב כמו בתושב"כ ושבע"פ שנק' אב ואם להוליד מדות דתורה כמו כשר ופסול כו' שהוא בבחי' עיבור תחלה בבינה או מל' כמו ביחוד חיצוני' דזו"נ ואו"א להוליד נשמות דאצי' כו' שקי"ס הי' הכנה גם לבחי' התגלות המדות דתוה"ק באצי' שזהו מ"ש מה שמו מה שם בנו כו'

שחכמת אדם תאיר פניו: **קהלת ח, א (חכמת).**

כי באור פניך: **ברכת שים שלום.**

ורוח אלקים מרחפת ע"פ המים: **בראשית א, ב.**

אשרי מי שבא לכאן: **פסחים ג, א.**

דאורייתא . . מח"ע נפקת: **נסמן לקמן ע' שפח.**

מה שמו מה שם בנו: **משלי ל, ד (ושם: ומה שם).**

להיות נמשך בגילוי בדיבור למטה לנש"י שנק' אדם אדמה לעליון בפנימי' ע"י תו"מ כמ"ש וזאת תורת האדם וכמאמר כאלו עשאוני כו'. וז"ש ויאמר לאדם תתאה כנ"ל ודו"ל).

ונמצא דקי"ס הי' הכנה רבה להיות ע"י מ"ת בב' מיני יחודים הנ"ל בקביעות לדורות בכל פעם שישראל יקיימו תו"מ באוי"ר רו"ש למטה כנ"ל, הא' בעלי' והוא שיעלה מלמטה למעלה כל מה שיעשו מצות בפו"מ למעלה באצי' לעורר אתדל"ע ביח"ע ביחוד זו"נ ואו"א שזהו לשם יחוד קוב"ה ושכינתי' למעלה (כעליות התחתון לעליון מבריאה לאצילות בגילוי יבשה בים שאמר זה אלי לנוכח ונתקיימו במציאותן דוקא כנ"ל) וכמצות שעושי' צדיקים בכוונה בסוד הנעלם כו' כנ"ל) שזהו להוסיף אורות מעצמות המאציל שהוא העושה קשר לנאצלים עם עצמות המאציל שיעלו אורות דע"ס בעצמות להוסיף אורות ביותר מן המדה דקו"ח כו' (שמזה נמשך תוספת אורות בגעה"ע וגעה"ת וגם העוה"ב שנק' עדן כו' כידוע). והאופן הב' בבחי' ירידה מלמעלה למטה והוא שיומשך מעצמו' אור א"ס שבע"ס דאצי' למטה בבי"ע כמו שהוא בבחי' שם הוי' העצמי' ממש בכל מצוה ומצוה שיעשו למטה בגשמיות כמו במצות תפילין בראש שאמר כי שם הוי' ממש נק' עליך וכה"ג (וזהו מחמת שהי' קי"ס בבקיעה מאור העצמות שלמעלה מהעלם וגילוי ד"ע וד"ת עד שבחי' ההעלם עצמו נעשה גילוי בבחי' לידה דולד כנ"ל (וכמו הנפלאות שיהי' בבחי' טבעיות ממש לע"ל כנ"ל באורך) (וזהו כמו ב' מיני שילובים דשם הוי' באדני אם מלמטה למעלה או מלמעלה למטה או שניהם כא' מצד אור העצמות שכולל ב' הפכים אלה כא' ממש מטעם שנבדל מבחי' מעלה ומטה שלא שייך עליי' וירידה כלל כנ"ל כך הוא במ"ת שירד הוי' על ה"ס מגבוה לנמוך מהעלם דסדכ"ס בגילוי הדיבור כנ"ל וגם המקבל שהן נש"י נתעלו מלמטה למעלה כמו מבריאה לאצי' עד שעכ"ד פרחה כו' (מפני שהעביר ישראל בתוך הים כנ"ל), ואין זה ב' הפכי' כלל שהרי במ"ת הי' מעין דלע"ל חירות ממות כו' להיותו למעלה מהעלם וגילוי דסדכ"ס כו' וגם בתורה הנק' סתים וגליא יכול לעשות ב' הפכים דהעלם

אדם אדמה לעליון: נסמן לעיל ע' ז.

וזאת תורת האדם: שמואל ב ז, יט. וראה תורה אור תרומה עט, ג. שערי תשובה ח"א שער התשובה פי"ט. דרך חיים שער התפלה פל"ד. שער האמונה פמ"א.

כאלו עשאוני: זהר בחוקותי קיג, סע"א.

שו"ה יחוד — (כעליות: כ"ה בבוך 375.

תפילין . . כי שם הוי' . . נק' עליך: תבוא כח, י. ברכות ו, א.

במ"ת . . חירות ממות: ראה שמות רבא פל"ב, א. פמ"א, ז.

בגילוי וגילוי בהעלם כא' ממש כנ"ל במ"ש אל דיעות ה' שסובל ב' הדיעות ההפכי' ד"ע וד"ת כא' ממש מטעם הנ"ל וד"ל).

ומעתה י"ל שרש ענין הדילוג הגדול שהי' ביצי"מ ובקי"ס מעצמות המאציל ממש שהי' רק בשביל מ"ת כנ"ל שירד ה' על ה"ס ג"כ בבחי' דילוג גדול שלא בסדר והדרגה כלל דודאי אין ערוך כלל לבריאה לגבי האצי' וכ"ש לגבי מהות ועצמות המאציל כו' וגם מהו ההפרש בין דילוג זה שביצי"מ לקי"ס ובין קי"ס למ"ת ושהיה יצי"מ וקי"ס הכנה למ"ת דוקא כנ"ל. דהנה מבואר למעלה (בענין מה שאמר שבים נדמה להם כבחור כו' ובמ"ת נדמה להם כזקן כו') דיש ב' מיני גידול א' גידול המדות מן השכל שבמוח מקטנות דתינוק לגדלות דזקן שלפי שכלו יהולל איש כו' ואין זה עצם המדות הטבעי' שבנפש אדם אלא התפשטות שלהם מכח השכל שמרחיבם עד שזקן שקנה חכמה מדותיו בתכלית גדלות השכל (כמ"ש בזהר סבא דעתי' סתים כו' בהעלם דמקור החכמה כו'). ואמנם עצם המדות דנפש כמו שנטועים ומוטבעי' בעצמו' הרצון והתענוג למעלה גם ממקור השכל והן בקטנות בתינוק בעצם ובזקן בגדלות בעצם למעלה גם מגדלות השכל שבמדות כו', וזהו גידול הב' בעצם המדות כמו שהן בטבעיות מן ההעלם לגילוי לבד כו', ולזאת כל מקור גדלות השכל שבמדות נק' קטנות לבד לגבי עצמות המדות כו', ולכך בילדים הלב שליט על המוח כו' לפי שיש בהם תוקף המדות העצמיות כנ"ל באורך. וזהו משל להבין ענין בחי' הדילוג שהי' ביצי"מ מעצמות כח המדות דבפנימי' הרצון ותענוג במדות עצמי' הנ"ל שזהו יד חזקה וזרוע נטויה בחי' זרועות דא"א וע"י כו' שלמעלה מן הטעם ושכל וזה הי' מצד אמונה פשוטה ועצמי' דחסד נעוריך דקטנות כתינוק בן יומו כו' כנ"ל (וע' לעיל ביאור כ"ז באופן אחר).

אך בקי"ס הי' עוד מעלה יתירה בזה עצמו כמ"ש מה תצעק כו' שנק' איש מלחמה כבחור במדות העצמי' לגבור החסדים על הדין כי טענה מדה"ד מה נשתנו אלו מאלו כו' ולא הי' כח מצד החכמה וטעם התורה להגביר הזכות על החוב כי לא קבלו עדיין תו"מ והיו בקטנות האמונה לבד

שבים נדמה להם: נסמן לעיל ע' רמח.

שלפי שכלו יהולל איש: נסמן לעיל ע' רלט.

בזהר סבא דעתי' סתים: ראה זהר נשא (אדרא רבא) קכח, ב. אמרי בינה ח"ג פק"ס (ע' 99).

מה נשתנו אלו מאלו: נסמן לעיל ע' רמח.

אבל מצד ירושתם מאבות בחי' אמונה העצמי' נמשך אתעדל"ע בתוקף כח ועוז במדת החסד העצמי' ברצון הפשוט כו' לגבור על הדין שהוא גבורה יתירה שבכח המדות העצמיי' שבבחורים דוקא כמ"ש תפארת בחורים כחם כמ"ש ה' איש מלחמה כו'. וז"ש בעתיקא תליא לגבור ימין על שמאל שלא הי' כח כזה גם ביו"ד מכות שהבדיל לישראל שהי' נגוף למצרים ורפוא לישראל ברגע א' בחצות הלילה כו' לפי שבמצרים גם בקטנות דמדות היה החסד להבדיל לישראל גם במקיף העליון לפי שנגלה עליהם מלמעלה למטה גם במקום חושך שלא יחשיך להם כו' וגם החסד זה עצמו אינו בא רק מצד שמאל דוחה למצרים שזה הי' עיקר, משא"כ בקי"ס הי' הכנה למ"ת להיות בחי' ימין מקרבת לישראל בפנימי' דתו"מ בסתים וגליא שזהו העיקר ומה שירדה שנאה לאוה"ע כו' טפל לזה ממילא (כמ"ש במ"א). וכך הי' בקי"ס שבקע כל בחי' העלם דים הקדמוני להיות בו דוקא גילוי אור בדרך הוי' ביבשה שזהו לגבור או"י על או"ח משום דנתחב"ס דוקא גם לפי' הזוהר וכ"ש לפי' הב' דהאריז"ל שיומשך מהעלם דסודות התורה עצמה להיות בבחי' גילוי כגילוי דשם הוי' דאצי' במצות בפו"מ למטה כנ"ל דודאי הי' מוכרח להיות כח וגבורה זו לגבור על בחי' העלם דים החכמה מעצמו' א"ס שלמעלה מהעלם וגילוי דד"ע ודת"ת למעלה מעלי' וירידה (ע"כ יש התכללות מעלי' לירידה ומירידה לעלי' כא' ואו"י דירידה גובר על או"ח לאכללא שמאלא בימינא כו' כפי משפט התורה בשם מה דתיקון כנ"ל) וא"ז ביכולת רק לכח המדות העצמי' שבעצמות א"ס ממש שבפנימי' ע"י וא"א כנ"ל (למעלה גם מבחי' החכמה כנ"ל כמו דבילדות הלב שליט כו' וכמו בגידול מדות העצמיי' בזקן כארז בלבנון וכן בחור כארזים).

וזהו בים נדמה להם כבחור בכח המדות העצמיי' לגבור או"י דחסד על או"ח דגבורה בב' אופני היחודים הנ"ל להיות מהעלם גילוי ומגילוי העלם כא' כו' שיהי' מזה הכנה רבה למ"ת כנ"ל והוא במה שעברו בנ"י בים העליון שהוא ברוממות והעלם העצמות דא"ס ששם דוקא יובדלו לקבלת התו"מ בדרך ביבשה כנ"ל ולהיות ע"י גילוי אור העצמות למטה כמ"ש זה

תפארת בחורים כחם: משלי כ, כט.

ה' איש מלחמה: בשלח טו, ג.

נגוף למצרים ורפוא לישראל: ראה ישעי' יט, כב. זהר בא לו, א. ספר המאמרים תקס"ו ע' קיא [אור התורה בא כרך ז' ע' ב'תרלג]. אמרי בינה ח"ג פק"נ (ע' 66). אור התורה בא [כרך ח] ע' ב'תתקמד.

כארז בלבנון: תהלים צב, יג.

בחור כארזים: שיר השירים ה, טו.

אלי לנוכח כו' ומזה הי' מה שראו במ"ת בגילוי ממש קול אלקים מדבר כו' ונתקיימו במציאות ע"י טל תורה כו' וד"ל. אבל במ"ת נדמה להם כזקן בגבור' דמלחמתה של תורה דוקא, דהנה מבואר למעלה דכל עיקר מ"ת הי' בבחי' סתים וגליא שיומשך כל העלם דחכ' העצמי' דתוה"ק לגילוי בעה"ד כמו מאצי' לבריא' וגם מתו"מ שלמטה יעלו להוסיף אור באצי' גם בחו"ב דעצמו' תוה"ק מטעם דנתבו"ס כנ"ל דמוכרח לומר שהי' זה מלמעלה מבחי' העלם דחכמה דתוה"ק שכל העלם וסוד דחכמה אינו רק בבחי' החכמה שנמשך בבחי' אין והעלם ומאין ליש (שהוא כגידול החכמה בזקן שהגי"ע לגדלות השכל ממקור החכמה כחכמת שלמה וכפנימיו' חכ' דמשה שנמשך [מבחי'] מקור אור החכמה דתורה ממ"ע דים הקדמוני כמזל מחכים בעצם כו'. אבל כמו עצם כח המשכיל ההיולי שבעצם נפש האדם שנקרא נפש השכלי' ע"ש השכל דוקא שמוליד בדומה לו בר שכל (כנש"י שעלו בכח החכמה העצמי' דא"ס וכמו כי אתה אבינו כו') וכמ"ש מה שמו מה שם בנו דקאי על תוה"ק שנמצא בתולדה בנש"י כו') זהו למעלה ממקור החכמה המתגדל ברוב זמן והוא בזקן שקנה חכמה במקורה ממש בעצם כח המשכיל שלמעלה מהתפשטו' וגידול החכמה ומדות כנ"ל באורך ה"ז גובר על המדות העצמיי' ג"כ כנ"ל שזהו מה שבזקן המוח שליט על הלב שהן המדות העצמי' ג"כ (כמ"ש דסבא דעתי' סתים דזהו בסתימות דעצמות כח המשכיל טרם שמשפיע חכמה אף בהעלם ואין כו') וזהו שבמ"ת נדמה להם כזקן שקנה חכמה ממקורו ממש שהוא בחי' כח העצמו' דח"ע (ככח המשכיל בעצם הנ"ל) שלמעלה מהעלם דחכמה דתוה"ק והוא בבחי' שעשועי המלך בעצמו ממש (בבחי' תענוג הפשוט העצמי ממש שבכח המשכיל בעצם טרם שמגדל חכמה בעונג זה בלחלוחי' רוחניו' כו' כמ"ש במ"א) שלמעלה משעשועי' שנמשך בתוה"ק שאינו רק גילוי אור מעצמות המאור או כמ"ע דים הקדמוני (ולע"ל יעלו מ"ת להשפיע לים הקדמוני) כמ"ש ואהי' אצלו שעשועי' כו', וזהו במ"ת שהי' מלחמה זאת עצמה שבקי"ס לגבור או"י על או"ח בחכמה דתוה"ק עצמה בב' אופנים הנ"ל והכל מכח וגבורה שבעצמות כח הח"ע [דא"ס] שחזק יותר מכח המדות העצמי' וע"כ הי' קי"ס רק הכנה למ"ת וד"ל.

קול אלקים מדבר: **ואתחנן** ד, לג.

ונתקיימו . . ע"י טל תורה: **שבת פח, ב ע"פ תניא ס"פ לו.**

שעשועי המלך בעצמו: **נסמן לעיל ע' מד.**

אך הנה מעתה יש להבין מהו ההפרש בין בחי' הדילוג שהי' ביצי"מ כמ"ש קול דודי כו' מדלג על ההרים כו' לדילוג שהי' בקי"ס שהכל הוא מבחי' פנימי' המדות דע"י וא"א כו' כנ"ל שבים נדמה להם כבחור כו' (ולפי"ז למה אמר מדלג על ההרי"ם שהן המדות דנק' טורי חשוכא שבהעלם הרצון והתענוג כו') ומהו בחי' הדילוג דמ"ת (שזהו מקפץ על הגבעות קפיצה הוא בב' רגלי' בימין מקרבת לישראל להשפיע אור דתו"מ כנ"ל ודילוג הוא ברגל א' שהוא רק שמאל דוחה למצרים כנ"ל וכמ"ש במ"א באריכות). והנה לפי המבואר למעלה בענין ב' מדריגות בגידול המדות דגידול המדות בעצם למעלה מגידול המדות שע"פ השכל עד שגם בחי' גדלות המוחין במדות ממקור החכמה נק' קטנות לבד לגבי עצם המדות שברצון ותענוג העצמי כו' א"כ לפ"ז כל בחי' ומדריגות דמ"ת בגדלות המוחין דח"ע דתוה"ק במדות ודיבור בפב"פ כו' (כנ"ל) נק' רק בחי' קטנות לבד לגבי בחי' עצם המדות דפנימי' ע"י וא"א שהי' ביצי"מ וקי"ס כנ"ל, ואין הענין כן באמת דאדרבה מפורש בכל ס' הקבלה ובזוהר דביצי"מ ובקי"ס הי' בחי' הקטנות כאמונה כפשוטה שנק' חסד נעורייך לבד וגם המצה נק' קטנות דאבא לבד כידוע (ואף בקי"ס שא' זה אלי ממש כו' הרי גם שפחה ראתה על הים כו' לפי שזה הי' בי"ס שהוא מל' דאצי' בהעלם דקטנות כו'), משא"כ במ"ת היו נש"י בגדלות שני דאור אבא כו' (והוא שתי הלחם דשבועות ב' תורות שבכתב ושבע"פ בבחינת גדלות דח"ע וח"ת כמו שהוא במקורם ממש כנ"ל, וזהו בחי' שער הנו"ן שהוא בחי' כתר תורה בחי' כתר דח"ע כו' כידוע, ולפי הנ"ל הרי הוא בהיפוך ממש (ומה שמבואר למעלה שזהו מה שבמ"ת נדמה להם כזקן בגבו' דמלחמ' דתורה לגבור האו"י על או"ח גם על העלם דחכ' דתורה הקדומה עצמה כו' שזהו מצד עצמו' דכח החכמה ממש (כמו בחי' כח

קול דודי: נסמן לעיל ע' רמז.

קפיצה . . ודילוג . . ברגל א': בד"ה קול דודי הנחת כ"ק אדמו"ר האמצעי בספר המאמרים תקס"ט ע' מט: ידוע במשנה וגמרא. ובהנחה אחרת בלקוטי תורה שיר השירים טו, ב: במשנה פ"ח [מ"ה] דאהלות . . ע"ש בפי' רבינו עובדי' מברטנורא ובפי' המשניות להרמב"ם וגם בירושלמי פ"ה [ה"ב] דביצה.

המצה נק' קטנות דאבא: נסמן לעיל ע' רמז.

שפחה ראתה על הים: ראה לעיל ע' רנז. וש"נ.

שתי הלחם דשבועות: אמור כג, יז.

שתי הלחם . . ב' תורות: ראה זח"א (השמטות) רס, א.

המשכיל בעצם כנ"ל) זהו סותר לעיקר ענין גדלות המוחין דאבא שבמ"ת שהוא רק כמו גידול השכל ממקור השכל לבד כמו והחכמה מאין תמצא ממזל ונוצר שהוא עיקר ענין מ"ת באור הח"ע שבמדות דוקא שהוא שער הנו"ן אחר גידול המוחין דיניקה בימי הספי' כמשי"ת).

אך הנה שרש הענין הוא בדרך כלל דבליל א' של פסח הי' הדילוג מפנימי' המדות דע"י במל' וכן בקי"ס בזש"פ בגבו' דחסד דאו"י על או"ח (רק שביצי"מ הי' הגאולה ביד חזקה ובזרוע נטוי' בחי' זרועות דא"א ובקי"ס הי' מבחי' המדות דע"י שלמעלה מא"א, דא"א שרש לנאצלים וע"י סוף עולם הא"ס (וכמשי"ת בענין אראנו נפלאות), וז"ש בעתיק' תליא בע"י עצמו שלמעלה גם מחו"ב דא"א כידוע (דחסד דע"י בגלגלתא דא"א וגבו' דע"י בח"ס דא"א כו') וביצי"מ הי' בדרך ירידה והתלבשות למטה כמו אדם הגדול שמשפיל ידיו למטה מטה להציל לבנו הקטן כמו אנכי תרגלתי לאפרים שידיו מושפלים לרגליו להגביה בנו ואח"כ קחם על זרועותיו כמו כאשר ישא האומן את היונק כו' שנושאו על כתפיו מאחוריו או על זרועותיו לפניו וכן אמר ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אלי ממש שזהו במ"ת בפב"פ כו' וכן ישאהו על אברתו למעלה מעלה משא"כ ביצי"מ כנשר יעיר קנו על גוזליו ירחף והוא מה שנגלה עליהם מלך כו' כנ"ל שירד [עד ל]מטה מטה בחשך דנש"ט דמצרים כו', שזהו ענין המצה שנק' לחם עני שלמטה מן הדעת באמונה פשוטה והוא בחי' קטנות דאבא שיורד מלמעלה למטה מטה כ"כ ע"כ נק' בשם בחי' קטנות דאור אבא (כמ"ש במ"א דמילוי דה"א דמצה זהו ה"א דמל' דא"ס עצמו שנק' מלך מרומם כו' מלך מלכי כו'). וענין דקטנות זה מבואר במ"א שזהו ענין הדילוג הנ"ל שמדלג על ההרים עליונים כו' כמו שמדלג אדם מהר גבוה ביותר למקום עמוק ביותר כו' שזהו בחי' ירידת והתלבשות דעצמות אור א"ס ב"ה כמו שהוא בבחי' מדות העצמיי' (שלמעלה מן החכמה וטעם הכמוס דח"ס דא"א וע"י כו') בהתלבשות למטה מטה

דחסד דע"י בגלגלתא דא"א: ראה לעיל ע' רמה.

אנכי תרגלתי לאפרים . . קחם על זרועותיו: הושע יא, ג (ושם: ואנכי). וכ"ה בסידור (ד"ה זה) רצ, ג. פירוש המלות פצ"ג. ספר המאמרים תרע"ח ע' קנט. — וראה ג"כ ספר המאמרים תרס"ו ע' ת.

כאשר ישא האומן את היונק: בהעלותך יא. יב.

ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אלי: יתרו יט, ד.

ישאהו על אברתו . . כנשר יעיר קנו על גוזליו: האזינו לב, יא.

המצה שנק' לחם עני: ראה טז, ג. וראה פסחים קטו, סע"ב. לקוטי תורה ויקרא ו, ג. שער האמונה פ"ב.

דמילוי דה"א דמצה: ראה גם לעיל ע' מ. וש"נ.

בהתקשרות עצמי' דנש"י כמו שהן בבחי' הקטנות דאמונה פשוטה שזהו מצד שכנס"י נמשכי' לשרשם העצמי' שנלקחו משם כבן שנמשך אל אביו בלי בחירה ודעת כלל וז"ש זכרתי לך חסד נעורייך דוקא לכתך אחרי כו' כתינוק שנמשך והולך אחרי אביו ולא יטה ימין ושמאל ולא ילך אחרי איש אחר זולתו, וכך בנ"י במצרים אמר ואעבור עליך ואראך כו' וזהו עצמו שגרם אח"כ בחי' הגדלות דאבא שהי' במ"ת שעלו נש"י למעלה גם ממדות דא"א וע"י והוא בבחי' ג"ר דפנימי' ע"י כו' שזהו מ"ש קח"ם על זרועות"י שהוא כנגד פניו ממש כננס ע"ג הענק כו' והוא ענין יחוד פב"פ במ"ת שכנס"י בחי' אנפי זוטרי מאד קיבלו מאנפי רברבי כו', וזהו שא' קול דודי הנה זה בא במצרי' מלמעלה כ"כ מדלג על ההרים עליונים מלמעלה גם ממדות דא"א שנק' טורי חשוכא כו' למטה כו', כידוע שבשה"ש אינו מפרש להיכן הוא מדלג ובתורה מפרש להיכן הוא הדילוג הזה והוא מ"ש ופסח ה' על הפתח דמה שנק' דילוג בשה"ש זהו שנק' פסח בתורה שגם שהדילוג הוא מגבוה לנמוך ובמצרים הי' פוסח ומדלג על הבתים דישראל כמ"ש אשר פסח ה' על בתי בנ"י כו'. עכ"ז הדילוג היה על הפתח וכמ"ש ופסח ה' על הפתח לפי שהי' צריך לירד מגבוה גבוה לנמוך כ"כ שהוא מ"ש ועברתי בא"מ אני ולא מלאך כו' שהוא מבחי' פנימי' ע"י לבחי' המל' שנק' פתח האוהל כידוע, ובע"כ בקי"ס הי' יריד האור דפנימי' ע"י בנש"י שבים העליון שזהו בחי' המל' סופא דכ"ד כנ"ל.

אך עיקר ההפרש בין יצי"מ וקי"ס למ"ת היינו שבליל א' דפסח וזש"פ בקי"ס הי' בחי' הדילוג הגדול הזה מצד אתעדל"ע עצמו ממש לבד שלא ע"י אתעדל"ת כלל וכלל שהרי גם בקי"ס אמר משה לישראל ואתם תחרישון ואיתא בזוהר שלא תתערו מדי כו' שאין העלא' מ"נ בתפילה וצעקה מגיע לשם כלל כי הוי' ילחם לכם מצד אתעדל"ע בעצמו שזהו מצד עצם המדות מעצמו' התענוג והרצון שלמעלה מהשכל כו' כנ"ל, אבל בחג השבועות זמן מ"ת הי' בחי' דילוג כזה עצמו כמ"ש וירד ה' על ה"ס שירד מעצמות התענוג שבפנימי' דח"ע למטה מטה ממש, אבל הי' יריד זו באמצעו' אתעדל"ת דוקא בהיפוך ממש מסיבת הדילוג דיצי"מ וקי"ס בזש"פ שהי' רק מצד עצמו לבד כנ"ל שהרי לא הי' מ"ת רק אחר הספי' ז' שבועות

שו"ה שכנס"י: אולי כתוב: שבנים.

ופסח ה' על הפתח: בא יב, כג. וראה ספר המאמרים תקס"ט ולקוטי תורה הנ"ל בהערה קפיצה.

אשר פסח ה' על בתי: בא יב, כז (ותיבת ה' ליתא). וכ"ה בלקוטי תורה צו טז, ד.

ועברתי . . ולא מלאך: נסמן לעיל ע' רמז.

המל' שנק' פתח האוהל: נסמן לעיל ע' רנ.

ואתם תחרישון ואיתא בזוהר: בשלח יד, יד. זהר מז, ב.

דוקא שזהו בחי' העלאה ובירור באתעדל"ת תחלה וגם בשעת מ"ת הי' העלאת מ"נ ממה שא' כל אשר דיבר ה' נעשה שעי"ז דוקא גרמו אתעדל"ע שירד ה' עה"ס כנ"ל וד"ל. אך הנה ודאי זה אמת שכל סיבת הירידה במ"ת מבחי' פנימית האור דא"ס בשם הוי' בפנימי' דכנ"י פב"פ הי' רק ע"י אתעדל"ת מימי הספי' אבל ימי הספי' עצמן נמשך מיום א' דפסח שאינו נמנה בימי הספי' להיותו מקור כולל לכל ימי הספי' (כמשי"ת) לפי שהי' בליל א' דפסח בחינת הדילוג שמצד עצמו שהוא מה שנגלה עליהם מלך מלכי כו' כמאמר לא הספיק בצקת כו' כנ"ל במ"ש קול דודי כו' ואתעדל"ע זו שמצד עצמו הוא עצמו אותה אתעדל"ת שהי' במ"ת בירידתו על ה"ס להשפיע תו"מ לישראל (שזהו מקטנות דאבא לגדלות שלו) רק שהוצרך להיות ירידה זו למ"ת ע"י סיבת העלא' ובירור דימי הספי' בקרבן עומר שעורים תחלה מאכל בהמה כדי שיוכלו לקבל התורה בשבועות בבחי' שתי הלחם דחטה כו' (כמ"ש במ"א) והוא בחי' כתר תורה שנעשה מלמטה דוקא ואמנם הי' לאח"ז התגלות אור העצמו' דא"ס ממש בתענוג העצמי' שבאור פניו מצד עצמו במ"ת שלמעלה מגדלות דחכ' דתורה עצמה (כמשי"ת).

והנה יובן כ"ז בהקדים תחלה שרש ענין יצי"מ וקי"ס ומה שהי' מצות הספי' מיד אחר יצי"מ בליל הא' כמ"ש וספרתם לכם ממחרת השבת כו'. והנה אנו אומרים באמת ואמונה ערבית (וכמו"כ באמת ויציב שחרית בסמוך לגאולה עד תהלות כו' מי כמוך כו' ושירה חדשה א' ה' ימלוך כו' רק שבאמת ויציב שחרית הוא יסוד דמל' בט"ו וי"ן ובאמת ואמונה הוא במל' שבמל' וזהו ומלכותו כו') המעביר בניו בין גזרי ים סוף כו' עד ומלכותו ברצון קיבלו עליהם משה ובנ"י כו' וא' מי כמוך באלים הוי' כו' ואח"כ או' מלכותך ראו בניך בוקע הים לפני משה זה אלי ענו ואמרו ה' ימלוך לע"ו, ולכאורה זהו מיותר שכבר א' ומלכותו ברצון קיבלו עליהם ואמרו מי כמוך כו', ועוד מהו שא' מלכותך ראו בניך בראי' מקרוב והוא מה שבוקע הים זה אלי כו' ולמה בחר מכל פסוקים דשירת הים מי כמוך וה' ימלוך כו'. אך הנה מבואר למעלה דקי"ס הי' הכנה למ"ת דוקא וגם מה שהי' בהעלם ומקיף ביצי"מ הי' בקי"ס בגילוי גמור כמ"ש וירא ישראל כו' זה אלי וכה"ג.

כל אשר דיבר ה' נעשה: יתרו יט, ח.

לא הספיק בצקת: הגדה של פסח פסקא מצה זו.

וספרתם לכם ממחרת השבת: אמור כג, טו. וראה לעיל ע' ריב.

וירא ישראל: בשלח יד, לא.

ושרש הענין הוא כידוע דגלות מצרים הוא בבחי' עיבור דנש"י בהעלם כולד בבטן כו' ובגאולה נק' לידה כמו ואעבור עליך כו' ואומר לך בדמייך חיי כו' והוא בחי' הקטנות דאמונה פשוטה שבלא דעת ובלא אוי"ר כלל רק מצד עצם התולדה מבטן כו' שהוא מה שהוטבע בהם בירושה מאבות כו' (שנק' נקודת יהדותו העצמי') ובהיות שאמונה זו עצמי' וטבעי' בתולדה כבן הנמשך אחר האב מצד שנמשך לשרשו כנ"ל כך האב נמשך אחר הבן בבחי' טבעיות בקטנות בלא טעם ודעת כו' וז"ש אנכי תרגלתי כו' כנ"ל, וכמו על גוזליו ירחף מכח עצמו כו' מלמעלמ"ט (וזהו בחי' קטנות דאור אבא כנ"ל) שהוא בחי' הדילוג מצד עצמו כנ"ל. (וזהו אמת ואמונה כל זאת וקיים עלינו דאיהו אמת כמו שהוא יורד ומתלבש באמונה שהוא כנ"י בקטנות דאמונה פשוטה וקיים עלינו בקיום נצחי דעוה"ב (וכל המקטרגי' מתבטלים מזה כמ"ש והיא שעמדה לאבותינו ולנו כו') והוא בחי' קבעומ"ש באמונה פשוטה כמו לצאת י"ח בכל מצו'. וכך הי' ענין יצי"מ בעול מ"ש באמונה כמ"ש לכתך אחרי ה' כו' שרצו לקבל עליהם עול תו"מ, אך בקי"ס הי' קבלת מ"ש ברצון וחשק בפנימי' ועצמות הנפש כמ"ש ומלכותו ברצון ממש קיבלו כו'. והענין הוא דגם שבמצרים נגלה עליהם מלך מלכי כו' וכמ"ש במורא גדול זו גילוי שכינה כו' מ"מ לא הי' זה בגילוי גמור בנפשם לעשות בהם רושם באור האלקי להיות בהם אוי"ר ברצון ותענוג רק שנגלה עליהם בבחי' מקיף וסובב כמזל המאיר בהעלם לעורר לב האדם בתשובה וכגר כו' לצאת מחושך לאור כו', וכך הי' עליהם התעוררות גדולה מחמת גילוי אור א"ס עצמו שירד מגבוה לנמוך כמ"ש ואעבור עליך כו' לצאת מנש"ט לבד (כי ביו"ד מכות הי' גילוי אור הוי' באלקים ביתר מכפי הצמצום כמ"ש במ"א במ"ש וידעו מצרים כי אני הוי' כו') והי' גילוי זה בהתלבשות כמו שהאב משפיל א"ע לתינוק קטן כו' כנ"ל שאין בזה שום גילוי אור מחכמתו ומדותיו כלל רק קירוב חיצוני אך בהעלם יש בו מכל פנימי' שלו כילד שעשועים כו' כנ"ל וד"ל. ואמנם עכ"ז הי' תועלת מגילוי זה שנגלה עליהם לענין קבעומ"ש באמונה פשוטה בגופי' שלהם שיוכלו לקבל

ואעבור עליך: יחזקאל טז, ו.

דאמונה . . בירושה מאבות: ראה תניא פי"ח. פל"ג.

וידעו מצרים כי אני הוי': וארא ז, ה. בשלח יד, ד. יח. וראה תורת חיים בראשית מ, ב. ד"ה זהר . . ת"ח ברזא דשמא קדישא תקס"ז הנחת כ"ק אדמו"ר האמצעי נדפס בתורת חיים יתרו שצו, ב. והנחה אחרת בס' הנחות הר"פ ע' יז.

עומ"ש לבטל כל רצון זר לגמרי כו' וגם בנשמתם ענין התוקף האמונה העצמית שזהו בחי' מצה מיכלא דמהימנותא כו' (וז"ש בדמייך חיי שזהו ב' מיני אדם א' דם א' בחומר הגופים שיהיו מוכנים לקבלת גילוי אור הוי' בעול תו"מ ברצון כמו בנשמתם ממש וכמו בכל לבבך אפי' ביצה"ר והב' בנשמתם להיות א' ד"ם בצלם אדם העליון ממש בתו"מ ואוי"ר).

אך הנה בקי"ס ומלכותו ברצון קבלו ברצון ותענוג בכלות הנפש ממש והענין הוא כמו שא' מלכותך ראו בניך בראי' מקרוב ממש לפי שבקע הים לפני משה כו' והטעם הוא כמבואר למעלה בשרש ענין קי"ס שהי' בחי' הבקיעה בהעלם דים העליון שהוא מל' דאצי' שבאצי' עצמו (כמח' העמוקה שלא יוכל לבוא בדיבור כנ"ל) וכמ"ש במ"א שבחי' מל' דאצי' בבריאה ויצי' בא אחר צמצום גדול בעצמו להיות מלך על עם נפרד כמ"ש ה' מלך גיאות לבש שנתלבש בלבוש וצמצום להיות מלך על בע"ג ותכלית שאין ערוך אליו כלל ונק' גיאות והתנשאות זו בשם לבוש זר אליו כו' (והיינו מל' דאצי' אחר העלם המסך שנעשה כתר לבריאה כידוע) אבל בחי' מל' דאצי' בבחי' אצי' ממש זהו עצם מדת המל' כמו שהוא דהיינו בבחי' התנשאות ורוממות (או גם בחינת התגלות זהו כאותיות מחשבה שבהעלם עצמו עדיין כנ"ל) בעצם אור האצי' (כאדם התחתון שיש בו מדה זו דוקא בהתנשאות ורוממות על הכל להיותו עליון מהכל והוא מצד בחי' אדם שנעשה בצלם אלקים כידוע וכך הוא באדה"ע דאצי' כו') נק' מלך מרומם כו' ומלך על עם נק' מתנשא מימו"ע לבד כידוע וזהו אדון עולם אשר מלך בטרם כל כו' לעת נעשה כו' אזי מלך שמו נקרא כו', וכך הוא במל' דא"ס קודם שנמשך להיות מל' כ"ע בכלל בקו"ח מקור הראשון דאצילות להיות עתיק וכתר דא"ק ומא"ק לאצי' כו' שנק' מלך יחיד לבדו מטעם הנ"ל שהוא מדת מל' דא"ס כמו שהוא מצד העצם והוא בבחי' ההתנשאות שמצד עצם הרוממות דא"ס בעצמו כו'. וזהו שנק' מלך הקדוש וכמ"ש נכון כסאך מאז כו' כידוע שזהו שמתחדשי' בחי' הרצון ותענוג להיות מלכותו ממש מכ"ע בר"ה בי"פ דמלכיות שאו' ישראל דוקא (כמ"ש בי מלכים ימלכו) כמ"ש במ"א שזהו אמרו לפני מלכיות כדי

מצה מיכלא דמהימנותא: נסמן לעיל ע' מא.

אדם א' דם: **ראה** של"ה כא, א. דרך חיים פפ"ג. ספר הליקוטים — דא"ח צמח צדק מערכת אדם ס"ט ע' רלח ואילך.

ה' מלך גיאות לבש: **תהלים צג, א.**

מלך מרומם כו' ומלך על עם: **ראה** ג"כ תורת חיים משפטים תלד, ב ואילך.

נכון כסאך מאז: **תהלים צג, ב.**

בי מלכים ימלכו: **משלי ח, טו.**

אמרו לפני מלכיות: **ראש השנה טז, א.**

שתמליכוני עליכם דוקא בעומ"ש שבתו"מ בפו"מ דוקא שעי"ז מעורר לבחי' פנימי' מדת דמל' דא"ס הנ"ל לצמצם א"ע להיות מל' מכ"ע עד מל' דאצי' בבריאה ויצי' עד מל' דעשיה שנק' מלך העולם ממש כו'.

ומובן זה ממילא שיש בזה ב' מדריגות בקבלת מ"ש ביראה א' יראה תתאה בעומ"ש בחיצוני' הרצון רק בביטול עצמו מי"ש לאין כו' כמו בעול תו"מ בפו"מ וזהו דוקא בבחי' מל' דאצי' בבי"ע שנעשה בחי' יש נפרד ויתכן עליו עומ"ש בביטול היש כו' כעומ"ש דמלאכי' כו' וזהו ג"כ בבנ"י בנשמות שבגופים דוקא שאומרי' מלכינו כמו שא' שתמליכוני עליכם בעומ"ש לבטל הרצון הגופני כו'. וזהו שקיבלו ישראל במצרים כשנגלה עליהם מלך מלכי המלכים כו' ונק' גילוי שכינה ביראה בגילוי להיות ביטול היש לאין כמלך על עם ממש ונק' מורא גדול שממשיך יראה מרחוק בגופים ג"כ שיתבטלו ויתעוררו לצאת מנש"ט כנ"ל (וזהו הכנת החומר דגופי' שיוכלו לקבל הצורה הרוחניות במ"ת בעומ"ש בתורה ומצות בפנימי' (במל' דא"ס שהוא בעצמו' הרוממו' כנ"ל), ואמנם בקי"ס הי' גילוי זה האור דמלך מלכי כו' כמו שהוא למעלה ממש והוא בבחי' מל' דא"ס קודם הצמצום הראשון כנ"ל שנק' סדכ"ס דלמחת"ב אפי' מח' הכללי' דקו"ח כו' (ונק' טה"ע שלמעלה ממקיף הכללי דקו"ח שנק' טה"ת כידוע) שבא האור מצד עצם הרוממו' וההתנשאות שמצד עצמו' א"ס ממש שאין לו שיעור למעלה כו' ושם הוא למעלה מגילוי היראה בביטול היש לבד אלא בבטול פנימי' ועצמי' בלי הרגשת עצמותו כלל וכלל ונק' יראה עילאה יראה פנימי' (יראה בושת כאור צח כו' אוכם הוא לגבי עה"ע כמ"ש במ"א) שזהו היראה וביטול בעצמו' בהעלם עד שאינו במציאות כלל בבחי' מ"ה בעצם דמשה כו' וזהו אוצר של יראת הרוממות דוקא שבא מצד בחי' מל' דא"ס שנק' סדכ"ס כו' שהוא מבחי' ההעלם דעצמו' א"ס ממש (שלא נק' עדיין בשם נורא רק היראה בעצמות בהעלם כנ"ל). ועכ"ז יוכל להיות גילוי ההעלם העצמי' הזה גם למקבלים לפרקים כמו בר"ה וכמו לע"ל דכתיב ובאו במערות כו' מפני פחד ה' כו' וכמו שאו' ובכן תן פחדך שהוא פחד יצחק מעצם הרוממות דסדכ"ס כו'. וזה הי' בקי"ס שנתגלה מבחי' ההעלם דמל' דא"ס עצמו ממש בבקיעה זו שנעשה הים העליון בבחי' יבשה כמו שיהי' לע"ל שיתגלה מל' דא"ס עצמו שנק' מלך יחיד לבדו כמ"ש ה' ימלוך לע"ו שעתיד

שו"ה ג"כ — (וזהו: בהכת"י לא נסמן סיום החצע"ג.

ובאו במערות: ישע' ב, יט. וראה תורת חיים תציה תפב, ב.

להיות גילוי מל' דא"ס ע"כ יהי' אז פחד ה' על כל הברואי' ממש ואפילו על בהמו' וחיות (כפרות שנשאו הארון וכה"ג) ולא ירעו כו', וז"ש בקי"ס זה אלי ממש והי' בהן יראה פנימית בביטול העצמות בתכלית מבלי הרגשת עצמם כלל וכלל והוא מ"ש כי גאה גאה למעלה מגיאות לבש דמל' דא"ס בקו"ח עד מל' דאצי' בבריאה (שזהו טה"ע שלמעלה מגיאות דטה"ת מקיף לאבי"ע). וזהו שבנוסח דאמת ואמונה שגז' יצי"מ וקי"ס אומרים ומלכותו ממש ברצון עצמי בביטול כל העצמו' קיבלו. וזהו לפי שמלכותך ממש מל' דא"ס עצמו ראו במ"ש זה אלי כמו שיהי' לע"ל ממש כנ"ל וזה הי' הכנה למ"ת בב' מדריגות דתורה סתים וגליא לבחי' סתים בקבלת עול מ"ש הפנימי' בנשמתם כמו מה שעכ"ד פרחה נשמתם כו' ובגילוי מ"ש כל אשר דיבר ה' נעשה [כו'] בעול תורה ומצות ביראה תתאה שזה נמשך בגופים בגילוי דמצרי' כנ"ל. וז"ש מי כמוך כו' בשם הוי' דתו"מ שכל בחי' העלם נעשה גילוי שהוא עושה פלא כו'. וז"ש אח"כ מלכותך ראו [בניך] מהעלם דעצמות א"ס ואמר ה' ימלוך לע"ו, וזהו ענין שם הוי' דתו"מ שבמדות דא"ס ומל' דא"ס שנעשה בקי"ס הכנה למ"ת לע"ל וד"ל.

ומעתה י"ל שרש ענין הדילוג שבליל א' דפסח קודם זש"פ דקי"ס וענין קי"ס (שהוא ג"כ בחי' לידה לפ"ד האריז"ל ולכאורה סותר זה לענין הנ"ל בבחי' גאולה דיצי"מ שנק' לידה כנ"ל), ומהו ענין הספי' מיד אחר הדילוג שהי' בליל א' דפסח דוקא ואשר כל הכנה זו הי' בשביל מ"ת דוקא כנ"ל שיהיה אז אתעדל"ע מצד אתעדל"ת דוקא דלכאורה אתעדל"ע מצד עצמו גדול הרבה יותר כו'. אך הנה יש להקדים ענין א' והוא במה שבבחי' עיבור ולידה ביצי"מ וקי"ס כנ"ל יש ב' דברים שהן הנשמות מצד עצמן שהיו בבחי' עיבור במל' או בינה כנ"ל בבחי' קטנות ונתגדלו בג' מיני גידול של עיבור ויניקה ומוחין דגדלות (כנ"ל בגידול המדות ע"י השכל כו') והב' בחי' החומר של הנשמות שהוא מלבוש החשמל כמו החומר דגופני' בולד גשמי שנעשה חומר וכלי לאור הצורה דנפש השכלי' הרוחניו' ונק' נה"ב ונה"ט שהן כנפש החי דבהמה ממש וכך בנש"י אמר וזרעתי את בנ"י זרע אדם וזרע בהמה וקאי בזריעה עליונה דצ"ע בחי' ז"א שאמר אור זרוע

כפרות שנשאו הארון: שמואל א ו, ז ואילך. וראה לקמן ע' שכה. פירוש המלות פס"ד.

כי גאה גאה: בשלח טו, א. וראה שער האמונה פי"ט. שערי אורה שער הפורים עג, ב.

וזרעתי את בנ"י: ראה לעיל ע' ב.

אור זרוע לצדיק: תהלים צז, יא.

לצדיק בחי' יסוד כו' שכולל ב' זריעות זרע אדם שם מ"ה וזרע בהמה בחי' ב"ן בחי' בהמה (וראי' מאליהו שגם חומר נשמתו נתעכב בבטן המל' י"ב חודש ע"כ הי' בגופו הגשמי ביטול עצמי כחומר דצורה במלאכי' כו') וכמו שהמלאכי' מחיצוניות הדיבור העליון ורוח פיו יש בהן חומר וצורה כו'. והנה בגילוי אור הנשמות למטה (כמו שאו' נשמה שנתת בי אתה בראת כו' נפחת בי כמאמר ג' שותפין כו' ה' נותן בו נשמה) יש להן לבוש וחומר גופני שבו מלובשים כל פרטי הכחות שלה מרצון ושכל ומדות ומחדו"מ שבא בתולדה א' עם הנשמה כו' ונק' צלם הנפש והוא לבוש חשמל דנוגה כו', שהוא ממוצע בין הנה"א לנה"ב כו'). וכך בעיבור דנש"י בגלות מצרים שנולדו למטה בגופים הי' בהם חומר ולבוש המלביש לנשמות שע"י יומשך גם בנה"ב ממש גילוי אור האלקי כמ"ש במ"א.

והנה מבואר למעלה שיש ב' מיני גידול, גידול הנפש בעצם מקטנות לגדלות, והב' גידול התפשטות השכל במדות כו'. וכך הוא בגידול דנפש הטבעיו' ונפש השכלי' (שמזה יובן ברוחניות דזרע אדם ובהמה הנ"ל בחומר דנפש האלקי' כו') דכמו שנה"ש מתגדלת בב' מיני גידול הנ"ל כך הנה"ט יש בה גידול בעצם וגידול בהתפשטות שהוא בשכל שבמדות כי עצם נה"ט היא במדות בחי דבהמות וחיות ונה"ש בעצם היא בשכל ודעת וכלולה ג"כ ממדות שבשכל כו', ולפי שנה"ש מתלבשת בנה"ט בצורה וחומר ממש כנראה בתינוק קטן שנפשו הטבעי' קטן (כעגל קטן) שמדותיו קטנים כך שכלו קטן בעצם וכשיגדל כח שכלו יגדלו מדותיו הטבעי' לפ"ע א', וכך הוא בגידול הב' בהתפשטו' דהשכל מתפשט ונגלה מן ההעלם ברוב הימים מקטנות לגדלות שיש בו דעת לבחור בטוב כו' כך יהי' ערך הגידול בהתפשטות השכל למדות כמו לבחור בטוב בגדלות יותר וזהו בקליפה לפרי ממש שגידולם כא' ממש כך גידול התפשטות העצם דנה"ט לפ"ע גידול הנה"ש במוחי' ומדות שלה ומגידול התפשטות השכל ומדות דנה"ש מתגדל מדות ושכל דנה"ב עד שנעשה זקן שקנה חכמה במדות בנה"ש וגם בהמדות הטבעיות ממש שאינם

שהמלאכי' . . יש בהן חומר וצורה: ראה מאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ח"א ע' כז ובהנסמן לשם.

נשמה שנתת בי: ראה ברכות אלקי נשמה.

ג' שותפין: ראה נדה לא, א.

שו"ה כו' — כו'): בהכת"י לא נסמן התחלת החצע"ג.

רק ע"פ גדלות השכל ממש וכך הוא בגידול בעצם בב' הנפשות הללו מאחר שהן כלולים בחו"צ יחד שלפ"ע גידול הנה"ש בעצם כמו במקיף דחי' יחיד' כך יגדל נה"ב בחומר שלה כמו במדות דעצמות הרצון ועצמו' דיחידה ממש כידוע וד"ל.

וכך יובן בחומר וצורה דנה"א עצמה כנ"ל שמתגדלים כא' בין בעצם בין בהתפשטות כנ"ל בנה"ש ונה"ט בצו"ח גשמי' דאדם שהרי אנו רואי' בחוש שנפש האלקי' נק' רוח האדם העולה רק למעלה בדביקות עצמית כניצוץ בשלהבת כידוע בין בעצם דיחידה ורצון ושכל ומדות אוי"ר שכלי' כו' הכל בבחי' אלקות ממש כמו צלם האדם העליון כו' שבבחי' אצי' כך הוא בנשמות דבריאה ויצי' כו' אך שתולדתה מיחוד זו"נ דאצי' וזו"נ דבריאה ויצי' כו' בקטנות מאד כולד גשמי הנולד בקטנות כו' כאמונה פשוטה ועצמי' בקטנות בעצם הנשמה וכן בחומר שלה שנק' זרע בהמה כמו ואני בהמות הייתי עמך בהמה רבה כו' כטבעיות ממש (כמו שרואי' כמו טבעיו' דנה"ט בנקודת עצם היהדות גם בחומר הגופי' דילדי' גם בנש"י כו') לפי שמיד בתולדותם בבטן נמשך בהן האור דנשמות ולבוש שלה הנ"ל בגילוי מן ההעלם דעיבור שמלמדין אותו כל התורה כמ"ש מי יתנני כירחי קדם דוקא במקיף והעלם כו') והולך ומתגדל הנפש הזאת עם הלבוש שלה ברוב שנים וימים מצלם דנר"נ שבה כמ"ש אך בצלם כו' כידוע וכן מתגדל התפשטות השכל במדו' כו'. ויובן זה במה שאנו רואי' בחוש בכל ניצוץ אלקי שמתפעל בהשגות אלקות ואוי"ר שכליי' כו' שיש בזה עצמו בחי' טבעי' כטבע נה"ט ממש והוא מה שכל איש לפי טבעו בנה"ט כך יש לו לבוש ואופן מיוחד במה ששכלו משיג באלקות זה באופן ולבוש כך וכך דוקא וזה

רוח האדם העולה . . למעלה: כ"ה בכ"מ. וראה מאמרי אדה"ז הקצרים ע' קלח. מאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ח"ב ע' תרלח. ע' תתצו. לקוטי תורה דרושים לשמ"ע פו, ג. לעיל ע' יח. וראה קהלת ג, כא.

ואני בהמות הייתי עמך: נסמן לעיל ע' רמב.

שמלמדין אותו כל התורה: נדה ל, ב.

מי יתנני כירחי קדם: איוב כט, ב.

שו"ה קדם — כו'): בהבת"י לא נסמן התחלת החצע"ג.

אך בצלם: תהלים לט, ז. וראה ג"כ אמרי בינה שער הק"ש פצ"ח. תורת חיים נח נו, א. לך צה, ג. שערי תשובה ח"א שער התשובה פ"ט ואילך.

באופן ולבוש אחר. וכמ"ש תוכן רוחות ה' ששכל זה מתפעל מאופן הסברא כזה, וזולתו לא יתפעל מזה כלל כי יש לנשמתו בכח בינה שבה לבוש מיוחד אחר שממנה וע"י יתפעל, וכמו במ"ת הי' ס"ר דיעות משונות בהשגות ובראית עין דחכמה כו'. וכמו"כ בהתפעלות אוי"ר שכליי' בלבו זה מתפעל בלבו בחדוה ובאופן כך וכך וזולתו יתפעל במרירות ואופן אחר. וזהו תוכן לבות ה' שאין מוח ולב כ"א דומה לחבירו והוא כמו מצד שינוי טבעי' דמוח ולב דנה"ט במילי דעלמא כך הוא במילי דשמיא באוי"ר והשגות אלקות ובתו"מ יש מסוגל לאופן אוי"ר בתו"מ כזה כמו זה בשפלות וענוה וזה דרכו בגבהות והתנשאו' או בשמחה או בעוצב וזהו לפי טבע עצם הנפש ברוחניות דנה"א כך הוא בלבוש שלה שבא בהרכבה דמוח ולב הגשמי בדרך ממוצע מרוחניות האלקי' דנה"א לנה"ט ממש שנק' צלמי הנפש כנ"ל (וזהו שריב"ז לא ידע אם בירר לצלמי הנה"א). וז"ש וזרעתי ב"י זרע אדם וזרע בהמה בצו"ח יחד בזריעה א' דאור זרוע לצ"ע שנמשך במל' ובבחי' עיבור במל' נתגדל בחי' חומר וצורה זה כולד גשמי בט"ח בעיבור ואחר כך מתגדל בימי היניקה כנ"ל, שזהו כמו מאין האלקי שבהעלם ליש להיות כברי' בפ"ע להיות בדומה לאדם העליון בצו"ח כו' כנ"ל. וזה הי' גלות מצרים בבחי' עיבור וכן בכל גלות (שא' כאשה עוברה) כמו הרה כו' והוא בחי' נקודה העצמי' דנש"י באמונה פשוטה במעשה המצות והולך ומתגדל עמה גם בחי' הלבוש הטבעיות בין בעצם ובין בהתפשטות השכל במדות מקטנות לגדלות ע"ד הנ"ל בב' מיני גידול דנה"ש ונה"ט שבתינוק קטן בהמשך הזמן שגם מדות הטבעיות דנה"ט מתנהגים ע"פ השכל שבמוח כשיגדל שכלו מעט מעט יגדלו מדותיו עמו כקליפה לפרי כו' וכן בגידול בעצם הנפש כנ"ל וד"ל.

וזהו ענין אמת ויציב שחרית בסמוך לגאולה לתפלה דוקא וכן באמת ואמונה ערבית כנ"ל כידוע בסמיכות גאולה לתפלה שזהו יחוד דיסוד ומל' (וכר"ב דסמיך גאולה לתפלה ולא פסיק חוכא מפומי' כו', שזהו כמו שיהי' לע"ל בגילוי דשם הוי' באלקי' ממש כנ"ל, ועכשיו היחוד הוא בהיכל ק"ק דבריא' ושילוב הוי' באדני יורד מלמעלה למטה ושילוב

תוכן רוחות ה' . . תוכן לבות ה': משלי טז, ב . . כא, ב (ושם: ותכן – לקמן ע' שמו). וראה תניא בהקדמה. סידור שער התפלה כב, ב.

שריב"ז לא ידע: ברכות כח, ב.

וזרעתי ב"י: נסמן לעיל ע' ב.

וכר"ב: [= וכרב ברונא]. ראה ברכות ט, ב. וראה אור התורה ויחי ח"ב שנת, רע"א.

אדנ"י בהוי' מלמטה למעלה שהוא התכללות דאו"ח ואו"י באמצע (כך הוא בק"ש שחרי' וערבי' בכלל כשוהם וישפה או"י דיוסף צ"ע ואו"ח דמל' צ"ת. וזהו כדכ"ד כ"ד אותיות דשמע שחרית וערבית כדין וכדין כמ"ש במ"א). וזהו או"י שאו' אחר ואהבת בק"ש שמאמת לאמת דמס"נ דק"ש בנשמות שע"פ ההשגה כו' במ"ש אמת ויציב יציבא מילתא שיהי' מתקיים כן כדי להביא במעשה שזהו בהתקשרות עצמי' דבחי' יסוד דנשמות בחי' צ"ע שבהן. וזהו ומתוקן ומקובל וטוב ויפה הדבר הזה דקיום התו"מ בפו"מ אף בלא או"ר שכליי' כו' וזהו בווין דאו"י תתקטר כידוע שנק' קשורא דנשמתי' בהיכל הרצון שקודם סמיכות גאולה לתפלה שע"כ א' קודם גאל ישראל שהוא בחי' יסוד כמו ומביא גואל וכמ"ש אם יגאלך טוב והוא בבחי' יסוד דז"א כידוע בענין יצי"מ והעיקר קי"ס ששבחו ידידים ואהובים בהתקשרות עצמית בשירות ותשבחות ברכות והודאות למלך אל חי וקים בחי' סוכ"ע שהי' מאיר בגילוי בקי"ס שנקרא גאה גאה (טה"ע דמל' דא"ס) שמשפיל גאים פרעה וחילו שלא יכלו לעמוד ביראה עילאה זו שמצד הרוממות דעצמות א"ס כמו תפול עליהם אימתה אימת מל' שמים דא"ס כמו שיהי' לע"ל ממש בפחד ה' כו' כנ"ל ומגביה שפלים שהן נש"י שילכו ביבשה דוקא גם בגופים בים העליון דבחי' סדכ"ס כמו לע"ל ומלאה הארץ עלמא דאתגלי' דעה את הוי' דמקיף וסובב כמים לים כו'). וזהו תהלות לאל עליון דוקא וא' מי כמוך בשם הוי' שעושה פלא אלף מהעלם גילוי שהוא א"ס שבפנימי' ע"י כנ"ל ואח"כ אחרי שהנשמות עלו בשרשם בבחי' מחה"ק בבחי' סתים כנ"ל גם גופים שלהם קיבלו עומ"ש דא"ס ממש באמרם ה' ימלוך לע"ו כמו לע"ל ממש כנ"ל. וזהו שירה חדשה חדשה ממש שלא הי' כזה ולא יהי' אף בכל

כשוהם וישפה: ראה ד"ה ושמתי כדכד וביאורו בלקוטי תורה ראה כד, ד. ספר המאמרים תק"ע ע' קכו. שם ע' קפה.

כדכ"ד כ"ד אותיות דשמע: ראה תקוני זהר בהקדמה יד, סע"א. אור התורה ראה ע' תשעא (נדפס ג"כ באור התורה ישעי' כרך ב ע' תתל).

כדכ"ד . . כדין וכדין: בבא בתרא עה, א.

אמת ויציב יציבא מלתא: ראה לעיל ע' עט.

בווין . . תתקטר . . קשורא דנשמתי': (זמירות ליל שבת) אזמר בשבחין. וראה לעיל ע' ג.

ומביא גואל: תפלת העמידה. וראה פרי עץ חיים שם פ"ג.

אם יגאלך טוב: רות ג, יג.

תפול עליהם אימתה: בשלח טו, טז.

שו"ה הוי' — כו'): בהכת"י לא נסמן התחלת החצע"ג.

ר"ה כו'. אך זהו בגאולה דשחרית שהעיקר הוא ביסוד ז"א למל' כנ"ל בהתקשרו' למעלה לבד, אבל בגאולה דערבית באמת ואמונה אמר וקיים עלינו בפו"מ שגם שמתייחד ז"א במל' ובכלל זהו דאיהו אמת ואיהי אמונה כנ"ל מ"מ העיקר הוא במל' עצמה שהוא מדת לילה דערבית כידוע בענין ק"ש ותפילה ערבית כנ"ל. ולזאת כל עיקר סמיכות גאולה לתפלה בערבית בהזכרת קעומ"ש בקי"ס כמ"ש ומלכותו ברצון כו' אף במ"ש מי כמוך שהוא שם הוי' דסובב בתורה ובן או' מלכותך ראו כו' לנגד קעומ"ש שבגופים דוקא שהוא בחי' צ"ת דישפה בבחי' זרע בהמה הנ"ל דהיינו כמו בגידול דנשמות משם מ"ה שנק' זרע אדם בקעומ"ש ואו"י שחרית כנ"ל, כך הוא בגידול דשם ב"ן בחי' זרע בהמה בק"ש ערבית ובאוא"מ בסמיכות גאולה לתפלה דערבית. והכל בקי"ס דוקא שהי' יחוד העלם וגילוי בב' אופני' דעליות וירידות כנ"ל וד"ל.

והנה מעתה יובן שרש ענין הספי' שאחר ליל א' דפסח דוקא כנ"ל, בהיות מבואר למעלה שבליל א' דפסח הי' בחי' הדילוג מצד עצמו בלי אתעדל"ת כלל והוא מה שנגלה עליהם מלך כו' והוא בחינת קטנות דאור אבא כאב שמשפיל כל עצמו לבנו הילד כו' והוא כח אלקי העצמי הנמשך כמו טבעיות ועצמיות בנש"י ובחומר גופם דוקא להיות נמשכים אחרי הוי' בצו"ח שלהם בבחי' התקשרות עצמי' דאמונה פשוטה והי' זה מצד בחי' לידה דנשמות עם החומר ולבוש דנוגה שעמהם שיהי' כלי מוכן בצו"ח דוקא לקבלת התו' כי עיקר קבלת דתו"מ היינו בגופי' בסו"מ וע"ט בפו"מ בעו"ש דוקא והוא בחי' זרע בהמה הנ"ל שיהי' כלי טוב ומוכן לאור הוי' שבנשמה באוי"ר בתו"מ. אך זהו הי' מצד גילוי האור האלקי ממקום גבוה ביותר ממלך מלכי כו' בחי' מל' דא"ס כמו שהוא קודם הצמצום (שמשם שרש נש"י שעלו במחה"ק דתוה"ק כנ"ל בג' קשרים דבחי' סתים כו') שבא מצד עצמו למקום נמוך ביותר לעשות כלי בנש"י בחומר שלהם ג"כ בדרך כלל בז"מ דנה"ט שבהם (וזהו וארשתיך לי באמונה בבחי' ארוסין שהוא בבחי' מקיף באמונה בלבד ובקדושין וחופה הי' במ"ת כמ"ש במ"א). אך כמו שהולד נולד בעצם טבעו צריך מיד שיקבל יניקה מחלב אמו במקום מזון

דאיהו אמת ואיהי אמונה: ראה זהר בלק קצח, ב.

ובאוא"מ: = ובאמת ואמונה.

וארשתיך לי באמונה: הושע ב, כב. וראה שער האמונה פ"ב.

שו"ה בבחי' — באמונה: ניתוסף ע"פ בוך 669.

ומחי' ממש למוחו ולבו ואבריו וע"ז נזדכך צורתו וחומרו לקבל בחי' המוחין במדות כשיגדיל כו', כך היה בחי' גידול הנשמות וחומר שלהם בימי הספי' מן אור השכל שהוא בחי' בינה שבנה"א שממשיך לז"מ הטבעי' בבחי' זרע בהמה הנ"ל ומזה מתברר ז"מ הטבעיות דנה"ב ממש כנ"ל, והוא עיקר ענין ימי הספירה בכלל שהוא מנחת עומר שעורים דוקא שהוא מאכל בהמה גי' ב"ן שרוח הבהמה דנה"ב יורדת היא רק למטה לתאוות גופני' בחום הטבעיות לכל רע כו', וצריך לברר וללבן הטוב מן הרע ולבער הרע שבהן לגמרי והיא עקירת כל רצון זר שבחומרי' התאוות הרעות שבאהבות רעות הנמשך [כמים] בקרירות בהתקשרות גדולה (הנק' קלע"פ) וכן בחימום תאוות הבהמית למשגל ואכילה ושתי' באש זרה ורדיפת הון וגסות ורציחה וכעס וענפיהם בפרטיות וכן במדת תפארתו ניצוח והוד ויסוד ומל' דנה"ב וכל א' כלול מז"מ כמו בז"מ דנה"א בחסד שבחסד עד מל' שבמל' כו' כידוע וכ"א מהן צריך בירור בפ"ע במדריגה מיוחדת המנגד אלי' במדה דקדושה האלקי' שבנה"א שנק' זרע אדם בחי' מ"ה שהוא ע"פ המשכות מוחי' דחו"ב בהשגות אלקות שמזה יתפעל באוי"ר שכלי' באהבה שבשכל והשגה שבאה בגילוי במדת האהבה שבלב בשר דוקא עי"ז יתברר האהבה והחמדה הרעה שבלב הטבעי' דנה"ב שהוא כבהמה ממש כו' וכן יתברר חום התלהבות ברשפי אש התאוות החומריות כנ"ל. ועד"ז בכל פרט ע"י התלהבות האלקי' בפרט כו'.

וז"ש בתנופת העומר שעורים והניף את העומר לרצונכם דוקא דקאי ברצון דנה"ב שיוגמר בעצם הרצון הנפשיות שיתעורר בתשובה שלימה לצאת מחושך לאור כו' ועי"ז יניף תנופה זו דעומר שעורים דבהמה להעלותם לבחי' הקדושה האלקי' כמו באוי"ר ורשפי אש התשוקה האלקי' בלב בשר החומרי דוקא כמו כמה לך בשרי כלה כו' וכמ"ש בכל לבבך בשני יצריך כו' עד שכל מדות הטבעיו' דנה"ב לא יזיזו ממקומן ימין ושמאל

לז"מ: = לז' מדות.

עיקר . . מאכל בהמה: **ראה מלכים א ה, ח. פסחים ג, סע"ב. סוטה יד, א (במשנה).**

בהמה גי' ב"ן: **נסמן לעיל ע' ד.**

שרוח הבהמה . . יורדת היא . . למטה: **ראה קהלת ג, כא.**

שו"ה הנמשך — (הנק': **בבוך 669: בל"א.**

והניף את העומר לרצונכם: **אמור כג, יא (בדילוג).**

כמה לך בשרי כלה: **תהלים סג, ב. עג, כו.**

בכל לבבך בשני יצריך: **ואתחנן ו, ה. ספרי הובא ברש"י שם. ברכות נד, א (במשנה).**

בכל דרכיו אפילו בצרכי גופו רק ע"פ דעת האלקי שבמדות הקדושה גם כל היום להיות לבו ברשותו תמיד שנק' לאכפיא ולאתהפכא חשוכא לנהורא כו' כידוע וזהו כמו גידול השכל בהתפשטות דבינה במדו' דקטן, רק בימי יניקה הוא בהעלם ממוחי' שבחלב אמו להיות החומר מוכן לזה כנ"ל. וכך הי' בימי הספירה שקודם מ"ת שהי' הזדככות החומר דנה"ב דישראל בכל הז' מדות הטבעיות כדי שיהי' גופים שלהם כלים מוכנים ג"כ לקבל במ"ת אור פנימי' החו"ב ומדות דקדושה האלקי' גם בעומ"ש בגופי' כמו שא' כל אשר דבר כו' כנ"ל. וזהו ענין מ"ט ימי הספי' למטה בבירור דמ"ה דנה"א לב"ן דנה"ב כמו שהוא למעלה שהן מ"ט שערי בינה שהן ז' מדו' דבינה דקדושה שכאו"א כלולים מז' מדות (כמדות שבשכל עצמו שמטה כלפי חסד או דין כו' וכאוי"ר שכליים ממש שכלולים בתוך ההשג' אלקי' עצמה כידוע וד"ל). וכאשר אנו אומרים היום יום א' לעומר הכוונה הוא שיומשך בחי' אור החסד דבינה דקדושה למדות שבלב בנה"ב בבחי' חסד שהוא האהבה בלב בשר שנמשך כמים כנ"ל שיהופך רק לקדושה ולא לרצון זר כלל וכלל. ונמצא שע"ז נהפך הבהמה להיות כאדם בצלם אלקים, שזהו תנופה דעומר שעורים למעלה והוא מה שיהי' מבחי' זרע בהמה דנה"א כלי לקבלת התו"מ פב"פ. וכמו"כ בבחי' הגבו' שבחסד כמו ביום ב' שאו' היום יום ב' לעומר פי' יום ב' גבו' שבחסד שבבינה דקדושה שיומשך משם אור אלקי' בגבורות דרשפי אש התלהבות האלקי' לרשפי אש החומרי' שבלב בנה"ב להפוך הרע לטוב לעקור כל אש זרה וחום תאו' רעה להיות תשוקתו רק לה' אחד לבדו בתו"מ והתלהבות האלקי בשכל והשגו' אלקות כו'. וכך הוא הבירור בכל פרט דז"מ כת"ת וניצוח והוד דק"נ שיהי' לבו ברשותו לזוז ממקומו מן הקצה לקצה ע"י בחי' ת"ת ונו"ה דקדושה שבבינה המוליד אותם בנה"א וחומר ולבוש שלה כנ"ל בענין תוכן רוחות ולבות כו' וד"ל. והנה מ"ש בתנופת העומר לרצונכם דוקא קאי על רצון דנה"א שזהו בחי' הכתר דחו"ב שיחפוץ להקריב קרבן זה דנה"ב בהעלאות ז' המדו' הרעות שבה להיות חומר מזוכך עד שיהי' לו רק לב אחד לאבי' שבשמים ולא ב' לבבות ובמ"ש במ"א ע"פ אדם כי יקריב מכם קרבן אדם בחי' מ"ה דנה"א שיקריב לנה"ב דמ"ה מברר לב"ן כידוע וכתיב אדם ובהמה תושיע ה' דהיינו שעוזר

אנו אומרים: בספירת העומר.

אדם כי יקריב: ויקרא א, ב. וראה לעיל ע' יח ואילך. ע' ב ואילך. מאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ח"ב ע' תקי. סה"מ תקס"ז ע' פט.

אדם ובהמה תושיע ה': תהלים לו, ז.

ומושיע לבחי' אדם מ"ה שיברר לבהמה ב"ן ועוזר למקבל שיוכל להתברר ולעלות למעלה משם מ"ה דנה"א המשפיע (כמשי"ת), והוא מה שע"י הקרבן דבהמה יכפר על פגם דנה"א כו', וכן בתשובה ובירור דחושך לאור בז"מ הרעות בימי הספי' שעי"ז דוקא יהי' בחי' גדלות שני דאור אבא (כמשי"ת).

והנה עד"ז יובן למעלה מעלה ג"כ בבחי' מ"ה וב"ן דאדם העליון שהוא בחי' זו"נ הוי' ואלקים כו' שיש בחי' לבוש דשם אלקים המסתיר על שם הוי' בחי' מ"ה דז"א והוא מה שמשם אלקים מתלבש בלבוש ש"ק דאת זלעו"ז כו' בנוג"ה דבי"ע כמו דמיון דנה"ב באדם שנק' רוח הבהמה שיורדת למטה כו' וכנ"ל בלבוש דחשמ"ל דנה"א שנק' זרע בהמה בחי' בהמה שבאדם כו', וע"י המשכות המוחי' דנש"ב במדות דז"א כמו בהמשכות מוחי' דבינה במדות בלב האדם למטה כנ"ל נמשך אור הכתר בבינה (שהוא ברצון ותענוג שנמשך במוחי' דאימא ליניקת הולד) להיות כח ועוז לברר למדות דבחי' ב"ן דנוגה בחי' עומר שעורים לאהפכא חשוכא כו' כנ"ל במדות שבנה"ב ועי"ז דוקא יהי' יתרון האור בתוס' מוחין בכאו"א מאור הכתר שהוא ע"י שער הנו"ן דבינה שנק' כתר תורה (כמשי"ת). וזהו ענין הכוונה בספי' בא' היו"ם יום כו' דהיום גימט' ב"ן שצריך לכוון בחשבון דאל הוי' שהוא נ"ז עם ה"ח דאור הכתר דאל הוא בחי' הכתר שנמשך בהוי' דמדות דבינה למל' שהוא בלבוש דנוגה שנק' עומר שעורים כו' שכל יום ויום הוא בחי' ומדה בפ"ע בז' מדות דבינה אימא עילאה שנמשך לברר למדו' דז"א עד ז"מ שבמל' בבחי' ב"ן דנוג"ה כנ"ל בלבוש דנה"א כו' וד"ל. ועי"ז נמשך במ"ת נש"ב בשלימות שהוא שער הנו"ן הכולל למ"ט שע"ב ובכלל הן ז' שבועות שצריכים להיות תמימות ופי' תמימות שיאיר בכ"א מהארת אור הכתר דוקא (וכמ"ש לרצונכם שכולל ב' רצונות דנה"א ונה"ב בלב א' כו' כנ"ל) כדי שבשבועות יתגלה מאור הכתר בשלימות שהוא כתר תורה (שהוא כתר דזו"נ מת"ת דאימא

דאת זלעו"ז: [דאת זה לעומת זה] ראה קהלת ז, יד.

דהיום . . ב"ן . . נ"ז עם ה"ח: בהכת"י: דהיום . . נ"ר . . נ"ז עם הכולל.

דהיום גימט' נ"ר . . דאל הוי' . . עם הכולל: ראה פרי עץ חיים שער (כב) ספירת העומר פ"ו. מאורי אור מערכת יום ס"ח. לקוטי תורה אמור לו, ג. סידור שער הל"ג בעומר שו, ג.

גימט' . . דאל הוי' . . נ"ז: פרי עץ חיים שער (יח) השבת פכ"ד בסופו.

דאל הוא בחי' הכתר: ראה ג"כ מאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ח"ב ע' תשמב.

שו"ה בלבוש — בד': אולי כתוב בו'.

ז' שבועות . . תמימות: אמור כג, טו.

כתר דזו"נ מת"ת דאימא: ראה עץ חיים שער (כה) דרושי הצלם דרוש ו.

שנחלק לחצאין חצי לז"א וחצי לנוק' כמ"ש בפע"ח ועיין בכוונות באופן אחר במ"ש ועשית חג שבועות כו' ומבואר במ"א). ונמצא שכל עיקר הארת אור הכתר בפרטים בימה"ס ובכללות בחג השבועות במדות דזו"נ למעלה ולמטה בנש"י בגופים כנ"ל הוא בא רק ע"י אתעדל"ת ע"י הבירורי' דמדות דנוגה הטבעיות בימה"ס שמהפך חושך לאור כו' ע"י בחי' המשכות מוחי' דבינה מז' מדות שבה (שזהו בגידול השכל בהתפשטות במדות כנ"ל) ונק' גדלות ראשון דאימא ולא יותר, משא"כ בליל א' דפסח שהוא הדילוג מגבוה לנמוך כ"כ רק מאתעדל"ע שמצד עצמו לבד בלי אתעדל"ת כלל אך אתעדל"ע זו הרי הוא כח ושרש ומקור כללי לכל ימה"ס באתעדל"ת לעורר אתעדל"ע כנ"ל, וע"כ לא נמנה בכלל ימה"ס כמ"ש וספרתם לכם ממחרת השבת כו' וד"ל.

ולהבין ביאור הענין הנה מבואר למעלה בענין ההתגלות שנגלה עליהם בחי' מלך כו' זהו הי' בבחי' מקיף ובהתלבשו' בהעלם למטה בבחי' קטנות שזהו כמו בחי' צלם ומזלא שמעורר לאדם בתשובה שלא ידע מאין נמצאת לו ההתעוררות הגדולה הזאת, וכמו ענין ב"ק המכריז בכל יום שובו בנים כו' שמתעוררי' כמה בנ"א בתשובה שלימה שבא כח ההתעוררות הזאת מלמעלה בבחי' העלם ומקיף לגילוי זה שמתעוררים פתאום בלי הכנה מעצמו כלל וכמ"ש עד יערה עלינו רוח ממרום כידוע, ואע"פ שמתעוררי' כמה אלפים נשמות בגופים זה באופן כך וזה באופן כך ונחלק בכל א' כפי מקומו ושעתו ומדריגתו מ"מ בכח ההתעוררו' שבאה מלמעלה הרי היא כח כללי שכולל לכולם כא' דוקא (כמו בעי"ת שנמשך כח ההתעוררו' מלמעלה למטה בכלל נש"י בצדיקים וגם ברשעים ה"ז מתעורר ביותר וזה אינו מתעורר כ"כ כו') וא"כ מוכרח לומר עכ"פ שיש שיעור ומדה גם בכח ההתעוררות הכללי לפ"ע ההתחלקות שבאה בכמה בנ"א ובכמה זמן (כמו בעי"ת לי' ימים בלבד כו') שאין ההתחלקות בפרט אלא כמו שיש בשיעור הכללי לבד. ועד"ז יובן גם כן בבחי' הדילוג שהי' באתעדל"ע שמצד עצמו בליל א' דפסח כנ"ל שהי' נמשך ובא למטה בנש"י בגופים לעוררם באהבה (שהוא אהבה המסותרת העצמי' שבהעלם בנקודת הלב שתצא לגילוי ממש) והיינו בנשמות שילכו אחרי ה' כניצוץ הנמשך לשרשו כנ"ל וגם בגופי'

כמ"ש בפע"ח: ראה שם שער (כג) חג השבועות פ"א. משנת חסידים מסכת אייר וסיון פ"ד מ"א.

ועשית חג שבועות: ראה טז, י.

ב"ק המכריז בכל יום שובו: נסמן לעיל ע' ט.

עד יערה עלינו רוח ממרום: ישעי' לב, טו. וראה שערי תשובה ח"ב שער התשובה כ, ב. פירוש המלות פפ"ה.

להיות לב נשבר ונדכא לשוב בתשובה שלימה לצאת מאפילה דנש"ט לאור גדול, שכ"ז הי' רק בבחי' כח כללי בהעלם דמקיף העליון לעשות התעוררות למטה (שנק' כח המעלה מ"ן כידוע ומבואר במ"א בב"ק המכריז כנ"ל) שבא למטה ועשה התעוררו' כללית בכאו"א לפי מקומו ומדריגתו, ואח"כ מיד נתחלק התעוררות זו בדרך פרט באופנים שונים בכאו"א והיינו בירור הז' מדו' מחסד שבחסד באהבה כמים עד מל' שבמל' במ"ט ימי הספירה לעורר בתשובה בכ"א מז' המדות בכל פרטי הז' מדות שכלולים במדה א' כנ"ל בכל יום ויום מימי השבוע (דמצוה למימני יומי ושבועי כידוע) וכללותם הוא התעוררות כללי שכולל כל הפרטי' שבמ"ט ימי הספי' שיהי' רצון כללי בכל זה בתנופ' העומר בליל ב' דפסח כמ"ש והניף את העומר לרצונכם שזהו בחי' הכתר דאל הוי' כנ"ל שהי' זה בליל א' דפסח דוקא שהי' כח ההתעוררו' מלמעלה בהתכללו' לכל הזמן דז' שבועות בכל פרטי הז"מ אך שהי' בהעלם עדיין ויצא אח"כ לגלוי בכל יום ויום בימי הספי' ואם לא הי' כח המעורר הכללי הזה לא הי' כח בעצמם להתעורר באתדל"ת (שזהו שנק' כח המעלה מ"ן כנ"ל) וזהו שמיד אחר ליל א' של פסח דוקא הוצרכו לספור הספי' בליל ב' כי גם שהי' בליל א' דפסח בדילוג שמצד עצמו בלי אתעדל"ת כלל כנ"ל ובימי הספי' הי' אתעדל"ת דוקא, אבל מ"מ הא בהא תליא דוקא כנ"ל ושיעור ומדה א' להם ממש שכפי השיעור ומדה הכללי' בכח המעורר הכללי שהי' בדילוג ליל א' דפסח כשנגלה עליהם כו' הי' ג"כ שיעור ומדה פרטי' בהתחלקות דז' שבועות במ"ט ימים בלי תוס' ומגרעת כנ"ל שאין בהתחלקות דפרט רק כמו שהוא בכלל לבד ולא יותר כו' וד"ל. ולכך מיד שהי' הדילוג בליל א' דפסח הוצרכו מיד לספור ימי הספי' כמו המתעורר בתשובה מן הב"ק שמתעורר מיד רק שבליל א' הי' בכללות שהתעוררו לצאת מאפילה כו' ואח"כ נמשך זה בדרך פרט בכל מדה מז' המדות הטבעיות כנ"ל וע"כ אין ליל א' דפסח נמנה בכלל ימי הספי' להיותו בחי' מקור ושרש כללי לפרט ואין הכלל נחשב במנין הפרט מאחר שהוא כוללם יחד. וזהו כמו משל המוצא מציאה גדולה כמו הון ממון רב בכסף או זהב וכה"ג שלוקחה כולה בב"א כא' ואינו סופר לאחדים כלל רק אח"כ סופר לאחדים א' א' עד שימצא המספר מכוון כמו שהי' בכללות כשלקח אותה שאין כל חדש בזה המספר רק שיצא מן ההעלם לגילוי בלבד כידוע וד"ל. וכך יובן הנמשל בענין הספי' שבאה מההעלם לגילוי בכל פרט בכ"י כנ"ל שאין כל חדש בזה רק שיצא מהעלם הכללי שהי' בליל א' דפסח כשנגלה עליהם כו' שהי' כמו המציאה שלא נודע המספר עד שספרה לאחדים אח"כ כנ"ל. ובזה מתורץ הקושיא דלעיל למה

כח המעלה מ"ן: ראה גם תר"ח תצוה שמו, ב. וש"נ.

דמצוה למימני יומי ושבועי: ראש השנה ה, א. וש"נ.

לא ימנה ליל א' דפסח בימי הספי' כי בליל א' הי' כללות ההארה מאא"ס בנש"י בגופים לעוררם באהבה ותשובה כנ"ל ובליל הב' מתחילין לספור לאחדי' בא' היום יום א' חסד שבחסד כו' שהוא התחלקות הפרט מן הכלל (וכמו ספי' ז' נקיים באשה שתחלה תטהר מטומאתה שנפסק הילוך הדמים ואח"כ תתחיל לספור ז' ימים בטהרה אבל יום שפסקה אינו בכלל המנין מטעם הנ"ל). ונמצא דגם שז' ימי הספי' נק' אתעדל"ת מכח עצמו דוקא כמו ע"י יגיעה במוח בינה להוליד אוי"ר אלקי' בנשמות כו' כנ"ל. וכן התעוררות תשובה בלב נשבר לעקור כל רצון חומרי בנה"ב כנ"ל וליל א' דפסח הי' אתעדל"ע מצד עצמו דוקא עכ"ז ליל א' דפסח הוא הגורם לכל אתעדל"ת הנעשה בפרטיות לפי שהי' אתעדל"ע הזאת כדי לעורר אתעדל"ת כמ"ש קול דודי הנה זה בא כו' שהי' בו כללות האור הגדול ואח"כ נתחלק לז' שבועות וז"ש וספרתם לכם ממחרת השבת כו' דוקא (כאשה שסופרת ז' נקיים אחר יום שפסקה כנ"ל וד"ל).

והנה מעתה י"ל ענין אתעדל"ע שנעשה במ"ת ע"י אתעדל"ת דימי הספי' דוקא כנ"ל. דהנה מבואר למעלה בעיקר ימי הספי' שזהו רק בירור המדות הטבעיות להפוך אותם לקדושה האלקי' מן הקצה לקצה. וענין הבירור שלהם זהו ע"י המשכות מוחין דאימא שהוא ממדות שבשכל והשגה האלקי' שנק' אוי"ר שכליים שנמשך בלב להיות גם מדות שבלב הטבעי' מתפעלים ונגררים אחר התפעלות השכל בכל פרט ופרט דוקא וזהו כמו גידול המדות דקטנות ע"פ גידול השכל במדות כנ"ל שנק' גידול בהתפשטות לבד כנ"ל וגידול כזה הוא במ"ט ימי הספי' להעלות המדות לז"ת דאימא שהן ז"מ שבשכל ויהי' תמימות דוקא שיאיר בהן מבחי' הרצון העצמי דוקא כמ"ש לרצונכם דוקא כנ"ל. וזהו שנק' אתעדל"ת שבא מכח עצמו' המקבל שמתעורר באהבה אלוקי' או ביראה בשכל ומדות שבלב וכן בהתעוררות תשו' (אע"פ שכח התעוררות זו באה מלמעלה מליל א' דפסח כנ"ל) והוא שנק' גדלות ראשון דאימא שמגדל לז' מדו' דקטנות דיניקה כו' ועי"ז נעשה בחי' אתעדל"ע מלמעלה למטה בבחי' גדלות שני דאור אבא והוא מה שירד ה' על הר סיני והיו רואים בראי' מקרוב כמו שאמרו רצונינו לראות מלכנו כו' וכמ"ש וכל העם רואים את הקולות כו' וא' רואים את הנשמע כו'. ובחי' ראי' זו הוא בבחי' פנימי' דחכמה שנק' יחוד פב"פ (וכידוע דאינו דומה שמיעה לראי'

רצונינו לראות מלכנו: מכילתא יתרו יט, ט הובא ברש"י שם.

וכל העם רואים . . את הנשמע: נסמן לעיל ע' פז.

דאינו דומה שמיעה לראי': ראה מכילתא שם. לקח טוב שלח יג, יח.

דשמיעה מרחוק בבינה והשגה שמשיג דבר מה שאינו מגיע באמיתת עצם הדבר רק מבין ומשיג מציאותו מרחוק לבד כמו שמעתי שמעך כו' שזהו התפעלות שבהשגה והתבוננות ביחו"ע ויחו"ת כמו בימי הספי' שמהפך גם הלב בשר כנ"ל שזהו ביטול היש לאין שניזוז מגסותו ובא לידי ביטול לאין כידוע (שנק' בירור די"ש דב"ן דתוהו כמשי"ת) אבל בראי' עין השכל מקרוב הוא כמו בראי' העין ממש בהיותו רואה במהות ועצמות אלקות ממש לאמיתתו כמו שהוא שמתבטל ביטול פנימי' ועצמי' מכל וכל למעלה מבחי' טעם ושכל לביטול זה רק בא בהעדר הרגשת עצמו מכל וכל כמו הבא מקרוב פתאום לפני המלך שנתבטל כל מהותו בלא טעם ודעת כו' משא"כ מרחוק הביטול שלו מחמת טעם שמשיג ויודע מגדולתו כו'. וכך הי' במ"ת שבאו בבחי' ראי' מקרוב עד שעכ"ד פ"נ ממש רק טל תורה החי' אותם והוא ע"י ביטול הרצון בקעומ"ש בגופים דוקא שנעשה ע"י הספי' דוקא כנ"ל והוא בא' כל אשר דיבר ה' נעשה בעול בפו"מ דוקא הוא שגרמו בחי' אתעדל"ע שירד ה' על ה"ס בכבודו ובעצמו ונגלה עליהם בבחי' הפנימי' שלו בהארת אור פני מלך כמ"ש פב"פ כו' ועי"ז נעשה גידול המדות דנש"י בגדלות פנימי' החכמה כמו שהוא בעצם אא"ס שמאיר באי"ן ומ"ה דחכמה כחכ' אדם תאיר פניו בהארת פנימי' התענוג ורצון שבעצמות ממש (דפנימי' אבא הוא פנימי' ע"י כידוע) וזה שנק' גדלות שני דמדות למעלה ממדות שבהשגה דבינה, אלא בבחי' ראי' החכמה שבאין ממש בביטול עצמי' לקבל בחי' הארת פני הוי' דח"ע דתורה שהאיר בא' אנכי כו' שאז יכלו לקבל בנשמתם מפנימי' אור דתו"מ במדות שלהם כמו שהוא למעלה בתוה"ק שעכ"ד פרחה כו' והוא בבחי' סתים בשרש נש"י באותיות דתוה"ק כנ"ל וד"ל.

והנה הטעם שהי' ביכולת נש"י להגיע למדריגה זו דראי' בפנימי' דחכמה גם במדות דאו"ר למעלה מן השכל כנ"ל זהו רק לפי שכל העלא' מלמטה למעלה גורם המשכה מלמעלה למטה כידוע, וע"י העלא' ביטול היש לאין דוקא שע"י הספירה בבירור דז"מ הטבעיי' שע"פ השכל והשגה דבינה שנק' יש כידוע שזהו ביטול הגסות וביטול הרצון הזר בתשובה כנ"ל עי"ז גורם בחי' ירידה והמשכה דאו"י דחכמה שנק' אין כנ"ל בבחי' פנימי' שבה להיות בבחי' ראי' מקרוב פב"פ להגדיל המדות דאו"ר

שמעתי שמעך: חבקוק ג, ב.

כחכ' אדם תאיר פניו: קהלת ח, א (חכמת).

דפנימי' אבא הוא פנימי' ע"י: ראה ספר המאמרים תקס"ה ע' תתסה ובהנסמן לשם. אור התורה נשא ע' רנז. לעיל ע' קנא.

בגדלות שני דאור אבא (שזהו כמו הגדול בשנים שחכמתו בגידול בעצם אז המוח שליט על מדות שבלב ממילא עד שאין להם מקום ומציאות בפ"ע כלל וכלל רק לפי עצם כח החכמה וא"צ להפוך המדות שבלב בדרך כפי' כלל וכמ"ש במ"א). והנה אע"פ שבחי' מדות הטבעי' הן למטה מן הדעת כמדות דבהמה (וגם אחר שמתפעל בהם מחמת השגה דבינה נק' בחי' יש לגבי אין דחכמה כנ"ל) מ"מ לאחר העלאה וביטול דגסות המדות החומרי' בלב נשבר דבע"ת הנ"ל וכאהבה רבה בביטול הישות לאין האלקי ע"י ההשגה דוקא, אזי עולה הוא למעלה מבחי' אין דחכמה שנק' אור כידוע. (וכמ"ש בע"ח בכמה דוכתי שלאחר הבירור דמ"ה לב"ן עולה בחי' ב"ן לשרשו בס"ג שבו הי' השבירה דז"מ דתוהו כידוע שהוא למעלה מבחי' אור דתיקון דשם מ"ה כו') וראי' מקרבן בהמה שמכפר על נפש האדם כנ"ל ומבע"ת שגדולים מצ"ג שא"י לעמוד במקום בע"ת (וכמשה שזכה לתשובה קודם מותו וכמשיח שיעשה צ"ג בע"ת כידוע) לפי ששרש בחי' היש דמדות הטבעיות דנוגה הוא במדות דתוהו שנפלו בשבה"כ, כידוע בענין ואלה המלכים כו' לפני מלוך מלך לבנ"י שבחי' אורות דתוהו תקיפים וחזקים בבחי' ס"ג וגם בבחינת כתרי' למעלה מאור דתיקון דאדם שבבחי' מ"ה כמו שהחשך קדם לאור כמ"ש ישת חושך סתרו ומאחר שבחי' החשך וההעלם קדם לאור החכמה שמאין דכתר תמצא כנ"ל לזאת בהיפוך חשוכא לנהורא כו' בביטול היש הגס לאין בתשובה להפוך המדות הטבעיות דנה"ט בחי' ב"ן דנוגה

וכמ"ש בע"ח: ראה עץ חיים שער (מ) פני' וחיצוני' דרוש ד. ו. וראה אמת ליעקב [לר"י שאלתיאל נינו — ירושלים תשכ"ט] מערכת מ"ה סס"ג (מט, ג). מאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ח"ב ע' תקיא.

בס"ג שבו הי' השבירה: ראה עץ חיים שער (ח) דרושי הנקודות פ"א. שער (י) התיקון פ"ב. מבוא שערים ש"ב ח"א פ"א. מאמרי אדה"ז הקצרים ע' תקמד-ה. מאמרי אדה"ז ענינים ע' תיז וראה בהנסמן לשם.

וכבע"ת שגדולים מצ"ג: ראה ברכות לד, ב. לקוטי שיחות דברים [כרך יד] הוספות/נצבים ע' 361.

וכמשה שזכה לתשובה קודם מותו: מובא בכ"מ, ומהם: ד"ה ואני אראה בשונאי ספר המאמרים תקס"ד ע' רמה הנחת כ"ק אדמו"ר האמצעי. והנחה אחרת בלקוטי תורה דרושים לשמ"ע צב, ב. סה"מ תקס"ד ע' רמו. ספר המאמרים תקס"ה ח"א ע' קפז (ושם: ארז"ל). שערי אורה שער החנוכה מ, א (ושם: שאז"ל). עטרת ראש שער ר"ה פי"ח (ושם: כשא' לו ושמתי לך מקום). דרך חיים שער התשובה פכ"ב (ושם: וכמו שאמרו). תורת חיים שמות נא, ב (ושם: וכמ"ש בר"מ — כנ"ל בעט"ר). ד"ה אל תצר את מואב [קה"ת תשל"ו] ע' 9 וש"נ.

וכמשיח שיעשה צ"ג בע"ת: ראה זהר (רעיא מהימנא) בהעלותך קנג, ב. ספר המאמרים תקס"ב ח"ב ע' תקלד. ע' תקמב ובהנסמן לשם. בהנסמן (לעיל) בהערה וכמשה. הנסמן במראי מקומות ללקוטי תורה שיר השירים נ, ב.

ואלה המלכים: וישלח לו, לא. וראה זהר (אדרא רבא) נשא קכח, א. עץ חיים שער הכללים פ"א. שער (ח) דרושי הנקודות פ"ד.

ע"ז יהופך בחי' חשך העליון לאור שזהו מה שמבחי' ההעלם עצמו נעשה גילוי שלמעלה מגופו של אור דחכמה אפי' מחכמה דתוה"ק שנק' תורה אור כו'. ומזה הטעם ע"י הספי' דוקא נמשך ממילא אתעדל"ע שירד ה' על הר סיני בפנימי' האור דחכמה דתוה"ק בתוס' גדול מבחי' ההעלם ומקיף דחכמה הקדומ' שלמעלה מאו"פ כו' (והוא הענן קולות וברקים שהיו במ"ת מבחי' ההעלם דערפל אשר שם האלקים כמ"ש במ"א). אך א"כ הרי הי' עלי' דאו"ח דבירורי' דיש דז"מ דתוהו בספי' למעלה מאור הפנימי' דחכמה דמ"ת ולמה נק' בחי' ירידה והמשכה דראי' דאור החכמה במ"ת בחי' גדלות שני כו'.

אך הענין הוא דודאי ע"י הבירורי' דמדות דנוגה עולה למעלה מן אור החכמה בהעלם העצמו' ממש ועי"ז מוסיף שלימות ותוס' אורות בגילוי אור דחכמה אפי' בתוה"ק כנ"ל כמ"ש אז ראה ויספרה כו' ויאמר לאדם כו' בסוף מעשה הבירורים דעה"ד שמתברר ע"י המדות כשר ופסול כו' שעולה למעלה להוסיף שלימות בח"ע דתוה"ק כמ"ש הן יראת ה' היא חכמה שלמעלה כו' (כחכמה ברורה בכח השכל שמתברר באמיתתו בנסיון דמעשה דוקא כמ"ש במ"א). אך ע"י מה נעשה בחי' הבירור הזה דב"ן וס"ג דתהו בימי הספי' ה"ז מבחי' שם מ"ה דחכמה בבינה מאור הכתר (שהוא אל הוי' שבכל ספי' כנ"ל שאין בירור החושך שלמטה רק ע"י בחי' האור דתיקון דשם מ"ה שמברר לב"ן כנ"ל במ"ש אדם כי יקריב כו' ועכ"ז מחמת כח בירור זה שמברר לבחי' חושך דנוגה בחי' עומר שעורים מאכל בהמה שמניף העומר למעלה הרי יש יתרון האור בחכמה מן החשך הזה וזהו לכאורה כדבר והיפוכו ממש דאם יש כח לחכמה לברר לחושך דק"נ מוכרח לומר ודאי ששרש האור דחכמה דמ"ה למעלה מן החושך ועכ"ז יהי' יתרון האור בחכמה ע"י החושך לפי שהחושך קדם לאור דחכמה דתיקון כנ"ל אלא צ"ל בהכרח שגם החושך העליון קדם לאור כהעלם שקדם לגילוי כנ"ל. אבל יש שרש בגילוי אור הזה דחכמה דתורה אור למעלה מבחי' ההעלם דחושך סתרו הנ"ל והיינו בעצמו' המאור דא"ס ב"ה שלמעלה מבחי' העלם וגילוי כו' (כמ"ש במ"א במ"ש מאור שבה מחזירו למוטב כו') וע"כ יש בכח האור דחכמה דוקא לברר ולתקן לחושך כצ"ג שיש כחם לעשות בע"ת להפוך ישות וגסות

תורה אור: משלי ו, כג.

הן יראת ה' היא חכמה: איוב כח, כח.

בנסיון דמעשה דוקא: ראה לעיל ע' נא. שער האמונה פי"ב. המשך תרס"ו ע' שצ.

מאור שבה מחזירו למוטב: ראה ירושלמי תגיגה פ"א סה"ז [לפי גירסת הקרבן העדה שם]. איכה רבא פתיחתא ב' (עה"פ ירמי' טז, יא) [ובמתנות כהונה שם]. מאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ח"א ע' (רכא) רכד.

שלהם לאין האלקי וכמו בימי הספי' שנזדכך הגסות והחומר רק ע"י ביטול היש לאין דחכמה בבינה מאור הכתר כנ"ל. ועכ"ז הגם שנתעלה האור דחכמה דתיקון במאור עצמו ה"ז רק ע"י מה שמברר לחושך בביטול היש דתוהו לאין שזהו ביטול דחושך והעלם העליון שממילא יהי' כל העלם גילוי לפני עצמות המאור דקמי' כחשיכה כו' וגם חושך העליון לא יחשיך כמו שיהי' לע"ל שיתגלה מהעלמו ונגלה כבוד הוי' עצמו ויוצא מנרתק דשם אלקים העליון והוא ע"י היפוך חושך התחתון למטה בתשובה. וזהו מאן דלא מהפך חשוכא לנהורא בהאי עלמא דוקא לית לי' חולקא בההוא עלמא בעוה"ב (וכמאן דלא כרע במודים שאינו קם בתחה"מ) אך תשובה זו בהיפוך חושך לאור אינו רק ע"י צ"ג דוקא מטעם הנ"ל כמו שיעקב צ"ג לבש בגדי עשיו החמודות ונעשה בע"ת וכמשה צ"ג זכה לתשובה וכן דוד נעשה בע"ת מטעם הנ"ל בשרש האור דצ"ג בבחי' התיקון דשם מ"ה הוא למעלה מחושך והעלם העליון כו' ונמצא דבמ"ת הי' אתעדל"ע בגילוי אור הכתר שבפנימי' ח"ע דתורה אור שנק' כתר תורה מצד יתרון האור שהגיע בחכמה מבירור והיפוך דחושך באתעדל"ת שבימי הספי'. אך הנה בחי' גדלות שני שבחכמה במדות הרי הוא לפי שעלה בחי' אור דתורה במאור עצמו שלפני החושך והעלם כנ"ל שמטעם זה הי' בו כח לברר לב"ן והוא בחי' הארת פנים העצמיי' שהי' במ"ת מעצמו' ופנימי' דאא"ס ב"ה ממש שלמעלה גם מהארת אור דפנימית החכמה שבתוה"ק והיינו בחי' שעשועי' העצמיי' שנק' שעשועי המלך בעצמו שלמעלה הרבה גם מבחי' התענוג והשעשועי' שנמשך משם באור הפנימי' דתוה"ק שהאיר בחכמה אדם הגדול במ"ת הנק' כת"ר תורה כנ"ל וכמ"ש ואהי' אצלו כו' שעשועי' שירד והשפיל א"ע להשתעשע בתענוגים שמתצמצם בפנימיו' החכמה עילאה כו' וד"ל.

ולהבין זה בתוספת ביאור. הנה יובן ע"פ הנ"ל בב' מיני גידול המדות הטבעיות מן הקטנות לגדלות א' עפ"י הארה והתפשטות השכל שבמוחי' דחו"ב (שמקבלים ממזל ונוצר כו' שמאין דכתר תמצא כנ"ל) שיש בגידול זה סדר והדרגה מעט מעט ברוב ימים ושני' שיוצא מהעלם החו"ב לגילוי במדות עד שנק' זקן שקנה חכמה כו' והוא גדלות הראשון דאור אימא

מאן דלא מהפך: נסמן לעיל ע' רלה.

וכמאן דלא כרע במודים: ראה זהר שלח קסד, א.

שיעקב . . לבש בגדי עשיו: תולדות כז, טו. וראה תורה אור בשלח סא, ב. ספר המאמרים תקס"ב ח"א ע' קמו, ואילך. תורת חיים בשלח קעג, סע"ב. תצוה תעה, א.

דוד נעשה בע"ת: ראה ע"ז ד, סע"ב ואילך. תורת חיים תצוה שם.

כנ"ל (אבל בחי' גדלות שני דאור אבא שבמ"ת שנדמה להם כזקן שלמעלה מזה כו' וכמשי"ת) והוא ע"י הבירורים דימי הספי' שמגדל המדות דאוי"ר הטבעיות מגדלות דבינה עד שבמ"ת מגיע לבחי' שער הנ' דבינה שבו ועל ידו מתגלה ויורד מבחי' ההעלם דח"ע שנק' אין למעלה מבחי' השגה והבנה דבינה כנ"ל. וזהו שנק' זקן שקנה חכמה ממקורה בהעלם דכח החכמה עד רום המעלות שזהו עד בחי' מקור החכמה דתורה אור הפנימי' דתוה"ק שניתוסף בה אור גדול מבחינת העלם ומקור העצמו' דחכ' דא"ס שנק' סדכ"ס דלמחת"ב כלל כו' מטעם הנ"ל כיתרון האור הבא מן היפוך החושך דתוהו דוקא שזהו אתעדל"ע שנעשה ע"י אתעדל"ת דוקא כנ"ל. אבל מדריגה הב' הי' במ"ת למעלה גם מזה והוא בבחי' כח ומהות הח"ע העצמית שבעצמו' התענוג העצמי שלמעלה מבחי' חכמה דתוה"ק עצמה (וזהו כמו כח המשכיל ההיולי בעצם בנפש השכלי' כנ"ל ששם התענוג ההיולי בעצם בבחי' לחלוחי' הרוחניו' שממנו מקור מוצא החכמה להשכיל ולהוליד שכליי' מאין ליש טרם שמוליד ומשכיל כלל וכמו כח המוליד בעצם בכח המשכיל העצמי הזה (גם בנפש ע"ה) שמוליד נפש בר שכל דאדם דוקא כנ"ל).

וזהו דמיון להבין למעלה בבחי' עצמו' דכח החכמה דא"ס שאינו בחכ' ידיעא כלל (ככח המשכיל העצמי הנ"ל) שבחי' התענוג אשר בו בחי' תענוג עצמי שבלתי מורכב במציאות חכמה אפי' בהעלם וסתימות רק עצמי ופשוט והוא עצמו בחי' שעשועי' העצמיי' דא"ס שלמעלה הרבה משעשועי' ותענוג הנעלם שמורכב בח"ע אפי' בתוה"ק שנק' תורה או"ר עכ"פ ואמנם בחינת השעשועי' העצמיי' שבכח ועצמו' דחכמה דא"ס זהו בבחי' המאור עצמו שלמעלה הרבה מאור (ואמנם זה האור דתוה"ק יש לו שרש במאור עצמו כנ"ל שמפני זה הוא למעלה מן החושך דתוהו עד שיוכל לבררו כנ"ל). וזהו מדריגה הב' שהי' במ"ת ג"כ בהארת הפני' עליונים דח"ע דתורה אבל זהו כמו שהוא בעצמו' התענוג שבעצמו' כח הח"ע טרם שמאיר אור בפנים מצד גילוי ההעלם דחכמה עד דמה שחכ' אד"ם העליון תאי"ר פניו במ"ת כלא חשיב לגבי הארת פנים העצמיי' דשעשועי' העצמיי' שבעצמות כח החכמה ממש כו' ומה שנק' זקן שקנה חכמה אינו בחי' גילוי ההעלם דח"ע לבד אלא שקנה חכ' העצמי' ממש דלתבונתו העצמי' כו' שהוא בחי' מאור עצמו (וכמ"ש במ"א בענין שמן למאו"ר (והוא מדריגה הב' דעוה"ב בעדן עצמו שעשועי' עצמיי' הנ"ל שיעשה למחכ"ה לו לבד (בעיון דתושבע"פ עד מיצוי הנפש למאן דדייק

כו' למעלה מעוה"ב שבא בגילוי ההעלם דתענוג דח"ע דתו"מ וזהו שת"ח אין להם מנוחה כו' שזהו לחם מן הארץ דתושבע"פ שעולה למעלה מלחם מן השמים דתושב"כ (כמש"ת) שלמעלה הרבה מאתעדל"ע בגילוי דכתר תורה שהי' בהארת פנים במ"ת מצד גידול השכל במדות בימי הספי' כנ"ל שאינו מגיע רק במקור העלם דחכמה מאין ליש כמו במזל ונוצר כו'. אבל בחי' הארת פני' העצמי' (שנק' פני' רק ע"ש הפנימי' ועצמי' ממש שלא מצד החכמה כלל) זהו שבא מכח עצמו דוקא שלמעלה מהעלא' דבירורי' דחושך לאור שע"י הספי' דגם יתרון האור בחכמה שמחמת היפוך ההעלם לגילוי אור אינו רק בחי' אור לבד לגבי המאור עצמו כנ"ל (והיינו בחי' גידול הב' הנ"ל שנק' גידול הנפש בעצם ממש והוא בבחי' כח חכ' העצמי' ומדות העצמי' שבעצם הנפש ממש שנק' יחי"ד וכך הוא למעלה באח"פ בבחי' יחי"ד כו').

ונמצא מובן מזה עכ"פ שהי' ב' מדריגות במ"ת א' הארת פני' דח"ע שבא מאין והעלם דתוה"ק בחי' סתים דחכ' אדם תאיר פניו כנ"ל הבא ע"י בירורי' דימי הספי' בביטול היש לאין בהיפוך חושך לאור דז"מ הטבעיות כנ"ל. והב' מה שהאיר הארת פני' העצמי' ממש מעצמו' השעשועי' ממש (שלמעלה מגידול דחכמה גם במקורה כו' ושם העלם וגילוי שוין דגם חושך כו') ועכ"ז גם בחי' גילוי האור דהארת פני' דח"ע הרי מגיע במאור עצמו כנ"ל להיות שגם שאינו רק בחי' גילוי אור לבד דכלא חשיב לגבי המאור עצמו (וכמאמר דאפי' אור צח ומצוחצח אוכם הוא לגבי עה"ע עצמו כמ"ש במ"א) אבל באור פנימי זה הוא שמאיר ומלובש מכל בחי' העצמות דא"ס הנק' מאור לפי שהאור דתוה"ק הוא שבא בבחי' בירור פנימי ועצמו' מכח החכמה דא"ס עצמו כמו אז ראה ויספרה הכינה וגם חקרה כו' ולזאת משתעשע בשעשועים דאוריי' בשעשועי' העצמיי' ממש וראי' ממה שא' דקודב"ה אתא לאשתעשע בג"ע בלימוד הנשמות דצדיקים בתורה אע"פ שאין ערוך לעונג המורכב בחכמה דתורה לגבי עונג העצמו' וכן כל מי שיושב ושונה וקורא הקב"ה יושב ושונה כנגדו כו' וכענין הבוחר בתורה כו' בוחר בעמו ישראל והוא גילוי או"פ דחכמה דתורה במ"ת שהמשיך ממילא לבחי' שעשועי' העצמי' באתעדל"ע שמצד עצמו שאין אתעדל"ת מהבירורים מגיע לשם כלל מטעם הנ"ל. (והיינו ג' קשרים דסתים דקוב"ה ואורייתא וישראל שמתחברים מאליהם במ"ת עד שעכ"ד פרח' כו' כנ"ל וד"ל.

דקודב"ה אתא לאשתעשע: ראה זהר לך עז, א.

כל מי שיושב ושונה: ראה תנא דבי אליהו רבא רפי"ח.

אך א"כ לפי"ז הרי עיקר הארת פנים העליוני' העצמיי' במ"ת לא הי' ע"י העלא' מבירורים דעומר שעורים בימי הספי' רק מצד עצמו דוקא שמאיר ומשתעשע באור הפנימי' דחכמה דתורה כנ"ל. ובאמת משמע בכל ס' קבלה ובזוהר דעיקר בחי' כתר תורה שבמ"ת (שהוא שער הנו"ן דבינה) אינו רק מבירורי' דימי הספי' במ"ט שע"ב שמבררים לז"מ כנ"ל. וכמ"ש תספרו חמשים יום שהוא שער הנו"ן שכוללם כו' וכמ"ש ועשית חג שבועות להוי' אלקיך עשי' זו מלמטה למעלה דוקא ע"י העלא' דרפ"ח כו' שנפלו בשבה"כ בז"מ דנוגה כו' שנעשה מזה כתר להוי' אלקיך שהוא בחי' זו"נ מ"ה וב"ן (שהוא למטה נה"א ונה"ב זרע אדם וזרע בהמה כו' כמ"ש לרצונכם דוקא כנ"ל) וזהו ענין ב' כתרים שקבלו במ"ת א' כנגד נעשה וא' כנגד נשמע כידוע ואם לא שא' נעשה ונשמע לא הי' גילוי אור הפנימי' דכתר תורה כו'. אך הנה באמת גם בחי' הארת אור פני' העצמיי' מעצמו' התענוג הפשוט שהאיר באור דתורה בחכ' אדם העליון כנ"ל גם זה הי' ע"י העלאה דנעשה ונשמע וע"י הבירורים דימי הספי' במדות הטבעיו' דוקא כנ"ל. ואע"פ שבחי' התענוג העליון דעצמו' א"ס ממש שבעצמו' כח חכמתו ית' הוא נבדל בערך לגמרי וכמ"ש כי עמך מקור חיים פי' מקור כל התענוגים העליוני' שברצון וח"ע כו' ונק' יחיד לבדו ממש כנ"ל עכ"ז נתעורר בעצמותו ממש לירד על ה"ס בגילוי אור עצמותו ומהותו ממש ע"י העלא' דברורי' דספי' וע"י שא' נעשה דוקא שהוא בקעומ"ש בגופי' דוקא שזהו עולה למעלה הרבה מבחי' הביטול העצמי שבנשמתם גם בשרשם בעצמות המאציל ממש עד שעכ"ד פרח' כו' מטעם הנ"ל לפי שידוע ענין המאמר דבראשי' בשביל התורה שנק' ראשית ובשביל ישראל כו' ואין הכוונה בזה על התורה הקדומה שהייתה אצלו שעשועים בפנימי' החכ' דא"ס אלא בשביל התורה שירדה למטה בעה"ד טו"ר לברר ולהבדיל בין טו"ר בפו"מ דוקא משום דסוף מעשה בבירורי' דעה"ד בסו"מ וע"ט בפו"מ שהוא לתקן דבר מה כו' ולהיות לו דירה בתחתוני' ממש הוא שעלה בפנימית המח' והרצון להאציל ולברוא כו' שגדול יותר מעצמות התענוג והשעשועי' שבעצמותו ממש. וזהו בשביל התורה שירדה למטה ברא והאציל בראשית דח"ע וח"ת כו' וכמ"ש ה' קנני ראשית דרכו ברצון הקדום כו'. וכן ענין זה בנש"י שא' בשביל ישראל כו' והוא

ב' כתרים: שבת פח, א.

כי עמך מקור חיים: תהלים לו, י. וראה שער היחוד פכ"ד. אמרי בינה שער הק"ש פי"ב. פס"ו.

דבראשי' בשביל התורה . . ישראל: נסמן לעיל ע' רל.

ה' קנני ראשית דרכו: משלי ח, כב.

כמא' במי נמלך בנשמתן של צדיקים ואין הכוונה בשרש נש"י שעבמ"ח הקדומה שהוא בחי' מדות דא"ס אלא בישראל שלמטה נשמות בגופים דוקא שהוא מ"ש ויאמר לאדם בגוף דוקא הן יראת ה' היא חכמה ש"מ וסומ"ר בינה שלמעלה שעי"ז נעשה שלימות בחו"ב שבעצמות המאציל מטעם שנתב"ס דוקא שנתאווה להיות לו דירה בתחתונים דוקא ולא בעליונים כו' וד"ל.

וא"כ הרי יובן ממילא שכאשר א' ישראל למטה נעשה שהוא בקבלת עמ"ש בגופים (כידוע במה שאו' אבינו מלכינו אבינו מצד שרש הנשמה כבן במוח האב ומלכנו בעול מ"ש כעבד מצד הגוף כו') וזהו עולה למעלה הרבה יותר מביטול הנשמות בעצמות אלקות מצד שרשם העצמי' כניצוץ הנמשך בשלהבת באהבה רבה בתענוגים דצ"ג בכלות הנפש מצד שנמשכו לשרשם דנש"י עלו במח' הקדומה כמו מה שמו ומה שם בנו כו' כמו שעכ"ד כו' לפי שביטול היש הנפרד דגסות הגוף בעול פשוט הוא שעולה יותר בפנימי' התענוג ורצון העצמי' כנ"ל. ולכן כשא' נעשה קיבלו בחי' כתר שבכתר הנ"ל שזהו הארת פני' העצמיי' דשעשועי' העצמיי' שלמעלה מבחי' כתר שבחכמה שהוא רק עונג המורכב בחכמה דתורה כנ"ל לפי שנתחב"ס דוקא (וכמו שא' במשיח הנה ישכיל עבדי כו' וגבה מאד שהוא בחי' כתר ש"ט שלמעלה גם מכתר תורה וכתר כהונה וכתר מל' מטעם זה שהקים עולה דתו"מ בפו"מ שעול חיצוני זה עולה למעלה מפנימי' דח"ע שהוא בעצמו' אור א"ס ב"ה ממש כנ"ל וד"ל. (וע"י שא' ונשמע שהוא ביטול רצון שמצד הטעם ודעת שישמעו ויעשו זהו בחי' הכתר הב' שבמ"ת שנקרא כתר תורה בחי' עונג שבח"ע וכתר דנעשה בכתר שבכתר בבחי' או"ח בעצמו' ממש וכתר דנשמע בבחי' או"י שנמשך באור החכמה (כמ"ש במ"א), וא"כ הרי יובן שע"י אתעדל"ת בימי הספי' בבירור דז"מ הטבעי' שבגוף אע"פ שמתבררים ע"פ השכל ודעת שבמוח חו"ב כנ"ל מ"מ בחי' הביטול דגסות ויש בגוף מצד עצמו הוא שגרם מה שאמרו נעשה בביטול הרצון שזהו שגרם דוקא למעלה הארת אור הכתר שבכתר בשבועות (כמ"ש בעטרה

במי נמלך בנשמתן של צדיקים: נסמן לעיל ע' רכז.

במשיח הנה ישכיל עבדי: נסמן לעיל ע' קיב.

כתר ש"ט: אבות פ"ד מ"ג.

בעטרה שעטרה לו אמו: שיר השירים ג, יא. וראה תורת חיים תצוה תקטז, ב.

שעטרה לו אמו ב' עטרות והן ב' מיני כתר הנ"ל כידוע) ואח"כ נתחלק מאור הכתר הזה שכלול מאו"ח ואו"י כנ"ל לזו"נ חצי לז"א וחצי לנוק' וזהו להוי' אלקיך כו'), ונמצא מובן דשרש גילוי אור הכתר שבכתר בא מביטול הגופי' בעומ"ש שא' נעשה דוקא ומטעם הנ"ל והוא בחי' או"ח בבחי' ב"ן דמל' (שהוא כתר ש"ט שלמעלה מכתר תורה כנ"ל) ומביטול שעכ"ד פ"נ מצד התענוג שבח"ע הוא כתר הב' דנשמע שהוא בבחי' או"י דחסדי' שהוא כת"ר תורה דבחי' מ"ה דז"א (וא"כ מה שנחלק הכתר לזו"נ למעלה יש שרש לכתר מל' דנוק' למעלה מכתר דז"א מטעם הנ"ל והוא מה שלע"ל תהי' א"ח עט"ב כו' צ"ת למעלה מצ"ע כו').

ואחכ"ז יובן ההפרש בפרטיות בין יצי"מ וקי"ס ומ"ת, וכל ענין הספי' הוא כמו בחי' ממוצע בין יצי"מ למ"ת וכן ענין קי"ס הוא בחי' ממוצע בין יצי"מ למ"ת אלא שהספי' הוא הממוצע כענין הכתר דנעשה שבמ"ת שהוא ע"י הספי' ע"י הבירור דעומר שעורים מאכל בהמה דנה"ב כנ"ל וקי"ס הוא הממוצע להיות כתר הב' דנשמע שנק' כתר תורה שהוא בגילוי אור הכתר בפנימי' דח"ע שהי' זה ע"י קי"ס בבחי' גילוי אור ההעלם דים העליון בנשמות כמ"ש זה אלי כו'. וביאור הענין הנה יובן מכל הנ"ל שבליל א' דפסח שנגלה עליהם מעצמו בלי אתעדל"ת כלל הי' בשביל ב' דברים א' לגופים לעוררם בתשובה לצאת מאפילה כו' כנ"ל והב' לנשמות שיומשכו וילכו אחרי ה' כו'. וז"ש ב"פ ואומר לך בדמייך חיי כו' כנ"ל א' אדם חיצוני בעומ"ש בגופים ואדם פנימי בדמייך חיי באור חיי הנשמות במקורם בפנימי' או"א דתורה אור בסתי' כו' והתעוררות זו כוללת הי' כל ימי הספי' בלי סדר והדרגה מיום ליום ובספי' נתחלק בסדר והדרגה דוקא כנ"ל שזהו ככלל לפרט ומבואר למעלה דמ"ש נעשה זהו מכח עומ"ש שבגופים בספי' שקיבלו מגילוי דבליל א' דפסח מלמעלה (ככח המעלה מ"נ). ונמצא דיצי"מ הי' הכנה למ"ת בבחי' כתר דנעשה הנ"ל (שהוא בעצמות השעשועי' כתר שבכתר). ואע"פ שהי' כח דילוג זה גם לנשמות שלא ע"י או"א מקורם אלא מהו"ע ית' שנק' אבינו ממש באמונה הפשוטה ועצמי' דיחידה כו', וזהו שעשה כתר הב' דנשמע שעכ"ד כו' עכ"ז העיקר הי' לגופי' להוציאם מנש"ט לבד והוא שהי' שמאל דוחה לפרעה כו' (שנק' דילוג ברגל א' כנ"ל) וע"כ הספי' ממוצע

בדרך פרט בבירור הגופי' דנה"ב להגיע לכתר שבכתר במ"ת (שהוא ג"כ אתעדל"ע מצד עצמו רק שהוא בבחי' פנימי' ועצמות ממש כמו שהוא ולא שבא בדרך ירידה והתלבשות כמו ביצי"מ כו').

אבל קי"ס בזש"פ אחר יצי"מ הי' בגילוי אור דהעלם דסדכ"ס כו' כנ"ל שהוא לנשמות שבים העליון שילכו ביבשה כמו בבחי' לידה עצמי' דולד כנ"ל העיקר הי' לחיי הנשמות שיקבלו במ"ת מבחי' סתים בגילוי כי' הדברות שעכ"ד בגילוי כו' והוא בחי' ממוצע להיות גילוי אור הכתר הב' דנשמע (שהיו רואי' את הנשמע ושומעין את הנראה שזהו בהיפוך מעליון לתחתון ומתחתון לעליון כמו בקי"ס שהי' גילוי יבשה בתוך הים להגביה השפל ולהשפיל הגבוה כדי שיחוברו כנ"ל וד"ל). (ולפי שיצי"מ הי' בשביל הכתר דנעש"ה שזהו עולה למעלה יותר כנ"ל דא"ח עט"ב לע"ל בבחי' או"ח למעלה מאו"י דכתר דנשמע כו' ע"כ אמ' למען תזכור כו' שמזכירים יצי"מ גם לע"ל בעוה"ב ולא א' קי"ס רק שא' בנהר יעברו כו' (כמשי"ת). ולמעלה מבואר שבים נדמה להם כבחור כו' שזהו עולה במדות העצמיי' דפנימי' התענוג כו' ובמ"ת נדמה להם כזקן שקנה חכמה העצמי' כו' בבחי' כתר שבכתר הנ"ל וקי"ס הי' הכנה למ"ת בכלל ובפרט שהוא למעלה מבחי' סתים וגליא דתורה כנ"ל להיות חיבור מבריאה לאצי' ומאצי' לבריאה כו' לפי שסובל ב' דיעות כו' והוא עיקר מ"ת בגילוי דתו"מ בתוך העלם והעלם בגילוי כו' זהו הכל עכשיו שירדה התורה לברר לעה"ד כו' אבל לע"ל יתגלה אור העצמות ממש שזה הי' ביצי"מ דוקא כמ"ש כימי צאתך כו' (כמשי"ת). ואע"פ שא' בקי"ס זה אלי כו' וכן גאה גאה בחי' טה"ע דמל' דא"ס שימלוך לע"ו כו' אין זה בחי' מהו"ע דשעשועי' העצמיי' שהוא העדן עצמו (כנ"ל במדריגה הב' דעוה"ב) רק גילוי הארה א' בלבד כו' (ובסמוך יתבאר להיפוך דקי"ס יהי' לע"ל למעלה מיצי"מ והוא בעדן עצמו כמ"ש זה אלי כו' וגאה גאה כו'. וזהו אראנו נפלאות כו' וד"ל).

והנה הגם שבמ"ת הי' בחי' הדילוג על ההרים כו' מצד אתעדל"ת דוקא כמו ע"י שא' נעשה וע"י העלאת מ"נ דספי' שעלה לשער הנו"ן

למען תזכור כו': ראה טז, ג.

שמזכירים יצי"מ גם לע"ל בעוה"ב: ברכות יב, ב (במשנה).

בנהר יעברו: תהלים סו, ו.

כימי צאתך: מיכה ז, טו.

דבינה כנ"ל עכ"ז יש בו יתרון מעלה מיצי"מ וקי"ס כו') ואע"פ שביצי"מ הי' אתעדל"ע מצד עצמו כנ"ל. דהנה ביצי"מ הי' הדילוג למטה במקום נמוך להעלות השפל והוא בחי' קטנות דאמונה פשוטה שנק' לחם עני שלמטה מן הדעת והוא בחי' המדות הטבעיות העצמיו' דבחי' יחידה באהבה מסותרת העצמי' שיוכל למס"נ על קדה"ש ולקבל כל נסיונות קשים כמו שמררו את חייהם בעבודה קשה בחו"ל כו' וע"כ נתעורר מעצמו להצילם כמו אנכי תרגלתי כו' כנ"ל, ולמעלה זהו עצמי' המדות דיחידה כו'. והוא ענין המצה שאין בה טעם מורגש כי הוא עצמיות המדות שלמעלה מן הטעם לרצון כו' כידוע אבל עכ"ז יש יתרון מעלה במ"ת שנגלה אור העצמות דא"ס למטה כמו שהוא למעלה ממש והוא בבחי' שעשועי' העצמי' שבעצמות דח"ע (שנברר בבחי' פנימי' ועצמו' שכל עצמו מלובש בה כנ"ל) שהוא מ"ש קחם על זרועותי כנ"ל כמו העדן דעוה"ב (שמפני זה נפסק מהם זוהמת נחה"ק והי' חירות ממ"ה כו' כידוע) שזהו בבחי' ג"ר דע"י בכלל שהוא למעלה מן המדות העצמיי' ג"כ כי מה שהח"ע העצמי' ממש נמשך באור דתוה"ק כנ"ל בשעשועי' העצמיי' שמשתעשע בחכמה דתוה"ק זהו שיורד במדות דתורה לברר לעה"ד כנ"ל ע"י ישראל אבל בעצמו' דח"ע ממש קודם שירד האור במדות שבתורה הוא כמו שעשועי המלך בעצמו ממש שלמעלה מבחי' הבירורים דתו"מ ג"כ כמאמר אורייתא קדישא אבל אין קדוש כהוי' (שהוא מדריגה הב' דעוה"ב למעלה משכר התו"מ כנ"ל). וזהו עד ממחרת השבת השביעי' כו' דמחרת השבת ביום ב' דפסח הי' רק הכנה לעלי' זו דמחרת השבת הז' ביום הנ' שהוא מעין דלע"ל בעדן כנ"ל בכתר דנעשה כו' וד"ל. (וזהו שרש ענין ב' הלחם דשבועות מחטה דוקא מאכל אדם בגדלות הח"ע שנעשה מן הבירורים דספי' במאכל בהמה דעומר שעורים (וע"כ מניח הלחם על הכבשים דצומח למעלה מהחי כו') שזהו לחם מן השמים דתושב"כ מח"ע העצמי' ולחם מן הארץ דתושבע"פ מבירורים דעה"ד כו' שהוא או"ח ואו"י דצ"ת וצ"ע שמתחברים יחד לפי שעולים למעלה מן הבירורים דתוהו ותיקון והוא בעצמו' השעשועי' בח"ע העצמי' (והוא ע"י

שמררו את חייהם בעבודה קשה: שמות א, יד.

בחו"ל: = בחומר ולבנים.

אנכי תרגלתי: נסמן לעיל ע' רצג.

נפסק מהם זוהמת נחה"ק: ראה שבת קמו, א.

שו"ה לברר — קודם: כ"ה בהכת"י.

אורייתא קדישא אבל אין קדוש כהוי': נסמן לקמן ע' שסד.

מניח הלחם על הכבשים: מנחות פ"ה מ"ו. וראה ספר המאמרים תקס"ח ע' רסז. לקוטי תורה אמור לט, סע"ב.

תושבע"פ דוקא דא"ח עט"ב כנ"ל בכתר דנעשה כו'. וזהו למחכה לו כנ"ל). וזהו חמץ תאפינה שגם החמץ עצמו יעלה למעלה מעלה להיות בטעם ועונג העצמות ביש מורגש דוקא ואינו [נק'] בחי' יש נפרד כלל שזהו מיש האמיתי ליש גמור שלא ע"י בחי' אין ויש דחו"ב כלל כמ"ש במ"א ודי"ל (שזהו חיי עולם הנצחי דעדן שלמעלה מעוה"ב שנק' חד חרוב כמ"ש במ"א).

והנה אחר כל הנ"ל בשרש [ענין] קי"ס יובן משארז"ל שראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל הנביא כו', ד[הנה] זהו דבר פלא ביותר איך יוכל להיות שהשפחה כמו שהיא בפחיתת הערך תהי' למעלה ממדרגת הנביא כיחזקאל והוא מה שראתה על הים כו' ואם [אינו] מדבר בעצם מעלה ומדריגה דודאי לא הי' ראי' זו דשפחה בדרך מראה ונבואה כנביא שצריך להיות בהתפשטות הגשמי' ושפחה זו היא כמו שהיא בערך שפלות מדריגתה רק שראתה גילוי אור האלקי במעלה ומדריגה עליונה יותר ממדריגו' הנבואה דיחזקאל (והוא מבחי' מל' דא"ס אשר לפני הצמצום כמ"ש זה אלי לנוכח והוא מ"ש גאה גאה כנ"ל וה' ימלוך לע"ו וזה שא' מלכותך ממש ראו בניך בראי' מקרוב ממש כנ"ל), עכ"ז יפלא הדבר הזה איך יהי' ביכולת שפחה ועבד לראות באור הוי' כשאר נשמות ישראל שא' זה אלי כו', אלא צ"ל לפי שהי' על הים דוקא ע"כ שם תוכל גם השפחה גשמי' לראות בראי' מקרוב באור האלקי מה שלא ראה יחזקאל שהי' נבואתו רק במרכבה דיצי' שזהו בנו"ה דיצי' (בבחי' דיבור בגילוי ולכך לא אמר מה שלא [ראה] ישעי' שהי' נבואתו בבריאה בבחי' העלם דמח' כידוע). (ואין זה תמי' כ"כ שהרי [הגר] שפחת שרה נתגלה לה מלאך ה' ממש ודיבר עמה בגילוי כמ"ש ויאמר מלאך ה' אל הגר כו' ואמרה הגם הלום ראיתי כו' כי יוכל להיות התלבשות אור האלקי ע"י מלאכי' גם למטה מטה מאד). ועד"ז יש להבין עוד מאחז"ל שאמר שאפי' עוברין שבמעי אמן אמ' שירה בים כו', וזהו פלא ביותר דאיך יתכן שהעובר במעי אמו שפיו סתום כו' הוא בהעלם והתכללו' בבטן אמו יכול לומר שירה, שמאמר זה אין לו הבנה כלל כו'.

אך הענין הוא בדרך כלל מובן מכל הנ"ל בקי"ס שהי' בקיעת אור הנעלם שבבחי' מקיף וסובב דמח' הכללי' לגילוי (בבחי' ד"ע נעשה בחי' ד"ת)

שראתה שפחה על הים: נסמן לעיל ע' ריא. וראה לעיל ע' קנא.

כנביא . . בהתפשטות הגשמי': ראה לעיל ע' רסט.

שו"ה להיות — היא . . (והוא: בבוך 116 ליתא . . החצע"ג ניתוסף משם.

ויאמר מלאך ה' אל הגר: ראה לך טז, ח־יא.

הגם הלום ראיתי: לך שם, יג. וראה ד"ה תפול עליהם תקפ"ז בתורת חיים בשלח רעט, ב.

שאפי' עוברין שבמעי אמן: ברכות נ, א.

שהעובר . . שפיו סתום: נדה ל, ב.

ומבחי' גילוי ביבשה נכלל ועולה בים העליון [כנ"ל], שמב' טעמים אלה יובן עכ"פ דרך כלל שהי' גילוי כזה בא שלא בסדר והדרגה בהשתלשלות למטה בכאו"א כפי מדריגתו משא"כ לע"ל שיתגלה כבוד הוי' וראו כ"ב כו' עכ"ז לא יהי' בכ"א רק כפי מדריגתו דוקא, ואע"פ שאמר ולא ילמדו איש את רעהו כי כולם ידעו אותי מקטנם כו', מ"מ הגדול יודע יותר רק שלענין ידיעה הכללי' במהו"ע ית' יהי' הכל שוין כמ"ש כולם ידעו אותי. וזהו שאמר ומלאה הארץ דיעה את הוי' דמשמע מזה שכולם שוי' קטנות וגדלות כמילוי כלי אחת וכמ"ש כמים לים מכסים שהכיסוי מלמעלה שוה בכל הים אבל בעומק הים למטה יש חפירות עמוקות שמקבלים יותר כו' וכמ"ש במ"א). ולפי הנ"ל לפי' האריז"ל בקי"ס שהעלם עצמו נעשה גילוי כניסים ונפלאות שהיה כמו טבעיות וכנבואות הבנים ובנות דמשמע שיהי' הכל שוים ממש עכ"ז יהי' חילוקי מדריגות באופן גילוי זה לגדולים ולקטנים (כמו שהי' בבני האלקי' בימי אדה"ר קין והבל כו') אלא יאיר לכולם בשוה עד שגם שפחה ראתה מה שלא ראה כו' וגם זה א"א לומר דאיך יאיר לכולם בשוה מאחר שגם בהעלם דים העליון יש מדריגות חלוקו' בין נשמות גבוהות לקטנות וכמו כל הברואי' שביבשה שיש בהם התחלקות בדצח"מ כך הוא למעלה בהעלם דים כו' כמ"ש זה הים הגדול כו' שם חיות קטנות כו' [רמש כו'] ואם לפי שהי' הארה מלמעלה בבחי' העלם וגילוי והוא מעצמות המאציל ששם שוין העלם וגילוי ממש כנ"ל. וא"כ ממילא שוין קטן וגדול כו', עכ"ז איך יתכן לומר שתראה שפחה בשוה עם משה ואהרן [וכה"ג] והלא במ"ת שהי' גילוי אור ג"כ מעצמות א"ס ב"ה כמ"ש וירד ה' על ה"ס כו שלמעלה מסובב וממלא העלם וגילוי סתים וגליא כנ"ל. ועכ"ז הרי ידוע שלא הי' הגילוי הזה בהשוואה א' לכולם [בשוה] שהרי אמר דמשה הי' לו מחיצה בפ"ע כו' ואהרן היה לו מחיצה בפ"ע כו' וכש"כ בשאר העם שהי' לכאו"א מדריגה מיוחדת בגילוי אור זה (ואע"פ שאמר פב"פ דיבר ה' עמכם כמו שרואה אדם פני מלך שיכול כל אדם לראות בקטן כגדול ממש בשוה (כמו יראה כל זכורך את פני הוי' כו') וכמלך שנתגלה לכל העם שהכל רואי' אותו בשוה, עכ"ז אין ראי'

ומלאה הארץ . . ים מכסים: **נסמן לעיל ע' רסט. וראה ספר מאמרי אדה"ז — הקצרים ע' קמא.**

שו"ה בעומק — במ"א): **בבוך 669: במ"א.**

וכנבואות הבנים והבנות: **יואל ג, א. וראה תורת חיים בשלח רטו, א.**

זה הים הגדול: **ראה תהלים קד, כה.**

דמשה הי' לו מחיצה בפ"ע: **נסמן לעיל ע' ריב.**

שו"ה היה לו: **בבוך 116; 669 ליתא.**

לכאו"א מדריגה מיוחדת: **ראה תורת חיים נח נז, ד.**

פב"פ דיבר ה' עמכם: **ואתחנן ה, ד.**

יראה כל זכורך את פני הוי': **ראה טז, טז.**

הקטן בערך דומה לראי' הגדול בערך כו' אלא כ"א רואה לפי מקומו ומדריגתו דוקא כמו ויחזו את האלקים וכמו ויראו את אלקי ישראל ותחת רגליו כו' וכמראה הנבואה בנביאי' שאין א' דומה לחבירו וכמ"ש וביד הנביאים אדמה כו'. וכך הוא גם בראי' מקרוב בנשמות בגופים בכלל בנש"י וכמו יראה כל זכורך ואמר כשם שבא לראות כו' וכך מ"ש יאר ה' פניו אליך שכ"א מקבל כפי מדריגתו דוקא וראי' משבת ויו"ט שנק' מועדי הוי' כו' וד"ל).

אך כל זה יובן ע"פ כל הנ"ל בקי"ס שהי' אז בחי' דילוג האור מן העצמות ממש בלא אתעדל"ת כלל וכמ"ש ואתם תחרישון ולא תתערו מידי כו' והוא להיותו למעלה מבחי' ההשתלשלות דסובב וממלא העלם וגילוי אלא כמו שהאור הוא בעצמו' המאציל ממש כך הוא ממש באה למטה בלי שינוי כלל להיותו בא שלא בדרך השתשלות דעו"ע ע"י בחי' צמצום כלל (וכנ"ל שהי' הדילוג שלא ע"י או"א במדות וכמ"ש מה תצעק אלי בעתיקא תליא כו') וכמו שאמר זה אלי ממש לנוכח כמו שהוא למעלה בעצמותו ממש בלתי התלבשות וירידה מעילה לעילה למטה מטה במדריגות דהעלם וגילוי בכלל ובפרט כו' וע"כ מיד שבא גילוי אור זה למטה קיבלו כולם בשוה ואפי' שפחה כו' (וכמו שיהי' לע"ל שיתגלה עצמות הרוממות דמל' דא"ס כמ"ש ה' ימלוך לע"ו כו' וימלוך להבא זהו כמו שהי' מלך יחיד מרומם לבדו דוקא שזהו בחי' ההתנשאות שמצד עצמו ממש שנק' מלך הקדוש כו'. וז"ש מלכותך ממש ראו בניך כנ"ל) וכמו שאו' בר"ה שיש בו בהעלם ממה שיהי' בגילוי לע"ל כידוע בי"פ דמל' ומה שאו' המלך הקדוש כו' ובכן תן פחדך ה' כו' ויראוך כל המעשים כו' דבחי' פחד אלקי' זה יהי' מקרוב לכל הברואים והמעשי' בשוה ממש עד שגם המזיקים וטורפים לא ירעו ולא ישחיתו כמו וגר זאב עם כבש כו' (וכמו שהי' קודם חטא עה"ד ובתיבת נח כידוע) לפי

ויחזו את האלקים . . ויראו את . . רגליו: **משפטים כד, יא.** ר'.
וביד הנביאים אדמה: **הושע יב, יא.**
כשם שבא לראות: **ראה חגיגה ב, א.**
יאר ה' פניו אליך: **נשא ו, כה.**
משבת ויו"ט שנק' מועדי הוי': **ראה אמור כג, ב** ואילך.
שו"ה שפחה — (וכמו: **בבוך 669**: וכמו.
וימלוך . . כנ"ל): **בבוך 116**: (וימלוך . . כו'.
לא ירעו ולא ישחיתו: **ישעי' יא, ט. סה. כה.**
וגר זאב עם כבש: **ישעי' יא, ו.**
שו"ה וגר — (וכמו: **בבוך 116**: כמו.
קודם חטא עה"ד ובתיבת נח: **ראה רד"ק ישעי' יא, ו. בראשית א, כה. נח ו, כא. רמב"ן בחוקותי כו, ו. נח**

שמל' דא"ס עצמו יבוא בגילוי למטה במל' דעשי' בלי צמצום והתלבשות כלל כו' בשוה לכל אדם ובהמה, וראי' לזה מפרות שנשאו הארון שאמרו שירה כפני שור שבמרכבה ממש וכתיב הלוך וגעו כו' כי בארון האלקים הי' גילוי אור דמל' דא"ס בלי התלבשות וירידה מעילה לעילה כו' כנ"ל ויותר יפלא במה שנב"נ וסנחריב נתבטלו ממציאותם לגמרי בהגלות עליהם מהארה זאת דמל' דא"ס כמ"ש והשמיע [ה' את] הוד קולו כו' וכן בנב"נ וגם פרעה אמר אנוסה כו' לפי שהשקיף ה' על מחנה מצרים כו' ונתבטלו מגודל הפחד כמ"ש תפול עליהם אימתה ופחד כו' וכמו שיהי' לע"ל וד"ל. משא"כ עכשיו שיורד האור הזה עצמו ממל' דא"ס בצמצומים רבים מעילה לעילה עד מאצי' לבריאה במל' דבריאה למלאכים דבריאה שנמשך היראה עליהם בצמצום כפי המדה וראי' מהושיט אצבעו כו', וכן מבריאה ליצי' ומיצי' לעשי' עד שבחי' היראה וביטול דע"ש דעשי' הוא בצמצום גדול רק לפרקי' ואע"פ שמלך אלקי' על גוים וקרו לי' אלקא דאלקיי' כו' הן בבחי' יש נפרד בגיאות והתנשאות כו'. וכמו"כ בנה"ב של האדם שהוא לפעמים בפריקת עול כו'. וא"כ הרי יובן מזה עכ"פ שזהו הכלל בכל מקום שכאשר האור האלקי בא בדרך ירידה והתלבשות מעילה לעילה בריבוי הצמצומים ויבא למטה בכאו"א לפי מקומו ומדריגתו לבד בצמצום כפי המדה שנמשך בהשתלשלות העולמות כנ"ל אבל בהגלות נגלות האור האלקי מבחי' העצמות ממש שלא ע"י התלבשות וצמצום אלא כמו שהוא ממש אז יקבלו הכל בשוה מראש

ט, ו. ד"ה כי פדה ה' את יעקב בספר המאמרים אתהלך — לאוניא ע' נה.

[נמצא גם בכוך 1103 צילום כי"ק כ"ק אדמו"ר האמצעי בכותרת: ער"ח חשון פ' נח בעור"ה. וראה ספר מאמרי אדה"ז — הקצרים ע' תריט הערה 104.

נדפס בתוס' הגהות וכו' באור התורה נח [כרך ג] תרסט, א ואילך.

— הטעם לכמה מהשינויים בד"ה זה שבאוה"ת לגבי הנדפס באתהלך — הוא, כי המאמר באתהלך הוא „דרושים דלאוניא כ"י מו"ח והוגהו מר' ליב מאהליווער" [סה"מ אתהלך ע' רסג]. וההגהות באוה"ת הם על המאמר כמו שנמצא ב[צילום] כי"ק כ"ק אדמו"ר האמצעי].

ספר מאמרי אדה"ז — ענינים ע' פז. ד"ה וישלח יעקב תקפ"ג בתורת חיים וישלח מ, ג. לקוטי שיחות נח תשמ"ה.

מפרות נשאו הארון: **ראה לעיל ע' רצט.**

שנב"נ: [**שנבוכדנאצר**]. **וראה דניאל ד, לא ואילך. תורת חיים שמות מב, א־ב.**

והשמיע ה' את הוד קולו: **ישעי' ל, ל. רש"י שם.**

פרעה אמר אנוסה . . שהשקיף ה': **ראה בשלח יד, כה. כד.**

תפול עליהם אימתה ופחד: **בשלח טו, טז.**

מהושיט אצבעו: **נסמן לעיל ע' קסא.**

שמלך אלקי' על גוים: **תהלים מז, ט.**

וקרו לי' אלקא דאלקיי': **מנחות בסופה.**

לסוף כמו אצי' ובריאה שוין כמ"ש בשמים כו' ועל הארץ שוין וכמו דקמיה כחשיכה כאורה ממש וד"ל.

וזהו הטעם שאמר בקי"ס אפי' שפחה ראתה מה שלא ראה יחזקאל כו' כי גם שמראה הנבואה האלקי בא בגילוי אור מהות ועצמות אלקות ממש שמדבר בפי הנביא ונק' דבר ה' ממש (ולא השגת המציאות לבד כמ"ש במ"א) עכ"ז הרי בא גילוי אור האלקי הזה בנשמות הנביא בסדר השתלשלות מעילה לעילה דוקא דהיינו שהאור בא בדרך התלבשות וצמצום מעצמות המאציל בע"ס דאצי' באו"כ ומאצי' יורד האור הפנימי דדבר הוי' זה בע"ס דבריאה כו' עד בחי' ז"א דיצי' שנבואת יחזקאל הי' משם בבחי' נו"ה דז"א דיצירה שהיא השורה על המרכבה דיצי' בד' חיות דפני אריה ושור כו' עד שמתצמצם בכלי דנשמת הנביא כמו הן במראה אליו אתודע בחלום אדבר בו, וכן ביד הנביאים אדמה כו' לפי אופן הזדככות החומר והצורה שלהם בהכנה רבה דהפשטת הגשמיות כידוע. ונמצא שיש כאן ב' דברים א' שהאור ושפע האלקי' בא בהתלבשות וצמצומי' רבים מעילה לעילה כנ"ל. והב' מה שאינו מתגלה זה האור רק בכלי המוכן לזה כפי אופן מדריגתו דוקא, והא בהא תליא לפי שהאור האלקי הבא בהשתלשלות דעו"ע אינו נמשך רק לפי הכלי כו', ולכך יש חילוק מדריגות בנבואת הנביאים (וכן גם בניסים ונפלאות שמתגלים באופנים שונים וכן בגילוי סודות התורה בהשגות המציאות גם זה אינו בא רק כפי הכלי המוכן לאופן גילוי כזה כו') רק גילוי שכינה בהיכל ק"ק וכה"ג וכקרבנות שהי' לריח ניחוח להוי' וכן בקטורת וגם בכל גילוי שם הוי' בתו"מ הוא בא בדילוג המדריגות שלא כפי סדר ההשתלשלות בעו"ע כו' (שהרי שם הוי' ששורה בתפילין שבראש שוה בכל אדם שמניח תפילין וכן במצות הצדקה ששורה מאור החסד דאצי' כו' לפי שבא בהעלם ולבוש א' בשוה לכל קטן כגדול). (ועכ"ז בשכר המצות בעוה"ב יש לכאו"א מדות בפ"ע לפי אופן הכוונה ורעותא דליבא שהי' לו במצות בעוה"ז כו'. וכמו בג"ע שיש לכאו"א מקום בפ"ע ואין א' נכוה מחופתו של חבירו כו' מטעם שית' בסמוך וד"ל). אבל בקי"ס הרי הי' גילוי האור מעצמות המאציל ממש כמו שהוא

בשמים כו' ועל הארץ: ואתחנן ד, לט.

שו"ה כחשיכה — וד"ל: בבוך 116: וד"ל).

הנבואה . . בפי הנביא: ראה לעיל ד"ה ואמרתם זבח פסח ובהנסמן שם.

הן במראה אליו אתודע בחלום אדבר בו: ראה בהעלותך יב, ו. שע"ת קז, ג ובהערה 11.

שו"ה אינו — כו') רק: כ"ה בבוך 116. ובכת"י זה: (רק.

שו"ה (שהרי: החצע"ג ניתוסף ע"פ בוך 116.

ואין א' נכוה מחופתו של חבירו: ראה בבא בתרא עה, א. מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' רטו. וש"נ.

שלא ע"י התלבשות והשתלשלות כלל וכמ"ש בעתיקא תליא שמעלה מסדר דע"ס דאצי' הבא ביריעות בחו"ב ומדות כו' (עד דאצי' ועשי' שוין ממש כנ"ל ע"כ כולם ראו אור האלקי העצמי בהשוואה א' דקטן וגדול שוין שם ממש. וע"כ גם שפחה ראתה והשיגה ברוממות ועצמות האלקי' מה שלא ראה והשיג יחזקאל הנביא במראה הנבואה שלו בנו"ה דיצי' שבא האור בהתלבשות למטה כנ"ל וד"ל. והיינו מטעם הנ"ל שבבחי' ההעלם דים התעלם דים העליון כאשר בא לגילוי שם הכל שוין וכמו יראה ופחד אלקי' יהי' בכל הברואי' שבעלמא דאתגליא בשוה כאשר יתגלה מבחי' ההעלם דמל' דא"ס עצמו כנ"ל ואז נאמר מי לא יראך מלך הגוים כו' דגם כל העמים יהפכו לעבדו שכם א' (משום דגם חושך לא יחשיך כו' כנ"ל, וכמו שבחי' ההעלם דחושך סתרו העליון מתגלה קמי' אור העצמו' כך גם כל בחי' העלם והסתר שלמטה בחושך שלמטה יהפך לאור כו'. וכמו גם בגלות השכינה עכשיו נק' מלך הגוים ומלובש בלבוש שק דנוגה אין זה מסתיר כלל וכלל (וכמ"ש במ"א בענין אחשורוש אח"ש ור"ש כו').

וזהו שמרמז במא' זה דראתה שפחה על הים כו' למה הזכירו שפחה דוקא כי ידוע שבגלות השכינה בע"ש דנוגה א' ושפחה כי תירש גבירתה והוא מל' דנוגה כו' כי המל' דקדושה יורדת בסתר המדריגות בלבושים והעלמות גדולות כמ"ש אתה אל מסתתר כו' וכמו שנק' מלך הגוים וכן מלך אלקים כו'. אך זהו דוקא במל' דאצי' שיורד בבי"ע בבחי' גילוי אותיות הדיבור בי"מ כו' שנק' עלמא דאתגליא שנק' ארץ כידוע) דשם דוקא יורד אור האלקי בהסתר וצמצום גדול עד מ"ח צירופי' האחרוני' דשם אלקי' שמקבלי' אלקים אחרים המסתירים לגמרי. וזהו ושפחה כי תרש גבירתה כו'

שו"ה דע"ס — (עד . . שם: בבוך 669: עד (ואולי סיום החצע"ג אחר תיבת כנ"ל) . . ניתוסף משם.

מי לא יראך מלך הגוים: ירמי' י, ז.

כל העמים יהפכו לעבדו שכם א': ראה צפני' ג, ט.

שו"ה (משום: בבוך 669: משום.

אחשורוש אח"ש ור"ש: ראה ד"ה ובהגיע תור אסתר תקס"ג בספר המאמרים פרשיות ח"א ס"ע שפ ובהנסמן לשם.

שו"ה בענין — כו'): החצע"ג ניתוסף ע"פ בוך 1746.

ושפחה כי תירש גבירתה: משלי ל, כג. ראה ביאורי הזהר בראשית ג, ד. חיי שרה קל, ד. ד"ה ואלה שמות תקפ"ז בתורת חיים שמות א, סע"ב. מב, ב. לעיל ע' קנט.

אתה אל מסתתר: ישעי' מה, טו.

שו"ה הדיבור — כידוע): בבוך 116: כידוע.

מ"ח צירופי' האחרוני': ראה פרי עץ חיים שער (כא) חג המצות פ"ה. שער הכוונות ענין פסח דרוש א. תורה אור יתרו קט, ד. דרך חיים שער התשובה פ"ט.

שו"ה שמקבלים — גבירתה: ניתוסף ע"פ בוך 669.

ועבד כי ימלוך כמו שהלבוש דטבע מסתיר הארת אור האלקי שלמעלה מן הטבע עד ש[נס] שבא מלמעלה מן הטבע נק' נפלא ופלא שמתפלאי' הכל כמו רחב"ד שאמר מי שאמר לשמן כו' שהיפוך צירופי' דטבע כו' אבל בחי' עלמא דאתכסיא עצמו שנקרא ים העליון שנבדל בערך בעצם מגילוי אור הבא בברואי' לפ"ע הצמצומים (וגם שיש בים כל הברואים כמו ביבשה כמ"ש חיות גדולות כו' מ"מ [כל] מה שבים הוא נבדל במעלה מן הארץ מטעם הנ"ל) ע"כ גם בחי' שפחה שהלכה בים הוא כמו לבוש דנוגה למטה שמסתיר לאלקי' דעלמא דאתגליא ראתה שם יותר ממדריגה דיחזקאל הנביא שהי' נבואתו בעלמא דאתגליא במרכבה דיצי' (לפי שאין ערוך כלל לגילוי דעלמא דאתגליא לגבי בחי' העלם דעלמא דאתכסיי' (עד שהוצרך להיות ע"י צמצום מסך המפסיק כו'). וראי' לזה מגילוי דהעלם זה דסדכ"ס בחי' ים העליון לע"ל אז גם הלבוש שק דנוגה יהופך לאור כמ"ש כל העמים תקעו כף [כו'] כי ה' עליון נורא מלך גדול כו' וכתיב יראו מה' כל הארץ כו' וכה"ג וכמ"ש ושמך נורא על כל כו' וכמ"ש כאהלי קדר כיריעות שלמה [שניהם] שוין דמה שעכשיו אמר אלביש שמים קדרות בק"נ יהי' החושך וקדרות [לאור] מטעם הנ"ל.

וא"כ אין זה פלא כ"כ מה שראתה והשיגה שפחה של בנ"י על הים בעברם בו ביבשה דוקא כמו שיהי' לע"ל מה שלא ראה יחזקאל במל' דאצי' ביצי' כו' (ומטעם זה יובן ג"כ בהגר שפחת שרי שראתה למלאך הוי' דאצי' ממש ג"פ (כמו שתמה רשב"י על שיצא לקראתו בן תלמיון כו' (להיות שהי' בזמן הגלות ביותר) ואמר שפחה של בית אבא כו') לפי שאברהם ושרה

ועבד כי ימלוך: משלי ל, כב (עבד).

רחב"ד שאמר: תענית כה, א. וראה תורת חיים שמות כט, א. ספר המאמרים פרשיות ח"א ע' רעב ובהנסמן שם.

כמ"ש חיות גדולות: תהלים קד, כה (בדילוג). וראה חולין קכז, א.

שו"ה דאתגליא — (עד . . כו'): בבוך 669: עד . . החצע"ג ניתוסף ע"פ בוך 116.

כל העמים תקעו כף . . מלך גדול: תהלים מז, ב-ג.

שו"ה כי — יראו מה': כ"ה בבוך 116. ובכת"י זה: כי לה'.

יראו מה' כל הארץ: תהלים לג, ח.

ושמך נורא על כל: תפלות העמידה לימים נוראים (ובכן תן פחדך).

שו"ה ושמך — וכמ"ש: בבוך 116 (כמ"ש.

כאהלי קדר כיריעות שלמה: שיר השירים א, ה.

אלביש שמים קדרות: ישעי' נ, ג.

שו"ה ביצי' — (ומטעם . . ג"פ (כמו: בבוך 669: ומטעם . . כ"ה בבוך 116 ובכת"י זה: ג"כ.

בהגר . . שראתה למלאך . . ג"פ: מעילה יז, ב.

שתמה רשב"י . . ואמר: מעילה שם.

שאברהם ושרה הטעימן מעין עוה"ב: ראה בבא בתרא טז, סע"ב: שלשה. ספר המאמרים תקס"ט ע' נ. ע'

הטעימן מעין העוה"ב ממש שהוא בבחי' מ"ה וב"ן לאחר הבירורי' דעה"ד טו"ר לגמרי כו' שאז יוכל להיות שגם בחי' שפחה שלהם תהי' בבחי' מעלה ומדריגה העליונה יותר מכמה צדיקים ונביאים שהן בעוה"ז (וראי' ממה שאמר יפה שיחתן של עבדי אבות יותר מתורתן כו') וכמ"ש במ"א בענין לויתן ושור הבר כו' דנשמות דימא רבא כנשמות הסבות שנק' נוני ימא רבא דשטין בים הח"ע מראשו לסופו כו' הן יותר גבוהים ממלאכים דמרכבה דבריאה ויצי' כמו מיכאל [בא'] כו' וכמו"כ עובדי ה' במוחי' דחו"ב יותר גבוהים מצדיקים שעובדים באהוי"ר במורגש שהן מעלמא דאתגליא כערך שור הבר לגבי לויתן כו' (וכמו מה שיחשוב אדם במח' בסקירה ברגע א' מוכרח זה להביא בדיבור שעה ושתים עד שתמצית הרוחניות שבדיבור נק' גשמי' במח' (וכמו שאמר בשבחי האריז"ל שהי' רואה ומשיג עומק סודות התורה בשינה שעה א' מה שהי' צריך לכתוב ס' שנה כו' וכמו אסתכלנא ברזא דחכמתא כו' כמ"ש במ"א) וכ"ז דמיון להבין איך שאין ערוך לגילוי דיבשה להעלם דים (כד"ת לגבי ד"ע מח' הכללי' כנ"ל וד"ל).

והנה עד"ז יובן ג"כ מה שאמר דאפי' עוברות שבמעי אמן אמרו שירה בים כו', כי הנה זהו מרומז בענין ההיפוך ממאמר דראתה שפחה כו' כנ"ל שמדבר בבחי' ההתגלות [דהעלם] דים העליון עד שהכל ראו בשוה ועכ"ז לא ראתה שפחה כראי' דמשה ואהרן אלא שמרמז דכל בחי' העלם ולבוש שק אפי' שפחה לא הסתיר שם מצד גילוי ההעלם העליון כנ"ל ובמאמר זה אומר בבחי' ההעלם העצמי דולד בבטן אמו שנר"נ שלו בקטנות ובהעלם גדול רק מקיף דיחידה מאיר בהעלם כענין שמלמדין לתינוק כל התורה בבטן אמו וזהו מי יתנני כירחי קדם כו' וזהו מו"מ לבחי' קטנות דעיבור הולד דנש"י בבטן כו' כמו בזמן הגלות שא"א שיאיר בהן גילוי אלקות רק בבחי' הקטנות

ע. לקוטי תורה שיר השירים טו, ג. אור התורה ויקרא [כרך ג] ע' תשסח [נדפס ג"כ באור התורה שיר השירים ח"א ע' רעז].

יפה שיחתן של עבדי אבות: **ראה בראשית רבא** פ"ס, ח.

דנשמות דימא רבא: **ראה סידור דרושים לחתונה קלג, ב.** וגו"א **בתורה אור בראשית** ו, ב. **אור התורה בראשית [כרך ג] תקנו, א.** ס' **מאמרי אדה"ז — מארז"ל** ע' קמו ואילך.

מיכאל (בא'): **ברכות ד, סע"ב.**

שו"ה מוכרח — זה: **ניתוסף** ע"פ בוך 669.

בשבחי האריז"ל: **ראה הנסמן במאמרי אדה"ז על פרשיות התורה** ת"א לע' רסד.

שו"ה התורה — ס': **בבוך** 116: מ'.

ס' שנה: **ראה הנסמן בסה"מ שם.**

אסתכלנא ברזא דחכמתא: **ראה מאמרי אדה"ז על פרשיות התורה שם** ע' רסה.

שו"ה דיבשה — דים (כד"ת . . וצ"ל): **כ"ה בבוך** 116. **ובכת"י זה: דים) כד"ת . . וד"ל.**

שמלמדין לתינוק . . כירחי קדם: **איוב כט, ב. נדה ל, ב.**

דאמונה באוי"ר טבעיות שלענין מעשה בלבד כי נר"נ בהעלם כו' תלת גו תלת ומקיף דיחידה דאמונה ג"כ בהעלם גדול. אך בקי"ס אפי' נשמות שהן בבחי' עיבור דקטנות בהעלם אומ' שירה בגילוי בשמחה לפי שכל העלם יצא לגילוי אפי' בעוברין שבמעי אמן שהן בהתכללות והעלם בתוך אמם הי' לבריאה בפ"ע ונפתח הסתום לומר שירת הים (כי שירת הים הי' בחי' עצמו' דיחידה בעצמי' הנפש מצד גילוי אור העצמות דסדכ"ס דלמחת"ב כו' ועצמו' הנפש יש בעוברי' ג"כ אלא שהוא בהעלם ובנולד וגדול הוא בגילוי גם ברצון וחכמה אבל בקי"ס הכל שוין בשירה כקטן כגדול מצד בחי' העצמו' דהיינו כל קטנות והעלם עם תכלית הגדלות דחכמה ומדות בעוברי' שבמעי אמן כו' אמרו אותה שירה שאמרו גדולי העדה כזקני ישראל לפי שהעלאה דא"ח בעצמי' דיחידה זו בשירה הכל שוין (משא"כ במ"ת שעוברות שבמעי אמן לא קיבלו התורה בראי' מקרוב וכן עבד ושפחה לא ראו את הקולות כו' וגם כאו"א הי' לו מחיצה בפ"ע כמשי"ת) עכ"ז בשפחה לא אמר שאמר' שירה (כי ערב רב שעלו אתם הי' בהן תערובות זר כמ"ש והאספסוף כו' כידוע) אלא שראתה והשיגה מה שלא ראה כו' מטעם הנ"ל אבל בענין השירה שהוא בעצמו' דיחידה אמר שגם עוברות שבמעי אמן אמרו שירה להיות בבחי' עליות דנשמות באו"ח כמו כשאמר זה אלי כו' וכמו שכל הנשים יצאו בתופים ואמרו שירה לה' כו' וכ"ז לפי שהי' זה הגילוי מאור העצמו' ממש שבקע לפניו כל העלם העליון והתחתון בשוה ממש כו' וד"ל. וכ"ז הי' הכנה למ"ת שיוכלו נש"י בגופים לקבל התו"מ בבחי' גילוי דאו"י בעלמא דאתגליא דוקא בכ"א לפי מדריגתו והכנת הכלי שלו דוקא כמו העוה"ב שיהי' בשכר המצות לכאו"א כפי טוב מעשיו ועבודתו בעוה"ז דוקא כמשי"ת וד"ל).

והנה להבין כל הנ"ל בתוס' ביאור, הנה מבואר למעלה במ"ש אנכי תרגלתי לאפרים כו' שביצי"מ הי' ירידה ודילוג גדול מן המשפיע למקבל מגבוה לנמוך ביותר שהוא מה שנגלה עליהם כו' ממל' דא"ס בעצמו

תלת גו תלת: ראה זהר (תוספתא) בשלח נ, סע"א. עץ חיים שער הכללים פ"ב.

ונפתח הסתום: נדה ל, ב.

שו"ה לבריאה (כי: בבוך 669: כי.

עבד ושפחה לא ראו את הקולות: ראה הנחת כ"ק אדמו"ר האמצעי בספר המאמרים תקס"ה ח"ב ע' תרמד. תורה אור יתרו עד, ג. ספר המאמרים פרשיות ח"א ע' שלב.

שו"ה וגם — כמשי"ת): החצע"ג ניתוסף ע"פ בוך 1746.

ערב רב שעלו אתם: בא יב, לח.

והאספסוף: בהעלותך יא, ד.

שכל הנשים יצאו בתופים: בשלח טו, כ-כא.

שו"ה המצות — וד"ל): החצע"ג ניתוסף ע"פ בוך 1746.

ובכבודו לנש"י בגופים גשמיי' שהיו משוקעים בנש"ט בחושך ואפילה כו'. וז"ש ואעבור עליך ואראך כו'. וזהו כמשל האב שגדול בגובה הקומה שמשפיל את עצמו ומרכין ראשו וגופו עד למטה מטה לגבי בנו הנולד הקטן להגן עליו מן האויבים ומזיקים כו' כמו כנשר על גוזליו ירחף, כך מצד רח"ר העצמי' העליונים נגלה עליהם הקב"ה למטה בהתלבשות והעלם דמקיף כנ"ל, וכמ"ש למשה וארד להצילו כו', שבגילו אור זה (אע"פ שנגלה גילוי שכינה כו' כמ"ש במורא גדול כו') לא הי' בנש"י תוס' אור במעלה ומדריגת האלקי' כ"א לפי ערכם למטה לבד והיא האמונה הפשוטה שבמצה שנק' לחם עוני כו' כנ"ל. אבל בקי"ס הי' עלי' דנש"י למעלה מעלה כמו שהוא בבחי' רוממות ועצמות דאלקות ממש שלמעלה מהעלם הים וגילוי דארץ כו' כמ"ש בעתיקא תליא שהי' גילוי פנימי' ע"י כמו שהוא למעלה שהאיר בנש"י בגילוי שלא ע"י התלבשות דאו"א וז"א כמ"ש מה תצעק אלי כו' כנ"ל ה"ז כמו האב הגדול בקומה שיורד ומשפיל עצמו להגביה התינוק הקטן על כתפיו או על ידיו כלפי ראשו שמפני שמגביה זה התינוק למעלה על זרועי האב הרי יכול גם התינוק הקטן לראות למרחוק ולגובה כמו האב וכננס ע"ג הענק ואע"פ שאין בו דעת וחכמה כלל מ"מ יראה למרחוק מצד הגובה שהוגבה למעלה כ"כ (וע"י האב שיורה לו הדרך בהבטה זו למעלה ולמטה בארץ כמו כח הראי' בעין שבאב מצד העצם דגדלות כו' משא"כ באחר זולתי האב או שהוגבה לתינוק בהר גבוה וכה"ג לא יראה כלום וד"ל). אבל בהיות התינוק למטה אע"פ שאביו עמו בירידה וכפיפה לא יראה רק בסמוך לו כפי הקטנות שלו לבד כו'.

וכך יובן הנמשל למעלה בעליות דנש"י למעלה בקי"ס עד שאמר זה אלי וממש כנ"ל שזהו מ"ש קחם [על] זרועותי כו' (דלא כדלעיל שזה נאמר במ"ת דוקא משום שאמר במ"ת פב"פ כו' וכן אמר ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא [אתכם] אלי ממש דזהו יתפרש גם בבחי' ירידה למטה כמ"ש וירד ה' כו' כמשי"ת), והיינו כמו משל הנ"ל שהעלה לנש"י מלמטה למעלה כמו שהן בבחי' הקטנות שלהם כתינוק קטן למעלה מעלה על זרועותיו שהוא למעלה מבחי' זרועות דא"א וע"י והוא לבחי' הפנימי' דע"י שמאיר בו מאור א"ס עצמו עד שהי' אצלם עצמות אור א"ס שבמל' דא"ס בבחי' ראי' מקרוב

לנש"י . . משוקעים בנשע"ט: **נסמן לעיל ע' רח.**

ואעבור עליך ואראך: **יחזקאל טז, ו.**

שו"ה שמשפיל — הנולד: **בבוך 116: הילד.**

וארד להצילו: **שמות ג, ח.**

וכננס ע"ג הענק: **שבולי הלקט בתחלתו. הובא בהקדמת מגלת אסתר [להר"י דילאון] לספר המצות.**

שו"ה כ"כ — (וע"י: **כ"ה בבוך 116. ובכת"י זה: ע"י.**

כמו שאומרי' מלכותך ממש ראו בניך בוקע ים כו' כנ"ל. ובהיות ששרש נש"י הוא בבחי' פנימי' דא"ס כמאמר כ"י בני מלכים כו' ולכך זהו ממש כמו התינוק מצד שנמשך מן האב כשמעלהו על זרועותיו רואה הוא למרחוק בהבטה כללי' [כאשר] יראה אביו כאן כי מעליהו למדריגתו הגבוה אע"פ שהתינוק הוא בקטנות ממש כן הי' עלי' דנש"י אז בקי"ס בפנימי' ע"י (בג' ראשונות שבו למעלה ממדות דע"י שנק' זרועיו אע"פ שבקיעת הים סוף הי' במדות העצמי' דתעה"פ כמ"ש בים נדמה להם כבחור כו' אבל הילוך בנ"י לאור הוי' בי"ס הי' בג"ר דע"י שלא הי' ע"י בחי' המדות כלל וכמו ילד שעשועים שמשתעשע האב בבנו הנחמד לו כנפשו ממש ונושאו על זרועותיו כנגד פניו ממש שמאיר בו מעצמו' הכח דתענוג ועצמות כח החו"ב שמשם לוקח מתולדתה ממוח האב ממש כמ"ש כי אתה אבינו אתה ממש כו' (וזהו כמו כח המשכיל ההיולי בעצם כמו שהוא שמוליד נפש בדומה לו כמ"ש מה שמו מ"ה העצמי דכח החכמה העצמות כנ"ל מה שם בנו זהו נש"י שעלו במח' העצמיות הקדומה).

ולפי"ז יובן שיש מעלה ומדריגה גבוה בקי"ס יותר גם ממ"ת שהי' ג"כ גילוי דבחי' ג"ר דע"י מכח החכמה העצמי' בח"ע דתוה"ק בהארת פנים העצמי' כנ"ל שיצא מזה אור דתורה בחכמה ומדות פנימי' ועצמיות שאינו רק גילוי אור בעלמא מעצם כח החכמה וכמשכיל ההיולי [בעצם טרם שמשפיע חכ' מאין ליש בתולדות שכליי' העמוקי' ביותר א"ז רק כמו בחי' חיצוני' לגבי בחי' תולדה הפנימי' ועצמיי' יותר כבן הנולד מטפה רוחני' שבעצמו' התענוג ההיולי שבכח המשכיל] העצמי שבעצמות. ולפי"ז מ"ש מה שמו אין זה במ"ה דחכמה דתורה שכבר באה בגילוי מכח עצמות החכמה דא"ס אלא מה זה הוא כח החכמה העצמי' ממש שמוליד בדומה לו שזהו שנק' אדם אדמה לעליון ממש. ולפי"ז יש שרש לנש"י למעלה מן התורה גם בשרשן הראשון ממש אע"פ שבגילוי שלהם נק' תורה חתן וכנס"י נק' כלה

כ"י בני מלכים: **שבת** סז, א.

שו"ה שהתינוק — (בג': **בבוך** 669: בג'.

דתעה"פ: **דתענוג הפשוט**.

שו"ה לאור — הי': **בבוך** 669 **ליתא**.

כי אתה אבינו: **ישע'** סג, טז.

שו"ה לוקח — (וזהו: **החצע"ג ניתוסף** ע"פ בוך 116.

שו"ה ולפי"ז . . ג"כ: **בבוך** 669 (**ולפי"ז . . ניתוסף משם**.

שו"ה שאינו — וכמשכיל: **בבוך** 116: (**כמשכיל**.

שו"ה דא"ס — לו: **ניתוסף** ע"פ בוך 669.

תורה חתן וכנס"י נק' כלה . . וישראל נק' חתן: **ראה** ג"כ **לקוטי תורה ברכה** צג, סע"ד. **שערי תשובה** ח"ב **שער התשובה** ט, ג-ד.

עכ"ז מצד שרשן נהפוך הוא ונק' תורה כלה מאורשה לישראל וישראל נק' חתן כידוע ומבואר במ"א מפני שיש כח העצמות דא"ס בנש"י יותר מבתורה ולכך יש כח בנש"י להמשיך אור א"ס בחכמה שבתורה בעסק בתורה לשמה לשם התורה וכמו שלימות דח"ע דתוה"ק ע"י ישראל למטה דוקא כמ"ש ויאמר לאדם דוקא שהן נש"י בגופים הן יראת ה' היא חכמה שלמעלה כו' כנ"ל. וכמובן במשל הנ"ל בשעשועי' העצמיי' דאב לבן הקטן פב"פ על זרועיו שגם שאין בזה גילוי אור חכמה כלל אדרבה זהו רק שעשועי העצמיו' ממש שבעצמות ומהות הנפש באב יותר גם משעשועי' עצמו' דחכמה העצמות שלו בחכמה עמוקה ופנימי' שמשפיע לבנו הגדול בחכמה שמקבל בנו (וכמ"ת שקיבלו פב"פ מאור התענוג העצמו' שבעצמיות דחכמה בהארת פני' דחכמה עילאה בגדלות המוחי' כו' עד שעכ"ד פרחה כו' ואע"פ שבגילוי אור התפשטות התענוג וחכמה היא בהתרחבות גדולה במוחי' ומדות (כאב שמתענג בחכמת הבן בגדלותו) שמקבל כל העומק דחו"ב שלו עכ"ז שעשועי' האב העצמי' בילד הקטן גדול יותר כו' להיותו בחי' עצמיות ממש למעלה גם מן התענוג העצמי' שבעצמו' החכמה (וכמו שתולדו' החכ' בעומק כח השכל נק' חיצוני' לגבי בחי' תולדה פנימי' ועצמיות דעצמות הבן ממש כנ"ל) כמ"ש הבן יקיר לי כו' ילד שעשועי' ממש המו מעי לו כמו ביצי"מ כו' שעשועי' אלה הי' בי"ס זהו כמו כח עצמות [יותר] משעשועי' שבתוה"ק שהי' בגילוי במ"ת לנש"י פב"פ למטה (כמשי"ת) עכ"ז הכל ענין א' הוא רק שיצאו מהעלם עצמות השעשועים דקטנות למעלה בקי"ס לגדלות שבמ"ת ולמטה וד"ל).

ומטעם משל זה יובן שבעליות בנש"י למעלה בעצמות א"ס שבע"י שבקי"ס כמ"ש קחם על זרועותיו ממש להיות שרוממות דא"ס למעלה עד אין שיעור נתעלו נש"י ג"כ בבחי' פנימי' דע"י כמו שהוא למעלה ממש (בג"ר שבו כנ"ל) עד שיהיה בהן בחי' הראי' בעין השכל שלהם כמו בראי' העליונה דעצמות א"ס במח' הכללית (שנק' ד"ע כנ"ל) שצופה ומביט עד סוף כו' כמו מראש לסוף כל ההשתלשלות בסקירה אחת כמו שהוא למעלה כמ"ש משמים הביט כו' וד"ל. ומבואר למעלה בכללות ענין ים סוף שהים העליון זהו בחי' המח' שבהעלם שהוא העלם דמח' הכללי' שמקיף לכל ההשתלשלות דאבי"ע מראש לסוף והוא בפנימי' הכתר בכלל שנחשב מסוף עולם הא"ס (ונק' מיש

הבן יקיר לי . . המו מעי לו: ירמי' לא, יט.
שו"ה שעשועי — כמו: בבוך 116 לייתא.
משמים הביט: תהלים לג, יג.
שו"ה מראש — (ונק' . . (וכמו: בבוך 669: ונק' . . וכמו.

האמיתי לאין דאפי' אור צח כו' דבחי' אין והעלם זה הכללי נהפך ליבשה להיות בבחי' גילוי כמו בד"ת מאין ליש, וכך בנש"י שהלכו בים זה ביבשה הרי נעשה להם גילוי ההעלם דמח' הכללי' מקיף הכללי עד שהי' אצלם בראי' כללי' להביט בכללות ההשתלשלות בהשוואה אחת (וכמו עליות הנשמות פרטיות עכשיו בשם הוי' בחי' סובב כ"ע ממש והנשמה עצמה מבחי' הדיבור דמל' בבי"ע שזהו עליות דגילוי הדיבור במח' ביבשה בתוך הים עד שגם שם ראו בראי' מקרוב ולא בהעלם ומקיף דסובב כ"ע עכשיו כו' והוא לפי שנתעלה בפנימי' ע"י כננס ע"ג הענק כנ"ל. וזהו לפ"ד הזוהר דעיל דנשמות דבריאה שלמטה עלו [למעלה] ונכללו באצי' שזהו בהעלם דמח' הכללי' שנק' סדכ"ס כו' והוא לפי שנתעלו בפנימי' דעתיק כנ"ל בילד שעשוע' על זרועי האב שרואה למרחוק ביותר כו' ולפי שבקי"ס הי' גילוי ההעלם דמחה"ק הכללי' הנ"ל ע"כ הי' אצלם בבחי' ראי' מקרוב כמו בעלמא דאתגליא (בשם הוי' דבחי' סובב שבא בגילוי בשם אלקי'. וזהו לפי האריז"ל דהעלם עצמו נעשה גילוי באצי' בבריאה, ושניהם אמת כנ"ל.

וכ"ז היה הכנה למ"ת שיוכלו לראות פב"פ בפנימי' האור דא"ס ממש שבעצמות התענוג ועצמי' החכמה דתורה אור כמו שהוא למעלה [גם] למטה ממש בעלמא דאתגליא בה"ס כמו שאמר וירד הוי' על ה"ס כו' שזהו ממש אותו המדריגה עצמה שהי' בקי"ס בבחי' עלי' דנש"י למעלה על זרועותיו כנ"ל שאמר זה אלי ממש וד"ל. ולפי שעלו ונכללו נש"י בקי"ס בהארת פנימית ע"י כמו שהוא למעלה [שהוא] בפנימי' כתר עליון [כנ"ל] ע"כ ראו והשיגו בהשגות העצמות עכ"פ בחיצוני' ההשתלשלות מתחלת הרצון להאציל עד סוף העשי' מריש כל דרגין עד סוף כ"ד שעי"ז יוכלו להמשיך גילוי אור א"ס ביחו"ע דהוי' ואלקי' סובב וממלא בתו"מ שיקבלו בהם למטה ביחוד זה העצמי' פב"פ כו' וכנ"ל וע"כ ראו והשיגו כולם בשוה כקטן כגדול [כי] בראי' זו דזה אלי ממש זהו בחי' הפנימי' ועצמות דא"ס ממש שלמעלה בתו"מ ממח' כללי ופרטי כמ"ש כי אל דעות הוי' שסובל ב' דיעות הללו כא' וע"כ עושה מים דהעלם גילוי דיבשה ומגילוי דיבשה כו' גם ברגע א' ואינם ב' הפכים כלל כנ"ל שעי"ז ממילא ראו בראי' דמח' הכללי' כו'. וא"כ א"א לומר שיהי' חילוק מדריגות בזה כלל דקמי' הכל שוין בראש

שו"ה הכללי' — לפי שנתעלו: בבוך 116 ליתא.
שו"ה שעשוע' — ביותר: ניתוסף ע"פ בוך 669.
שו"ה דהעלם — כנ"ל: בבוך 116: וד"ל).
שו"ה ע"כ — העצמות: בבוך 116: המציאות.
שו"ה כקטן — ממש . . בתו"מ: בבוך 116 ליתא.
שו"ה ברגע — שעי"ז: ניתוסף ע"פ בוך 669.

וסוף [יחד מבלי שימצא ראש וסוף] כלל ואף במקיף ופנימי כלל ופרט שניהם שוין ממש מטעם הנ"ל. ולכך ראו הכל אפי' שפחה מה שלא ראה יחזאל כו' כי ראי' דנבואת יחזקאל לא הי' רק בעלמא דאתגליא לבד בעולם חיצוני' לבד שאינו רק חלק א' פרטי בלבד מעולם האצי' ובקי"ס הי' גם אצי' ועשי' שוין מטעם משל המבואר למעלה וד"ל. (ובאמת לפי טעם המבואר במשל הנ"ל שהאב מגביה לבנו על זרועותיו כו' זהו רק מצד הכח העצמי שיש בבן ממוח האב שע"כ בהיותו מחבבו חיבה יתירה בשעשועי עצמי' כנגד פני' ממש יוכל להיות שיראה גם הוא למרחוק כו' שאין זה באיש אחר זולתי האב כמו בעמדו על הר גבוה ולא בילד אחר כו'. וא"כ לא ראו ראי' כללי' הנ"ל רק נש"י בלבד ולא עבד ושפחה מערב רב שעלו אתם כו' וכמו שאומר זה אלי דוקא המיוחד לנש"י בלבד ואנוהו בתו"מ אלקי אבי [ממש דוקא] וארוממנהו בקעומ"ש בפנימי' מל' דא"ס דוקא כידוע), וכמו לע"ל שאמר הנה אלקינו זה אלקינו דוקא, ולפי שקי"ס הי' הכנה למ"ת שמיוחד לנש"י דוקא כמו יאר ה' פניו אליך דוקא (והוא בתורה אור דתורה הפנימי' שיכולים לראות בו בבחי' ראי' כללי' דמח' הכללי' כנ"ל וכמ"ש ותורה אור וכמאמר שהי' האור מביט בו מסוף העולם כו' וגנזו בתורה דוקא לצדיקי' לע"ל כו' וכידוע שכל העוסק בתורה לשמה יכול לראות באור דתורה מסוף העולם כו').

אך הענין הוא דמה שראו הכל אפי' עבדים ושפחות ואפי' עוברים שבמעי אמן כו' [כנ"ל] לא שהי' רואי' בהשוואה א' עם גדולי' נש"י אלא שהי' גילוי העלם דמקיף העליון הזה מגיע גם לסוף כל המדריגות אפי' לעו"ש ועוברים כו' שגם הם אמרו שירה לפי שבחי' רוממו' דאור מקיף העליון דבחי' הכתר הרי הוא כמו העיגול שמקיף וסובב למעלה ולמטה בשוה ממש

שו"ה חיצוני' לבד . . גם אצי': **בבוך** 116: היצי' . . האצי'.
שו"ה ועשי' — (ובאמת: **החצע"ג** ניתוסף ע"פ בוך 116.
שו"ה דוקא) — וכמו: **בבוך** 116: (וכמו.
הנה אלקינו זה: **ישע'** כה, ט.
שו"ה לנש"י — בתורה: **בבוך** 669: **בחי'**.
וכמ"ש ותורה אור: **משלי** ו, כג.
שהי' האור מביט בו מסוף העולם . . לע"ל: **ראה חגיגה** יב, א.
וגנזו בתורה: **בתורה אור ויחי** מז, ב: רו"ל. **וראה אור התורה ויחי שעג**, א. **זהר חדש רות פה**, ב (אמ"ז). **זח"א** (השמטות) רסד, א. **זהר תרומה** קמט, א. **מאור עינים** [להר"מ מטשארנאביל] **שמות** ב, ו [**ברוקלין תשל"ה** — כט, סע"ג ואילך]. **כתר שם טוב** [קה"ת] ספ"ד [**הרה"מ** בשם הבעש"ט]. **דגל מחנה אפרים בראשית** א, ד [בשם הבעש"ט]. **פלח הרמון ויחי** קכח, ג [בשם הבעש"ט].
שכל העוסק . . לראות באור דתורה: **ראה מאיר עינים** הנ"ל.
שו"ה העולם — כו'): **החצע"ג** ניתוסף ע"פ בוך 116.

ואינו הולך ובא בסדר והדרגה מעליון לתחתון ופנימי' וחיצוני' כלל (כמו השפע גשמיות שמן הרקיע בארץ שמרווה לארץ ומגדל הכל בלי חילוק מדריגות כלל וגם בעצם הוא מבלי שימצא בו ראש וסוף כלל ומעלה ומטה שוין בו ממש (כמו העלם המח' ורצון הכללי' שכולל כל מעשה הבנין דפנימי' וחיצוני' הכל כא' ממש וכמו שאדם יודע א"ע מפנימי' המח' שבראש עד ציפורן הרגל כא' ממש וכמו"כ בידיעה דמח' הכללי' דמקיף הכללי שמקיף לד' עולמות דאבי"ע מראש האצי' עד סוף דצח"מ דעשי' כא' ממש (וכן בו"א שני דהוי עלמא באור פנימי' בכלים מכלים שונים שנמשך בגילוי בוי"ו מדות במודו"מ בפו"מ עד שיש בו בחי' טו"ר ממש ובמח' וידיעה הכללי' צופה ומביט הכל בסקירה א' טו"ר יחד וכמו והייתם כאלקים יודעי טו"ר וכמח' הכללי' שסוקר האדם בידיעתו במוח כל סדר שטח הארץ בכל [מה] שיש בו דצ"ח כו' או בנין בכללות גג ורצפה כא'). וכמו עכשיו שמאיר מקיף הכללי דרוממות הנ"ל הרי סובל הכל ומתלבש למטה בחושך כמו באור כמו אלביש שמים קדרות שמקיף העליון מלובש בלבוש שק דנוגה כמו בפרעה, וכן עתה נק' מלך הגוים ממש כו' כמו יוסף שהיה יוסף צ"ע בחי' מח' הכללי' הנ"ל מלך על מצרים והי' משפיע לכל הארץ כו' כמ"ש [ו]יוסף הוא המשביר כו' ושליט על הארץ לרעים כמו לטובים כו' (וזהו שביקש משה ונפלינו אני ועמך כו' שלא תשרה שכינה באוה"ע כמו שדיבר ה' עם בלעם וכתיב בו מחזה שדי כו' לפי שברוממות דמקיף הנ"ל יכולים הכל לקבל כו'.

אך גם ברוממות העצמות דמקיף הכללי נבדלו שם נש"י בבחי' פנימי' דוקא כמ"ש או הנסה כו' לקחת גוי מקרב גוי כו' להבדיל הפנימי' מחיצוניו'

שו"ה ואינו — (כמו: בהכת"י לא נסמן סיום החצע"ג. ואוצ"ל בשורה הבאה אחרי תיבת כלל.

שו"ה שוין — (כמו: בהכת"י לא נסמן סיום החצע"ג. ואוצ"ל אחרי תיבת ממש.

שו"ה עד — וכמו"כ: ניתוסף ע"פ בוך 375.

בו"א שני דהוי עלמא: ראה לעיל ע' רסב.

בכלים מכלים שונים: ע"ד אסתר א, ז.

והייתם כאלקים יודעי טו"ר: בראשית ג, ה.

שו"ה טו"ר — סדר . . וכמו: בבוך 116: כדור . . (וכמו.

שו"ה בפרעה — יוסף (הא') . . הנ"ל . . על: בבוך 669 ליתא . . בבוך 116 ליתא.

(ו)יוסף הוא המשביר: מקץ מב, ו (בדילוג).

ושליט על הארץ: מקץ שם.

שו"ה הוא — (וזהו: בהכת"י לא נסמן סיום החצע"ג. ואוצ"ל אחרי תיבות לקבל כו'.

ונפלינו אני ועמך: תשא לג, טז.

שלא תשרה שכינה באוה"ע: ברכות ז, א.

מחזה שדי: בלק כד, ד. טז.

או הנסה . . גוי מקרב גוי: ואתחנן ד, לד (ושם: לו גוי).

כמו יבחר לנו כו' הבוחר בעמו ישראל כו', וגם בקי"ס היה הבדלה זו שניער פרעה וחילו בי"ס כנ"ל, רק עכ"ז הארת אור הכתר הכללי הנ"ל (כמו שאומרים מלכותך ממש ראו בניך כנ"ל הגיע גם לשפחה שראת' מה שלא ראה כו' (דמה שבעלמא דאתגליא הוא בפנימי' האור בכלי אין זה ערך לבחי' החיצוני' דמח' הכללי' שרואי' שם הכל אפי' החיצוניות דק"נ כנבואת בלעם שאמר ולא קם עוד נביא בישראל דוקא אבל באוה"ע קם לפי שבלעם היה כנגד מדריגות הנבואה דמשה בראי' פנים בפני' דקדושה כמ"ש פב"פ אדבר כו' ולא בחלום וחידות ומראה כו' וגם בלעם שהי' נופל וגלוי עינים מחזה שדי יחזה בהן מאחורי כותל כו' אבל באותו מדריגה דמשה שגדול יותר מכל הנביאים וראי' שברכות דבלעם ונבואתו כתב משה בתורה פ' שלימה כמו נבואה דקדושה ממש ונתקיים הכל וראי' שלו הי' למרחוק כמו אראנו ולא עתה כו' דרך כוכב כו' שהוא דוד כו' וגם ניבא לע"ל כי מחזה שדי יחזה כמו בחי' ד"ע דמח' הכללי' כמ"ש ויודע ד"ע כו' ושם גם חושך לא יחשיך ע"כ גם בלעם ראה הכל כו' משום שמאיר בחושך כמו באור ממש מטעם הנ"ל וכן ויאמר אל הנחה"ק כו').

אך מה שראתה שפחה על הים זה הי' מצד תוקף גילוי האור דמקיף הנ"ל בסט' דקדושה דוקא שגבר חסדו הכללי' להאיר אור גדול כזה גם לעוברי' שבמעי אמן וגם לעו"ש כו' (וכך במ"ת מ"ש וכל העם רואים גם עו"ש כו' אלא שהי' בזה חילוק מדריגות כמשי"ת). ולפי שהאור הגדול הזה נבדל בערך הרבה מגילוי [ה]אור דמל' בדיבור עלמא דאתגליא כנ"ל ע"כ גם מה שראתה שפחה על הים העליון לא ראה יחזקאל במרכבה דיצי' וכה"ג מטעם הנ"ל וד"ל. (ובאמת לפי משל הנ"ל בעיגול הסובב שאין בו חילוק מעלה ומטה כו' או כמשל ידיעה כללית שנסקר הכל כאחד כו' הרי יכול להיות שלא הי' חילוק מדריגות כלל בראי' זו שהיו רואי' בכללות כל ההשתלשלות מראש לסוף בהשוו' א' לגדול וקטן וע"כ ראתה גם שפחה כו'.

יבחר לנו: תהלים מז, ה.

שו"ה פרעה — (כמו: בהכת"י לא נסמן סיום החצע"ג. ואוצ"ל אחרי תיבת כנ"ל.

שו"ה שאמר — עוד: ניתוסף ע"פ בור 669.

ולא קם נביא עוד בישראל: ברכה לד, י.

אבל באוה"ע קם: במדב"ר פי"ד, כ. ספרי וילקוט שמעוני ברכה שם. תנחומא ר"פ בלק. זהר בראשית בהקדמה י, רע"א. שמות כא, ב.

נופל וגלוי עינים: סיום הכתוב מחזה שדי.

שו"ה שדי — בהן: בבור 669: כמו.

אראנו ולא עתה כו' דרך כוכב: בלק כד, יז.

דרך כוכב כו' שהוא דוד: ראה רש"י בלק שם. רמב"ם הל' מלכים ומלחמותיהם רפי"א.

ויודע ד"ע: בלק כד, טז.

ויאמר אל הנחה"ק: בראשית ג, יד.

אך א"כ לא הי' הבדלה זו לניער פרעה וחילו בים סוף דמה נשתנו אלו מאלו כו' דמקיף הכללי הכל יכולים לקבל, אלא שבאמת גם בעצמות הרוממות במל' דא"ס כמו שיהי' לע"ל שיתגלה כבודו וראו כ"ב אפי' בהמות כו' עכ"ז יהי' חילוק והבדלה בין פנימי' נש"י לחיצוני' גם שיהופך אל עמים כו'. וזהו עיקר הבירור דתו"מ שניתן לישראל דוקא כידוע וצריך לומר דההבדלה זו היא בפנימי' דוקא ולא בחיצוניו' דודאי בחי' ביטול העצמי דבחי' פנימי' מל' דא"ס עצמו בשירת הים שאמר ה' ימלוך לע"ו כמו לע"ל לא הי' רק בנש"י לבד כמו שגם לע"ל יהי' הבדלה [זו] אע"פ שיהיה פחד ה' על כל הברואים כו' אך בחיצוניו' הי' הארה זו כולם בשוה כמו עכשיו שא[אור מקיף העליון] יכול להתלבש בקטן כמו בגדול בשוה ממש (וכמו את [השמים] כו' אני מלא כו' [ו]כנ"ל דגם חושך כו'). וזהו שאמר דאפי' עוברי' שבמעי אמן אמרו שירה שזהו התלבשות דאו"מ הנ"ל אפי' בקטנות דעובר בהעלם שבמעי אמו (כמו ע"ד שמלמדים לעובר כל התורה כו' בהעלם וכאן א' [שא'] שירה בהתכללות דאימן דוקא כש[אמן] אמר' שירה או שהי' גילוי [אור העליון] גם בעוברי' כו' מצד שרש נשמת העובר שעלה במחה"ק בפנימי' ועצמו' דוקא באור הזרוע לצ"ע כו' וד"ל), ובמ"ת הי' גם לקטנים וילדים גילוי אור הפשוט דתוה"ק בבחי' סתים וגליא כמ"ש בפי עוללים ויונקים יסדת עוז ואין עוז אלא תורה כו' אך ידוע שמ"ת נקבע לנש"י לדורות הבאי' והי' שם גם נשמות של כל הדורות כמ"ש אשר איננו פה היום ועתיד להיות כו' ואמנם הי' לנשמות שבאי' בגילוי בעוה"ז דוקא (ולא לעוברים שבמעי אמן כו') וכן ביצי"מ הי' הגאולה גם לנשמו' שבכל הדורות כמו שאמר בהגדה לא את אבותינו בלבד כו' אלא אף אותנו גאל ולכך מצות זכירת יצי"מ לכ"א כמ"ש למען תזכור כו' כנ"ל וד"ל.

וזהו מ"ש אנכי תרגלתי לאפרים דקאי ביצי"מ שהי' גילוי דאור הכתר עליון שנק' אנכי כידוע במ"ש ליעקב אנכי ארד עמך מצריימה כו' בירידה

שו"ה באור — וד"ל) . . הפשוט: החצע"ג ניתוסף ע"פ בוך 116 . . שם: הפנימי.

בפי עוללים ויונקים יסדת עוז: תהלים ח, ג (ושם: מפי).

ואין עוז אלא תורה: ובאמת לא מצינו בדברי רז"ל אין עוז אלא תורה [קהלת יעקב מערכת עוז]. וראה ספרי ברכה לג, ב. ילקוט שמעוני בשלח רמז רמד [ירושלים תשל"ז ע' 316] ושו"נ. ויקרא רבא פל"א, ה. זבחים קטז, א. תניא פל"ו [מו, א — ובהנסמן במהדו"ק ע' רסח].

אשר איננו פה היום: נצבים כט, יד (ושם: עמנו היום). פרקי דרבי אליעזר פמ"א. שמות רבא ספכ"ח. תנחומא נצבים ג. זהר לך צא, א. יתרו פג, ב. תקוני זהר תמ"ט (פו, א).

שו"ה לנשמות — כו'): החצע"ג ניתוסף ע"פ בוך 116.

שאמר בהגדה: פסקא בכל דור ודור.

הכתר . . אנכי: ראה זהר (רעיא מהימנא) פינחס רנו, ב.

אנכי ארד עמך מצריימה: ויגש מו, ד. וראה לעיל ע' עא.

והתלבשות למטה דוקא וזהו שהי' בבחי' עיבור בגלות מצרים ואנכי אעלך בגאולה שנק' לידה כו' ואנכי זה הוא שנגלה בבחי' גדלות דח"ע דאדה"ע במ"ת בא' אנכי ה' אלקיך כו' כידוע דאנכי זהו בחי' פנימי' הכתר וגם כאן מ"ש אנכי תרגלתי כו' בחי' או"מ זה העליון דאנכי זה הוא שהושפל וירד למטה ונתלבש בבחי' הקטנות דנש"י כמו שהי' במצרים בבחי' לידה כתינוק ממש בקטנות המוחין ומדות דאמונה כנ"ל והי' בחי' הדילוג מאנכי העליון למטה שזהו כמשל הנ"ל באב הגדול בקומה שמשפיל א"ע ומרכין ראשו וגופו בכפיפה עד בחי' הרגליי' כדי להשיג לתינוק הקטן שלו שעומד בארץ בסמוך אליו שאינו מגיע רק לרגלי האב לבד. וזהו אנכי תרגלתי לאפרים בבחי' רגל שלו לבד כי אפרים נק' בן יקר ילד שעשוע' המו מעי לו כו' שזהו ר"ר העליונים שנמשכו למטה בקטנות דנש"י כמו שהן למטה דוקא כמו על גוזליו ירחף כו' כנ"ל. וזהו שנגלה עליהם מלך כו' וכתיב ויוציאנו הוי' אלקינו משם ביד חזקה ובזרוע נטוי' (שהן בחי' זרועות דא"א כתר עליון) שהוא כמו שמשפיל האב ידיו למטה להציל התינוק הקטן מן המזיקי' ומעליהו על ידיו וזרועותיו וכאשר ישא האומן את היונק כו'), וכך ביצי"מ הי' מדלג על ההרים למטה כמו ופסח ה' על הפתח כנ"ל כדי להציל לישראל מנש"ט דמצרים ויוציאנו משם ביד חזקה כגיבור שנלחם באויב שמשפיל ידיו בקשת לירות חצים והן י' מכות שעשה במצרים כדי להוציא לנש"י שזהו ביד חזקה וזרוע כו' שיורדים למטה ביותר, אבל בקי"ס א' קחם על זרועותיו שהוא גבו' יתירה כמ"ש ה' איש מלחמה כבחור כו' כנ"ל וכמ"ש ימינך ה' נאדרי בכח דהיינו כמו שהגבורה ביד הגיבור בעצם כחו בידיו כמו שהן בהרמה והגבה' בחרב וחנית שיראו לגשת אליו ובורחי' מפניו כו' כך נש"י שנתעלו בפנימי' הכתר שברוממו' דא"ס ב"ה כמו שהוא למעלה שזהו כמו שהתינוק מוגבה ומרומם על זרועי האב כננס ע"ג הענק כו'.

(וזהו על זרועותיו למעלה מבחי' זרוע' דא"א שנק' יד חזקה וזרוע נטוי' כו' דמה שזרוע' דא"א מלובשי' באו"א שהם חו"ב ומדו' דאצי' זהו שבא בדרך ירידה וצמצום גדול מאחר שמתלבשים המדות שברצון בשכל וטעם לרצון דוקא כו' (כמו השוחד כידוע שמוציאי' טענת שכל לזכות וגם

ויוצ'אנו ה' . . זרועות דא"א: נסמן לעיל ע' רמז.

וכאשר ישא האומן את היונק: ע"ד בהעלותך יא, יב.

שו"ה ומעליהו — כו'): החצע"ג ניתוסף ע"פ בוך 669.

שו"ה על — כנ"ל: ניתוסף ע"פ בוך 669.

ימינך ה' נאדרי בכח: בשלח טו, ו.

שו"ה (וזהו: בהכת"י לא נסמן סיום החצע"ג.

שו"ה וטעם — (כמו: בהכת"י לא נסמן סיום החצע"ג. ואוצ"ל אחרי תיבת לזכות.

השוחד . . לזכות: ראה לעיל ע' רטו.

מצד האה"ר העצמי' דאב לבן שלמעלה מן השכל כמו באהבה העצמי' דרצה"ע בנש"י בהיותם בקטנו' כאב את בן ירצה למעלה מן הטעם לגמרי עד שלא הביט און ביעקב כו' מ"מ נק' ירידה למטה עכ"פ רק שבא בכח ועוז גדול מבחי' המקיף דאה"ר שבהעלם הרצה"ע כו' משא"כ בקי"ס א' וירא ישראל את היד הגדולה כו' כמו שהיד הגדולה הוא למעלה ממש כנ"ל כמ"ש וברוב גאונך תהרוס כו' וכענין קומה ה' ויפוצו כו' וגם בקי"ס א' וישקף ה' על מחנה מצרים בעמוד אש כו' ונתבטלו ממציאותם וז"ש ימינך ה' תרעץ אויב (וכמא' דעל הים לקו ר"נ מכות כו'). (וזהו קחם על זרועותיו שהוא למעלה מזרועות דא"א שמלובשים בנאצלים כאו"א שמלבישים לזרועות דא"א כידוע אלא עלו נש"י בפנימי' הכתר בכלל שזהו בחי' ז"ת דע"י שמלובשי' בגלגלתא דא"א כידוע) דחסד דע"י מלובש בגלגלתא דא"א וגבו' דע"י במו"ס דא"א (שזהו אה"ר העצמי' שבתעה"פ העצמי, שנק' אה"ר בתענוגים באו"י ואו"ח ובחי' או"י דתענוג העצמי מלובש בגלגלתא דא"א שזהו בחי' מקיף דהעלם עצמות הרצון כמו כי רוצה הוי' בעמו כו' ונק' חפצי בה למעלה מן הטעם לרצון לגמרי (וכן נערה אשר חפץ בה המלך כו' שזהו בכל נש"י פרטי' כמו שא' זכאה ב"נ דקוב"ה אתרעי בי' כו' ברצות ה' כו') ואו"ח דאה"ר בתענוגי' מלובש במו"ס שהוא בחי' הטעם הכמוס לרצון כענין הבוחר בעמ"י שבחירה זו ע"פ טעם כמוס עמדי כו' כמו כי יעקב בחר לו י"ה בחו"ב שברצון הנעלם כי חלק ה' עמו יעקב חבל כו' (וזהו לפי שנק' ילד שעשועי'

כאב את בן ירצה: ע"ד משלי ג, יב.

שלא הביט און ביעקב: ראה בלק כג, כא.

וברוב גאונך תהרוס: בשלח טו, ז.

קומה ה' ויפוצו: בהעלותך י, לה.

וישקף ה' על מחנה מצרים: בשלח יד, כד.

ימינך ה' תרעץ אויב: המשך הכתוב ימינך ה' נאדרי בכח.

דעל הים לקו ר"נ מכות: ראה מכילתא בשלח יד, לא. הגדה פסקא רבי עקיבא אומר.

שו"ה בגלגלתא — כידוע) . . (שזהו: בבוך 669: כידוע . . בהכת"י לא נסמן סיום החצע"ג.

כי רוצה ה' בעמו: תהלים קמט, ד.

חפצי בה: ישע' סב, ד. וראה ג"כ סידור שחרית סט, א. שערי תשובה ח"א שער התפלה פ"א.

נערה אשר חפץ בה המלך . . זכאה: עד"ז הוא לעיל ע' יב. בדרך חיים שער התפלה מא, ד. והוא ע"ד אסתר ב, יג-יד.

ברצות ה': משלי טז, ז.

שו"ה פרטי' — כו): החצע"ג ניתוסף ע"פ בוך 669.

בעמ"י: בעמו ישראל.

כמוס עמדי: האזינו לב, לד.

כי יעקב בחר לו י"ה: תהלים קלה, ד.

כי חלק ה' עמו: האזינו לב, ט.

שו"ה שברצון — (וזהו: בהכת"י לא נסמן סיום החצע"ג.

שעשועי' הללו כוללי' או"י ואו"ח שבתענוג העצמי והוא מצד התקשרו' עצמי' דילד שעשועי' בעצם האב כנ"ל שהוא למעלה ממדות שברצון שנק' זרועות דא"א. וז"ש קחם על זרועות' כנ"ל וד"ל.

אבל במ"ת היה למעלה גם מבחי' חו"ג דע"י הנ"ל והוא בבחי' ג"ר דע"י שהוא בחי' כח"ב שנק' סגול העליון כמ"ש ישראל לסגולתו כו' שבחירה זו [היא] ע"פ בחירה דחכ' העצמי' דא"ס שבתוה"ק שנק' חו"ב של מעלה שמקבלי' מן עצמות השעשועי' שמאיר בכתר דע"י שהוא מבחי' שעשועי המלך בעצמו דאא"ס עצמו כו' (כי בכלל נק' ע"י סוף עולם הא"ס וא"א שרש וראש לנאצלים כידוע) דבחי' ז"ת דע"י המלובשי' בכח"ב דא"א הן מקור למקור לאצי' אבל ג"ר דע"י נבדל בערך לגמרי מהיות גם מקור הראשון לאצי' כו' ולזה נק' ע"י דיומין הן בחי' המדות שהן ז"ת ועתיק לשון העתקה ממקומו כמו המעתיק הרים כידוע ע"כ נעתק מיומין דז"ת ונכלל בעצמות דאא"ס כמו המתנשא מימות עולם כו' (ופי' הפשוט דע"י כזקן ושבע ימים שזהו בחי' גדלות המוחין דחכ' ממקורה העצמי' כסבא דעתי' סתים שגם המדות שלו שנק' יומין הן בגדלות דמקור החכמה כמו ואברהם זקן בא בימים כו' באינון יומין עילאין והוא כזקן שקנה חכמה בעצמות דכח המשכיל כו' שלמעלה הרבה מגידול המדות שע"י החכ' כנ"ל, וזה הי' במ"ת דוקא בגילוי דאא"ס עצמו בפנימי' העצמי' שלמעלה מאור דתוה"ק וכמ"ש ואהי' אצלו שעשועי' כו' כנ"ל, והיינו בחי' ג"ר דע"י שהוא מעצמו' השעשועי' שמאיר בחו"ב דתוה"ק ונמשך משם לנש"י במ"ת כמ"ש פב"פ כו', וכמ"ש ישראל לסגולתו וכמ"ש ושעשועי את בנ"א (ונתחב"ס כמ"ש דוד אני תורתך שעשעתי כו' כמ"ש במ"א וד"ל). והיינו ב' כתרים דנעשה ונשמע כנ"ל.

אמנם מבואר למעלה בהיפוך דמבחי' או"ח דנעשה בביטול הרצון דגופים נמשך [כתר] דאו"ח בעטרה שעטרה כו' שהוא עצמי' השעשועי' כנ"ל וכתר הב' דנשמע נמשך באו"י מצד הטעם ותענוג כמו עכ"ד כו', ובאמת יש הפרש בזה ממשפיע למקבל דמן המשפיע נמשך או"י קודם לאו"ח בבחי' מול"מ מטי תחלה כו', וזהו שעשועים דתוה"ק בחו"ב או"י ואו"ח (וזהו חו"ג

ישראל לסגולתו: סיום הכתוב כי יעקב. וראה דרך חיים שער התפלה פ"צ.

ע"י . . המעתיק הרים: נסמן לעיל ע' רמה. וראה אור התורה דרושים לשבועות ע' פה.

שו"ה בעצמות — (ופי': בהכת"י לא נסמן סיום החצע"ג.

כסבא דעתי' סתים: נסמן לעיל ע' רפט.

ואברהם זקן בא בימים: חיי שרה כד, א. ראה זהר חיי שרה קכט, א. ויחי רכד, א.

שו"ה ישראל — (ונתחב"ס: החצע"ג ניתוסף ע"פ בוך 116.

אני תורתך שעשעתי: תהלים קיט, ע.

דאנכי ולא כו'), ומן המקבל למשפיע או"ח קודם בבחי' רו"ש והוא כתר דנעשה קודם לנשמע כו', ולפי שבמ"ת הי' אתעדל"ת דוקא כמשי"ת ע"כ או"ח קודם לאו"י בב' עטרות שעטרה לו אמו כו' אבל בשעשועי' העצמיי' שנמשך בחו"ב כו' או"י קודם כנ"ל. (וזהו הארת פנים העצמיי' שאחר העלאה דנש"י בא' נעשה כו' שהוא אתעדל"ע מצד עצמו כנ"ל שלמעלה גם מחכ' דתוה"ק (אבל בקי"ס שא' קחם כו' כילד שעשועי' או"ח קודם לאו"י כנראה בטבע השעשועי' דאב לילד שכלות הנפש אליו בתענוג תחלה כו'). (ומבואר למעלה דיש יתרון מעלה בשעשועי' עצמיי' דילד יותר משעשועי' עצמיי' שנמשך בגדלותו בחו"ב כבן חכם ישמח אב כו' להיותו בתולדה עצמי' ממש כנ"ל. וזהו מעלה דקי"ס שהי' הכנה למ"ת בא' זה אלי ואנוהו כנ"ל לפי שילד שעשועי' א' בו המו מעי לו ממש כו' שאין זה גם בכח התענוג העצמי' שבחכ' העצמי' כנ"ל וכמו שעשועי' המלך בעצמו ממש שלמעלה משעשועי' שבתוה"ק כנ"ל, ועכ"ז לא הי' קי"ס רק הכנה למ"ת לבד כנ"ל לפי שבמ"ת הרי הי' התגלות החכ' דתוה"ק למטה בהתלבשות בעה"ד כו' (שזה הי' ע"י אתעדל"ת דספי', ומ"ש נעשה שנמשך כתר תורה כנ"ל) שעי"ז נמשך שלימות יותר בחכ' ש"מ וגם התענוג העצמי' בזה גדול יותר גם מתענוג העצמי הפשוט שבעצמו' ממש כו' (לפי שנתאוה להיות לו דירה בתחתוני' דוקא כו', ולכך ירד הוי' על ה"ס להאיר באור פניו העצמי' משים דנתחב"ס דוקא (דירידה זו לצורך עלי' כו') כמ"ש יאר ה' פניו אליך דוקא (ולכן א' דוד אני תורתך שעשתי בשעשועי' גדולי' יותר מעצמות התענוג כו') (ודוגמא לזה הי' באדה"ר בנשמ' דנפח באפיו שהי' מבחי' עצמותו ממש דמאן דנפח מתוכו כו' עכ"ז עיקר התענוג העצמי הי' בגידול הנשמה בגופו וקבל מ"ש בא' ה' מלך כו' וכמ"ש אז ראה כו' עד ויא' לאדם דוקא הן יראת ה' כו' כנ"ל. ונמצא מובן מכ"ז שיש ג' מדריגות חלוקות בבחי' שעשועי' העליוני' א' כמו

שו"ה או"ח — אבל: בבוך 116: (אבל.

שו"ה דתוה"ק (אבל: בבוך 669: דתוה"ק) אבל.

שו"ה בטבע — (ומבואר: בהכת"י לא נסמן סיום החצע"ג.

שו"ה שנמשך — ממש: ניתוסף ע"פ בוך ע"פ בוך 669.

שו"ה שבחכ' — וכמו . . ממש: בבוך 669: (וכמו (ואולי הסיום הוא אחרי תיבת כנ"ל) . . ניתוסף משם.

שו"ה אתעדל"ת — כנ"ל): החצע"ג ניתוסף ע"פ בוך 669.

שו"ה הפשוט — (לפי: בבוך 116: לפי.

באדה"ר בנשמ' דנפח באפיו: בראשית ב, ז.

דמאן דנפח מתוכו: בתניא פ"ב ובאגה"ק סט"ו בשם הזהר. ובסה"מ אתהלך ע' קה בשם חז"ל. וראה לקוטי הגהות לתניא פ"ב ע' ט.

שו"ה הי' — מתוכו: ניתוסף ע"פ בוך 669.

וקבל מ"ש בא' ה' מלך: תהלים צג, א. פרקי דרבי אליעזר פי"א.

שו"ה מלך — דוקא . . שהם: ניתוסף ע"פ בוך 669.

שהם שעשועי' בעצמו' ממש (דאו"ח קודם בעליות דאא"ס למעלה עד אין שיעור כו') והב' שעשועי' הללו שנמשך להשתעשע בחו"ב דתוה"ק כנ"ל וכמ"ש ואהי' שעשועים יום יום כו' וזהו הארת פנים דמ"ת שמצד החכמה והג' מ"ש ושעשועי' את בנ"א כו' כאשר בחכ' אתברירו רפ"ח כו' בסומ"ר וע"ט כמ"ש הן יראת ה' כו וכמ"ש אני תורתך שעשעתי כנ"ל שמזה נמשך תוספת אור העונג בג"ע וגם בעוה"ב כנ"ל).

ומעתה הנה יש להבין ענין ההפרש שבין קי"ס למ"ת אע"פ שקי"ס הי' הכנה למ"ת כנ"ל עכ"ז בקי"ס הי' בבחי' אתעדל"ע שמצד עצמו שאין אתעדל"ת מגיע לשם כלל כמ"ש ואתם תחרישון כו' ובמ"ת היה ע"י אתעדל"ת דוקא וכמ"ש נעשה ונ"י הספי' כנ"ל. דהנה בקי"ס שא' זה אלי ממש כו' לפי שקחם על זרועותיו כמו האב שמשתעשע בילד קטן שבחי' שעשועי' הללו הן עצמיי' (ובשעשועי' העצמיי' ממש כנ"ל) שאין כל אתעדל"ת בהעלאת מ"ן גם מבחי' גדלות החכ' במדות מגיע לשם כלל. ולכך א' ואתם תחרישון כו' אבל במ"ת הי' הכל ע"י אתעדל"ת דוקא גם אתעדל"ע העצמי' שבהארת פני' העצמיי' כנ"ל כמבואר למעלה בשרש מ"ת שהי' בבחי' ג"ר דע"י כו' דגם שהוא למעלה ממדות דז"ת שמלובשי' בג"ר דא"א להיות מקור לאצי' כו' זהו רק לגבי בחי' החיצוני' דהשתלשלות ברצון וחכ' ומדות לאבי"ע כו' לאנהגא עלמין כו' אבל בבחי' פנימי' ועצמי' דרצה"ע ועונג העצמו' שבחכ' דתוה"ק (שנק' ג"ר דע"י בכללות כנ"ל) כמ"ש ואהיה אצלו כו' שעשועי' כו' שזהו מה שחכ' אדה"ע תאיר פניו במ"ת בא' אנכי כו' זהו שבא ומתלבש גם במדו' דוקא שהן חו"ג שבכתר [שהן] בבחי' שרש למ"ע ול"ת בכלל במ"ש אנכי ולא יהי' כו' שהן בחי' מדות הפנימי' דא"ס שכלולי' בפנימי' ועצמו' החכ' שבתוה"ק כו' שאין זה בא רק ע"י העלאת מ"ן מברורי' דרפ"ח כו' בימה"ס דוקא בבירור דז"מ דתוהו ע"י בחי' החכמה ורצון שבבינה שמזה נעשה בחי' כתר דנעשה בא' נעשה כנ"ל והוא שנקרא כתר תורה שבשער הנו"ן דבינה כידוע כמ"ש ועשית חג שבועות כו' כנ"ל ולפ"ע העלא' זו דוקא מברורי' דז"מ דתוהו ומבחי' קעומ"ש בא' נעשה הוא שהי' ערך בחי' הירידה דאו"י דח"ע לפ"ע הרצון העליון ופנימי' התענוג שבחכ' אדם במ"ת כמ"ש בעטרה שעטרה לו אמו (שזהו ת"ת דאי' שנעשה כתר לזו"נ כו') והי' העלאה זו גורמת בחי' תוס' אור העונג בחכ' דתוה"ק בפנימי' דחכ' אדם במ"ת מטעם שנתחב"ס דוקא שמפני זה הי' סיבת הירידה שירד על ה"ס

בחכ' אתברירו: נסמן לעיל ע' יד.

שו"ה תוספת — כנ"ל: בבוך 116: כנ"ל.

שו"ה העצמו' — כנ"ל: החצע"ג ניתוסף ע"פ בוך 669.

כנ"ל לפי שירידה זאת להיות תורת האדם שלמטה דוקא בסומ"ר כו' לצורך עלי' כי הוא עושה שלימות בפנימי' דחו"ב שלמעלה כנ"ל לפי שנתאוה כו' כמ"ש ושעשועי את בנ"א דוקא וכמ"ש אני תורתך שעשעתי בתוס' אור התענוג העצמי כנ"ל.

ולפי"ז יובן ג"כ דגם בשעשועי' העצמיי' ממש שלמעלה משעשועי' שבתוה"ק שאין אתעדל"ת מגיע לשם כלל כנ"ל בקי"ס מ"מ במ"ת הי' אתעדל"ע זו בעונג ושעשועי' העצמיי' כו' בתוס' אור גדול יותר מכמו שהוא בעצמו מצד שנתאוה להיות לו דירה בנש"י בתו"מ בפו"מ שגדול יותר מעצמות השעשועי' (כמו בן החכם שמעשיו וחכ' מוצלחים ביותר עולה זה התענוג יותר מעצם כח התענוג שהי' במקור המולידו כו') וראי' לזה שגם בעוה"ב יגיע תוס' אור התענוג העצמי' מתו"מ בפו"מ דוקא וכמ"ש צדיקים יושבים ועטרותיהן בראשיהן כו' (כמשי"ת) שזהו ע"י הספי' דוקא כנ"ל (וכמ"ש במ"א שזהו כמשל בן מלך שהי' חכם גדול ומושלם בכל המעלות ששלחו אביו למרחק ללמוד כלי אומנות שיוכל בחכ' לפרנס א"ע שיהי' בו שלימות בדומה לאביו ממש ולא יהיה צריך לקבל מאביו כלום כו' שאז ודאי יתענג האב משלימות הבן בתענוג גדול ועצמי' הרבה יותר מן התענוג ושעשועים שהי' לו בחכמה ומעלות מדותיו בהיותו אצלו בקירוב תמיד ומקבל ממנו שפעו בחכמה ומדות וחיי גופו כיד המלך כו'). וכמו יוסף שהי' בן זקונים ליעקב והי' חביב אצלו ביותר ולמדו חכ' ומדות בשלימות הגדלות עד שהי' בדומה לאביו כמ"ש אלה תולדות יעקב יוסף כו' ונק' בן פור"ת כו' ועשה לו כתונת פסים כו', ועכ"ז באשר הלך ממנו ונמכר למצרים ונעשה אב לפרעה ואדון ושליט על כל הארץ לשבור בר לכל הארץ והוא רק ע"י עבודתו בגלות בחכ' עד שהוסיף שלימות יותר מעצם החכמה שקיבל מאביו שאז א' ויחי יעקב בא"מ כו' שיעקב קיבל שלימות מיוסף והשתחוו' אליו כו' כמ"ש במ"א).

והדוגמא מזה יובן בשרש נש"י שעלו במחה"ק כמו כי אתה אבינו ממש כו' והוא ע"י בחי' כח החכמה העצמי' שבתוה"ק דמ"ה שמו ומה

כמשל בן מלך: ראה תורת חיים ויקהל תקצב, סע"א.
אלה תולדות יעקב יוסף: וישב לז, ב.
בן פור"ת: ויחי נ, כב. וראה תורת חיים שם תקצג, ב.
ועשה לו כתונת פסים: וישב שם, ג.
ושליט על כל הארץ: מקץ מב, ו.
ויחי יעקב בא"מ: ויחי מז, כח.
והשתחוו' אליו: ויחי שם, לא. וראה תורת חיים ויחי קג, סע"ב ורע"ג. קה, א.

שם בנו שזהו בחינת חכמה ומדות דא"ס בפנימי' ועצמי' ממש כו' וכמו בנים אתם להוי' שזהו אחר הגילוי מן ההעלם דמחה"ק דחכ' דתוה"ק בהשתלשלו' דקו"ח באצי' בכח"ב ומדות כו' שהוא בחי' ז"א (כדוגמא דאדה"ר למטה שהוא בצלם אדה"ע דז"א וכו') שנק' אנפי זוטרי כנשמו' דמל' דאצי' בבריאה שקבלו במ"ת מאנפי רברבי דאדם הגדול שהוא פנימי' החכמה ומדות דתוה"ק שבע"י וא"א כו' וביצי"מ וקי"ס הוא שנקרא ילד שעשועי' בעצמי' כנ"ל, וכתי' ותרבי ותגדלי כו' שבמ"ת הי' בבחי' גדלות המוחין ומדות שיהי' ראוי' לקבל פב"פ כנ"ל. אך זהו רק כמו בן קטן חכם שמושלם בכל המעלות ומקבל מאביו בקירוב (כיוסף צ"ע שנק' נער כמ"ש והוא נער כו' וכן כי נער ישראל ואהבהו כו') וכמ"ש וכל בנייך למודי הוי' ע"י קבלת התו"מ כפי הצמצום באו"כ בלבושי' גשמיי' שמלמדים אותם לילך בדרכי ה' העליון ונק' מוסר אביך ותו' אמך כו'. וזה הי' כל ימי ב"ר וב"ש ביחו"ע ויחו"ת שבמצות בא"י כו'. אך אין זה שלימות אמיתי' עדיין הגם שבאי' התו"מ בלבושים דנוגה להתברר כו' כי לא נבררו ז"מ דתוהו עדיין רק בזמן הגלות דבחי' צ"ע ג"כ בגלות וכמו יוסף צ"ע במצרים כו' ונק' פות"ר כו') וכמ"ש במ"א, וזהו כמשל הנ"ל בבן חכם שנשלח למרחקים להיות מוסיף שלימות בעצם החכ' ע"י העבודה ותיקון כמו לעבד נמכר יוסף ואח"כ נעשה מלך על כל הארץ כנ"ל, וכך הוא בבחי' צ"ע שהוא משיח שהוא בחי' מלך הח' הדר שהוא בחי' יוסף כידוע שהי' בו [בחי'] השלימות האמיתי שבתכלית הבירורים דתו"מ שיהי' למעלה שיהי' בדומה לעליון ממש וכמ"ש ישכיל עבדי כו' וגבה מאד כידוע והוא ממה שהקים עול ה' דתו"מ שיהי' מזה כתר ש"ט שלמעלה הרבה מכ"ת דח"ת הנ"ל, וזה יהי' רק ע"פ טוב עבודת בחי' הצ"ע הזה בזמן הגלות בכללות נש"י עד שכולם ידעו אותי שיגיע מזה תענוג גדול בעצמו'

בנים אתם להוי': **ראה יד, א.**

שו"ה שהוא — וכו'): **החצע"ג ניתוסף ע"פ בוך 375.**

ותרבי ותגדלי: **יחזקאל טז, ז.**

כיוסף צ"ע: **זהר ויצא קנג, ב.**

והוא נער: **וישב לז, ב.**

כי נער ישראל ואהבהו: **הושע יא, א.**

וכל בנייך למודי הוי': **ישעי' נד, יג.**

ב"ר וב"ש: **בית ראשון ובית שני.**

יוסף . . פותר: **ראה תורת חיים וישב ע, ב. ויחי קג, א.**

שו"ה צ"ע — כו') . . וכמ"ש . . הארץ כנ"ל . . וכך: **בבוך 669: כו'. התיבות וכמ"ש . . הארץ כנ"ל ניתוספו משם. . . (וכך.**

לעבד נמכר יוסף: **תהלים קה, יז.**

יוסף . . משיח: **ראה ג"כ תורת חיים שמות נד רע"ב. ויקהל תקצג ב. תר, ב.**

מלך הח' הדר: **וישלח לו, לט.**

השעשועי' דאא"ס יותר ממה שהי' תחלה בישראל שעלה במחה"ק כנ"ל, וזהו שבז' דברים שקדמו לעולם שמו של משיח ומח' של ישראל קדם לכל מטעם הנ"ל וד"ל.

והנה יובן עכ"פ מכל הנ"ל שבמ"ת הי' הארת אור דכתר בז"א כנ"ל (שזהו בחי' הארת פנים דחכ' אדה"ע מפנימי' ע"י שנק' זקן שקנה חכמה במקורה מעצמו' השעשועי' כנ"ל) שאין זה רק ע"פ סיבה דהעלאת מ"נ באתעדל"ת מימי הספי' דוקא כנ"ל במ"ט שערי בינה שמבררים במדות הטבעי' דב"ן דבהמה להיותה בשרשה למעלה בבחי' ס"ג דתוהו שלמעלה ממ"ה דאדם כנ"ל והוא שא' נעשה כנ"ל. וזהו ההעלאה שגורמת ההמשכה לפ"ע ממש לא יוסיף ולא יגרע כידוע דרוח אייתי רוח כו', ולזאת גם בבחי' כתר תורה דשבועות מבחי' שער נו"ן דבינה אינה נמשך למקבלים רק לכאו"א כפי אופן ההעלאה שלו בימה"ס דוקא בבירור דמדות הטבעי' שלו כנ"ל במה שמהפך חושך לאור בעקירת הרצון דנה"ב בז"מ הרעות כנ"ל ולפ"ע של הביטול רצון בגופו בקעומ"ש כשא' נעשה כו' (שז"ש והניף את העומר לרצונכם דוקא כנ"ל) והרי הי' במ"ת ס"ר נש"י שהן ס"ר דיעות בחילוק מדריגה מיוחדת בכאו"א בהשגה אלקי' במוח בינה ותולדות המדות באוי"ר שכליי' וטבעיי' לברר הרע לטוב שכ"א מובדל מחבירו בפרטי אופני בירור המדות בימה"ס איש איש כפי מדריגתו ושרש נשמתו ורוח ונפשו האלקי' כמו ותוכן רוחות ה' ותוכן לבות כו' וכמ"ש בשערי' בכ"א לפום שע"ד (כפי שרש השגה בו"ק דז"א ומל' שנמשכו מאם הבנים דאי' עילאה כו') כך לפ"ע כאו"א דוקא מאיר ונמשך לנר"נ שלו מבחי' אור הכתר תורה במ"ת (וכמ"ש ועשית חג שבועות כו' וכן ז' שבועות תספור לך וכן וספרתם לכם בשבילכם דוקא) ולא יוסיף ולא יגרע כלל כנ"ל.

וראי' לזה ממה שהי' אור הכתר דנעשה ונשמע במ"ת לכאו"א כפי מדריגתו דוקא כמ"ש ויתנצלו בנ"י את עדים כעדי זה שנעשה לב"א כפי כבודו והדרתו לפי מעשיו ועבודתו דוקא, וגם מה שראו כל העם את

שבז' דברים שקדמו לעולם: **ראה מדרש תהלים — באבער — צ, יב** ושו"נ.
ומח' של ישראל קדם לכל: **בראשית רבא פ"א, ד.**
שו"ה הנ"ל — וד"ל: **בבוך 116: וד"ל).**
דרוח אייתי רוח: **נסמן לעיל ע' ד.**
ותוכן . . ותוכן לבות: **משלי טז, ב. כא, ב.**
וכמ"ש בשערי' בכ"א לפום שע"ד: **משלי לא, כג. ראה זהר וירא קג, ב. חיי שרה קכט, ב.**
שו"ה כו'): **החצע"ג ניתוסף ע"פ בוך 375.**
ויתנצלו בנ"י את עדים: **תשא לג, ו.**

הקולות וברקים וינועו ויחרדו כו' הי' בכאו"א כפי מדריגתו בשרש נשמתו וכש"כ בגילוי אור פני הוי' שדיבר ביה"ד בא' אנכי כו' ששמעו קול אלקים ממש מדבר מתוך האש כ"א ששמע וראה כפי מדריגתו דוקא (וכמו עולי רגל שא' יראה כל זכורך את פני הוי' כו' דכשם שבא לראות כו') עד שהי' מחיצה למשה בפ"ע ולאהרן מחיצה בפ"ע (ואע"פ ששניהם היו בשרש א' והוא בבחי' מ"ה דח"ע כמ"ש ונחנו מ"ה והיינו בבחי' נו"ה דאבא כידוע) והיינו לפי שתלוי ערך ההמשכה דאא"ס בפנימי' אור הכתר דתו' הנ"ל רק לפ"ע אופן ההעלאה דכאו"א כפי שכלו ומדותיו בעבודתו בקדש בימהס"פ ובהכנת לבו ודעתו לקבל התורה פב"פ כו' שאין א' דומה לחבירו כלל כנ"ל ע"כ יבא גילוי אור האלקי' לכ"א כפי ערכו דוקא עד שאין לא' בשל חבירו כלום ואין א' נכוה מחופתו ועדיו של חבירו כלל (דגם שהי' בהן חיבור והתכללות כאיש א' דוקא כמ"ש ויחן ישראל כו' כידוע ונק' צבאות הוי' ממש וכן אנו אומרי' ברכנו אבינו כולנו כא' דוקא באור פניך כי באור פניך נתת לנו תורת חיים דמשמע שנתינה זו הי' לכולם כא' ממש (וראי' ממה שגם ע"ה מקבל אור דכתר תורה בשבועות ובכל יום מברך נותן התורה כמו ת"ח ממש לפי ששרש נש"י מתקשרי' באותיות התורה כו') מ"מ בציור אדם יש ראש ורגל עכ"פ וימין ושמאל רק שכל האברים כלולים יחד ועכ"ז כל אבר מיוחד לפעולתו דוקא ואין לו חיבור ושייכות באבר זולתו רק במעשה ופעולה דאבר א' כמו בהילוך ברגל ישתתפו ויתחברו מכל כחות אברים מראש לסוף וכן מסוף לראש ומימין לשמאל כי בחינת אדם כלול מכל האברים ביחד דוקא, וכך הוא בתו"מ שנק' תורת האדם דוקא כידוע שגם שחכ' שבמוח כולל כל האברים שהן רמ"ח מ"ע מ"מ יש מדריגה מיוחדת לכל מצוה כמצות צדקה בבחי' רגל ותפילין ביד ובראש וכה"ג כידוע ועכ"ז כלולים כל המצות יחד עד שבכל מצוה יש התכללות מכל המצות מטעם בחי' אדם כנ"ל ולזאת גם בקעומ"ש שיש בכל מצוה שמזה נעשה יחו"ע דזו"נ כו' שהוא ביטול הרצון שלמעלה מן השכל וכוונה ומדות אוי"ר שבלב במעשה המצות שמיוחד הוא בכל מצוה בפ"ע (כמו הרצון בהילוך הרגל בפ"ע וביד הרצון מיוחד בפ"ע כו') מ"מ מתכללי' כא' עד שבכל מצוה יש חיבור מכל ביטול הרצונות שבכללות הרצון והוא רק מה שמבטל רצונו מפני רצון ה' בכלל וכמ"ש כל אשר דבר ה' נעשה שזהו ביטול הרצון בכלל

יראה כל זכורך: **ראה** טז, טז. **ראה** חגיגה ב, א.

ונחנו מ"ה: **בשלח** טז, ז־ח. **וראה ספר הערכים חב"ד כרך ב מערכת אהרן — ביחס למשה ע' קמא ואילך.**

שו"ה כלום — (דגם: **בהכת"י לא נסמן סיום החצ"ג.**

שו"ה ממש — ששרש . . מתקשרי': **בבוך 669: שס"ר . . מתקשראן באורייתא.**

צדקה בבחי' רגל: **ראה** אגה"ק ס"ט **ובליקוט פירושים שם.**

לכל אשר יגזור או' שמגיע זה לבעה"ר (כמשי"ת) שבזה יש התכללות וחיבור מכל מיני מדריגות דביטול רצון שיש בכל מצוה.

וכמו"כ יובן שבכללות נש"י גם שהן מחולקים כא' בביטול רצון הטבעי' בברור דמדות דנה"ב כמ"ש והניף העומר לרצונכם לרצון של כ"א כפי עבודתו ומדריגתו דוקא הנ"ל זהו רק בביטול רצון בפרט ע"פ הטעם וכוונה במוח ולב של כאו"א שאינו דומה לחבירו שהן ס"ר דיעות כו') אבל יש בכ"א בהתכללו' מזולתו והן כאיש א' ממש בבחי' ביטול הרצון בכללות לכל אשר ידבר ה' שהוא הביטול שלמעלה מן הטעם וכוונה אלא ביטול עצם הרצון ממש בקעומ"ש בכלל בכל ההמון כמו שום תשים עליך מלך אע"פ שכ"א מקבל כפי טבעו ביטול רצונו לכל דבר מל' יש התכללות א' מכל ההמון כאיש א' ממש שמבטל עצם רצונו בכלל שאח"כ יתחלק ביטול זה בפרט ואין בפרט רק מה שבכלל דוקא. וזהו ויחן ישראל כאיש א' חבירים בביטול הרצון העצמי' שנק' יחידה כו'. ונמצא שבחי' ביטול עצמו' הרצון בכלל שהוא בחי' יחידה שוין כללות נשמות ישראל כמו בקומת איש א' שכל האברים נשמעים לרצונו ובביטול עצמות הרצון נכללו כולם יחד, וזהו בחי' כתר דנעשה שהוא בבחי' יחידה שלהם שנכללי' כא' ממש אע"פ שנתחלקו לד' דגלים ונק' צבאות הוי' כו' והיינו בחי' כשב"כ שנמשך מלמעלה למטה לכללות נש"י יחד (ובזה שוין ע"ה ות"ח גם עתה בכל זמן מ"ת בחג השבועות ולא כמו שא' רב יוסף אי לאו האי יומא דקא גרים כמה יוסף כו' דגם שהי' ת"ח יומא זה שוה לכל, ומה שלדעתו יש הפרש בין שאר יוסף שאינו ת"ח לגביו זהו בכתר הב' דנשמע וכמשי"ת). אך בחי' הכתר הב' דנשמע שזהו באצילות ביטול הרצון דשמיעה שהוא מורכב בטעם וכוונה שבמוח ולב כמו שעכ"ד פרחה כו' וכן בראי' מקרוב כאו"א כפי מדריגתו דוקא כנ"ל וזהו שנמשך לכ"א כפי ביטול רצון ושכל ומדות שלו כמו שיש חילוק בין כל אבר ואבר כו' וכן בכל מצוה בפרט כנ"ל. ועכ"ז גם בבחי' ביטול רצון זה יש התכללות מכל הס"ר דיעות מאחר שנק' בחי' אדם בכללות כנ"ל.

וכמו"כ בקבלת התו"מ בנשמתם שנק' תורת האדם מוכרח שיש בזה ג"כ בחי' התכללות זב"ז וכמו שא' כולנו כא' באור פניך דגם באור

שו"ה וכוונה — כו'): **בבוך 669: כנ"ל.**
שום תשים עליך מלך: **שופטים יז, טו.**
כמו שא' רב יוסף: **פסחים סח, ב.**
שו"ה שאינו — וכמשי"ת): **החצע"ג ניתוסף ע"פ בוך 1746.**

פניך דכתר תורה שמצד הארת החכמה שבפנימי' דאדה"ע שנמשך ע"י אתעדל"ת דוקא כמהפא"פ כו' וכנ"ל מ"מ [מאיר] מאור פני הוי' בכללו' לכולם יחד (כמו שבאור פני מלך יאיר לכל העם הרואי' בשוה רק שכ"א מקבל בתוכו במוחו ולבו כפי ערכו). וע"ז א' ועשית חג שבועות להוי' אלקיך שהוא שנש"י עושי' כת"ר תורה דהיינו בחי' כתר הב' דנשמע שנמשך לכ"א כפי מדריגתו דוקא וז"ש וספרתם לכם לכאו"א [כפי] עבודתו כנ"ל וד"ל. (וכנ"ל בבחי' אדם שהוא ההתחלקות דאברים וגם ההתכללות ובפרט בחכ' דאדם וכך הוא בחכ' דתו' כמו באותיו' דתושב"כ שגם שיש לכל א' אות בפ"ע הרי כל האותיות כלולים יחד בחכ' כללי' דתושב"כ ולכך ת"ח וע"ה שוין שם כרגל וראש וכן לענין המצות בחצוני' האברי' (ומ"ש רב יוסף אי לאו כו') כמה יוסף איכא בשוקא קאי בתושבע"פ ששייך לת"ח דוקא והן שתי הלחם דשבועו' ותושבע"פ נק' לחם מן הארץ בעבודה זריעה וקצירה בעמל תורה כו' כאו"א כפי מדריגתו מקבל כתר תורה שלו (והוא כתר דנוק' משא"כ בתושב"כ לחם מן השמים הכל שוין דישראל מתקשראן כא' שם כמ"ה שמו מה שם בנו דישראל עלו במחה"ק מצד התולדה כו' וכמו ואתא מרבבות קדש באותיות עצמיי' כמו דכל הבני' שוין כו' ע"ה כת"ח והוא כתר דנעשה באו"ח מביטול הגופי' שלמעלה מן הטעם מצד בחי' יחידה כנ"ל ודלא כר"י כו' רק בכתר דנשמע מובדלי' ת"ח מצד אור פנימי' החכ' במקבלי' בכאו"א כפי מדריגתו כתושבע"פ שמקבל מתושב"כ כו' (וכמ"ש תורה צוה לנו משה איש מפי איש כו' וגם בזה יש התכללות בבחי' אדם כנ"ל, וז"ש ס' מלכות ס' מסכתות דח"ת דתושבע"פ אחת היא כו' ביחידה שכלולי' באותיו' תושב"כ מטעם הנ"ל, ובמ"א מבואר להיפוך דתושבע"פ א"ח עט"ב למעלה מתושב"כ, וז"ש ואתא מרבבות קדש למעלה מאלפי' דכתר שזהו רק משעיר בבחי' שערות במזל ונוצר כו', וכך מבואר למעלה דכתר דנעשה באו"ח הוא במל' בבחי' כשב"כ זהו בת"ח בתושבע"פ שזהו מדריגה הג' דעוה"ב שילכו בהליכות עד אין שיעור כו' כמ"ש יעשה למחכ"ה לו כו' וכתר דנשמע ביו"ד הדיברו' בתושב"כ באו"י שהוא חטה כ"ב אתווין כו'. אך

כמהפא"פ: נסמן לעיל ע' ג.

ש"ש לכל א' אות: ראה ג"כ לקמן ד"ה ההרים רקדו ע' שפט.

(ומ"ש . . כו'): בהכת"י לא נסמן סיום החצע"ג . . בבוך 669: כו'.

שו"ה תורה — (והוא: בהכת"י לא נסמן סיום החצע"ג. ואוצ"ל אחרי תיבת נוק'.

ואתא מרבבות קדש: ברכה לג, כ.

שו"ה דנעשה — באו"ח: ניתוסף ע"פ בוך 669.

תורה צוה לנו משה: ברכה לג, ד.

ס' מלכות ס' מסכתות: נסמן לעיל ע' צג.

שו"ה הג' . . יעשה: בבוך 669: הב' . . ניתוסף משם.

חטה כ"ב אתווין: תקוני זהר תס"ט קיד, ב. ד. זהר בלק קפח, ב.

הנה עתה תשבע"פ מקבל מתושב"כ כו', ולזאת ת"ת דאי' שנעשה כתר לזו"נ באו"י ואו"ח שנחלק לב' מתחלה נמשך בז"א שהוא באו"י בתושב"כ במדות דח"ע לחם מן השמים ומשם נמשך בתושבע"פ באו"ח וכתר דנעשה בתושב"כ ונשמע בתושבע"פ משא"כ לע"ל כנ"ל וד"ל).

(ונמצא דשניהם אמת דעכשיו מ"ה מברר לב"ן כמ"ש והוא ימשול בך בחי' מ"ה דח"ע דתושב"כ באו"י פנים מאירות מברר בח"ת תושבע"פ בחי' מקבל דאו"ח וכמ"ש תנו עוז לאלקי' כו' כידוע דח"ע אתמשך בח"ת כמ"ש במ"ן כו' ולכך כתר דנוק' מקבל מכתר דז"א במ"ש ועשית כו' והוא כתר דנשמע בתושבע"פ באו"ח שעכ"ד כו' הי' מכתר דנעשה דאו"י באותיות שבתושב"כ בבחי' ביטול עצמי דיחידה [בחי'] כשב"כ שהכל שוין שם כנ"ל וד"ל. ולע"ל יהי' כתר דנשמע דתושבע"פ למעלה מכתר דנעשה בתושב"כ משום דא"ח עט"ב (כידוע במ"ש עכשיו האזינו השמי' תושב"כ ואדברה באותיות דכתר ותשמע הארץ תושבע"פ אמרי פי ובמ"ת תשב"כ מן השמים נתנה כמ"ש מן השמים השמיעך כו' והארץ האירה מכבודו שהוא תשבע"פ משא"כ לע"ל א"ח עט"ב תהי' תושבע"פ ארץ חפץ כמ"ש והארץ אזכור למעלה מן המשפיע וכמ"ש שיצאו מ"ח כו' אל הים הק' כו' שיגדל למעלה באו"ח בכפליי' מן המשפיע וכמ"ש ואוליך אתכם כו' קוממיות כו') ואז יהי' כתר מל' בבחי' כתר ש"ט שלמעלה מכתר תורה דז"א כו' דאו"ח חוזר לקדמותו ממש לקבל מן המאור עצמו שלמעלה מאור דתוה"ק בשעשועי' העצמיי' שז"ש משחקת בתבל ארצ"ו ושעשועי את בנ"א שלמעלה משעשועי' ושחוק בתוה"ק לפניו כו'). (וזהו דקוב"ה אתי לאשתעשע בקלא דאוריי' שלומדי' בג"ע כמ"ש באתי לגני כו' וכמו ובלילה שירה עמי ממש כמ"ש

שו"ה ונשמע — וד"ל) . . (ונמצא: החצ"ג ניחוסף ע"פ בוך 669.

והוא ימשול בך: בראשית ג, טז.

תנו עוז לאלקי': תהלים סח, לה. וראה תורת חיים בראשית ג, ג. חיי שרה קלג, ב.

האזינו השמים: האזינו לב, א.

שו"ה באותיות — דכתר: בבוך 669: בתושב"כ.

מן השמים השמיעך: ואתחנן ד, לו.

והארץ האירה מכבודו: יחזקאל מג, ב.

והארץ אזכור: בחוקותי כו, מב.

שיצאו מ"ח . . הק': זכרי' יד, ח (יצאו).

ואוליך אתכם כו' קוממיות כו': בחוקותי כו, יג (בלי תיבת כו').

משחקת בתבל ארצ"ו: משלי ח, לב.

שו"ה ושחוק — (וזהו: בבוך 669: וזהו.

דקוב"ה אתא לאשתעשא בקלא: זהר בשלח מו, א. וראה ביאורי הזהר [לכ"ק אדהצ"צ כרך א] ע' קצו.

באתי לגני: שיר השירים ה, א.

ובלילה שירה עמי: תהלים מב, טו. וראה תורת חיים תרומה תע, ב.

במ"א שהוא בתושבע"פ דוקא דלא אברי לילה אלא לגרסא כו' (וזהו כדעת ר"י דוקא דלעיל וד"ל, וזהו שבליל שבועות לומדי' משנה כו' כמ"ש במ"א).

וא"כ לפ"ז יובן ג"כ לענין השפע אור פנימי' דח"ע [לכולם בשוה או לכאו"א כפי מדריגתו דוקא כנ"ל זהו תלוי בחילוק שבין עכשיו לע"ל במ"ה וב"ן בתשב"כ ושע"פ באו"י ואו"ח כנ"ל דעכשיו בהארת פני' דח"ע] דתושב"כ נמשך לכל בשוה אע"פ שהברורי' דספי' ע"פ השכל וכוונת הלב אינם דומי' זל"ז. אבל בביטול העצמו' דיחידה הכל שוין, וזהו שמצד התקשרו' עצמי' דאותיו' עצמיי' דתושב"כ כמ"ש אז ראה ויספרה בספ"ר כו' (וכלחם מן השמים דמזון המן שהי' עומר לגלגלת לכ"א בשוה (רק דאבדקי' בי' נש"י בבירור דטו"ר כמ"ש בו למען אנסנו כו' כמ"ש במ"א) וכשפע הרוחני' דשמים לארץ בשוה ובארץ מתחלק בכמה מיני גידול בדצח"ם כו' ובגשם מן השמי' שא' יערוף כמטר לקחי כו' ואפי' ע"ה יש לו אות א' כת"ח כנ"ל. וכמעיינות תה"ר דגם נביעה מצומצמת שוה לנביעה גדולה מצד עצם התהום וכן הגשם מארובות השמים דמ"ע דח"ע דתושב"כ אע"פ שנתחלקו באותיות מיוחדים אין לחלק ביניהם כלל כנ"ל. אבל בח"ת דתושבע"פ שנק' לחם מן הארץ מקבל כאו"א כפי עבודתו בארץ בעמל תו' מתשב"כ שיאיר לכל א' כפי העלאת מ"נ שלו (שהוא כתר דנשמע הנ"ל עכשיו כו') (וכמעיינות הארץ בנחלים שיש מעיין המתגבר מן ההעלם דמעיינו תה"ר יותר כו' ומגדל ברבוי יותר (שהוא כמו מאין ליש דבחי' ד"ת כמ"ש למעלה) כפי מה שהוא עולה מלמטה למעלה בבחי' או"ח בביטול היש לאין כך הוא ערך ההמשכה אליו מאין ליש מכתר תו' דח"ע דתושב"כ כו' משא"כ בבחי' או"י בתושב"כ שזהו כמו מיש לאין דבחי' ד"ע הנ"ל כמח' הכללי' שכלולי' בה הכל כא' ממש וכתושב"כ שכוללת כל פרטי ההלכות שבס' מסכתות כו' בהעלם א' ויצא לתולדה בגילוי דתושבע"פ דלהרת"ם כתיב כו' אבל לע"ל יהי' להיפוך דהשפע יהי' לכל בשוה מצד ההעלאה בבחי' או"ח בתושבע"פ שילכו בעילוי הכל כא' מקטן לגדול כמ"ש ולא ילמדו כו' כי כולם ידעו אותי מקטנם לגדולם כו'. ואע"פ שבודאי יהי' גדולי' וקטנים בחב' ומדות

דלא אברי לילה אלא לגרסא: **ראה עירובין סה, א.**
המן שהי' עומר לגלגלת: **בשלח טז, טז.**
שו"ה וכלחם — (רק: **בבוך 669: רק.**
למען אנסנו: **בשלח טז, ד.**
יערוף כמטר לקחי: **האזינו לב, ב.**
שו"ה (וכמעיינות: **בבוך 669: וכמעיינות.**
שו"ה ערך — כו' . . בתושב"כ: **ניתוסף ע"פ בוך 669.**
דלהרת"ם כתיב: **נסמן לעיל ע' רסח.**

ומע"ט כמ"ש מקטנם כו' וכילדים קטני' ונשים וע"ה כו'. אך לענין הידיעה כללי' במהו"ע ית' שזהו אותי ממש כולם יקבלו בשוה וכמ"ש ומלאה הארץ דוקא דיעה את ה' ממש וכמים לים מכסים בהשוואי' א' וכמו ואשפוך את רוחי עכ"ב ונבאו בניכם כו' לפי שיהי' עלי' למקבלי' למעלה באו"ח לקבל מאמיתי' אור עצמותו ית' שהכל שוין בזה כנ"ל בבחי' יחידה ובאו"ח המל' בחי' כתר דיחידה כו' (והוא שיהי' ח"ת כמו בחי' ד"ע שמיש האמיתי לאין כנ"ל וכמעיינות תה"ר וארובות השמים נפתחו בימי ת"ר לחיי נח צ"ע דאפתחו מבועי דחכ' כו' כמ"ש בזוהר) ועכ"ז יומשך במקבלים בכאו"א כפי מדריגתו ועבודתו בעמל עול תו"מ בעוה"ז דוקא וכמ"ש למחכה לו למאן דדייק כו' ביגיעה יותר כו' וראי' ממשיח עצמו שישכיל עבדי ונק' פלא יועץ וכל רז כו' אין זה רק לפי עבודת צ"ע בגלות בעול תו"מ שהקים בעומ"ש בביטול הרצון העצמי' וזהו כמים לים שבארץ בתוך הים יש מקבלי' בעומק יותר כו', וכך יהי' גילוי אור האלקי' בכאו"א בימוה"מ בכל טוב העליון כמ"ש יפתח ה' לך אוצרו הטוב כו' בכאו"א לפי מדריגתו ואין א' נכוה מחופתו של חבירו כמ"ש להנחיל אוהבי יש ואוצרותיהם אמלא שתלוי לפ"ע האוצר המקבל שיש מקבל הרבה יותר כו' וכנשמו' בג"ע שכאו"א נהנה מזיו כו' לפ"ע כו'. ועכ"ז כולם ידעו אותי בשוה לענין הידיעה הכללי' כנ"ל וד"ל. וכך יהי' בעוה"ב שהוא עבור שכר התו"מ בעוה"ז דוקא לכאו"א כפי מדריגתו ועבודתו ועכ"ז יקבלו בכללו' בשוה כמ"ש צדיקי' יושבים ועטרותיהם כו' כמשי"ת וד"ל.

ולהבין כ"ז דלכאורה יש כאן דבר והיפוכו כא' דידעו אותי כולם בשוה ועכ"ז יקבל כאו"א כפי מדריגתו כו' כנ"ל הנה כדוגמא זו הי' במ"ת ממש שכל העם רואים את הקולות ולפידי' כל העם בשוה כקטן כגדול וכן קול אלקים מדבר כו' שמעו כולם בשוה ועכ"ז עכ"ד פרחה כו' הי' חילוק מדריגו' במראה שראו אור האלקי' עד שמשה מחיצה הי' לו בפ"ע ואהרן כו' כנ"ל (משא"כ בקי"ס כו' כמשי"ת). ויובן זה ע"פ הנ"ל בב' הפכים דד"ע וד"ת שהוא מיש לאין דאפי' אור צח כו' שכולן שוין (כניצוץ לגבי המאור וכצינורות השפע לגבי התהום עצמו כו') וד"ת מאין ליש כאורו' הנמשכים בכלים כו' וצינורו' מעיינו' בנחלים כו' כמו מח' הכללי'

שו"ה בחי' — ח"ת: בבוך 669: ד"ת.

וכמעיינות תה"ר . . דחכ': נח ז, יא. זהר וירא קיז, א.

יפתח ה' לך אוצרו הטוב: תבא כח, יב (ושם: את אוצרו).

להנחיל אוהבי יש: משלי ח, כא.

והפרטי' כנ"ל שהן ב' הפכים ולגבי המאור עצמו שוין שניהם עד שד"ת יהי' בבחי' ד"ע וד"ע יהיה בבחי' ד"ת וזהו יהי"ה ב"פ י"ה כו' להיותו למעלה משניהם כו'. וביאור זה יבואר באופן אחר ע"פ מ"ש במ"א בענין ואנחנו מאלמים אלומים כו' והנה קמה אלומתי כו' דהשבטים הן מעלמא דנוק' שעולי' מ"נ בבחי' או"ח בברורי' דרפ"ח כו' בביטול היש לאין באתעדל"ת בתשובה ואוי"ר בכאו"א לפ"ע שמעלה ומברר לעומק רע ע"י לב נשבר מקרב ולב עמוק ביותר כן יעלה לגבוה גבוה יותר כמו החופר בעומק יותר שיעלו מ"ח למעלה יותר וכמו המושך בקשת במיצר ועיכוב בכח גדול לחיצי' מלמטה למעלה שעי"ז יזרקו בגובה עמ"ר או למרחק ביותר וכזורק אבן בצרור או בקלע או בידו שלפ"ע הנחת ועיכוב ידו למטה לאחור ויזרוק בכח יותר יותר יעלה ויוגבה האבן למעלה בגובה השמים כו'.

וכך הוא בענין הברורים שבשדה העליונה שזהו כמו העומרי' שמלקטי' ומחברים יחד שלא יתפזרו בשדה והיינו לאחר הקצירה שיאסוף העומר ויאגדנו כו' באלומו' להביא הבית כך הוא ענין העלאת הניצוצו' דקדושה שנתפזרו בק"נ ומתבררי' מעולם הפירוד דב"ן דנוגה לעלות לעולם היחוד שזהו כמו ע"י ביטול היש לאין באוי"ר ותשו' שעי"ז יבאו למעלה להיות בהן הארת אור יחוד דשם הוי' שהוא בחי' מ"ה באלקים כו' וכמו כל התפילות עכשיו שעולי' מי"ב שבטי' בכלל שא' ששם עלו שבטי' כו' שמעלים מ"נ כאו"א כפי הכנת לבו ודעתו מעומק הלב בעומק תחת כזורק חץ מלמטה למעלה שיעלה למעלה כפי הכח בעומ"ת וכערך הכח בזריקה כנ"ל (והוא שנק' טהרה בחי' הזדככות החומר כאבן ישפה שהוא בחי' צ"ת שעולה באו"ח דוקא (וכמו אשה כי תזריע בחי' מ"ן דאשדי מיין לקבלי' בהעלאה מלמטה (כטפיי' שעולי' כנגדה כו') כפי ערך התשוקה של המקבלי' למשפיע שהוא בא מעומק ומיצר וכיווץ דמקבל כתלמיד שמגודל תשוקתו לקבל מתצמצם בעצמו ונעשה כנקודה כו' וכן בע"ת מן המיצר דוקא קורא אל ה' וכן א'

יהי"ה ב"פ י"ה: זכרי' יד, ט. וראה לקוטי תורה וספר הליקוטים [להאריז"ל] שם. שער מאמרי רז"ל [להאריז"ל] לבראשית רבא פמ"ג [תל-אביב תשכ"א — לו, א]. של"ה מס' פסחים מצה עשירה קנד, ב.

ואנחנו מאלמים אלומים: וישב לז, ז (והנה אנחנו). וראה דרושים עה"פ תורה אור וישב כח, א. ספר המאמרים תקס"ה ע' צט ואילך. תורת חיים וישב סג, סע"ג ואילך.

שו"ה שעולי': בהכת"י: שמעלי'.

שו"ה למעלה — (והוא . . (וכמו: בהכת"י לא נסמן סיום החצע"ג.

כאבן ישפה: תצוה כח, כ. פקודי לט, יג. וראה הנסמן לעיל ע' שג הערה כשוהם.

אשה כי תזריע: תזריע יב, ב.

דאשדי מיין לקבלי': ראה זהר נח ס, ב.

כטפיי' שעולי' כנגדה: ראה זהר (רעיא מהימנא) פינחס רמז, ב. הנסמן במראי מקומות ללקוטי תורה שלח מב, ב.

ממעמקי' קראתיך ה' וכה"ג וכך תשוקה דאשה באה בעומק ובמיצר וצמצום כל עצמה לידבק בבעלה והוא בחי' המ"ן שעולי' למעלה כמו מ"ת דעומ"ת שעולי' בארץ בגידים דקים ומצומצמי' שהן כמו צינורו' דקים שמובלע בהן המים בהעלם ובוקעי' בארץ ונובעי' ועולין הן מלמטה למעלה מעומק הארץ שנק' מ"ח שמהן נמשך בנחלי' כמו השולח מעייני' בנחלים שנק' מאין ליש מלמטה למעלה דהיינו מהעלם שלמטה בצמצום דגידי המעיינות ליש בנהר שזהו מן המיצר אל המרחב מלמטה למעלה כמו כוץ ומיצר החץ שנזרק מלמטה למעלה כנ"ל שכל שהוא בעיכוב ומיצר ועומק למטה יותר יותר יהי' עלייתו למעלה וכך הוא במ"ת בעומ"ת יותר יגברו לעלות למעלה יותר כידוע וכמו"כ בגידי דם שבאדם שהן צינורות נעלמי' במיצר ועולי' מלמטה למעלה ללב ומוח וע"ז ממשיכי' אור וחיות כידוע בענין אדם א' ד"ם כו'.

וכ"ז דמיון לענין הבירורי' דשם ב"ן הנ"ל באלומי' מאין ליש מלמטה שהוא מן המיצר ועומ"ת שלמטה שעולה יותר למעלה ומתרחב כנהר מן המעיין המתגבר מלמטה וכמו חכם שנק' חכם לב ולא חכם מוח כי אין במוחו כלי להכיל אור החכמה כ"כ רק מצד עומק התקשרות לבו לחכמה יעלה למוח להשכיל בחכ' יותר ממדתו כמו חכם לכשירצה דוקא וכן פתח לבי בתורתיך כידוע שהעלאה זו דעומק התקשרות הלב לחכ' אינו רק רצון וחשק בביטול כל עצמו' שהוא תכלית המיצר והצמצום והכווץ בעצמו (כתלמיד דטריד למיבלע כו') וכל שהוא בעומק ומיצר וכיווץ בביטול והתכללו' והפשט' עצמו ליתן דעתו ולבו לחכמה יותר מתחכם בכל עומק חכמה מאין והעלם דחכמה שלא יש בכח החכם הגדול בעצם להשכיל ולהוליד שכליי' עמוקי' וברורי' כאלה (כמו ר"ע וכה"ג) וזהו ממש כמ"ת מ"ח שבוקעי' מהעלם הארץ שלמטה ומתרחבים ביותר כך בוקע מהעלם עומק ומיצר הלב עד שיפתח לבו ויתרחב ביותר בכח החכמה שזהו רק מן המיצר אל המרחב מלמטה למעלה (וכידוע בע"ח דאו"ח הולך ועולה ומתרחב ביותר) וזהו גדלות דחכמה שבא מצד מיצר דקטנות המוחין דוקא דכל שהוא בקטנות יותר כמו קשי ההבנה או שעושה עצמו קשי הבנה במיצר גדול (כמו אשתומם כשעה חדא יעלה להוסיף חכ' בכח החכמה לאין

ממעמקי' קראתיך ה': תהלים קל, א.

השולח מעייני' בנחלים: תהלים קד, י.

חכם לכשירצה: גיטין סז, א.

דאו"ח הולך ועולה ומתרחב: ראה ביאורי הזהר [לכ"ק אדהצ"צ כרך א] אחרי ע' שסו.

אשתומם כשעה חדא: דניאל ד, טז. חולין כא, א.

שיעור כלל) ובבחי' מ"נ דנוק' שהוא עיקר המתפשט בהתרחבות באברים כו' (עד דמ"ת דעומ"ת כמעיינו' תה"ר שנבקעו שהן מעיינות הסתומי' למטה לגמרי נבקעו לעלות למעלה בלי שיעור כלל שהוא בחי' ח"ת דמל' שעלה ליה"ק דח"ע שהן מ"ע שמעל השמים כמש"ת).

(וזהו ענין בע"ת באו"ח שעולי' למעלה מאו"י דצ"ג עד שטהרה דוקא דצ"ת מביא לקדושה דצ"ע כמו בחי' חכם לב הנ"ל יעלה למעלה מח"ע שבראש מטעם הנ"ל דקטנות המיצר יעשה התרחבו' יותר מעצם כח החכמה שבראש כו' (וזהו ענין עמל תורה שבע"פ בעיון ויגיעה במיצוי מיצר הנפש עד שנתבטל כל מציאותו כמו מי שממית עצמו (כר"ע וכה"ג וכב"ע שחשקה נפשו בתורה) עליה שנק' לחם מן הארץ כמו החטה שתרקב ותצמח למעלה בכפלי כפליים כו' שזהו דוקא מן המיצר למרחב מלמטה למעלה שע"ז א' למחכה לו למאן דדייק מילי' דחכ' שנק' ח"ת שעולה באו"ח למעלה מן הח"ע בראש דאו"י בתושב"כ לע"ל דכתיב א"ח עט"ב (וכמ"ן שמסבבי' למ"ד דאשדי מיי' כו' כנ"ל באלומי' וד"ל). וכ"ז הוא בברורים דב"ן דנוק' מלמטה למעלה שזהו שא' ואנחנו מאלמי' כו' כנ"ל להעלות מן הפירוד אל היחוד (כמס"נ באחד וכמ"ש השבטים ליעקב כשם שאין בלבך כו' כך אין בלבבינו כו' וז"ש אוף הכי איהי אתיחדת לתתא כו'). אך מ"ש והנה קמה אלומתי כו' זהו בחי' בירור שני דמ"ד דדכורא כו' מלמעלה למטה באו"י כמו שהאלומו' דשבטים נכללו באלומו' דיוסף בהשתחוואי שלהם כמ"ש ותסובנה כו'. והענין הוא דלאחר העלאת מ"נ דנוק' נזרק בחי' מ"ד כחץ ממש שכל שאינו יורה כחץ אינו מוליד כידוע. וזהו ענין חצים דקשת יונתן שא' ושלשת החצי' צדה אורה כו' דיונתן הוא בחי' יסוד ז"א צ"ע כיוסף כידוע ודוד הוא בחי' מל'

מי שממית עצמו . . עליה: **ברכות סג, ב.**

כב"ע שחשקה נפשו בתורה: **יבמות סג, ב.**

כשם שאין בלבך: **פסחים נו, א.**

אוף הכי איהי אתיחדת לתתא: **ראה זהר תרומה קלה, סע"א.**

כמ"ש ותסובנה: **המשך הכתוב והנה אנחנו מאלמים אלומים (ושם: והנה תסובינה).**

שכל שאינו יורה כחץ: **חגיגה טו, א.**

יונתן: **ראה תרומת הדשן סרל"ג.**

ושלשת החצי' צדה אורה: **שמואל א כ, כ.**

דיונתן הוא בחי' יסוד ז"א: **ראה לקוטי תורה [להאריז"ל] שמואל יח, כ. ספר המאמרים תקס"ז ע' נח. סה"מ תקס"ח ע' שה. תורת חיים יתרו שעד, סע"ב. שעה, א.**

דיונתן . . כיוסף: **ראה ספר המאמרים תקס"ז שם.**

ודוד הוא בחי' מל': **ראה פרדס שער ערכי הכינויים. ערכי הכינויים [לבעל סדר הדורות] וקהלת יעקב בערכו.**

שג' חצי' אלה הן ג' גווני' דקשת (דבחי' יסוד אבא כג' בני נח צ"ע כמ"ש במ"א) והוא כח הברורי' דאו"י דחסדי' דמ"ד דדכו' שמברר למ"ן דנוק' אחר העלאה ובירור דביטול היש לאין כמו בתשו' מן המיצר או אה' בתשוקה וכלות הנפש כאל אישך תשוקתך אז דוקא צריך בירור ב' ע"י המשכו' החסדים שהוא בבחי' אצי' ממש בבחי' שוב אחר רצוא (והיינו בחי' ביטול עצמי דאין דחכמה בחסד דז"א שנמשך למל' לברר בנשמו' דאצי' דמיכאל מקריב כו' שנשתאבי' בגופא דמלכא בביטול עצמי דמ"ה דח"ע (כנשמו' דגעה"ת שעולין בגעה"ע כידוע במשל העומד מרחוק שמתבטל ע"פ השכל מישות שלו לבד ואח"כ בהגיעו מקרוב לבית המלך מתבטל ביטול הב' בעצמו' עד שביטול הא' הי' בחי' יש לגבי זה ומתברר אז בפנימי' עצמותו, וכך גם במס"נ באחד מתברר בירור ב' כו').

וזהו כמו המחבץ שהחלב שנק' נסיובי מתחבץ ע"י עור הקיבה ונקפה ונבדל הברור וטוב בפ"ע להיות גבינה וזהו כגבינה תקפיאני כמ"ש במ"א כך לובן דטפת דכר כמו מחבץ ומקפה למ"ן שנק' אודם לעשות תולדות ציור הולד בכח המוליד שבו שזהו כאשר מורה כחץ דוקא ובחום גדול (כהכאת אור השמש בארץ שמגדל תבואות וצמחים) דאע"פ שעיקר מהות בשר וגידי' של הולד מן האודם כמ"ש אשה כו' א"א להיות כ"א ע"י המ"ד שמברר למ"ן ואין הולד רק מן הברור שבטפת דכר כו') וזהו ג"כ ע"י מיצר ועיכוב גדול במשפיע כנ"ל במיצר ועיכוב במ"ן דמקבל כו' וכמו שידוע דזרע המ"ד מתעכב במוח ובחוט השדרה ובביעי' הרבה עד שיוצא כחץ וזהו כמושך בקשת ומעכב החיצי' בכח הרבה זמן כנ"ל רק שזהו בדרך ירידה מלמעלה למטה מן המשפיע למקבל וכחיצי' דקשת יונתן כנ"ל והוא כמו העומד בגובה למעלה בהר וכה"ג ומורה חצים בקשת מלמעלה למטה וכמו ישלח חיציו ויפיצם כו' וכן ויצא כברק חיצו כברק המבריק פתאום שבא מן המיצר והצמצום כנקודה א' ומתפשט הברקתו במרחב במעט רגע (והוא מן החום המכווץ ומורכב ונעלם בהיפוכו יסוד האש שבמים דעבי' כו') וכך הוא

דקשת . . כג' בני נח: ראה אור התורה וישב [כרך ה] תתפח, ב.

כגבינה תקפיאני: ראה לעיל ע' ל.

כמ"ש אשה: נדה לא, א. ושם: הלובן . . גידים. אבל כ"ה בכמה מקומות. ומהם: ביאורי הזהר נח ו, ב [נדפס ג"כ בספר המאמרים תקס"ח ח"א ע' תעז]. שופטים קכב, א. ספר המאמרים תקס"ב ח"א ע' קנ. סה"מ תקס"ד ע' נח. וע' קפד. סה"מ תקס"ה ח"ב ע' תתיב.

ישלח חיציו ויפיצם: תהלים יח, טו (וישלח).

ויצא כברק חיצו: זכרי' ט, יד.

כברק המבריק: ראה הנסמן במראי מקומות בלקוטי תורה לפ' חוקת סב, ג.

בריקת אור דחכמה ביסוד האש שבמים ולחלוחי' שבמוח כו' שמבריק כחץ בתולדת שכל חדש להשפיע למקבל שבא במיצר ועיכוב בתחלה במשפיע וכמו חכם באחור כו' כל שמצמצם בעצמו ביותר יותר יבריק אור חדש כו' במשפיע ומורכב ונעלם בהיפוכו (ע"י בחי' הקרום שבמוח שנקרא קרומא דאוירא כמ"ש במ"א שהוא הפרוכת המבדיל בין קה"ק כתר דחכ' כו') וזהו שנקרא מאין ליש מלמעלה למטה כמו חכם לב הנ"ל מלמטה למעלה וכברקים שבמ"ת שהי' בבחי' מיצר בהעלם דח"ע שיצא כחץ לגילוי כמו ויצא כברק כו' וכקול השופר שצידו קצר ומיצר שמתעכב הקול ביותר ע"כ יוצא בהתרחבות יותר בצדו הב' כמ"ש וקול השופר הולך וחזק כו' מצד שבא מן המיצר אל המרחב דוקא וזהו ענני במרחב י"ה ממיצר די' לה' מלמעלה למטה להיות מברר למ"ן דמקבל כמו החיצי' דמ"ד שמורה ברשפי אש וחום ע"י בחי' המיצר בתחלה כנ"ל (והוא בחי' רשפי אש דיסוד בתאובתא דדכורא לנוק' כמו יותר משהעגל כו' הפרה רוצה כו' ואמנם זהו בחי' אש יו"ד דחסדי' באה"ר ברשפי אש שלהבת י"ה דמשפיע העליון שהן ג' חיצי' דיונתן כנ"ל (כמ"ש במ"א בענין שרביט הזהב (כמו בכל חצות לילה שאג ישאג כו') וכמו שאו' אה"ר ואה"ע אהבתנו כו' שזהו קול ה' יחולל אילות לעורר את האהבה והתשו' בנש"י כקולות וברקים שבמ"ת שעשה בהן כלי בית קיבול בהתעוררות האהבה כמו גבו' שבחסד דמ"ד דדכורא כו') וזהו בחי' בירור הב' דאו"י דצ"ע דיוסף שמברר למ"נ דשבטי' כנ"ל שהולך ונמשך ג"כ מן המיצר אל המרחב מלמעלה למטה מן המשפיע למקבל (והיינו כמשל ב' חצאי כדורי' שמתרחבים במרחב שלהם באמצען כי חצי כדור העליון בראשו קצר והולך ומתרחב בסופו וחצי כדור התחתון המקבלו קצר מלמטה ומתרחב בסופו שיקבלו זע"ז יחד במרחב שבאמצע בלי פירוד וחציצה כלל כו', וכך הוא הדמיון לאו"י דמשפיע כשהולך גם הוא מן המיצר

וזכם באחור: משלי כט, יא (וחכם). וכ"ה בתורת חיים בא קמב, ב.

קרומא דאוירא: נסמן לעיל ע' קפב.

וקול השופר הולך וחזק: יתרו יט, יט (ושם: ויהי קול).

ענני במרחב י־ה: תהלים קיח, ה.

בתאובתא דדכורא לנוק': זהר לך פה, ב. תרומה קסה, א.

יותר משהעגל כו' הפרה רוצה: ראה פסחים קיב, א.

שרביט הזהב: אסתר ד, יא. ה, ב. ח, ד.

שאג ישאג: ירמי' כה, ל. וראה זהר ויקהל קצו, א.

קול ה' יחולל אילות: תהלים כט, ט.

שו"ה (והיינו: בהבת"י לא נסמן סיום החצע"ג.

ועיכוב למרחב כנ"ל מלמעלה למטה בבחי' מ"ד דמורה כחץ כחיצים דקשת יונתן שנזרק מגובה דעומ"ר לעומ"ת, וכמו"כ העלאת מ"ן דנוק' באו"ח עולה מן המיצר אל המרחב מלמטה למעלה שמתחברים יחד כמו ב' חצאי כדורי' הנ"ל.

וכ"ז משל ודמיון להבין בבחי' חיבור דצ"ת וצ"ע או"ח ואו"י דב"ן ומ"ה יח"ת ויחו"ע דהוי' ואלקי' או ד"ע ודי"ת מיש לאין באוי"ר במצר וצמצום בתחלה כברק המבריק כנ"ל ומאין ליש מלמטה למעלה באו"ח שמתחברי' כא' כמו מעיינות תה"ר עולי' מלמטה למעלה מן המיצר אל המרחב הגדול. וכמו"כ ארובו' השמי' נפתחו מהעלם דיה"ק בחי' מ"ע מן המיצר למרחב עד שמתחברי' ח"ע וח"ת יחד למהוי אב"א יחו"ע ויחו"ת שוין הוי' אחד מלמעלה ושמו אחד מלמטה, וזהו ב"פ י"ה א' מלמעלה למטה והב' מלמטה למעלה (ונמצא שד"ע נעשה בבחי' ד"ת מאין ליש ודי"ת נעשה בבחי' ד"ע כמו מאין ליש מלמעלה למטה במרחב די"ה כו', וזהו מן המיצר קראתי י"ה מלמטה למעלה כמו ע"י תשובה מן המיצר למרחב וכמו"כ ענני במרחב די"ה מלמעלה למטה כב' חצאי כדורי' הנ"ל (ויהי' כסדר שד"ע ודי"ת שוין ממש זהו כמו איש ואיש יולד מיש ליש כמשי"ת), וזהו ענין מ"ת שהי' דבר והיפוכו כא' כמו בימי משיח שא' כולם ידעו אותי כנ"ל כי הרי ע"י הספי' הי' הבירור דבחי' ב"ן דנוגה עומר שעורים דבהמה בז"מ הרעות בהעלאה דאו"ח דתשובה בלב נשבר מעומק דעומק כמו ממעמקים קראתיך ומן המיצר כו' שעולה למעלה מעלה בבחי' מרחב והתפשטו' כ"כ עד שכל העם היו רואי' את הקולות בשוה ושמעו קול אלקים מדבר ונתקיימו לפי שיכלו להכיל אור המרחב די"ה דחו"ב ש"מ שבאור פנימי' דתוה"ק כנ"ל לפי שגם מן המשפיע למקבל בבחי' ד"ע מיש האמיתי לאין יצא במיצר תחלה ואח"כ בהתפשטו' והתרחבות כקול השופר והברקים שיצא כברק חיצו בהארת אור המקיף בבקיעת ההעלם דח"ע שהבריק באו"י במרחב ונתקבל במרחב דאו"ח בנש"י בלי חציצה ופירוד כלל למהוי אחד באחד ממש כנ"ל כמשל ב' חצאי כדורים שמתחברים במרחב שבאמצע כו' וד"ל.

וזהו ג"כ ענין ב' לחמי' דשבועו' תשב"כ לחם מן השמים דאו"י דחכ' שבא מן המיצר בברקים של אור שמן המיצר באותי' כמ"ש ואתא מרבבות קדש בהתחלקות וצמצום דאותי' לרוחב גדול באור פנים מאירות כו' לתושבע"פ לחם מן הארץ כמו העלאה דעמל תורה במצוי הנפש ובחכם לב הנ"ל וכמ"ת דעמ"ת שעולי' מתה"ר לארובות השמים דמ"ע דח"ע בעומ"ר

שו"ה מלמטה — (ונמצא: בהכת"י לא נסמן סיום החצע"ג.

איש ואיש יולד: תהלים פז, ה.

ומתחברים יחד למהוי אב"א כנ"ל וד"ל, וכך יהי' לע"ל במשיח שישכיל עבדי כמו בבחי' חכם לב הנ"ל ביגיעה רבה דעמל ועול תורה שממית עצמו כו' עד שיבקעו מי תה"ר ויעלו ליה"ק וכמו"כ יומשך מעומ"ר דמ"ע בארובות השמים מח"ע הק' עד שכל העלם וסוד הגנוז באוצרות דח"ע יתגלה למשיח ונק' חכם חרשים, וזהו וגבה מאד בצמיחה דאו"ח בכפליים דאו"י, אך גם מלמעלה למטה הי' ג"כ במשיח שהוא בחי' צ"ע כיוסף שימשיך מעומ"ר לעומ"ת בבירור הב' הנ"ל, וזהו ישכיל מלמעלה למטה ע"י בקיעת הקרום העליון כנ"ל. אך זהו מן המיצר אל המרחב מלמעלה למטה מן המשפיע אל המקבל לברר למ"נ כנ"ל כברקי' דמ"ת לאיים כו' לעשות ביטול עצמי ממש, וזהו שיקבלו כולם בשוה כברק המבריק מלמעלה לכולם בשוה כמו במ"ת שכל העם רואי' כו' וכן א' כולם ידעו אותי ממש כמו שנמשך האור מלמעלה. ועכ"ז יתקבל בכאו"א כפי העלאה שלו באו"ח מעומ"ת כשבטי' שמאלמי' אלומי' בזמן הגלות בהעלאה דאו"ח דתשובה מאין ליש מלמטה שמקבלים מצ"ע בהשתחוואי שלהם בשוה בבירור הב' דאו"י דמ"ד שמברר למ"נ ועכ"ז כאו"א מתברר כפי העלאה שלו (כלובן באודם דנוק' שמברר לכאו"א מן האברים כו' כעו"ב ועצמות שיוצא בכאו"א בפ"ע בעיבור ט"ח כו'), וזהו שיכול להיות ב' הפכי' כא' שידעו אותו כולם בשוה [מצד אור של המשפיע ועכ"ז בכלי הקבלה מתקבל בכאו"א] כפי מדריגתו, וכך הי' במ"ת שגם שעכ"ד פרחה כו' נמשך לכ"א כתר תורה כפי מדריגתו דוקא כנ"ל דהיינו כפי הזדככות החומר בספי' דגם זה מן המשפיע כמ"ש אנא בכח שם מ"ב כו' טהרינו נורא כמים טהורים עליונים בבחי' מקיף דבינה שמטהר לז"מ דבהמ' בחי' ב"ן וכן אלקים יחננו כו' להאיר גם בעמים ובארץ כמו שיהי' לע"ל שיהפוך אל עמים וכל העמי' יריעו כו' דמשה גואל ראשון הוא משיח גואל אחרון כמא' יבא טוב כו' כידוע. וזהו דצ"ע משיח יעשה לצ"ג בע"ת כמ"ד שמברר למ"ן כיוסף לשבטי' כנ"ל וד"ל.

והנה כל הנ"ל זהו הי' במ"ת, וכמו"כ יהי' בימוה"מ כנ"ל שיתחברו בחי' עומ"ר ועומ"ת דאו"י ואו"ח (ד"ע וד"ת כנ"ל) באופן הנ"ל שזהו ע"י

כעו"ב: = כעור ובשר.

אנא בכח שם מ"ב: ראה סידור הרמ"ק והאריז"ל במקומו. פרדס שער (כא) פרטי השמות פי"ב-י"ג. פרי עץ חיים שער (ה) עולם העשי' פ"ה. לקוטי תורה מסעי צב, ב. שו"ת אבקת רוכל [להב"י] סכ"ז.

שו"ה מ"ב: כ"ה בבוך 669. ובכת"י זה: מה.

אלקים יחננו: תהלים סז, ב.

דמשה גואל ראשון . . אחרון כמא' יבא טוב: מנחות נג, ב. לעיל ע' קצו. תורת חיים שמות א, ב. אמרי בינה שער הציצית פ"ט. שער האמונה פ"ס. לקוטי שיחות שמות [כרך יא] ע' 8 הערה 3.

בחי' המיצר וצמצום בתחלה ואח"כ מרחב והתפשטו' אח"כ שזהו בחי' י"ה מלמעלה למטה וכן מלמטה למעלה כמו מעיינות תה"ר נבקעו שזהו מאין ליש מהעלם לגילוי מלמטה למעלה דגם מעיינות הסתומי' דח"ת דים האחרון יבקעו מן ההעלם דתה"ר ויעלו למעלה (כענין חכם לב הנ"ל) וכמו"כ ארובו' השמים יפתחו מאין ליש מלמעלה למטה ממ"ע דח"ע דיה"ק (שלא ע"י התחלקות באותיו' כגשמי' בטיפי' טיפי' במ"ת) שנק' ג"כ בשם יש מיש כמשל ב' חצאי כדורי' הנ"ל שמתחברין באמצען שמתחבר מרחב העליון במרחב התחתון (כענין מן המיצר קראתי י"ה מלמטה למעלה מעומ"ת בעומק לב נשבר מאין ליש עד שעולה בכלי רחב לקבל אור העצמו' כמו אליך ה' ממש נפשי אשא כבע"ת וצ"ג במס"נ באוי"ר אמיתי' כמו המ"ח שעולה מחפירה עמוקה ביותר שיגבהו לעלות למעלה יותר כנ"ל כך ממעמקים קראתיך בביטול היש לאין שגורם המשכה עליונה מהעלם דסדכ"ס מאין ליש ג"כ בדרך זה שהוא מן המיצר למרחב כמ"ש ענני במרחב י"ה מיו"ד לה"א מצמצום להתפשטו' והרחבה כנ"ל). ונמצא שעכ"פ באמצע הן מתחברי' בבחי' מרחב דמשפיע שנק' יש האמיתי כמו שהוא בעצמו' במרחב די"ה דמקבל שבא מן המיצר כו' והיינו שהי' במ"ת גילוי יחוד דמשפיע ומקבל בקוב"ה ושכינתי' שהן כנס"י בבחי' פב"פ בפנימי' החכ' בחי' מרחב די"ה דחו"ב דאדה"ע בפנימי' דמוחין ומדות דכנ"י עד שעכ"ד כו' רק שעכ"ז בא אור ושפע זו מהעלם לגילוי מן המשפיע בדרך צמצום והתפשטו' שהוא מוכרח שיבא באותיו' כמ"ש וזרח משעיר כו' שהן אותיות הדיבור ביוה"ד ובאותיו' דתושב"כ (שזהו כמטר המצומצם בעבים ויוצא בהתחלקות טיפין כמ"ש יערוף כמטר לקחי כו' וכש"כ במקבלי' שקבלו בהתחלקות וצמצומי' לפ"ע הכנת לבם ודעתם בעומק התשובה והתעוררו' האהבה כמ"ת שעולי' מן הצמצום והעלם לגילוי עד שמתרחב כו'). (משא"כ בימוהמ"ש כמו בת"ר לחיי נח צ"ע (באלף הששי) דאפתחו מבועי דחכ' מהעלם דחכמה הק' מצד המשפיע מארובות השמי' שלא ע"י צמצום כמטר הנ"ל וגם מעיינות תה"ר בהעלא' מ"נ יעלה שלא ע"י צמצום דתשובה מן המיצר כ"א שיפתח הלב ברוחב לקבל כל גילוי אור דחכמה, וכמו פתח לבי כו' ולכך גם כל ילדי' יוכלו להשיג כל רזין דאוריי' ויהי' כלים מוכנים גם לנבואה ורוה"ק וכמ"ש ואשפוך את רוחי כו' וכמ"ש כולם ידעו אותי כו' לפי שלא יומשך מאין ליש ע"י צמצום דחכמה בבינה (במזל ונוצר), וז"ש ולא ילמדו איש כו' דלימוד החכ' בא מהעלם לגילוי ע"י צמצום כמו אאלפ"ך כו' אלא כל בנייך למודי הוי' בשוה כו').

אליך ה' . . נפשי אשא: תהלים כה, א.

וזרח משעיר: ברכה לג, ב.

אך הנה עכ"ז יהי' איך שיהי' יש כאן ב' מדריגות דעומ"ר ועומ"ת או"י ואו"ח עכ"פ שנק' משפיע ומקבל שצריך שיבאו לחיבור יחד ע"י מיצר וצמצום בתחלה כנ"ל אף בימוהמ"ש שישכיל עבדי כו' אבל בעוה"ב יהי' התגלות אור העצמו' דא"ס ב"ה שלא ע"י צמצום ומיצר (כברק וכקול שופר וכה"ג) כלל וכמ"ש ולא יכנף עוד כו' אלא יתגלה כמו שהוא בעצמותו ממש עד שכל א' מראה באצבעו ואו' הנה אלקינו זה לנוכח כו' שלא כעכשיו שנאמר ישת חושך סתרו וכן ענן וערפל כו' רק שנגלה מן המיצר למרחב כנ"ל אבל בעוה"ב יוסר ההעלם דחשך העליון ויתגלה כמו שהוא בבחי' מאור עצמו שלמעלה מבחי' אור שנק' יש האמיתי מקורא דכולא כו' שיתגלה ויתקבל בנש"י כמו שהן בעצם בבחי' יחידה שלהם (שזהו יחוד יחיד ביחידה כמ"ש אחת היא כו' אחת כלי לאח"פ כמו איהו אמת ממש ואיהי אמונה לקבל הארת אמיתתו כמ"ש אמיתך אלקי כו') שזהו מיש האמיתי ליש דכנ"י בלי אמצעי כלל ולא ע"י מיצר וצמצום במשפיע ומקבל למהוי אב"א באח"פ ממש בלי העלם ולבוש כלל שבהכרח לומר שזהו למעלה מבחי' עומ"ר ועומ"ת דאו"י ואו"ח הנ"ל לגמרי דמה שיש עומ"ר ועומ"ת בבחי' עלי' וירידה עכ"פ זהו מצד בחי' הילוך השפע מעצמו' אא"ס ע"י צמצום ומיצר דקו"ח שיורד ונמשך למטה מעומ"ר לעומ"ת כמו שמים לרום וארץ לעומק שזהו בחי' סובב וממלא כו' (ושרשם הראשון הוא בחו"ג דא"ס עצמו כנ"ל בבחי' ד"ע ות"ת שהוא מה שאא"ס למעלה עד אין קץ כו' ולמטה עד אין תכלית שנק' צמצום והתפשטו' בכללות אבל במהו"ע יח' ממש נבדל הוא בערך גם מעומ"ר ועומ"ת לגמרי (וכנ"ל שסובל ב' הדיעות ההפכיים דד"ע וד"ת שהוא מיש לאין ומאין ליש כא' מטעם זה) עד שנמצא למטה כמו למעלה לפי שאין לפניו אפי' בחי' מעלה ומטה כנ"ל ולא תחלה וסוף שלא יתכן לומר בזה ענין או"י ואו"ח או נתחב"ס וסובת"ח מאחר שאין ראש וסוף כלל (ולא כמו בעיגול שיש בו קו"ח שיפול גם על העיגול עצמו ענין מעלה ומטה וכמ"ש

ולא יכנף עוד: **ישע' ל, כ.**

מראה באצבעו ואו' הנה אלקינו זה: **ישע' כה, ט. תענית בסופה.**

ענן וערפל: **תהלים צז, ב.**

אחת היא: **שיר השירים ו, ט. וראה תוד"ה עד אחת מנחות יח, א.**

איהו אמת . . ואיהי אמונה: **ראה זהר בלק קצח, ב.**

אמיתך אלקי: **תהלים עא, כב.**

שמים לרום וארץ לעמק: **משלי כה, ג.**

שאא"ס למעלה . . ולמטה: **נסמן לעיל ע' עה.**

שו"ה או"י — (ולא: **בהכת"י לא נסמן סיום החצע"ג.**

השמים ושה"ש מקיף למקיף הכללי שנק' טה"ע לא יכלכלוהו כי הוא ית' אח"פ בתכלית הפשיטו' ממש וזהו למעלה מבחינת השתלשלו' דקו"ח לגמרי כמ"ש אנת הוא חד ממש כו' למעלה גם מבחי' ע"ס הגנוזו' בהעלם כמא' ולאו מכל אינון מדות כלל אפי' בהעלם דהעלם וגילוי שייך לבחי' השתלשלו' אור ושפע חוץ מעצמותו כמו רצון ותענוג ושכל שבנפש בהעלם ויוצאי' לגילוי כו' וד"ל. (ולפ"ז לא יתכן לומר גם ענין משפיע ומקבל כלל דבחי' מקבל הוא דבר נפרד בבחי' יש בפ"ע ואין לך דבר חוץ מאח"פ כו'. אבל הענין הוא דגם שיהי' בבחי' מיש ליש ממש כנ"ל אין זה היש המקבל בבחי' יש נפרד כלל אלא כלול ודבוק ביש האמיתי בתמידו' בלי דבר ומהות בפ"ע כלל (כמשה שידעו הוי' פא"פ כאשר ידבר כו' כמ"ש במ"א) וכמו חבוקה ודבוקה בך (כמ"ש כחותם על לבך כו'), והטעם הוא לפי שנש"י והתוה"ק הן בבחי' פנימי' ועצמי' דא"ס ב"ה שכל עצמו ממש מתאחד עמהם (ואין זה כשאר כלי לאור או עו"ע שהעלול נפרד מן העילה כו') וכמ"ש ה' אלקיו עמו ממש וכן חלק הוי' כו' כמא' ישראל עלו במחה"ק ולזאת גם בגופים שיחיו בתחה"מ שיקבלו מחיי עולם הא"ס לא יהי' בבחי' יש מקבל נפרד כלל אלא יחיו חיי עצמי' בחיי החיי' כו' (שלא ע"י צמצום דאין ליש דחו"ב כנ"ל). (משא"כ במ"ת שגם דג' קשרים דישראל ואוריי' וקוב"ה היו בבחי' סתום גם כן כנ"ל אבל הי' זה ע"י ירידה מן המיצר אל המרחב מהעלם דחכ' דתוה"ק כברקי' וקולו' כו' וכן בנש"י שעכ"ד כו' הי' מחמת העלא' מלמטה כנ"ל ואע"פ שמרחב די"ה העליון נתחבר במרחב די"ה בנש"י פב"פ שזהו ג"כ מיש ליש כנ"ל זהו רק בי"ה דצמצום והתפשטו' מאין ליש במשפיע ומקבל שהן כמו חיבור ב' נפרדי' כנ"ל משא"כ בעוה"ב שמרחב העצמו' ממש שנק' אח"פ יתחבר במרחב דאח"ת כו' כנ"ל וד"ל.

אך הנה עדיין י"ל דהלא העוה"ב אינו בא רק בשכר התו"מ בעוה"ז דוקא שזהו אינו רק לפ"ע העבודה האלקי' באוי"ר ביטול היש לאין בכל א'

השמים ושה"ש . . לא יכלכלוהו: **דברי הימים ב ב, ה.**

אנת הוא חד . . ולאו מכל אינון מדות כלל: **תקוני זהר בהקדמה יז, א־ב.**

שו"ה ויוצאי' — (ולפ"ז: **בהכת"י לא נסמן סיום החצע"ג.**

כמשה שידעו הוי' פא"פ כאשר ידבר: **ברכה לד, יא. תשא לג, יא.**

חבוקה ודבוקה בך: **סדר הושענות — אום אני חומה.**

כחותם על לבך: **שיר השירים ח, ו.**

ה' אלקיו עמו: **בלק כג, כא.**

חלק הוי' עמו: **האזינו לב, ט.**

שלא ע"י צמצום דאין ליש: **ראה תורת חיים נח נד, ו.**

שו"ה דחו"ב — (משא"כ: **בהכת"י לא נסמן סיום החצע"ג.**

לפי מדריגתו דוקא כמו שהי' ענין הספי' קודם מ"ת ואיך יקראו כ"ב אחת דמשמע שכולם שוין כו' וגם שמבואר למעלה דבימוהמ"ש כולם ידעו בשוה ועכ"ז כאו"א יקבל בתוכו מעומ"ר לעומ"ת כפי עבודתו כו' זהו בבחי' או"י ואו"ח דעומ"ר ועומ"ת שבא השפע מאין ליש מלמעלה שא"א כ"א ע"י ביטול היש לאין מלמטה לפ"ע כנ"ל. אבל בעוה"ב יהי' בבחי' יש מיש שלא ע"י ממוצע כלל שזהו בבחי' מרחב דיש דמקבל ששוה למרחב דעצמו' כו' שכולם שוין ממש כו' ועוד דמאחר שהעוה"ב נק' קבלת שכר כמו שאו' היום כו' ולמחר לקבל שכרם א"כ כאו"א יקבל כפי עבודתו ואין א' נכוה מחופתו של חבירו כמו שאו' צדיקים יושבין ועטרותיהן בראשיהן כו' א"כ ה"ז בבחי' השפעה דמשפיע ומקבל ממש כמו מאין ליש כו', אלא צ"ל דגם שהעוה"ב הוא השפע דאור א"ס למקבלי' מן ההעלם לגילוי עד שיאמ' הנה אלקינו זה כנ"ל זהו רק בעונג ורצה"ע הנעלם שבתו"מ הפנימי' שכלולים בעצמותו שנתוסף אור בחו"ב ומדות דתוה"ק ע"י התו"מ שלמטה בברורי' דעה"ד כנ"ל. ולפי שזהו בחי' הפנימי' ועצמו' שלו ממש כנ"ל, ע"כ נק' שכר התו"מ הנגלית שהוא גילוי עצמו' התענוג הפשוט שבחכ' ומדות דתו"מ ונש"י, ואע"פ שיהיה גילוי זה שלא ע"י צמצום דאין ויש דחו"ב מעומ"ר כו' אלא מתגלה כמו שהוא ממש כנ"ל מ"מ נק' שכר למקבלי' בעונג מורגש ונק' פרס חצי הכתר שנק' יש התחתון וב"פ יש גי' כתר כידוע וזהו מיש ליש בבחי' הכתר לבד (שזהו כמו שהי' כתר וחכמה בעצמו' המאציל שנק' רצון ותענוג עצמי בחכ' עצמי' שמורכב בדבר מה עכ"פ בתו"מ שא' רחבה מצותך מאד כו' (ועכ"ז אין תו"מ בעוה"ב רק שכר התו"מ שיתענגו מן עונג הפנימי' ועצמי' שבתו"מ שבעצמו' א"ס כו', וזהו יחיינו מיומים דתושב"כ ושבע"פ שהיו שעשועים יום יום כו') אבל מדריגה הב' דעוה"ב הוא בחי' יש האמיתי שלמעלה גם מרצון ותענוג הפשוט שבתו"מ כו' שהוא למעלה מבחי' הכתר שאין תו"מ מגיע שם כלל (דעוה"ב הרי הוא בבחי' התיקון דאדם באו"כ דתו"מ הפנימי' עכ"פ, וזהו בגעה"ע עכשיו וימוהמ"ש הוא כמו געה"ת (שאינו רק כמו קודם חטא עה"ד שהי' אדה"ר בג"ע הארץ בגשמי' כמ"ש במ"א).

היום כו' ולמחר לקבל שכרם: **ואתחנן** ז, יא. **ערובין** כב, א.

שו"ה ליש — (שזהו: **בהכת"י לא נסמן סיום החצע"ג.**

רחבה מצותך מאד: **תהלים** קיט, צו.

יחיינו מיומים: **הושע** ו, ב.

שו"ה מבחי' — (דעוה"ב: **בהכת"י לא נסמן סיום החצע"ג.**

וזהו יש התחתון ב"פ קנה קנה חכמה קנה בינה כמ"ש ונחה עליו רוח כו' רוח חו"ב כו' ועוה"ב הוא בחי' יש העליון דכתר (וכמ"ש אהי' אשר אהי' וכן ב"פ עד יעבור כו' כמשי"ת) להיותו למעלה מבחי' אדם דתו"מ אפי' בפנימי' שלא הי' זה במ"ת כלל והוא מ"ש ביום הג' יקימנו בתחה"מ ונחי' לפניו ממש בחיי החיים דא"ס עצמו בבחי' חיי עולם (והוא אחר אלף הז' שנק' חד חרוב כמשי"ת) ששם אין האור ושפע באה בדרך משפיע כלל (וכמ"ש כי קדוש אני למעלה מקדושתכם שע"י תו"מ וכן א' בזוהר אורייתא קדישא וישראל קדישין אבל אין קדוש כהוי' כו' כידוע) אלא בבחי' יחיד לבדו ממש ששם הכל שוין ממש מאחר שאינו בא בדרך קבלת שכר כלל מתו"מ כו' (והוא בחי' העדן עצמו שאחר העברה הב' דנהר פרת כנ"ל דעין לא ראתה אפי' משה ואבות כו' רק בתחה"מ שא' אלה לחיי עולם כו' (וע"ז א' עם זו קנית סתם כמשי"ת) והוא בחי' שעשועי המלך בעצמו ממש בכללות (שלמעלה מג' קשרים דמ"ה שמו מה שם בנו דתוה"ק ונש"י בבחי' סתים ג"כ שהי' במ"ת וימוהמ"ש כנ"ל והיינו כמו בחי' כח המשכיל בעצם כמו שהוא מתאחד בעצם ממש טרם שהוא מוליד נפש בדומה לו וטרם שישכיל חכמה בהעלם וגילוי כו' שכלולים בו כח החכ' ומדות העצמי' ולמעלה היינו תוה"ק ונש"י שעלו במחה"ק שמתאחדי' בעצמותו ממש בלי דבר בפ"ע כלל וגם כח התענוג הפשוט מתאחד בעצמותו ממש, וזהו איש ואיש יולד בה כו' דהיינו ב' קומות דאו"י ואו"ח ב"פ איש כלולים כא' ממש לפי שדומה לעליון ממש ואין או"ח בחי' מקבל כאשה בהעלאה כו' להיות שהוא למעלה מעומ"ר ועומ"ת לגמרי ששם כלולים כא' ממש כאל דיעות הוי' כו' (וזהו והי' שארית כו' אשר לא יקוה לאיש כו') (ונמצא שיש כאן ג' מדריגות ימוהמ"ש והעוה"ב ואחר עוה"ב בתחה"מ שיחיו הגופי' בלא או"ש רק צדיקים יושבין כו' שהן ב' מדריגות דתו"מ בגלי' וסתים שהי' במ"ת שלימות שלהן בימוה"מ ועוה"ב שהוא שכר המצות וזהו יחיינו מיומים כו' כנ"ל וביום הג' יקימנו בתחה"מ

קנה חכמה קנה בינה: **משלי ד, ה.**

ונחה עליו רוח . . חו"ב: **ישעי' יא, ב.**

אהי' אשר אהי': **שמות ג, יד.**

ב"פ עד יעבור: **בשלח טו, טז.**

ביום הג' יקימנו . . ונחי' לפניו: **המשך הכתוב יחיינו מיומים.**

כי קדוש אני למעלה מקדושתכם: **קדושים יט, ב. ויקרא רבא פכ"ד, ט.**

בזוהר אורייתא קדישא . . כהוי': **וכ"ה לעיל ע' שכא, ע' כג. לקמן ע' תל. בשערי תשובה ח"ב חינוך ס, ג. באמרי בינה שער הק"ש פמ"ב. וראה ג"כ ביאורי הזהר לכ"ק אדהצ"צ כרך ב' ס"ע תתנד ואילך.**

אלה לחיי עולם: **דניאל יב, ב.**

שו"ה (שלמעלה: **בהכת"י לא נסמן סיום החצע"ג.**

והי' שארית . . לאיש: **מיכה ה, ו.**

שזהו למעלה מכתר וחכ' ומדות דתו"מ אפי' בפנימי' כנ"ל. וזהו ונחי' לפניו ממש חיי עולם שלא שייך שם ענין או"י ואו"ח שהוא אתעדל"ת ואתעדל"ע כשאר משפיע ומקבל עו"ע אפי' בהעלם שלא נק' עילאה סדכ"ס כו').

ואחר כל הנ"ל יובן ענין ההפרש בין קי"ס למ"ת ובין מ"ת לימוה"מ ועוה"ב ותחה"מ שאחר עוה"ב, דהנה הגם שקי"ס הי' הכנה למ"ת בענין חיבור ויחוד דהעלם וגילוי בהוי' ואלקים סובב וממלא בכלל ובפרט כנ"ל לפי שהי' בקי"ס ב' הפכים מהעלם גילוי ומגילוי העלם כא' כנ"ל וכמו"כ במ"ת בחיבור ויחוד דסתים וגליא בג' קשרים כנ"ל עכ"ז יש בקי"ס מדריגה גבוה ממ"ת, והוא כמו שיהי' בתחה"מ שלמעלה מעומ"ר ועומ"ת דאו"י ואו"ח לגמרי כנ"ל משא"כ במ"ת שהי' ירידה מגבוה לנמוך ועלי' מנמוך לגבוה (והיינו כמו ב' חצאי כדורי' כנ"ל). ולפ"ז לא הי' בקי"ס ענין העלאת מ"ן והמשכת מ"ד שנק' אתעדל"ת ואתדל"ע כלל כמו שיהי' לע"ל ממש שא' ונחי' לפניו ממש כנ"ל וז"ש ואתם תחרישון לא תתערו מידי כו' שאין תו"מ אפי' בפנימי' מגיע שם כלל (וזהו רק כילד שעשועי' מצד עצמו' כח התענוג בעצמו' כח החכ' כמו שהוא כמ"ש קחם על כו') ולכך הי' האור לכולם בשוה כשא' זה אלי ממש ואפי' שפחה כו', וזהו הים (יה"ק) ראה וינוס ההרים רקדו כו' למעלה גם מחכ' ומדו' דתוה"ק כנ"ל, ועכ"ז הי' הכנה למ"ת במה שבאו תו"מ בגילוי והעלם באופן שיתחברו יחד (וז"ש בקי"ס ה' ימלוך לע"ו והוא אחר אלף הז' וכמ"ש עם זו קנית קנין עצמי ונצחי). ואמנם מ"ת הי' ע"י אתעדל"ת שבעומ"ת ועומ"ר לפ"ע כנ"ל ועכ"ז הי' בזה מכח העצמו' דא"ס שלמעלה מסתים וגליא ולכך הי' למשה ואהרן מחיצ' בפ"ע לכאו"א כפי עבודתו כמו נו"ה דאבא כו' כנ"ל. וכך בכל הגלות בצ"ע וצ"ת לפי אופן עבודתם ביחודי' דתו"מ למעלה ולמטה יתגלה אור הוי' בכאו"א בצ"ע דמשיח בפנימית התורה שבא בגילוי (בגעה"ת כנ"ל) לפי עבודתו אע"פ שכולם ידעו אותי בשוה מטעם הנ"ל, וכמו"כ בעוה"ב בפנימי' יותר והוא בעצם התענוג ורצה"ע שבפנימי' חכמה ומדות דתו"מ שבא בשכר התו"מ (כמו געה"ע עכשיו), שזהו צדיקים יושבים ועטרותיהן עטרה לכאו"א כענין ש"י עולמות כו' ואין א' נכוה מחופתו כו', אבל מדריגה הג' בתה"מ שלמעלה משכר התו"מ לגמרי הכל שוין בו כמו בקי"ס כנ"ל וד"ל. וזהו הפך כו' בנהר יעברו ברגל שם נשמחה בו ממש כולם בשוה כי אין תו"מ מגיע שם כלל מטעם הנ"ל (וכמשי"ת).

ויובן כ"ז בדרך כלל ע"פ משל הנ"ל בזורק אבן או חץ מלמטה למעלה שערך העלאת האבן וחץ בגובה למעלה מעלה תלוי בעצם כח הזורק

אם יזרוק בכח גדול (כבע"ת בחילא יתיר מקרב ולב עמוק וכתפלה מקירת הלב ובאוי"ר באה"ר בתענוגים בכלות הנפש כמו בקשתי בצלותי ובעותי כו') יעלה האבן והחץ למעלה יותר (כתפלה דעני שעולה למעלה יותר וכמע"ט דצ"ג באוי"ר שעולה למעלה גם מן האצי' כו') ואם אינו זורק בכח גדול רק באמונה פשוטה ובקרירות לא יעלה למעלה כ"כ, ויש בזה שיעור ומדה קצובה לכאו"א כפי העלאה שלו מלמטה כך יעלה למעלה כו', אבל העומד למעלה וזורק אבן או חץ למטה בעומק הרי הגם שזריקה זו באה מכח הזורק אם רב או מעט יגיע האבן למטה באיזה מקום שיהי' באין הפרש כלל בין מקום זה למקום אחר שבכל מקום שיפול הכל הוא בא מכח א' בשוה כי אינו תלוי בכח הזורק מלמעלה שיעור השפלת האבן לארץ (וכמו כח הכאת אור וחום השמש בארץ בשוה לכל המקומו'). וכך יובן ברוחניו' באור ושפע העליונה האלקי' הבא מכח העצמו' מלמעלה למטה שלא ע"י העלאת מ"נ מלמטה כלל כמו בפסח שהי' בחי' דילוג מכח עצמו שנגלה עליהם כו' וכן בקי"ס כנ"ל הרי האור נשפל למטה לכולם בהשוא' א' אחר שבא פתאום מלמעלה כמשל אבן הנזרק מלמעלה כנ"ל שנזרק בכל המקומו' בשוה, משא"כ במ"ת בשבועות שנגלה אור האלקי בה"ס ע"פ סיבת ההעלאה דספי' שהוא כח ההעלא' מלמטה כאבן הנזרק מלמטה למעלה שתלוי לפ"ע כח העלאת הזריקה שיש בזה שיעור קצוב בעלי' בגובה ממילא גם בירידה והמשכה שיהי' בזה בא בשיעור קצוב לכאו"א אופן מיוחד כפי ההעלאה שלו שאין כ"א דומה לחבירו, והוא כתר תורה שניתן לכאו"א כפי מדריגתו, וכן בימוה"מ יהי' גילוי קליטת האור האלקי בכנ"י בכאו"א לפי עבודתו בגלות כמו מאלמי' אלומי' כו' (וכן בעוה"ב כנ"ל אבל בתחה"מ יהי' כמו ביצי"מ וקי"ס כנ"ל וד"ל).

בקשתי בצלותי ובעותי: **ראה ויחי מט, כב ובתרגום אונקלוס.**

שו"ה אור — המקומו': **החצ"ג ניתוסף ע"פ בוך 375.**

בס"ד

א) **בוקע** ים לפני משה זה אלי כו'. להבין ענין קריעת ים סוף, הנה כתיב לגוזר ים סוף לגזרים כל"ח, והעביר ישראל בתוכו כל"ח, וניער [פרעה] כו', משמע שכל דבר הוא חסד וענין בפ"ע, וכן בההגדה אנו אומרים כמה מעלות טובות למקום עלינו אילו קרע לנו את הים ולא העבירנו בתוכו בחרבה דיינו כו', גם מזה משמע שאנו נותנים שבח למקום על כל טובה וטובה בפ"ע, הרי מובן שקי"ס הוא חסד וטובה אף בלא העברת ישראל, ולכאורה אינו מובן כי לפי הנראה הוא הכל חסד וטובה א' ואיך אפשר

בוקע ים לפני משה: נדפס בקונטרס בפ"ע (כדלקמן). והניתן בין אריחיים ניתוסף מבוך 269 טז, א. ומועתק בזה לשון ה„פתח דבר" שם — מיום ט' אייר ה'תשכ"ז:

על פי הוראת כ"ק אדמו"ר שליט"א מדפיסים אנו בזה מאמר ד"ה בוקע ים לפני משה[1].

„ע"פ[2] הסגנון וכו' קרוב לוודאי אשר זהו מאמר כ"ק אדמו"ר האמצעי „מה ששמע מאביו" רבנו הזקן, או עכ"פ מיוסד על מאמר רבנו הזקן — עיין ביאוה"ז פ' בשלח (מב, ג) ד"ה עוד י"ל מאמר הנ"ל[3] [נמצא ג"כ בביכל „חן — אמת מארץ" והערות עליו וקיצורים מהצ"צ בביכל ביאוה"ז להצ"צ (ח"א, ריט-רכח)]".

המאמר נמצא — בכת"י מעתיקים שונים — בביכלאך[4]:

1) „להבין כו' שאוא"ס — גורעוויטש". דף קפז, ב ואילך.
2) „אגרת הקודש — סלונים". דף לד, א ואילך.
3) „והגדת לבנך — גרוסמן". דף נא, ואילך.
4) „באברוויסק נומר 36". דף רטו, א ואילך.

רק בביכל 4) נחלק המאמר לפרקים „ולכן[5] נראה שזוהי מהדו"ב" — ונוסחא זו נדפסה בפנים. ובכלל רק שינוים קלים ישנם בכת"י הנ"ל בין זל"ז.

כ"ק אדמו"ר שליט"א הואיל לאמר חלקי מאמר זה — בהוספת התחלה וסיום ושינוים — בליל ב' דחג הפסח, בסעודת אחרון של פסח, בהתועדות דשבת מברכים חודש אייר — שנה זו. ההתחלה והסיום דמאמר אחש"פ — באו בתור הוספה בסוף הקונטרס[6].

עכ"ל הפתח דבר.

בוקע ים לפני משה: **תפלת ערבית**.

לגוזר ים סוף . . וניער (פרעה): **תהלים קלו, יג-טו**.

---

1) המאמר בקיצור ובתוס' הגהות נדפס באור התורה ויקרא (כרך ד) דרושים לפסח ע' א"ב. ומתחיל: ששת ימים.

2) לשון כ"ק אדמו"ר שליט"א.

3) נדפס ג"כ בספר המאמרים תקס"ב ח"ב ע' ת, ושם ההתחלה: ביקע ים. ובהוספת ביאור שם ע' תח (הביאור נדפס ג"כ בתורת חיים בשלח רצו, ב).

4) נדפס בביאורי הזהר לכ"ק אדהצ"צ (כרך א) ע' ריז. ועוד הגהות בספר המאמרים תקס"ב שם ע' תרט.

5) והם: 1) — 412. 2) — 127. 3) — 331. 4) — 36. בנוסף לזה נמצא ג"כ בבוך 269 טז, א. 373 תק, ב. 1111 (עלים נפרדים) ובכותרת: ענין ק"ס מאדמו"ר רמ"מ נבג"מ. ונחלק לפרקים.

6) נדפס לקמן בהוספה ב.

לחלק לקי"ס לרסד בפ"ע. ולהבין זה צריך להקדים תחלה ענין התבוננות פסוק ראשון דק"ש שמע ישראל הוי' אלקינו הוי' אחד, להיות ידוע שצריך לכוין באחד איך שחי"ת ודלי"ת היינו ז' רקיעים וארץ וד' רוחות העולם בטלים הם בתכלית לגבי אלף אלופו של עולם היינו אור האלקי המחי' ומהווה את כל העולמות מאין ליש בכל רגע, כמאמר וידעת [היום] כו' [כי הוי'] בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד רק הכל בטל וטפל בתכלית וכלא חשיב ממש. ומה שהעולמות נראים ליש ודבר הוא מחמת גודל [ו]עוצם ההסתר וצמצומים רבים המעלימים ומסתירים את האור האלקי המחי' והמהווה אותם עד שנראים ליש ודבר בפ"ע, אך באמת אין דבר נפרד מאתו ית', ואין לך דבר שחוץ ממנו וכלא חשיבי, וכמבואר בתניא ח"ב פ"ג שאילו ניתנה רשות לעין לראות ולהשיג את החיות ורוחניות שבכל נברא לא הי' גשמיות הנברא וחומרו נראה כלל לעינינו כי הוא בטל במציאות ממש לגבי החיות והרוחניות שבו, ומה שהברואים [הם] נראים ליש ודבר הוא רק מצד ההסתר והצמצום דשם אלקים, המצמצם ומעלים את האור והחיות כו'. וזהו כללות המכוון וההתבוננות דאח"ד בקצרה, דהיינו איך שחי"ת ודלי"ת כנ"ל שהוא כללות השתלשלות העולמות הם בטלים בתכלית לגבי אלופו ש"ע מקור החיים ואור האלקי המחי' ומהווה אותם מאין ליש, ובהגלות נגלות האור והחיות בהם הי' הכל שב למקורו כמו קודם הבריאה שהי' אין ואפס, ומחמת ההסתר וצמצום אור האלקי עד שהחיות מוסתר ונעלם בהם מאד נראים ליש ודבר, אך באמת אין עוד מלבדו. והנה לכאורה אנו מוצאים סתירה לזה ממ"ש בפ"ד דס' התניא ח"ב היות מבואר שם בענין הגדול הגבור והנורא, הגדול הוא מדת גדולתו ית' שלגדולתו אין חקר ומתפשטת עד למטה מטה להחיות עולם ונבראים מאין האמיתי להיות ברואים מאין ליש והיינו רק מבחי' חסדו וטובו כמאמר כי אמרתי עולם חסד יבנה, וזהו ענין הגדול. הגבור היינו מדת גבורתו ית' המצמצם ומעלים את האור בכדי שיהי' נראים לדבר נפרד בפ"ע בלתי יצטרכו למקורם [והוא רק מחמת הגבורו' וצמצומי']. וא"כ לכאורה נראים כתרתי דסתרי אהדדי דשם בפ"ג מבואר בענין התבוננות דאחד דבהתגלות האור המחי' ויוסר הצמצום וההסתר אזי הי' הכל אין ואפס, ובפ"ד מבואר שההסתר והצמצום אינו רק ממדת גבורתו אבל באמת מה שהעולמות נמצאים מאין ליש הוא רק מחמת גדולתו וחסדו האמיתי, וא"כ אף בהסיר הצמצומים וההסתרים ויתגלה האור

שמע ישראל . . אחד: ואתחנן ו, ד.
שצריך לכוין באחד: ראה שו"ע אדה"ז הל' קריאת שמע סס"א ס"ו.
וידעת . . אין עוד: ואתחנן ד, לט (בדילוג).
כי אמרתי עולם חסד יבנה: תהלים פט, ג.

והחיות שבתוכם אעפ"כ יהי' קיום ומציאות אמיתי לכל הנבראים מאין ליש. ועוד שבאמת זה גופא יש להבין איך יתכן לומר שהעולמות הם רק נראים ליש ודבר לעין ובאמת הם רק כלא היו כמו שמבואר שם, הלא כתוב בתורה בראשית ברא אלקים את סופי תיבות אמת ואין אמת אלא תורה. ולבאר כ"ז צריך להקדים מה שארז"ל כל מה שיש ביבשה יש בים חוץ מן החולדה, דהיינו כל הנבראים הנמצאים ביבשה יש ג"כ בים חוץ כו'. ולהבין זה למעלה הנה כתיב מלכותך מכ"ע שמדת מלכותו ית' מחי' ומהווה את כל העולמות והנבראים מאין ליש. והנה לפעמים מצינו כינוי ושם למל' בשם ים, כמ"ש כל הנחלים הולכים אל הים, ולפעמים נק' בשם יבשה וארץ כמו והארץ הדום רגלי, והיינו כמו שהמל' עולה למעלה ומקבל מבחי' ים עילאה בחי' חו"ב כי יו"ד הוא בחי' חכ' עילאה וים הוא נו"ן שע"ב אזי נק' המל' בשם ים כמו והים עומד כו' ומהווה עלמין סתימין דלא אתגליין, והבריאים שבהם נק' נוני ימא כו' כמו המלאכים ונשמות שבעולמות עליונים שנק' ברואים שבים העליון, וכשהמל' יורדת למטה להחיות רוח שפלים כמו ומשם יפרד להיות עולמות הנפרדים אזי נק' המל' בשם יבשה וארץ כמו יקוו המים ותראה היבשה להיות עלמין דאתגליין ממש ונק' ברואים שביבשה, והיינו מה שארז"ל כל מה שיש ביבשה ים בים. ולהבין ענין ההפרש וההבדל שבין ברואים דים לברואים דיבשה, הנה אנו רואים בים וביבשה גשמיים שיש הפרש והבדל בין ברואים דים לברואים דיבשה בב' אופנים, הא' היינו מה שהברואים דים אינם נראים לעין כל רק מובלעים ומכוסים בים כי הים מכסה כל אשר בתוכו כמו כמים לים מכסים, וכל חיותם וקיומם הוא רק כשהם בתוך המים. והב' שהם מקבלים חיות מן הים חיות עצמיות דהיינו שהמים שבים שמחי' אותם הוא נמצא בכל חלקי הדג ונכנס בתוך תוכו עד שהם עצם א' בלתי נפרד [כדגים שבים] מיד ש[הם] נפרשים מהים מיד הם מתים, כי אין להם שום חיות בלתי מי הים, [ל]היות שמקבלים [ה]חיות

בראשית ברא אלקים את: **בראשית א, א.** בעל הטורים שם. תקוני זהר תס"ג (צה, א).

ואין אמת אלא תורה: **ירושלמי ראש השנה פ"ג ה"ח.** איכה רבא פתיחתא ב. ילקוט שמעוני דניאל (ח, ב) רמז תתרסו. תקוני זהר תכ"א (נ, א). וראה ברכות ה, ב.

כל מה שיש ביבשה: **נסמן לעיל ע' רד.**

מלכותך מכ"ע: **תהלים קמה, יג.**

כל הנחלים הולכים אל הים: **קהלת א, ז.**

והארץ הדום רגלי: **ישעי' סו, א.**

ומשם יפרד: **בראשית ב, י.**

יקוו המים ותראה היבשה: **בראשית א, ט (בדילוג).**

דים . . דיבשה: **ראה לקוטי תורה צו יד, ב. שער האמונה פנ"ב. ספר המאמרים תרנ"ט ע' קמה. ספר המאמרים תרע"ח ע' רנד.**

כמים לים מכסים: **ישעי' יא, ט.**

בהתגלות ובקירוב הערך מאד לכן הם בטלים בתכלי' לגבי חיות הים ואינם נראים לעין ליש ודבר בפ"ע רק הם מובלעים ובטלים לגבי הים מצד עוצם התגלות החיות שלהם, ומיד שהם פורשים ומתרחקים מן הים והחיות שלהם הם מתים שכך הוא אופן הבריאה שלהם. משא"כ הברואי' שביבשה הגם שמקבלים ג"כ החיות שבהם מיבשה וארץ (כמאמר הכל הי' מן העפר) כמו ברואים שבים מקבלים חיותם מהים, אך אעפ"כ הם נראים ליש ודבר בפ"ע ואינם נבלעים ומכוסים בעפר כלל. והיינו כמו [ב]חלק הצומח, הגם שעיקר חיותו וקיומו הוא מן עפר עכ"ז אינו מובלע בעפר רק גידולו חוץ מן העפר, אך יניקתו הוא מן העפר ואחר שנגמר הצמיחה כמו התבואות והפירות הם נתלשים מהמחובר והם יש ודבר שלם ומתקיימים בפ"ע ואינם צריכים להקרקע כלום. וכמ"כ בחלק המדבר ג"כ הגם שאדם יסודו מעפר כמו שנאמר ויברא אלקים את האדם עפר מן האדמה כו', וגם עיקר חיותו וקיומו הוא מאכילה ושתי' וכל פרטי הצטרכותו הכל הוא מהעפר, ואעפ"כ הוא באמת דבר נפרד מן העפר כי יכול להיות באויר ושלא יהי' על הארץ כלל, וכמו העופות שהם ג"כ מן העפר ואנו רואים שעיקר גידולם וחיותם הוא כשפורחים באויר העולם. וכמ"כ כל פרטי הברואים שביבשה הגם שמקבלים עיקר חיותם מן העפר [והארץ] מ"מ אינם בטלים ומכוסים בעפר הארץ כמו ברואים שבים שבהפרדם ממקורם מהים מיד הם מתים רק הם יכולים לחיות ולהתקיים גם בריחוק מקום מן הארץ ונראים ליש ודבר בפ"ע בלתי יצטרכו למקורם שהוא עפר הארץ כלל, הגם שבאמת העפר הוא מקורם וחיותם, והיינו רק מפני שהחיות שהעפר מחי' את כל הנבראים שביבשה הוא בדרך העלם והסתר גדול עד שאין ניכר ונתגלה עליהם החיות רק בריחוק הערך מאד הם מקבלים חיותם מהעפר, לכן הם דבר נבדל מהארץ לבלתי יצטרכו להארץ. [ו]נמצא מובן מזה שהם נבדלים בתכלית ההבדל וההפרש זמ"ז, כי הברואים שבים אינם נראים לדבר נפרד מהים רק שהם נבלעים ומכוסים בתכלית הביטול במי הים בלתי יפרדו מהים, והיינו שהים הוא להם חיות עצמי ותמידי בקירוב הערך מאד, והם מקבלים חיותם מהים בקירוב כמו דגים שבים כשפורשים מהים הם מתים. אבל הברואים שביבשה אינם מכוסים ומובלעים בעפר הארץ שהוא מקורם כלל רק הם דבר נפרד מהארץ לבלתי יצטרכו להארץ שהוא מקורם כלל והוא מפני שהארץ מחי' אותם בריחוק מהם לכן הם מקבלים חיותם באופן שהם דבר בפ"ע היפוך ממש מהברואים שבים וכמבואר למעלה באריכות.

הכל הי' מן העפר: קהלת ג, כ.

ויברא אלקים את האדם עפר מן האדמה: [חיבור שני כתובים] בראשית א, כז. ב, ז.

ב) **וכמו** כן יובן למשכיל למעלה בבחי' המל' שמחי' ומהווה את כל העולמות עליונים ותחתונים דהיינו עלמין סתימין דלא אתגליין ועלמין דאתגליין, הנק' בשם ים ויבשה עליונים, וכל מה שיש ביבשה יש בים, דהיינו ברואים שבים העליון הנק' נוני ימא כמו המלאכים שבטלים בתכלית לגבי האור האלקי המחי' ומהוה אותם מאין ליש ובלתי יפרדו מאין האלקי אפילו רגע א' להיות יש ודבר נפרד בפ"ע [כלל] שהיש והכלי שלהם אינו מסתיר על האין ואור האלקי המחי' אותם כמו הדגים שבים שבטלים בתכלית לגבי הים וכמבואר למעלה באריכות, והיינו מפני שבחי' המל' שנק' ים המחי' אותם הוא בקירוב הערך ובגלוי האור האלקי עליהם לכן מחמת עוצם הגילוי אור בהם בלתי הסתר והעלם, ע"כ בטלים הם בתכלית לגבי מקורם האלקי ואינם נחשבים ליש כלל, וכמו שמצינו במלאכים העליונים שמדברים בלשון כזה שהוא מורה על עצמי' האלקי כמו המלאך שאמר ללוט לבלתי הפכי כו' או נשאתי כו', ולכאורה יפלא הלא המלאך הוא נברא איך אומר על עצמו לשון אלקו'. אך באמת הענין הוא מפני שהמלאכים הם בתכלית הביטול לאור האלקי הוא מקורא דכולא המחי' אותם, לכן הוא אומר כן על בחי' אלקו' שבתוכו כי הוא אינו יש ודבר בפ"ע כלל רק תמיד הוא בטל לאין האלקי המחי' אותו מאין ליש (וכמו הברואים שבים שהים הוא להם חיות עצמי) ומתאחדים תמיד במקורם האלקי ביחוד אמיתי. אך מה שהמל' מחי' עולמות הנק' עלמין דאתגליין וכמו ומשם יפרד והם עלמין הנפרדים ונראים ליש גמור, הגם שבדבר הוי' שמים נעשו וברוח פיו כו', וכמו מאמר יהי אור יהי רקיע כו' ודבריו חיים וקיימים ומחי' ומהווה אותם בכל רגע, וכמו ואתה מחי' את כולם כו', ואעפ"כ הם נראים ליש ודבר נפרד בפ"ע, והיינו מפני שהאור האלקי המחי' אותם הוא בהסתר ובהעלם וברבוי הצמצומים והעלמות עד שמוסתר בהם החיות, ובחי' אין האלקי המחי' אותם הוא בריחוק הערך מאד עד שנראה להם שהם יש ודבר [נפרד] בפ"ע, ולפעמים הם בתכלית הפירוד כמו הע' שרים וכמו פרעה שאמר לי יאורי ואני כו' וכהנה רבות, והוא מחמת עוצם ההסתר וההעלם כמו אתה אל מסתתר, והם כמו ברואים שביבשה, הגם שהכל הי' מן העפר והוא עיקר חיותם וקיומם ואעפ"כ הם נראים ליש ודבר נפרד לבלתי יצטרכו למקורם

לבלתי הפכי כו' או נשאתי: **וירא יט, כא.**
שבדבר הוי' שמים נעשו: **תהלים לג, ו.**
יהי אור יהי רקיע: **בראשית א, ג.** ו.
ואתה מחי' את כולם: **נחמי' ט, ו.**
שו"ה ולפעמים — כמו . . וכמו: **בבוך 269: ממהותו ועצמותו כו' כמו.**
פרעה שאמר: **יחזקאל כט, ג.**
אתה אל מסתתר: **ישעי' מה, טו.**

כלל כנ"ל. והנה נש"י המלובשים בגופים הם ג"כ בכלל ברואים שביבשה ועלמין דאתגליין מאחר שנעשו ג"כ בדיבור דיו"ד מאמרות כמו ויאמר אלקים נעשה אדם, וכמו ויברא כו' את האדם עפר כו'. וא"כ לפ"ז המלאכים גבוהים במדריגה מנש"י שהמלאכים נק' נוני ימא ובטלים בתכלית למקורם האלקי, ונש"י בגופים הם מעלמין דאתגליין שהם נפרדים מאין ליש גמור, ובאמת ידוע [ומפורסם] שהנשמות גבוהים בשרשן מן המלאכים. אך הנה שניהם אמת ששורש הנשמות גבוה מאד נעלה מן המלאכים, אך בזה יש יתרון מעלה במלאכים שהביטול לאלקות נמצא בהם יותר, והוא להיות ידוע שנש"י נק' בני בכורי ישראל וכמאמר בנים אתם וכמשל הבן שהוא נמשך ממוח האב, ושרש [ובחי'] המלאכים הוא מבחי' דיבור עליון, וכמאמר רז"ל כל דיבור ודיבור שיצא מפי הקב"ה נברא ממנו מלאך א'. והנה לכאורה הדיבור הוא רוחני וגבוה במעלה, כי הדיבור אינו דבר נפרד בפ"ע רק ע"י הוא התגלות והמשכות השכל וחכ' לזולתו, והבן אעפ"י שהוא נמשך ג"כ מהמוחין והחכ', אך אינו אלא טיפה גשמיית נמשכת מן המוח ואין בה התגלות חכ' ומוחין כלל כמו בדיבור. אך באמת אינו כן כי הדיבור אע"פ שהחכ' הוא בהתגלות בו אינו אלא רק הארה בעלמא מהחכ' והמוחין ואינו ממהות ועצמו' המוחין כלל. והראי' שבהשפעת דברי שכל לזולתו אינו יכול לעשות בו עי"ז שכל חדש שיוכל להמציא השכלות חדשות מעצמו בלתי יצטרך להמשפיע אלא אותו שכל שהוא מדבר עמו יוכל לקבל ולא יותר אלא א"כ התלמיד בר שכל מעצמו, אבל לא יוכל להשפיע ע"י הדיבור כח השכל ממש למי שאין לו שכל כי הדיבור אינו אלא אותיות והארה בעלמא ואינו מעצמיות החכ' והמוחין רק שהתגלות השכל הוא ע"י הדיבור. אבל הבן שנמשך מטפה שבמוח האב אע"פ שהיא טפה גשמית, אבל היא נמשכת ממהות ועצמיות המוחין, לכן יש בכחה להוליד ולד שלם בחכ' ומוחין חדשים בדומה לו למולידו אע"פ שאין בטפה התגלות חכ' כלל, אבל בהעלם יש בה בהתלבשות מעצם המוחין ממש, והוא מפני הכלל הידוע שכל דבר הגבוה יותר בשרשו יותר יוכל לבא ולהתפשט גם למטה מטה יותר וכל שאינו גבוה כ"כ כשנמשך למטה אינו יכול להתגלות כ"כ למטה, לכן מהות

ויאמר אלקים נעשה אדם: בראשית א, כו.

בני בכורי ישראל: שמות ד, כב.

בנים אתם: ראה יד, א.

הבן שהוא נמשך ממוח האב: ראה תניא פ"ב.

כל דיבור ודיבור . . מלאך א': חגיגה יד, א.

שכל דבר הגבוה יותר . . מטה יותר: ראה סידור שחרית עא, ד. שם שער הל"ג בעומר שג, ג. הנסמן בס' המפתחות (קה"ת תשמ"א) לספרי אדה"ז בערכו. ספר המאמרים פרשיות ח"א ע' כו. ח"ב ע' תקסו. שערי אורה שער הפורים נח, א. סה, א.

ועצמי' המוחין שהוא נחשב מעצם הנפש השכלית אינו יכול לבא כי אם בטפה גשמי' אע"פ שאינה בהתגלות האור השכל והחכ' אעפ"כ מהות ועצמי' המוחי' מתלבשים בה ע"כ יכול להיות מוליד בדומה לו נפש שלם בר שכל בפ"ע ויהי' נראה יש ודבר נפרד בלתי יצטרך למקורו, אבל הדבור מפני שאינו ממהות ועצמי' המוחין רק התגלות הארה בעלמא אינו יכול לבוא בהגשמה כלל רק באותיות הדיבור שהוא רוחני'.

ג) **והנה** כמ"כ יובן למעלה ששורש המלאכים שהוא מהדיבור שיש בו התגלות אור החכ' האלקית, והם מקבלים חיותם בקירוב הערך ובגלוי אור האלקי עליהם לכן הם בטלים ונכללים באור האלקי המחי' אותם מאין ליש ונק' נוני ימא כמו ברואים שבים הגשמי ואינם יכולים להיות יש ונפרד ממקום חיותם אפי' רגע א' מפני שאינם מקבלים חיותם אלא מבחי' הארה בעלמא ולא ממהות ועצמי' האור האלקי. משא"כ נש"י בשרשם שהם ג"כ מעלמין סתימין הנק' בחי' ים, וכמאמר ישראל עלה במח' תחלה אך הם שם גופא ממקום הגבוה יותר דהיינו ממהו"ע המוחין והחכ' עילאה ולא הארה בעלמא לכן הם באים בהגשמה כמו ממש בטפה גשמי' ונק' בני בכורי (וכמשל הבן שהוא דבר בפ"ע ונראה ליש ונפרד ממקורו) מפני שאין מקבלים האור והחיות בהתגלות ובקירוב הערך רק בהתלבשות האור כמו הטפה שהחכ' [הוא] בה בהעלם, ולכן יש בכח הנשמה שתהא נראה ליש ודבר בפ"ע הגם שהיא חלק אלוה ממש רק בהתלבשותה בגוף ובלבוש גשמי נראית ליש ודבר נפרד בלתי יצטרך למקורה, משא"כ המלאכים מיד שהם נפרדים ממקורם אזי אינם מתקיימים כלל, וכדגים שבים כשהם פורשים מהים מיד מתים, וכמו שמבואר בסה"ק ששורש המלאכים הוא מזיווג נשיקין ושורש הנשמות הוא מזיווג גופני דזו"ן, דהגם שהנשיקין הם רוחניים וגבוה מעלתם שהוא אתדבקות רוחא ברוחא חב"ד בחב"ד, אך אעפ"כ אינם אלא רק מבחי' הבל ורוח והארת המוחין לבד, משא"כ הנשמות שהם מזיווג גופני דזו"ן שרשם יותר נעלה שהיא מעצמי' ומהות המוחין העליונים. וזהו שנאמ' על נש"י בגופים וידגו לרוב בקרב הארץ (שהוא עלמין דאתגליין) והוא

ישראל עלה במח': נסמן לעיל ע' קיא.

הנשמה . . חלק אלוה ממש: ראה תניא רפ"ב ובליקוט פירושים שם. שפע טל בהקדמה. נשמת שבתי הלוי [להנ"ל]. נשמת חיים [לר' מנשה בן ישראל] מאמר שני פ"ט. יושר לבב [לר' עמנואל חי ריקי] בית ראשון חדר רביעי פ"ב.

ששורש המלאכים . . ושורש הנשמות: ראה עץ חיים שער (לח) מ"ן ומ"ד דרוש ד. שער (מ) פנימיות וחצוניות דרוש י'.

וידגו לרוב בקרב הארץ . . דגים: ויחי מח, טז. וראה ברכות כ, א. הובא ברש"י שם.

הברכה שבירך אותם יעקב, שידגו הוא לשון דגים, דנש"י בשרשם הם ג"כ מעלמא דאתכסייא ונמשלו לדגים שבים אך נק' נוני ימא רבא דאזלין ביבשתא, וזהו וידגו לרוב גם בקרב הארץ, שהוא עלמין דאתגליין ועולמות הנפרדים, גם שם יכולים להתקיים בקיומם ומציאותם האמיתי. ולא כמו המלאכים שמצינו כשנפרדו ממקורם וירדו למטה נפלו בנפילה גמורה וכמו הנפילים היו בארץ, וכמו שידוע בענין עזא ועזאל שנפלו בפירוד גמור. משא"כ הנשמות אעפ"י שהם בשרשם בתכלית הביטול ג"כ כמו המלאכים ויותר גבוהים מהם שאף בהתלבשותם למטה בגופים גשמי' ונראים ליש ודבר בפ"ע [ממש] ומ"מ הם בטלים לאלקות ביטול היש גם בהיותם בעולמות הנפרדים. והנה כתי' בכנס"י היתה כאניות סוחר. והענין דהנה כתיב ברוך ה' אלקי ישראל מן העולם ועד העולם, שעיקר העבודה הוא להמשיך אלקות מההעלם לגילוי דהיינו מהעולם ועד העולם, פי' מהעולם דהיינו עלמין דאתכסיין הנק' ים ועד העולם שהוא עלמין דאתגליין הנק' בשם יבשה וארץ. ולכן נש"י נק' זרע ברך הוי', שהם גורמים תוס' ברכה והמשכה אלקי' בהתגלות מהוי' שבעלמא דאתכסייא לעלמא דאתגלייא ויהי' מלא כבוד הוי' את כל הארץ הלזו הגשמי' ג"כ בגלוי אור אלקי ע"י נש"י שבאו בגופים גשמי' בארץ וראשם ושרשם מגיע השמימה בעולמות העליונים הנק' בחי' ים החכ' העליונה. אך הנה ידוע שכל המשכה וברכה א"א בלי העלאה תחלה כמאמר רוח אייתי רוח ואמשיך רוח, וע"ז אמרו רז"ל על ג' דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמ"ח דהיינו ג' קוין שהעולם היינו עלמין דאתגליין הנק' יבשה וארץ עומד עליהם, כי עיקר ירידת הנשמה בעוה"ז הוא כדי להמשיך גילוי אלקות מלמעלה למטה דהיינו מעלמא דאתכסייא לעלמא דאתגלייא, לכן צ"ל העלאה תחלה בקו השמאל שהוא בעבודה שיהי' רצונו וחפצו לעלות ולצאת מעלמא דפרודא וממאסר הגוף שהוא מסתיר על אור הנשמה אלקית שבקרבו ולהוציא ממסגר נפשו ולצאת מנרתק הגוף ומעלמין דפרודא אל עולם היחוד העליון הנקרא ים העליון דהיינו ליכלל וליבטל

נוני ימא רבא דאזלין ביבשתא: נסמן לעיל ע' רנב הערה בזהר.
הנפילים היו בארץ: בראשית ו, ד. וראה אור התורה בראשית [כרך ג] תקצה, א.
עזא: ראה שער הפסוקים [להאריז"ל] בלק כד, ד ובהגהת הר"ש ויטל שם.
עזא ועזאל: ראה יומא סז, ב וברש"י שם. זהר (תוספתא) בראשית לז, א. נח, א. ועוד.
היתה כאניות סוחר: משלי לא, יד.
ברוך ה' אלקי ישראל: תהלים קו, מח. וראה אור התורה בראשית [כרך ג] תקנא, א.
זרע ברך הוי': ישעי' סא, ט. וראה לקוטי תורה ואתחנן ב, א.
רוח אייתי רוח ואמשיך רוח: נסמן לעיל ע' ד.
על ג' דברים העולם עומד: אבות פ"א מ"ב.
ולהוציא ממסגר נפשו: ע"ד תהלים קמב, ח.

ולצרור נפה"א בצרור החיים את ה' ממש לבלתי יפרד מהוי', אזי ישא ברכה מאת ה' על נפה"א ואז ומשם צוה ה' את הברכה חיים עד העולם הזה דהיינו שיתגלה כבוד הוי' בעולמות הנפרדים. וזהו ברוך ה' אלקי ישראל מן העולם ועד העולם ע"י ג' דברים אלו שהעולם עומד עליהם דהיינו ג' קווין העלאה והמשכה וממוצע, בתחלה העלאה שע"י ק"ש שהיא עבודה כמו עבודת הקרבנות שהיא העלאת נפה"ב הגשמי' ע"ג המזבח מאישי ריח ניחוח שיוכלל באש שלמעלה, ואח"כ המשכה ע"י קו הימין שהיא גמ"ח וצדקה שהיא כללות כל המצוות מעשיות שהוא רק להמשיך אור א"ס מלמעלה למטה לעלמין דאתגליין, ותורה הוא קו האמצעי. ובאמת גם בקו השמאל עצמו שהוא עבודה העלאה כללית נכלל בו ג"כ המשכה, דהנה כתיב ועבד הלוי הוא דעבודת הלוים מגעת בבחינת הוא דא עתיקא שהוא בחינת עלמין סתימין, ששרש הלוים הוא מבחי' גבורות והעלאות הנפש ע"י שיר וזמרה בתענוג ורצון עד כלות הנפש, ששיר הלוים הי' מכוון ע"פ עומק ההתבוננות שבנפש שבמהו"ע אלקי בתענוג וחדוה האלקי כמו כלתה נפשי כו' ליכלל במקורא דכולא בעילוי אחר עילוי, ואזי יומשך משם ע"י כהנים בעבודתם ברכה והמשכה מלמע' למטה שיהי' גילוי אלקות למטה בעלמין דאתגליין. וזהו מן העולם ועד העולם. וגם עכשיו שאין לנו כהנים בעבודתם ולוים בשירם תפילות כנגד תמידין תקנום שע"י התפלה הוא ג"כ העלאת הנפש ע"י שיר, כמו פסוד"ז שמספרים בשבחו של מקום בשיר וקול זמרה בשמחה וחדוות הנפש, כמו הללו את ה' מן השמים הללוהו כל מלאכיו איך שכל העולמות והברואים בטלים לאור האלקי המחי' ומהוה אותם מאין ליש, ואח"כ ביוצר אור איך שהאופנים וחיות הקודש מתפעלים ברעש גדול ליכלל במקורא דכולא, ואח"כ אומרים בק"ש הוי' אלקינו הוי' אחד שהוא אחדות פשוט למסור נפשו באחד אליו ולא למדותיו רק למהו"ע ית'. וכ"ז הוא רק העלאת הנפש באה"ר מלמטה למעלה עד כלותה. ואח"כ הוא ענין ברכה והמשכה מלמעלה למטה ע"י ח"י ברכאן דצלותא באמרו בא"י מברך השנים או רופא חולים, היינו שיומשך ויתגלה אור הוי' עד העוה"ז הגשמי. וגם כל היום בתורתו ובעסקיו לשם שמים כמו בכל דרכיך דעהו הוא רק שיומשך

בצרור החיים את ה': **שמואל א כה, כט.**

ישא ברכה מאת ה': **תהלים כד, ה.**

צוה ה' את הברכה חיים עד העולם: **תהלים קלג, ג.**

ועבד הלוי הוא . . דא עתיקא: **קרח יח, כג. זהר קרח קעח, ב. וראה הנחת כ"ק אדמו"ר האמצעי בספר המאמרים תקס"ג ח"א ע' רלו. והנחה אחרת שם ע' רט [נדפס ב]לקוטי תורה קרח נה, ב.**

כלתה נפשי: **נסמן לקמן הערה נכספה.**

תפילות כנגד תמידין תקנום: **ברכות כו, ב.**

הללו את ה' . . הללוהו כל מלאכיו: **תהלים קמח, א־ב.**

בכל דרכיך דעהו: **משלי ג, ו.**

ויתגלה אלקות מעלמין דאתכסייא בחי' ים לעלמין דאתגלייא הנק' יבשה וארץ רק באופן שיהי' תחילה העלאה מעלמין דאתגלייא הנק' יבשה לעלמין סתימין הנק' ים, כי זה כל האדם ולזאת ישים כל מגמתו למאוס בהבלי חיי העוה"ז שהוא עולם הפירוד והסתר אלקי כמאמר החושך יכסה ארץ ולצאת מאפילה לאור גדול היינו להיות נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות ה', דהיינו גילוי אורו ית' שבעלמין סתימין הנק' ים והוא ליכלל נפשו ביחו"ע שכולא קמי' כלא חשיבא בעונג נפלא עד כלות הנפש. וזהו ועבד הלוי הוא דא עתיקא תענוג עליון אלקי שמאיר בעלמין סתימין הנק' ים. אך יש להבין אם אופן ההעלאה הוא בהסתלקות הנפש בעריבות מתיקות כו' עד כלותה אפשר שיבא ליכלל כלות הנפש לגמרי שיסתלק הנפש מהגוף לגמרי, כמו שמצינו בצדיקים שנסתלקו ונכללו באור האלקי כמו בקרבתם לפני הוי' וימותו מחמת עוצם הקירוב בעריבת מתיקות, וכמו בן עזאי הציץ ומת. ובאמת אף שהוא מדריגה גבוה מאד נעלה אך הוא היפך הכוונה כמו הסבי עיניך מנגדי כו' דמוקדין לי' בשלהובא כו', כי לא לתהו בראה אלא לשבת יצרה, כי מדריגה כזו הוא בחי' תהו שהוא הסתלקות האור מהכלי שלהם, ועיקר התיקון הוא לשבת יצרה דהיינו שיהי' התיישבות האור בכלי דוקא, וע"ז נאמ' בע"כ אתה חי בחיות הנפש בגוף ולהמשיך אור א"ס מלמעלה למטה שיהי' לו דירה בתחתונים דוקא. וזהו אם רץ לבך שוב לאחד דהיינו אם רץ לבך במרוצת הנפש בחשיקה וחפיצה ליכלל במקורא דכולא בכלות הנפש אזי לא יהי' מרוצה לגמרי אלא שוב לאחד להמשיך אחדות אמיתי למטה כמו למעלה כי זהו רצונו האמיתי, ובע"כ אתה חי להמשיך מחיי החיים א"ס ב"ה למטה.

ד) **אך** יש לתמוה, איך יהי' בכח ויכולת הנשמה מרצוא כזו שהוא מרוצת הנפש בהתגברות אה' עזה ברשפי אש לעלות בעילוי אחר עילוי בביטול דים החכ' עילאה שיבא משם לכלל שוב והמשכה למטה בעלמא

כי זה כל האדם: קהלת יב, יג.

החושך יכסה ארץ: ישעי' ס, ב.

נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות ה': תהלים פד, ג.

בקרבתם לפני הוי' וימותו: אחרי טז, א.

בן עזאי הציץ ומת: חגיגה יד, ב.

הסבי עיניך מנגדי: שיר השירים ו, ה. זהר קדושים פד, א.

לא לתהו בראה . . לשבת יצרה: ישעי' מה, יח (ושם: תהו). וכ"ה בכ"מ, ומהם: ספר המאמרים פרשיות ח"ב ע' תשיז. ע' תשכא. תורת חיים נח עז, ב. דרך מצותיך קכב, ב.

בע"כ אתה חי: ראה אבות ספ"ד. וראה תניא ספ"נ.

אם רץ לבך שוב לאחד: ראה ספ' יצירה פ"א מ"ח. אור התורה יתרו ע' תתקעח. ע' תתקפא. הערה בספר המאמרים תרנ"ט ע' ריא. תניא שם.

דאתגלייא הנק' יבשה וארץ הלא בודאי יוכלל ויבוטל בים העליון וע"י מה יבוא מים ליבשה, הלא נראה בחוש שברואים דיבשה משבאים לים מיד טובעים בים ויבוטלו שמה. אך על זה כתיב היתה כאניות סוחר ממרחק תביא לחמה, דכנסת ישראל נמשלה לסוחר שמוליך ומביא סחורה מעבר לים ליבשה וארץ ומארץ לים והכל על ידי האניות שבלב ים כי בלתי האניות אי אפשר לברואים שביבשה לעבור בים עם המסחור שלהם ורוב המסחור הוא מיבשה לים ומעבר לים ליבשה וארץ והכל הוא על ידי האניות שיש בכחם להחזיק את הברואים שביבשה עם המסחור שלהם לבלתי יוטבעו ויוכללו בים מה שאין זה בכח עצמם כלל. והנמשל מזה יובן למע' הנה כתיב זה הים גדול ורחב ידים שם אניות יהלכון, כי כללות נש"י נק' בשם סוחר שכל המסחור הוא מים ליבשה, אך ע"י מה יוכלו נש"י שבגופים שהם מיבשה לשוט בים העליון ולא יוכללו בביטול בים כטבע הברואים שביבשה וכמו שמבואר לעיל בענין העלאת הנשמות בהתכללות אמיתית ביחו"ע דים העליון ואיך יבאו משם להמשכה ליבשה, אך הוא רק ע"י האניות, וכמו שם אניות יהלכון, וגם בזו' פ' בשלח שהוא ע"י ארבין דסלקין ונחתין בימא, והוא ענין תומ"צ שמזה נעשה לבוש לנשמה שלא יבטל בים העליון ועל ידם הוא ענין העלאות והמשכות מים ליבשה ומיבשה לים. וזהו ברוך ה' אלקי ישראל מן העולם ועד העולם ע"י הלבושים דתומ"צ הגם שהם מענינים גשמיים כמו ציצית מצמר גשמי ותפילין מקלף גשמי, והיא הנותנת שיש בכחם להחזיק אור הנשמה שלא תבוטל באור התענוג מעומק ההתבוננות עד כלות הנפש ביחו"ע דים החכ', כי התומ"צ הם פנימיות רצונו וחכמתו העצמי שלמעלה מעלה מהשתלשלות דים ויבשה העליונים ע"כ יש בכחם להחזיק הברואים שביבשה בים ולא יבטלו בים, מה שאין זה בכח הנשמה עצמה, וכמו האניות הנ"ל. וכמו שמצינו בנשמות בג"ע שנהנין מזיו השכינה ומשיגים השגת אלקות בעומק אחר עומק ואיך לא יבטלו מגלוי אור האלקי שמה, אך הוא רק ע"י הלבושים של הנשמות ע"י תומ"צ שמאיר להם בבחי' מקיף תחלה כמ"ש ויבא משה בתוך הענן כו'. אך באמת אין הענין שע"י תומ"צ נעשין לבושין חדשים לגמרי אלא שכל נשמה יש לה לבושים השייכים לה, וכמו אך בצלם יתהלך איש זה הנשמה שכל הילוכה בקדש הוא על ידי המקיפים דצלם, וגם חיבור הנפש בגוף הוא ע"י פרקי הצלם שהוא סוד הלבושים

זה הים גדול . . שם אניות יהלכון: תהלים קד, כה־כו.

בזו' פ' בשלח: ראה שם מח, ב.

ויבא משה בתוך הענן: משפטים כד, יח. וראה לקוטי תורה ויקרא ז, א. ביאורי הזהר לכ"ק אדהצ"צ [כרך א] בשלח ע' רי.

אך בצלם יתהלך איש: תהלים לט, ז. וראה ספר המאמרים תקס"ב הנ"ל ע' תי ובהנסמן לשם.

בסוד אליהו עלי כו', אך ורק ע"י תומ"צ מתקנים הלבושים. דהנה כתיב ויעש ה' אלקים לאדם ולאשתו כתנות אור וילבישם, או"ר באל"ף וילבישם דהוא ענין הלבושים של כללות הנשמות שבאדם הראשון, אך אחר חטא עץ הדעת כתיב כתנות עור בעין כי ירדו ונתגשמו בתערובות טו"ר, לכן זהו כללות ענין תורה ומצות רק לתקן הלבושים של הנפש לעשות מעור בעי"ן אור באלף להפוך חשוכא לנהורא ע"י תומ"צ, ואחר התיקון יש בכח הלבושים ההם להעלות הנשמה בעילוי אחר עילוי וגם להמשיך אור האלקי מלמע' למטה מים ליבשה וכמשל הסוחר הנ"ל ולא יבטל באור העליון לגמרי בכלות הנפש. וזהו ואתה משמרה בקרבי שלא יכלה לגמרי בעומק התענוג האלקי ובע"כ אתה חי והיינו ע"י הלבושים הנ"ל שאין בכח הנשמה עצמה לכל זה כי גדול השומר כו', ומעלת הלבושים לאחר התיקון גבוהים מאד נעלה אעפ"י שאינו אלא לבוש בעלמא, וכמו משל להשכל אעפ"י שהמשל לשכל אינו אלא לבוש זר להבין מתוכו השכל, אך בשרש[ו] הנה המשל יותר גבוה מן השכל כי המשל אינו יכול להמציא אלא מי שהוא חכם בעומק החכ' וכמו וידבר שלמה שלשת אלפים משל, כי השכל יכול גם חכם אחר לגלותו אך המשלים אינו יכול כ"כ להמציא אלא שלמה שבו נאמר ויחכם מכל האדם, כך גם הלבושים הם יותר גבוהים מהנשמה עצמה והם האניות והארבין שעל ידם סלקין ונחתין כו'. וזהו היתה כאניות סוחר ממרחק תביא לחמה היינו ע"י האניות תשוט בימא רבא ותביא משם המשכות עליונות גבוהות מעלמא דאתכסייא לעלמא דאתגלייא. וזהו ברוך ה' אלקי ישראל מן העולם ועד העולם. וגם עוד נאמר בהנהגת ים העליון ויאמר ויעמד רוח סערה ותרומם גליו יקם סערה לדממה ויחשו גליהם. דהנה כתיב רוח סערה עושה דברו, דברו היינו דבר הוי' המחי' את כל העולמות עליונים ותחתונים מאין ליש, ורוח סערה היינו התעוררות גבורות עליונות דבינה בהתלהבות האה' עזה ברשפי אש להכלל במקורם שהוא אין האלקי, והיינו עושה דברו ר"ל לתקן את דברו שיבטלו ממציאותם במקורא דכולא, אך ע"י התעוררות החסדים העליונים שנק' שוב שאחר הרצוא אז יקם סערה לדממה ויחשו גליהם שממתיקים הגבורות בחסדים כו'.

שו"ה בסוד — אליהו עלי: **בכל הכת"י [חוץ מהנסמן לעיל מס' 2]: אלוק' עלי.**

ויעש ה' אלקים לאדם ולאשתו . . באל"ף . . בעין: **בראשית ג, כא. וראה בראשית רבא פ"כ, יב. זהר בראשית לו, ב. ספר מאמרי אדה"ז — פרשיות ח"א ס"ע מה. ע' נ־נא.**

ואתה משמרה בקרבי: **ברכת אלקי נשמה.**

וידבר שלמה שלשת אלפים משל: **מלכים א ה, יב (וחיבת שלמה ליתא).**

ויחכם מכל האדם: **מלכים שם, יא.**

ויאמר ויעמד רוח סערה . . יקם סערה לדממה . . רוח סערה עושה דברו: **תהלים קז, כה. כט. קמח, ח.**

ומעתה יבואר ענין ים ויבשה. וצריך להבין מהו ענין קי"ס דכתיב הפך ים ליבשה בנהר יעברו ברגל שם נשמחה בו. הנה כתיב כי אל דעות הוי' שיש ב' דעות בהארה אלקית המחי' את כללות ההשתלשלות. דיעה א' מלמעלה למטה, היינו אך שכולא קמי' כלא חשיבא ונק' מיש לאין, שההארה כללית המחי' נק' בשם יש האמיתי ומקורא דכולא והעולמות נק' אין וכלא ממש חשיבי לגבי אור האלקי שהוא מקור החיים, וכמו ברואים שבים שהם בטלים ונכללים בהתכללות אמיתי לגבי מקורם ושרשם וכמבואר לעיל באריכות, והן כמו מלאכים הגבוהים ועולמות עליונים עלמין סתימין שנמצאו מאין ליש, ואעפ"כ אין היש והכלי שלהם מסתיר על האור האלקי שבתוכם כלל רק בטל וטפל לגבי עיקרא ושרשא דכולהו עלמין. ודיעה [ה]ב' הוא מלמטה למעלה דהיינו לגבי המקבלים, ונק' מאין ליש, דהיינו שהם יש ודבר נפרד בפ"ע והאור האלקי המחי' נק' אין והעלם שאין האור והחיות בהתגלות רק בהעלם והסתר גדול עד שנראים ליש ודבר נפרד בפ"ע, וזהו מאין ליש, וכמו ברואים שביבשה הגם שמקור חיותם הוא מהארץ כמו הכל הי' מן העפר אעפ"כ הם נראים ליש ודבר נפרד מהעפר כי החיות הוא בהעלם ורחוק מקום, והוא עלמין דאתגלייא הנק' עולמות נפרדים וכמו ומשם יפרד שהם נראים לעין ליש ודבר בפ"ע, הגם שאין דבר חוץ ממנו ית' מ"מ ע"י ריבוי הצמצומים והסתרים הנה היש והכלי מסתיר על אור ואין האלקי שמחי' אותם. וזהו הגדול והגבור, שמצד מדת גדולתו וחסדו ית' נתהוו ונמצאו כללות כל העולמות בהתחדשות מאין ליש, אך באופן שאין היש והכלי מסתיר על אור האלקי רק בטלים ונכללים כביטול זיו השמש בשמש עצמה שגם שם יש אור וזיו במציאות רק שנכלל ובטל במקורו ואינו תופס מקום כלל, וזהו כמו עלמין סתימין שנק' בשם ים עילאה, והוא ענין יחו"ע, וזהו דיעה הא' שמלמע' למטה מיש לאין. והגבור זהו מדת גבורתו ית' שמצמצם ומעלים את אורו לבלתי יתגלה לנבראים רק מחי' אותם בריחוק מקום ובהעלם ובהסתר גדול שיהי' נראים ליש ודבר נפרד, והן עלמין דפרודא שנק' בשם יבשה וארץ כמו ברואים שביבשה שנפרדים ממקורם, יהוא כמו דיעה הב' שמלמטלמ"ע מאין והעלם ליש נפרד, וזהו הגדול והגבור, שזהו ענין ב' דעות [הנ"ל].

ה) **ומעתה** יובן מה שנאמר בתניא בפ"ג ח"ב, איך שכל נברא ויש הוא באמת יחשב לאין ואפס לגבי כח הפועל ואור האלקי שמחי' ומהוה אותם מאין ליש ואילו ניתן רשות לעין לראות ולהשיג את האור

הפך ים ליבשה: תהלים סו, ו.
כי אל דיעות הוי': שמואל א ב, ג.
ב' דעות: נסמן לעיל ע' רסב.

האלקי והחיות שבתוך כל נברא לא הי' גשמיות הנבראים וחומרם נראה כלל לעינינו רק הי' בטל במציאות ממש לגבי החיות והרוחניות שבו, [ו]אין הכוונה שהי' אין ואפס ממש כמו שהי' קודם הבריאה ממש מחמת התגלות האור והרוחניות שבתוך כל הנבראים שהרי כתי' בתורה בראשית ברא אלקים את השמים כו' והארץ היתה תוהו ובוהו [כו'], והיינו שקודם הבריאה הי' הכל אין ואפס, דהיינו טרם התגלות אור חסדו וגדולתו ית' בעולמות עד אין קץ, אבל מבחי' הגדול שלגדולתו אין חקר מצד כי חפץ חסד הוא וטבע הטוב להטיב לברואים אז היתה התחדשות הבריאה מאין ליש, אך מחמת גילוי אור חסדו וגדולתו ית' אין היש והחומר של כל הנבראים תופסים מקום כלל רק בטל ונכלל במקורו כביטול זיו השמש בשמש שישנו במציאות רק שבטל וטפל לגמרי. וזהו ענין ביטול עולמות עליונים ויחו"ע שכלא וכאין חשיבי לגבי מקורן ואעפ"כ ישנם במציאותם ממש רק שאין תופסים מקום בפ"ע כלל כביטול זיו השמש בשמש. וזהו וכולא קמי' כלא חשיבא כלא בכ"ף הדמיון ולא לא ממש ואדרבה גילוי אורו וחסדו ית' שמבחי' הגדול זהו עיקר קיומם ומציאותם מאין ליש ממש, ומבלעדי ההתגלות[ו] ית' הי' הכל אין ואפס כמו קודם הבריאה, אבל בהתגלות אורו ית' בבריאת העולמות נבראו כל ההשתל' מאין ליש ממש רק שכלא וכאין נחשבו ונכללין במקורן כביטול זיו השמש [וכו']. ומה שיש עולמות הנפרדים ונראים לדבר נפרד ממש בפ"ע הוא רק מבחינת הגבור שהוא מדת גבורתו ית' וצמצומים שמצמצם ומעלים את אורו בהעלם והסתר גדול בכדי שיהי' נראה לדבר נפרד בפ"ע כי נתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים דוקא. וא"כ אף בהגלות נגלות אור חסדו וגדולתו ית' ויוסר ההסתר והצמצומים דשם אלקים המסתיר על אור דשם הוי', וכמ"ש כי שמש ומגן הוי' אלקים, לא הי' אפס לגמרי כמו קודם הבריאה רק היו כל העולמות במציאותן וקיומם רק שלא הי' דבר נפרד בפ"ע כלל כי אם בטלים בתכלית הביטול כביטול זיו השמש כו' למקורא דכולא מחמת התגלות כבוד הוי', כמו ענין יחו"ע וביטול עולמות העליונים דבחי' ים העליון גם עכשיו, וכמו נוני ימא, וכמובן למעלה.

וזהו ענין הגדול והגבור שהוא ענין ב' דיעות הנ"ל שהוא ענין ים ויבשה העליונים. וכעין זה מצינו בדברי רז"ל מחלוקת ב' דעות אם שמים

בראשית ברא . . והארץ היתה תוהו ובוהו: **בראשית א, א־ב.**

שו"ה קיומם — הי' הכל . . הבריאה: **בבוך 269 העיר עה"ג** (ר' אליהו יוסף ריבלין): עיין זה בלק"א רפ"ג **מאחר שמבלעדי כו' ע"ש ודו"ק.**

נתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים: **ראה תניא רפל"ו** ובליקוט פירושים שם.

כי שמש ומגן הוי' אלקים: **תהלים פד, יב.**

מחלוקת ב' דעות: **חגיגה יב, א.**

קדמה לארץ או ארץ קדמה לשמים, ואלו ואלו דא"ח כי ענין שמים שם מים והוא בחי' ים וארץ היינו יבשה. וזהו ענין הב' דעות מ"ד שמים קדמו הוא כפי סדר הבריאה בהשתל' דים ויבשה העליונים שמים קדמו להארץ, שתחלה הי' כל העולמות בביטול והעלם דבחי' ים וכמו עלמין סתימין הנ"ל ואח"כ נאמר יקוו המים כו' ותראה היבשה והארץ וכמו הגדול והגבור, ומ"ד ארץ קדמה כו' היינו כמו שעלה במח' תחלה כמאמר סוף מעשה עבמ"ת שם קדמה ארץ ויבשה לים ושרשה ומעלתה גבוה מאד משמים וים. דבאמת זה גופא יש להבין דהלא מתחלה הי' גם הארץ מובלע במים ואח"כ נאמר יקוו המים ותראה היבשה ואיך יש בכח היבשה וארץ שיהי' נראה ליש ונפרד הלא באמת אין לך דבר חוץ ממנו ית' ח"ו וכמאמר כי ממך הכל והכל בטל אצלו ית', וכמו שאמר יקוו המים מתחת השמים אל מקום א' ותראה היבשה דגם אחר התגלות היבשה לחוץ עכ"ז הכל הולך אל מקום א', דהיינו ענין ההתבוננות דק"ש איך שחי"ת ודלי"ת בטלים לאלף אלופו ש"ע. אך גם מה שנראים לעין ליש ודבר בלתי יצטרך למקורם כאלו הם דבר בפ"ע אין זה כ"א מבחי' כח עליון ביותר כי נעוץ תחב"ס וסוף מעשה עלה במח"ת כי דוקא ביבשה וארץ יש בהם כח והארה נעלמת מבחי' יש האמיתי שלימותא דכולא לכן גם בירידתם למטה מטה יש בכוחם להיות נראים ליש ודבר נפרד בפ"ע מפני הארת יש האמיתי שבהם, כי מעלת הארץ בשרשה גבוה מבחי' ים כי כל ענין הנ"ל בים ויבשה העליונים הוא ענין ב' דיעות הנ"ל מלמעלה למטה ומלמט' למעלה כנ"ל בענין הגדול והגבור הוא רק בהארה כללית מקור כל ההשתל' עילה ועלול משפיע ומקבל בחי' ים ויבשה בכלל, אבל מהו"ע ית' נק' מלך מרומם לבדו קדוש ומובדל מגדר ההשתלשלות, כי גם דיעה הא' מיש לאין דהיינו שכל עולמות הם אין וכלא חשיבי לגבי האור האלקי המחי' אותם ונק' יש ומקורא דכולהו עלמין, אבל לגבי עצמותו ית' גם מקור זה לאין יחשב באמת, וכמו כי עמך מקור חיים דהיינו שמקור חיים של כל העולמות עליונים ותחתונים הוא בטל וטפל עמך וכלא נחשב ונק' סתימא דכ"ס אפי' מעלמין סתימין הנק' ים וקמי' כחשיכה כאורה ים ויבשה שוים הוא בחי' יש האמיתי שלימותא דכולא. אך נתאוה כו' להיות לו דירה בתחתונים וסוף מעשה דיבשה וארץ עלמא דאתגלייא עלה במחשבה תחלה לים ועלמא דאתכסייא, לכן בירידתה למטה כמו ביו"ד מאמרות ויאמר

ואלו ואלו דא"ח: ערובין יג, ב.
שמים שם מים: חגיגה שם.
ומ"ד ארץ קדמה: נסמן לעיל ע' רלא.
סוף מעשה עבמ"ת: פיוט לכה דודי.
כי ממך הכל: דברי הימים א כט, יד.
כי עמך מקור חיים: תהלים לו, י.

אלקים יהי אור יהי רקיע נראים ליש ודבר בפ"ע הגם שבדבר ה' שמים נעשו וברוח פיו כו' ודבריו חיים וקיימים לעולמים, כמו ברוך אומר ועושה ומהוה ומחי' אותם בכל רגע [ורגע], אך הן הן גבורותיו ית' לצמצם ולהסתיר אורו בריבוי צמצומים עד שיהא נראה ליש ודבר נפרד בלתי יצטרך למקורו, וכח הצמצום זה וגבורה זו נמשך מבחי' יש האמיתי שמאיר בהעלם וריחוק להיות התהוות בחי' יש המדומה מה שאין זה בעלמין סתימין הנק' ים העליון. וזהו מ"ד ארץ היינו יבשה קדמה לשמים וים בשרש שרשם ומקורם יש האמיתי שלמעלה מע' מבחי' ממלא כ"ע שמשם נמשך הכח למטה בבחי' יבשה להיות יש ודבר נפרד. וזהו מה שארז"ל כל מה שיש ביבשה יש בים חוץ מן החולדה, דהנה כתי' מושיבי עקרת הבית, ואמרו רז"ל כחולדה זו הדרה בעקרי הבתים, דהיינו בחי' המל' הנק' בחי' יבשה וארץ בעולמות הנפרדים להחיותם מאין ליש גמור היא עקרת הבית ע"ש עיקר ומקור כל העולמות, כי היא היתה אם כל חי ונפש כל חי, וגם עקרת לשון עקרי הבתים ע"ש ההסתר וההעלם כמ"ש יונתי בחגוי הסלע בסתר המדריגה, וזהו ענין גלות השכינה שמתלבשת בלבוש שק בהיכלות דנוגה. וזהו כחולדה הדרה בעקרי הבתים בהעלם והסתר גדול כמו אתה אל מסתתר, וגם חולדה לשון חלדה והטמנה שהאור אלקי מוסתר בהם עד שהם יש ודבר. וזהו כל מה שיש ביבשה יש בים חוץ מן החולדה שהוא ענין הסתרת האור ויהיו נבראים בע"ג נראים ליש גמור זה אין בים העליון כי שם הוא בהתגלות האור האלקי לכן הם בתכלית הביטול במקורן רק ביבשה שהחיות שם בריחוק גדול ובהעלם אחר העלם נראים לדבר בפ"ע כיש גמור, והוא מפני ששרש היבשה ועלמין דאתגליין הוא נמשך מבחי' גבוה במעלה מבחי' ים ועלמין דאתכסייא כמובן למעלה. וכמ"כ ג"כ הענין בעבודה ההפרש בין עבודת הנשמות למלאכים ששורש המלאכים הוא בים ושם הם בתכלית הביטול והתכללות אמיתי במקורם ומיד שנפרדים ממקורם הם בתכלית הירידה ונפילה לגמרי בבחי' פירוד גמור כמו הנפילים כו'. אך הנשמות הגם שהם ג"כ עלו במח' והעלם דים בבחי' ביטול והתכללות אמיתי כמו חי ה' אשר עמדתי לפניו בג"ע קודם ירידתה לעוה"ז בגוף הגשמי, מ"מ גם אחר ירידתה למטה בעולמות הנפרדים שהאור האלקי מוסתר שם בתכלית אעפ"כ יש בה בחי' הביטול לאלקות גם שם, ומה שהוא בבחי' יש ודבר אינו יש נפרד ממש רק נראה ליש ודבר

שבדבר ה' שמים נעשו: תהלים לג, ו.
מושיבי עקרת הבית: תהלים קיג, ט.
כחולדה זו הדרה בעקרי הבתים: נסמן לעיל ע' קכה.
יונתי בחגוי הסלע בסתר המדריגה: שיר השירים ב, יד.
חולדה לשון חלדה: ראה חולין כ, ב.
חי ה' אשר עמדתי לפניו: נסמן לעיל ע' רסה.

בפ"ע ואעפ"כ הוא בטל למהו"ע אלקות, וזהו מפני הארת יש האמיתי שמאיר בהם דוקא בהעלם. והנה י"ל ענין לע"ל דכתי' ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר כו' כי עין בעין יראו כו' כי יתגלה בחי' יש האמיתי בעלמין דאתגלייא והיש נפרד דעכשיו יהי' כלי ומכון ליש האמיתי שיתגלה אוא"ס למטה. וזהו העוה"ב שאחר תחה"מ שידוע הפלוגתא שלדעת הרמב"ם עוה"ב הוא נשמות בלא גופים דוקא שיהי' בטלים בתכלית ההתכללות באור האלקי וכמו בחי' ים דעלמין סתימין. אך העיקר הוא כדעת הרמב"ן וסייעתו שעיקר עוה"ב הוא תחה"מ כו' ויעמדו בגופים אך יזדככו הגופים וגם העולם יתברר בתכלית ויתגלה מהו"ע אוא"ס [ב"ה] בהם כמ"ש ביום השלישי יקימנו ונחי' לפניו ממש ויהי' היש דוקא כלי לבחי' יש האמיתי, והוא ע"י קדושת המצות דעכשיו שאנו ממשיכין קדושת עצמותו למטה והוא באמרינו על כל המצות בא"י אמ"ה אשר קדשנו במצותיו קדשנו בקדושת עצמותו ממש למעלה מבחי' ים ויבשה העליונים, רק עכשיו המשכה זו הוא בהעלם ולעתיד כתיב ולא יכנף עוד מוריך שלא יהי' בבחי' כנף ולבוש והעלם כמו עכשיו אלא ונגלה כבוד הוי' וימלא כבודו את כל הארץ הלזו הגשמי' בגילוי ממש כמ"ש וראו כל בשר כו'.

ו) **ומעתה** יובן ענין קי"ס דכתיב הפך ים ליבשה כו' שם נשמחה בו. דהנה מבואר לעיל דבחי' ים הוא ביטול והעלם דעלמין סתימין בהתכללות גמור מחמת עוצם התגלות אור האלקי בקירוב לגבי הנבראים עד שכלא חשיבי, אבל משם יפרד דהיינו עלמין דאתגליין הנק' יבשה וארץ שם האור האלקי בהסתר והעלם ואינו בהתגלות אור כלל, לכן הברואים שביבשה הם בבחי' יש ונראים לדבר נפרד. אך ענין קי"ס הוא שנבקע ונקרע הים והי' בקיעת המסך ונתגלה ההעלם דים ביבשה והי' גילוי האור האלקי בקירוב ביבשה כמו בים [ממש], כמו שאמר הפך ים ליבשה ממש, דמשמע שענין גילוי האלקות דים ועלמין סתימין הי' ביבשה ועלמין דאתגלייא. אך א"כ הי' ברואים דיבשה נכללין ומתבטלין ממציאותם כמו ברואים דים מחמת עוצם גילוי אור. אבל באמת כתיב ובנ"י הלכו ביבשה בתוך הים, דמשמע דבנ"י שהם נשמות בגופים גשמי' מברואים דיבשה הלכו בתוך הגילוי דים העליון ביבשה כברואים דיבשה, כמ"ש בנהר יעברו ברגל בבחי' יש ולא בטלו

ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר: **ישעי' מ, ה.**
כי עין בעין יראו: **ישעי' נב, ח.**
שידוע הפלוגתא: **ראה לעיל ע' קלה.**
ביום השלישי יקימנו ונחי' לפניו: **הושע ו, ב.**
ולא יכנף עוד מוריך: **ישעי' ל, ב.**
וימלא כבודו את כל הארץ: **תהלים עב, יט.**

ממציאותם לגמרי אע"פ שנתגלה להם גילוי אור האלקי דבחי' ים העליון ממש ביבשה והי' צ"ל הביטול והתכללות כמו בים ממש מאחר שהי' בקיעת המסך והפרסא ונתגלה האור למטה כמו למעלה ואעפ"כ הלכו בבחי' יש לעין הרואה ולא בטלו מעוצם הגילוי אור לגמרי (אך לכאורה בחי' זו אינה כאחת משני הדעות בענין אל דעות דהיינו ים ויבשה, דאילו בחי' דיעה העליונה הרי הנברא הוא בחי' אין היפוך הגשמי' ודיעה התחתונה היש נפרד לגמרי ובריחוק הערך, אבל שיהי' גילוי אוא"ס כמו שהוא למעלה בבחי' יש גשמי זהו ענין חדש). והענין הוא שקי"ס הי' ע"י רוח קדים קדמונו ש"ע בחי' הארה ממהו"ע ית' שהוא יש האמיתי שלמעלה מב' דיעות הנ"ל שהוא ענין העלם וגלוי דים ויבשה, כמ"ש כי גאה גאה שלמעלה מבחי' השתלשלות דים ויבשה שוין קמי' כחשיכה כאורה, לכן נעשה מים יבשה ממש, דהיינו שבחי' יבשה דעלמין דאתגלייא קיבלו עוצם ההתגלות אור האלקי דבחי' ים ולא נתבטלו ממציאותם כמו נוני ימא. וכמ"כ לע"ל בנהר יעברו ברגל מפני ששם נשמחה בו במהו"ע ממש שלמעלה מהעלם וגילוי דהשתלשלות אלא בבחי' יש מתגלה להם הארת יש האמיתי כמאמר זה אלי ואנוהו זה בגילוי ממש, וכמו שמבואר לעיל בענין העוה"ב שיתגלה אוא"ס למטה כמו למעלה ממש ויהי' היש דעוה"ז הגשמי כלי ומכון לשבתו ית'. וקי"ס הוא מעין ודוגמא דלע"ל ממש שנש"י בגופים שנראים ליש ודבר נתגלה עליהם מבחי' יש האמיתי ממש שכל א' אמר זה אלי ואנוהו וכמו לע"ל שכל א' מראה באצבעו ואומר הנה אלקינו זה ולא בבחי' ביטול והתכללות לגמרי והיינו מפני שבחי' יבשה ועלמין דאתגלייא הוא סוף מעשה בפו"מ, והוא כמו נש"י בגופים שעלו במח' תחלה להשתלשלות, וכמאמר רז"ל דז' דברים קדמו לעולם ומחשבתן של ישראל קדמו לכולן בפנימיותו ועצמותו ית' וכמו בני בכורי ישראל וכמשל הטפה הנ"ל, לכן גם בירידתם למטה מטה הם בבחי' אדם ובעל בחירה נראה ליש ודבר בפ"ע וכמו אדם אדמה לעליון, ושרש שרשם ביש האמיתי שלימותא דכולא ע"י קיום דתומ"צ כמו אשר קדשנו במצותיו וצונו והם נעשים כלים עי"ז להמשכת קדושת עצמותו ממש, וזהו מכון לשבתך פעלת ה', ולע"ל יתגלה המשכה זו ממש דהיינו שהיש יהי' כלי ממש שיתגלה בו היש האמיתי ממש ויהי' גילוי אלקות למטה כמו למעלה. ומעין

כי גאה גאה . . זה אלי ואנוהו: **בשלח טו, א־ב.**

שכל א' מראה באצבעו ואומר הנה אלקינו זה: **ישע' כה, ט. תענית בסופה.**

ז' דברים קדמו לעולם: **מדרש תהלים צ, ג.**

ומחשבתן של ישראל קדמו לכולן: **בראשית רבא פ"א, ד.**

אדם אדמה לעליון: **נסמן לעיל ע' ז.**

מכון לשבתך פעלת ה': **בשלח טו, טז.**

ודוגמא זו הי' בקי"ס ממש. וזהו מה שארז"ל ראתה שפחה על הים מה [שלא ראו נביאים] כו'. ולכאורה יש להבין מה שייכות יש לנבואה עם קרי"ס. אך הענין הוא דהנה נבואה הוא ג"כ בחי' התגלות אור אלקי דבחי' ים ביבשה שלמעלה מהשתל' דיבשה, אך הנביא ההוא שמקבל הנבואה ההיא אינו יכול לקבל כי אם בהפשטת הגשמיות מכל וכל בתכלית הביטול וההתכללות מעוצם גילוי אור האלקי כמו ברואים שבים וכביטול דמלאכים העליונים עד שאינו יכול לעמוד על רגליו והוא כאיש נרדם שאינו מרגיש א"ע כלל וכלל ובטל בתכלית לאור האלקי. אך בקי"ס אף אותם שלא הי' להם הזדככות החומר כ"כ אעפ"כ נתגלה להם האור האלקי בגילוי גמור עד שאמרו כולם זה אלי ואנוהו לנוכח, והיינו מפני שנתגלה על הים הארת מהו"ע ית' שלמע' מכל ההשתלשלות דים ויבשה והלכו בתוך הים כמו ביבשה. וזהו ראתה שפחה כו' מה שלא ראה יחזקאל הנביא, כי נבואת יחזקאל הי' דוקא ע"י הזדככות החומר והפשטות הגשמיות כמו מי יעלה כו', וגלוי אלקות שבקי"ס הי' הכל יכולים לקבל אפי' שפחה שבודאי לא הי' לה הזדככות החומר כי לא היו צריכים להפשטת החומר והגשמיות וביטול מכל וכל ע"ד נוני ימא מאחר שנתגלה על הים הארת היש האמיתי כמו זה אלי כו' שלמעלה מגילוי דנבואה לנביא שאינו אלא גילוי ההעלם דים ועלמין סתימין בבריאה דיבשה לכן צ"ל הביטול כמו בברואים שבים בהפשטת כל עצמותו ולא יהי' דבר מה, אך כשיתגלה ממהו"ע ית' בסתימו דכ"ס אזי אפי' שפחה ראתה מה שלא ראה יחזקאל, ואפילו עוברי' שבמעי אמן אמרו שירה מחמת עוצם גילוי אלקות. וזהו ענין בוקע ים לפני משה זה אלי כו', דכל הנביאים נתנבאו בכה ומשה בזה, כי נבואת כל הנביאים אינו רק בכה בכף הדמיון כמו ומראה דמות כבוד הוי' שאינו אלא התגלות הארה מעלמין סתימין לעלמין דאתגלייא, אבל משה נתנבא בזה כמו זה אלי כו' פא"פ אדבר בו במראה ולא בחידות כאשר ידבר איש כו' ולא הי' נרתע גופו כמו בשאר הנביאים שנפלו על פניהם אך לא כן עבדי משה בכל ביתי נאמן הוא. וזהו בוקע ים לפני משה זה אלי כו',

---

ראתה שפחה על הים: נסמן לעיל ע' ריא.

הנבואה . . בהפשטת הגשמיות: ראה רמב"ם הל' יסודי התורה פ"ז ה"ב.

מי יעלה: תהלים כד, ג.

עוברי' שבמעי אמן אמרו שירה: ברכות נ, א.

דכל הנביאים נתנבאו בכה ומשה בזה: ספרי ר"פ מטות. הובא ברש"י שם. וראה לעיל ע' ריא.

ומראה דמות כבוד הוי': יחזקאל א, כח (ושם: מראה). וכ"ה בספר המאמרים אעת"ר ע' רג.

פא"פ אדבר בו . . כאשר ידבר איש: בהעלותך יב, ח. תשא לג, יא.

ולא הי' נרתע בגופו: רמב"ם שם ה"ז.

בשאר הנביאים שנפלו על פניהם: ראה ספר המאמרים פרשיות ח"ב ע' תתיז ובהנסמן לשם.

לא כן עבדי משה: בהעלותך יב, ז.

פי' זה שבוקע ים לפני משה דוקא הוא רק כי זה אלי בהתגלות לכן נבקע הים מפניו ובנ"י הלכו בתוך הים ביבשה ואמרו זה אלי ואנוהו מפני שנגלה עליהם הארת עצמותו ית'. וזהו ענין שירת הים כמו אז ישיר משה ובנ"י, שמצד עוצם גילוי אלקות שהי' בנפשם אמרו שירה בביטול גדול והתכללות נשמתם למקורא דכולא בתענוג נפלא, ואעפ"כ היו בגופים. וזהו מעין דוגמא דלעתיד שיהיו גם הגופים גשמיים כלים ממש שיתגלה בהם אוא"ס ב"ה ויתגלה אור הוי' למטה ממש בגופם כמו בנשמתם בגילוי אור וכמאמר עין בעין יראו כו'. וזהו לגוזר ים סוף לגזרים כל"ח והעביר ישראל בתוכו כל"ח, שכל א' הוא חסד בפ"ע וכמו שאומרים בהגדה על כל א' דיינו, דהיינו שענין קי"ס שנבקע הים לפני משה וישראל ונתגלה להם מבחי' גילוי אלקות שבבחי' ים דהיינו ענין יחו"ע וביטול דעלמין סתימין ביבשה הוא [בחי'] חסד גדול שבחי' ים נתגלה ביבשה, והוא כמו ענין הנבואה שהוא מחמת בקיעת המסך והפרסא ונתגלה אור האלקי מעלמא דאתכסייא בבחי' ים לעולמות הנפרדים ארץ ויבשה. אך א"כ הי' צ"ל להם בחי' ביטול גדול בגופם ונפשם עד שיגיעו לכלל בחי' אין ממש כמו בבחי' נוני ימא עד שלא יהי' הגוף נראה ליש ודבר נפרד כלל, והרי אפי' שפחה ראתה כו' שלא הי' לה ביטול כזה כלל. וזהו מצד ההארה שלמע' מים ויבשה שמשם נמשך הכח הזה שיוכל להיות הגילוי אפי' בבחי' יש דעשי', כי לגבי מהו"ע שוין אצי' ועשי' אין ויש כו', לכן הוא המחבר שניהם, והוא ענין חדש בחיבור דים ויבשה אף אינו עפ"י סדר ההשתל'. וזהו אילו קרע לנו את הים ולא כו' דיינו בחסד וגילוי אור האלקות עליהם. וזהו לגוזר ים סוף לגזרים כל"ח. אך מה שהעביר ישראל בתוכו בחרבה הוא חסד בפ"ע יותר גדול, דהיינו שהלכו בתוך הים ביבשה, ובנהר יעברו ברגל הוא מצד הגלות נגלות התנשאות ורוממות העצמי שלמעלה מים ויבשה העלם וגילוי רק הארת העצמי ממש בחי' זה אלי כו' שלמעלה מענין הנבואה שאפי' שפחה כו' יותר מגדולי הנביאים מצד עוצם גילוי אורו ית' והוא חסד גדול יותר גבוה מחסד הראשון כנ"ל ודי"ל.

אז ישיר משה ובנ"י: בשלח טו, א.

דרוש ההרים רקדו של ז' של פסח

ההרים רקדו כאלים [גבעות] כו', הנה מבואר בפרי עץ חיים בענין קריעת ים סוף בז' של פסח שהוא זמן לידת הנשמות ובשמיני עצרת הוא זמן הקליטה כו' וז' חדשים עד ז' של פסח הוא זמן עיבור הנשמות בבטן המל' ובז' של פסח בקריעת י"ס הוא בחי' לידה. ויש להבין לכאורה מה שייכות יש לענין לידת הנשמות בקריעת י"ס שהלכו בני ישראל בתוך הים ביבשה כו'. אך הענין יובן בהקדם המאמר דישראל עלה במחשבה. דהנה כתיב למען אחי וריעי כו' שכנ"י נק' אחים וריעים להקדב"ה. והענין הוא כידוע דקודב"ה הוא בחי' המדות דאצי' שמלובש בהן בחי' מוחין דאו"א שנק' קודש, והיינו ענין קדו"ש וברו"ך כו' וכמ"ש במ"א. וידוע דהמחשבה מלבשת לשכל ומדות ומתאחדת עם השכל והמדות, כנראה לעין שהשכל מתאחדת באותיות המחשבה שנק' מחשבת [ה]שכל כאשר טרוד שכלו במחשבה וענין דבר מה כו' והיו לאחדים ממש בלי פירוד כלל ביניהם כאילו המה עצם אחד ממש. ולכאורה אנו רואים שיש מציאות שכל טרם בואו להתלבש ולהתמשך באותיות מחשבה כלל, וראי' לדבר מה שאנו רואים ששכל זה אשר יתמשך בצירופי אותיות מחשבה כאלה הרי ששכל זה עצמו

ההרים רקדו: נעתק מבוך 873 יב, א. והבא בין אריחיים ניתוסף מבוך 1303 שפב, א. נמצא ג"כ בבוך 368 א, א (ומשם נעתקה הכותרת שבריש המאמר) ובסופו חסר.

מאמר זה (כנראה) מיוסד על ד"ה הים ראה וינוס בלקוטי תורה צו טז, ב (וראה הנרשם ברשימת הכת"י שם).

עניני מאמר זה נתבארו ג"כ בהרחב הביאור בשער האמונה פס"ב ואילך [שנדפס לראשונה בשנת תק"פ]. ולפי"ז (לכאורה) שנת אמירת המאמר הוא לפנ"ז.

ההרים רקדו כאלים: תהלים קיד, ד. מכאן עד פסקא המתחלת והענין הוא, השוה שער האמונה הנ"ל פס"ב.

בפרי עץ חיים: ראה שער (כט) הלולב פס"ח. שער הכונות ענין סוכות דרוש ט (יום אסרו חג). אגרת הקדש ס"כ (תניא קל, סע"ב). ספר המאמרים תק"ע ע' פ (ושם: בע"ח). (לעיל ע' רכב).

וז' חדשים: בפרי עץ חיים (ועד"ז בשער הכונות) שם: "ו' חדשים חורף". וכמ"ש כאן כ"ה באגרת הקדש הנ"ל. ולקוטי תורה צו הנ"ל טז, ג. ובלקוטי הגהות לתניא שם (ע' עו) מציין למשנת חסדים מסכת סוכה פי"ב מ"ח: "ועיבור זה נמשך לז' חדשים מקוטעים" ע"י"ש שהאריך. ובסידור האריז"ל יום שמיני עצרת: "עד שבעה חדש" מקוטעיך". ובשער האמונה הנ"ל פס"ב: "ומשמ"ע עד ז' ש"פ הוא ששה חדשים וכשאדר מעובר הוא ז' חדשים שיולדת לז' כו'". וראה ספר המאמרים תקס"ב ח"ב ס"ע תח ואילך [נדפס ג"כ בתורת חיים בשלח רצו ב. כמצויין שם].

דישראל עלה במחשבה: נסמן לעיל ע' קיא.

למען אחי וריעי: תהלים קכב, ח. וראה גם ביאורי הזהר פינחס קיד, ד. (ונו"א בס' מאמרי אדה"ז — מארז"ל (זהר) ע' רצא). ולכ"ק אדהצ"צ שם ח"א ע' תקמו. אמרי בינה שער הק"ש פמ"ב-ג. אור התורה (יהל אור) תהלים שם.

ענין קדו"ש וברו"ך: נסמן לעיל ע' רעו.

יתמשך בצירופי' אחרים בשעה אחרת וכמו לבוש יחליפם השכל לאותיות פושט ולובש כו', אך מ"מ מתאחדת המחשבה עם השכל ביותר, והוא לפי שכאשר נתהווה מציאות השכל מלמעלה מן השכל אז מתהווה עמו בחי' אותיות המחשבה שיתלבש בהן בגילוי רק שכלולים בו בהעלם ואח"כ יוצאים לידי גילוי, וכידוע שבכללות מהות כל שכל יש לו בחי' אותיות המיוחדים אליו שא"א לו להתפס כ"א באותיות כאלה דווקא להיותם שייכת אליו מתחילת התהוות העצם של השכל ממקורו כו'. ובזה יובן למעלה במ"ש כי אתה אבינו בחי' אור אבא דאצי', לפי שכנ"י נקרא' בני"ם וכמו משל הטיפה במוח האב כו', וידוע שס' ריבוי נשמות ישראל שעל"ה במחשב"ה היינו בחי' ס"ר אותיות הכלולים באור אבא ומתאחדים עמו בתכלית היחוד, כנ"ל במשל מחשבת שכל כו', וע"כ נקרא אחים וריעים כו' גם לבחי' מוחין דאבא ואמא שבמדות דאצי' שנקרא קוב"ה כנ"ל, לפי שס"ר אותיות הללו נאצלו מתחילת אצי' דחכמה, והוא יו"ד דשם הוי' בכלל דיו"ד בחכמה וה' בבינה כו', משום דמצד עצמות אור או"ס לאו מכל איגון מדות כלל רק בבחי' אותיות ושמות בלבד רק ביו"ד נאצל' אור החכמה ובינה בה"א והוא שם ע"ב וס"ג כו' וכיוצא, כי על עצמות אוא"ס לא יתכן בחי' קריאת שם רק על בחי' התגלות אורות בכלים מכלים שונים כידוע וד"ל. ולהיות כן הרי ס' ריבוי אותיות [דאור] החכמה שהן מתאחדים בעצם אחד עם אור החכמה מתחילת אצילות' מעצמות אור א"ס מובדלים ומיוחדים המה משאר אותיות הנמשכים מן החכמה בשביל בריאת העולמות, כמו כולם בחכמה עשית כו'. וכך בחי' ס' ריבוי האותיות דתשב"כ דאורייתא מח"ע נפקת כידוע ג"כ מיוחדת בעצם אור חכמתו ית', והיינו שאמר בזהר ג' קשרין הן אורייתא וקוד"ב וישראל כו'. אך הסדר כך הוא דס' ריבוי נשמות ישראל מתקשראן בס' ריבוי אותיות דתורה

וכמו לבוש יחליפם: ע"ד תהלים קב, כז.

כי אתה אבינו: ישע' סג, טז. וראה גם תורה אור מגלת אסתר צג, א ואילך. ס' מאמרי אדה"ז — נביאים ע' קצ ואילך.

שכנ"י נקרא' בני"ם: שמות ד, כב. ראה יד, א. אבות פ"ג מי"ד.

וכמו משל הטפה: ראה תניא רפ"ב.

שס' ריבוי נשמות ישראל: ראה דרשת תורת ה' תמימה להרמב"ן [ירושלים תשכ"ד] ע' קסב: "וקבלת רז"ל כי לא נבראו בשינוי הפרצופים אלא בששים רבוא". תניא פל"ז. ספר המאמרים תקס"ו ס"ע קצ. ספר המאמרים תרמ"ד ע' רסה. סה"מ תקס"ט ע' קמו. ד"ה אל תצר ע' 51.

לאו מכל איגון מדות כלל: ראה תקוני זהר בהקדמה יז, ב.

כולם בחכמה עשית: תהלים קד, כד.

ס' ריבוי האותיות דתשב"כ: ראה לקוטי שיחות בראשית [כרך כ] שיחת ג' טו"ב כסלו תשמ"א ע' 419 הערה 12.

דאורייתא מח"ע נפקת: זהר בשלח סב, א. יתרו פה, א. (רעיא מהימנא) משפטים קכא, א. קדושים פא, א. חוקת קפב, א. ואתחנן רסא, א.

בזהר ג' קשרין הן: נסמן לעיל ע' צט.

וכל ניצוץ יש לו אות מיוחד (וע"כ אפילו ע"ה גמור עולה לתורה ומברך כו'), וס' ריבוי אותיות דתורה מתקשראן בעצמות אור החכמה שבה מלובש עצמות אור או"ס שנק' קודב"ה כו' וד"ל. וא"כ הרי מזה מובן דנשמות ישראל בשרשם באור אבא כמ"ש כי אתה אבינ"ו כנ"ל המה בחי' אלקי' ממש וכמ"ש ה' בחכמ"ה כו' ושם נקר' ריעים. אך בבחי' המדות שנאצלו מחכמ"ה שנקר' ז"א שם נקר' אחי"ם, להיות שאנו רואים שכמו שהמחשבה מתאחדת עם החכמה כנ"ל כך מתאחדת במדות שהרי כל מה שחפץ בלבו מיד מתלבש באותיות המחשבה ונקר' הרהורי לבו כו'. וכנ"ל באותיות השכל כך הוא באותיות המחשבה שמלבשת למדות שיש ס' ריבוי אותיות לנגד ו' מדות כל א' וא' כלול מק' אלף שהן י"ב [ג"א שהן] י"ב שבטי י"ה (ובבחי' י"ב שבטים דאבא ואמא שנק' י"ה הוא ענין ס' ריבוי אותיות שבחכמה כנ"ל, והטעם למספר ס' ריבוי דוקא באור אבא ג"כ היינו משום שנאמר מ"ה שמ"ו ומ"ה ש"ם בנ"ו מה גי' אד"ם ואדם קדמאה אור אבא הוא בחי' ו' קצוות דאבא כו' וד"ל). וע"כ נקרא' אחים להקדב"ה בחי' המדות דז"א לפי שס' ריבוי אותיות הכלולים במדות עליונים דז"א המה מתאחדים בתכלית עמהם מטעם שנאצלו יחד עם המדות מתחילת אצילותם כו' כנ"ל באותיות שבחכמה וד"ל.

אך הנה כל זה הוא בבחי' שורש הנשמות דישראל כמו שעלה במחשבה דחכמ"ה ומחשבה דמדות כו' כנ"ל דאיהו וחיוהי חד כו' בבחי' אלקי' ממש אז נק' אחים וריעים. אמנם תכלית כוונת המאציל הי' בשביל התהוות בריאה מאין ליש דוקא דהיינו שהנשמה תרד להיות בבחי' בריאה מאין ליש בבחי' [בריאה ו]נפרד דוקא, כי בהיותה בבחי' האצי' הרי היא כלולה בבחי' אי"ן דאור א"ס שבאצי' דאיהו וחיוהי חד כו' כנ"ל הגם שאין שרשה באצי' רק בבחי' אותיות דחכמה ומדות כנ"ל מ"מ מתאחדת בעצמות אור א"ס ממש, וז"ש כי חלק הוי' עמו כו' שהוא בחי' אלקו' ממש והיינו בבחי' עצמות אור א"ס ממש ולא בבחי' מדות כמו חכמתו ומדות[יו] וכה"ג, שהרי מצד עצמו לאו דאית לי' מכל אינון מדות כלל כמ"ש כי לא אדם הוא כו' וגם מה

וכל ניצוץ . . אות מיוחד: ראה ג"כ לעיל ע' שמט.

אפילו ע"ה . . ומברך: ראה ד"ה להי"ע שמח"ת בלקוטי שיחות בראשית [כרך כ] ע' 225.

ה' בחכמ"ה: משלי ג, יט.

י"ב (ג"א: נסמן לעיל ע' ח.

מ"ה שמ"ו . . מה גי' אד"ם: משלי ל, ד. וראה פרדס שער ערכי הכינויים בערכו. עץ חיים שער (י) התיקון פ"ב. שער (לח) לאה ורחל פ"ב. שער (לט) מ"ן ומ"ד דרוש ה. מאורי אור מערכת אדם סקס"ו.

דאיהו וחיוהי חד: תקוני זהר בהקדמה ג, ב.

כי חלק הוי' עמו: האזינו לב, ט.

כי לא אדם הוא: שמואל א טו, כט.

שנקר' מחשבה הרי נאמר כי לא מחשבותי כו', ואם כן יש להבין איך אפשר שיהי' כ"כ שינוי ממהות בלתי בע"ג לבחי' בע"ג ותכלית להיות הנשמות אלקו' ממש בבחי' בריאה מוגבלת מאין ליש אשר אין ערוך לך כו'. אמנם הענין הוא דזה השינוי בנשמות במהות האלקי דאצי' להיות בבחי' בריאה בע"ג הוא ע"י בחי' עיבור הנשמות בבטן המל' ואח"כ נולדים ויוצאים בבחי' יש כו'.

והענין הוא לפי שבחי' המל' עצמו הוא בחי' לבוש והעלם להלביש ולהעלים ולהסתיר לאור [ה]אלקי' שבאצי' כידוע בפי' ה' מלך גאות לבש ונקרא לבו"ש מלכו' כו' והוא בחי' התגלות אור האצי' מבחי' האי"ן לבחי' י"ש ונקר' מראה דמות כבוד ה' ונקרא אמא תתאה או מטרוניתא לשון שררה ואדנות להיות אדון כל הארץ מפני שבחי' המל' הוא ענין ההתנשאות על זולתו כו' כי אין מלך בלא עם כו' כידוע, וע"כ ג"כ יש בטבע בחי' המל' להלביש ולעשות שינוי המהות בכל אור הנמשך בה מעולם האצי' להיות בבחי' יש גמור, כמו הנשמה האלקי' דכתיב בה אור זרו"ע לצדיק עליון בחי' יסוד ז"א מבחי' המ"ד ששרשם בפנימיות אור אבא כמ"ש כי בני"ם אתם כו' וכמ"ש כי אתה אבינ"ו כו' כנ"ל, וידוע דכל הנשמות נולדו מיחוד מ"ד ומ"ן דזו"נ אך בשהיית אור הנשמה אלקי' שהיא אור הזרוע לצדיק כו' בבטן המל' ט' חדשים ע"י זה נשתנה ממהות למהות להיות בבחי' הישות בבחי' בריאה בע"ג כו' וכמ"ש אלי' חי ד' אשר עמדתי לפניו ועמידה זו עכבה היא שנתעכב אור נשמתו בבחי' עיבור בבטן המל' י"ב חדשים ע"כ גם גופו עלה למרום כו' כמ"ש במ"א וד"ל.

וזהו ענין קליטת אור הזרוע לצדיק עליון בשמיני עצרת שהוא מבחי' קליטת דאור כללות הנשמות כו' בבטן המל' דאצי', כי זה פי' עצרת

כי לא מחשבותי: ישע' נה, ח.

והענין הוא: מכאן עד פסקא המתחלת וכך יובן למעלה ראה שער האמונה פס"ג.

ה' מלך גאות לבש: תהלים צג, א.

מראה דמות כבוד ה': יחזקאל א, כח.

ונקרא אמא תתאה או מטרוניתא: ראה תניא פנ"ב (עב, ב). ובהנסמן בליקוט פירושים שם ע' אקד.

אדון כל הארץ: יהושע ג, יא.

אין מלך בלא עם: בחי וישב לה, ל. וראה הנסמן בספר המאמרים פרשיות ח"ב לע' תרלא.

אור זרו"ע לצדיק: תהלים צז, יא.

כי בני"ם אתם: ראה יד, א (ותיבת כי ליתא שם).

אלי' חי ד' אשר עמדתי לפניו: נסמן לעיל ע' רסה.

אלי' . . עיבור . . י"ב חדשים: נסמן לעיל ע' רסה.

עצרת לשון קליטה: ראה לקוטי תורה דרושים לשמ"ע פח, ד. צא, א. ספר המאמרים תקס"ז ע' שפח. אור התורה דרושים לשמ"ע ע' אתשעג. אתשעז. אתשצא.

לשון קליטה כידוע. והנה לזה הטעם אנו אומרים בשמיני עצרת מוריד הגשם כי שורש הגשמים למעלה הוא בחי' מי החסדים העליונים כמ"ש גשם נדבות תניף אלקי', שהוא בחי' המ"ד דז"א שמתחלק לטיפין טיפין ונמשכין ברחם הגוף ונקלטים שם, והוא הממתיק לגבורות דמ"ן דנוק' שהוא בחי' אלקי' וזה שכתוב תניף אלקי' כו' והוא שורש הנשמות. ומתעכבין שמה ז' חדשים עד ז' של פסח שאז זמן בחי' לידת הנשמות עד"מ בחי' לידה הגשמי' שנפתח הרחם כו' וכמו בהתהוות [ה]ולד גשמי' שבטיפה ממוח האב הרי הוא כלול מכל רמ"ח איברים בבחי' ההעלם והדקות בתכלית רק ע"י שהייתה בבטן הנוקבא מתהווה גידולו והתפשטותו מעט מעט בציור רמ"ח איברים גשמי' והוא ע"י מה שאוכל ממה שאמו אוכלת כו' כי מה שאמו אוכלת כל זמן העיבור מתהפך לדם ונעשה מ"ן להגדיל איברי הולד כו', וגם מה שאמרו האשה מזרעת אודם שממנו בש"ר כו' הגם שזהו בחי' המ"ן דבשעת היחוד מ"מ נמשך ונתפשט אודם זה להגדיל הבשר והגידין כו' כל זמן העיבור ע"י מה שאמו אוכלת כו' וכמ"ש במ"א, ומזה בא סיבות התפשטות הולד בגידול גמור בתשלום ז' חדשים או ט' חדשים כו' להיות גוף שלם לנפשו כו'.

וכך יובן למעלה בבחי' התהוות הנשמה האלקי' בבטן המל' ז' חדשים, שתחילה הי' אור הנשמות בתכלית ההעלם ברמ"ח איברים בצלם אלקי' כלולה בבחי' המ"ד דהיינו [ב]אור הזרוע כו' בבחי' האין האלקי ממש וכמ"ש בקין קניתי איש את הוי' ממש וכיוצא, וכדי שתהי' הנשמה האלקי' בבחי' יש בבחי' נפרד מאור אלקי עצמו הוא ע"י שהייתה בבטן המל' ז' חדשים שמתגדלת מעט מעט בבחי' התפשטות יש כו', והן המה הנקר' בני אלקי' כו', והוא ע"י בחי' בירורים דמל' שהיא אוכלת כו' כנ"ל, וגם נמשך בחי' גילוי אורות עליונים במ"ן דגוף להיות לה כח להגדי"ל הול"ד שהוא בחי' גבורו' דאימא שנתוסף אור וחיות גדול מה"ג דאימא כו' שהן הפועלים להיות התפשטות הנשמה באור וכלי כו' (ומ"ש במ"א בענין נשמת אלי' שנתעכב

שו"ה לשון — אנו: ניתוסף ע"פ בוך 368.

אומרים בשמיני עצרת מוריד הגשם: ראה גם לקוטי תורה דרושים לשמ"ע צב, ד [מאמרי אדה"ז — הקצרים ע' צה]. ברכה צה, סע"ד ואילך [נדפס ג"כ באור התורה חיי שרה [כרך ז] תתתיא, א].

גשם נדבות תניף אלקי': תהלים סח, י.

שו"ה הגוף — דנוק': כ"ה בבוך 368. ובכת"י זה: דגוף.

שאוכל ממה שאמו אוכלת: נדה ל, ב.

שו"ה העיבור — מ"ן: בבוך 1303: מזון.

האשה מזרעת אודם שממנו בש"ר: ראה נדה לא, א.

וכך יובן למעלה: מכאן עד פסקא המתחלת והנה בז' ראה שער האמונה פס"ד.

קניתי איש את הוי': בראשית ד, א.

שו"ה התפשטות — (ומ"ש): בהכת"י לא נסמן סיום החצע"ג.

ומ"ש במ"א בענין נשמת אל': ראה הנסמן לעיל ע' רסה בהערה אליהו . . בעיבור.

בבחי' עיבור יב"ח כו' ע"כ הי' גם בגופו בחי' ביטול יותר כנ"ל, וא"כ הרי מזה יש סתירה לכאורה על ענין הנ"ל בבחי' המלכו' שהמלכו' עושה בחי' יש, ומכאן משמע להיפך דהמל' עושה בחי' אין וכל שמתעכב בה יותר יותר יהי' בו בחי' הביטול דמהו' כו'. אמנם הענין הוא דשניהם אמת שהרי בחי' המל' מצד עצמ' יש בה בחי' אין יותר מכל הספי' דלית לה מגרמי' כלום להיות' רק בחי' התגלות כו', אבל מצד בחי' התלבשות' למטה בבי"ע הוא בחי' יש אין מלך כו'. אך גם בזה עדיין לא יתיישב מאחר שטעם בחי' האין דנשמות שבעיבור אינו רק מצד בחי' כלי המל' כשהנשמה בקליט"ה היטב ברחם הגוף כו' וכל שנקלט [ונקשר] שם יותר ונתעכב בעיכוב יותר יותר יבא לבחי' הביטול כו', וכמ"ש במ"א בענין הנפילי' היו בארץ כו', והרי מצד בחי' הכלי שבה עושה בחי' י"ש היפך בחי' האי"ן כנ"ל דהיינו בהתלבשות המל' למטה בבי"ע שהוא בחי' הכלי כו'. אך באמת יש ב' מדריגו' הפכיים בזה האחד בחי' ה"ג שברחם הגוף לצורך עצמ' שהן בחי' אור חוז"ר כמו ואל אישך תשוקתך וכן בענין גידול הולד מבחי' הגבורו' דמ"ן שעושהו בבחי' אי"ן וביטו"ל, והב' בחי' ה"ג הללו עצמן שנמשכין למטה לצורך העולמ' לצמצם בחי' יש, והן המתהפכי' לבחי' החסדים לירד למטה להיות ראש לשועלי"ם, כמ"ש ההפכי הצור [מבחי'] ה"ג אין צו"ר כאלקינו אג"ם מים ריבוי מי חסדים להחיות רוח שפלים כו', ומזה ג"כ בא הגדלת הולד בבחי' התפשטות ויש כנ"ל שהן מבחי' ה"ח דמ"ד המגדילי' כאשר הגבורו' דנוק' מתהפכי' לחסדים וכמ"ש אין צור כאלקינו וא' בזוהר ע"פ מראש צורי' דמסטרא דאימא אתמתח ומצטייר בציורא דאבוה כו' והוא מבחי' ה"ג דאימא שנהפך לחסדים, והיינו כמ"ש במ"א בענין אכל ולא שתה שהמ"ן דומה למשקה שמחמתו מתפשט כח החיו' שבמאכל בכל האיברי' והמ"ד נק' אוכל כו', וא"כ כל התפשטו' וריבוי בא מגבורו' דנוק' שנהפך לחסדים להגדיל, והן עצמן בבחי' ביטול והסתלקו' כמו ואל אישך כו', וכמו על"י באו"ר כו'

שו"ה יהי' — דמהו': בבוך 1303: דמ"ה.

המל' . . דלית לה מגרמי' כלום: נסמן לעיל ע' לט.

אין מלך כו': נסמן לעיל בהערה אין מלך.

הנפילי' היו בארץ: בראשית ו, ד. וראה ספר המאמרים תקס"ה ח"ב ע' תשנו. בהנסמן לעיל ע' רסה הערה אליהו . . בעיבור. אור התורה בראשית [כרך ג] תקצה, א.

ואל אישך תשוקתך: בראשית ג, טז.

ההפכי הצור . . אג"ם מים: תהלים קיד, ח. וראה גם לעיל ע' כח. ספר המאמרים תקס"ה ח"ב ע' תשנב.

אין צו"ר כאלקינו: נסמן לעיל ע' כט.

להחיות רוח שפלים: ישעי' נז, טו.

בזוהר ע"פ מראש צורי': בלק כג, ט. זהר שם רג, ב.

אכל ולא שתה: שבת מא, א. וראה לעיל ע' קלט.

עה"י באו"ר: חוקת כא, יז.

שהן כל הנשמות הצרורות בצרור החיים בבחי' המל' (דר"ת בא"ר בידך אפקיד [רוחי] כו') שעולין בכללות העלאות מ"ן דמל' כמ"ש בע"ח. ונמצא דשניהם אמת ואין כאן סתירה כלל, וגם מה שאליהו נתעכב יב"ח אע"פ שע"י הגבורו' דמ"ן הי' מהראוי להיות בבחי' יש יותר, אבל בחי' הביטול דה"ג נתגבר בו יותר כל משך זמן זה, וז"ש אשר עמדתי כו' (ובענין איילת השחר ותיבת נח מבואר שבחי' האין וההעל"ם כל ימי העיבור הוא העושה לבחי' י"ש בט"ח והכל עולה לסגנון א' וד"ל).

והנה בז' של פסח בקריעת י"ס הוא בחי' לידת הנשמו' שיוצאים מבחי' העלם העיבור דז"ח שבמלכו' משמ"ע כנ"ל. וענין בחי' לידה למעלה הוא כדוגמת הלידה גשמי' למטה שנפתח הרחם כו'. אך כדי שיפתח הרחם הצר צריך להיות המשכת כח גדול לזה כמו שנא' וכ"ח אין ללידה כו' שבשביל לידת הולד בפתיחת הרחם צריך להיות עוז וכח גדול מלמעלה מכפי המדה הראשונה דוקא כו'. וכך יובן למעלה שז"ש קול ה' יחולל אילות כו' ל' חלל ופתיחה כו' כמו אילה דרחמה צר ומקשה לילד כו', וכמ"ש בזהר בהאי איילתא דאתא נחש ונשיך לה כו'. שזהו ענין קריעת י"ס ל' קריעה ופתיחה, כמ"ש בכתבי האריז"ל ומבואר במקום אחר, אך כללות הענין הוא שהי' צריך להיות בחי' המשכת אור עליון מעצמו' המאציל שלמעלה מכפי הסדר ההשתלשלות בשביל כח ללידת הנשמות שיצאו מאין דעיבור שבמל' ליש ומהות בריאה ב"ג בפו"מ, והוא ע"י ההארה במדת מל' מבחי' שלמעלה מן ההשתלשלות לגמרי והוא מבחי' פנימי' ע"י שהוא בחי' ה"ג דא"ק שנק' רוח קדים מבחי' קדמונו של עולם הנאצלים שמאיר במזרח שנק' קדם

שו"ה שהן — בבחי': **בבוך 368: ברחם.**

דר"ת בא"ר: **תהלים לא, ו. שער הכוונות ענין דרושי הלילה דרוש י. הנסמן בספר המאמרים פרשיות ח"א לע' נט.**

ובענין איילת השחר: **ראה ביאורי הזהר פינחס קטז, ד ואילך.**

שו"ה השחר: **בבוך 368: אהבים.**

ובענין . . ותיבת נח: **ראה ס' מאמרי אדה"ז — מארז"ל (זהר) ע' קעו ואילך.**

והנה בז' של פסח: **מכאן עד פסקא המתחלת וזהו ההרים ראה שער האמונה פס"ו.**

וכ"ח אין ללידה: **מלכים ב יט, ג.**

קול ה' יחולל אילות: **תהלים כט, ט.**

אילה דרחמה צר: **בבא בתרא טז, ב. וראה ביאורי הזהר שם.**

בהאי איילתא דאתא נחש ונשיך לה: **זהר בשלח נב, ב.**

בכתבי האריז"ל: **פרי עץ חיים שער (כא) חג המצות פ"ח. וראה לעיל ע' רכב. ע' רסה.**

ב"ג בפו"מ: **כבוך 1303: בע"ג [בעל גבול]. בבוך 368: בפ"ע [בפני עצמו]. וכ"ה בשער האמונה שם.**

שו"ה רוח — במזרח: **בבוך 368: בע"י.**

וכמ"ש במ"א בענין שער הפונה קדים כו'. וזהו ויולך ה' ברוח קדים עזה כל הלילה בבחי' המל' שנק' י"ם העליון כדי לקרוע את הים ויתגלה בו היבשה בחי' עלמא דאתגליא מאין ליש כידוע וד"ל.

וזהו שאמרו בזהר ע"פ מה תצעק אלי בעתיקי' תלי"א פי' בבחי' כת"ר הכללי דאצי' שנק' סובב ומקיף בכללות לכל השתלשלות דאבי"ע ששם אצי' ועשי' שוין ויוכל להיות משם ההתהפכות מים ליבשה מהעלם לגילוי שזהו בחי' לידת הנשמות דאצי' מאין האלקי להיות בבחי' יש שהוא בחי' יבשה כידוע. אבל אם הי' האור העליון בא כפי סדר ההשתלשלות דאבי"ע א"א להיות בחי' היפך [השתל'] הים ליבשה שהוא התהוות היש מבחי' אין. ויובן זה עד"מ הידוע באדם התחתון שהארת הרצון בא במדה ושיעור בשכל אחר צמצום כח הרצון עצמי ואחר כך מתצמצם השכל ומאיר במדות וכן המדות מתצמצמין וכאין להאיר באותיות הדיבור ואז אותיות הדיבור באין מן העלם המחשבה לגילוי בשיעור ומדה דוקא, אבל עיקר הדבר נשאר סתום ונעלם במחשבה וכן עיקר המחשבה נשאר במדות ונק' מאמ"ר סתו"ם וכך עד רום המעלות עד גם בחי' הרצון שנק' מחשבה עילאה נשאר סתום למעלה מן הרצון כו'. אך כאשר צריך להיות גילוי העלם המחש' בדיבור וכן מהעלם המדות במחשבה ועד"ז מכל העלם נעשה גילוי כו' עד הרצון עצמי הוצרך להיות שפנימי' הרצון הנעלם יבא לידי גילוי ולא יתצמצם בשביל הארת השכל כלל ואז ממילא גם העלם השכל בא במדות והעלם המדות במחשבה עד העלם המחש' שבא לידי גילוי בדיבור כו' וד"ל.

והנמשל מזה יובן ג"כ למעלה כמ"ש יקו"ו המים ותראה היבש"ה שזהו בחי' העלם עולם המחש' עלמא דאתכסי' בשביל שיתגלה היבש"ה בחי' עלמא דאתגלי' עולם הדיבור, וכך עד"ז ממדות למחש' עליונה ומחו"ב דאצי' למדות כו', עד שגם בחי' הרצון העליון מתצמצם בהעלם בשביל גילוי אור החכ', וכך גם בחי' רצון העליון ותענוג העליון הבא בגילוי הוא אחר צמצום בחי' רצון הקדום דהיינו בחי' א"ק ולמעלה מעלה שנק' רצון פשוט או מחשבה פשוטה שנשאר בהעלם עצמות המאציל ממש שנק' מאמר סתום בכללות. אמנם כדי שיבא בחי' העלם די"ם העליון לידי גילוי דהיינו שהים

שער הפונה קדים: **ראה יחזקאל מג, א. ד. וראה גם תורה אור ויקהל פז, ד ובהנסמן לשם.**
ויולך ה' ברוח קדים עזה כל הלילה: **בשלח יד, כא (בדילוג).**
מה תצעק אלי בעתיק: תלי"א: **בשלח יד, טו. זהר בשלח מח, א. נב, ב.**
מאמ"ר סתו"ם: **שבת קד, א. וראה ספר המאמרים תקס"ט ע' קפד.**
יקו"ו המים ותראה היבש"ה: **בראשית א, ט (בדילוג).**

עצמו נהפך ליבשה וצמצום ולא כמו שנאמר יקוו המים אל מקום א' כו' שנתצמצם ונתעלם הים ע"כ ממילא נתגלה היבשה, כנ"ל במשל העלם וצמצום המחשבה כדי שיתגלה הדיבור, אבל כאשר המחשבה הנעלמה בעצמה באה לידי גילוי בהכרח שיהי' בחי' גילוי ההעלם במקור הראשון שאין למעלה הימנו, והוא בבחי' פנימי' ע"י וא"א שהוא פנימי' הרצון והתענוג העליון שנגלה העלם הרצון הפשוט בהם וממילא נגלה העלם הרצון והתענוג בחו"ב דאצי' ועד"ז מחו"ב למדות ומן המדות למחשבה ומן המחש' יוצא כל ההעלם לידי גילוי ונעשה ממאמר סתום מאמר פתוח. והוא ענין קי"ס שנהפך י"ם ליבש"ה מההעלם עצמו נעשה גילוי, שזה בהכרח בא מבחי' הארה שלמעלה מסדר השתלשלו' דעו"ע שאינו אלא ע"י צמצום העילה כו'. וזהו ברו"ח קדי"ם עז"ה בחי' תגבורת הארה להיות בוקע ההעלם כמ"ש ויבקע"ו המי"ם וקאי עד רום המעלות בבחי' סובב הכללי הנ"ל. וזהו עיקר ענין קי"ס שקריעה זו היא העברת בחי' צמצום והעלם המעלי' ומסתיר שיבא לידי גילוי, והוא [דוקא] מפני ה[ה]ארה שלמעלה מן ההשתלשלו', אבל כפי סדר ההשתלשלו' א"א שיהי' מן ההעלם גילוי מאין ליש כו' וד"ל.

וזהו ההרים רקדו כאלים כו', דהנה ידוע שההרים נק' בחי' המדות עליונות וידוע שיש ב' מיני מדות, הא' בחי' מדות דז"א שהוא בחי' התיקון שם מ"ה גי' אדם כו' ושם האורות מוגבלי' בכלי' ע"פ בחי' החכ' והדעת המתפשט במדות, והיינו בחי' הרים כמו ההר שעולה בגובה על שטח הארץ כך המדות למעלה מבחי' הדיבור. ויש הרים הגבוהי' גם בים, ולמעלה הוא בחי' המדות העליונות דתוהו שלמעלה מן החכמה, כי בחכ' יסד ארץ אבל ההרי"ם הגבוהי"ם שבים הוא כמו הרי אררט דכתיב ותנח התיבה בחדש השביעי על הרי אררט שהוא בחי' עליות המל' או בינה על הרי"ם העליונים ביותר, והוא בבחי' מדות שבכת"ר, ובזהר נק' טורא דחשוכ"א, ובחי' המדות דתיקון שלמטה מן החכ' נק' טורי דנהורא. ובכאן מדבר בבחי' ההרים דתיקון שנק' טורי דנהורא והוא בחי' חג"ת דז"א בכלל, וע"כ האבות שהיו

שו"ה עצמו — וצמצום: ניתוסף ע"פ בוך 368.

ויבקע"ו המי"ם: סיום הכתוב ויולך ה'.

שו"ה עיקר — שקריעה: ע"כ נמצא בבוך 368.

וזהו ההרים רקדו: מכאן ועד פסקא המתחלת אך בחי' הריקוד ראה שער האמונה פס"ח.

שם מ"ה גי' אדם: נסמן לעיל ע' שפט.

בחכ' יסד או"ץ: משלי ג, יט.

ותנח התיבה בחדש השביעי: נח ח, ד (בדילוג). וראה עטרת ראש שער ר"ה פכ"ד. ברכת חתנים מכ"ק אדה"א (נ.י. תשל"ו) לג, א ואילך. אור התורה נח [כרך ג] תרמג, סע"ב. תרמז, ב.

טורא דחשוכ"א: ראה זהר פינחס רמט, רע"ב.

מרכבה לזה נק' ג"כ הרים כמ"ש שמעו הרים את ריב ה' כו', ויש בחי' דכר ונוק' בחי' מ"ה וב"ן והרים הוא בחי' דכר וגבעות בחי' נוק' או גבעות הוא בחי' נה"י שהן ענפים המסתעפי' מחג"ת או חג"ת דבריאה שנק' גבעות לגבי חג"ת דאצי'. ויהי' איך שיהי' הנה הכונה כאן באמרו שההרים רקדו כו' בחי' ריקו"ד הזה הוא בחי' עלי' והסתלקות כלפי מעלה שלא בהדרגה כלל. כי הנה בחי' ההילוך מלמטה למעלה הוא בחי' העלאה בהדרגה מעט מעט, וכך כל עליות [ה]עולמות כמו מידי חודש ושבת או בכל שמיטה דז' אלפי' כו' שיש עליות לכל העולמות דהיינו מעולם העשי' עולה בבחי' עולם היצירה ויצירה בבריאה כו' וכן עד"ז באצי' ולמעלה מעלה הכל הוא בהדרגה, שמבחי' נה"י דעשי' עולה בחג"ת דיצירה כו' ועד"ז בבחי' בי"ע שבאצי' שהוא [חב"ד] חג"ת כו' שבאצי' ועד"ז למעלה מן האצי' כו'. וזהו הנק' הילוך כמו ילכו מחיל אל חיל שהוא עלית הנשמות מג"ע דיצי' לג"ע דבריא' וכה"ג.

אך בחי' הריקוד [הוא] בחי' עליה גדולה שלא בהדרג' כלל, עד"מ בריקוד הגשמי שמרקד מלמטה הגבה למעלה מראש"ו כו', וזה מורה על היות בחי' העלאה למעלה מן הדעת והשכל דוקא, כי כל הדרגה הוא הילוך על פי השגה דהיינו מהשגה להשגה יותר עליונה שלעולם לא יעלה יותר מכפי [ה]השגה, אבל כאשר יעלה בכח שלמעלה מן השגה אז תהי' עלי' בלי הדרג' כלל. וזה[ו] ההפרש בין שאר עליות העולמו' שעולי' בעילוי אחר עילוי מצד השגת אלקו', אבל עלי' זו דהרי"ם בזמן יצ"מ שפסח ה' כו' הרי שהי' בחי' גילוי העלם עצמו' אא"ס שהי' סתום ונעלם בעצמו' כו' כנ"ל, והרי ממילא אין בחי' העלי' דהרים בהדרגה שעפ"י הדעת אלא בבחי' ביטול בעצמות אור אין סוף שבכת"ר בבחי' ביטול שלמעלה מן הדעת כביטול כנר בפני האבוקה שנמשכת למקור חוצבה מאלי' וממילא כו', והוא בבחי' ריקו"ד שלמעלה מן הדעת.

וזהו בצאת ישראל ממצרים כו' שפסח ודילג על ההרי"ם כו' שנגלה בחי' העלם עצמות כנ"ל שלא בבחי' השתלשלות דהעלם וגילוי אלא מן ההעלם עצמו נעשה גילוי כנ"ל אזי ממילא נתבטל התחתון בביטול שלמעלה

שו"ה מרכבה — לזה: **בבוך 1303: לז"א.**
האבות . . נק' . . הרים כמ"ש שמעו: **נסמן לעיל ע' קיז.**
שו"ה שמבחי' — בי"ע: **בבוך 1303 ליתא.**
ילכו מחיל אל חיל: **תהלים פד, ח.**
אך בחי' הריקוד: **מכאן ואילך ראה שער האמונה פס"ט.**

מן הדעת, ע"ד הידוע במיכאל וגבריאל שמתבטלין לגמרי מפני הארת אור עליון עליהם למעלה מכפי צמצום כלי קבלתם. כך כל [עילה שמתגלה] בעלול יותר מכפי הצמצום כו' אז ממילא נתבטל העלול ביותר מכפי המדה שלו עפ"י השגתו כו'. וא"כ הרי יובן מה שכתוב ההרים רקדו דקאי בין על הרים דתיקון שנק' טור"י דנהורא בין על הרים דתוהו שנקר' טור"י דחשוכא כו', רק הרים דתיקון יצאו מבחי' הגבלות הכלים שלהם המוגבל בשיעור ומדה שע"פ החכמ' ונכללו באור הסובב ומקיף כו' בבחי' ביטול שלמעלה מן הדעת כו', וגם בחי' הרים דתוהו שלמעלה מן החכ' והם בחי' מדות שבכתר גם הם יצאו מבחי' הגבלתם באור הכתר ע"פ בחי' חכ' שבכת"ר, וכמ"ש כימי צאתך מא"מ אראנו נפלאות לעתיד, וע"כ מזכירין יצ"מ גם לימוהמ"ש לפי שעליו' העולמו' הי' אז עד רום העליות כמובן מתוך משל הנ"ל וכמ"ש במ"א בארוכ' וד"ל.

וזהו ההרים רקדו כאילים שמרקדין בבחי' שלמטה מן הדעת אבל שורש זה הביטול שלמטה מן הדעת הוא למעלה מן הדעת, כנראה בענין ריקוד הגשמי שמפני שבא בבחי' ביטול שלמעלה מן הדעת ע"כ מרקד בבחי' שלמטה מן הדעת כי הא בהא תלי' וכמ"ש במ"א וד"ל. והנה ההרי' רקדו כאילי' כו' אבל הים ראה וינוס כו' ולא נא' בו ריקוד כו', וענין ניסה זו הוא בחי' ביטול לגמרי והוא כמ"ש ויולך את הים ברוח קדי' כנ"ל שנס הים לגמרי, ואח"כ ויבקע"ו המי"ם שהוא ענין קריס"ס כנ"ל. והענין הוא להיות ידוע שהים נק' סופא דכל דרגין והוא בחי' המל' שנק' ים סוף כמ"ש כל הנחלים הולכים אל הים [והים כו'] והוא בחי' הצמצום וההעלם.

במיכאל וגבריאל שמתבטלין: **ראה ביאורי הזהר לך ח, ג. הנסמן בספר המאמרים פרשיות ח"ב לע' תרמה הערה עושה שלום.**

שו"ה מן — אור עליון: **בבוך 1303: אוא"ס.**

כימי צאתך מא"מ אראנו נפלאות: **מיכה ז, טו.**

מזכירין יצ"מ גם לימוהמ"ש: **ברכות יב, ב (במשנה).**

ריקוד . . שלמטה מן הדעת: **ראה סידור דרושים לחתונה קכח, ג. ובאור התורה סידור שם ע' רג.**

הים ראה וינוס: **תהלים קיד, ג.**

המל' שנק' ים סוף: **ראה זהר (רעיא מהימנא) פינחס רנו, ב.**

כל הנחלים הולכים אל הים: **קהלת א, ז. וראה ספר המאמרים תק"ע ע' עו ושי"נ. ס' מאמרי אדה"ז — פרשיות ח"א ע' קלז.**

חג הפסח בעזר"ה (התקס"ד)

ששת ימים תאכל מצות וביום השביעי עצרת לה' אלקיך. הנה ידוע דברי רז"ל מה שביעי רשות אף ששה רשות לבד לילה הראשונה שהיא חובה כו'. ויש להבין למה עשאוהו למצוה זו דאכילת מצה שנא' ז' ימים תאכלו מצות להיות רשות ולא חובה ואם שהוקשו ששה ימי' ליום הז' שהוא ודאי רשות ולא חובה היא גופא יש להבין מנין לנו שהז' רשות אם מפני שנק' עצרת ומשמע דיום קבוע הוא בפ"ע מובדל מן הששת ימי' א"כ הרי מזה יחוייב להיות מצות אכילת מצה בששת הימים חובה ולא רשות מאחר שא' ששת ימים תאכל מצות וביום הז' כו'. ועוד יש להבין מ"ש לשון עצרת ביום הז' דוקא והעצרת הוא לה' אלקיך דוקא.

אך הנה תחלה יש להבין בשרש ענין מצות אכילת מצה מה היא, דהנה אמר בזוהר דמצה נק' מיכלא דמהימנותא וזה פלא האיך תיתכן לשון מאכל בבחי' אמונה הרוחניו' כו', אך הענין הוא דע"י שאוכל המצה תתחזק האמונה בכנ"י וע"ד שאמר ורע"ה אמונ"ה שאין הכוונה שהאמונה נק' רועה

ששת ימים: נמצא בבוך (1194 עלים נפרדים) גוכתי"ק כ"ק אדה"א ע' ט ולא נגמר בכתיבתו.

מאמר זה נדפס גם במאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ד ע' פח. ומיוסד על מאמר ד"ה זה שנדפס בסידור שער חג המצות רפד, א ואילך (שנאמר בשביעי של פסח בשנת תקס"ד — מאמרי אדה"ז תקס"ד ע' שמז). ובתוספת הגהות וכו' באוה"ת ראה ע' תשכח ואילך. וראה גם סה"מ תרכ"ז ע' רלג ואילך. וש"נ. תרל"ה ח"א ע' רלה ואילך. תרל"ח ע' קא ואילך. תרנ"ז ע' עג ואילך.

בנידון תאריך המאמר הנה בהכותרת כאן נרשם: „חג הפסח בעזר"ה (התקס"ד)" (וכאמור לעיל שכנראה הכוונה שזהו הזמן שבו נאמר מאמר הסידור שעליו מיוסד מאמר דידן). הנה בבוך 1194 גוכתי"ק הנ"ל בתחלתו נמצא קונטרס הכולל שלשה מאמרים, וע"פ הסדר שנרשמו שם, הם: א) ד"ה פדה בשלום נפשי — י"ט כסלו בפ"ב. ב) ד"ה ששת ימים תאכל מצות — חג הפסח. ג) ד"ה וכל העם רואים — חג השבועות. ובזה יש לומר שהמאמרים שבהקונטרס הנ"ל נרשמו בשנים שונים ועפ"ז א"א לדעת זמן אמירת המאמר. אבל לכאורה מסתבר יותר לומר שמאמרים אלו נכתבו באותה תקופה (היינו באותה שנה).

המאמר ד"ה פדה בשלום הנ"ל נדפס בשע"ת ע' מט שנדפס לראשונה ע"י כ"ק אדמו"ר האמצעי בשנת תקע"ז. אמנם קשה לייחס המשך הדרושים לשנת תקע"ז, מפני שישנם דרושים אחרים לפסח ושבועות בשנה זו שנדפסו במאמרי אדה"א הנחות תקע"ז. כמו"כ א"א לייחס דרושים אלו לשנת תקע"ג, מפני שבי"ט כסלו תקע"ג הי' עדיין אביו כ"ק אדמו"ר הזקן בחיים. כמו"כ קשה לייחסם לשנת תקע"ד מפני שנאמרו אז דרושים אחרים בחג השבועות. ועפ"ז משמע שמאמר דידן נאמר בהשנים תקע"ה — תקע"ו.

ששת ימים תאכל מצות: פ' ראה טז, ח.

מה שביעי רשות: ראה פסחים קכ, א. מכילתא ורש"י בא יב, טו. שו"ע אדה"ז הל' פסח סתע"ה, סל"ב.

ז' ימים תאכלו מצות: לשון הכתוב אמור כג, ו.

דמצה נק' מיכלא דמהימנותא: ראה זהר רע"מ בא מא, א. סה"מ תש"ח ע' 166 הערה לט. לקו"ת צו יג, ג. אוה"ת ראה כאן ע' תשמג וע' תשמד.

ורע"ה אמונ"ה: תהלים לז, ג. ראה גם מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תריט ואילך ובהנסמן במ"מ שם. אוה"ת כאן ע' תשכח. וש"נ.

אלא בהיפך שיש רועה הרועה את האמונה שהוא זן ומפרנס אותה כו' כי גם שישראל מאמינים בני מאמינים שהאמונה ירושה להם מן האבות שהיו בחי' מרכבה כידוע וכמו טבע הוטבע בנפשם ומושרשת בהם אמונה זאת מצד בחי' הירושה שירשו אותה מאבותיהם כבן היורש את אביו וכמו שאו' מה יפה ירושתינו כו' עכ"ז צריך להיות המשכת והשפעת אור וחיות בבחי' תוס' חיזוק לאמונה זו בנפשם כמו שע"י המאכל תתחזק הנפש בתוס' אור וחיות חדש וזהו ורע"ה אמונ"ה שזן ומפרנס אותה להיו' בתוס' אור וחיות חזק יותר והן האבות שנק' רועי"ם שממשיכים בכל יום תוס' אור וחיות בבחי' אמונה דבנ"י שכבר ירשו מהם וכמו רוע"ה ישראל כו' וכמ"ש במ"א ועד"ז הוא ענין אכילת מצה שנק' מיכלא דמהימנותא שע"י שישראל אוכל המצה תתחזק אור האמונה בנפשו בתוס' כח ואור וחיות וזהו בנפש האלקי' כמו הלחם הגשמי שמחזק לחיות נה"ב כו' וכל אדם חייב באכילת מצה גם מי שיש לו אמונה חזקה ביותר כמו גדולי הדור וגם כמו משה רבינו ע"ה הרי הי' מחוייב לאכול מצ"ה בשביל חיזוק ותוס' כח ואור ושפע האמונה בנפש"ו כו' וד"ל.

אך הנה יש להבין תחלה שרש ענין האמונה מה היא, דהנה כתיב אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים וידוע הקושיא של המפרשים למה לא אמר נס נפלא יותר שהוא בריאת שמים וארץ שהוא מאין ליש ונס דיצ"מ לא הי' יש מאין אלא בבחי' יש מיש כמו ניסים ונפלאות די' מכות

מאמינים בני מאמינים: שבת צז, א. וראה אוה"ת כאן. בראשית כרך ג ע' 1104. תשא ע' אתתעט.

שהאמונה ירושה להם מן האבות: ראה תניא פי"ח ופל"ג. מאמרי אדה"א נ"ך ע' כח. וש"נ. שה"א ו, א ובהערה 13.

האבות שהיו בחי' מרכבה: ב"ר פמ"ז, ו. פפ"ב, ו. ראה מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' רטו. וש"נ. תו"ח נח מט, ד ובהערה 42. שם משפטים ח"ב ש, ג. סה"מ תרכ"ט ע' רלח. וש"נ.

מה יפה ירושתינו: תדא"ר ספכ"א. נוסח תפלת השחר. ראה גם מאמרי אדה"א נ"ך ע' כט.

האבות שנק' רועי"ם: ראה סוכה נב, ב. מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תרכב. וש"נ. תו"ח בשלח ח"א קנה, ד. וש"נ.

רוע"ה ישראל: תהלים פ, ב. ראה גם תו"ח ויחי רמו, ד.

כח ואור וחיות: ראה גם סידור שער התפלה יח, ג ושם: „אור וחיות וכח" ובהערה לשם: אור מקיף, אר"פ, כל' (המשך תער"ב, בכ"מ). אמ"ב שער הק"ש כד, א (ומציין לתניא). מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תשצב. אוה"ת על ענינים ע' קלה (ומציין לתניא). סה"מ תרס"ד ע' קכח (ושם מציין לתניא פנ"א: ר"פ נב: שער היחוד והאמונה פי"ב). וראה גם מאמרי אדה"ז תקס"ב ח"ב ע' תקנב (ומציין לתניא).

משה חייב באכילת מצ"ה: ראה גם שה"א ח, ב. יא, א. טו, ב. יז, א. כד, א. תו"ח בא ח"א קי, ד.

אנכי ה' אלקיך: יתרו כ, ב.

הקושי'א של המפרשים: ראה אבן עזרא יתרו כ, א. כוזרי מאמר א, סכ"ה. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' תא. וש"נ. סה"מ תרל"ח ע' קא. וש"נ.

שנהפך המים לדם וכה"ג וגם בהפך ים ליבשה אין זה יש מאין כמו בריא' שמים וארץ כידוע, והנה לתרץ קושיא זו יש להקדים תחלה שרש ענין התהוות בריא' שמים וארץ מאין ליש דהנה גם שהבריא' היא מאין ליש מ"מ אין זה נחשב נסים ונפלאות כנפלאות שהי' ביצ"מ לפי שהתהוות הבריאה שרשה אינו רק מבחי' אותיות דיבור העליון לבד כמ"ש בדבר ה' שמים נעשו כו' והן הי' מאמרות יהי אור יהי רקיע וכה"ג וידוע דבחי' אותיות הדיבור העליון אינו רק בחי' גילוי אור והתפשטות בעלמא מבחי' העצמות ואין לו ערוך כלל לגבי העצמות כמו שאנו רואים בהבל דיבור האדם למטה שאינו דרק בחי' חיצוניות גילוי התפשטות נבדל ממהות ועצם האדם ויוצא לחוץ לזולתו דוקא כך בחי' דיבור העליון הוא רק בחי' גילוי אור המתפשט למטה להוות עולמות מאין ליש בבחי' נפרד כו' כידוע ועד"ז גם בעולם הנאצל אינו נמשך רק מבחי' אותיות של המאציל וכידוע דע"ס דאצי' נק' שמא קדישא והן ד' שמות ע"ב ס"ג כו' ע"ב חכמה כו' כידוע. והנה בחי' אותיות דיבור העליון היינו בחי' דבר מלך שלטון כמו המלך שאין מהותו ועצמותו מתפשט במדינתו רק דיבורו ומאמרו והיינו רק בחי' אותיות שמו שחותם בטבעת המלך שאין זה רק הארה בעלמא משמו וגם שמו אין לו שייכות עם העצמות שלו כו' וכך בחי' מאמרות העליונות הן רק בחי' הארה דהארה מעצם שם כבוד מלכותו ית' כמ"ש הוד"ו על ארץ כו' פי' הו"ד וזיו דשמו לבד וזהו הנק' בחי' מל' שבמל' שנעשה מקור לנבראים בע"ג כו' וזהו מלכותך מלכות כו' פי' בחי' התפשטות מלכותו באותיות שמו הוא מקור כל חיי העולמו' וכך עד רום המעלות גם בראשית ההשתלשלות מבחי' עצמות א"ס להיות מקור למקור לנאצלים כו' אין זה ג"כ רק מבחי' מל' דא"ס שזהו

בהפך ים ליבשה: **תהלים סו, ו.**

בדבר ה' שמים נעשו: **תהלים לג, ו.**

הי' מאמרות: **אבות רפ"ה.**

הי' מאמרות יהי' אור: **ראה זהר ויקרא יא, סע"ב ואילך. שע"ת יב, ג ובהערה 42.**

יהי' אור יהי רקיע: **בראשית א, ג.** ו.

וידוע דבחי' אותיות הדיבור העליון: **ראה תניא פ"כ (ועם מ"מ הוע"ק — בלקוטי פירושים).**

דע"ס דאצי' נק' שמא קדישא: **ראה זהר יתרו סז, ב ובמפרשים שם. מאמרי אדה"א הנחות תקע"ז ע' שנ. רש"נ.**

ד' שמות ע"ב ס"ג: **ראה ע"ח שער טנת"א ש"ה, רפ"א.**

ע"ב חכמה: **ראה ע"ח שער רפ"ח ניצוצין שי"ח, פ"ב. הנסמן במאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' שנג.**

דבר מלך שלטון: **קהלת ח, ד.**

הוד"ו על ארץ: **תהלים קמח, יג.**

מלכותך מלכות: **תהלים קמה, יג.**

מל' דא"ס .. שמ"ו הגדול: **ראה גם ש"א ח, ב ובהערה 24. תו"ח שמות ח"א ה, ג. רש"נ.**

מל' דא"ס .. שמ"ו רב"א: **ראה גם ש"א שם ובהערה 26.**

רק בחי' אותיות דשמו העצמי שבעצמות כו' שנק' שמ"ו הגדול שמ"ו רב"א כו' ומפני שההשפעה נמשך רק מבחי' הארה דהארה בדילוג העצם ביותר לכך יוכל להאציל ולברוא כו' אבל אין להם ערוך לגבי העצמו' ממש שהוא בבחי' א"ס ממש כידוע אמנם הגה כתיב לגדולתו אין חקר הרי משמע דגם בבחי' הגדולה שהוא בחי' ההתפשטות מן העצמות ולא ממהות העצמות יש שם ג"כ בחי' א"ס והוא מ"ש דלגדולת"ו אין חק"ר כלל לפי שבחי' ההתפשטות בהכרח שיש לה דמיון עם העצם מאחר שמכח העצם באה ההתפשטות שמכחו הוא מתפשט וכמו כח הפועל בנפעל שבהכרח שיש דמיון לפעולה עם עצם כח הפועל מאחר שהפעולה מתפשטת מכח הפועל וא"כ ודאי לפי ערך עצם כח הפועל כך ערך בחי' התפשטותו מאחר שמעצם כחו מתפשט בפעולה כו'. ולפ"ז יובן בבחי' התפשטות גילוי אור מעצמות אא"ס דמאחר שהוא בעצמו בבחי' א"ס כך בהכרח גם לבחי' התפשטות שלו יש בו בחי' א"ס וז"ש לגדולתו אי"ן חקר שזהו לגדולת התפשטות אורו ושפעו מפני שבחי' גדולת עצמו הוא בחי' א"ס כו' וד"ל. וראי' לדבר זה הנה אנו מוצאים בספרי הקבלה בבחי' האותיות דמל' בבי"ע אין להן מספר ושיעור כלל וכמ"ש בס"י המליך אות ה"א כו' מכאן ואילך צא וחשוב עד אין שיעור כו' וכך הוא עד רום המעלות גם בבחי' אותיות דמל' דא"ס עצמו כמ"ש בס' עמק המלך באותיות דטהירו עילא' כו' והראיה לזה הוא ממה שמצינו שיהי' נ' אלפים יובלות כו' שזהו הכל בעליות העולמות בעילוי אחר עילוי כו' כידוע והתהוות כל העולמות אינו רק מבחי' אותיות ואפי' עלמין דאתכסיין הוא מאותיות המחשבה כו' וא"כ הרי כל עליות הללו אין זה רק בבחי' המל' בלבד כו' וד"ל.

והנה ידוע דגם אוה"ע מאמינים באחדות ה' שהרי קרו לי' אלקא דאלקייא כו' וע"ז שלהם מחזיקים לשלוחי המקום לבד כו' והרבה יש מהם

שמ"ו הגדול שמ"ו רב"א: ראה לקו"ת ראה יח, א.

לגדולתו אין חקר: תהלים שם ג [ושם: ולגדולתו].

כח הפועל בנפעל: ראה לקו"ת שלח מז, א ובהנסמן במ"מ לשם. ס' הישר (לר"ת?) סוף שער ג.

בס"י המליך אות ה"א: פ"ה, מ"ב.

מכאן ואילך צא וחשוב עד אין שיעור: ראה ס"י פ"ד, מ"ב. כהלשון כאן הובא בכ"מ ומהם: שה"א סא, א. ש"א לו, ב. תר"ח וישב רה, ד ובהערה 35. תצוה ח"ב שכז, ג.

בס' עמק המלך באותיות דטהירו עילא': ראה הוספות ללקו"ת ויקרא נא, סע"ב. נג, ב.

נ' אלפים יובלות: ראה ש"ך ר"פ בהר. מאמרי אדה"א בראשית ע' רסו. וש"נ. סה"מ תרל"ח ע' קב. וש"נ.

עלמין דאתכסיין הוא מאותיות המחשבה: ראה שהיחוה"א פי"א.

אלקא דאלקייא: מנחות קי, א. ראה תניא פכ"ד. מאמרי אדה"ז נביאים ע' מג ואילך. ע' מז ואילך. אוה"ת ישעי' כרך ב ע' תשסח.

שנק' חסידי אוה"ע שיש יראה בנפשם מאלקים חיים דהיינו שמתפעלים מזה ושומרים מעשות כל רע בעיני ה' כו' לפי שמשיגים ומודים בכח הפועל אלקי בנבראים כו' שהוא מקור כל התהוות מאין ליש כידוע, וכמ"ש מי לא יראך מלך הגוים כו' וכתיב הללו את ה' כל גוים כו' וכה"ג ולפ"ז יש להפלא על אודות ענין האמונה שהיא ירושה רק לישראל מאבותיהם כנ"ל ולכאורה לפ"ז אין האמונה מתייחסת ומתייחדת לישראל לבד שהרי גם הגוים מאמינים באחדות ה' וקרו לי' אלקא דאלקייא כו' כנ"ל. אך הענין הוא כידוע שיש ב' מדרגו' א' בחי' ממלא כ"ע והוא בחי' כח הפועל בנפעל מאין ליש ע"י בחי' אותיות כנ"ל והב' בחי' סובב כ"ע שהוא בחי' העלם העצמו' כמו שהוא טרם בואו לבחי' גילוי התפשטות מאין ליש כו' וזהו ב' מדריגות דהוי' ואלקי' ונק' קודב"ה ושכינתי' כידוע, והנה כתיב אתה הראית לדעת כי ה' הוא האלקים ויש להבין מהו הראי"ת דמשמע שהנשמה באה בגילוי לעוה"ז בגוף כדי שידע כי ה' הוא כו' וכי הנשמה בעודנה למעלה לא היתה יודעת כי ה' כו', וכן מ"ש וידע"ת היום כו' כי ה' כו' היום דוקא ולא מקודם לכן, ועוד יש להבין דלכאורה העיקר הוא בחי' האמונה שהיא למעלה מן הדעת דוקא כי בדבר שהדעת והשכל מחייב לא יתכן בו לשון אמונה כלל וא"כ איך אמר וידע"ת וכן הראית לדע"ת דוקא שזהו בחי' ההתבוננות שלא יתכן בזה בחי' אמונה מאחר שרואה הדבר בעין השכל כו' ואם נאמר שבחי' דעת זה קאי דוקא על מ"ש כי ה' הוא האלקים דכולא חד כמ"ש בזוהר שלזה צריך לבחי' הדעת דוקא הרי ידוע דבבחי' שם הוי' שהוא בחי' סובב כ"ע אין בחי' הדעת מגיע לשם שהרי א' דלית מחשבה תפיסא בי' כו', וכתי' החקר אלוה תמצא כו' ובבחי' האמונה כתיב באברהם

חסידי אוה"ע: רמב"ם הל' תשובה פ"ג, ה"ה. ספי"א מהל' עדות. ספ"ח מהל' מלכים.

חסידי אוה"ע .. שמשיגים ומודים: ראה (בנוסף לסידור כאן) הנסמן באוה"ת כאן פ' ראה ע' תשכט. שה"א מ, א ובהערה 2. וראה גם ספר הערכים חב"ד כרך ב מערכת אוה"ע ע' ערב ואילך.

מאלקים חיים: ואתחנן ה, כג.

מי לא יראך מלך הגוים: ירמי' י, ז.

הללו את ה' כל גוים: תהלים קיז, א.

ממלא כ"ע .. סובב כ"ע: זהר רע"מ פינחס רכה, א. ראה תניא פנ"א. פמ"ח. שהיחוה"א ספ"ז.

דהוי' ואלקי': ראה לקו"ת בלק עג, ד. עד, ב. תו"ח וארא ח"א עג, ב. וש"נ.

קודב"ה ושכינתי': ראה גם שע"ת קא, ג ובהנסמן לשם.

אתה הראית לדעת: ואתחנן ד, לה.

וידע"ת היום: שם ד, לט [בדילוג].

כי ה' הוא האלקים דכולא חד: ראה זהר בהקדמה יב, א. תרומה קסא, א ואילך. מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' קעה ובהנסמן בריש המאמר שם. תו"ח וארא ח"א ס, א. וש"נ. סה"מ תרל"ג ח"ב ע' תה ואילך. וש"נ.

דלית מחשבה תפיסא בי': ת"ז בהקדמה יז, א.

החקר אלוה תמצא: איוב יא, ז.

והאמין בהוי' דוקא לפי שעיקר האמונה שלמעלה מן הדעת הוא בבחי' הוי' סובב כ"ע כו' וא"כ איך אומר הראית לדעת כי הוי' כו' הל"ל הראית להאמין כו', ועוד יש להפלא מה שלא נז' מצות האמונה בפי' לכנ"י רק וידעת וכה"ג כו'.

אך הנה באמת זה ודאי א"א לומר שהנפש האלקי' ירדה מלמעלה מעלה למטה כ"כ להתלבש בחומר הגוף בשביל התפעלות מהתבוננות מאין ליש בלבד שזהו בחי' ממלא הנ"ל שהרי גם חסידי אוה"ע מגיעים לזה כי קרו לי' אלקא דאלקייא ויריאים ממנו כו' כנ"ל, כי מכירים את בוראם מאין ליש ומתפעלים מזה ביראה וכו' וכמ"ש מי לא יראך כו', וא"כ לפ"ז גם הנה"ב בלא נה"א יש ביכולתה להגיע למדריגה זאת להתפעל מהתבוננות דמאין ליש כמו שאר נה"ב דחסידי אוה"ע וכה"ג (ונה"ב דישראל הוא מבחי' טוב שבנוגה שהוא יותר קרוב אל הקדושה כידוע בענין הנותן סלע לצדקה בשביל שיחי' בני כו'), אלא מוכרח לומר שהשגה זו דמאין ליש שהשכל האנושי ישיגו ויכירו ג"כ כמו שרואה בעיני בשר כו' לזאת לא הושפלה וירדה הנה"א אלא התבוננות זאת שמושגת בעיני בשר אינה רק לנה"ב שהיא מבחי' נוג"ה והוא נפש החומריות שאצלה מוסתר אור האלקי המהווה מאי"ן כו' מפני ששרשה בחי' קליפת נוג"ה שם אל מסתת"ר מאד כידוע ע"כ גם הנפש החומריות עינים לה ולא תראה כמו העור כו' כי מפני בחי' גודל ההסתר אלקות רואין את הטפל לעיקר ונדמה להם שהי"ש עיק"ר ובחי' אין המהווה הוא בבחי' הסת"ר גדול מהם כי אין משיגים ורואין ביטול היש הטפל לגבי האי"ן העיקר והמקור כו', ולזאת צריך להם ענין ההתבוננו' וההשגה איך שכל י"ש בטל לאין הרוחני והיינו ענין ההתבוננות בכללות ההשתלשלות של כל הנבראים איך שנמצאו מאין ליש והאי"ן עיק"ר ומקו"ר וכולא קמי' כל"א ממש חשיבא כי לא נמשכו רק מבחי' גילוי אור התפשטות כו', כנ"ל באריכות, וזאת ההשגה נקבעת בכל נפש גם בנפשות הגוים כחסידי אוה"ע להסיר העורו"ן שלהם בעיני בשר הגשמי שלא לראות הטפל

והאמין בהוי': לך טו, ו.

ונה"ב דישראל .. טוב שבנוגה: ראה תניא ספ"א.

הנותן סלע לצדקה: בגמרא (שבהערה הבאה): האומר סלע זו לצדקה. בשו"ע אדה"ז (שבהערה הבאה): האומר הרי סלע זו לצדקה. בש"א צב, א מובא ע"ד לשון הגמרא. אבל בקיצור לשם ע' 262: שהנותן סלע לצדקה. באגרת י"ח טבת תש"ב (אג"ק ח"ה ע' קמז): וידוע מרז"ל הנותן סלע לצדקה.

הנותן סלע לצדקה בשביל שיחי' בני: ראה פסחים ח, סע"א. שו"ע אדה"ז הל' פסח סחל"ג, סל"ב בהגהה. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תקצח. שע"ת עו, ג ובהערה 10.

וכולא קמי' כלא ממש חשיבא: ראה זהר בהקדמה יא, ב. ראשית חכמה שער היראה ש"א, פ"ז (ז, רע"א). מאמרי אדה"ז תקס"ו ע' שמא. מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תרנג.

לעיקר שהרי קרו לי' אלקא כו' ומכ"ש שכל נפש מישראל גם שהיא נפש החומריות תוכל לקבוע בעצמה בבחי' ראיית השכל האנושי כמו ראיי' בעיני בשר בהשגה זאת ולהסיר העורון הבהמיות כו' דהיינו להסיר בחי' המסך המבדיל שבבחי' נוג"ה ע"י השגה זו כו' וע"כ להם דוקא ניתנה כל עיקר בחי' השגה זו דמאין ליש אבל לנה"א שאצלה אין הסתר אלקות כלל כי חלק אלוה ממעל היא ונק' נ"ר ה' כניצו"ץ לגבי שלהבת כו' וכמ"ש כי חלק ה' עמו אינה צריכה להתבוננות והשגה זו איך שהי"ש בטל לאי"ן ואין הי"ש עיק"ר שכבר כמו טבע בעצמה שהאי"ן עיק"ר ומקו"ר כי מבחי' אי"ן האלק"י לוקחה כו' וד"ל ולהיות כי ירדה הנה"א להתלבש בלבוש ש"ק דנה"ב ע"כ צריכה גם היא להעמיק דעתה בהתבוננות זו בכדי לעזור לנה"ב להסיר העורון כו' וזהו הרא"ת לדע"ת כו'.

חלק אלוה ממעל היא: **ראה איוב לא, ב. תניא רפ"ב. תר"ח וארא ח"א נא, ד. וש"נ.**

נר ה': **משלי כ, כז.**

כי חלק ה' עמו: **האזינו לב, ט.**

לדע"ת כו': **ע"כ נמצא בגוכת"ק.**

הוספות

— הוספה א —

ב״ה

למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך, וארז״ל להביא לימות המשיח. הנה יום צאתך מארץ מצרים קאי על בחי׳ האמונה כמ״ש בזכות אמונה יצאו בנ״י ממצרים, וצריך להמשיך בחי׳ יום דאמונה בכל ימי חייך דהיינו תומ״צ שנק׳ ימי חייך כי בתו׳ נאמר כי הם חיינו כו׳ ובמצות נאמר אלה המצות אשר יעשה אותם האדם וחי בהם כו׳, והיינו כמ״ש רז״ל תרי״ג מצות ניתנו לישראל בא חבקוק והעמידן על אחת שנאמר וצדיק באמונתו יחיה, דהאמונה הוא המעמיד ועיקר קיום לכל המצות. ולהבין ענין ובחי׳ האמונה יש להקדים קושית הפילסופים על מ״ש (בתו׳)

למען תזכור: **נעתק מבוך** 1078 קיז, א. והבא בין אריחים ניתוסף מבוך 614 קצג, א. **נמצא** ג״כ בבוך 340 צה, א.

נוסח אחר מהמאמר (בהשמטות והוספות וכו׳) נמצא בבוך 786 רד, ב **וכותרת [ועד״ז נרשם במפתח הבוך שם]: זאת תורת** משה בן אדמו״ר הזקן נבג״מ זי״ע. 973 קכא, א. 1225 ז, א **(ונסמנו סעיפים** ב, ג).

מאמר זה שונה בסגנונו מהרגיל במאמרי כ״ק אדמו״ר האמצעי, ובבוך 786 **מייחסו להר״מ בן כ״ק אדה״ז (כנ״ל). ומ״מ נדפס מאמר זה כאן ע״פ בוך** 1078 **הנ״ל שכולו כולל מאמרי כ״ק אדה״א על חומש דברים (מסודר ע״ד הס׳ תורת חיים על ספר שמות — ראה בהנסמן לעיל ע׳ מג).**

[לע״ע לא מצא׳ דרושים מהר״מ בן כ״ק אדה״ז, רק הנחות שרשם ממה ששמע מאדה״ז (ונדפסו רובם בסדרת מאמרי אדה״ז — ראה ס׳ מאמרי אדה״ז — מרז״ל (תפילה) ע׳ שמב ואילך. ספר המאמרים תקס״ב ע׳ תרס״ג אות ג. אור התורה ויקרא [כרך ד] ע׳ תתקצא הערה כי״ה). וגם שם סגנון שונה מהמאמר שלפנינו].

חלק מהמאמר נמצא ג״כ בשינוים ובאריכות בד״ה אנכי ה״א עטר״ת (ספר המאמרים עטר״ת ע׳ שס ואילך). נזכר בביאור תניא להר״י קאדאנער פ״ד (ע׳ י).

למען תזכור את יום צאתך: **ראה טז, ג.**

להביא לימות המשיח: **ברכות יב, ב (במשנה).**

בזכות אמונה יצאו בנ״י ממצרים: **ראה ילקוט שמעוני הושע (ו, כב) רמז תקיט. מכילתא בשלח יד, לא. שיר השירים רבא פ״ד ח, ב.**

כי הם חיינו: **תפלת ערבית (ברכת אהבת עולם).**

אלה המצות . . וחי בהם: **חיבור ב׳ כתובים — בחקותי כז, לד. אחרי יח, ה. וכ״ה בכ״מ, ומהם: לקוטי תורה האזינו עג, ד. ספר המאמרים תקס״ז ע׳ שנו. ספר מאמרי אדה״ז — פרשיות ח״ב ע׳ תשו. שערי אורה שער החנוכה ל, ב. דרך חיים שער התשובה פי״ח. שער התפלה פע״ה. פצ״ו. דרך מצותיך שרש מצות התפלה קמא, ב. אור התורה במדבר ע׳ קנ.**

תרי״ג מצות ניתנו לישראל . . וצדיק באמונתו יחיה: **חבקוק ב, ד. מכות בסופה.**

קושית הפילסופים: **בספר המאמרים עטר״ת שם: „קושיא זו הקשה הר״י הלוי להאה״ע ובכוזרי [הקשה קושי׳] זו עמ״ש אלקי אברהם״. וראה אבן עזרא יתרו כ, א. כוזרי מאמר א סכ״ה.**

וראה סידור שער חג המצות רפד, ב. אור התורה ראה ע׳ תשכט. בא ע׳ רסח. יתרו ע׳ תתקג ואילך. ע׳ תתקטו. [נ״ך כרך א] מלכים ע׳ סא. תהלים (יהל אור) ע׳ קי. ספר המאמרים אתהלך לאוניא ע׳ סא. אור התורה סדור ע׳ קט. ספר המאמרים ה״ש״ת ע׳ 20. סה״מ תש״ז ע׳ 208. לקוטי שיחות תזריע [ח״א] ע׳ 235.

במ"ת אנכי הוי' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים, למה לא נאמר אנכי הוי' אלקיך אשר בראתי שמים וארץ, דלכאורה הוא פלא יותר מנס דיצי"מ שאינו רק מיש ליש ובריאת שמים וארץ הוא מאין ליש כו'. גם האבן עזרא הקשה מה שאנו אומרים בש"ע ברוך אתה כו' אלקי אברהם [אלקי יצחק] כו' ולא נאמר אלקי השמים והארץ, ולכאורה הוא קושיא א' עם קושיא הנ"ל דהיינו למה לא מזכירין בריאת שמים וארץ בין במ"ת בין בש"ע. אבל באמת מוכרח שלא יתורץ שני הקושי' הנ"ל בחדא מחתא כי במ"ת נזכר ענין יצ"מ ובש"ע נזכר אלקי אבותינו שהוא ענין האמונה שהיא ירושה לנו מאבותינו והאמונה היא העיקר שבשבילה זכו ליצ"מ וכנ"ל.

ולבאר כ"ז הנה ידוע קוטב ההפרש שבין בנ"י שהם מאמינים בני מאמינים מצד הירושה [כנ"ל] ובין חסידי אוה"ע שמודים ג"כ באלהותו [ית'] כו', והיינו כי אנחנו בנ"י מאמינים בהוי' דוקא וכמ"ש באברהם והאמין בה' אך בחסידי אוה"ע ארז"ל דקרי לי' אלקא דאלקי' ואינם מאמינים בש' הוי' וכמ"ש פרעה לא ידעתי את הוי' וכמו בבלעם ואבימלך לא נזכר רק ש' אלקי' כו'. וביאור ענין ההפרש שבין ש' הוי' לשם אלקי' דהנה שם אלקי' הוא רק בחי' מקור וחיות העולמות כי אלקי' הוא בחי' כח מל' [ו]את אילי הארץ לקח, וענין כח הוא כמו בחי' רוחני' הדבר שנפעל מהכח הזה עד"מ כח התנועה שביד שמחמתה מניע דבר מה שמניעת דבר הגשם אשר מניע בידו הוא [הוא] כח התנועה שבעצמו שהוא חי מתנענע וכשמתפשט כח זה בדבר הגשם אזי יתנענע הגשם ג"כ, והגם שבאמת אינו דומה כח תנועת הגשם הפרטי לכח התנועה הכללי שבידו הן בריחוק הערך ביניהם והן בריבוי ומיעוט כי כח התנועה שבידו הוא כח כללי להניע כמה פרטי' לא"ס

אנכי הוי' אלקיך אשר הוצאתיך: יתרו כ, ב.

האבן עזרא הקשה: כ"ה גם בספר המאמרים ענינים [אדה"ז] ע' תמב. ובשם: חכמי (ספרי) המחקר — באור התורה שמות ע' לב. יתרו ע' תתקה. ומציין לכוזרי הנ"ל סי"א י"ב ותשובתו בסי' כ"ה. ובספר המאמרים עטר"ת שם בשם: אבן העזרי.

מאמינים בני מאמינים: שבת צז, א.

והאמין בה': לך טו, ו.

אלקא דאלקי': מנחות בסופה.

לא ידעתי את הוי': שמות ה, ב.

בבלעם ואבימלך לא נזכר רק ש' אלקי': ראה באבימלך וירא כ, ג ואילך. כא, כב-כג. ספר המאמרים עטר"ת שם. ספר השיחות ה'תש"א ע' 134. וראה תולדות כו, כח-ט. ובנוגע לבלעם ראה בלק כב, ח ואילך. פכ"ג-ד. כמה פעמים שם הוי' ואלקים. וראה ספר הערכים חב"ד [כרך ב] מערכת אומות העולם ע' ערה ד"ה לפעמים.

(ו)את אילי הארץ לקח: יחזקאל יז, יג.

חי מתנענע: ראה מורה נבוכים ח"א פמ"ט. ספר מאמרי אדה"ז — ענינים ע' עז.

וגם הוא מהות רוחני' ואינו רק חיותו מתנענע, אבל כאשר יתפשט הכח להניע הגשם הוא רק כח פרטי וגם הוא מהות גשמי דהיינו רק תנועת הגשם, אך עכ"ז הוא התפשטות עצם כח התנועה שביד גופא רק להיות[ו] ביד הוא נכלל עם חיות נפשו וגם כלול הוא עם כח התנועה הכללי להניע כמה פרטי' לא"ס ובהתפשטו' בהגשם אזי נתעלם ו[ג]תצמצם כח הכללי ונשאר רק הכח להניע פרט זה לזאת נראה למהות גשם עד שיתפעל ממנו הדבר הגשמי. וכמו"כ יובן מכח הצומח שבארץ שמצמיח כל מיני פרטי' שהוא ג"כ ע"ד הנ"ל שגם שהצמיחה פרטי' היוצא מכח הצומח הכללי נבדל הוא מכח הצומח כללי בענין ריבוי ומיעוט וריחוק הערך דהיינו שכח הצומח כללי אינו נראה ליש ודבר גשמי וגם הוא כח כללי להצמיח כמה מיני פרטי' לאין קץ ושיעור וכשיוצא צמיחה פרטי' הרי נראה לדבר גשמי וגם הוא רק כח פרטי עכ"ז עיקר מציאות צמיחה הפרטי' הוא רק הכח הצומח הכללי שנתעלם ונתצמצם ויורד ומתגשם להיות נראה לגשם פרטי כי אין מציאות הצמיחה פרטי' רק ממה שיתפשט כח הצומח מן הארץ ולחוץ. אך שלהיות[ו] בארץ בבחי' התכללות הוא ג"כ בבחי' כח רוחני' וכשנתעלם ונתצמצם כח הכללי ויוצא בדרך פרט נראה לעין ההגשמה בלבד אבל אין כל חדש בצמיחה פרטי' הזה. וכמו שאנו רואי' בענין דצח"מ שהאדם יש בו כל הבחי' דדצח"מ דהיינו נפש המדברת ונפש החיוני' וכח החיות שבצפרנים שהוא בחי' צומח והגוף הוא בחי' דומם, ובבהמה אין בה רק בחי' דצ"ח אבל בחי' מדבר נתעלם, וכן צומח הוא שנתעלם ממנו מדבר וחי, ודומם הוא שנתעלם צח"מ כו'. ונמצא שגם שבאדם שהוא מדבר ישנו הדומם כמו שהוא בבחי' דומם גשמי ואין כל חדש בבחי' הדומם אם הוא באדם או באבן. אך עכ"ז אנו רואים דדומם שבאדם הוא הרבה יותר רוחני מדומם דאבן והיינו רק מצד התכללותו באדם עם בחי' המדבר שבו ע"כ נראה גם הדומם שבו לרוחני יותר. וכמו"כ יובן בכח הצומח הכללי אף שישנו שם צמיחה הגשמי כפי אופן אשר יצא אח"כ לגילוי ואין כל חדש בצאתו לחוץ, עכ"ז מצד התכללותו בכח הצומח הכללי לא נראה לדבר גשמי. וכמו"כ בכח התנועה שביד שאין כל חדש בהתפעלו' הגשם מהכח רק התעלמות הרוחני' כו'. וכ"ז נק' בשם התפשטות יש מיש כו'.

וככה יובן למשכיל למעלה בבחי' שם אלקי' שהוא נק' בחי' מקור לעולמות בי"ע (וענין מקור ידוע שהוא ענין מציאות דבר המתפשט מהמקור ברוחניותו וכמו מקור ושרש האילן וכמ"ש במ"א), דהיינו שש' אלקי' הוא

שו"ה לאין — קק: ניתוסף ע"פ בוך 340.

המקור לעשרה מאמרות כמ"ש ויאמר אלקי' כו' ובע"מ ישנו כל המציאות אשר ימצאו בעולמות בי"ע ע"י חילופי' ותמורות כידוע, אך שבהתכללו' בשם אלקי' הכללי הם עדיין בהעלם ונק' בשם סיבה ראשונה היינו כח הכללי כו', וכאשר יתחלק שם אלקי' לע"מ נראה למציאות ע"ס ובהתחלק עוד נמצא כמה מציאות פרטי' אבל אין כל חדש במציאות הפרטי' כי זה אינו רק מהתעלמות הרוחני' ממילא ימצאו התחלקות הפרטי' וכל שיתחלק יותר לפרטי' נראה יותר בהגשמה וכנ"ל במשלי'. ולכן נק' כח הכללי הזה בשם אלקי' שהוא ל' כח כנ"ל והכוחות המשתלשלות ממנו נק' בשם אלים כו' עד כחות הפרטי' דארץ להצמיח עשב למינהו שנק' בני אלים כו' כידוע וד"ל.

אמנם בחי' ש' הוי' היינו מה שאינו שייך להיות נק' בשם מקור לעולמות כלל כי הוי' הי' הוה ויהי' ברגע א' ולזאת אתה [הוא] קודם שנבה"ע ואתה הוא כו' בהשוואה, אך עכ"ז נק' בשם הוי' שמהווה עולמות והיינו מצד כי הוא אמר ויהי ממילא, ולא נק' בשם כח לומר שנמצא בו כח רוחני' העולמות כנ"ל אלא אדרבה עצמו' א"ס הוא שמנגד לעולמות מצד אפס זולתו ומבלעדו אין עוד כלל. אך עכ"ז הוא כל יכול להיות נמצא ממנו מציאות העולמות דכאשר עלה ברצונו ענין העולמות אזי נמצאו מחדש ממש, ולזאת כל העולמות הם כאין ממש נגדו, וגם בחי' ש' אלקי' הכללי שהוא בחי' כח הכללי של כל העולמות אינו נק' רק בחי' מח' א' [ו]כמאמר במח' א' נבראו כל העולמות ועל מח' א' הנ"ל נאמר לית מח' תב"כ דהיינו לא כאשר מייגע האדם א"ע במחשבת דבר מה שניתפס עצמותו במח' זו רק שהוא כמו מח' דממילא אשר עולה בדעת האדם ענין מהות איזה דומם וכדומה. וענין מח' א' דממילא יובן ממשל נפש האדם שתוכל להיות בכמה גלגולים ובכל גלגול ח"ו תחי' ע' שנין, ולהיות כן כאשר עלה במחשבתו דבר מה לא נודע ולא ניכר מהות הנפש ממח' א' שחשב. וכדוגמא זו ויותר מזה לאין ערוך יובן למעלה ג"כ שמקור כל העולמות אף בחי' שם האלקי'

ויאמר אלקי': **בראשית א, ג.**

ובע"מ . . ע"י חילופי' ותמורות: **ראה שער היחוד והאמונה פ"א.**

הוי' הי' הוה ויהי': **ראה עץ חיים שער (א) עגולים ויושר ענף א. שו"ע אדה"ז תאו"ח ס"ה ס"א.**

אתה (הוא) קודם שנבה"ע: **ראה תפלת השחר.**

כי הוא אמר ויהי: **תהלים לג, ט.**

במח' א' נבראו כל העולמות: **בהנחת כ"ק אדה"א בספר המאמרים תקס"ז ע' קצד. ובלקוטי תורה נשא כ, ד מציין בזהר ובמדרש. בלקוטי תורה נצבים מז, ג: ובמדרש. בספר המאמרים תקס"ב ח"א ע' י. ע' כה. סה"מ תקס"ט ע' קפד:** בזהר בראשית. **בס' הנחות הר"פ ע' קכח:** ובזהר פ' שמות. **ו(בדרוש זה) בלקוטי תורה שיר השירים ט, ב:** ובזהר פ' שמות (נ"א פ' בראשית). **וראה זהר שמות כ, א. תוספות שם רעו, סע"ב.**

לית מח' תב"כ: **תקוני זהר בהקדמה יז, א.**

הכללי אינו נק' רק בשם מח' דממילא לגבי אור הוי' העצמי וע"כ אינו שייך להיות נק' בשם מקור לעולמות בבחי' כח כנ"ל, ועכ"ז הלא ממנו נמצאו ונתהוו כל העולמות ונק' בשם הוי' כנ"ל, והיינו בדרך דילוג וצמצום עצמותו מכל וכל וד"ל.

ולקרב אל השכל קצת ענין התהוות שבדרך דילוג יובן ע"פ משל ודוגמא מחכם גדול אשר כל רז לא אניס לי' וכאשר טרוד ומייגע א"ע באיזה מושכל נעלה ומרומם אשר לעצמו ובתוך כך כאשר בא אליו תלמידו הקטן אומר לו שיצא לו מטרדתו ויגיעו בהמושכל הנעלה שדבר זה כשר וכדומה. ונמצא אף שבאמת עיקר טרדתו ועיונו הי' רק בהמושכל לבד ולא בענין כשר או פסול שנולד לו מהמ[ו]שכל כי אינו נוגע לו כלל אם יהי' דבר זה כשר או פסול, דנמצא שאינו נותן ומשפיע לתלמידו עיקר טרדתו ועיונו, עכ"ז נק' השפעה בדרך הילוך וירידה אף שהוא שלא בערך כו' כי כאשר נתעלם ונתצמצם עצם המושכל נראה ונתגלה דבר פשוט הזה כשר כו' שהי' גנוז ונעלם בתוך המושכל, רק מצד הבהקת אור המושכל אינו נראה הדבר פשוט בשם מציאות מצד התכללותו ולא הי' עסוק וטרוד בזה כלל ונק' השפעה בדרך הילוך וירידה שלא בערך כו'. אך כאשר יהי' שמצד טרדתו במושכל יצמח איזה מין פרי וכדומה (וכענין עסקי בס"י ואברי עגלא תלתא) דנמצא שלא יש ענין הצמיחה בהמושכל אף בהעלם והתכללות, ועכ"ז הלא מצד המושכל נברא ויצא צמיחה זאת, וע"כ נק' השפעה בדרך דילוג דהיינו שלא נודע איך בא השפעה זאת ממקומו אף שבודאי ממקומו בא, וכמו אדם המדלג ממקום גבוה למקום נמוך שלא נודע מקום מעמדו הראשון וד"ל.

וכמו"כ יובן למעלה דבחי' ש' אלקי' הכללי אף שמה שימצא ממנו מציאות העולמות הוא בדרך השתלשלות וצמצומי' רבים עכ"ז נק' השפעה בדרך הילוך וירידה, דהיינו שהע"מ כאשר נמשכים ויורדים בהשתלשלות נעשו הם גופא ע"ס דעשי' גשמי', אבל התהוות ש' אלקי' הכללי מאור דהוי' הוא בדרך דילוג דוקא ובבחי' ממילא ומאיליו, וכנ"ל במח' א' דממילא שאין נתפס בו העצם כלל וד"ל. אך עכ"ז הי' בריאות העולמות בעשרה מאמרות דויאמר אלקי' וכמ"ש בדבר ה' שמים נעשו תהלים לג, ו.

כל רז לא אניס לי': ע"פ דניאל ד, ו.

עסקו בס"י ואברי עגלא תלתא: סנהדרין סה, ב.

שו"ה נתפס — אך: כ"ה בבור 340. ובכת"י זה: (אך.

בדבר ה' שמים נעשו: תהלים לג, ו.

מבחי' העולמות שיש יוצר ובורא כו', כ"א הי' בריאת העולמות רק ממח' א' הנ"ל לא הי' נגלה ומושג מקורם שהוא בחי' ש' אלקי' הכללי (שהוא ענין אדון עולם כו') רק בבחי' העולמות אשר בבחי' מח' דהיינו עלמין סתימין כו'. והענין הוא עד"מ ממלך ב"ו כאשר חושב במחשבתו לעשות דבר מה אזי לא יבינו ממנו רק השרים אשר בערך מחשבתו אבל לא המון העם, אבל כשידבר דבריו אזי יבינו כל העם. רק שבמל' ב"ו הרי נוגע זה הדיבור שיושלם המע' בפו"מ ע"י העם כו'. אך בהקב"ה הרי מציאות כל העולמות הוא ממילא ומאיליו כנ"ל ואינו צריך לשלימות זולתו כלל, וא"כ אין זה נוגע לפעולת העשי' רק לענין (ה)גילוי מקור העשי' מן העשי' וד"ל. אמנם לא יושג מהעולמות רק בחי' ש' אלקי' שהוא בחי' המקור לעולמות כנ"ל, אבל בחי' ש' הוי' לא יושג מהעולמות כלל מאחר שכל העולמות נק' רק בשם מח' דממילא והם לגבי' כאין ממש גם לא כערך חלק קטן שלא בערך מחלק גדול כמו גילוי פרט כשר מהמושכל הנעלה וד"ל.

ועכ"ז יובן ההפרש שבין ישראל מאמינים לאוה"ע כו', דאוה"ע אינם מכירי' בש' הוי' כלל מאחר שהם אינם יכולים להשיג רק מצד העולמות דאין הדבר עושה א"ע כו' וע"כ אינם משיגים רק שיש מקור לעולמות דהיינו בבחי' ש' אלקי' אבל ש' הוי' שאינו בבחי' מקור א"א להם להשיג כלל, וגם כי אוא"ס דהוי' לא יושג בבחי' ידיעה מצד שהוא שלא בערך ידיעה כלל ולא יתפעל הידיעה כלל מאא"ס, וע"ד דוגמא כמו הדומם שלא יתפעל מן השכל אף אם יונח עליו זמן רב משא"כ מקור וחום יתפעל גם הדומם שכאשר יונח אצל דבר הקר יתפעל בקרירות כו' והיינו מצד שאין הדומם בערך ידיעה כלל אל השכל. כמו"כ וכ"ש הוא לאוא"ס אשר לא בערך הוא אל ידיעות השכל שיתפעל השכל מאוא"ס כו'. אמנם באברהם נאמר והאמין בה' והיינו רק מצד בחי' האמונה שהיא בחי' ירידת אוא"ס דהוי' בעצמו בבחי' אמונה ולא ידיעות השכל מצד העולמות. וכמו"כ נתנה לנו ירושה מאבותינו להאמין בה' דאתה [הוא] קודם שנבה"ע כו' ולמסור נפשותינו על היפוך האמונה זו דהיינו לומר שאוא"ס הוא רק בחי' מקור לעולמות שזהו כאמונת הגוים כו' וד"ל.

ומעתה יתורץ קושי' הא"ע הנ"ל למה אין אנו אומרי' בש"ע אלקי שמים וארץ מאחר דבריאת שמים וארץ הוא משם אלקי' וזה משיגים ג"כ אוה"ע כנ"ל. אבל אנחנו אומרי' ב[א] הוי' אלקינו ואלקי אבותינו שהוי' הוא

דאין הדבר עושה א"ע: חובת הלבבות שער היחוד פ"ה.

אלקינו, וזהו לא יושג מן בריאת העולמות רק בבחי' אמונה שבבחי' ירושה, ולכן אנו אומרי' אלקי אבותינו. ולפי"ז יתורץ ג"כ קושיא הראשונה מה שלא נאמר במ"ת אנכי הוי' אלקיך אשר בראתי שמים וארץ מאחר שאמר אנכי הוי' אלקיך שלמעלה מבחי' מקור כנ"ל וע"כ נאמר אשר הוצאתיך מארץ מצרים שהי' ע"י בחי' האמונה כנ"ל [ב]זכות [ה]אמונה יצאו כו' וד"ל.

אך עדיין יש להבין מ"ש במ"ת אשר הוצאתיך מארץ מצרי' ולא אמר אנכי הוי' אלקי אבותיך כמו בש"ע והלא גם עיקר יצ"מ הי' רק בשביל האמונה (כנ"ל) שבירושה מהאבות כנ"ל וא"כ הי' צריך להזכיר העיקר שהיא האמונה שבשבילה זכו ליצ"מ. ובכלל קושי' זו יפלא ג"כ מ"ש למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל י"ח דאם כוונתו שצריך להמשיך בחי' האמונה בתומ"צ וכנ"ל א"כ למה מזכיר יום צאתך מארץ מצרים שהי' מחמת האמונה הל"ל האמונה עצמה שהיא העיקר. גם יש להבין בענין מצות אכילת מצה שמבואר בזהר שהוא מיכלא דמהימנותא דהיינו להוסיף כח האמונה בלב כל ישראל, ולכאורה יפלא הלא הי' להם בחי' האמונה בירושה גם קודם [ש]אכלו מצות ומה ענין התוס' כח באמונה זו.

והנה להבין כ"ז יש להקדים ביאור ענין מ"ש וארא אל אברהם באל שדי ושמי הוי' לא נודעתי להם, ופי' הפסוק וארא בכבודי ובעצמי דהיינו בגילוי אור דהוי' שהוא ש' העצם אבל באל שדי היינו שדי לעולמות באלקותו ושמי הוי' דהיינו ששם אלקי' [שנק' שמי] הוא הוי' לא נודעתי. והענין הוא (שנקרא שמי) שהגם שבאברהם נא' והאמין בה' שנגלה עליו אור דהוי' ובבחי' אמונה אבל לא נגלה להם בחי' הוי' למטה בעולמות שהוא ענין יחוד דהוי' ואלקי' וכמשי"ת לקמן. אך הנה כתי' במ"ת אנכי הוי' אלקיך כו' שאנכי מי שאנכי נגלה למטה כמ"ש וירד הוי' כו', ולזאת אמר הוי' אלקיך דהיינו ששם אלקים הוא בחי' הוי' וכמאמר הזהר לית אתר דלא מליל עמהן מיני' פנו למזרח שמעו קול אנכי כו' והיינו שנגלה אור דאנכי בחי' העצם גם על הדומם ששרשו בבחי' שם אלקי' כו'. ומטעם זה אף שקיימו האבות כל

מצה . . מיכלא דמהימנותא: נסמן לעיל ע' מא.

וארא אל אברהם: **וארא** ו, ג (בדילוג). וראה בכל הבא להלן גם ספר המאמרים עטר"ת ע' שסז ואילך.

שדי לעולמות באלקותו: **ראה בראשית רבא** פמ"ו, ג. רש"י לך יז, א.

שאנכי מי שאנכי: נסמן לעיל ע' פה.

וירד הוי': **יתרו** יט, כ.

לית אחר דלא מליל עמהן: **ראה** תקוני זהר תכ"ב (סד, ב). תניא פל"ו (מו, סע"א).

פנו למזרח שמעו קול אנכי: **ראה שמות רבא** פ"ה, ט. תניא שם.

שקיימו האבות כל התו' עד שלא ניתנה: **ראה יומא** כח, ב. **לקוטי שיחות ויחי** [כרך ה] ע' 266 הערה 20.

התו' עד שלא ניתנה היינו רק ברוחני' כו' אבל לא המשיכו אור המצות שהיא בחי' גילוי דהוי' למטה בגשמי' העולמות כלל (שזהו ענין המצות שהם המשכות רמ"ח אברים דמלכא בחי' עצם המלך כידוע דהוי' בז"א שנק' מלכא). ומטעם זה אף שקיימו המצות לא הי' בהם שום קדושה [וכמו יעקב אף שקיים מצות תפילין במעשה המקלות כידוע עכ"ז לא הי' במקלות שום קדושה]. אבל במ"ת שזכו לגילוי אנכי גם בדומם ע"כ ניתנו תומ"צ לישראל למטה בגשמי', והיינו שבעשי' המצות יומשך אור דהוי' למטה בהגשם שיהי' קדוש בקדושת הוי' וצריך לנהוג בהן קדושה כמו בהקדש ותשמישי קדושה כו' וכן בד"ת אסור להרהר במרחץ ובמקום הטינופת כו'. אמנם שלימות הגילוי הזה שהי' במ"ת לא הי' אפשר להם לקבל אם לא ע"י יצ"מ שקדם לזה דוקא וכמ"ש גפן ממצרים תסיע כסו הרים צלה כו' למע' מן האבות שנק' הרים כו', ולזה אמר במ"ת אנכי אשר הוצאתיך מארץ מצרים דוקא שהוא עיקר הסיבה לשלימות זה, וג"כ אמר למען תזכור יום צאתך מארץ מצרים כי"ח כו' וכמש"ת.

וביאור הדברים יש להבין מקודם בענין תורה ותפילה. דהנה בתורה נא' הרחב פיך ואמלאה[ו] דהיינו שהאדם בעצמו פותח ומרחיב פיו בד"ת ומלמעלה ממלאין את פיו בד"ת, וכמאמר [רז"ל] כל השונה הקב"ה יושב ושונה כנגדו. ובתפילה הוא להיפך ממש כמו שאנו אומרי' אד' שפתי תפתח ופי יגיד כו' שאד' הוא הפותח פיו מלמעלה וע"ז האדם אומר הדיבורים של התפילה שלו שהם הדבורים שלמטה. והענין הוא דבאמת שני הפכיים הם, דתו' הוא מלמלמ"ט וע"כ נק' חיי עולם ותפילה מלמטל"מ ונק' חיי שעה, וכידוע שהתפילה הוא סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה

המצות . . רמ"ח אברים דמלכא: **נסמן לעיל ע' ק.**

דהוי' בז"א: **ראה זהר (אדרא רבא) נשא קכט, א.**

יעקב . . תפילין במעשה המקלות: **זהר (סתרי תורה) ויצא קסב, א.**

בד"ת אסור להרהר במרחץ ובמקום הטינופת: **ראה שו"ע אדה"ז הלכות ק"ש סס"ד.**

שו"ה כו' — במרחץ ובמקום הטינופת: **בבוך 614, 340: במבואות המטונפות.**

גפן ממצרים תסיע כסו הרים צלה: **תהלים פ, ט. יא.**

האבות שנק' הרים: **נסמן לעיל ע' קיז הערה שמעו הרים.**

הרחב פיך ואמלאהו): **תהלים פא, יא. ברכות נ, א.**

כל השונה הקב"ה יושב ושונה כנגדו: **ראה תנא דבי אליהו רבא רפי"ח.**

אד' שפתי תפתח ופי יגיד: **תהלים נא, יז.**

דתו' הוא מלמלמ"ט . . ותפילה מלמטל"מ: **ראה בזה אור התורה שבת שובה ע' א'תקמו.**

דתו' . . חיי עולם ותפילה . . חיי שעה: **שבת י, א.**

שהתפילה הוא סולם: **נסמן לעיל ע' פד.**

סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה: **ויצא כח, יב.**

שהתפילה היא בחי' סולם לעלות אל היכל התו' ובחי' המעלה דתפלה הוא רק בחי' המטה דתו', וכמבואר בכהאריז"ל שעד ב"ש הוא תפלת העשי' ופסד"ז בחי' יצי' עד ש"ע שהוא תפילת האצי' כעומד לפני המלך ממש. ונמצא שהמעלה [ה]יותר גבוה דתפי' הוא בחי' עולם האצי'. אבל בתו' ידוע מכהאריז"ל שבלימוד סדר זרעים ממשיך אוא"ס [מ]למעלה בחסד דאצי' כו'. ומטעם זה מצינו עוד חילוק בין תורה לתפילה, דבתפילה צ"ל [ב]בחי' דביקות והתפעלות וביטול עצמותו מכל וכל שע"כ נק' תפילה מל' דביקות כו' שהוא כעומד לפני המלך ממש. אבל בתו' העיקר הוא לסבור סברא ומותר להעמיד על דעתו היפך הביטול כו', והיינו מטעם הנ"ל דשרש התו' גבוה כ"כ עד שמע' דתפלה למטה יחשב, לזאת לגבי אור דתו' המטה ומעלה דתפילה בהשוואה א' ממש ויכול להיות שיומשך אור דתו' למטה ממש כמו למע' באצי' ממש, וע"כ אינו צריך להיות בבחי' ביטול ממהו' עולם הזה הגשמי כלל וד"ל.

וביאור הדברים דהנה כל עיקר ענין התפילה הוסדה להאיר את הנשמה המלובשת בגוף האדם שהוא מקום החושך וההסתר ממש, כי חומר הגוף אף של ישראל שוה הוא לגוף אוה"ע ומקור א' לשניהם (וראי' ממה שאנו אומרים ובנו בחרת מכל עם ולשון דמשמע דבחירה בעי כי באמת שניהם שוים כו'), ולזאת כשיעמוד משינתו בבוקר צריך ליטול ידיו כי רוח הטומאה שורה עליו בלילה, ואח"כ אומר ברוך שלא עשני גוי והיינו מצד הנשמה שניתן בנו, ואח"כ מתעוררת הנשמה לצאת מחושך והסתר הגוף ומתבוננות בתחילה שיש אדון עולם אשר מלך כו' (דהיינו לשלול דעת הגוים הכופרים שאומרים שהעולם קדמון הוא או עולם כמנהגו נוהג כו'), ואח"ז אומר ברוך שאמר כו' באמירה בעלמא כו', וכל ההתבוננות דפסוד"ז וברכת יוצר אור שמבואר שם ביטול המלאכים ועבודתם באימה וביראה כו', שעי"ז ההתבוננות הוא עלי' הנשמה ממאסר הגוף (אם מצד סגולת הדבורים בעצמן שנתקנו ע"י אנכנה"ג ואם מצד ההתבוננות שבהם הידוע לי"ח). וכ"ז הוא התבוננות דש' אלקי' שיכול להשיג גם מצד הגוף כו', ואח"כ ק"ש שהוא ענין התבוננות הנשמה ביחוד דהוי' ואלקי' ושמע ישראל הוא יחו"ע

ומבואר בכהאריז"ל: ראה סידור האריז"ל במקומות אלו.
כעומד לפני המלך: ראה שבת י', א.
תפילה מל' דביקות: ראה גם תורה אור תרומה עד, סע"ד.
חומר הגוף . . של ישראל . . אוה"ע: ראה תניא פמ"ט (ע, רע"א).
ובנו בחרת מכל עם ולשון: תפלת שחרית (ברכת אהבת עולם).
ליטול ידיו . . הטומאה . . בלילה: ראה שו"ע אדה"ז הל' נטילת ידים ס"ד ס"ד ובמהדו"ת שם ס"א-ב.
ושמע ישראל הוא יחו"ע . . יחו"ת: זהר בראשית יח, ב.

ובשכמל"ו [הוא] יחו"ת, וענין יחו"ע היינו יחוד דהוי' ואלקי' כמו שהוא קמי' עצמותו והיינו בחי' הביטול והתכללות דש' אלקי' באור דהוי', וכמו ביטול כל העולמות לגבי ש' אלקי' הכללי הרי אף שישנו שם כל פרטי מציאות העולמות כנ"ל עכ"ז מצד התכללותם בש' אלקי' הכללי אינם מהות בפ"ע כלל ונק' רק בש' כח כללי וכנ"ל באריכו', כמו"כ וכ"ש שנכלל ובטל ש' אלקי' הכללי בתכלית הביטול באור דהוי' וכל עיקר מציאות ש' אלקי' היינו רק לגבי העולמות אבל קמי' כו'. ועד"מ משמשון הגבור כאשר מצמצם כחו הגדול להוליך בידו תינוק קטן ממקום למקום, שעיקר הצמצום הוא רק לגבי התינוק שלא יתפעל יד התינוק מכחו הגדול כמ"ש בעצם כ"א הי' התינוק מתפעל מכל הכח הי' יד התינוק נרצץ ונשבר רק אפס קצהו מן כוחו מצומצ' בתכלית רק להוליך אותו, אבל לגבי שמשון בעצמו כח א' הקטן עם הגדול כו' וד"ל. וענין יחו"ת היינו ההתבוננות שאף שכמו שנראה לנו ליש ודבר נפרד שהוא מנגד ממש לאור דהוי' דאפס זולתו עכ"ז אין זה רק כח בחי' מלוכה דאין מלך בלא עם וע"י אמצעות בחי' המלוכה יוכללו כל העולמות כמו שהם באור דהוי'. אך ענין התכללות זאת הוא רק בהעלם שזהו ענין המלוכה, וזהו פי' בשכמל"ו שבאמצעות בחי' מלוכה יהי' ועד בחילופי אתוון דאחד דהיינו העלם דאחד וד"ל. וכ"ז הוא התבוננות דנשמה, ואח"כ אומר אמת ויציב שהוא בלי התבוננות כלל רק ענין דביקות הנשמה באלקו' מצד בנים אתם להוי' כו', ונק' היכל הרצון שהוא ענין דביקות הנשמה בלי טו"ד כלל. ומצד זה יוכל לעלות ולהגיע לבחי' שמו"ע שהוא כעומד לפני המלך. וע"כ אומרי' בש"ע אד' שפתי תפתח מלמעלה ופי יגיד מלמטה כו', והיינו כי הנשמה הולכת ועולה ממטה למעלה מחושך והסתר הגוף ונק' עני ונבזה ובבואה לפני המלך תתבטל ממציאותה, וכמשל עני המוטל לאשפה כו' ולזאת אין יכול לדבר כלל רק המלך מתחיל לדבר עמו ואח"כ יוכל לדבר דברים, ונמצא שהמלך עשה לו הפתחון פה מלמעלה, אך הדיבורים שהוא מדבר הם חומרי' וזהו ופי יגיד תהלתך כו'. וראי' לזה ממה שמבואר בספרי' דהתפלות של נש"י נושקין המלאכי' כו' ומעלין אותם לפני ממ"ה כו' (וענין נשיקה הוא ענין תערובות ההבלים שעי"ז יבורר מן חומרי'

שו"ה התינוק — כמ"ש: כמו שהוא.

דאין מלך בלא עם: נסמן לעיל ע' לה.

ועד בחילופי אתוון דאחד: ראה זהר תרומה קלד, א ובאור החמה [ורמ"ז הובא בניצוצי אורות] שם. תשובות וביאורים [קה"ת תשל"ד] ע' 62.

בנים אתם להוי': ראה יד, א.

דהתפלות של נש"י נושקין המלאכי': ראה זהר בראשית כג, ב. ויקהל רא, ב. סידור שער החנוכה רעג, א. תורה אור מקץ מג, ב. לקוטי תורה במדבר יא, א. ספר המאמרים תקס"ב ח"ב ע' תקעז. סה"מ תקס"ז ע' שלז. ספר מאמרי אדה"ז — פרשיות ח"א ע' רכ.

הדבורים הרוחני' שבהם ויוכלל בדיבורו של המלאך שהוא רוחני יותר ואח"כ נותן זה הדיבור למלאך היותר רוחני ממנו ונתערב בדבורו ע"י הנשיקה כנ"ל עד שעולה לפני ממ"ה כו'). ומטעם זה ע"כ גם התעוררות השפע שמלמעלה למטה ע"י בקשות דשמו"ע ענינם רק לתקן את בחי' ש' אלקי' שלא יסתיר כ"כ על אור הוי', וכמו בברכות חונן הדעת שענינו לתקן בחי' הדעת שבעולמות לידע ולהבחין מהו רע וטוב, כי מחמת ההסתר יוכל להיות שלא ידע זה וכמ"ש בטרם ידע הנער בין טוב כו' וידמה לו שעניני עוה"ז כמו מו"מ וכדומה זהו טוב, וע"כ מבקשים שיחונן דעתו דעת עליון כו' ועכ"ז אינו רק תיקון דש' אלקי', ונק' התפילה חיי שעה מב' טעמים הא' ע"י שצריך בכל יום להתפלל כי כאשר בשינת לילה מתגבר כח הגוף צריך להתבונן מחדש בבוקר בכל הנ"ל (משא"כ תו' נק' חיי עולם כי כאשר מתפעל הגוף מאור דתורה לא יפול כ"כ, וכמו בר"י דלא הוי מצלי אלא מתלתין יומין כו'), והטעם הב' כי כל ענין התפלה אינה שייך רק בעוה"ז שש' אלקי' הוא המסתיר על אור דהוי' וצריך לתקן בתפילה כנ"ל, אבל לעתיד שיבוער רוח הטומאה ולא יכנף עוד מוריך כו' אינו צריך לזה (משא"כ תומ"צ הוא על לעתיד דוקא כמאמר היום לעשותם ולמחר לקבל שכרם) וד"ל.

אך הנה בתו' הוא להיפך וכנ"ל דהרחב פיך ואמלאהו בד"ת כתי'. והענין הוא שזהו בחי' הנשמה כמו שהיא בשרשה שנק' נר הוי' נשמת אדם חלק הוי' ממש ויורדת למטה בגוף החומרי להאיר את העולמות באור דהוי' והיינו ע"י תומ"צ כו'. וביאור הדברים דהנה ארז"ל במי נמלך בנשמתן של צדיקים וענין נמלך הוא כמו בחי' שיעור והיינו ששיער בעצמותו בחי' נשמות ישראל וע"י יוכל להיות שלימות בחי' מלוכה, כי ענין מלוכה הוא דוקא על עם נפרד ועכ"ז יכירו את עצם המלך וכמאמר רצונינו לראות את מלכינו שיהי' המלך בהתגלות לעבדיו ואיך יהי' זה כי כשיתגלה עצם המלך יבטלו במציאות ולא יהי' בחי' יש ונפרד, אך ע"י נש"י יוכל להיות שלימות המלוכה שגם שיהי' בבחי' נפרד עכ"ז יכירו וישיגו עצמותו ולא יבטלו כלל,

---

בטרם ידע הנער בין טוב: ישע' ז, טז (ושם: מאס ברע ובחור בטוב).
בר"י דלא הוי מצלי אלא מתלתין יומין: ראש השנה לה, א.
ולא יכנף עוד מוריך: ישע' ל, כ.
היום לעשותם ולמחר לקבל שכרם: ואתחנן ז, יא. ערובין כב, א.
נר הוי' נשמת אדם: משלי כ, כז.
חלק הוי' ממש: האזינו לב, ט. וראה הנסמן לעיל ע' שעג.
במי נמלך בנשמתן של צדיקים: נסמן לעיל ע' רכז.
רצונינו לראות את מלכינו: מכילתא יתרו יט, ט (הובא ברש"י שם).

והטעם הוא כי הנשמה נק' נר הוי' שהוא כחלק קטן מן האבוקה ואור הנר דוקא יפה לבדיקה דהיינו להאיר במקום החושך והיינו שיש מציאות החושך במקומו ורק הנר הוא מאיר את החושך, משא"כ במקום האבוקה עצמה נדחה החושך לגמרי ואין שם מציאות חושך כלל. וזהו ג"כ ענין הנשמה נר הוי' שמאירה אור דהוי' במקום החושך דאלקי' והיינו ע"י תומ"צ (שהוא המשכות רמ"ח אברי' דמלכא כנ"ל). וזהו שהמצו' הוא דבר יש ונפרד מגשמי' דנוגה ועכ"ז הוא קדוש כו'. ולפי"ז הרי [הדיבורים של] תו' הוא מלמעלה שהוא בחי' אור דהוי' כנ"ל ופתיחת פיו הוא מלמטה מטעם הנ"ל דאור דהוי' מאיר במקום מציאות החושך וע"כ מותר לעמוד על דעתו וא"צ להיות בבחי' ביטול כי לגבי אור דהוי' מעלה ומטה שוה כנ"ל וד"ל.

ו[מ]עתה יש להבין בענין בחי' האבות שלא הי' בעשי' המצות שלהם שום קדושה כנ"ל. והענין הוא כי נשמות האבות הוא עד"מ כמו ניצוץ מן האבוקה שבקרבתו לאבוקה יש בו בחי' אור האבוקה עצמה מצד התכללותו באבוקה אבל בהתרחקו' ממנה אזי כלה אורו לגמרי, כמו"כ יובן בנשמת אברהם שמצד עוצם ביטולו לעצם המאור שהי' בחי' מרכבה כו' ירד אור הוי' ונגלה עליו בבחי' אמונה, אך בהתרחקו לא האיר אור הוי' כלל, וע"כ מצינו באברהם אף שעשה גרים כמ"ש את הנפש אשר עשו כו' עכ"ז נשארו אח"כ ערביים והיינו משום שלא האיר בהם אא"ס דהוי' רק בקרבתם אליו ולא במקומם. ונמצא מובן מזה דבאברהם הי' פתיחת פיו מלמעלה דוקא כי מצד עוצם ביטולו נגלה עליו בעל הבירה שהוא דוקא מצד מס"נ ממש בבחי' מרכבה. אך גם בחי' ואמלאהו הי' בו כי ע"י עשייתו ענין המצות המשיך אא"ס דהוי' בבחי' ש' אלקי' הכללי כפי אופן ביטולו שהי' מרכבה לבחי' חסד דאצי' כו'. אך כ"ז התוס' אור דהוי' הוא רק באצי' אבל לא למטה כנ"ל בניצוץ ומטעם זה לא הי' שום קדושה במעשה המצות שלהם וד"ל.

ויובן בתוס' ביאור ענין ההפרש שבין תפלה ותומ"צ שאחר מ"ת ובחי' תומ"צ כמו שקיימו האבות שהי' רק ברוחני' עפ"י משל ודוגמא. דהנה ענין התפילה שאז הנשמה בבחי' קטנו' וכנ"ל באריכו' אף בהתבוננו' דיחו"ע ויחו"ת עכ"ז הוא רק באופן התבוננות שהוא התפשטו' הנשמה, וגם אמוי"צ שנק' היכל הרצון שהוא בבחי' דביקות אין זה רק שאף גם במקומם

ואור הנר . . יפה לבדיקה: **פסחים ח, רע"א.**

אברהם . . בחי' מרכבה: **ראה לעיל ע' נז.**

את הנפש אשר עשו: **לך יב, ה (ואת). בראשית רבא פל"ט, יד. הובא ברש"י שם.**

נגלה עליו בעל הבירה: **ראה בראשית רבא פל"ט, א.**

מקום הקטנו' עכ"ז נק' בנים אתם כו', ולזאת גילוי הוי' דש"ע שהוא כעומד לפני המלך בעצמו כו' היינו מצד עלי' הנשמה ובדביקותה בשרשה שנז' מתחילה באמוי"צ אבל לא שנגלה ויורד בחי' הוי' למטה אף בבחי' ש' אלקי' הכללי', וגם ההמשכה שאחר העלי' כמו ב"א הוי' הוא רק לתקן את בחי' ש' אלקי' בפרט שלא יסתיר כ"כ, והמשכה זאת נמשך ע"י השתלשלות וכמו ש' אלקי' גופא שהוא בחי' השתלשלות כו'. ויובן עד"מ מלך רם ונשא שרואה את בנו הקטן טרוד ומבוכה בעניני עסקיו הקטנים שלפ"ע ומצוה המלך לשרי המלוכה שלו שיתקנו את הדבר הקטן [שלו], והיינו מצד שזוכר שאף שעוסק בדברי' קטנים שאינם מערך המלך כלל אך עכ"ז הוא בנו, ונמצא דעלי' מעשה בנו הקטן הוא מצד דביקו' עצמי כבן אל האב, אמנם לא נגלה בהמשכות ציווי המלך שום גילוי מהות עצמו של המלך אף לשריו וגם מעשה הבן הוא ג"כ בחי' קטנו' כמקדם. והא בהא תלי' דהמעשה הוא ענין קטנות ואינה עולה לפני המלך רק מצד שבנו טרוד במע' זו דנמצא שהעלי' הוא רק טרדות בנו, [ו]לזאת הגם שנתעורר דביקות עצמי' המלך עם בנו היינו כמו שהוא בעצם ואין כל חדש בהמשכה זו להיות נק' בשם גילוי עצמי וגילוי המלך שישתלשל ע"י השרים עד שיתנו הדבר הקטן אינה מהות עצמי' המלך כלל. וכמו"כ יובן למעלה דהתבוננות התפלה הוא בבחי' קטנות דש' אלקי' שמצד הגוף כו', אך הנשמה הטרודה ומתעסקת בהתבוננות זו (ומצד זה יכול להיות התבוננות דיחו"ע ויחו"ת), וע"כ אף שנתעורר דביקות העצמי באוי"צ ומצד זה הגילוי בש"ע הוא עצם דהוי' היינו רק לעצם הנשמה, וכענין דביקות עצמי דאב ובן כנ"ל, ואין כל חדש בזה להיות רק גילוי עצם הוי' למטה, וגם דברי התפילה הם חומרי' והגילוי החדש דאור הוי' אינו רק לתקן בחי' ש' אלקי' כנ"ל וד"ל.

אך הנה באברהם הי' בחי' עליות המעשה ע"י ביטול הגוף במציאות כנ"ל וע"כ הי' ג"כ גילוי חדש דאור הוי' באלקי' הכללי', וכמו כאשר עלה במח' ענין בריאת העולמות בכלל דהיינו עלי' בחי' אלקי' הכללי כי הי' אז התעוררות בחי' [שם] הוי' בעצמו לבחי' ש' אלקי' הכללי, ומבחי' ש' אלקי' נשתלשל בהשתלשלות דש' אלקי' בריאת פרטי העולמות בכלל, כמו"כ יובן באברהם שע"י עלי' המעש' בביטול גרם לגילוי אור דהוי' באלקי' הכללי והיינו בבחי' כפי אופן ביטולו כנ"ל. וע"כ נא' וארא בכבודי ובעצמי, אך בהגילוי שהמשיך למטה אינו רק בבחי' אל שדי שדי באלקותו לעולמות,

---

שו"ה אלקי' — (ומצד: החצע"ג ניתוסף ע"פ בוך 614.

שו"ה וכענין — רק: בבוך 614: נק'.

הכללי כנ"ל אז נתגבר עליהם בחי' מצרים, ובהמשך הזמן נשתקעו עד שנא' הללו עובדי ע"ז והללו כו' שהוא ענין הרגשת תוקף היש עפ"י [חכמת] הטבע דוקא (שזהו ענין ע"ז כידוע). אך עכ"ז נשאר אצלם בחי' אמונה פשוטה להוי' דוקא בבחי' ירושה כנ"ל, והיינו כמו ענין לכתם במדבר בארץ לא זרועה, והענין שאף שהרגישו עפ"י חכמת הטבע שלא יוכלו בשום אופן לחיות במדבר, עכ"ז לא חשו לזה כלל מאחר שזהו רצון הוי'. ונמצא לפי"ז שהי' בתכלית הקטנות דהסתר ש' אלקי' ועכ"ז הי' להם אמונה פשוטה להוי'. ולזאת כאשר יצאו ממצרים [מצד] שנגלה עליהם ממ"ה כו' הי' ג"כ באופן זה דהיינו שלא הי' להם הגילוי דהוי' להאיר את ש' אלקי' דהיינו שיבינו שאפשר שיחי' גם במדבר באופן אחר (כמובן כו') רק מצד הגילוי דשם הוי' לא הרגישו את ש' אלקי' כלל ולא נפל בדעתם כלל ענין העולמות איך ומה יהי' וד"ל (ובזה יובן מה שפעם א' כתי' אשר הוציא ה' אתכם כו' ופעם כתי' אשר יצאת ממצרים, והיינו ב' אופנים הנ"ל הא' שמצ"ע לא יכלו לעבור את רצון הוי' אף שהרגישו תכלית הרעה עפ"י דרך הטבע לילך במדבר כו', והב' מצד גילוי דהוי' לא הרגישו כלל איך ומה יהי' במדבר וד"ל) (ונמצא מובן לפי"ז שביצי"מ הי' הגילוי דהוי' להם במקום השתלשלות מדרגה התחתונה דש' אלקי' כו', וע"כ מסיבת זה זכו למ"ת ומצות בגשמי' שהוא ג"כ ענין גילוי דאור הוי' למטה מטה בש' אלקי' כנ"ל, רק שההפרש הוא שביצ"מ אף שהי' הגילוי דהוי' למטה עכ"ז לא נתייחד בחי' ש' אלקי' שיהי' כלי שיתקבל בו אור גילוי דהוי' ובמ"ת הי' היחוד דהוי' ואלקי' וכמ"ש אנכי הוי' אלקיך וכנ"ל באריכות וד"ל.

ולהבין בתוס' ביאור ענין ובחי' יצ"מ שע"ז אמר למען תזכור יום צאתך מארץ מצרי' דוקא כי"ח, וגם להבין בענין מצות אכילת מצה שהוא מיכלא דמהימנותא כנ"ל מהו ענין אכילת [ה]מצה לחזק כח האמונה, ורז"ל אמרו שהוא כטעם דאין התינוק יודע לקרות אבא ואמא עד שיטעום טעם דגן דוקא, ולפי"ז יש להבין למה מצה דוקא. וגם הנה ידוע שביצ"מ אכלו

ובהמשך הזמן נשתקעו: ראה רמב"ם הל' עבודת כוכבים וחוקותיהם ספ"א.

הללו עובדי ע"ז והללו: הלשון: מדרש תהלים טו, ה [וש"נ בהוצאת באבער]. פרדס שער (יז) ירך יעקב רפ"ב. וראה זהר תרומה קע, ב. ילקוט ראובני בשלח יד, כח.

לכתם במדבר בארץ לא זרועה: ראה ירמ' ב, ב.

אשר הוציא ה' אתכם: ראה בא יג, ג. בשלח טז, ו. ואתחנן ז, ח.

אשר יצאת ממצרים: ראה עקב ט, ז. בשלח כג, טו. תשא לד, טו. ראה טז, ג.

שו"ה מצד — וד"ל): החצע"ג ניתוסף ע"פ בוך 340.

שו"ה מצד — (ונמצא: בבוך 614: ונמצא.

דאין התינוק יודע לקרות אבא ואמא: ברכות מ, א.

שני מיני מצה היינו מצה שקודם חצות כמ"ש על מצות ומרורים יאכלוהו שהי' מצה של מצוה, והב' מצה שאכלו אחר חצות שהי' מצד שלא הספיק בצקת [כו'] כי נגלה עליהם ממ"ה כו', ויש להבין מהו ענינו. וגם יפלא מאד לכאורה מה שאנו אומרים מצה זו שאנו אוכלים ע"ש שלא הספיק בצקת כו' והרי אנו אוכלי' מצת מצוה שקודם חצות וא"כ איך אומ' ע"ש שלא הספיק כו'.

ולהבין כ"ז, הנה כתי' וארשתיך לי באמונה וידעת את הוי' כו'. והענין הוא שיש ב' בחי' אמונה אמונה בבחי' אירוסין ואמונה בבחי' נשואין, וזהו וארשתיך לי באמונה דקאי על שעת יצ"מ שהי' האמונה רק בבחי' אירוסין, אמנם זהו דוקא עיקר הסיבה לוידעת את הוי' כמשי"ת. וביאור הענין דהנה מבואר למעלה בענין יצ"מ שהוא תכלית ההיפך דארץ טובה ורחבה ששם גילוי דאור הוי' בבחי' מרחב דש' אלקי' בתרי"ג מצות שהוא ציור קומה שלימה, אבל מצרים הוא בחי' מצ"ר י"ם שמסתיר בתכלית על אור הוי' כנ"ל, והגם שהי' שם ישראל בחי' נשמה שהוא ענין גילוי דהוי' כנ"ל עכ"ז הי' משועבדים למצרים ואדרבה המצרים קבלו תוס' יניקה מהם וכמאמר עבדים היינו לפרעה. והענין כי עיקר ירידת הנשמה בעוה"ז הוא בכדי לברר בירורי' דש' אלקי' ויהי' גילוי דהוי בבחי' מרחב כנ"ל, וכידוע שכאו"א מישראל יש לו חלק מיוחד בעולמות שצריך לבררו, ולזאת כשנברא א' מישראל אז נתגדל בהעולמות חלקי הדברים השייכים לו לבררם וא"כ נמשך תוס' גילוי בשם אלקי' ע"י כ"א מישראל, ומצד ההסתר דקליפות מצרים הרי ניתוסף ההסתר וההעלם דש' אלקי', וע"כ א' עבדי' היינו כו' וד"ל. והנה כתי' וארד להצילו מיד מצרים פי' להצילו מל' ויאצל כו' דהיינו להפרישם, שאף שהי' עדיין במצרים הפרישם שלא יהי' בבחי' עבדי' והי' זה במה שאמר להם משה פקד פקדתי אתכם כו' שבזה נתעורר בחי' אמונה שלהם שבבחי' אירוסין ובזכות אמונה זו יצאו ממצרים והיינו שנגלה עליהם ממ"ה כו'.

על מצות ומרורים יאכלוהו: **נסמן לעיל ע' לה.**
שלא הספיק בצקת: **ראה הגדה פסקא מצה זו.**
וארשתיך לי באמונה . . הוי': **הושע ב, כב.**
דארץ טובה ורחבה: **שמות ג, ח.**
מצרים הוא בחי' מצ"ר י"ם: **פרי עץ חיים שער (כא) חג המצות פ"ז (פסקא ועל . . עבדים היינו).**
עבדים היינו לפרעה: **ואתחנן ו, כא.**
וארד להצילו מיד מצרים: **שמות ג, ח.**
שאמר להם משה פקד פקדתי אתכם: **הלשון: שמות ג, טז. וראה שם ד, כט-לא.**

ויובן ענין ב' בחי' אמונה הנ"ל עד"מ כאשר חכם א' אומר לתלמידו דבר נפלא כמו שהשמש גדול מן הארץ כמה פעמי' ואם מסביר לו הענין בטוב טו"ד עד שמבין התלמיד בכי טוב נק' השפעה בדרך ידיעה והיינו שנותן לו הדבר בשלימות, וכאשר אומר לו הענין ואינו מסבירו אך התלמיד מאמינו מצד שידוע לו עוצם חכמתו נק' השפעה בבחי' אמונה והיינו שנותן לו אמונת הדבר והוא המקבל בחי' אמונה זו ונק' מאמין כו', או כמו א' שגדל כל ימיו בין החכמים שיודע בבירור דבר זה מצד רגילות לשמוע מהם דבר זה אבל אינו יודע בהסבר כ"ז נק' אמונת המשפיע בחי' דכורא ונק' אמונה שבבחי' נישואין. אמנם כאשר א' מאמין באדם שכל אשר יאמר בודאי כן הוא נמצא שלא יש עדיין שום השפעה גם בבחי' אמונה כי לא השפיע לו עדיין כלום, רק שזהו ענין כח אמונת המקבל בעצמו בחי' נוק', ונק' אמונה שבבחי' ארוסין, כמו ענין ארוסין שלא יש עדיין שום השפעת תענוג מהמשפיע להמקבל כלל, ומטעם זה יכול לקדש ע"י שליח כו' ועכ"ז הרי היא מאורסת ומקודשת לו כו'.

ובכל הנ"ל יובן למשכיל למעלה דבמה שאמר משה פקד פקדתי כו' ולא נגלה להם גילוי דהוי' עדיין בזה נתעורר בחי' אמונה דבחי' אירוסין היינו האמו' שמצ"ע כנ"ל ואח"כ נגלה עליהם ממ"ה שהוא ענין גילוי אמונת המשפיע בבחי' נשואין כנ"ל. אך היו צריכים לאכול מצה של מצוה קודם חצות היינו קודם שנגלה ממ"ה כו', והי' צריך שימור כמ"ש ושמרתם את המצות כדי לחזק בחי' האמונה שבבחי' אירוסין הנ"ל, וכנ"ל דמצה נק' מיכלא כו', והטעם הוא כמשארז"ל דאין התינוק יודע לקרות או"א כו'. וביאור הענין כי הנה גודל גשם הגוף וגם חיות הגוף הוא נמשך מטיפת מוח האב, וכידוע דא"א לחתיכה בלי מלח שישהא ג' ימים ולא תסרח, והטיפה אינה נסרחת והיינו מצד שנמשך הגוף עם חיות כו'. אך כ"ז הוא רק חיות השייך לגוף להחיות אותו, ולהיות בהתינוק דבר נוסף על חיות הגוף והיינו שידע ויכיר את מקורו ומולידו הוא דוקא מיניקה מצד שמקבל תענוג מחלב האם מקור גידולו בזה נמשך אחר אמו. אמנם זה רק הכרה בבחי' חיצוני' להמשיך אחר אמו מטעם הנ"ל, אך לשיוכל לקרות אבא בגילוי והיינו שיהי' אצלו הכרה בפנימי' מקורו עד שיוכל לקרות בגילוי בדבור זהו דוקא מטעם דגן שאוכל, וכידוע דשרש דגן בבחי' החכ'. אך טעם חמץ דגן הוא ענין פתח דחכ' דהיינו חכ' שמתפתח בבינה כידוע דביו"ד יש קוצא גזעא ושבילא

לקדש ע"י שליח: קדושין מא, א.

שו"ה מהמשפיע — לקדש: בבוך 340: לקבל.

ושמרתם את המצות: בא יב, יז.

שו"ה האב — לחתיכה: בביאור תניא של ר"י קאדאנער פ"ד: לחתיכה של בשר.

דביו"ד יש קוצא גזעא ושבילא: ראה תקוני זהר ת"ה יט, ב. תורת חיים לך פב, ב.

והשביל הוא בחי' חכ' שמאיר בבינה בבחי' גילוי מרחב ההשגה כו', ולזאת כאשר הי' עדיין במצרים שלא האיר אור דהוי' בהתגלות עדיין הי' אסור לאכול חמץ רק מצה בלי טעם להורות על בחי' האמונה בהוי' בלי טו"ד בחי' פנימי' חכ' (כי בטעם חמץ שהוא ענין ההתפשטות לא יוכל להיות עדיין גילוי דהוי' וכנ"ל ויכול להיות אדרבה יניקת החיצוני' מזה כנ"ל בפי' עבדים היינו כו'), וג"כ הי' צריך שמירה מחימוץ שהוא ענין מצת מצוה והיינו מצד שהי' עדיין בחי' האמונה בבחי' אירוסין בחי' אמונת המקבל כנ"ל, וע"כ נק' אמונה זו בש' מהו' דבר מה וכידוע דחכ' נק' כ"ח מ"ה ופי' א' מלשון מה פשפשת שהוא ענין ביטול המהות ופי' הב' מלשון מהו', והענין הוא שכאשר האמונה בבחי' אירוסין שלא יש עדיין שום השפעה, דנמצא דביטולו אינו מצד איזה דבר המבטלו אלא אדרבא הוא כח עצמי לביטול וזהו כח הנשמה (אוועק לייגין זיך) וע"כ נק' בשם מהות דבר מה, וע"כ הי' צריך שמירה שלא יביא לידי חימוץ. אך אחר חצות כשנגלה עליהם ממ"ה כו' והיינו ענין גילוי דהוי' עד שנק' יצ"מ והוא גילוי אמונת המשפיע בבחי' נשואין אז הוא אצל המקבל בבחי' מה פשפשת שהוא ענין ביטול בתכלית להשפעת האמונה דמשפיע, ולכן לא הספיק בצקת להחמיץ מצד הביטול כו' וד"ל.

ומעתה יובן מ"ש מצה זו שאנו אוכלים ע"ש מה ע"ש שלא הספיק כו'.

והענין הוא כי בזמן יצ"מ שלא הי' אז בחי' תומ"צ עדיין וגילוי דהוי' הי' רק בבחי' אמונה בלי מרחב דש' אלקי' ע"כ הי' צריך לאכול מצה דוקא כי חמץ הוא ענין התפשטות כנ"ל, אבל אנחנו שיש לנו תומ"צ אין אנו צריכין לאכול מצה של מצוה מאחר שיש לנו המרחב דכלי' דש' אלקי' להכיל גילוי דהוי' בהתפשטות כו', אך עכ"ז אנו אוכלים מצה ע"ש שלא הספיק דהיינו להורות שכל המרחב וההתפשטות הוא רק בבחי' אמונה דהוי' ונמצא דאינו יכול להתחמץ שהוא ענין יניקת החיצוני' כנ"ל וד"ל (אך עכ"ז שימור בעי מחימוץ גם במצה שלנו מטעם שעדיין לא נשלמו הבירורים כו' ועיקר שלימות הגילוי דהוי' בהתפשטות דש' אלקי' יהי' לעתיד דוקא שיבוער רוח הטומאה כו' ואכילת מצה דבזמן הזה אינו רק הוראת ענין הנ"ל בפנימי' ובכלל הוא מצוה כשאר עניני מצות שהם גילוי פנימי' רצונו שעיקר שלימו' גילוי הפנימי' הרצון יהי' לעתיד דוקא וכמש"ת לקמן בענין כמצות רצונך וד"ל).

דחכ' נק' כ"ח מ"ה: זהר (רעיא מהימנא) צו כח, א. לד, א.

מה פשפשת: זהר בהקדמה א, ב.

שו"ה יביא — ענין: ניתוסף ע"פ בוך 340.

ולהבין שורש הדברים בענין שעבוד מצרים כמ"ש עבדים היינו כו' ושרש ענין יצי"מ כו' יש [להקדים ו]להבין מ"ש פרעה לא ידעתי את הוי' מי הוי' כו' ופי' מי הוי' כמו מי דוד ומי בן ישי כו' שענינו ל' בזיון וקוטן ערכו בעיניו. והענין הוא כי פרעה יונק מאחורי עורף דא"א כידוע בכהאריז"ל ולכן לא הי' מחשב בחי' הוי' דז"א לכלום וע"כ הי' פרעה מסתיר על אור המשפיע שהוא הוי' דז"א כו'. אך כ"ז כאשר הי' ישראל במצרים והי' ז"א בבחי' עיבור תלת גו תלת כו' אבל אח"כ הי' העשר מכות למען ידעו כי אני הוי' ולא יסתיר כו' והי' בחי' לידת ז"א שהוא יצ"מ אז ישראל שהם בחי' ז"א גבוה הרבה יותר מפרעה שמקבל רק בבחי' חיצוני' מאחורי עורף דא"א. וביאור הענין יש להקדים להבין מה שלכאורה יפלא מאוד בענין השבח שמשבחים את הקב"ה בכל שבחי' בפסוד"ז ושבחי' דברכי נפשי שמדברים רק בעניני עוה"ז, והלא כל עניני עוה"ז וגם עולמו' היותר רוחני' כאין וכלא ממש נחשב ואיך שייך לשבח ולפאר אותו בזה, ואין לומר דענין השבחי' הוא כמו עד"מ שמשבחין למלך [ב"ו] במדת טובו וחסדו שהוא כדי לעורר בזה לבחי' חסדו שיתפשט להטיב לזולתו, כידוע דבאמת ענין השבחי' הוא שע"י יתעלה ויתרומם בעצמותו (כמ"ש ועל כולם יתרומם ויתנשא כו') וה"ז כדוגמת ענין השבח הנז' בזהר דפעם א' הי' צריך עלמא למטרא ואתו לקמי' דרשב"י שיתפלל על הגשם והי' משבחין אותו כו' שענינו הוא לרומם אותו בעצמותו כו'. והנה כתי' אנת הוא חד ולא בחושבן סתימא על כל סתימין כו' פי' ולא בחושבן ע"ס דהיינו שאין העצם המלך בחושבן העשר, כמו ענין הנפש דגם שעצם מהות הנפש הוא למעלה מעשר בחי' שהם רק בחי' איכותה אך עכ"ז נגדר הנפש בהם דהיינו שתוארי הנפש הם באופן זה שהוא עצם שיש לה חו"ב כו' והם האיכות הדביקים לעצם ולזאת כיון דבעשר בחי' יש מעלה ומטה חכ' בראש כו' אף שעצם הנפש היא למעלה עכ"ז שייך לקרוא גם בעצם הנפש שיש בו מעלה ומטה. אמנם על אוא"ס נאמר ולא

לא ידעתי את הוי' מי הוי': **שמות ה, ב.**

מי דוד ומי בן ישי: **שמואל א כה, י.**

פרעה יונק מאחורי עורף דא"א: **בספר מאמרי אדה"ז — פרשיות ח"ב ע' תקיג:** בע"ח. **בסידור סדר הגדה רצג, ג:** בפע"ח. **וראה שם שער (כא) חג המצות פ"ז. הערה בספר המאמרים ה'ש"ת ע' 57.**

למען ידעו כי אני הוי': **ראה וארא ח, יח.**

השבח . . בפסוד"ז: **ראה גם אור התורה סידור ע' קטז וע' רפד.**

שו"ה יחעלה — (כמ"ש: **החצע"ג ניתוסף ע"פ בוך 614.**

ועל כולם יתרומם ויתנשא: **ראה תפלת העמידה (שלש אחרונות).**

דפעם א' הי' צריך עלמא למטרא: **ראה ס' אתהלך — לאוניא ע' רי ואילך. אור התורה אחרי ע' רנז [נדפס ג"כ בביאורי הזהר לכ"ק אדהצ"צ [כרך ב] אחרי ע' תתקכד].**

אנת הוא ולא בחושבן: **ראה תקוני זהר בהקדמה יז, א.**

שו"ה לקרוא — אוא"ס: **כ"ה בבוך 340. ובבוך 614: א"ס. ובכת"י זה: ע"ס.**

בחושבן ע"ס כי כל הע"ס הם נקראים רק בחי' שמות [ש]לזולתו, וכמו ש' האדם שאינו שייך להקרא בשם גדר העצם ואינו איכות הדבוק לעצם רק שהוא בחי' איכות המורה על העצם שיש בו איכות הללו, ועד"מ אם נודע לאדם שיש דבר שנק' רימון ולא נודע לו אם זהו פרי או בעל חי וכדומה שנמצא שלא נודע לו מן השם בהעצם כלל רק נודע לו מציאות העצם שיש לו ש' זה ונק' נודע מציאותה ולא מהותה, וע"כ פעם נמנה הע"ס מלמעלה למטה והמל' נק' סוף ופעם נק' המל' בשם ראשית וחכ' סוף כו' וד"ל. וענין סתימא דכ"ס פי' או"א נק' סתימין ועתיק וא"א סתימין דסתימו אבל עצמות א"ס נק' סתימא על כל סתימין פי' שהסתימות הוא ג"כ בחי' העלם ומקיף, ולאפוקי ממקובלים הראשונים שאמרו שא"ס נודע בבחי' שלילה כו' אבל באמת אינו בגדר ידיעא כלל אף בבחי' ידיעת השלילה וזהו שהסתימי' הוא בבחי' [ה]העלם וד"ל. ולפי"ז א"כ יפלא ויתחזק יותר קושיא הנ"ל דכל השבחי' הם מבריאות העולמות שהוא מבחי' ש' אלקי' שאינם אפי' בבחי' איכות גדרי העצם כנ"ל. גם יש להקדים קושיא הידוע דלמה נק' הבריאה יש מאין והלא אא"ס הוא היש האמיתי והעולמו' הן כאין כו'.

ויובן כ"ז בהקדם לבאר שרש ענין דהוי' ואלקי', דהנה ידוע ההפרש שבין ישראל לאוה"ע דאוה"ע אין אסור להם רק לעבוד ע"ז בבחי' פירוד משרשו ומקורו אבל בשיתוף מותרי' לעבוד וכמ"ש אשר חלק ה' לכל העמים וכו' אבל ישראל אסורי' גם בשיתוף. והענין דאוה"ע מקורם הוא ש' אלקי' כנ"ל ולזאת מקבלים השפע ע"י השתלשלות הכח כו' וע"כ מותרים בשיתוף, אבל [ב]ישראל נאמר הוי' אלקי ישראל שהוא בחי' שמהוה תמיד ובהשוואה מעלה ומטה, ולכן אסורי' בשיתוף כו', ומזה הטעם ישראל מאמינים דוקא במופתים וניסים ולא אוה"ע. וביאור הדברים דהנה ענין אמונת חסידי אוה"ע שבש' אלקי' שנק' קרוב לקדמו' אין הפי' שסוברים שהעולמות הגשמי' הם בבחי' קדמות שהרי מאמינים שיש בורא וכל העולמות נבראו בכחו אך שהם סובר' דבריאת העולמות הם כסיבת עמוד וצילו כו', דהיינו דבחי' כל יכול שבעצמותו הוא כמו ענין כחות הכלולים בנפש, וענין כח ומקור היינו שגם שהוא ברוחני' נק' כמו שיש הדבר הנפעל מהכח בבחי' רוחני', וכמשנת"ל

נודע מציאותה ולא מהותה: ראה מורה נבוכים ח"א פנ"ח. ס' מאמרי אדה"ז — מארז"ל (תפילה) ע' תכז. ע' תלג. אור התורה סידור ע' מג.

שו"ה ולאפוקי: בבוך 614: (ולאפוקי. ואולי סיום החצע"ג הוא אחרי תיבת וד"ל.

דאוה"ע . . בשיתוף מותרי': ראה רמ"א שו"ע או"ח הלכות משא ומתן סקנ"ו. קונטרס מאמרים מכ"ק אדמו"ר שליט"א ע' נב בהערה.

אשר חלק ה' לכל העמים: ואתחנן ד, יט (בדילוג).

הוי' אלקי ישראל: שמות ה, א. תשא לב, כז. לד, כג.

במשלי' דכח התנועה וכח הצומח, אך באמת הוא דאמיתי' הכח דכל יכול אינו כמו כח שישנו בנפש כי הרי אפס זולתו פי' זולת העצם, וענין כח הוא דבר נוסף על העצם כו', אמנם רק מצד אמיתי' יחודו נכלל ממילא דמי יאמר לו מה תעשה והיינו שלא ינגדו הברואי' כלל על יחודו האמיתי וזהו פי' הכל יכול כו'. ונמצא לפי"ז שזהו ההיפך מבחי' כחות הנפש שקדמה בבחי' כח רוחני ואח"כ יורד ומשתל' כנ"ל רק אדרבה שעיקר אמיתית מציאות היש הוא מצד שכפי שהוא יש עכ"ז הוא אין בתכלית כי אפס זולתו והיינו הוי' שמהוה תמיד בכל רגע כו'. וזהו פי' המאמר דס"י עשה את אינו ישנו כו' דהיינו מה שבאמת הוא אינו לאחר התהוותו ליש זהו דוקא עיקר הסיבה לישנו כנ"ל, וזהו עשה את אינו ישנו דש' הוי' כו'. והנה גם עולם האצי' נק' ג"כ בחי' אינו יש[נו] בבחי' ש' אלקי'. והענין הוא עד"מ מאידי הבטה שהוא התחברות והמשכות כח ראות העין לדבר הנראה להעין, שגם שבודאי נק' בשם מציאות התחברות אך אינו מורגש ונגלה כלל למציאות דבר מה כ"א הי' נרגש בבחי' מציאות נפרד הי' מסתיר על דבר הנראה ועכ"ז הוא בחי' מציאות להמשיך כח העין כו'. כמו"כ יובן בבחי' עולם האצי' דאיהו וחיוהי וגרמוהי חד ממש בבחי' ביטול לא"ס בתכלית ועכ"ז הוא בבחי' מציאות והיינו שע"י כלים דאצי' יורד אא"ס ויושג בע"ס דבריאה כו' וד"ל. ואח"כ נעשה הבריאה בבחי' ישנו ונק' בחי' כלים דבריאה כו'. אך עדיין אינו בבחי' יש בתכלית כי כאשר יורד אוא"ס בבריאה הרי הוא מושג שם בבחי' דו"ר שכליי' בבחי' ביטול, והוא עד"מ כמו המחזה דבת[י] ע[י]נים שה[גם] שהמחזה הוא כלי נפרד מאור הראי' אמנם כאשר מלבישים את אור הראי' אינם מסתירי' כלל ואז אינם נתפסים ליש ודבר נפרד כלל רק לשיומשך אור הראי' ע"י וד"ל. ובעולם העשי' נק' אז בחי' יש גשמי ממש. אך בחי' אמיתי' מקורו דיש הגשמי הוא דוקא אינו דהוי', וכנ"ל דלגבי אור דהוי' מהוה תכלית היש עם בחי' עליונה דאצי' בהשוואה ואדרבה אמיתי' היש גשמי דוקא הוא תכלית גילוי יחודו דהוי' כו'. ובזה יתורץ הקושיא דלעיל בענין השבח דבריאת העולמות התחתוני' כו' והיינו מטעם הנ"ל כי אמיתי' היש הוא דוקא ענין רוממות עצמותו, ולזה הטעם נק' הבריאה ג"כ מאין ליש כו' וד"ל.

והנה ידוע דש' הוי' הוא בז"א דאצי' וש' אלקי' בבחי' מל' דאצי'. והענין דכמו שלמעלה הוא בחי' יחודו העצמי ובחי' כח דכל יכול הכלול

דמי יאמר לו מה תעשה: ע"ד איוב ט, יב.

המאמר דס"י עשה את אינו ישנו: ספר יצירה ס"ב מ"ז (ובדפוס מנטובא שכ"ב שם מ"ה: אח).

שו"ה האצי' — מאידי: כ"ה בהכת"י.

דאיהו וחיוהי וגרמוהי חד: תקוני זהר בהקדמה ג, ב.

ממילא באחדותו כנ"ל, כמו"כ יורד העצם דרך אותי' הוי' בז"א עד שנק' בשם עצם המלך, וכח דכל יכול יורד דרך ש' אלקי' בבחי' מל' דאצי' לחדש עולמות בי"ע כו'. (והגם שידוע בכהאריז"ל שיש עולמות אין מספר קודם הצמצום ונק' בש' עולמות א"ס ואחר הצמצום נמשך כ"ז בבחי' קו"ח כו', אמנם באמת הגם שיש עולמות א"ס שיורד דרך ש[ם] השפע לעולמו' שלמטה מהקו, עכ"ז לא נק' שם בשם השתלשלות כלל, רק מראשית הקו מתחיל בחי' ההשתלשלות דמשם עתיק ואריך מלבישים לא"ק ואו"א מלבישי' לעו"א וזו"נ לאו"א ונק' אדם בש' ראשית השתלשלות השפע. ויובן זה עד"מ ממלך ב"ו מרומם ומנושא בתכלית ההתנשאות ובמדינות מלכותו הכל מכירין גדולתו והתנשאותו מחמת קרבתם בעצם אל המלך, ואם נעשה מלך על מדינה אחרת מקום שאין מכירין גדולתו כלל אזי מתייעץ מקודם במקומו עם שרי מלכותו איך שיתנהג במדינה האחרת ואח"כ יורד המלך בעצמו ומתנהג שם (כפי העצה ששיער במדינתו) במדינו' האחרות ג"כ ע"י שרי מלוכה שבה דהיינו שיהי' שרים גדולים וקרובי' אל המלך שיבינו ממנו רצונו והקטנים יקבלו מהם והם לקטנים מהם כו'. ונמצא שמה שמקבל השר הראשון הקרוב למלך [מעצם המלך] הגם שמתחילה נתייעץ המלך במקומו בכמה שרי' עכ"ז נק' בשם מקבל הראשון שלא ע"י השתלשלות אמצעי כלל. וככה יובן למשכיל למעלה ע"ד דוגמא זו דעולמות הא"ס נק' בשם שיעור בעצמותו כו' והכל מכירין גדולתו בבחי' העצמי, ובבחי' הקו נק' כבי' ירידה ממקום העצמי', אך עכ"ז העצם יורד בראשית הקו שלא ע"י אמצעי כלל ומהקו ולמטה נק' הילוך השפע בש' השתלשלות בדרך כללות. וכמו"כ יובן בדרך פרטי' יותר בבחי' ז"א דאצי' שהוא המקור לעולמות בע"ג דבי"ע כו' וד"ל).

אך הנה כ"ז הוא כאשר יצא ז"א דאצי' בבחי' לידה והיינו יצי"מ, אמנם כאשר הי' ז"א בבחי' עיבור כו' ולא הי' נגלה אור העצם למטה בז"א הי' בחי' ש' אלקי' למעלה משם הוי' (וכמו ביו"כ שאומר[ים] הוי' הוא אלקי' שהוא ענין עלי' הוי' לשם אלקי' דאז המל' עולה בפנימי' הכתר וד"ל). וביאור הענין דהנה יש ב' בחי' רצון הא' בחי' רצון חיצוני', כמו עד"מ שחושב ומצייר במוחו עניני מלוכה ומה טוב הי' לו שיהי' מלך ומתענג במח' זו אך עכ"ז לא נתאחד מהות הנפש לזה כלל מאחר שהוא בבחי' חיצוני'

שו"ה עולמות — (והגם: **החצע"ג** ניתוסף ע"פ בוך 614.

עולמות אין מספר קודם הצמצום: **ראה** ג"כ אור התורה וארא ע' קצו. ע' ריז. ספר המאמרים באתי לגני ע' קנח ואילך.

שיעור בעצמותו: **ראה** ספר הערכים חב"ד [כרך ג] ע' ער ואילך.

הוי' הוא אלקי': **ואתחנן** ד, לה. לט. סיום תפלת נעילה.

שו"ה שהוא — וד"ל): **החצע"ג** ניתוסף ע"פ בוך 614.

אצלו. אמנם רצון פנימי' הוא כאשר חושב למעשה שיהי' מלך בפו"מ מצד שרש נפשו שהגון למלך אזי נתאחד מהו' הנפש במח' זו לבחי' מלוכה ועכ"ז אינו מתנהג בפו"מ כמו מלך כי לא בא עדיין לירד בבחי' מדות הנהגות המלוכה, אבל בפנימי' נפשו הוא מלך מאחר שנתאחד הנפש לבחי' מלוכה. וכמו שמצינו גבי שאול כשאמר לו שמואל שיהי' מלך וקבל עליו ונמצא שהי' מלך בודאי פנימי' נפשו בבחי' מל', ועכ"ז כאשר שמע מאנשי בליעל שמבזין אותו לא העניש כדת הנהגת המלוכה כי לא הנהיג עדיין במדות כמו מלך שצריך להעניש את המורדים בו. ונמצא אף שהי' שרש למלוכה בחי' הנהגת המלוכה מצד שרש נפש שאול כי ל[ו] ניתנה כו' אך לא הי' בגילוי ששאול הוא המלך. וככה יובן למעלה שבחי' א"א הוא ענין התייחדות אור העצם לבחי' כל יכול (שהוא ענין כתר מל'). אמנם אין זה רק בבחי' פנימי' וכאשר לא ירד עדיין בבחי' ז"א דאצי' לא הי' נגלה למטה בחי' עצמותו בבחי' מלוכה דש' אלקי' כנ"ל, ולזאת הי' פרעה יונק מאחורי [ה]עורף דא"א דהיינו מחיצוני' הרצון [וא' לא ידעתי את הוי' כי הי' למעלה משם הוי' כנ"ל בפי' דשם הוי', והטעם הוא כי מאחר דשם אלקים נק' בשם כח והיינו דכמו שהוא למעלה דאצי' הוא בחי' מקור ושרש למטה בתכלית כיון שהוא בהשתלשלות דעו"ע וכמו שנת"ל. וע"כ מכיון שנתאחד בבחי' רצון לבחי' מלוכה דשם אלקים אז הי' פרעה ששרשו משם אלקי' יונק ממנו מחיצוניות הרצון] ראשי' מקורו כו' אבל בחי' ישראל שמקורם הוא ש' הוי' והיינו שאין מציאות העולמות מצד ביטולם והתכללותם במקורן כמו השתלשלות דעו"ע שכל עלול נכלל ובטל בעילתו רק אדרבה אמיתי' מציאותו למטה דוקא מצד אמיתי' יחודו העצמי דאפס זולתו כנ"ל, וזהו לא נגלה עדיין למטה כי בחי' ז"א הי' בבחי' עיבור, וכנ"ל בשאול דלא ירד עדיין העצם בהנהגת המלוכה כו', ולזאת אמר לא ידעתי את הוי' וגם משעובדי' היינו לפרעה מאחר שאמיתי' מציאות דש' אלקי' וקיומו הוא רק מאינו דהוי' שרש ומקור נש"י אך בגילוי למטה לא נגלה עצם דהוי' בבחי' מלוכה ועכ"פ שרש למלוכה הי' מצד מקורו בא"א, ונמצא שקבלו קליפת מצרים תוס' יניקה ע"י שרש נש"י כנ"ל וד"ל. אך כאשר [הי'] יצי"מ שהוא ענין לידת ז"א ונתייחד העצם לבחי' מלוכה גם למטה הרי נגלה שעיקר אמיתי' מציאות היש הוא דוקא בחי' הוי' וש' אלקי' מקבל ממנו ולזה ישראל הם העיקר ואוה"ע טפילים כו' והיינו בחי' היש דישראל הוא מציאת בחי' ישותו מצד שכפי אשר ישנו הוא אינו והיש דאוה"ע הוא רק בבחי' ביטולו

שו"ה שהי' — מלך: **ניתוסף ע"פ בוך 340.**

כאשר שמע . . שמבזין אותו: **שמואל א י, כז. יא, יג.**

שו"ה אור — (שהוא: **החצע"ג ניתוסף ע"פ בוך 614.**

לאין כדרך השתלשלות עו"ע שהעלול בטל ונכלל בעילתו אבל בבחי' הפירוד מביטולו כתותי מכתת שיעורי' וד"ל.

ועתה יובן ענין הנ"ל דעבודה בשיתוף מותר לאוה"ע, דהנה פעם משמע שאוה"ע הן מקיימי העולם ש"כ נק' האומות מלשון אמות מקור העולם ופעם משמע דאוה"ע [הם] מחריבי [ה]עולם וכידוע מדור הפלגה ומדור המבול וישראל הם דוקא קיום העולם וכמאמר כשם שא"א לעולם בלא רוחות כו' וגם ראי' מהא דע"ז כתותי מכתת שעורי'. והענין הוא כנ"ל דמצד אוה"ע עיקר מציאות העולמות הוא רק בבחי' ביטולו למקורו דרך עו"ע לש' אלקי' הכללי ושרש דש' אלקי' הוא מצד אינו דהוי' כנ"ל. וזהו נק' בבחי' שיתוף שאף שעובד לבחי' ש' אלקי' רק שאינו מפרידו משרשו מותר לו מאחר שמקבלים השפע ע"י השתלשלות הכוחות כנ"ל, ונק' קיום העולם מצד ש' אלקי' הכללי מקורם, אך כאשר מפרידו משרשו בין שמפריד מציאות דבר מה ממקורו בש' אלקי' הכללי ובין שמפריד מקור הכללי מאינו דהוי' אזי כתות[י] מכתת שיעורי' ונק' מחריבי' [ה]עולם כנ"ל שאין מציאות ש' אלקי' רק אינו דהוי' כנ"ל, אבל בישראל הוא להיפך והיינו כי היש דתומ"צ הוא דוקא בגשמי' ישותו ועכ"ז הוא קדוש בקדושת הוי' דהיינו אינו ישנו דהוי', ולזאת גם עבודה בשיתוף כנ"ל אסור להם ורק ה' אלקי ישראל וד"ל. ועל פי כל הנ"ל יובן שרש הענין דיצ"מ דוקא הי' סיבה למ"ת מטעם שהי' אז הגילוי דהוי' למטה ממש רק שהי' עדיין בבחי' האמונה בחי' קטנות כנ"ל וע"כ זכו למ"ת ומצות בגשמי' שהוא ענין יחוד דהוי' ואלקי' שהיש גשמי נעשה כלי בית קיבול לאור דהוי' כענין המצות וכנ"ל וד"ל.

אך עדיין יש להבין במ"ש וארשתיך לי באמונה וידעת את הוי' דמשמע שענין האמונה עצמה בא בגילוי בהרגשת הדעת כמ"ש וידעת את הוי' דוקא ולעיל מבואר דאא"ס דהוי' לא יושג בבחי' ידיעה כלל מצד שהוא שלא בערך ידיעה כלל כו'. הענין הוא דבאמת שני מיני ידיעה יש והיינו כמ"ש וידעת היום והשבות כי הוי' הוא האלקי' אין עוד ובפעם א' נאמר וידעו כי בקרב ישראל אני ואין עוד, וזה קאי על ידיעה דלעתיד שיהי' בקרב ישראל דוקא. וההפרש שבין ב' מיני ידיעות הנ"ל ארז"ל דהאידנא לאו שמו אחד

כתותי מכתת שיעורי': **ראש השנה כה, א.**
האומות . . מקור העולם: **ראה תורה אור תצוה פג, ד.**
כשם שא"א לעולם בלא רוחות: **תענית ג, ב.**
וידעת היום והשבות: **האזינו ד, לט (בדליוג).**
וידעו כי בקרב ישראל אני ואין עוד: **יואל ב, כז (ושם: וידעת — בדילוג).**
דהאידנא לאו שמו אחד: **ראה פסחים נ, א.**

אבל לעתיד יהי' הוי' א' ושמו א', ועל ידיעה דלעתיד דוקא נא' וארשתיך כו' וידעת כו'. וביאור הענין דהנה מבואר למעלה בענין ההפרש דש' אלקי' וש' הוי' דש' אלקי' נק' בחי' כח ומקור העולמות כו' ובכלל זה גם הע"ס דא"ס, וכידוע פי' הפסוק דאני ראשון הוא בחי' מל' דא"ס ואני אחרון בחי' מל' דעשי' הגשמי' וכשנז' מל' דא"ס מסתמא יש בחי' כתר שקדם לה כו' והיינו אני ראשון ואני אחרון דהע"ס שבבחי' אני ראשון הם המה בחי' הע"ס דאני אחרון. ונמצא מובן מזה דגם הע"ס שבבחי' אני ראשון הם ג"כ בגדר ידיעה, והגם שלא נודע כו' היינו רק מצד עוצם זכותם שלא בערך כלל הידיעה שלנו, אמנם כאשר הם גופא יורדי' ומשתל' עד ע"ס דעשי' הגשמי' אזי נודעים ומורגשי' לנו מצד שנעשי' בערך ידיעה אנושי'. והמשל לזה הוא ממה שנאמר במשה ויראו מגשת אליו כי קרן אור פניו כו' שלא הי' יכולים להביט בפני משה מצד זכות האור אך מ"מ הי' יכולים לראות הזיו שנתפשט מקרן אור פניו על הארץ. ונמצא מה שלא הי' יכולי' להביט בפני משה אין זה מצד שאינו בגדר ראי' רק מפני עוצם זכות האור וחומרי' האנשי' בערך מעלת משה כו', אמנם אם הי' איזה אדם שהוא בערך מעלת משה בודאי הי' יכול להביט בפניו ג"כ. וכמו"כ יובן למעלה בבחי' ע"ס דאני ראשון שהמה ג"כ בגדר ידיעה בערך העולמות הא"ס, רק מצד חומרי' העולמות שלא בערך אינם נודעים ומורגשי' לנו כ"א כאשר ירדו ג"כ בהשתלשלות כנ"ל [ו]גם לפי האמת הם בגדר ידיעא מאחר שגם הע"ס דאני ראשון נק' בש' עשר שמהן וידוע דשם הוא לזולתו דוקא וד"ל.

אך הנה בחי' הוי' שאינו שייך להיות נק' אף בבחי' מקור לעולמות ואדרבה אתה [הוא] קודם שנבה"ע ולאחר שנבה"ע בהשוואה ממש ורק במח' א' נבראו כל העולמות ולית מח' תב"כ, ויש בזה ב' פרושי' הא' שהמח' דעולמות שהוא בחי' חכ' ורצון דכל העולמות אינם תופסים בי' כלל, והב' דהמח' א' מקור כל העולמות הוא מח' דממילא שלא נתפס בו העצם וכנ"ל, והא בהא תליא וד"ל. והיינו משום דהוי' אינו בגדר השגה כלל, והטעם הוא כי הוי' הוא ש' העצם ובחי' עצם אינו בגדר השגה וכמו כל דבר שנודע לנו גדרו. הוא רק איכותו וקצוותיו אבל לא העצם (וכמאמר החכם אלו ידעתיו הייתי' וכו' וד"ל).

דאני ראשון . . ואני אחרון: ישעי' מד, ו.

ויראו מגשת אליו כי קרן אור פניו: תשא לד, ל. כט.

הוי' הוא ש' העצם: ראה כסף משנה הל' עבודת כוכבים פ"ב ה"ז. אבן עזרא שמות ג, טו. אור התורה ואתחנן ע' שפד. מורה נבוכים ח"א פס"א ואילך. ס' העקרים מאמר ב פכ"ח.

אלו ידעתיו הייתי: הובא בס' העקרים מאמר שני ספ"ל. שיעור קומה [להרמ"ק] סי' ס"ג מערכת ראש (ע, א) בשם החוקרי'. מדרש שמואל פ"ו מ"ז, ד"ה ואפשר לפרש לב טוב. סידור ר' יעקב עמדין סולם בית אל (ו, ד) ד"ה כוונת השם.

אך הנה כתי' וידעת היום כי הוי' [הוא] האלקי'. וביאור הדבר עפמ"ש בזהר ע"פ כי לא ראיתם כל תמונה כו' והא כתי' ותמונת הוי' יביט ותירץ הא מסט' דילי' והא מסט' דשאר בריין כו', ופי' דקאי על בחי' ז"א דאצי' שנק' תמונת הוי' דהיינו מה שיוכל אא"ס להיות אהוב ונחמד כו' בבי"ע זהו הנק' בחי' ז"א דאצי' כו'. אך זהו דוקא כמו שאנו משיגים העולמות בי"ע בבחי' מציאות נפרד וע"כ דוקא מסט' דילן ותמונת הוי' יביט, אבל באמת הוא דכמו ש[הי'] אא"ס ממלא כל החלל כן גם עתה לפניו בלי שינוי וכמ"ש בלק"א. ונמצא דדוקא מצד שהוא א"ס דהיינו שיוכל להיות מושג בע"ס דאצי' זהו עולם האצי' ומה שיוכל לירד שיותפס בבחי' ע"ס דבריאה זהו עולם הבריאה וד"ל. אמנם זהו רק בבחי' הוי' אחד כמ"ש באמת אבל שמו לאו אחד הוא מאחר שזהו עכ"פ בבחי' ידיעה. נמצא שגם שאא"ס יורד ונתפס בבחי' ידיעה מצד שהוא א"ס כנ"ל אך הידיעה עכ"פ הוא דבר נוסף על העצם, וזהו ששמו דהיינו בגילוי דידיעה לאו א' הוא וד"ל. אך הנה הידיעה דלעתיד שע"ז אמר וידעו כי בקרב ישראל אני שזהו מצד נש"י דוקא יהי' שמו ג"כ אחד. והענין הוא כידוע מאמר הבעש"ט ז"ל שבכל דבר יש בחי' עולמות נשמות אלקות כו', והיינו גשם הדבר וחיות אלקות המחיה את הגשם ויחוד אלקות בעולמות והנשמה בחי' ממוצע שע"י יוכל להיות [יחוד] אא"ס בעולמות. וזהו דלעתיד נא' וידע כל פעול כא"פ דהיינו שהפעול ירגיש אלקותו המחי' אותו ואיך יתכן זה שהפעול שהוא דומם שאינו בגדר לידע כלל ירגיש ג"כ כו', אמנם זהו מצד הנשמה שבעולמות דוקא שהוא בבחי' גילוי אמיתי' כי אתה פעלתו הוא הפעול ואין זה בבחי' ידיעה שהיא דבר נוסף כו' רק גילוי אמיתי' הענין בבחי' הרגשה, וכמארז"ל דבשעה שנברא אדם הראשון שהוא בחי' נשמה כללית דכל העולמות המשיך אמיתי' הביטול בכל הברואים עד שאמ' באו נשתחווה כו' שזהו לא בבחי' ידיעה רק מצד גילוי אמיתי' כו', וזהו ג"כ ענין מס"נ על ק"ה שהגוף גשמי יתפעל לרוץ לשריפה שהתפעלות זאת אינה מחמת ידיעה והשגה רק מצד כח הנשמה שמגלה אמיתי' יחודו כו'. וזהו וידעו כי בקרב ישראל אני דהיינו מצד הנשמה דוקא, ואין עוד פי' ששמו ג"כ א' הוא וד"ל.

כי לא ראיתם כל תמונה . . ותמונת הוי' יביט: **ואתחנן** ד, טו. **בהעלותך** יב, ח. **וראה זהר (רעיא מהימנא) פינחס** רלט, א. **השמטות לזח"א** רנב, ב. **ספר המאמרים תקס"ז** ע' רמז. ע' שעז. **ס' מאמרי אדה"ז — ענינים** ע' עט. **עטרת ראש שער ראש השנה** פ"ב.

וכמ"ש בלק"א: **תניא** רפ"ב. רפל"ג.

מאמר הבעש"ט ז"ל: **ראה הוספות כתר שם טוב [קה"ת]** סקע"ה ע' 84.

וידע כל פעול כא"פ: **תפלת העמידה לר"ה.**

דבשעה שנברא אדם הראשון . . באו נשתחווה: **ראה פרקי דרבי אליעזר פי"א.**

ועפ"ז יובן מה שאמר וארשתיך לי באמונה וידעת כו' דהיינו שבחי' האמונה בהוי' שהי' בשעת יצ"מ בבחי' אירוסין שהוא כח מהות הנשמה עצמה כמשנת"ל רק שהוא בבחי' קטנות כו' ולעתיד יהי' יריד אוא"ס דאמונה הנ"ל בבחי' הרגשה, וע"כ וידע כל פעול כא"פ כו' (ונק' ידיעה ע"ש שהוא במקום התפשטות דש' אלקי' וכמשי"ת לקמן, וע"כ נא' כי כולם ידעו אותי למקטנם שיהי' עכ"פ קטן וגדול כו' וד"ל).

והנה בכדי להעלותו אל ארץ טובה ורחבה שהוא בחי' א"י שנק' מרחב י"ה דהיינו שיתקבל אור דהוי' במרחב דש' אלקי' ע"י תרי"ג מצות (שהוא בא"י דוקא כידוע דכמה מצות תלוי' בארץ) הי' צריך להיות קודם מלחמת עמלק שהי' תיכף אחר יצי"מ. והענין יובן ע"ד עבודת כל יום ויום כידוע דחייב אדם לראות א"ע כאילו הוא יצא ממצרים בכ"י. דהנה ידוע דשעת צלותא שעת קרבא כו', והיינו שבשעת התפילה מאיר אור הנשמה במקום הגוף דוקא שזהו בחי' מלחמה אבל בלא בחי' קרבא אינה נק' תפילה כלל, והיינו כמו שיכול להיות שיתפלל אדם בכל לבו באמת ועכ"ז תיכף אחר התפילה פונה לעסקיו כמקדם ואינו נתפעל בגוף כלל, וזהו מחמת שלא הי' התפילה בבחי' קרבא וע"כ בעת התפילה התפלל בכח הנשמה שבקרבו והגוף הי' אז בבחי' שינה (ומטעם זה לא הי' מ"ז כלל בתפילה כי אין הגוף מתגבר כלל על הנשמה ואדרבה אפשר שכח הגוף מקבל תוס' יניקה בעת התפילה וד"ל), ואחר התפילה עוסק בכח הגוף והנשמה תלין אז בקרבו). אך עיקר ענין התפלה הוסדה להיות דוקא מלחמה והיינו שהנשמה תפעול שגם הגוף ירגיש גילוי דהוי' ומצד זה יהי' מ"ז כידוע מב' הנלחמים כו'). וזהו ענין יצי"מ כי קליפות מצרים הוא ענין ההסתר על אור הוי' כנ"ל. אך יש בחי' קליפת עמלק דהיינו תוקף הגוף שאינו רוצה בה' כלל אף שישיגנו. וזהו

כי כולם ידעו אותי למקטנם: ירמי' לא, לד.

שו"ה דהיינו — (שהוא: **החצע"ג ניתוסף ע"פ בוך 614.**

דחייב אדם לראות א"ע . . בכ"י: **נסמן לעיל ע' סה.**

דשעת צלותא שעת קרבא: **ראה סידור שער התפילה כג, ב. לקוטי תורה בלק עב, א. תצא לד, ג. והנחת כ"ק אדמו"ר האמצעי בספר המאמרים תקס"ב ח"א ע' רסו. לקו"ת שם לה, ג. והנחת כ"ק אדמו"ר האמצעי בסה"מ תקס"ה ח"ב ע' תתכ. סה"מ תקס"ו ע' שנב בשם הזהר. וראה זהר (רעיא מהימנא) פינחס רמג, א. ויחי רמ, ב. תקוני זהר תי"ג (כט, ב). אור התורה ויחי ח"ב תיט, ב. וראה ביאורי הזהר מכ"ק אדהצ"צ [כרך ב] ויצא ע' תרצב בשם הרה"ק ר' אברהם נ"ע ממעזריטש.**

והנוף הי' אז בבחי' שינה: **ראה תניא פי"ב. פי"ג.**

שו"ה וד"ל — בקרבו): **בבוך 614: בקרבו כו'.**

מב' הנלחמים: **ראה תניא פכ"ח.**

שו"ה ירגיש — כו'): **בהכת"י לא נסמן התחלת החצע"ג.**

עיקר ההפרש שבין פרעה לעמלק שפרעה הי' בחי' המסתיר על המשפיע כמ"ש פרעה לא ידעתי את הוי', ועמלק הוא בחי' תוקף ישות המקבל בחוצפא והתנשאות בלי טו"ד שאינו רוצה במשפיע אף שמשיג ומכיר אותו, וזהו עמלק עם מלק שמולק את העם מלקבל אור דהוי', וצריך להכניע [ל]בחי' זו ולבטלו לגמרי כמ"ש מחה תמחה כו' בכדי שיהי' כלי בית קיבול לקבל אור המשפיע כו'. אמנם גם כאשר ישיג באור הוי' ורוצה בזה ג"כ רק שתאוות טבעי' שבגוף מונעים אותו לעבוד את הוי' כמו תאוות אכילה ושתי' כו' שנמשך בטבעו אחרי', לזאת צריך להפוך כל מדותיו לה' כמו מדת האהבה שיהי' רק להוי' וכן שאר כל המדות, וכאשר יתהפכו כל הז' מדות לה' אז יוכל לקיים תו"מ בשלימות. וזהו ג"כ ענין מלחמת ז' עממין שהוא כנגד ז' מדות רעות ועמלק הוא בחי' ראשית גוים בחי' כתר דקליפה וד"ל.

ומעתה יש להבין בענין קי"ס בשביעי של פסח שהוא ג"כ הכנה למ"ת, וכידוע שלא הי' צריכים לעבור דרך הים לא"י כי מצרים וא"י לצד א' מן הים הוא רק שהי' ענין קי"ס בכדי שיוכל להיות אח"כ מ"ת, וגם שהי' קי"ס עיקר הסיבה לשלימות דלעתיד כמ"ש כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות וקאי על בחי' קי"ס וע"כ אמר כימי כו'.

והנה מקודם יש להבין מה דבשביעי של פסח נא' בפעם א' עצרת להוי' אלקיך לא תעשה כל מלאכה סתם דאפי' מלאכת אוכל נפש במשמע ובפעם א' נאמר ביום הראשון מקרא קודש וביום השביעי מקרא קדש כל מלאכת עבודה לא תעשו דמלאכת עבודה דוקא וכשאר יו"ט כו'. הענין הוא דבאמת שביעי של פסח דבזמן הזה הוא כשאר יו"ט ומלאכת עבודה לבד הוא דאסור, אך מה שנאמר כל מלאכה סתם אפי' או"נ קאי על ז' של פסח דלעתיד דוקא. דהנה ג' מדרגות יש יו"ט ושבת ויו"כ, יו"ט אינו אסור רק מלאכת עבודה אבל או"נ מותר ושבת ג"כ אוכל נפש אסור אבל בחי' בורר דאכילה מותר וביוכ"פ בירור דאכילה ג"כ אסור. ויו"ט דזש"פ דלעתיד יהי' במדריגת יוכ"פ דעכשיו והיינו משום דבזש"פ היא בחי' גילוי עתיקא, כמ"ש

עמלק עם מלק: **ראה אור התורה פרשת זכור ע' א'תשפט.**
מחה תמחה: **ס"פ בשלח ותצא.**
וכידוע שלא הי' צריכים לעבור דרך הים: ראה תוד"ה כשם ערכין טו, א. לעיל ע' קמז. ושי"נ.
כימי צאתך מארץ מצרים: **מיכה ז, טו. וראה זח"א (השמטות) רסא, ב. שלח קעו, א.**
עצרת להוי' אלקיך: **ראה טז, ח (ותיבת כל ליתא שם).**
ביום הראשון . . וביום השביעי: **פינחס כח, יח. כה.**
יו"ט אינו אסור . . מותר: **ראה שו"ע אדה"ז הל' יום טוב ר"ס תצה.**
ושבת . . בורר דאכילה מותר: **ראה שו"ע אדה"ז הלכות שבת ר"ס שיט.**

בזהר ע"פ מה רצעק אלי בעתיקא תליא מילתא ואתם תחרישון לא תתערו מידי כו', כי אין התעוררות מלמטה מגיע לשם כלל. וזהו מ"ש עצרת להוי' אלקיך שהוא ענין עלי' יחוד דהוי' ואלקי' בכתר משא"כ בש"ע נא' עצרת תהי' לכם שהוא ענין קליטת נש"י בבטן הנוק' כו'.

ולהבין כ"ז הנה יש להקדים פי' מה שאנו אומרים במוסף ושם נעשה לפניך כמצות רצונך כו' דקאי על לעתיד שאז דוקא יהי' עשי' המצות בשלימות כמצות רצונו ממש. והענין דרך קצרה דב' אופני מצות יש היינו כמו באדה"ר קודם החטא דכתיב ויטע גן בעדן מקדם ויניחהו בג"ע לעבדה ולשמרה וארז"ל לעבדה ברמ"ח מ"ע ולשמרה בשס"ה ל"ת, ואף שהי' אז המצות בשלימות כמו לעתיד אחר הבירור עכ"ז לא הי' רק ברוחני' העולמות ולא בגשמיותם כו', ולאחר החטא שגורש מג"ע לא הי' ענין המצות כלל, וגם האבות שקיימו כל התורה כולה כידוע היינו ג"כ כמו אופן המצות דאדה"ר אך שלא המשיכו גילוי האור הרצון דמצות בעולמות התחתונים אף בבחי' רוחניותם ולא הי' תופסי' אורות רק בכלים דאצי' ע"י שהי' בבחי' מרכבה לעולם האצי' כמשנת"ל באריכות. ואופן הב' הוא המצות שניתנו לנו במ"ת שהי' אחר יצי"מ וקי"ס דשביעי של פסח שבזה הי' הכנה למ"ת ונתנו לנו המצות בגשמי' לברר בירורי נוגה דגשמי' העולם כו'. ושני אופני המצות הנ"ל אינם בשלימות עדיין [רק] לעתיד אחר תשלום כל הבירורי' אז יהי' המצות בשלימות כפי רצונו ממש וכמשי"ת.

וביאור הדברים יש להבין בשרש בחי' המצות, דהנה כתי' ישראל מקדשי שמך כו', ולכאורה יפלא מאוד הלא אמר בזהר ע"פ אין קדוש כה' ישראל קדישין אינון אורייתא קדישא וכולהו אין קדוש כה', וא"כ איך אמר ישראל מקדשי שמך כו'. אך הענין הוא דהנה יש להבין בענין בחי' חכ' שנק'

מה תצעק אלי בעתיקא תליא מילתא: **בשלח יד, טו. זהר בשלח מח, א. נב, ב.**

ואתם תחרישון לא תתערו מידי: **בשלח יד, יד. זהר בשלח מז, ב.**

עצרת תהי' לכם: **פינחס כט, לה. וראה לעיל ע' שצ.**

ושם נעשה לפניך כמצות רצונך: **ראה תורה אור ויחי מו, ב. תורת חיים ויחי צה, א ואילך. המשך וככה תרל"ז פי"ז.**

ויטע גן . . ויניחהו בג"ע . . בשס"ה ל"ת: **בראשית ב, ח (בדילוג). שם, טו. וראה של"ה בית חכמה יו, א. אלשיך, ילקוט ראובני ואור החיים עה"פ. זהר בראשית כז, א. תרומה קסה, ב. תקוני זהר תכ"א (סב, א). תנ"ה (פח, ב).**

ישראל מקדשי שמך: **תפלת שחרית ומוסף לשבת ויו"ט.**

אין קדוש כה' ישראל קדישין: **נסמן לעיל ע' שסד.**

חכ' שנק' קודש: **ראה זהר (רעיא מהימנא) בא מג, רע"ב.**

קודש ל' מובדל ומופלא, ויש סתירה לזה דבמ"א אמר כולם בחכ' עשית הרי שבחי' החכ' נחשבת לעשי'. ואין לומר דמ"ש כולם בחכ' עשית קאי על חכ' שבעשי' אבל קדש נק' עשי' שבחכ', דבאמת גם עשי' שבחכ' נחשבת לעשי', כידוע דעשי' שבחכ' ענינו מה שיש בכח חכמתו לידע ולהבין אופני ציור פרטי' בעשי', וענין חכ' שבעשי' הוא מה שיש לו חכ' איך לעשות בפו"מ שיהי' כפי אופן הציור שמצייר בדעתו, והא בהא תליא דלפ"ע כח חכמתו לידע בטוב איכות הציור כן ימצא לו לפ"ע שכליי' איך לעשות הציור בפו"מ כו'. וגם אין לומר דמה שנק' קדש קאי על בחי' חכ' שבחכ' כו', דזה אינו ג"כ כידוע דיו"ד הוא בחי' חכ' וביו"ד יש קוצא גזעא ושבילא וגוף היו"ד הוא בחי' עצם החכ' וקוץ התחתון הוא בחי' שבילא דאתפתח בבינה, וא"כ מ"ש כולם בחכ' עשית קאי על גוף היו"ד שהוא עצם החכ' כו'. אך באמת [ד]מה שנק' החכ' קודש קאי על בחי' קוץ העליון ש"י שהוא בחי' כתר שבחכ' ונק' פלאות חכ'. וענין כתר שבחכ' הוא בחי' התחברות עצמי' אוא"ס בעולמות דאבי"ע שלזה הטעם נק' פלא כמו ומפליא לעשות כו' דקאי על התחברות עצם הנפש בגוף שהוא פלא גדול (וכידוע שנלאו כל חכמי הטבע להבין ולהשיג איך יהי' התחברות רוחני' הנפש בגשם הגוף מאחר שהם מנגדים בעצם יותר מאש ומים כו') ועיקר התחברות דנפש בגוף הוא ע"י בחי' חכ' כח מה כידוע. וכמו"כ יובן למעלה שע"י בחי' הביטול דחכ' ישכון בו אא"ס וכמא' הוי' בחכ' כו'. ולזה הטעם נק' קודש לשון מופלא ומובדל בערך מהשתלשלו' דאבי"ע מאחר שהוא בחי' כלי לעצם אא"ס דלמת"ב כלל, אך עכ"ז נק' בחי' עשי' לגבי עצמותו ומהותו ממש וכמ"ש עושה פלא מאחר שהוא רק בחי' ממוצע שע"י יתחבר אא"ס בעולמו' א"כ אינו רק בחי' כח הגילוי לזולתו [שהוא ל]הנהגת עולמו' ונק' שם העצם כמו' י' חכמה כו' וכל ש' אינו אלא לזולתו אבל לגבי עצמותו ומהותו שאינו שייך כלל לעולמו[ת] אף בבחי' מקור דמקור והוא קדוש בקדושת עצמותו נק' בחי' החכ' עשי' ממש וד"ל.

וזהו ישראל מקדשי שמך היינו שממשיכי' קדושת עצמותו שאינו בערך עולמות בשמו, והיינו ע"י תומ"צ [דעשי'] כידוע דהמצות הוא ענין פנימי' רצונו ובזה שמקיימין בנ"י מצות בגשמיות דנוגה ממשיכי' קדושת עצמותו בעולמו' כו'. וביאור ענין פנימי' הרצון וחיצוני' הרצון יובן עד"מ

כולם בחכ' עשית: תהלים קד, כד.
ומפליא לעשות: שופטים יג, יט.
חכ' כח מה: זהר (רעיא מהימנא) צו כח, א. לד, א.
הוי' בחכ': משלי ג, יט.
עושה פלא: בשלח טו, יב.

שיש ב' מיני מדות באדם היינו מדות השייכים לזולתו שהוא איך להתנהג עם בני אדם להרע או להטיב, שהמדות הללו אינם עצמי' כי יכול להיות שהגם שבטבעו הוא שונא למדה זו רק שלהנהגתו עם הבריות הוא טוב באופן מדה זו לכן יבחר בה להטיב לזולתו מצד טבעו הטוב להטיב כו'. אך מדות העצמיים היינו איך שרוצה בתענוגים לעצמו שהוא כפי טבעי' נפשו דוקא. ודוגמא לזה מצינו באהבת דוד ויהונתן דכתי' אהבת נפש אהבו והיינו שמצא טבעו[ת] עצם נפשו בנפש יהונתן והנהיג עמו במדותיו אשר לעצמו כי הושוו בטבע נפשם. וככה יובן למע' ג"כ שכל העולמו' הם רק בחי' חיצוני' הרצון כי הע"ס בכלל גם אור התענוג והרצון שבעולמו' הם רק להנהגת עולמו' ולא תענוג עצמי אבל המצות נק' פנימיות רצונו היינו שהם בחי' הרצון שלעצמו שלא להנהגת עולמות וד"ל.

ומעתה יש להבין ההפרש בענין ג' אופני המצות הנ"ל, דהנה באדה"ר נא' ויטע גן בעדן מקדם וישם שם את האדם כו', פי' שנטע פנימיות רצונו העצמי בעדן שהוא רוחניו' דד' יסודות הגשמי' ונק' עדן ע"ש התענוג שהוא המקור כידוע שהתענוג הוא עיקר קיום מציאת כל דבר, ונמצא שהתענוג שמקבל מעולמות אינו רק בחי' חיצוני' ולא תענוג שלעצמו, ולזאת נטע גן בעדן שיהי' התענוג שמקבל מעולמו' בחי' תענוג ורצון שלעצמו, וזהו ע"י תומ"צ שיהי' בעולמו' כו'. וזהו מקדם מקדמונו ש"ע שהוא למעלה ממה ששייך לעולמו' שהוא רק לזולתו בבחי' חיצוני' כו'. אמנם כל זה לא הי' רק ברוחניו' העולמות היינו בעדן שהוא התענוג השייך לעולמות שם נטע עץ החיים אור התענוג העצמי. וענין ויניחהו לעבדה ולשמרה פי' לעבדה היינו כמו עבודת הכרם כו' שהוא קבלת אור הגילוי דעצמות כידוע דבשעה שנברא אדה"ר אמר ה' מלך גאות לבש והמשיך בזה קבלת עומ"ש בעולמות שהוא ענין ה[נ"ל] דפנימי' הרצון כמשי"ת. ולשמרה היינו לבער קוצים מן הכרם כו'.

ולהבין זה יש להקדים תחלה לבאר ההפרש שבין מצות דזה"ז למצות דלעתיד שאז דוקא יהיו כמצות רצוניך כו'. ועיקר ההפרש בזה שהמצות דזה"ז אינם רק בחי' יחוד חב"ד בחב"ד וכמו במ"ת שנא' פנים בפנים דבר ה' כו', אבל מצות דלעתיד הוא ענין יחוד כתר בכתר. וביאור הדבר דהנה בחי' החכ' אף שנק' אין היינו דוקא לגבי יש דבינה אך לגבי

אהבת נפש אהבו: שמואל א כ, יז (ושם: נפשו).
דבשעה שנברא אדה"ר ה' מלך גאות לבש: תהלים צג, א. פרקי דרבי אליעזר פי"א.
פנים בפנים דבר ה': ואתחנן ה, ד.

בחי' הכתר נק' החכ' יש וכמ"ש והחכ' מאין תמצא מאין דכתר כו'. והענין הוא דהגם שהתפעלו' החכ' הוא למעלה מהטו"ד כידוע עכ"ז מורגשת עכ"פ ההתפעלו' בגוף, וכמו מס"נ על ק"ה שהוא בבחי' חכ' שבנפש הגם שאינו מתפעל בטו"ד (כמו ר"ע שנתפעל בטעם ותענוג מורגש עד שאמר מתי יבא לידי כו', אבל שאר ב"א שאינו מתפעל בתענוג בגוף כלל רק מצד עצם הנשמה שבכחה וטבעה ליכלל בשרשה), אך עכ"ז נרגש כח זה דנשמה בהתפעלו' הגוף ומוסר את גופו לשריפה. אבל בחי' יחוד כתר בכתר היינו בלא התפעלו' מורגשת כלל רק ממילא ומאליו יעשה רצון קונו מבלי מרגיש פעולת העשי' כלל, וזהו מצד כתר דנשמה שאינה מאירה בגילוי בגוף כלל (וראי' לזה מחמצו של ישראל מומר שעבר עליו הפסח שאסור בהנאה כי אעפ"י שחטא ישראל הוא מצד שרש נשמתו בחי' כתר דנשמה שדבוקה תמיד בא"ס כו'). וזהו ההפרש שבין מצות דזה"ז שהן בבחי' יחוד חב"ד בחב"ד ע"כ המצות נעשו ע"י התפעלות מורגשת בגוף הגם שהוא בלתי טו"ד כלל, אבל לעתיד יעשה המצות ממילא ומאליו בלי שום הרגשה שצריך לעשותה ולקיימה, וכמו כאשר יבא זמן הקרבת תמידין ומוספין ילך ויקריב בלי בחירה כלל וגם הכבשים ירוצו ג"כ מאליהם ונקרבים בלי הרגשה כלל, וזהו מחמת יחוד כב"כ, ולכן לעתיד דוקא אמר כמצות רצוניך וד"ל.

ויובן כל זה בתוס' ביאור, עד"מ מהפרש שבין ביטול תלמיד להרב ובין ביטול עבדים לפני המלך, והיינו שההפרש הוא בשני אופנים כי הביטול דתלמיד בפני רבו היינו כאשר משיג בטוב גדלות חכמתו של רבו ונתפס במוחו היטיב אז דוקא יתפעל בביטול, ונמצא דביטול התלמיד הוא רק מצד יחוד כלי השגתו להשגת הרב שהוא יחוד חב"ד כו', ולפ"ע השגתו כן יהי' ערך התפעלו' הביטול ואם אינו משיגו ולא נתאחד עם הרב לא יתפעל בביטול כלל, ונק' בחי' ביטול בקירוב כו'. ונמצא מובן לפ"ז שהביטול של התלמיד אינו נמשך מעצם הרב רק מהתפשטות חכמתו שנתייחד בהשגת התלמיד, ויכול להיות שעצם המושכל של הרב נשאר אצל הרב בהעלם ולא נתאחד עם עצם המושכל של התלמיד (וכמא' דלא קאים אינש כו'), וגם איכות הביטול הוא רק בכלי השגת התלמיד ולא בכל עצם התלמיד שהוא בגשמיות [ב]כל גופו כו', והא בהא תלי' מאחר שהביטול אינו נמשך רק

והחכ' מאין תמצא: **איוב כח, יב.**
שו"ה מתפעל — (כמו: **החצע"ג ניתוסף ע"פ בוך 614.**
ר"ע . . שאמר מתי יבא לידי: **ברכות סא, ב.**
מחמצו של ישראל מומר: **ראה שו"ע אדה"ז הל' פסח סתמ"ח סכ"ו.**
אעפ"י שחטא ישראל הוא: **סנהדרין מד, א. הובא בשו"ע שם.**
דלא קאים אינש: **ראה עבודה זרה ה, ב.**

מהתפשטו' הרב שהוא מהשגת חכמתו ע"כ אינו מגיע רק בבחי' התפשטו' כלי ההשגה של התלמיד. אמנם ביטול העבדים שלפני המלך הוא היפך זה ממש, כי העבדים אינם משיגים כלל בגדולת המלך (וכידוע דעל שרי מלוכה שמשיגים בגדולת המלך לא יפול כלל לשון מלוכה כ"א על עם זרים ומרוחקי' מאור פני מלך כו'), ונמצא שאינם מתאחדים עם המלך כלל אף בבחי' התפשטות, וא"כ עיקר הביטול של העם הוא דוקא מצד עצם המלך כי עצם המלך הוא המבטלם, ולזאת יגיע הביטול בעם ג"כ בעצם נפשם, וע"כ הביטול שלהם הוא בגשמיות גופם דוקא שמשתחווים לפני המלך בראות פניו בלי שום בחירה ורצון כלל, כי עצם המלך פועל ועושה בהם הביטול בעצם נפשם, והא בהא תלי' כנ"ל. וזהו עיקר ענין מלוכה שהוא הביטול שמצד עצם המלך ולא מהתפשטו' גדולתו ועל עם זרים דוקא ולא על שרי מלוכה וד"ל.

ובזה יובן ענין המצות דלעתיד שע"ז נא' כמצות רצוניך דהיינו שרצונו העצמי יפעול בעולמות ממילא ומאליו בלי ירידת העצם ע"י השתלשלו' וד"ל. אמנם זהו דוקא לעתיד אחר תשלום כל הבירורי' דזמן הגלות דוקא (שלזה הטעם נגלו ישראל לבין האומו' שע"י המצות שמקיימין בגלו' מבררים את ש' אלקי'). וכח זה לברר ניתן להם במ"ת שהי' אחר יצ"מ וקי"ס דוקא כנ"ל.

והענין הוא דהנה כתי' כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות לעתיד (וכימי צאתך קאי על קי"ס כנ"ל), ולפ"ז משמע דימוהמ"ש שוין הם עם בחי' קי"ס ואדרבא יצ"מ וקי"ס היו במדרי' יותר נעלה מימוהמ"ש וכמ"ש למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך אף לימוהמ"ש, ולכאורה יפלא והלא ארז"ל לא שתעקר יצ"מ ממקומה אלא שיהי' שעבוד מלכיו' עיקר ויצ"מ טפל לה, הרי שיציאה משעבוד מלכיות דימהמ"ש עיקר ובחי' יצ"מ טפל כו'. גם יש להבין ענין א"ח עט"ב דקאי על לעתיד שהנקבה אף שתהי' בבחי' מקבל מן הזכר תהי' במעלה ומדרי' יותר מן הזכר המשפיע כו'.

ויובן כל זה בהקדי' לבאר ענין הוי' ואלקי', דהנה נת' דהוי' הוא בחי' ירידת עצמותו למטה ונק' [ז"א] דאצי' בשם עצם המלך כו', ואלקי'

ע"ה (וכימי: החצע"ג ניתוסף ע"פ בוך 614.
לא שתעקר יצ"מ ממקומה: ראה ברכות יב, סע"ב.
א"ח עט"ב: משלי יב, ד.

הוא בחי' כח כל יכול הכלול ממילא בבחי' אחדותו, וכח זה יורד דרך ש' אלקי' לחדש עולמו' כו', וכנ"ל בפי' עשה את שאינו ישנו כו'. ויובן ענין ה[נ"ל] דהוי' ואלקי' עד"מ מההפרש שבין תענוג העצמי שנמשך להתהוות הולד לתענוג המתפשט בדבר זולתו. דהנה ידוע שהבן נמשך ממוח האב ע"י התענוג וה"ז ירידת העצם בהתענוג זה כ[י] הבן הוא חלק מן האב ונק' תענוג עצמי שהעצם יורד בתענוג, ולזאת אף שהטיפה יורדת למטה דרך האברי' ונעשה בחי' נפרד לעצמו עכ"ז נק' ברא כרעא דאבוה חלק העצם. אמנם כאשר נמשך נפשו בתענוג דבר מה אין זה רק התפשטו' מן העצם בתענוג זה ואח"כ מתפשט אור דתענוג זה במוח החכ' ונעשה בחי' שכל להשכיל כל דבר, ונק' עדיין כ"ח מ"ה בחי' אין, ובמוח הבינה נעשה בבחי' יש שהוא הסבר השכל לאו"ר כו' (אך בתענוג וחכ' שבנפש אין עדיין בחי' התחלקו' כלל ויכול להיות מתענוג וחכ' שבנפש ב' אופני השפעות הנ"ל, וכידוע בענין אמ"ר דבאו"ר מי"ם עדיין יוכל להתהפך כו' ועיקר ההתחלקו' הוא בבינה שנק' רקיע ע"י הפרסא דבינה כו'). ונמצא דיש מעלה בשפע שנמשך בבן שהוא ירידת העצם דוקא. אבל בתענוג שהוא מקור לשכל וכיוצא אינו רק התפשטות אור העצם כנ"ל. אך עכ"ז אנו רואים שיש מעלה בתענוג שיורד בהתפשטו' יותר מירידת העצם, שהרי אנו רואים שיכלה נפשו בתענוג המתפשט לאיזה דבר או להיפוך בצער כו' יותר מתענוג שיורד בבחי' עצמיות, וכמו שמצינו בא' שהעלה בלבו טינא כו', אבל בתענוג העצם שנמשך בבנו לא תכלה נפשו אליו בכליון העצם כ"כ, והטעם הוא משום דהתענוג היורד בבחי' עצמיות כמו בבן הוא רק חלק פרטי מן העצמו' ולא כל העצם וע"כ לא תכלה נפשו בתענוג מבנו כו' אבל בתענוג שיורד בבחי' התפשטו' הגם שאינו רק התפשטו' ולא בחי' עצם אך שכל העצם הוא בהתפשטו' זאת שתענוג זה נמשך ונתפשט מן כל העצמו' ולא מחלק פרטי שבנפשו וע"כ יכלה כל נפשו בהתפשטו' זו כנ"ל. ונמצא דיש יתרון מעלה בתענוג שיורד בבחי' עצמיות במה שהוא עצם ולא התפשטות מן העצם ובהתפשטות התענוג יש מעלה בזה שהוא התפשטו' מן כל העצם ולא חלק מן העצם כו'. וככה יובן למשכיל למעלה בדוגמא זו בענין הוי' ואלקי', דהוי' נק' ירידת מהותו ועצמותו להוות היש דבי"ע, ואמיתי' היש הוא עצמותו ומהותו ונק' בשם ז"א דאצי' פי' עצם הא"ס שיורד ע"י האותיות דהוי' בבחי' קטנו' הפנים, ועכ"ז הוא עצם הא"ס כנ"ל. ואלקי' הוא בחי' התפשטו' דכל העצם שהוא בחי' כח הכלול בעצם ממילא כנ"ל, ונק' נודע מציאותו ולא

שו"ה האברי' — נק': ניתוסף ע"פ בוך 340.

ברא כרעא דאבוה: נסמן לעיל ע' צה.

בא' שהעלה בלבו טינא: סנהדרין עה, א.

מהותו והמציאות הוא גילוי על כל המהות (וכמו שם האדם שאינו רק גילוי המציאות אך ע"י השם נודע המהות שתלוי בו המציאות כו' וד"ל).

והנה כל עיקר ענין המצות היינו שיהי' יחוד דהוי' ואלקי' (וכמו שאנו אומרי' לפני עשיות כל מצוה לש"י קוב"ה ושכינתא), והיינו שיהי' גילוי ירידת העצם דהוי' בהתפשטו' דשם אלקי' דוקא שזהו תכלית השלימות (וכנ"ל דבכ"א יש יתרון מעלה כו'). אך שלימות היחוד יהי' דוקא לעתיד, אבל במ"ת אף שהי' בחי' יחוד כמ"ש פב"פ כו' לא הי' עדיין בשלימות כו', וגם בחי' קי"ס שע"ז אמר כימי צאתך כו' אראנו לעתיד כו' אין זה שלימות ג"כ עדיין, וכנ"ל דיצ"מ טפל לה, רק שיצ"מ וקי"ס הי' הכנה וסיבה לשלימות היחוד שאח"ז במ"ת ולעתיד, שע"כ אמר למען תזכור את יום צאתך כו' אבל בלא קי"ס לא יכול להיות כל השלימות דלעתיד כו'.

וההפרש שבין עניני היחודים הנ"ל בקצרה, דבקי"ס הי' בחי' זווג דקטנו' וכמא' על הים נדמה להם כבחור כו' ובמ"ת הי' בחי' זווג דגדלות נדמה להם כזקן כו'. אך לעתיד יהי' בחי' זווג דקטנו' במקום גדלות והוא שלימות היחוד כו'. וביאור הדבר, הנה ענין בחי' קטנו' הוא בחי' יחוד העצמי' (וכמו היחוד דבן קטן לאביו אינו רק בבחי' העצמי', רק שממנו נולד ונתהווה אבל בהשגה אינו משיג כלום כו'), וזה הי' בקי"ס שעברו ישראל את הים, היינו ישראל הם ירידת העצם בחי' בנים כו' בחי' או"י דהוי', והים הוא בחי' או"ח דאלקי' כי טבע הים לשטוף את הכל בבחי' הביטול למקורו (וזהו ענין ש' אלקי' שהוא בבחי' השתלשלות עו"ע שכל עלול נכלל ובטל בעילתו מצד שרשו בבחי' אינו כו' וכמשנת"ל). וזה היחוד הי' בבחי' העצמיות דוקא מחמת גילוי עתיקא למטה ממילא הי' יחוד או"י ואו"ח כמו שהם מיוחדים בעצם למעלה דעצם והתפשטו' כלולי' כא' כו' (וכמשנ"ת דבבחי' אור דאמ"ר עדיין כלול בחי' התענוג עצמי והתענוג שבהתפשטו' כא' כו') אבל בבחי' ההתפשטו' לא נגלה היחוד, וכידוע דמה שראתה שפחה על הים לא הי' בבחי' השגה אף בבחי' חכ' שבנפש שע"כ ראתה שפחה ג"כ. ומטעם זה לא הי' גילוי דקי"ס רק לישראל דוקא שהוא רק ענין ההליכה דישראל (עצם דאו"י) בתוך הים (וכללות התפשטו' דש' אלקי' בחי' או"ח שמה שהלכו בני

שו"ה המציאות — (ד"ל): **החצע"ג ניתוסף ע"פ בוך 614.**
וכמו שאנו אומרים . . לש"י קוב"ה: **נסמן לעיל ע' רלה.**
על הים נדמה להם כבחור . . נדמה להם כזקן: **נסמן לעיל ע' רמח.**
דמה שראתה שפחה על הים: **נסמן לעיל ע' ריא.**
שו"ה דאו"י — (וכללות: **החצע"ג ניתוסף ע"פ בוך 614.**

ישראל ביבשה בתוך הים מורה על בחי' יחודם בבחי' העצמיו' שבמקו' העצם הרי אמית' ישותו הוא אינו כו' וכמ"ש הים ראה וינוס כו' וד"ל).

והנה אחר שהי' גילוי בחי' עתיקא בקי"ס והי' היחוד בבחי' העצמי' הי' יכול להיות אח"כ בחי' מ"ת (אחר שספרו מ"ט יום דוקא כו') שהי' היחוד בבחי' גדלות, וענין גדלות היינו גילוי היחוד בבחי' התפשטו' שכ"א לפי אופן השגתו השיג בחב"ד שלו בגילוי הארת אא"ס בעולמו', וכמ"ש וירד ה' על הר סיני [כו'] אנכי הוי' אלקיך שהי' גילוי בחי' אנכי מי שאנכי בהוי' אלקיך (הארת הכתר בחו"ב) שבא הגילוי בהרגשת התפעלות הביטול דכלי החכ' וכנ"ל ביחוד חב"ד דרב ותלמיד כו'. ודוקא אחר היחוד עצמי שקדם לזה בקי"ס כנ"ל (ואחר שספרו מ"ט יום שנתבררו כללות הז' מדות דישראל) הי' יכול להיות אח"כ גילוי היחוד הנ"ל בהתפשטו' לישראל דוקא, וע"כ שמעו הם קול אנכי אף מן הדומם ממש, אבל לאוה"ע לא הי' גילוי כלל (וגם בעצם הדצ"ח לא הי' בבחי' הרגשה כלל כמו לעתיד שידע כל פעול כו' כי עדיין לא נתברר כללו' העולם). וזהו ענין התו"מ שניתנו לישראל בה"ס שע"י שמקיימין ישראל המצות בגשמיות דנוגה מתברר שם אלקי' בפרט.

אך אחר תשלום כל הבירורי' אזי יהי' הגילוי בשלימות ונק' אז זווג דקטנו' במקום גדלו' היינו שהיחוד העצמי דהוי' ואלקי' יהי' במקום ההתפשטות כי יאיר עצמותו בהתפשטו' דש' אלקי' כמו במקום העצם (וכנ"ל במשל דדוד ויהונתן שמצא את עצמו בזולתו). ולזאת יהי' המצות דלעתיד בתכלית השלימות דהיינו שפנימיות רצונו שבעצמי' שאינו שייך לעולמות יהי' נעשה ממילא בעולמו' בהתפשטות דש' אלקי'. וזהו אראנו נפלאות כו' דנפלאות שהן גילוי דעו"א שהי' בשעת קי"ס רק בבחי' יחוד דקטנו' כנ"ל אבל לעתיד אראנו בגילוי בהתפשטות (וכמשנת"ל דמ"ש וידע כל פעול כא"פ אין הידיעה זאת בבחי' השגה רק בבחי' ידיעת המהות מאחר שאמיתית היש הוא אמיתי' עצמותו והוא הפועל הוא הפעול כו' וד"ל). וזהו שאמרו שעבוד מלכיות עיקר כו' שענין שעבוד מלכיות הוא מה שמל' דאצי' מתהלכת בין הדינין היינו הסתר הישות דנוגה בהתפשטו' דש' אלקי' והרי אור דהוי' משועבד להתפשטו' דש' אלקי' להוות היש גשמי כו', וכנ"ל בפי' עבדי' היינו לפרעה

הים ראה וינוס: תהלים קיד, ג.

מ"ת (אחר שספרו: ראה לעיל ע' ריב.

שספרו מ"ט יום: ראה שו"ע אדה"ז הל' פסח סתצ"ד ס"א והתורה ניתנה ביום נ"ב לצאתם ממצרים.

וירד ה' . . אנכי הוי' אלקיך: יתרו יט, כ. כ, ב.

אנכי מי שאנכי: נסמן לעיל ע' פה.

דעו"א: דעתיק ואריך.

כו', ושלימות היציאה מן השעבוד הנ"ל היינו בחי' גילוי ה[נ"ל] דראנו נפלאות כו' וע"כ הוא עיקר כי זה עיקר השלימות דמצות רצוניך כנ"ל. אך יצ"מ וקי"ס הי' סיבה לכל זה וכנ"ל, וע"כ אמר למען תזכור ובבחי' טפל כו'.

ובכל זה יובן מה שלעתיד נא' א"ח עט"ב נקבה תסובב גבר כו' דהיינו שאף שש' אלקי' מקבל הוא מהוי' כי הוי' הוא ירידת העצם, אמנם כאשר יאיר אור העצמי דהוי' בכל ההתפשטו' דש' אלקי' אז יש יתרון מעלה בההתפשטו' במה שהוא התפשטות כל העצם וכנ"ל במשל (וזהו ענין יחוד כת"ר בכת"ר וכמשל יחוד ירידת המלך אל העם שהוא בחי' יחוד עצמי רק ענין הביטול מפני עצם המלך אך שהוא במקום ההתפשטות דהנהגת המלוכה וד"ל).

ומעתה יובן ג"כ בענין המצות דאדה"ר וכנ"ל דנטע פנימיות רצונו שאינו שייך לעולמות בתענו' המקור לעולמות, שזהו ממש כמו ענין המצות דלעתיד שיאיר אור העצמו' במקום ההתפשטו' דוקא. אך שלא הי' גילוי ה[נ"ל] רק ברוחניו' העולמות וכמ"ש ויטע גן בעדן ולא הי' שייך אז ענין המצות בגשמיו' כלל, כי ענין המצות בגשמיות הוא רק לברר בירורי' נוגה שנפל בשבירה, רק שענין המצות דאדה"ר הוא מה שישיג מפנימיו' התענוג והרצון שלעצמו בתענוג שלהנהגת העולמו' כנ"ל. וענין לעבדה היינו להמשיך כל ההתפשטו' דש' אלקי' רק לש' הוי' שיגלה רק על עצמותו ומהותו (והוא ע"י יחודים עליוני' שעשה אדה"ר בג"ע שבכל יחוד המשיך תוספות אור העצמו' וממילא נתעלו רוחני' העולמות להיות נגלה ע"י מהותו ועצמותו). וזהו כענין שושנה בין החוחים כו' שמקבלת ושואבת כל התפשטו' דכח הצומח לעצמה. ולשמרה הוא ענין לבער קוצים מן הכרם פי' שלא יהי' יניקה לאלקי' אחרי' מן ש' הוי' מאחר דקמי' בחי' העצם כחשיכה כאורה כו'. ולע"ל כאשר יתברר העולם גם בגשמיותו הרי יהי' ענין העבודה ברמ"ח מ"ע בגשמיות ממילא ומאליו כנ"ל באריכו'. וענין לשמרה במל"ת היינו שלא יוכל להיות יניקת אלקי' אחרי' שהוא הסתר היש כו' מאור דהוי' כלל מאחר שכל מרחב דמקבל יהי' כלי לקבל כל עצמו' דמשפיע וכנ"ל וד"ל.

ואחכ"ז יובן בענין הסתירה דלעיל, דמ"ש מלאכת עבודה לא תעשו היינו בזש"פ דעכשיו שעדיין לא נתברר כללו' העולם ואין הגילוי דקי"ס רק בבחי' העצמו' כנ"ל ע"כ כל מלאכת עבודה לבד לא תעשו וכשאר יו"ט,

---

שושנה בין החוחים: שיר השירים ב, ב (כשושנה).

ומ"ש לא תעשה כל מלאכה קאי על זש"פ דלעתיד אחר תשלו' הבירורים דאז היחוד עצמו יהי' בגילוי כנ"ל. וזהו עצרת להוי' אלקיך כנ"ל שהוא במדריגת יו"כ דא"צ בירור כלל ורק ענין המצות הוא כמשנת"ל ע"כ כל מלאכה לא תעשו ודי"ל.

ומעתה יש להבין מה שממחרת הפסח צ"ל הנפת העומר דכתי' והניף את העומר לרצונכ' ואח"כ סה"ע ז' שבועו' ואח"כ חג שבועות זמן מ"ת כו'. דהנה עומר שעורים הוא בחי' שם אלקי' הכללי וכמו העומר שהוא עשוי מכמה שבלי' וכל שבולת מכמה שעורי', וענין שעורה הוא בחי' המודד כל דבר, וכידוע דרוב שיעורים שבתו' הוא בשעורה (והיינו דשעורה הוא שיעור ה"א כח המודד חיות לכל העולמו'). וכמו"כ בחי' שם אלקי' שהוא כולל ע"מ וכל מא' כולל כמה חילופי ותמורות כו' וצריך להניף את העומר לרצונכם דייקא. והענין הוא שכדי שיוכל להתקבל אור דהוי' במרחב דש' אלקי' וכנ"ל צריך להעלות בחי' ש' אלקי' הכללי לרצונכם, והיינו כמו שישראל עלה במח' הקדומה כו' שירדו נש"י ונשתלשלו בבחי' ש' אלקי' בכדי שיקיימו מצות הוי' בעוה"ז הגשמי דוקא וכל העולם כולו לא נברא אלא בשביל ישראל כו', וזהו דוקא פנימיו' רצונו כו'. וע"כ כאשר יתעלה ויונף ש' אלקי' למקורו שהוא כמו שעלה במח' מצד זה נעשה בחי' ש' אלקי' כלי בית קיבול לאור דהוי'. ולאחר שנתעלה בחי' ש' אלקי' למקורו צריך להמשיך מאור דהוי' באלקי' שיהי' הגילוי במרחב במ"ת ולעתיד כנ"ל. והיינו ענין התהפכות המדות רק להוי' שהוא ע"י סה"ע באמרו היום יום כו' דהיינו שיום דהוי' יומשך ביום א' דעומר בחי' ש' אלקי', וע"כ הוא מ"ט יום כנגד התכללו' המדות זפ"ז כמו חסד שבחסד כו'. וזהו שאומרי' היום שני ימים וכן שלשה שהוא מנין כולל שני ימים יחד כו' ולא היום יום שני שלישי, והיינו מצד המשכו' אור דהוי' שהוא למע' מהתחלקו' בהתחלקו' הפרטי' דש' אלקי' ועי"ז נעשה בחי' התכללו' מכל הפרטי', ואף שיש מספר זפ"ז כו' עכ"ז מצד המשכת אור דהוי' נעשה בחי' היחוד ודי"ל.

שו"ה ומ"ש — על: ניתוסף ע"פ בוך 340.

והניף את העומר לרצונכ': אמור כג, יא (בדילוג).

ואח"כ סה"ע: ראה שו"ע אדה"ז הל' פסח סתפ"ט ס"א. ס"ז.

חג שבועות זמן מ"ת: ראה שו"ע אדה"ז הל' פסח סתצ"ד ס"א. לקוטי שיחות אמור [כרך ג] ע' 966. חג השבועות [כרך ח] ע' 21.

שו"ה כל — (והיינו: החצע"ג ניתוסף ע"פ בוך 614.

דשעורה שיעור ה"א: ראה ד"ה וספרתם וביאוריו בלקוטי תורה במדבר י, א.

שישראל עלו במחשבה: נסמן לעיל ע' קיא.

וכל העולם . . בשביל ישראל: ראה רש"י ר"פ בראשית.

זפ"ז: ז פעמים ז.

אך יש להבין מה שנצטוו הנפת העומר וסה"ע אחר בואם לארץ וכמ"ש כי תבאו אל ארץ מושבותיכם וקצרתם את קצירה כו'. ולפי הנ"ל שהוא הכנה למ"ת יפלא למה לא צוה ה' הנפת העומר וסה"ע קודם מ"ת בה"ס. והענין הוא דהנה מבואר במ"א דגילוי אא"ס שהי' בשעת יצ"מ הי' רק בבחי' חפץ חסד, וכמו בשעת בריאת העולמות שהי' בבחי' חפץ חסד והיינו גילוי דהוי' שיתהווה בחי' ש' אלקי' מקור כל העולמו', כמו"כ בשעת יצ"מ הי' גילוי דהוי' במקום השתלשלו' [בשם] אלקי' למטה כמו למעלה בבחי' ח"ח, וע"כ מטעם זה לא הי' צ"ל בחי' הנפת העומר וספירה שהוא ענין הכנת המקבל מלמטה בכדי שיתקבל בו אור המשפיע מאחר שנמשך בבחי' ח"ח הרי גוף ההשפעה וגם מדידת השפע שיוכל להתקבל במקבל בשלימות הכל נכלל בבחי' ח"ח זה דמשפיע. אך הנה אחר בריאת העולמות תלוי במע' התחתוני', והיינו שתלוי במע' התחתוני' מדידת השפע איך שיקובל במקבל אור הגילוי, אבל קיום העולמות ומציאותן אינו תלוי כלל במע' התחתוני' מאחר דשית יומין עילאין הם שית אלפי שני דהוו עלמא וכמבואר במ"א. וכמו"כ ענין הגילוי שהי' בשעת יצ"מ ג"כ אח"כ תלוי במע' התחתוני' דהיינו איך שיוקבל אור הגילוי הנ"ל במקבלי', וע"כ צריך לזה הנפת העומר וסה"ע שהוא ענין הכנת המקבל בכי טוב וד"ל.

ויובן זה עד"מ מאדם גדול שבטבעו הטוב להטיב לכל אדם, וכאשר הוא רואה את אדם א' שאינו מכיר איכותו ומהותו כלל ועכ"פ מצד טבעו הטוב משפיע לו רק מצד שחפץ בחסד להטיב, ונמצא שגם אופן המדידה איך וכמה להשפיע בכדי שיתקבל במקבל בכי טוב ויהי' נק' בחי' חסד מוכרח לומר שהוא בעצמו המודד השפע מאחר שמהמקבל לא הי' התעוררו כלל והוא אינו מכיר איכותו כלל, אך אח"כ כשמכיר אותו היטיב באיכותו ומהותו הרי משפיע לו אז לפי אופן התעורר' המקבל אליו או לפי איכו' ומהו' המקבל, שנמצא דגוף ההשפעה הוא רק מצד עצם טבעו אך אופן המדידה ושיתקבל אצל המקבל בכי טוב תלוי בהמקבל, משא"כ בפעם ראשון הכל הי' רק מצד חפץ חסד דמשפיע. וככה יובן למעלה דבשעת יצ"מ הי' הכל בבחי' ח"ח, וגם מלחמת עמלק וז' עממין הכל מלמעלה כיד ה' הטובה עלי[נ]ו להטיב, ואח"כ כאשר תבאו אל הארץ צ"ל הנפת העומר וסה"ע הכנת המקבל מלמטה כו' כו' וד"ל.

כי תבאו אל ארץ מושבותיכם: אמור כג, י (**ושם: הארץ אשר אני נותן לכם**).

ח"ח: **חפץ חסד**.

דשית יומין . . שית אלפי שני: ראה רמב"ן בראשית ב, ג. דרשת הרמב"ן תורת ה' תמימה [כתבי הרמב"ן ח"א ירושלים תשל"ד] ע' קסח.

שית אלפי שני דהוו עלמא: נסמן לעיל ע' מח.

— הוספה ב —

בס"ד, אחרון של פסח, בסעודה, תשכ"ז

הפך ים[1] ליבשה בנהר יעברו ברגל שם נשמחה בו, והפי' בזה הוא[2], הפך ים ליבשה לשון עבר מדבר בקריעת ים סוף, בנהר יעברו ברגל לשון עתיד קאי על לעתיד לבוא, שאז יהי' והניף ידו[3] על הנהר בעים רוחו, לאחרי אשר והחרים ה' את לשון ים מצרים, ושם נשמחה לע"ל בו, בו בעצמותו. ומזה שמקשר הפך ים ובנהר יעברו, אף שזמן רב ביותר ביניהם, מובן שהפך ים ליבשה הוא הנתינת כח שיהי' אח"כ בנהר יעברו ברגל, וכמ"ש כימי צאתך' מארץ מצרים אראנו נפלאות, שאין זה דוגמא בעלמא אלא שתלוי זה בזה, שהיציאה ממצרים מביאה להגאולה העתידה, ולכן נלמדים כמה פרטים של גאולה העתידה מגאולת מצרים. והנה עוד פי' בזה[5] אשר כל הכתוב מדבר בקרי"ס דכל ג' הענינים היו בקרי"ס. ועפ"ז מובן בפשיטות שישנם שייכות זל"ז, ומ"ש בנהר יעברו ברגל ושם נשמחה — לשון עתיד — מורה על התמידות[6], דבכל עלי' לרגל הי' העברה בנהר, וגם כפשוטו הרי נהר הידוע וסתם נהר (בתנ"ך)[7] הרי זה נהר פרת[8], הנה הכח ע"ז וההתחלה הי' בקרי"ס. וכן שם נשמחה בו, דזהו מה שבקרי"ס הייתה שירת הים וכאו"א מראה באצבעו ואומר זה א-לי ואנוהו, נשמחה ובו בעצמותו, הנה כמו"כ הוא בכל שמחה של מצוה ושמחת רגלים ועלי' לרגל דאז יראה כל כו' שבא לראות את פני ה' בפרט[9].

---

1) תהלים סו, ו.
2) תו"א סד"ה וירא ישראל. ובכ"מ.
3) ישעי' יא, טו. ובשניהם (בנהר, בפת"ח, הנהר) נהר הידוע.
4) מיכה ז, טו.
5) תו"א סד"ה אז ישיר. ד"ה לסוסתי ס"ו. ובכ"מ. ובסד"ה ואתה הרם להצ"צ — אוה"ת ע' תיח: בנהר יעברו שעלי' זו דקי"ס הוא למע' מבחי' נהר.
6) עיין תו"ח ד"ה ואתה הרם. וראה ג"כ ד"ה דבר גו' וישובו — להצ"צ — פ"ה (אוה"ת ע' שצט).
7) להעיר מבכורות נה, א.
8) ראה תענית פ"א מ"ג.
9) בתרגום (תהלים שם) ובכמה ממפרשי התנ"ך — עוד פי' דבנהר יעברו היינו בירדן בביאתם לארץ. ולהעיר אשר לולא שגרם החטא הייתה ביאה זו לעולם. וא"כ סי' זה נכלל בפי' הא'.

תמא

והנה בקרי"ס כתיב[10] לגוזר ים סוף לגזרים כי לעולם חסדו והעביר ישראל בתוכו כל"ח, דמאמרו ב' פעמים כל"ח מוכח שכל ענין משני אלה הוא חסד בפ"ע. וכמ"ש בהגדה כמה מעלות טובות למקום עלינו כו' קרע לנו את הים (ועוד מעלה) והעבירו בתוכו בחרבה, ולכאורה אינו מובן דהלא כל ענין קרי"ס הוא בשביל שיהי' והעביר ישראל בתוכו.

ויובן זה בהקדם מאמר הידוע: בוקע כו' להבין ענין קרי"ס . . (כנ"ל בפנים הקונטרס ע' ג'* — עד גמירא).

והנה כמו וע"י שהי' כ"ז בקרי"ס (וכפי' הב') הנה כימי צאתך מארמ"צ אראנו נפלאות בגאולה דלעתיד לבוא[11] שיהי' (כהפטורת היום) והחרים[12] ה' את לשון ים מצרים והניף ידו על הנהר גו' והדריך בנעלים[13] והייתה מסלה גו' כאשר הייתה לישראל ביום עלותו מארמ"צ, ושם נשמחה בו במהותו ועצמותו ממש, בביאת משיח צדקנו בב"א.

---

10) תהלים קלו, יג־יד. וראה ג"כ שער האמונה פמ"ג ואילך.

*) נדפס לעיל ע' שסז.

11) ולהעיר ממרז"ל כגואל ראשון כך גואל אחרון (שהש"ר ב, ט).

12) ישע' יא, טו־טז.

13) ראה המשך והחרים תרל"א בסופו.

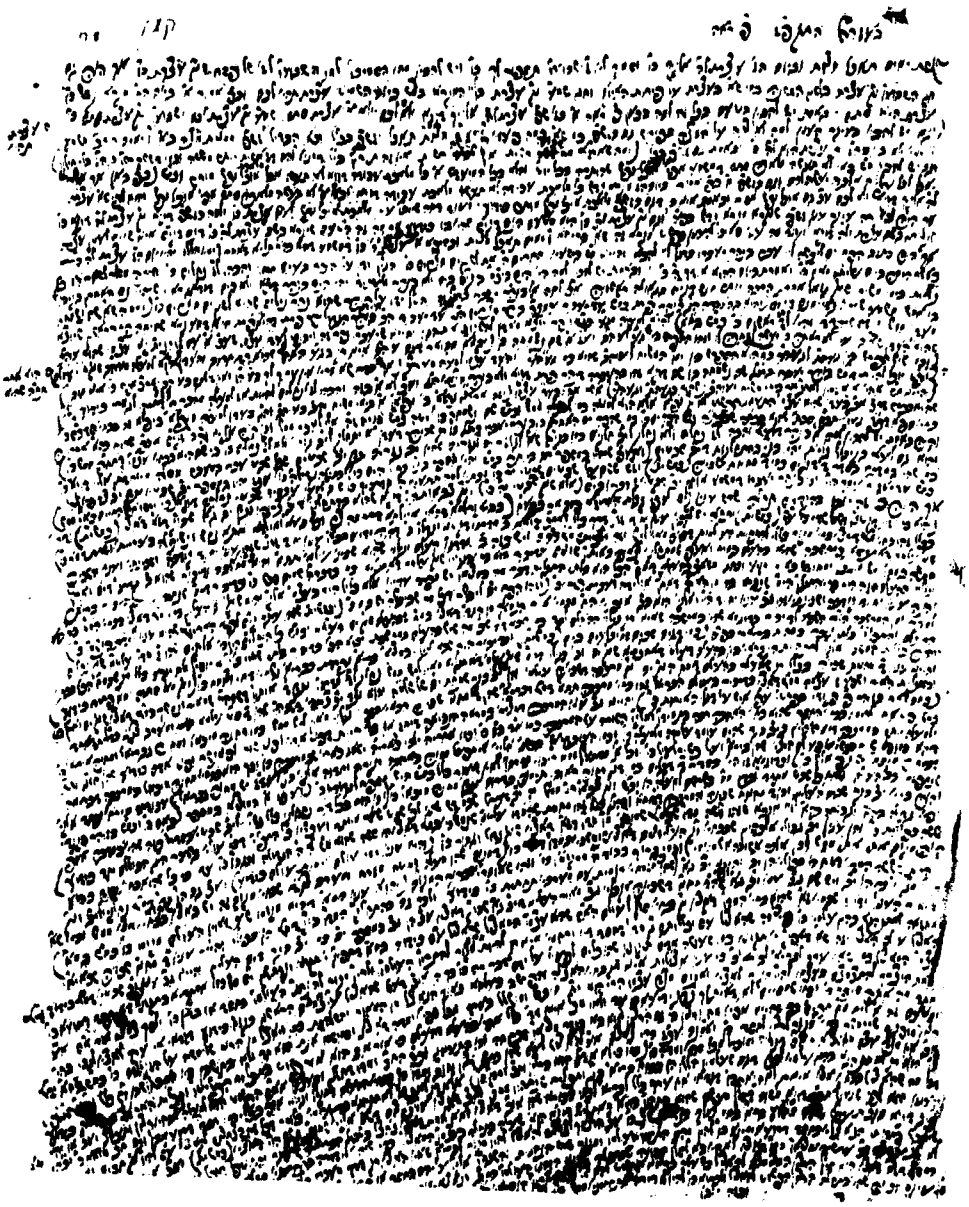

פקסימיליא מגוכי"ק כ"ק אדמו"ר האמצעי — בוך 1194
נדפס לעיל ע' ריח ואילך

מוקדש

לחיזוק ההתקשרות לנשיאנו

כ״ק אדמו״ר זי״ע

❁

ולזכות

הרה״ח ר׳ **אברהם אליעזר הלוי** וזוגתו מרת **פעשע לאה** שיחיו

קליין

הרה״ת ר׳ **שמעון** וזוגתו מרת **אסתר** שיחיו

גאָלדמאַן

הרה״ת ר׳ **משה הלוי** וזוגתו מרת **מנוחה קריינדל**

בניהם ובנותיהם

שלמה הלוי וב״ג **חנה,**

זיסי ובעלה הרה״ת **אהרן משה גראָסבוים,**

ובתם **חי׳ מושקא**

חנה ובעלה הרה״ת **שניאור זלמן שפירא,**

יוחנן הלוי, חי׳, שמואל זנוויל הלוי, מושקא

שיחיו לאורך ימים ושנים טובות

קליין